A czímzet 17 szám alot szám ala men
Brest VIII 2

...VAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT.

...UDAPEST, VÁROSLIGET, MŰCSARNOK.

Nagyságos

S C H A N M Ó R

építőművész urnak

Lohányu 36

~~Lohányu 36–38~~

B u d a p e s t.

~~Kossuth Lajos-utca 15.~~

Bpest VIII) 28 Balatoni

Schanda, Franz

az épitőművészet
tanára Kassán

1858

l. 1860-ban távozott
Kassáról

Mihalik Sándor

Benczúr Kassán-
Kassa, 1944-

14 l.
15 l.

Feladó:

Schanda Ferenc

építész

l.

Erődi-Bodnár

2221.

17. kép. *Csegöldi mester 1455 körül: Tövis-koronázás.*

Schams Ferenc, festő, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853.juni 5.19.374-379.

Solt: A pesti állandó képtárlat.

MDK

Schanda Ferenc épitész

Kiss Gyula és Schanda Ferenc épitészek terve, a Nemzeti Szinház tervp.Dijat nem nyertek.

Magyar Vilmos: A Nemzeti Szinház tervpályázata VI.közl.

Épitő Ipar, 1913. 9.sz.Képekkel.

SCHANDI Gyula jelő

Gábor Eszter

AZ 1884–85. ÉVI BUDAPESTI LÁTKÉPPÁLYÁZAT

1884. május 6-án Budapest főváros tanácsa pályázatot hirdetett a főváros jelesebb pontjainak olajfestésű képekben való megörökítésére.[1]

E határozat előzményeihez tartozik, hogy a tanács mellett 1880-ban létrehozott fővárosi képzőművészeti bizottság 1883. október 27-i ülésén „báró Kaas Ivor bizottsági tag szóba hozta, hogy kívánatos volna a főváros szebb pontjait és pedig nemcsak a kültelkekét, hanem és főleg a belső utcák egyes kiválóbb részleteit is olajfestményekben megörökíteni".[2] A képzőművészeti bizottság támogatta a javaslatot azért, hogy a folyton változó fővárosról történeti becsű részletek maradjanak az utókorra, hogy lendületet adjon általa a „festészet ezen kiváló és reális természetű fajának művelésére" és támogassa az e műfajjal foglalkozó művészeket, végül, hogy az ily módon megszerzett képekkel érdekes kiállítási tárgyakhoz jusson.[3]

1883. november 15-én a képzőművészeti bizottság levélben fordult az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat (OMKT) igazgatóságához, és mint legilletékesebbnek véleményét kérte a kérdés helyes volta és a kivitel mikéntje tárgyában. A levélben hangsúlyozták: a képzőművészeti bizottság „örömmel karolta fel az eszmét, hogy a rendelkezésére álló évi dotació egy része a főváros szebb pontjainak távlati képekben, olajfestményekben leendő lefestésére fordíttassék, egyebek között azon célból is, hogy a távlati tájkép festésnek, melynek tudomásunkkal eddig művész hazánkfiai közül alig van művelője, szintén némileg nagyobb mérvben való művelésére alkalom nyujtassék azoknak, kik a festészet ezen ágában is dolgozni hajlammal és tehetséggel bírnak." Kérték egyúttal, hogy amennyiben a pályázati eljárást célravezetőnek találják, küldjék meg a pályázati feltételek tervezetét is.[4]

Az OMKT igazgatósága 1884. január 31-én kelt válaszlevelében támogatta a képzőművészeti bizottság kezdeményezését, de szkeptikus volt, ezért szükségesnek tartotta már a bevezetésben megjegyezni, „hogy a feladattal jelenleg nem foglalkozik az olajfestészet", és a pályázat feltételeire vonatkozó tanácsok után visszatérve az eredeti kérdésre azt ajánlotta, hogy ha az olajvázlatokra hirdetett pályázatnak nem volna meg a kívánt eredménye, kísérletet lehetne tenni a kevésbé monumentális, de az építészeti felvételekre alkalmas vízfestéssel is. Az OMKT igazgatósága, ha nem bízott is a pályázat sikerében, természetesen minden tanácsot megadott a pályázat lebonyolításához. 500, 300 és 200 frt-os díjakat ajánlottak nemcsak a feltétlen megfelelő, hanem a viszonylag legjelesebb határozott művészi beccsel bíró művek jutalmazásául. Olyan, legalább 60 cm széles olaj színvázlatokat tartottak pályaművekként megkívánandónak, amelyek a majd megrendelendő 100x150 cm méretű végleges képek alapjául szolgálhatnak; a végleges képek méreteit a várható elhelyezés – valamely díszesebb hatósági terem – szabta meg. E kész képek tiszteletdíjául 1200-1500 frt-ot javasoltak. Megjegyezték még, hogy a vázlatok elkészítéséhez három olyan hónap szükséges, amikor a szabadban lehet festeni, ezért javasolták, hogy a beadás határidejét június végére tűzzék ki.[5]

A tanács az OMKT javaslatait figyelembe véve 1884. május 6-án úgy határozott, hogy pályázatot ír ki egyelőre 12 képből álló sorozat beszerzése céljából egy-egy 500, 300 és 200 frt-os díjjal a főváros jelesebb pontjainak olajfestésű képekben való megörökítésére.[6]

Ugyanaznapi dátummal (1884. május 6.) kiadásra került a pályázati felhívás, amelyet 150 példányban sokszorosítottak[7] és megküldtek az itthon vagy külföldön működő ismert magyar festőknek.[8]

A pályázat feltételei között első helyen szerepelt, hogy azon „csak Magyarországon született vagyis magyar művészek pályázhatnak".[9] „A pályázatra legalább 60 cm széles olajszín vázlatok" küldendők be. (Ez a kikötés adta a támpontot a pályázatra egykor beküldött képek azonosításához, a tematikailag ideillő művek közül kiszűrve a túlságosan kicsi[10], illetve a feltűnően nagy méretű képeket.)[11]

A pályázók tudomására hozták, hogy a végleges képméret 100x150 cm lesz, ajánlott tehát, hogy a vázlatok ennek alapjául szolgálhassanak. Kívánatosnak mondták, hogy a képek a „főváros főleg beépített területének kiválóbb pontjait" örökítsék meg, de a „felveendő pontok megválasztása a pályázó művészek szabad tetszésére" volt bízva, a kiírás konkrét ajánlásokat nem tett.

Kikötötték, hogy díjat a viszonylag legjelesebb művekre adnak, de csak az esetben, ha a művész legalább két színvázlatot beküldött.[12] A vázlatok a szerzők tulajdonában maradnak. A főváros fenntartotta magának azt a jogot, hogy a díjazástól függetlenül tehesse megrendelését. A beküldési határidő 1884. október 1. volt. (Ezt később 1884. december 31-re módosították.)[13]

A kor szokása szerint előre közölték, hogy a bíráló választmány 9 tagból fog állni, két tagot az OMKT, kettőt a Magyar Mérnök és Építész Egylet, öt tagot a képzőművészeti bizottság saját kebeléből választ meg. A tagok névsorát a későbbiekben (augusztus végéig) a hírlapok útján a pályázók tudomására hozzák. Egyúttal közzétették a bírálat lefolyásának feltételeit: a beadást követő egy hónapon belül viszonylagos szótöbbséggel döntenek és a díjakat a bírálatot követő 8 napon belül kifizetik. Végül felhívták az „akár itt benn lakó, akár külföldön tartózkodó festő urak(at), miszerint a magyar hazai festő művészetnek támogatása céljából általában s a távlati képfestés műfajának művelése iránti érdekeltség felébresztése céljából különösen nagyérdekű és jelentőségű eme pályázaton minél több vázlat beküldésével résztvenni szíveskedjenek."[14]

A tanács, illetve a képzőművészeti bizottság igyekezett az igényét pontosan megfogalmazni, de az mégsem lehetett eléggé egyértelmű, mivel szükségesnek találták, hogy csaknem hat héttel később, 1884. június 19-én „újabb intézkedést" tegyenek, „a főváros kiépített része szebb pontjainak lefestése tárgyában". Az újabb tanácsi határozat már részletesebben elmagyarázza, hogy a 24.189/84. sz. a. kiírt pályázattal „nem az úgynevezett tájfestészetet (Landschafts-Malerei) kívánta támogatni, nem madártávlati képet kívánt szerezni – hanem az úgynevezett építészeti festészetet kívánja érvényre emelni, mely nemét az olajfestésnek ez idő szerint – bizonyára a megrendelések hiányában – elhanyagolva látja, és nevezetesebb pontjait a folyton fejlődő és változó városnak kívánja olajfestésű képekben a későbbi kor számára megörökíteni".[15] Az újabb határozatot is megküldték a művészeknek.[16]

A pályázat módosított határideje 1884. december 31-én járt le, addig 18 művész 66 színvázlatot küldött be. A pályázók zömében pályakezdők, illetve igazi sikereket még el nem ért művészek és rajztanárok voltak. Az idősebb generációt Molnár József képviselte. A már tekintélyes művészek közül csak Ligeti Antal pályázott, de ő eltért a kiírástól és nem „építészeti festményt", hanem madártávlati képet küldött. Gyöngyvirági Zseni és Molnár Géza 1-1, Aggházy Gyula, Böhm János, Ligeti Antal, Löschinger Zsigmond, Molnár József, Schandi Gyula és Tölgyessy Arthur 2-2, Görök Leo György, Irinyi Sándor, Mednyánszky

László és Spányi Béla 3-3, Feszty Árpád 4, Balló Ede 5, Schickedanz Albert 7, Lechner Gyula 8 és Nadler Róbert 14 képpel szerepelt.[17]

A kiírás szerint 9 tagúnak tervezett bíráló választmány 8 tagja 1885. január 10-én összeült. A képzőművészeti bizottság részéről Havas Sándor, báró Kaas Ivor, báró Lipthay Béla és Vidéky János, az OMKT részéről Kelety Gusztáv és Vastagh György, a Magyar Mérnök és Építész Egylet képviseletében Ybl Miklós és Rauscher Lajos jelent meg.[18] Távol maradt a képzőművészeti bizottság részéről delegált ötödik küldött: Zichy Antal.[19]

A bíráló választmány először azt vizsgálta, hogy a pályamunkák megfelelnek-e az előírt feltételeknek. Megállapították, hogy Schickedanz Albert magyar művészként részt vehet a pályázaton,[20] Gyöngyvirági Zseni és Molnár Géza műveit nem vehetik figyelembe, mert a kiírástól eltérően csak egy-egy művet küldtek, s Ligeti Antalét sem, mert ő két „madártávlati" képet mutatott be. A figyelembe vehető képek közül az első díjat a vele járó 500 frt-tal „tekintettel különösen a várkert rakpartot felülről nézve, és a bombatért ábrázoló vázlataira egyhangúlag Nadler Róbertnek", a második díjat a vele járó 300 frt-tal „különös tekintettel a nagymező utcát és a várbeli Szt. Háromságtért tárgyaló vázlataira szintén egyhangúlag Schickedanz Albertnek", a 200 frt-tal járó harmadik díjat „Molnár József, Aggházy Gyula és Feszty Árpád között 3 szavazás útján szavazattöbbséggel, s tekintettel a Calvin téri vázlatra Molnár Józsefnek ítélte".

A díjazásra vonatkozó döntés után felkérték a bíráló választmányt, hogy tegyen javaslatot a megrendelésekre. A választmány, megjegyezve, hogy „ámbár ez szorosan véve hatáskörén kívül esik, ajánlja első sorban Ligeti Antalnak az alsó Dunáról tekintett képét az újabb építményekkel kiegészítve, mint bevezetést a megrendelendő képsorozathoz". A bírálók, akik szigorúan ragaszkodva a kiírás feltételeihez, kénytelenek voltak Ligetit kizárni a pályázatból, kapva kaptak a lehetőségen, hogy egyrészt kárpótolhatták a tekintélyes mestert, másrészt a várost is hozzájuttathatták egy olyan képhez, amely „a folyton fejlődő és változó város"-t „a későbbi kor számára megörökíti", – még ha madártávlatból is. Egy jó képhez, amely teljesen megfelelt a kiírás céljának, ha betűinek nem is.

Megfestésre ajánlották még: „Nadler Róberttől 1. Várkert rakpart felülről (pályanyertes), 2. Albrecht út felülről, 3. Bombatér, 4. Lánchídfő Budáról. Schickedanztól: 1. Nagymező utca, 2. várbeli Szt. Háromságtér, 3. Torony és Duna utca sarok, 4. Ferenciek tere. Molnár Józseftől Calvin tér, Feszty Árpádtól: 1. Lánchíd este, 2. alsó dunai látkép. Aggházy Gyulától Albrecht út alulról, Ballótól: Petőfi tér, Tölgyessytől: Sugárút, Lechner Gyulától: Váci utca Kristóffal". Az ajánlat bőségesebb volt, mint a lehetőség, hiszen eredetileg is mindössze 12 képről volt szó. Az ajánlattevők még a látszatát is kerülték annak, mintha ők hozhatnák a döntést. Nehezen állapítható meg, hogy a javaslatnál mennyire vezette a bírálókat a minőség és mennyire a tematika, a megörökített helyszín. Az mindenesetre szembeötlő, hogy a javasolt munkák között nincs tematikai átfedés, sőt fellelhető némi szándék a kiegészítésre. A négy Calvin tér kép közül egy került javaslatba, a hat Lánchíd kép közül kettő: egy esti és egy, amely a budai hídfőt ábrázolja. A három Albrecht út közül ugyancsak kettő: az egyik alulról, a másik felülről ábrázolja az utat. Kvalitás szempontra utal viszont az, hogy az első két helyezettől 4-4 képet hoztak javaslatba.[21]

A fővárosi képzőművészeti bizottság 1885. február 2-i ülésén tárgyalta meg a pályázat eredményéből adódó teendőket. Megállapítva, hogy az idő szerint 6000 frt áll rendelkezésre, amely összegből a tervbe vett tizenkét kép költségeit fedezni nem lehet, úgy határoztak, hogy egyelőre annyi képet rendelnek meg, amennyit elkészültük esetén ki tudnak fizetni. A megrendelések megtételénél követendő szempontkén jelölték: „a főváros szebb és érde-

kesebb pontjai közül első sorban azokat örökítse meg, melyek a főváros természetes fejlődése folytán a közel jövőben változás alá fognak esni".[22] Ismét hangoztatták, hogy „a hatóság kötve nincs a bíráló választmány ítélete által, megrendeléseit teljesen függetlenül teheti" – mégis úgy döntöttek, saját fenti szándékait háttérbe szorítva, hogy a díjazott három művésznél rendelnek egy-egy képet, nevezetesen: „a) Nadler Róbertnél a Bombatért és környékét tartalmazó látképet, b) Schickedanz Albertnél a Torony- és Duna-utcák sarkát feltüntető képet, c) Molnár Józseftől a Calvin-tért."[23]

Az 1885. február 5-i tanácsülésen jóváhagyták a képzőművészeti bizottság javaslatát, intézkedtek a pályadíjak kifizetéséről[24] és a három nagyméretű kép megrendeléséről.[25]

Az egyenként 1200 frt tiszteletdíjú három kép megrendelése után még szabad rendelkezésre maradt 2400 frt. A kézőművészeti bizottságban felmerült, mint követendő szempont, hogy „a hazai képzőművészetek támogatására felvett évi 4000 frt-os dotatio természeténél fogva tehetségesebb kezdő, vagy megrendelésekkel kevésbé ellátott művészeknek lehetőleg direct támogatására fordítandó", másrészről a pályázatra „sok jó vázlat adatott be, amelyek már így is annyira jóknak mondhatók, hogy mint hivatalszobát díszítő képek, bárhol elhelyezhetők, és ha kellő alapunk volna a fedezetre, mind megszerzendők volnának; s hogy azok is, a kik pályadíjat nem nyertek, fáradozásaik némi jutalmazását élvezhessék: javaslatba hoztuk, hogy 1200 frt, vagyis egy kép végleges kidolgozásának ára erejéig vételi ajánlatok tétessenek az illető művészeknek."[26]

A képzőművészeti bizottság javaslata alapján a tanács 1885. július 9-én megvásárolta Balló Ede: Rakpart a Petőfi térnél c. vázlatát 200 frt, Feszty Árpád: A Lánchíd éjjel c. képét 200 frt, Tölgyessy Arthur: Sugárút a Körtértől befelé c. képét 200 frt, Györök Leo György: Helyőrségi templom és Albrecht út fent c. vázlatait összesen 300 frt, Lechner Gyula: Rózsa tér és Sebestyén tér c. vázlatait összesen 300 frt kifizetése ellenében.[27] A megvásárolt vázlatok listája részben, de csak részben fedi a zsűri által megrendelésre ajánlott művek sorát. Hiányoznak róla természetesen a megbízást nyert művészek. Hiányzik Aggházy – ismeretlen okból. (Talán a többieknél jobban el volt látva munkával, kapott más támogatást, pl. 1883-ban műtermes ház építésére alkalmas epreskerti telket nagyon kedvezményes áron.[28]) 300 forintért megvett két képpel bekerült Györök Leo György, Lechner Gyulától viszont nem a Váci utca a Kristóffal címűt vették meg, hanem egy összefüggő képpárt, a Rózsa és a Sebestyén tereket ábrázolókat.

Feltételezhetően ugyanekkor, vagy kevéssel később határozták el, hogy a fennmaradó 1200 frt-ból 1100 frt-ért megveszik az akkor még külföldön – Párizsban élő Bruck Lajos: A Ferenc József-rakpart a Petőfi térnél és A várhegy c. nagyméretű festményét is.[29] Az eljárás meglepő, de nem volt jogtalan, hiszen a hatóságnak jogában állt pályázattól függetlenül is beszerezni képet. Talán a külföldön dolgozó „jeles hazánkfiát" kívánták e gesztussal hazatelepülésre biztatni.[30]

Molnár József és Schickedanz Albert egy év alatt elkészültek a képekkel. 1886. február 10-én tanácsi határozat intézkedett a beszállított, a bizottság által elfoadott festmények tiszteletdíjának kifizetéséről.[31] Nadler, aki közben az Országos kiállításról festendő képekre is kapott megbízást a fővárostól,[32] csak 1887. októberre készült el a Bomba teret ábrázoló nagyméretű képével.[33] Ezzel egy időben, 1887. október 20-án Havas Sándor bizottsági tag javaslatára a képzőművészeti bizottság előterjesztését támogatva a tanács 1200 frt-ért megvette Ligeti Antal: Budapest távlata 1864-ben c. olajfestményét.[34]

Két évvel később, 1889. december 15-én a fővárosi képzőművészeti bizottságban Gerlóczy Károly alpolgármester, a bizottság elnöke javasolta, hogy a főváros egyes pontjainak

65. Molnár József, Calvin tér. BTM Fővárosi Képtára, 1312. Ltsz. (II/2.)

66. Balló Ede, Calvin tér. BTM Fővárosi Képtára, 20.335 Ltsz. (I/6.)

67. Nadler Róbert, Várkert rakpart. BTM Fővárosi Képtára, 19.194 Ltsz. (I/42.)

68. Balló Ede, Várkert bazár. BTM Fővárosi Képtára, 20.334 Ltsz. (I/7.)

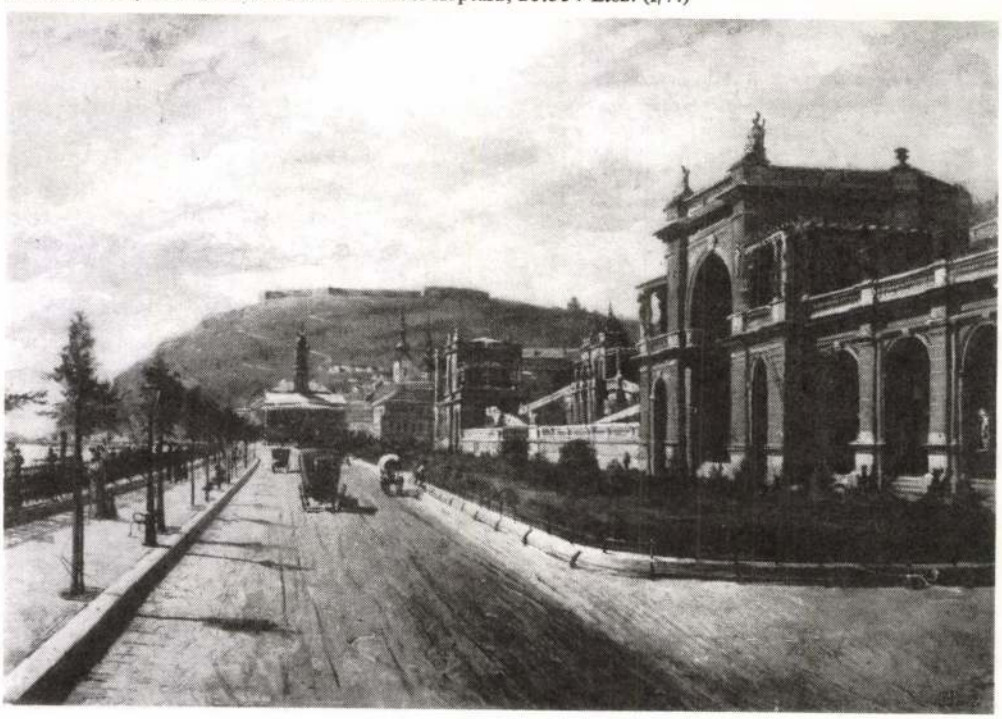

69. Irinyi Sándor, Eötvös tér. Ferenc József (Belgrád) rakpart. BTM Fővárosi Képtára, 16.505 Ltsz. (I/20.)

70. Tölgyessy Arthur, Sugárút a rond térről. BTM Fővárosi Képtára, 831 Ltsz. (I/66.)

71. Schickedanz Albert, A Ferenciek terén állott Atheneum. BTM Fővárosi Képtára, 643 Ltsz. (II/18.)

72. Györök Leó György, Albrecht út. BTM Fővárosi Képtára, 13.467 Ltsz. (I/18.)

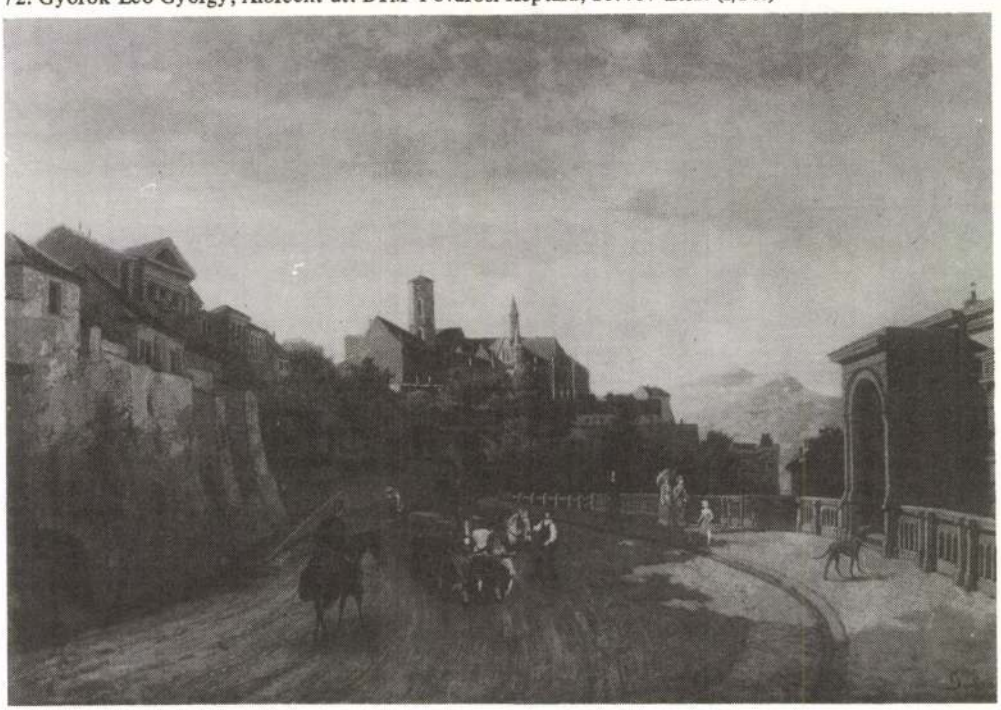

lefestésére vonatkozó, 12 képre tervezett sorozatot – amelyből eddig pénz hiányában csak három képet készíttettek el – folytatni kellene. A bizottság támogatta a javaslatot, és következőkként Schickedanz Alberttől a Mátyás templom, Nadler Róberttől a királyi vár krisztinavárosi részének megfestését kívánta megrendelni. Egyúttal megbízták báró Lipthay Béla bizottsági tagot, hogy a művészekkel érintkezésbe, illetve alkudozásba lépjen.[35] A Nadlerrel folytatott megbeszélések simán mehettek, így 1890. május 7-én a képzőművészeti bizottság megbízta őt az említett kép megfestésével, és „skizz" előzetes bemutatására szólította fel.[36] 1891. január 3-án a képzőművészeti bizottság a bemutatott három vázlat közül kiválasztotta a nagyméretű kép alapjául szolgálót.[37] A kész képet 1893. februárjában Nadler határozott sürgetésére kifizették.[38]

Schickedanz szóban forgó képe 1890 elején már készen lehetett nagy méretben is (az aktákban kész képként említik), de nem nyerte meg a tárgyalásokkal megbízott Lipthay báró tetszését, aki vételárként legfeljebb 600 frt-ot javasolt, és ezért a tárgyalások megszakadtak.[39] 1892. május 10-én Schickedanz levél kíséretében bemutatta a képzőművészeti bizottságnak a budavári főegyházat ábrázoló képét, amelyet évek előtt kezdett festeni, de a kijelölt időre befejezni nem tudott. (Egy szóval sem említette a megszakadt tárgyalást.) A király-koronázás 25. évfordulóját a legmegfelelőbb alkalomnak ítélte, hogy tőle a képet megvegyék. A vételárat óvatosan nem konkrét összegben jelölte meg, hanem imígyen írta körül: a „Nadler Róbert által festett képért a Tekintetes Bizottság által javaslatba hozott és megszavazott honorárium igényeimnek teljesen megfelel".[40] A képzőművészeti bizottság csak 1893. február 1-én foglalkozott érdemben a kép megvásárlásának ügyével.[41] Azt az ábrázolás hitelessége révén történeti, valamint művészi szempontból is megfelelőnek találta,[42] honoráriumként 1000 frt-ot ajánlott fel.[43] Schickedanz a felajánlott összeget elfogadta,[44] amelyet végül 1893. július 12-én fizették ki neki.[45]

A budapesti látképekre kiírt pályázat és az annak kapcsán rendelt képek története ezzel be is fejeződne, ha Schickedanz – aki a megrendelések reményében az 1885. január 10-i zsűrin nagy méretben történő megfestésre ajánlott mind a négy képét valóban megfestette 100x150 cm-es méretben – 1900. február 3-án kelt levelében a Ferenciek terén állott Atheneum-házat ábrázoló festményét fel nem ajánlja Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternek, a képzőművészeti bizottság elnökének.[46] Az időzítés és a képválasztás nem volt véletlen, hiszen az Erzsébet híd építésével együtt járó belvárosi rendezések kapcsán éppen ekkor bontották le a képen szereplő épületet. Schickedanz a képet „az annak idején előirányzott 1200 frt-nyi tiszteletdíjért" kívánta eladni. A képzőművészeti bizottság 1900. október 15-én foglalkozott az ajánlattal, és azt javasolta a tanácsnak, hogy vásárolják meg a képet, ha azt a művész legföljebb 1600 K-ért (=800 frt) átengedni hajlandó.[47] Schickedanz 1900. december 17-én beleegyezett az 1600 K árba,[48] minekutána a tanács 1900. december 20-i ülésén – a képzőművészeti bizottság javaslatára (!) – már csak 1200 K-t (=600 frt) ajánlott.[49] Schickedanz beleegyezett ebbe a végül is felére redukált összegbe,[50] és így a tanács 1901. január 9-én már a Fővárosi Múzeum számára megvette Schickedanz Albert Ferenciek terét ábrázoló 100x150 cm méretű olajfestményét.[51] (Talán ez az egyik első kép, amelyet *közvetlenül a múzeum számára vásároltak.*)

„A pályázat lejártával a bíráló bizottmány konstatálta, hogy a pályázat nemcsak qualitatív, hanem quantitatív is sikerült";[52] azt az előre kitűzött célját azonban, hogy lendületet adjon „a festészet ezen kiváló és reális természetű fajának művelésére",[53] aligha érte el. A 18 résztvevő és 66 pályamű számszerűleg jó eredmény volt, igaz, hogy mindössze egy tekintélyes mester volt a pályázók között, s őt is ki kellett zárni előzetesen a pályázatból. Vol-

tak a pályázók között jócskán jelentéktelen nevek, szép számmal a műkedvelés határán mozgó rajztanárok,[54] de vitathatatlanul megjelentek a később jelentőssé váló ekkor még kezdő festők is.[55] A pályázat abszolút győztesei azonban az építész alapképzettségű, festő ambiciójú, korábbi éveiket az Ybl-irodában, főleg távlatok és dekorációk festésével töltő ismert, de még nem befutott művészek, Nadler Róbert és Schickedanz Albert voltak. (A figyelemmel kísért 17 év alatt városkép-pályázat kapcsán elköltött 10.100 frt-ból 6300 frt-ot ők ketten kaptak meg, csaknem egyenlő arányban.[56]) Nadler minden bizonnyal a pályázaton elért sikere kapcsán jutott az 1885. évi Országos kiállítás megfestésének – szintén jól jövedelmező – feladatához, és ezen a sikeren alapult későbbi szakmai elismertsége. Schickedanz, akinek nem volt módjában akadémiai festői tanulmányokat folytatni, ekkor lett festőként is elfogadott, és a mai napig is e képek révén tartja nyilván nemcsak építészként, hanem festőként is – annyira-amennyire – a szakmai köztudat.

Az „építészeti festészet" részletező száraz előadásmódot kívánt, amely leginkább az építészeti rajzolói vagy távlatfestői gyakorlattal rendelkezőknek kedvezett, és a „festői látásmódú" alkotóktól állt a legtávolabb. Nem lehet véletlennek tekinteni, hogy a három képet bemutató Mednyánszky László sem a díjazásnál, sem a megrendelésnél, sem a vásárlásnál szóba sem került.

Annyi eredménye feltétlenül lett a pályázatnak, hogy a „folyton épülő és fejlődésében változó főváros" akkori „képéről érdekes történeti becsű részletek" maradtak „az utókornak", amelyek több mint 30 kép esetében „mint érdekes kiállítási tárgyak is jó sikerrel (...) érvényesíthetők".[57] Kortörténeti dokumentumként azonban a nem sokkal korábban föltűnt Klösz György fotói nemcsak felveszik a versenyt a festményekkel, hanem sokszorosan felül is múlták azokat. A fővárosi tanács és kebelében a képzőművészeti bizottság is tisztában lehetett ezzel, vagy legalább is érzékelte ezt, mivel a 12 képből álló festménysorozat teljesebbé tételének ügyét lassan hagyta elaludni, míg Klösz Györgynek 325 felvétel elkészítésére adott megbízást.[58]

A festészet egy-egy ágának fellendítését célzó történeti- és egyházi-festészeti pályázatok 1870-től, illetve 1880-tól kezdve évenként ismétlődtek; a városképpályázat egyszeri volt, és próbálkozás sem történt a megismétlésére.

FÜGGELÉK

Felhívás pályázatra.

Budapest főváros tanácsa a főváros főleg beépített területének kiválóbb szebb pontjait olajfestményű távlati képekben s a sorozatot egyelőre 12 képben tervezve – megörökíteni szándékozván, pályadíjakat tűz ki és pedig egyet 500, egyet 300, és egyet 200 frttal oly színvázlatok bemutatására, melyek alapján a teljes nagy képek elkészíttetése iránt a megbízások kiadhatók lesznek. –

A feltételek a következők:

1.) A kitűzött díjakra csak Magyarországon született vagyis magyar művészek pályázhatnak legalább 60 centiméter széles olajszín vázlatokkal olykép felfogva, hogy azok a másfél méter széles és egy méter magas méretben tervezett és egyenkint 1200 frt, azaz egyezerkettőszáz forinttal díjazandó festmények (: végleges kidolgozás :) alapjául szolgálhassanak. –

2.) A felveendő pontok megválasztása a pályázó művészek szabad tetszésére bízatik.

3.) A díjak a viszonylagosan legjelesebb, de e mellett határozott műbeccsel bíró pályaműveknek, s csak is az esetre fognak kiadatni, ha az illető művész legalább két színvázlatot küldött be. –

4.) A vázlatok a szerző tulajdonában maradnak. –

5.) A főváros fenntartja magának azon jogot, hogy a díjazástól függetlenül tehesse megrendelését, valamint a pályázó művész által választott pontok szabad felhasználását is. –

6.) A pályázat nyílt: ugyanazért névtelenül s a czím megadása nélkül beküldött pályaművek nem fognak figyelembe vétetni. –

7.) A pályaművek folyó 1884. évi október hó 1-ső napjáig Gerlóczy Károly alpolgármester úrhoz, mint a képzőművészeti állandó bizottmány elnökéhez (: Budapest, lipót-utczai városház, II. emelet 21. sz. a. :) küldendők be. –

8.) A pályaművek felett bíráló választmány 9. tagból álland, melynek két tagját az orsz. magyar képzőművészeti társulat, két tagját a magyar mérnök és építész egylet, öt tagját pedig a fővárosi képzőművészeti állandó bizottmány a saját kebeléből választandja meg.

Ezen bíráló választmány még a nyár folyamán fog megalakíttatni és tagjainak névsora legkésőbb augusztus végéig a hírlapokban leendő közzététel útján a pályázók tudomására fog hozatni.

Ezen választmány a pályaművek fölött folyó év október hó végéig – titkos szavazás útján tekintet nélkül a jelenlévők számára, viszonylagos többséggel dönt – s az általa oda ítélendő díjak 8. nap alatt a pályadíjnyertes művészek számára kiutalványoztatni fognak. –

Ezek közlésével – általában, s lehetőleg a felhívás egy egy példányainak boríték alatt, saját czímükre szóló megküldésével – egyenkint és különösen is – felhívatnak az összes – akár itt benn lakó, akár külföldön tartózkodó festő művész urak miszerint a magyar hazai festő művészetnek támogatása czéljából általában s a távlati képfestés műfajának művelése iránti érdekeltség felébresztése czéljából különösen nagyérdekű és jelentőségű eme pályázaton minél több vázlat beküldésével részt venni szíveskedjenek. –

Budapest főváros tanácsának 1884. évi május hó 6-án tartott üléséből.

Kamermayer Károly s.k.
polgármester

24189
1884.-III. számhoz.

A pályaművek azonosító jegyzékének alapjául szolgáló források

1. „Pályaművek (vázlatok) a budapesti látképek tárgyában." A pályázatra beküldött művek jegyzéke. „Összeállítá: Rózsa Péter" tanácsnok. A művészek 1-19. sorszámmal, a művek 1-67. sorszámmal jelölve. Egyidejűleg törölve 3. Böhm Pál, 5. sz. (a mű címe már nincs is feljegyezve). Hiányzik a címek közül a 47-53. sz. (Nadler R. művei közül 7 db.) BFL. IV. 1403. m. 11/1884. cs. ügyiratszám nélkül.

2. „Jegyzéke a budapesti látképek iránt kiírt pályázat folytán 1884. dec. 31-ig beérkezett pályamű vázlatoknak, s azok tárgyának rövid leírása." Egyoldalas, félbemaradt jegyzék. A művészek I-II., a művek 1-4. sorszámmal jelölve. (A 4. sz. már nincs kitöltve.) Az előző jegyzék melléklete. BFL IV. 1403. m. 11/1884. cs. ügyiratszám nélkül.

3. „Kimutatása a fővárosi hivatalokban előzetesen feljegyzett olajfestményeknek és olajnyomatoknak." Eredetileg 4 oldalas lista 67 tétellel. Hitelesítette 1888. aug. 21-én Lukács Ignác. Utólagos kiegészítésekkel, amelyek jól elkülöníthetően elütnek az eredeti lista írásmódjától. A kiegészítések nem datáltak. Csoportok: I. Budapest látképei, 1-15. sz., II. Kiállítási képek, 16-24. sz., III. Történelmi és genre képek, 25-27. sz., IV. Arcképek, 28-67. sz. A képekre vonatkozó adatok: cím, találhatás helye, szerző, vétel éve, vételi ár frt. (Az adatok helyenként hiányosak.) BFL. IV. 1403 m. 55/1888-94. cs. ad 6687/mh. sz.

4. A kimutatás későbbi, kiegészített változata. Datálatlan. Csoportok: I. Budapest látképei, 1-23. sz., II. Kiállítási képek, 24-32. sz., III. Történelmi és genre képek, 33-35. sz., IV. Arcképek, 36-76. sz., V. Szobrok, 77-88. sz. A művekre vonatkozó adatok: cím, találhatás helye, szerző, vétel éve, vételár frt. (Sok adat hiányzik. A vételi évek között 1888 utáni évszám nem szerepel: pl. a budapesti látképek között 16-23. sorszámon szereplő műveknél ez a rubrika kitöltetlen, akárcsak a találhatás helye.) A listán I. 20. sz. a. szerepel Schickedanz Albert: Mátyás templom c. képe 1000 frt vételárral, tehát *a lista 1893. júl. 12. után készült.* BFL. IV. 1403. m. 55/1888-94. cs. ügyiratszám nélkül.

5. Képzőművészeti tárgyak leltára. 8 oldalas összeállítás. Datálatlan. Csoportok: I. Olajfestmények (I. rangú) 1-59/b. sz., II. Olajfestmények (II. rangú) 1-32. sz., III. Olajfestményvázlatok 1-21. sz., IV., Aquarellek (I. rangú) 1-10. sz., V. Aquarellek (II. rangú) 1-29. sz., VI. Réz-, acél-, fametszetek 1-17.

sz., VIII. Szoborművek 1-15. sz. A képekre vonatkozó adatok: cím, szerző, találhatás helye, magasság cent., szélesség cent., jegyzet. (A szobroknál méretet nem tüntettek fel.) A képek méretét kerettel együtt adták meg. A jegyzetek nagyrészt a keretek állapotára vonatkoznak. A datálásra vonatkozóan l. a 4. sz. a kimutatás kiegészített változatánál írottakat. (1893. júl. 12. után) BFL. IV. 1403 m. 55/1888-94. cs. ügyiratszám nélkül.

6. Jelentés 25-26 és 114-115.

7. „Budapest főváros tanácsa által 1884. évi május 6-án 24.189 és június 19-én 31.577 sz. a. hirdetett pályázat folytán beküldött olajszínvázlatok ügyében egybehívott bíráló választmány 1885. január 10-én tartott ülésének jegyzőkönyve." BFL. IV. 1403 m. 11/1884. cs. ügyiratszám nélkül.

8. A 32.739/1885-III. sz. [illegible]ún. 9-én kelt tanácsi határozat. BFL. IV. 1403. m. 12/1884. cs.

9. Vonatkozó múzeumi l[illegible]

I. Az 18[illegible]apesti látképpályázaton szereplő művek
(olaj színvázlatok)

I. **Aggházy** Gyula

1. *Mátyás templom.* Budavá[illegible]agyboldogasszony-templom címen BTM 55.128.1 Ltsz. o.v. 99.3x60 cm. Vétel a Bizományi Áruházból (1955) 708.– Ft

2. *Albrecht út.* Lappang. Az 1885. jan. 10-i pályázati zsűrin a harmadik díjra jelölt egyik kép volt. Ugyanekkor szóba jött a nagy méretben való megfestésre ajánlott képek között is. (13. helyen)

II. **Böhm** János

3. *Kerepesi út.* Lappang

4. *Budai látkép (alsó).* Lappang

III. **Böhm** Pál (5. sorszám már az eredeti kéziraton törölve)

IV. **Balló** Ede

6. *Calvin tér.* Azonos címen BTM 20.335 Ltsz. o.v. 38,5x62 cm. özv. Balló Edéné ajándéka 1941.

7. *Várkert bazár.* Várkert-rakpart címen BTM 20.334 Ltsz. o.v. 38,5x62 cm. özv. Balló Edéné ajándéka 1941.

8. *Vár.* Lappang

9. *Ferenc József tér.* Lappang

10. *Petőfi tér.* Petőfi téri piac címen BTM 1135 Ltsz. o.v. 50x70 cm. A pályázatra beküldött vázlatot (ekkor Rakpart a Petőfi térnél címmel jelezve) 200.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. A VIII. tanácsi üo. egyik helyiségében volt. 1904-ben átengedés útján került a Fővárosi Múzeumba.

V. **Feszty** Árpád

11. *Kerepesi út.* Lappang

12. *Budai (alsó) látkép.* Lappang. Az 1885. jan. 10-i pályázati zsűrin szóba került a nagy méretben való megfestésre ajánlott képek között (12. hely)

13. *Lánchíd.* Azonos címen BTM 1334. Ltsz. o.v. 59,5x92 cm. Az 1885. jan. 10-i pályázati zsűrin a harmadik díjra jelölt egyik kép volt, ugyanekkor szóbakerült a ngy méretben való megfestésre javasolt képek között is. (11. helyen) A pályázaton szereplő vázlatot (ekkor a Lánchíd éjjel címmel jelölve) 200.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. Az I. tanácsi üo. egyik helyiségében volt. 1906-ban átengedés útján került a Fővárosi Múzeumba.

14. *Hídfő Pesten.* Lappang

VI. **Gyöngyvirági** Zseni

15. *Krisztinaváros.* Lappang. – A képet a pályázatnál nem vették figyelembe, mert a művész a kiírástól eltérően csak egy képet küldött.

VII. **Györök** Leo György

16. *A Lánchíd Budáról.* Lappang

17. *Garnison templom.* Helyőrségi templom címmel BTM 832 Ltsz. 45x61 cm. o.v. A pályázatra beküldött vázlatot az Albrecht utat ábrázoló párjával együtt összesen 300.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. A kép az 1888-as kimutatásban 100 frt értékkel szerepel. A III. tanácsi üo. egyik hivatali helyiségében volt. 1902-ben átengedték a Fővárosi Múzeumnak.

18. *Albrecht út.* A pályázatra beküldött vázlatot (ekkor „Albrecht út fent" címmel jelölve) 1885.

július 9-én megvette a fővárosi tanács a Garnison templom című párjával együtt összesen 300 frt-ért. A *kimutatásban* 200 frt értékkel szerepel. A kép a III. tanácsi üo. egyik helyiségében volt. A *leltárban* nem szerepel. A BTM 13.467 Ltsz. van egy Györök Leó által festett azonos című kép, o.v. 65x95,5 cm. Ez a leírókarton tanúsága szerint 1922-ben csereajándék útján került a múzeumba.

VIII. **Irinyi** Sándor

19. *Vigadó tér.* Lappang

20. *Eötvös tér.* Ferenc József (Belgrád) rakpart címmel a BTM 16.505 Ltsz. o.v. 36x60 cm. 1933-ban vétel útján (Spitzer Jenőtől) került a múzeumba. (Iványi a beadott képekhez mellékelt jegyzékén „Részlet a pesti Dunapartról" címmel jelölte a képet.

21. *Calvin tér.* Lappang

IX. **Lechner** Gyula

22. *Ferenciek tere.* Lappang

23. *Ujvilág-utca (Sas).* BTM 2.491 Ltsz. o.v. 40x56,2 cm. Vétel 1909-ben Lechner Gyulától.

24. *Rózsa tér (jobbra).* BTM 591 Ltsz. Azonos címen o.v. 40x60 cm. A pályázatra beküldött vázlatot a Sebestyén tér című párdarabjával együtt összesen 300.– frt-ért vette meg a fővárosi tanács 1885. július 9-én. A *kimutatásban* 150.– frt érték megjelöléssel szerepel (13. sz. a.) szerző nélkül, a találhatás helyeként „Lechner Gyula rajziskolai tanár". A *leltár* jelöli Lechner szerzőségét, de nem jelöli a találhatás helyét. A tanácsi VII. üö. 1900-ban adta áta a képet a Fővárosi Múzeumnak. (A Fővárosi Képtár háborús veszteségeinek jegyzéke 32. o. No 459. azonos című, méretű és technikájú, 349 Ltsz. képet jelez. A meglévő képen lévő szakleltári szám: 349. A kép azonos.)

25. *Rózsa tér (balra).* Sebestyén tér címen a BTM 592 Ltsz. o.v. 40x60 cm. A pályázatra beküldött vázlatot a Rózsa tér című párdarabjával együtt összesen 300.– frt-ért vette meg a főv. tanács 1885. július 9-én. A *kimutatásban* 150.– frt értékmegjelöléssel szerepel Rózsa tér címen (14. sz.) szerző nélkül, a találhatás helyeként „Lechner Gyula rajziskolai tanár" szerepel. A *leltárban* Rózsa tér a Sebestyén tér felé címen szerepel, itt jelölik Lechner szerzőségét, de a találhatás helyét nem. A képet 1900-ban a tanácsi VII. üo. adta át a Fővárosi Múzeumnak.

26. *Petőfi tér.* BTM 3.678 Ltsz. o.v. 40x59,5 cm. Vétel özv. Weiszberger Miklósnétól 1908.

27. *Nemzeti Színház bérháza.* Lappang

28. *Nagy-Kristóf.* BTM 2.492 Ltsz. o.v. 40,5x60 cm. Az 1885. január 10-i pályázati zsűrin szóba került a nagy méretben való megfestésre javasolt képek között (Váci utca a Kristóffal) 16. helyen. A Fővárosi Múzeum 1909-ben vásárolta meg Lechner Gyulától.

29. *Gizella tér.* Lappang

X. **Ligeti** Antal

30. *Budapest látképe (Budáról, felső).* BTM 1303 Ltsz. o.v. 60x90 cm. Az 1885. jan. 10-i zsűrin Ligeti képeit nem vették figyelembe, mert a kiírással ellentétben madártávlati képeket küldött. Ligeti a beadott képekhez mellékelt levelében képét így jelöli: „látkép, amelynek felvételi pontja a Mátyás hegy Ó-buda felett". A kép megvételének időpontját akta nem igazolja. Jelentés nem említi (1890), míg a 1888-as *kimutatásban* szerepel Ligeti: Budapest látképe, amely az alpolgármesteri helyiségben található, és 1886-ban vették 250.– frt-ért. A leltárban az olajfestmény vázlatok között szerepel 13. sz. a. Ligeti: Budapest látképe 1884-ben c. képe 74x116 cm mérettel (A méret itt kerettel értendő). Találhatási helyéül ceruzával „Matuska" (alpolgármester?) van jelölve. A képet 1906-ban az alpolgármesteri hivatalból adták át a Fővárosi Múzeumnak.

31. *Budapest látképe (Soroks. ágról, alsó).* Lappang. A pályázatra beküldött vázlat Ligeti levele szerint: „az akkoron úgynevezett Lager ispotálytól 1864ik évben eszközölt felvételi tanulmányaim alapján készült"; elfogadás esetére egyben felajánlja, hogy elkészíti az aktuális állapotot megörökítő párdarabot, amelyben akkor a vasútépítés akadályozta. Az 1885. január 10-i zsűri, amely a képet mint pályaművet nem vette figyelembe, egyben javasolta, hogy festessék azt meg nagy méretben, mint bevezetést a megrendelendő képsorozathoz. (Erről l. később II. 1.)

XI. **Löschinger** Zsigmond

32. *A Lánchíd Budáról.* Lappang

33. *Alagút homlokzata.* Lappang

XII. **Mednyánszky** László

34. *Váci út.* BTM 16.244 Ltsz. o.v. 47,5x67,5 cm. Vétel Szilárd Vilmos régiség kereskedőtől, 1932.

35. *Lánchíd.* A BTM 22.678 Ltsz. o.v. 49,5x66,5 cm.

36. *Vár.* Budai Dunapart címen leírt kép a két pályázati kép közül bármelyikkel azonos lehet, mert többek között a Lánchíd és a Vár is szerepel rajta. A méret valószínűsítheti, hogy pályázati képről van szó, de *nem tekinthető bizonyosnak* bármelyikkel való azonossága sem. A képet 1942-ben az Almássy-Teleki aukción vásárolták a Fővárosi Múzeum részére.

XIII. **Molnár** Géza

37. *Ferenciek tere.* Lappang. (Az 1885. jan. 10-i pályázati bírálaton nem vették figyelembe, mert a kiírástól eltérően csak egy képet küldött be festője.)

XIV. **Molnár** József

38. *Várkert.* Lappang

39. *Calvin tér.* Lappang. A pályázaton a kép harmadik díjat nyert, majd festője megbízást kapott a kép nagybani megfestésére. (Erről l. később II. 2.)

XV. **Nadler** Róbert

40. *Bomba tér.* BTM 18.418 Ltsz. o. fa 39,5x60 cm. A képet 1938-ban vette a Fővárosi Múzeum Donáth Sándortól. A pályázat első díját részben ezért a képért kapta Nadler. Elsőként ennek a képnek a nagy méretben való megfestését rendelték meg nála. (Erről l. később II. 3.)

41. *Vár (Albrecht út).* BTM 820 Ltsz. o. fa 40x60 cm. A képet a zsűri nagy méretben való megfestésre ajánlotta. A Fővárosi Múzeum részére 1902-ben vették meg a képet Réti Zsigmondtól.

42. *Várkert rakpart (felülről).* BTM 19.194 Ltsz. o.fa 39x60 cm. A képet 1940-ben vették a Teleki-Kállay aukción. A pályázat első díját részben ezért a képért kapta Nadler, a zsűri ezt a képet is javasolta nagy méretben való megfestésre.

43. *Lánchídfő Budáról.* A Lánchíd budai hídfője címen a MNG 52.3 Ltsz. o.fa 39,3x60 cm. A képet a zsűri nagy méretben való megfestésre ajánlotta. A kép a Ráth György Múzeumból 1951-ben került a Szépművészeti Múzeumba (gyűjtőköri átrendezés során) és onnan a teljes magyar anyaggal 1957-ben a MNG-ba.

44. *Várkert rakpart (alulról).* Lappang.

45. *Calvin tér.* Bp. Magántulajdon. o.fa 37x58 cm. A kép szerepelt 1916-ban a Szent György céh aukcióján.

46. *Lánchíd a budai bombatérről.* Lappang.

47-53. sz. alatt nem szerepelnek a jelzett Nadler képek címei. Volt tehát hét darab olyan pályázati kép, amelyeket cím szerint sem ismerünk.

„'Gellérthegy utca...' Budapest DNy-ról" címmel jelzett kép (BTM 17.166 Ltsz. o.fa 39,5x60 cm.) a téma a technika és a méret alapján e pályázati képek közé sorolható. A képet Steiner Lajostól 1935-ben vette meg a Fővárosi Múzeum.

Valószínűleg kellett lennie egy képnek, amely a várat a Tabán felől ábrázolta, amely kép alapján nagy méretű képet rendeltek 1890-ben Nadlertől. (Erről l. később II. 4.) A pályázati kép lappang.

XVI. **Schandi** Gyula

54. *Budai realiskola.* Lappang

55. *Mátyás templom az Albrecht útról.* Lappang.

XVII. **Schickedanz** Albert

56. *Szt. Háromságtér.* (Mátyás templom) Lappang. A pályázat második díját részben e képért kapta Schickedanz. A kép nagy méretben való megfestését 1890-ben rendelte meg a tanács. (Erről l. később II. 6.)

57. *Opera.* BTM 24.166 Ltsz. o.v. 63x87 cm. A képet Kováts Józsefné sz. Schickedanz Vilmától vette meg 1944-ben a Fővárosi Múzeum.

58. *Küttel ház (Torony és Duna u.)* BTM 24.164 Ltsz. „Haltér, a legrégibb pesti ház" címen o.v. 64,8x85,5 cm. A képet a zsűri nagy méretben való megfestésre ajánlotta, a megbízást 1885. februárban kiadták. (Erről l. később II. 5.)

59. *Kötő és Galamb u. (sarok).* BTM 24.165 Ltsz. „Péterffy-palota (Kriszt-ház)" címmel. o.v. 76,5x64 cm. A pályázati képet Kováts Józsefné Schickedanz Vilmától 1944-ben vette meg a Fővárosi Múzeum.

60. *Nagymező u. (iskola).* BTM 14.848 Ltsz. o.v. 60x80 cm. A pályázat második díját részben ezért a képért kapta Schickedanz, a zsűri a képet nagy méretben való megfestésre ajánlotta, de a megbízást nem adták ki. Schickedanz megfestette a képet nagy méretben is. (Erről l. később II. 8.) A pályázati képet 1927-ben vette a Fővárosi Múzeum.

61. *Ferenciek tere.* Lappang. A képet nagy méretben való megfestésre ajánlotta a zsűri, a megren-

delést nem adták ki. Schickedanz megfestette a képet nagy méretben is. (Erről l. később II. 7.)
62. *Margitszigeti fürdő.* Lappang

XVIII. **Spányi** Béla
63. *Várkert rakpart.* Lappang
64. *Margithíd.* Lappang
65. *Budai látkép a Nákó házra.* Lappang

XIX. **Tölgyessy** Arthur
66. *Sugárút a rond térről.* BTM 831. Ltsz. o.v. 56x80 cm. „Andrássy úti Körönd" címen. A képet nagy méretben való megfestésre ajánlotta a zsűri. A pályázati képet 1885. június 9-én 200.– frt-ért megvette a tanács. A tanácsi III. üo.-on nyert elhelyezést, onnan 1902-ben adták át a Fővárosi Múzeumnak.
67. *Akadémia.* Lappang

II. A fővárosi látképekre hirdetett pályázattal kapcsolatosan későbbiekben megrendelt, illetve megvett képek.

Ligeti Antal (1) *Budapest távlata 1864-ben.* BTM „Buda és Pest címmel 1300 Ltsz. o.v. 100x150 cm. Havas Sándor előterjesztésére, a képzőművészeti bizottmány javaslatára a tanács 1887. okt. 20-án 1200 frt-ért vette meg a képet, a polgármesteri fogadóteremben nyert elhelyezést, a polgármesteri hivatal 1906-ban adta át a Fővárosi Múzeumnak.

Molnár József (2) *Calvin tér.* BTM 1312 Ltsz. o. v. 100x150 cm. A képet 1885. február 5-én rendelte meg a tanács. A leszállított és elfogadott képért az 1200 frt tiszteletdíjat 1886. február 10-én engedélyezték. A képet a III. tan. üo.-on őrizték. 1906-ban a mérnöki hivatalból került a Fővárosi Múzeumba.

Nadler Róbert (3) *Bomba tér* BTM 1304 Ltsz. o.v. 104x154 cm. A képet 1885. február 5-én rendelte meg a tanács. A beszállított képért járó 1200 frt tiszteletdíj kifizetését 1887. október 19-én engedélyezte a tanács. A képet a polgármesteri helyiségben őrizték, 1906-ban az I. alpolgármester hivatalos helyiségéből adták át a Fővárosi Múzeumnak.

(4) *Királyi várlak a Krisztinaváros felé.* BTM „Tabán és várhegy" címen 1309 Ltsz. o.v. 106x155 cm. A képet 1890. május 7-én rendelték meg Nadlernél. Az 1200.– frt vételárat 1893 februárban fizették ki. A leltárban Budavár a Krisztinavárosból címen szerepel. Akkor a II. alpolgármester helyiségében őrizték. A tanácsi I. üo. 1906-ban engedte át a képet a Fővárosi Múzeumnak.

Schickedanz Albert (5) *Torony és Duna utca sarok.* BTM „Haltér, a legrégibb pesti ház" címen 1311 Ltsz. o.v. 101x151 cm. A képet a tanács 1885. február 5-én rendelte meg, a beszállított, elfogadott kész képért az 1200 frt tiszteletdíj kifizetését 1886. február 10-én engedélyezte. A képet a tanácsi III. üo. helyiségeinek egyikében őrizték, 1906-ban a tanácsi X. üo. engedte át a Fővárosi Múzeumnak.

(6) *Mátyás templom.* BTM „Szentháromság tér" címen 1305 Ltsz. o. v. 101x151 cm. A képet 1890. január 6-át követően rendelték meg Schickedanznál, aki 1892. május 10-én jelentette, hogy elkészült a képpel és megvételre ajánlja. Az 1000.– frt tiszteletdíj kifizetését 1893. július 12-én engedélyezték. Elhelyezéséül Lechner Lajos főmérnök középítési igazgató hivatali helyiségét jelölték ki. Leltár szerint a mérnöki hivatalban volt, 1906-ban az I. alpolgármesteri hivatalból engedték át a Fővárosi Múzeumnak.

(7) *Ferenciek terén állott Atheneum.* BTM „Ferenciek-tere" címen 643. Ltsz. o.v. 101x151 cm. A képet 1900 február 3-án ajánlotta fel Schickedanz megvételre a képzőművészeti bizottságnak. A képet 1901. január 9-én vették meg 1200 K (=600 frt!) a fővárosi múzeum számára. A képen 1887-es évszám szerepel.

(8) *Nagymező utca.* A Terézváros címen, BTM 24.167 Ltsz. o.v. 95x146 cm. A kép feltehetően 1900 előtt készült, Kováts Józsefné Schickedanz Vilmától vette meg a Fővárosi Múzeum (1944).

JEGYZETEK

A jegyzetekben használt rövidítések

BFL. IV. 1403 m. = Budapest Főváros Levéltára. Budapest Székesfőváros Törvényhatóságának iratai. A Képzőművészeti Bizottság iratai.

BFL. IV. 1407 b. = Budapest Főváros Levéltára. Budapest Székesfőváros Tanácsának iratai. Tanácsi ügyosztályok központi irattára.

BTM = Budapest Történeti Múzeum Fővárosi Képtára.

cs. = csomó
Fővárosi Képtár háborús veszteségeinek jegyzéke = Háborús műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. Bp. 1952.
Fővárosi Múzeum = A BTM jogelődje. Alakult 1887-ben. 1951. óta BTM.
Jegyzőkönyv = Budapest főváros tanácsa által 1884 évi május 6-án 24.189 és június 19-én 31.577 sz. a. hirdetett pályázat folytán beküldött olajszínvázlatok ügyében egybehívott bíráló választmány 1885. január 10-én tartott ülésének jegyzőkönyve. (BFL. IV. 1403 m. 11/1884 cs.)
Jelentés = A fővárosi képzőművészeti bizottság jelentése tízéves működéséről. (1880-1890) Bp. 1891.
Képzőművészeti Bizottság, vagy Bizottmány = A fővárosi képzőművészeti bizottság. A fővárosi közgyűlés által a tanács mellé kiküldött állandó bizottság. 1880-tól működött. Elnöke az I. alpolgármester.
Kimutatás = Kimutatása a fővárosi hivatalokban előzetesen feljegyzett olajfestményeknek és olajnyomatoknak. 1888. (BFL. IV. 1403 m. 55/1888-94 cs. ad 6687/mh. sz.)
Leltár = Képzőművészeti tárgyak leltára. 1894 (?) (BFL IV. 1403 m. 55/1888-94. cs. ügyiratszám nélkül.)
OMKT = Országos Magyar Képzőművészeti Társulat
Sz. n. = Szám nélkül.
Tanács = Budapest főváros tanácsa. A fővárosi önkormányzat végrehajtó hatalmat gyakorló testülete. (=A főváros kormánya.) Tagjai a tanácsnokok.
Zsűri = A pályázat elbírálására 1885. január 10-én összeült bíráló választmány.

1. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. 24.184/1883-III. sz.
2. Jelentés 21.
3. Uo. 21-22.
4. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. sz. n. levélfogalmazvány. A képzőművészeti dotációt az 1881. március 3-án tartott közgyűlés legkevesebb évi 4000.– frt-ban határozta meg. Jelentés 5.
5. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. az OMKT 1656/1883 sz. 1884. január 31-én kelt levele és az ahhoz mellékelt pályázati hirdetmény tervezet.
6. Uo. 24.184/1884-III. sz. 1884. május 6-án kelt tanácsi határozat.
7. Uo. a 24.184/1884. sz. pályázati felhívás fogalmazványának hátoldalán található ceruzás feljegyzés.
8. A Jegyzőkönyv szerint a 24.188/84. sz. és 31.577/84. sz. alatt kibocsátott felhívások „a képzőművészeti társulat által összeállított név- és lakjegyzék alapján minden hazai festőművésznek saját címére boríték alatt megküldettek".
9. A bírálatnál ez csak Schickedanz Albert (szül. Biala bei Bielitz, ma Bialsko Biala) esetében okozott problémát. „Szóba került az is, valjon Schickedanz Albert a pályázatnál részt vehet-e a felhívás 1. pontja alapján s a választmány igenlő értelemben állapodott meg, minthogy Schickedanz, bár lengyel városban született, magyar művésznek tekintendő, miután szülei már előbb telepedtek meg hazánkban és ő m. kir. állami hivatalt visel." (Jegyzőkönyv.) Megjegyzendő, hogy Schickedanz Albert apja, Sch. Ferdinand magyar honossága 1849-ben kelt, és azt a Kézsmárk város tanácsa által aláírt bizonyítvány igazolja. (Falvay Lászlóné tul.)
10. Pl. Balló Ede: Calvin tér, o. papírlemez, 26,3x31,2 cm. BTM 20.337 Ltsz.
11. Pl. Ligeti Antal: Buda és Pest, o.v. 100x151 BTM 1300 Ltsz.
12. Ezért Gyöngyvirági Zseni és Molnár Géza műveit nem vette figyelembe a zsűri.
13. BFL. IV. 1403. m. 12/884. cs. 31.577/84 sz. 1884. június 19-én kelt tanácsi határozat; BFL. IV. 1407/b. $\frac{31.577}{3271\text{-III}}$/84. sz. az 1884. június 19-i tanácsülés előadói íve.
14. BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs. 24.189/1884. sz. Pályázati felhívás. 1884. május 6. (L. Függelék 1.)
15. Mint a 13. jegyzet.
16. L. Jegyzőkönyv
17. A BFL. IV. 1403 m. 11/884. cs. iktatószám nélkül szerepel a Rózsa Péter tanácsnok által összeállított jegyzék „Pályaművek (vázlatok) a budapesti látképek tárgyában" címmel. Ebben a festők alfabetikus rendjében cím szerint felsorolja a képeket. Csak Nadlerrel tesz kivételt, akinek csak 7 képét sorolja fel, a második hetet csak sorszámmal (47-53) jelzi. Ezért nincs pontos információ Nadler összes beküldött képéről. E lista mellett van egy – minden jelzet nélküli – másik felsorolás: „Jegyzéke a budapesti látképek iránt kiírt pályázat folytán 1884. decz. 31-ig beérkezett pályamű vázlatoknak s azok tárgyának rövid leírása" címmel. A listát a kézírás alapján feltételezhetően szintén Rózsa Péter készítette, de csak a 3. pontig jutott; a negyedik tételnél már csak a sorszámot írta le – és itt a lista megszakad. Ez igen sajnálatos, mert a rövid leírások igen jó támpontot nyújtanának az azonosításhoz.
18. Jegyzőkönyv.
19. BFL. IV. 1403 m. 11/884. cs. 1884. december 3-án kelt felkérő levél fogalmazvány. Sz.n.
20. Mint a 9. jegyzet.
21. Jegyzőkönyv.
22. A bizottság 1885. február 2-i ülésén javasoltakat l. Jelentés 24-26.
23. A Molnár József által megfestett Calvin tér esetében a várható átalakítás nem lehetett szempont, hiszen a képen a Nemzeti Múzeum mellett a kevéssel korábban épült Ybl féle két épület, a Geist-ház (1863-64) és a Pesti Hazai Takarékpénztár palotája (1872-74) is szerepel. De Molnártól – amennyiben megbízást akartak adni neki – ezt rendelhették. Schickedanz esetében tisztázatlanabb az indok, hiszen a Szentháromság téren ekkor már megkezdődtek az átépítések, természetes volt, hogy a képen a rögzített állapot rövidesen megváltozik; a festőnek egy év múlva már arra sem lesz lehetősége, hogy a helyszínen pontosítson vagy korrigáljon valamit. Mégis a belvárosi utcaképet rendelték meg tőle, holott a Torony és a Duna utcák lebontása nem szerepelt a legközelebbi tervek között, és csak több mint tíz évvel később került sorra.
24. BFL. IV. 1407 b. $\frac{8141}{517\text{-III}}$/1885. sz.
25. Uo. $\frac{8326}{518\text{-III}}$/1885. sz.
26. Jelentés 24 és 25.
27. Uo. és BFL. IV. 1403 m. 12/884. cs.

32.739/1885-III. sz. 1885. június 9-én kelt tanácsi határozat. A Jelentés 25. oldalán a megvásárlásra javasoltak sorából hiányzik Tölgyessy neve és a mű címe. Ez valószínűleg tévedés lehet, mert következetesen 1200 frt-ról írnak, és a felsorolt összegek mindössze 1000 frt-ot tesznek ki. A 26. oldalon a megvásárolt művek felsorolásában s a vásárlást és a kifizetést engedélyező ügyiraton már egyaránt szerepel Tölgyessy műve. Györök Leo György művei közül a megvásárlásra javasoltak között (Jelentés 25.) szerepel a „Garnison templom" és az „Albrecht út" összesen 300 frt értékben. A megvásárolt képek felsorolásában (Jelentés 26.) csak a „Helyőrségi templom" (=Garnison templom) 300 frt árral. A vásárlást és a kifizetést engedélyező ügyiraton (32.739/1885) „Helyőrségi templom" és az „Albrecht út fent" összesen 300 frt áron. A fővárosi képzőművészeti bizottsága tízéves fennállása alatt szerzett műtárgyak jegyzékében (Jelentés 115.) 12. sz. Albrecht út 200 frt, 17. sz. „Garnison templom a várban" 100 frt. A kimutatásban, amely a fenti jegyzék alapjául szolgálható ügyirat, azonos módon szerepel. A Leltárban Györök L. Gy. művei közül csak a Garnison templom szerepel és csak ez a Györök mű került a tanácstól a Fővárosi Múzeumba. Az ott őrzött Albrecht út c. Györök-kép csereajándékként került 1922-ben a gyűjteménybe.

28. GÁBOR E.: Az epreskerti művésztelep. Művészettörténeti Értesítő 1990/1-2.

29. A vásárlásra vonatkozó ügyiratok nem találhatók a képzőművészeti bizottság nagyon hiányosan fennmaradt iratanyagában. A Jelentés 26. a vázlatok megvásárlását ismertető bekezdésben folytatólag minden kommentár nélkül közli: „Továbbá megvásároltatott Bruck Lajosnak a „Ferenc József rakpart a Petőfi térnél és a várhegy" című festménye is 1.100 frtért". A Kimutatás a vásárlás éveként 1885-öt jelöli meg.

30. A nyolcvanas évek során különböző kezdeményezések történtek az irányban, hogy hazatérésre bírják a külföldön dolgozó művészeket. (Erről: mint a 28. jegyzet.) Nem zárható ki, hogy itt is hasonló gesztust láthatunk.

31. BFL. IV. 1407 b. $\frac{4565}{360\text{-VII}}$/1886.

32. A pályadíjakról ítélve a megrendelésekről is tárgyaltak a képzőművészeti bizottmány 1885. február 2-i ülésén, ahol felvetődött a gondolat, hogy az országos kiállítás látképét is meg kellene festeni. Először egy nagy kép megfestéséről volt szó 1200 frt tiszteletdíj ellenében. 1885. szeptember 27-én a bizottság úgy ítélte, hogy egy képen nem lehet megfelelően megörökíteni a kiállítási épületeket, ezért azt javasolta, hogy a nagy kép helyett, annak áráért 8 kis kép készüljön à 150 frt. Végül mind a két változatra adtak megbízást, és Nadler 1886. november 17-én a 8 kis képért, majd 1887. október 19-én a kiállítási nagy képért megkapta a kétszer 1200 frt-ot. (BFL. IV. 1407/b $\frac{8327}{519\text{-III}}$ /1885. február 5.; 42.585/1885-III. okt. 22.; $\frac{38053}{3805\text{-VII}}$/1886. nov. 17.; $\frac{36.421}{4660\text{-VII}}$ /1887. okt. 19.; továbbá: Jelentés 27-28, 115.) A BTM-ben található jelenleg az Iparcsarnokot és környékét ábrázoló nagy kép (1306 Ltsz.), a kis képek közül: az erdészeti csarnok (1307 Ltsz.), a mezőgazdasági pavilon (51.451.1 Ltsz.), a keleti pavilon (51.452.1 Ltsz.) a képzőművészeti csarnok (=a kiállítási Műcsarnok, később Fővárosi Múzeum, 51.603.1 Ltsz.), a fővárosi pavilon (51.604.1 Ltsz.).

33. BFL. IV, 1403 m. 20/887. cs., továbbá BFL. IV. 1407 b. $\frac{36.422}{4662\text{-VII}}$ /1887. okt. 19.

34. BFL. IV. 1407/b $\frac{36.423}{4661\text{-VII}}$ /1887. okt.20.

35. BFL. IV. 1403 m. 41/893 cs. $\frac{3}{\text{I. alp.}}$ /1890. jan. 6.

36. Uo. 42/893 cs. 19-1890 kmb. sz.

37. Uo. 35-1890 kmb. sz.

38. Uo. 1-1893 kmb. sz. a. Nadler 1893. január 4-i levele, amelyben írja, hogy a kép egy teljes éve kész és a Városházán el is van helyezve, pénzt azonban nem kapott. Kéri azt a kamatokkal együtt! Ue. sz. alatt a képzőművészeti bizottság átirata a tanácshoz 1893. február 15-én, amelyben közlik, hogy a Nadler féle kép elkészült, kifogástalan, az 1200 frt tiszteletdíj kifizethető.

39. BFL. IV. 1403 m. 41/1893 cs. a 46-1892 kmb. sz. akta (Schickedanz A. levele a képzőművészeti bizottsághoz) külsején ceruzával írott hivatalos feljegyzések és uo. 20-1890 kmb. sz. 1890. május 7.; L. még Jelentés 29., ahol meghiúsult kezdeményezésként említik.

40. BFL. IV. 1403 m. 41/893 cs. 46-1892 kmb. sz.

41. Ua. számon a Bizottság értesítése Schickedanz Alberthez 1893. február 13.

42. Uo. 16-1893 kmb. sz. A Bizottság átirata a tanácshoz, 1893. junius 16.

43. Mint a 41. jegyzet.

44. BFL. IV. 1403 m. 41/893 cs. 16-1893 kmb. sz. Schickedanz válaszlevele Gerlóczy alpolgármesterhez 1893. február 26.

45. BFL. IV. 1407 b. $\frac{26.581}{3266\text{-VII}}$/1893. július 12

46. Uo. $\frac{93.261}{10.842\text{-VII}}$/1900. december 23.

47. Uo. az ügyirat külső oldalán 9/900 kmb. sz. okt. 15. kelt feljegyzés.

48. Uo. az ügyirat hátoldalán Schickedanz nyilatkozata.

49. BFL. IV. 1407 b. $\frac{93.261}{10.842\text{-VII}}$ /1900. december 20.

50. Uo. $\frac{1722}{195\text{-VII}}$ /1901. január 9.

51. Uo.

52. Jelentés 23.

53. Uo. 21.

54. Böhm János „festőművész, szabadkézi és mért. rajz tanár" (BFL. IV. 1403 m. 11/1884. cs. $\frac{169}{\text{I. alp.}}$ /1884.); Irinyi Sándor „festész, főreáliskolai tanár Pécsett" (uo. $\frac{166}{\text{I. alp.}}$ /1884.); Lechner Gyula rajziskolai tanár, Löschinger Zsigmond a bécsi Akadémián tanult, 1870-ben a temesvári főreáltanoda tanára (Vasárnapi Újság. 1870. 485.) 1870-ben részt vett a vallás- és közoktatásügyi minisztérium által hirdetett történeti festészeti pályázaton (LYKA K.: Közönség és művészet a századvégen, Bp. 1982. 55.) Gyöngyvirági Zseni (Eugénia) 1872-75-ig a Mintarajztanoda növendéke volt. 1885-89-ig a női festészeti tanfolyamot látogatta u.o. Később kiállító művész volt.

55. Feszty Árpád, Mednyánszky László és Nadler Róbert.

56. A Kimutatás szerint Nadler 2.700.– (+500 pályadíj) Schickedanz 2.200.– (+300 pályadíj, +600.– 1901-ben) Molnár József 1200.– (+200.– pályadíj), Ligeti 1200.–, a többiek összesen 1200.– frt-ot kaptak.

57. Jelentés 21-22.

58. BFL. IV. 1403 m. 54/1892-96. További vizsgálat tárgya, hogy a városképfestők milyen mértékben támaszkodtak Klösz György felvételeire. Schickedanz Albert bizonyíthatóan használta azokat. Képkivágásaihoz analógiát lehet találni a Klösz fotóalbumokban (BFL. XI. 916/5: No 536 – Torony és Duna utca sarok; No 74a – Szent Háromság tér; No 136 – Nagymező utca a terézvárosi templommal.) Utóbb a Schickedanz család által megőrzött hagyatékban megtaláltam a Torony és Duna utca sarkát, a Nagymező utcát és a Ferenciek terét ábrázoló Klösz fotók 1-1 példányát, rajtuk a perspektíva megszerkesztéséhez használt, berajzolt segédvonalakkal.

Eszter Gábor: **Ausschreibung für Veduten in Budapest von 1884-1885**

Der Hauptstädtische Rat von Budapest schrieb am 6. Mai 1884 einen Preis aus, die namhafteren Punkte der Stadt in Ölbildern darzustellen. Das erklärte Ziel war dabei, diesen – in Ungarn zu jener Zeit kaum praktizierten – Zweig der Malerei zum Aufschwung zu bringen, die auf diesem Gebiet tätigen Maler zu fördern, der Nachwelt ein authentisches Bild von der sich stets ändernden Hauptstadt zu vermitteln und gleichzeitig auch zu interessanten Exponaten zu gelangen. (Gegenstand der Preisausschreibung war betont die sog. Architekturmalerei und nicht die Landschaftsmalerei.) Bei der Ausschreibung waren in Öl gemalte, mindestens 60 cm breite Skizzen einzureichen. Es wurden je ein Preis von 500,–, 300,– und 200,– Gulden ausgesetzt, sowie Aufträge auf 12 Stück Gemälde großen Formats (100x150 cm) zu je 1200,– Gulden in Aussicht gestellt.

Auf die Ausschreibung hin gingen 66 Bilder von 18 Künstlern ein. Die Bewerber waren hauptsächlich junge, angehende Künstler und Zeichenlehrer, einige von ihnen wurden später namhafte Maler.

In der Jury, die am 10. Januar 1885 zusammentrat, waren der zum Hauptstädtischen Rat gehörende Kunstausschuß durch vier Mitglieder, der Ungarische Verein von Ingenieuren und Architekten sowie die Ungarische Gesellschaft für bildende Künste durch je zwei Mitglieder vertreten.

Der erste Preis wurde an Róbert Nadler, der zweite an Albert Schickedanz und der dritte an József Molnár vergeben. Sie haben auch den Auftrag bekommen, je ein großes Gemälde zu malen. (Anstatt der ursprünglichen zwölf Gemälde bestellte der Hauptstädtische Rat zunächst nur drei, im Jahre 1890 bekamen Nadler und Schickedanz den Auftrag über je ein weiteres Bild.) Die Träger des ersten und zweiten Preises waren von ihrer Grundausbildung her Architekten, beide arbeiteten eine längere Zeit hindurch als Bauzeichner, Perspektivenmaler und Dekorationsentwerfer im Atelier von Miklós Ybl, dem bedeutendsten ungarischen Architekten der Epoche. Der dritte von den Preisgekrönten war ein bekannter, älterer Maler.

Der Rat kaufte anläßlich der Ausschreibung von fünf Malern sieben Skizzen, die für zur Schmückung amtlicher Räumlichkeiten geeignet befunden wurden, im Werte von insgesamt 1200 Gulden.

Die bestellten bzw. gekauften Bilder befanden sich zunächst im Besitz des Hauptstädtischen Rates, in den ersten Jahren des 20. Jahrhunderts wurden sie dann allmählich dem im Jahre 1887 gegründeten Museum der Haupt- und Residenzstadt (dem Rechtsvorgänger des heutigen Budapester Historischen Museums) überlassen. Die anderen Bilder blieben Eigentum der Künstler und kamen teilweise in den Kunsthandel. Entweder von dort oder unmittelbar vom Maler bzw. von seinen Erben kamen später noch 18 Bilder ins Museum.

Der Anhang der Studie gibt die heutige Identifizierung der für die Ausschreibung angefertigten Werke.

Zu der Studie und der Identifizierungsliste wurden die zeitgenössischen Akten des Hauptstädtischen Archivs bzw. die beschreibenden Karteikarten des Historischen Museum und der Ungarischen Nationalgalerie benutzt.

Schang Konrád

Kőfaragó

Kismarton, mester

1739 óta

MAGYAR MUVESZET

1927. 545.

Gianni Vagnetti: *Natura morta*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Schaub —

19.. APR. 8.

1021

A fájdalom festője

Sok éve ismerem Schank doktort. Tudom, hogy orvos, sőt azt is, hogy szabad idejében rajzol és fest. Néhány héttel ezelőtt hosszabban beszélgettünk. Egyik írásomról volt szó, melyben legutóbbi műterem látogatásomról számoltam be. Ekkor született az igéret, mely szerint alkalomadtán ellátogatok hozzá is és megnézem rajzait, festményeit.

A festő orvos az István utca elején lakik, kedves, fölszintes, újjávarázsolt kertes kis házban. Valamikor a kisemberek épitettek itt, az apró kis házak úgy sorakoznak jobbról-balról a hegyre kapaszkodó út mentén, mint az emberi törekvés lépcsőfokai. Akkor fillérekért adták itt a telket, ma divatba jött a környék, és messze fent többszintes társasházak, villák jelzik a még szabadon maradt telkek csillagok felé törő értékét.

Már a kapualj azt mutatja, hogy festő portáján járok, a falnak támasztva néhány nagyméretű olajkép igazolja ezt. Régi, fiatalkori képek, a Munkácsy másolat legalább harminc esztendős, ha nem több.

A meghitt hangulatú szoba-műteremben hosszúranyúlt a beszélgetés, a képbemutató, s mégis most, amikor kis irógépem betűi vidáman kopognak fehér mezején a papirnak, úgy érzem, nem a festő, nem az orvos arcképe kiván parancsolólag tőlem megfogalmazást, hanem az emberé.

A festőről és műveiről talán egyszer, majd később irok, amikor meggyőződéssé formálódtak a benyomások és a nyomukba lépő gondolatok, az ember most kényszerit irásra.

A rajzok és festmények között — arcképek és tájképek mellett — állandóan visszatérő téma a betegség szülte szenvedés és a halál. Igen, a halál, a maga valóságában, tele rémülettel, a beteg ágyánál virrasztó, onnan egy pillanatra sem távolodó igéretével a végtelen üresség nek. A súlyos, a testet és lelket felörlő csonttá, bőrré aszott testű betegek röpke pillanatok alatt készült ceruzarajzai mellett feltűnnek az olajképek fájdalmas és rémült arcú haldoklói, amint görcsösen markolják a takarót, tekintetük megtört fényével a végtelent kutatja, túlnézve gyermeken és szülőn, orvoson és életen.

Igen, ez ragadott meg mindenekelőtt ebben a csendes István utcai házban, az orvos mélységes embersége aki naponta többször is találkozik a halállal, aki éjjel és nappal ott áll az emberi fájdalmak és szenvedések zúgó folyójának legnagyobb mélységei mellett s mégsem tud napirendre térni a fájdalmak, betegségek felett, nem tud napirendre térni a legszebb, a legtökéletesebb szerkezet, az emberi test pusztulásán, aki magával viszi a kórház fehér világából a haldoklók fájdalmas vonásait, a szemek tört fényét, a test görcsbe rándult elnyomorodott formáit és otthon, mint festő, ellenállhatatlan kényszer hatása alatt rajzzá, képpé formálja emlékeit.

Az orvos tudja, hogy az élet nagy hármas ritmusában a halál nemcsak befejező, hanem indító szakasza is az újnak, és amikor orvosként a fájdalmak ellen harcol, mint ember mégis lázad, és ezt a lázadást a festő vonalakkal, színekkel vagy egyszerű grafittal formálja mementóként az idő számára képpé, ceruzarajzzá.

Debitzky István

Ma délután MTK—Dózsa találk

Vasárnap Komló—Tatabánya mérkőzés Komlón

Teljes bajnoki forduló az NB II-ben, NB III-ban és a megyebajnokságban

A labdarúgó NB I. hétvégi mérkőzései ma délután Budapesten az MTK—Pécsi Dózsa találkozóval kezdődnek. A lila-fehérek az egri mérkőzés után Galyatetőn készültek az összecsapásra. Az MTK Hidegkuti Nándor irányításával mindinkább magára talál. A Dózsa vezetői, de azt hisszük a szurkolók is, döntetlen eredménnyel már elégedettek lennének. Az összeállításban nem tervez változást Teleki Gyula edző. A csapat csütörtökön délelőtt Galyatetőn 15 centiméteres hóban tartott edzést. A játékosok pénteken utaztak Budapestre. A vezetők véleménye, amennyiben a csatársornak sikerül a jó formában lévő védelem mellé felnőnie, a csapat az egyik pontot megszerezheti.

A Komlói Bányász labdarúgói hazai pályán játszanak. A Tatabányai Bányásznak igen jó híre van Komlón. A komlóiak alaposan felkészültek az igen érdekesnek ígérkező találkozóra. A Salgótarjáni Bányász ellen aratott győ lem visszaadta a játékosok ön zalmát. Komlón tovább javí játékot és pontszerzést várnak vasárnapi mérkőzésen.

A Pécsi Bányász Dorogon v dégszerepel. Nagyon nehéz m közés vár az NB I. B-ben ez a vasárnapon a pécsiekre. Az I I-ből kiesett dorogi együttes n a legjobban szerepelt ez ideig most a hazai pályán szeretn kárpótolni szurkolóikat a doro labdarúgók.

Az NB II., NB III., a megy bajnokság mérkőzései is pálya szólítják csapatainkat. Az Er bányász SC játékosai a PVSK leni győzelem után vasárnap Tüzér utcai pályán újabb győz lemre törnek. Az ellenfél a K posvári Kinizsi lesz. Hazai pály szeretne javítani a Máza-Szászvá Bányász, a Zalaegerszegi TE azo ban nem lesz könnyű ellenfél. PVSK a Szombathelyi Cipőgyá hoz utazik. Az NB III. mérkőz

Telefonjelentés Budap

Győzelemvárás a Hungária úton

Péntek délelőtt 11 óra. A Hungária úti pálya aluljárójából egymás után bukkannak fel az MTK játékosok. Ott vannak a vezetők, ott van Hidegkuti Nándor edző. Elkezdődik az edzés, aztán egy órán át színes a kép a messziről (csak messziről) szépen kinéző pályán.

Ismert vezetők véleményét kérdeztük meg az MTK—Pécsi Dózsa mérkőzésről. Íme a válaszok:

HIDEGKUTI NÁNDOR edző:

— Feljövőben vagyunk, ezt nem nehéz megállapítani. Eddigi eredményeink (Eger 2:0, Egerben, Szeged 1:1, itthon, Szombathely 0:1 Szombathelyen, Bp. Honvéd 2:2 Kispesten, Vasas 1:1 a Népstadionban) is ezt mutatják főleg a Bp. Honvéd és a Vasas elleni játék, ahol — általános vélemény szerint az MTK közelebb állt a győzelemhez. Ez pedig nagy szó a mi életünkben. Különösen, ha az előző évek MTK szereplését nézzük. Együtt van a csapat, mégis tartok a Pécstől, mert a baranyai együttes nekünk itthon is sok borsot tört már az orrunk alá. A csapat felfelé ívelő formája, és a hazai környezet az,

POSTÉNYI JÓZSEF dr.,
az MTK egyik volt vezetője, a MLSZ elnökségi tagja.

— Hidegkúti edző megtalálta elképzelései végrehajtására a leg alkalmasabb embereket. Jó szakosztály játékosállománya, a hangulat a csapatban. Az edz nagy következetességgel dolg zik, s nemcsak megfelelő embe rei vannak elképzelései megva lósításához, hanem a mai játé rendszer egyik lényeges éltetőjé zárt védekezésből gyors támadás ba lendülést, rendkívül ügyese alkalmazzák játékosai és ez gyors rajtaütés az ellenfél fell zult védelmében legtöbbször z vart okoz. Természetesen m nem minden megy úgy, ahog szeretnénk, de az edző vasköve kezetessége, a játékosok hozz állása a garancia a további javu lásra. S ha állandósul a csapa (a gerinc már megvan) az ered mény nem maradhat el.

A pénteki edzés után Hideg kúti Nándor edző kihirdette csapatot, amely teljesen meg egyezik a Vasassal 1:1-re vé zett 11-gyel. Minden valószínűs szerint tehát a Lanczkor — K szei, Dunai, Jenei, Nagy I.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Schank László dr
DUNÁNTULI NAPLÓ

1964 FEB 26.

1021

PLÓ

Megnyílt dr. Schank László kiállítása

Tegnap este 6 órakor a Fegyveres Erők Klubjában megnyílt dr. Schank László kiállítása. A kiállítást dr. Molnár Péter, a Pécsi Művészeti Gimnázium igazgatója nyitotta meg.

Dr. Schank László orvosőrnagy, a Honvéd-kórház megindulásakor került Pécsre, a belgyógyászati osztály élére. Azelőtt Pakson élt, dolgozott — és festett, mert gyermekkorától szerelmese az ecsetnek, s bár nem választotta a művészetet élethivatásul, azóta sem hagyta abba a festegetést. Autodidakta módon sajátította el az alapismereteket, tárlatlátogatásokkal, szakkönyvek olvasásával. Többnyire rajzol, az emberi test felépítése, formái, mozgása érdekli, de olajfestéssel is próbálkozik. Ez a kiállítása csupa, többnyire nagyobb méretű vászon, s amikor nem az ember alkotja a kompozíció témáját, akkor a paksi táj, a Duna-part foglalkoztatja.

Képei közül legjobbak a portrék. Önarcképe, Apám című képe és a Feri bácsi című portré a kiállítás legszínvonalasabb darabjai. A Szilvi és a Fotelben című képek egy érdekes arcú diáklányt ábrázolnak, különböző megoldásban. Bánatosan című képének külön története van: egy rendőrszázadost kezelt hosszabb ideig, aki azonban gyógyíthatatlan beteg volt. Az egészséges környezet és a halál gondolatától üldözött férfi arca érdekes kontrasztot alkot. A kiállítás egyik jó darabja még a Csuhés című kép, amely a paksi Duna-part egy halászát ábrázolja munka közben.

A Fegyveres Erők Klubjában megnyílt kiállítás március 3-ig lesz nyitva.

TÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

NÁNTÚLI NAPLÓ

MEGYEI BIZOTTSÁGA ÉS A MEGYEI TANÁCS LAPJA

ÁRA 50 FILLÉR 47. SZÁM

nyomán

mezőgazdaság hozamát

gére 54 ezerre, a gabonakombájnok száma pedig 4700-ról közel hétezerre emelkedett. Ennek eredményeképpen lényegében megoldódott a talajmunkák gépesítése, a gabonabetakarítást mintegy 80 százalékban géppel végezték.

A növénytermesztés legfontosabb feladata az ország kenyérgabonaszükségletének hazai készletből való kielégítése. Ez is elérhető, ha a jelenlegi búza-vetésterület megtartása mellett fokozzák a műtrágyafelhasználást, a nagy üzemek és a nagyhozamú búzafajták arányát 80 százalékra növelik. A nagyhozamú búzafajtákba a fertődi is beleértendő és ez a megállapítás megint sok vitát vág el a fertődi-pártiak és ellenzői között.

A kukorica hozamának növelése igen fontos feladat. Nagy segítséget nyújt ebben, hogy a második ötéves terv végéig teljesen gépesíteni kell a nagyüzemekben a kukoricaszár betakarítását, és jelentős lépéseket kell tenni a csőtörés gépesítésében is.

Nagyon jelentős és Baranyát közelebbről is érintő határozat a történelmi borvidékek fejlesztéséről szóló. A termelőszövetkezetek és állami gazdaságok az elmúlt két év alatt 38 ezer hold szőlőt és 57 ezer hold nagyüzemi gyümölcsöst telepítettek az országban. Ezek a telepítések nemsokára termőre fordulnak, a termőre-fordulással összhangban kell biztosítani a szükséges járulékos és kapcsolódó beruházásokat.

Megnyílt a KGST 11. ülésszaka

Kedden Mihail Leszecsko szovjet miniszterelnök-helyettes elnöklésével megnyílt Moszkvában a KGST 11. ülésszaka. Megvitatják azt a kérdést, hogyan lehetne tovább bővíteni a KGST-országok gazdasági, tudományos és technikai együttműködését.

Repülőszerencsétlenség

Kedden szerencsétlenül járt egy amerikai utasszállító repülőgép. Az Eastern Air Lines légitársaság egyik Dakota—8. típusú repülőgépe, mely Mexico City és New York között közlekedett, reggel eltűnt, anélkül, hogy pilótája előzőleg vészjelzést adott volna a közeli ellenőrző állomásnak. A gép roncsait és az utasok poggyászának maradványait később New Orleans közelében, a Ponchartrain-tó partján fedezték fel. A mentés megindult

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-738

Schank László, festőművész

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1984 JÚN 16

Katonaélet a képzőművészetben

1021

Schank László tár

A Magyar Néphadsereg évtizedek óta állandó pályázatokat ír ki, hogy képzőművészeink bemutassák a honvédség mindennapi életét. Az idők során maradandó értékű alkotások is születtek, Konecsni György, Szentgyörgyi Kornél, Imre István és mások révén. Blaski János nagyszabású üvegablakot tervezett a Honvédelmi Minisztérium aulájába, Bükkösi Gábor, többszáz festményt alkotott a katonaéletről, murális munkáját Szentendrén avatták fel a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán. A Hadtörténeti Múzeum tekintélyes képzőművészeti kiállításokat rendez, ezzel is serkenti a ma élő festőket, szobrászokat.

Évente művésztelepet is szervez a honvédség a sorállomány azon fiataljai számára, akik kitűnnek vizuális képzettségükkel.

Új lehetőséget jelent a Magyar Néphadsereg Művelődési Háza Budapesten, ahol mindig új tárlat fogadja az

Női port

Téli táj

érkezőket. Legutóbb Szabó Iván szobrait és Gy. Vad Erzsébet festményeit láthatta a közönség, most dr. Schank László képeit, portréit szemlélhetik az érdeklődők. Dr. Schank László egy személyben alezredes, katonaorvos, a pécsi kórház belgyógyász főorvosa — és festő. Egyik fáradalmát a másik tevékenységével piheni és szerzi meg három közegben ön-

lata

egy
n kí-
ozni.
y a
etem
niák
nak

zer-
el-
új
ően
iek-
pul-
há-
ban
ára
dés,

ré

nagának, környezetének a
harmóniát.
1922-ben született Szek-
zárdon, sok ezer embert gyö-
gyített meg eddig, s készí-
lett nyolcszáz olajfestményt,
kétezer grafikát. Tájat és
portrét. Arcmásai korrektek,
festői és pszichikai tarta-
ommal — tájai harmóniát
rögzítik, bővítik a festői
szépség törvényeivel.

Losonci Miklós

3,5 milliárd

2000-ben egyedül Ázsiában 1 milliárd emberrel több él majd, mint ma: összesen 3,5 milliárd. A születési arányszám görbéje a harmadik világban ennek ellenére, a régebbi előrejelzésekkel ellentétben, ellaposodott. Az egykori jóslatok, amelyek szerint a közeljövőben a túlnépesedés katasztrófájának veszélye fenyeget, halkabbakká váltak. Ezt állapította meg a közelmúltban Hongkongban 12 országnak a lakosság növekedése problémájával foglalkozó 60 szakembere.

A harmadik világ lakossága a lassúb tempó mellett is olyan mértékben szaporodik, hogy az ipari országok népesedési problémái ehhez viszonyítva elhanyagolható nagyságra zsugorodnak. A születésszabályozás nem oldja meg a problémát: Pekingnek azzal a tervével kapcsolatban, hogy Kína lakosságát rendelettel 2110-ig a jelenlegi több mint 1 milliárdról 700 millióra csökkentik, Harald Hansluwka, az Egészségügyi Világszervezet (WHO) igazgatója figyelmeztette Kínát: az országot a lakosság ilyen méretű csökkentése esetén súlyos szociális és végső soron politikai problémák veszélye fenyegeti.

A manilai népességkutató intézet számításai szerint az ezredfordulón a világ 35 legnagyobb városa közül 18 Ázsiában lesz, közöttük új világvárosként Szöul, Bangkok, Djakarta és Dacca.

Schanle András, Budapest,
III. o. tanuló

1021

Sportélet, 1974. aug. Schanle András, III. o. tanuló, Budapest

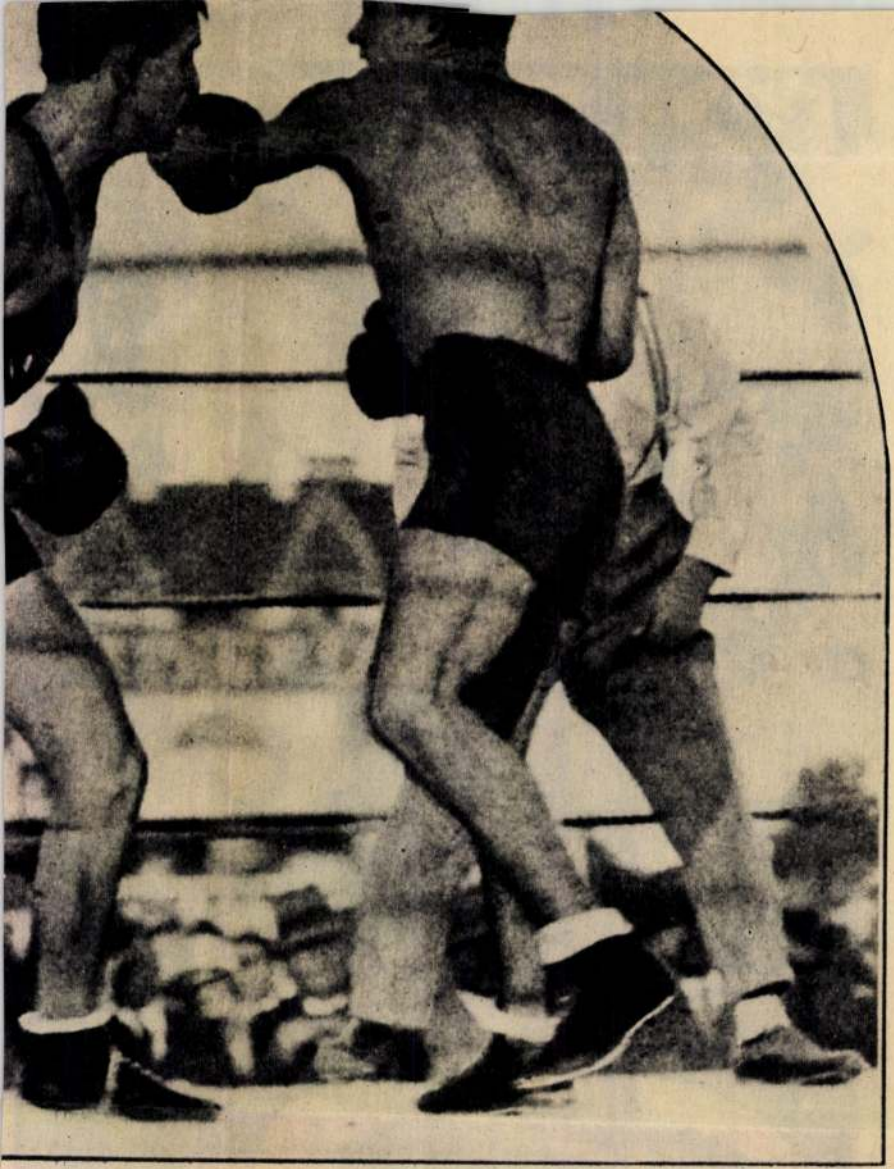

Schannen Ernő

mérnök

1905/6 Budapest.

Schannen Ernő

építész

VII. Rákóczi

1907. út 8/a

Schannen Ernő

Városligeti fasor 13.
2 emeletes ház

Vállalkozók Közlönye

1905 júl. 26.
(Magánépítési engedélyek Budapesten.)

n teljesen szabad dispozicióval vezette

gítású nagy terem, a hosszú folyosó. Po
czellánok, elefántcsont-faragványok, hollan
intérieur-képek közvetlenebbül, igazabbul ha
nak oldalvilágítású kisebb termekben, nem
csak méreteiknél fogva, hanem azért is, me
ilyenek számára készültek. A heidelber
múzeum anyaga — pfalzi porczellánok, pfal
wiettelbach érmek, római föliratos táblá
XVI—XVII. századi németalföldi festménye
a heidelbergi diákéletre vonatkozó reliquiák
rosszul érezte volna magát a museotechni
modern követelményeinek megfelelő, föl
napfényt beeresztő óriási termekben és
vesztő hosszú folyosókban.

A heidelbergi gyüjtemények ez új elre
dezésében két figyelemre- s kisebb múzeumo
nál követésre méltó momentumot emelünk
A lépcsőházban és a folyosókon arczképe
veduták, régi metszetek, bekeretelt érdek
sebb kéziratok, reliquiák függnek szabad
rendezésben, mint az régi úri házakban,
XVIII. században és a következőnek e
felében általános szokás volt s a hagyon
nyokat tisztelő házaknál részben ma is sz
kás. A kisebb, intimebb múzeum a lépcs
ház ilyen fölhasználásával nemcsak te
nyer oly helyen, melynek monumentális j

VÁLLALKOZÓK KÖZLÖNYE

ÉS

MAGYAR ÉPITŐK LAPJA

Tizennegyedik évfolyam. 40. szám. Budapest, 1908. szeptember 30-án.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE

Felhivás.

Toronyi Fellner Sándor mester által tervezett **Pénzügyministeri palotát** Szövetségünk tagjai

október 3-án, szombaton d. u. ½4 órakor

fogják megtekinteni; találkozás a helyszinén.

Palóczi Antal, I. mester.

Fleischl Róbert, ü. v. titkár.

A műemlékek gondozásáról.

A műemlékek fönntartására, gondozására vonatkozó törekvés aránylag rövid multra tekinthet vissza. Az állam gondoskodásának ezekre való kiterjesztése igazán csak a IX. század első felében kezdődött s azután parallel haladt az egyoldalu klassicista fölfogás alul felszabadult művészettudománynyal, mely mindinkább azt ismerte el föladatának, hogy az egész régi művészet necsak egyes korszakok emlékeivel foglalkozzék.

E törekvés aránylag fiatalsága, másrészt a műemlékek védelmének, gondozásának sajátságos belső lényege az oka annak, hogy alapvető elvei tekintetében, mint régebben, ugy még ma is annyi egymással nem egyszer homlokegyenest ellenkező vélemény merült fel.

A műemlékvédelem gyakorlati irányu tevékenység. Célja a régi pusztuló emlékműveket fenntartani az utókornak. E cél követése azonban a szellemi tevékenység különböző utjait keresztezi. Valamely műemlék sorsát intéző egyénnek ismernie kell annak történeti és művészi jellegét. A műtörténeti tudás a legfőbb elméleti alapja a műemlékek gondozásának. Az egész intézmény gyakorlati alapja viszont a műszaki tudás, az eredeti jelleg megóvására s a műemléknek ezen szellemben történő kijavitására szolgáló technikai eszközöknek a megismerése. Minden egyéb kérdések megoldása másodrendü szerepet játszik. Tehát a bár gyakorlati cél elérésének egyik legfőbb eszköze mégis elméleti. Először is tudnunk kell, mi az az emlék, amelylyel dolgunk van, csak ugy folyamodhatunk biztos sikerrel azon eszközökhöz, melyekkel a műszaki képzettség rendelkezik. Ha az elméleti alap nem elég szilárd, célunkat elveszitjük, de el akkor is, ha a legbiztosabb megismerés mellett is hijával vagyunk a megfelelő gyakorlati eszközöknek.

Ki lehet tehát a műemlékek hivatott gondozója? Az elméleti, művészettörténeti képzettségü szakember, vagy az épitőművész, a gyakorlati cél közvetlen megvalósitója?

Ez a kérdés ma is még vitatott. De mindkét tábor egyetért abban, hogy a két irány egyesülése elkerülhetetlen követelmény. Itt a technikai képzettségü műtörténészt, archeologust mondják hivatottnak, ott az épitőművészt, akinek megvan a kellő műtörténeti tudománya. A tudomány emberei más szemmel nézik a műemlékek gondozásának célját és eszközeit, mint az alkotáshoz szokott épitész.

Dehio főelvként hirdeti, hogy „föntartani és nem helyreállitani.“ „Ha a műemlékek gondozása — ugymond — annyit jelent, mint azok megszépitése, akkor kétségtelen, hogy erre a művész a hivatott, de ha a feladat sulypontját a föntartásra helyezzük, akkor az épitőművésznek csak mint műszaki embernek van beleszólása.“ Ugyancsak ő kiáltott igy fel egy izben, hogy: „Isten óvja az emlékeket a genialis restauratoroktól.“ Nyilvánvalónak tartja, hogy a műemlékek föntartásának feladata és a művész természetes lénye között soha teljesen meg nem szüntethető feszültség uralkodik.

A berlini Ebhardt 1905-ben kiadott röpirata hasonló kérdésekkel foglalkozott. Ő épitész, az elszászi Hochkönigsburg sok vitára alkalmat adott restauratiójának vezetője. A teljes helyreállitás hive. Szerinte a szükséges munkák kivitele olykép történjék, hogy se szin, se a technika változtatása által ne legyenek mint utólagos toldások és foltozások fölismerhetők.

De nemcsak az egész törekvés fiatalsága s nemcsak a gyakorlat és elmélet embereinek eltérő elvi álláspontja okozza azt, hogy a műemlékek gondozásának elmélete és gyakorlata minduntalan annyi fontos és kényes kérdést vet fel.

Általános érvényü szabályok felállitásáig bizonyára soha sem fogunk eljutni. Bele kell hatolni a régi művészet alkotásainak egyéniségébe. Amint nincs a régi épitőművészetnek két olyan emléke sem, mely külső megjelenésében teljesen hasonlitana egymáshoz, ugy eltér egymástól azok története is, mint az a folyamat, melyen elkészültökig keresztülmentek, mint későbbi sorsuk. A műemlék lelkiismeretes gondozója például nem vállalkozik arra, hogy befejezzen valamit, ami régente befejezetlen maradt, de arra sem, hogy ujból fölépitsen valamit, amit a művészi türelmetlenség, vagy a gyakorlati szükséglet egykor eltüntetett. Az eredeti állapot megmásulása, az évszázak folyamán bekövetkezett változások is hozzátartoznak a műemlék egyéni lényegéhez s meghamisitjuk történetét, ha annak egyik-másik fejezetét kitörölni igyekezünk. Azután minden egyes emlék más állapotban maradt ránk. Ez az állapot is hozzátartozik egyéniségéhez.

Számtalan, sokszor szóval ki nem fejezhető vonás összessége adja meg valamely művészi alkotásnak sajátos jellegét. Ezek megállapitása nemcsak a tudományos elmélyedés, hanem a művészi átérzés dolga. E tekintetben különbséget kell tennünk korunkban keletkezett és régi művek között. Ez utóbbiak legritkább esetben jutottak teljes eredeti épségükben, utólagos változtatások nélkül reánk. De a lefolyt idő nyomai is hozzátartoznak a művészi emlék fogalmához. Szerencsétlen hatásu, korcs művek keletkeznek, ha e nyomokat el akarjuk tüntetni: művek, melyek nem is ujak, nem is régiek. Az ilyen helyreállitások hatása a panoramákéra emlékeztet, melynél nem látjuk, a hol a kép végződik és a plasztikus rész kezdődik.

A műemlékek mivoltának fölismeréséhez vezető művészi átérzés azonban nem azonos az épitészek művészi alkotó képességével, a régi művészet ösmeretében gyökerező készségével. A művészet alkotásai egyéni szervezetek Meg van a fiatalságuk, midőn ifju szépségük ragyogásával gyönyörködtetik a kortársak szemét. De életök határa meg van szabva. A kor megviseli őket, a könyörtelen idő sebet üt rajtuk. Gondviselőjük meghosszabbithatja létöket, kötelessége, hogy mindent elkövessen fönntartása érdekében, de nem varázsolhatja vissza az ifjukor varázsát, vétkes kegyetlenség nélkül nem kendőzheti a tiszteletre méltó öregség vonásait.

Felső-Magyarország egy falujában van egy román művészetü, érdekes központi elrendezésü egyházi épület, nyilván keresztelő kápolna lehetett. Az épület közepén most torony emelkedik. Egyik apsisát a XVIII. században lebontották, s az itt keletkezett nyiláshoz bronzhajót épitettek Ebből az időből való a belső berendezés is, a gazdag faragásu oltár, a szószék a festmények keretezései. Nemrégen tüz pusztitott a templomban, mely felerészben elpusztitotta az oltárt is. Felmerült tehát az idea hogy a csonka oltárt el kell távolitani, s a szentélynek megfelelően egy román stilü oltárt állitani helyébe. Ez egyszerüen művészi anachronismus. Ha helyesen járnak el, vagy kiegészitik a csonka oltárt, vagy muzeumba téve annak romját és uj, modern, minden stilusbeli kényszertől ment uj oltárt kell emelni. A művész meg tudja találni a módját, hogy a környezet hangulatát modern alkotásával ne zavarja, hanem igy is művészi harmoniát létesitsen, Régi templomokba bizvást beleállithatunk modern műveket, s ha valamely régi épülethez, gyakorlati oknál fogva uj részt kell hozzá épiteni; legyen az uj, csak tagoltságával, tömegével feleljen meg a réginek, de ne igyekezzék azt egyes részleteivel utánozni.

A „stilszerüség“ sokszor üres, veszedelmes szó, s ha elismerjük, hogy a műemlékeket nem kell korunk művészetétől féltenünk, akkor azt is remélhetjük, hogy a kinálkozó uj feladatok üdvös hatást fognak gyakorolni művészetünk fejlődésére.

A vállalkozás körében előforduló jogesetek.

Vizművek létesitésével járó felelősség.

X. Y. engedélyt nyert vizművek létesitésére, fentartására és használatára.

Ez az engedélyezés, mely másodfokban a közigazgatási bizottság által helybenhagyatott, felebbezés folytán felkerült a földmivelésügyi ministerhez, aki a felebbező által kivánt külön megállapitását annak, hogy a vizmű esetleges káros hatása megszüntettessék és a káros vizmű megigazittassék a vizjogi törvényben foglaltaknál fogva szükségesnek nem tartotta.

Ugyancsak ezen törvényben gyökerezik engedélyesnek a vizmű által okozott károk megtéritése iránti kötelezettsége is, az itt megjelölt kötelezettség azonban nem nyujt alapot arra, hogy az engedélyes a netán okozott kár hely-

Mázoló- és ércfényező- (akár uj, akár renoválási) **munkákra vállalkozik** HAJNAL (Honig) MIKSA Budapest, VII., Dembinszky-u. 4. TELEFON: 101—97.

TEICHNER ÁDAM
vasszerkezet, mű- és épület-lakatos
BUDAPEST, VII., HÁRSFA-UTCZA 61. sz.

Készit: **épületvasszerkezetet, mükovácsolásokat, kapu, kandalló és bronz-munka különlegességeket.**

A milanói kiállitáson két arany éremmel, **a pécsi orsz. kiállitáson** nagy állami ezüst éremmel kitüntetve.

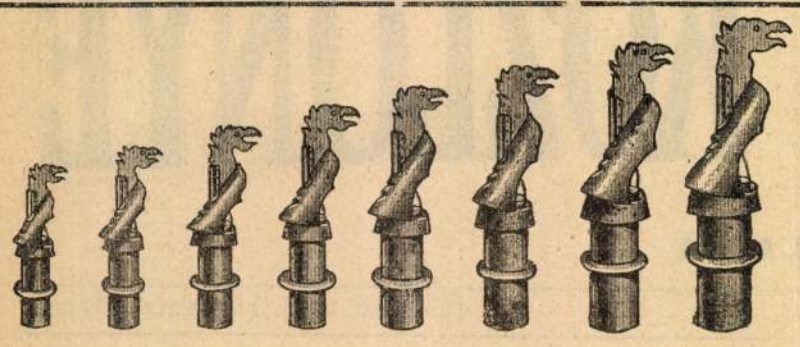

MUNKÁCSY GYULA LAKATOS IPAR-ÜZLETE

IRODA ÉS MINTARAKTÁR:

BUDAPEST, VI., KIRÁLY-UTCA 102.

12 ÉVI JÓTÁLLÁS.

A jelenkor legjobb, legolcsóbb és legerősebb szerkezetü kémény- és szellőztető toldója.

A Munkácsy-féle **Sárkány** kémény- és szellőztetési toldók a kitüzött célnak legjobban megfelelnek s a műszaki elrendezése a többi kéménytoldók felett áll.

Erős vaslemezből készült. Erős szerkezete, csinos kivitele és szabályos működése által a legnagyobb keresetnek örvend.

A Munkácsy-féle **Sárkány** kémény- és szellőztetési toldók eddig a **legolcsóbbak** és a **legjobbak**.

Szivóképességük felülmulhatlan; a szél és napsugár káros befolyását a kéményecsatornák huzatára kedvezővé teszi s igy szivóképességénél s nagy olcsóságánál fogva a rossz huzatú kéményeknél nélkülözhetetlen.

Telefon: 12—80.

reállitási költségeinek a felebbező részéről egyoldalulag bemutatandó számla alapján leendő megtérítésére már előre köteleztessék, mert a kártalanitás mérvének megállapitása adott esetekben birói megitélés tárgyát képezi.

(M. kir. földmivelésügyi minister 6834 908. sz. hat.)

Magánépitési engedélyek Budapesten.

A fővárosi magánépitési albizottság 1908. szeptember 28-án Kun Gyula tanácsnok elnöklete mellett a következők részére hozta javaslatba az épitési engedély kiadását:

a) nagyobb és kisebb épitkezésekre:

212696. Vágó László (VIII., Fhg. Sándor-tér 4.) a Népszinház-utca 5787. hrsz. a. 4. em. ház.

215649. Kath. ifjuságot pártoló egyesület (II., Oszlop-utca 35.) ugyanott két emeletes épület és templom, ép. Grünwald testv.

217047. Szavozd Richard (VIII., Üllői-ut 30.) a VIII., Fhg. Sándor-utca 5443. hrsz. a. két em. ház, ép. Schannen Ernő.

219511. Óbudai ref. egyház község (III., Calvin-utca 4.) ugyanott emeletes paplak, ép. Koch Károly és tsa.

213580. Müller Albert (V., Vadász-utca 34.) a VI., Petneházy-utca 31. sz. a. emeletes ház, ép. Strifler Antal.

217058. Koller Ruppert (VII., Király-utca 33.) az I., Csend-utca 13015. hrsz. a. családi ház, ép. Balogh Jenő Zoltán.

217768. Gaidusek János (X., Kőbányai ut 23.) a X., Névtelen-utca 8019. hrsz. földsz. ház, ép. Hosztalek Károly.

209904. Árkay Aladár az (I., Városmajor-utca 49.) az I., Alma-utca 9741. hrsz. a. családi ház.

214686 Szabó Miklós (X., Szt. László-tér 18.) a X., Alkér-utca 8167. hrsz. földsz. ház, ép. Rigler József.

218279. Zeuner Gyula (VIII., Köztemető-ut 12.) a VII., Kerepesi-ut 2121. hrsz. a. földszintes ház.

211829. Teszak Péter (VIII., Muzeum-utca 1.) az I., Bornemissza-utca 13784. hrsz. a. földsz. ház, ép. Szeleczky E. Lajos.

216707. Stricker Sándor (VI., Szív-utca 26.) a VI., Ambrus-utca 6. sz. a. földsz. ház, ép. Stricker Gyula.

212684 özv. Tomás Ferencné (III., Koronatér 3.) a III., Lajos-utca 77. sz. a. műhely.

214679. Szécsi Lipót (VI., Lázár-utca 13.) a III., Bécsi-ut 1827. hrsz. a. toldalék.

217762. Hinterwiesz Károly (I., Kutvölgy 8969. hrsz. a.) ugyanott nyaraló, ép. Bauknecht Tamás.

214694. Pucher István (VI., Andrássy-ut 110.) a X., Névtelen-utca 8416. hrsz. a. toldalék.

213594. Leitner M. Lipót (VI., Révai-utca 4.) a VI., Klapka-utca 9. sz. a. toldalék, ép. Marton László.

212673. Lepter János (X., Asztalos Sándor-utca 16.) ugyanott toldalék, ép. Prepeliczay Albert.

215764. Katona Imréné (X., Csernyus-utca 2.) ugyanott raktár épitésére vonatkozó tervek jóváhagyattak;

b) nagyobb és kisebb átalakitásokra:

215637. Friesz András (VIII., Óriás-utca 23.) ugyanott.

213547. Szternád János (VI., Komáromi-utca 6.) ugyanott.

208124. Koch Károly (VIII., Madách-utca 24.) ugyanott.

219321. David János és fia (VIII., Kender-utca 41.) a IX., Mester-utca 9508 hrsz. a.

220202. Ifj. Frank Miksa (X., Gyömrői-ut 1.) a X., Ujhegyi-ut 7813. hrsz. a

220581. Taksas István (X., Álmos-utca 29.) ugyanott.

220201. Zaborszky János (X., Maglódi-ut 8978. hrsz.) ugyanott.

214767. Argauer Károly (VII., Jókai-utca 3.) a VII., Colombus-utca 12. sz. a.

218254. Mocellini Angeló (VI., Röppentyü-utca 33.) ugyanott

218576. Füredy Alajosné (II., Lövőház-utca 17.) ugyanotti házra vonatkozó tervei jóváhagyattak.

c) jóhagyásra ajánltattak:

150303. Özv. dr. Steiner Samuné az I., Logody-utca 1878. hrsz. a.

220205. Dr. Abonyi József a IV., Magyar-utca 52. sz. a.

211877. Gleichmann Miksa a X., Hölgy-utca 9. sz. a.

206445. Balás Farkas a X., Jászberényi-ut 7730. hrsz. a.

207834. Sándor M. Ferenc a III., Lajos-utca 4696. hrsz. a.

207809. Incze József a II., Törökvész dülő 5757. hrsz. a.

223244. Magyarországi vas- és fémmunkások közp. szöv. a VII., Thököly-ut 56. sz. a.

214703. Weiszner György a VI., Jász-utca 19. sz. a.

215654. Dr. Megyeri Krausz Izidor a VIII., Örömvölgy-utca 7251. hrsz. a.

218568. Juranka Imre a VII., Máglya-utca 83. sz. a.

219607. Asziszi szt. Ferenc rendház az I., Tárogató-ut 7850. hrsz. a.

213572. Schneider Mihály a X., Alkér-utca 7948. hrsz. a.

215628. Hoffmann Jakab a VI., Nagy János-utca 14. sz. a.

213597. özv. Burgoss Istvánné a X. Nemes-utca 7527 hrsz a.

214766. Molnár Imre a VI., Szt.-László-ut 162. sz. a.

214680. Tóth György (VI., Hungária-körut 79.) ugyanott.

215650. özv. Takács Ferencné a VIII., Dobozi-utca 6489. hrsz. a.

220577. Dr. Koppány Mór a VI., Röppentyü-utca 1636. hrsz. a. házra vonatkozó tervek.

d) gépekre és felvonókra:

219482. Reiss Bernát (I., Mikó-utca 8.)

217545. Hoor Tempis Mór (I., Lisznyai-utca 13.)

212708. Dr. Gyarmaty Viktor (I., Lovas-ut 1.)

208452. Bardi József (VI. Liszt Ferenc-tér 15.)

e) elutasittattak:

189238. Schmahl Henrik a IV. Kossuth Lajos-utca 9. sz. a.

211872. Csernek Lajos a VIII. József-körut 43. sz. a

211847. Guth Pál a VI. Fóthi-ut 1741. hrsz. a.

217536. Kortva József, a VII. Százház-utca 16. sz. a.

215763. Benedek József a III. Vihar-utca 6208. hrsz. a.

219507. Engel Sándor a VI. Fáy-utca 72. sz. a. házra vonatkozó tervei.

Szakbavágó szabadalmi feljegyzések.

Bejelentés találmányok szabadalmazására.

Az alább nevezettek a kitett cimek s kelt alatt szabadalmat jelentettek be. A bejelentés tárgya egyelőre a jogtalan használat ellen védelemben részesül (34. §). E bejelentés ellen a közzététel napjától számitandó két havi határidőn belül felszólalások adhatók be. (35.§)

2302. alapsz. Lund Jens Gabriel Fredrik mérnök Christianiában. — Egy vagy több részből álló síkfödém. (Képv. dr. Wirkmann.)

—

2374. alapsz. Lugossi Ignác bádogosmester Budapesten. — Javitások vasuti jelzőlámpásokon. (Képv.: dr. Wirkmann.)

—

3169. alapsz. K. k. privilegierte Homboker und Marienthaler Eisenwaren Industrie- und Handels-Actien-Gesellschaft „Moravia“ cég Wienben. — Tüzelőajtó cserépkályhák számára. (Képv.: Schön.)

—

Eredeti Meidinger rendszerü szabályozó- töltő, és szellőző **kályhák**, **minden kivitelben.**

BUDAPEST és BÉCS

Ehrlich J. és H. Meidinger kályhagyára.

Központi légfütések. **Meidinger caloriféres-ek cserépburkolatban.** Cs. és kir. kiz. szabadalm. Siemang-Ehrlich-féle **kaszárnya kályhák**

BUDAPEST, IX. ker., Lónyay-utca 15. sz.

A műszaki és gazdaságtudomány
karáról:

Lechner Kamill (1914, Bud
mérnök Budapestről (Kotsis Ivá
díjban részesült. A Nyírség épít
képekkel illusztrált nagyobb t
tanulmányútjának eredményeit.
járom, szőttes leírása után a köz
majd az építészeti emlékeket
nemesházak részletes leírása útjá

A műszaki és gazdaságtudomá
mérnöki karáról:

Dr. Gerő Loránd (1910, Sze
nök, műszaki doktor, műegyete
professzor), molekulaszerkezettan
tott 800 pengő belföldi ösztöndíj
kező dolgozatok tartalmazzák:
Moleküls". (Naturwissenschafte
System of CO Bands". (Na
disszociációs energiájának

Schannen Ernő

Schannen Ernő

Művészeti lex. 707 l.

Bő életrajzi Revai lex.
16 k. 615. l.
ex okv. felhozna
Landó

New
molekula
(1901) ...zasa". (Mathematikai és Ter-

sociation Energy of the CN Molecule." (Proc. Roy. Soc. Vol. I. Pr. 2. No. 278, 1937.)' „A CN molekula dissociációs energiájáról." (Mathematikai és Természettudományi Értesítő, 1938.).

pusztazámori Mentler Sándor (1903, Sárszentmihály, Fejér m., róm. kat.), okleveles gépészmérnök, szakképzett órás, műszaki ellenőr a Gamma R.-T. Gyárnál, finommechanikai és órásipari tanulmányútra használta fel 400 pengős belföldi kutató ösztöndíját. Tanulmányútjának első állomása Bécs volt, ahol az óramúzeumot tekintette meg, majd Esslingenben a mérőműszer, szerszámgép és reszelőgyárakat. Svájcban Biel-Bienneben az órásfőiskolát, az Omega, Alpina Gruan, La Glycine óragyárakat s egy óratokkészítő kis mester családi üzemét látogatta. Tavannesben a Tavannes-Watch Co. óragyárat, Tramelanban egy műrubin csapágykő gyárat tekintett meg. Tanulmányozta továbbá a Mikron-gyár óraalkatrész gyártó automata gépeinek készítését, végül Mautierben André Bechler gépgyárát. Genfen keresztül tért haza a Patek Philip & Co. és Vacheron & Constantin gyárak megtekintése után.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem soproni bánya-, kohó- és erdőmérnöki karáról:

Dr. granasztói Rihmer Lász[illegible], Pécs, róm. kat.), okleveles

Schannen Ernő epitett
lásd. Szinyei. XII. 323.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
isa.

Endrényi Imre, Szeged.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

NAGYVILÁG

Schapiro M.

1967 OKT

1021

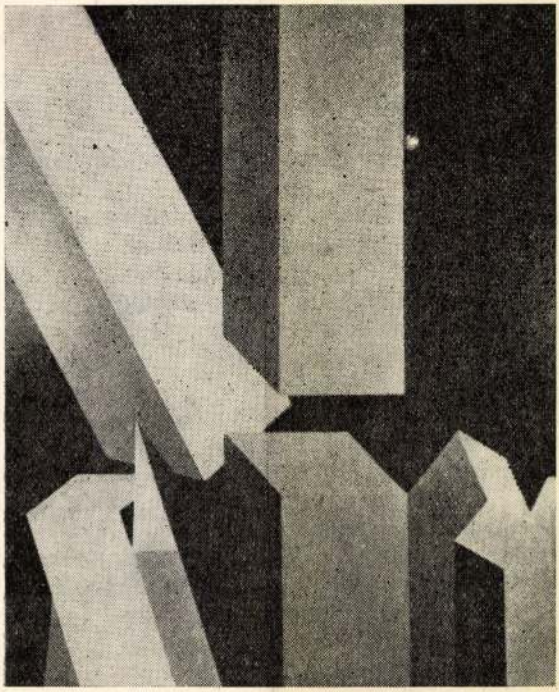

Miriam Schapiro (New York): Byzntium

Mikor sántít a szív, és markolja
a szerelem nyakadra szorult köt
a szenvedés talánya csikorog a h
Mikor így szólsz: — Felbomlik c
lármával szomorú — ívbe görbü
fényben, esőben.

Ó, a kakas álmunkban kukorékol!
A szent kert vasketrecbe zárva,
egy fal s egy pénzdarab közé szorult a nyelv.

Mindig az Ellenség szaggatta szótagokért!
Ránkcsapnak a halottak szellemei,
vigasztalan holdat fogad a ház be.
Hadd álljam én helyetted a gazdag
ősz betörését: gondolataim
hídjain túl utat kanyargatok
a nyaktörő tavaszig.
Ha késő már kirabolni a sorsot
megsárgult pillanatokkal,
teremtő erővel jövök.
Íme: harsog égzengés az erekben,
megnyílik a kerítés.
Tedd, hogy a szeretők a hímpornak ne adják meg magukat,
és a farkas felvegye nagymama főkötőjét,
s én eljövök kivágni az új
szokások terét,
s elmesélni a rovar utazását
a búzamezőben.

SCHANDI PÁL. keramikus

A városlődi kőedénygyárban, minden bizonnyal, mint szakmunkás keramikus dolgozók névsora 1851-1950
SCHANDL PÁL, kőedénygyári munkás 1928-1934
Függelék, 298.old

MOLNÁR TÁSZTÓ: A városlődi kőedénygyár/1866-1950/
275.old

A Veszprémi Megyei Muzeumok Közleményei, 10. 1971
Veszprém, 1971

Schandler Mihály miskolci kőműves MDK

1787-ben a miskolci új ref. templom
építője kőbányát nyitott a kiskőbánya
mezőszőlő alatt. 75 old. jegyz.

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci építkezési adatok a 18. századból. 74 old.

A Miskolci Herman Ottó Múz. Közleményei. 1956. jún.
Borsodmegyei Nyomdaipari Váll. Miskolc

Schandl Gábor, dúlettervező

a Radnóti kiszpad előadásának a

dúlettet tervezte.

Szabolcsi Gábor, Vaszárjók kértekonyre és ... 7

Nincsszabadság Bp. 1980 okt. 15

Schandl Gábor, dúlettenező

a Radnóti Miklós kiúpad

előadásának a dúleteit tentette

Morvay István Toldi

2.

Esti Hírlap, Br. 1981 nov. 4

Schandl Gábor, dúlett cvező

az előadás dúleteit temezte

7.

Szabolcsi Gábor: Toldi a Radnóti Miklós hímpadon

Nincszabadság, Bp. 1981. nov. 11

SCHANDL János festő

Női akt felemelt karral. 1916. szén, papir.

ld. Műkincs Figyelő, 1992.2. 4.p. ill.

ós, csipkeszerűen faragott óceániai szobrok ceruzaalteregója szintén ácsceruzából kel életre. Ha egy ceruza már nem elégséges, szobrászuk egymáshoz, egymás fölé, mögé ragaszt továbbiakat, s úgy faragja őket, avagy egy kibelezettbe, mint egy foglalatba, belecsúsztat egy másikat. *Böröcz* kifogyhatatlan az ötletekből, midőn bizarr kis lényeivel benépesíti saját Na'Conxipánját.

Ami kettejükben, *Böröcz*ben és *Nosek*ben közös – minden felszíni különbözőség ellenére –, az erőteljes belső világuk, amitől műveiknek aurája van, s a megmártózás az ősi kultúrákban. Az ezekhez és a feledésbe merült, eredendő jelentésüket vesztett szimbólumokhoz való vonzódás a nyolcvanas évek elején Magyarországon *Vetővel* és *Méhessel* laza csoportosulásban, *Nagyvári* néven (majd visszatérve az eredeti apai névhez) kiállító *Nosek*ben erősebb. Textilszerűen installált grafikái, „kép-napló-jegyzetei" egyaránt hordoznak utalást az ősi, bonyolult szín-, szám- és formaszimbloikával terhes orientális

mdk

Schandler Mihály epitömester

Az uj ref. templom népiesen Kakas-templom erpitése sokáig huzodott 1785–1809 ig. 1786 ban a templom fundmentumát Schandlerrel 8 sukk magasságnyira felhuzatták

rfj Horváth Béla Miskolc 40, 261. l
1962 Bpest 17. jegyzet

MDK

Schanda és Kiss épitészek

Az uj Nemzeti Szinház biráló bizottságának birálati jegyzőkönyve. Épitő Ipar. 1913. 147.l.

Schandt András

M. D. K.

harangöntő

Vanyarc, ev. tplom 1843

Pasay P. Nógrád megye harangjai.
Művtört. Ért. 1958 (VII) 2-3 n. 161

Schandler ~~Mi~~ Mihály építőmester MDK

Az új ref templom (Kakostempl) építésén

1786 nyarán dolgozott 74 old

Marjalaki Kiss Lajos: Miskolci épitkezési adatok a 18.századból. 74.o.

A Miskolci Herman Ottó Múz.Közleményei.1956.jún.
Borsodmegyei Nyomda pari Váll.Miskolc

Schandt András

M. D. K.

harangöntő

Pusztaberki, r. k. fa harangállvány
mai harangja, cirillbetűs felirattal 1847
Szendehely r. k. tplom 1855
Sirák, ev. tplom 1832
Kürp. ev. tplom, 1839

Patay P. Nógrád megye harangjai.
Művtört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 158, 160

Schandt András M.D.K.

harangöntő

Ipolyszög, egykori harangláb

harangját öntötte 1860

Ipolytarnóc r.k. tplom 1842

Ipolyvece r.z. tplom 1845

Kálló r.z. " 1859

Patay P. Nógrád megye harangjai

hiv tört. Krt. 1958 (VII) 2-3 n. 154

Schmidt András

M.D.A.

harangöntő

Esseg r. k. tplom harangját 1862-ben átöntötte.

Felsőpetény ev. tplom 1858

Galgagula ev. tplom 1852

Patay P.: Nógrád megye harangjai. Műtört. Ért. 1958 (VII) 2-3 sz. 152

Schandt András M.D.K.

harangöntő

Borsosberény, r. k. templom
harangját öntötte. 1845

Buják, rk. templom
Csécse r. k. tplom egyik harangja
1845

Patay P. Nográd megye harangjai.
Művtört. Ért. 1958 (VII) 2-3 sz. 151.

Schandt András M.D.K.

harangöntő

a balassagyarmati ev. templom egyik harangját öntötte 1855

Patay P.: Nográd megye harangjai. Műv. tört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 150

Schandt András M. D. K.

harangöntő

Ludány halászi r. k. tplom egyik harangját öntötte

Mohora, ev. tplom 1858

Nógrádszakál r. k. tplom 1852

Ősagárd, ev. tplom, 1835

Pásztó, r. k. Szentlélek tplom 1833

Patay P. Nógrád megye harangjai.

Művtört. Ért. (VII.) 2–3 sz. 156, 158, 166–67

Schandt
pesti harangöntő

MDK

A galgagutai ev. templom 1852-ben egy tűzvésztől megrepedt kis harangot cserélt be nála.

208.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Schandt András

MDK

harangöntő

A nográdszakáli r. k. templom számára harangot öntött. 1852-ben Pesten.

322.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Schaudt Sándor

pesti harangöntö
mil. 1838. dec. 30.
Pesten
élete: arck.

Sarkady István

Hajnal-naptár
1864-re: Pest, 1863. Arc-
hejpel: 68. l.

M. Nemz. Mus. Könyvt.
87.942.7.

Schandt András

horongörtőmester (1845) műhelye VIII. Kazinczy u-ban volt.

Berza László, Bernát György, Eroki Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 1335 l

1022 l

SCHANDT András harangöntő

(1830 k.)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. OMvH, 1993 81.

Esterházy-család 424
Esterházy Ferenc 1146
Esterházy Miklós 425
Esterházy Pál 426
Esterházy Péter 1996
Eszéki Erzsébet 389
Eszik Alajos 2149
Eszláry Éva 422
Etaix, Pierre 2150
Étienne de Bievre 1021
Etkind, Mark 1981
Euler, Bernd 203
Ex, Sjarel 1516

(fa-ba) 2254
F.F. 2547
Fáber András 2150
Fábián Gáspár 1497
Fábián Gyula 2637
Fábián Imre 392
Fábián László 59, 453, 667, 2026, 2222, 2425, 2436, 2464, 2606
Fabini, Alida 849
Fabini, Hermann 524, 781, 848, 849, 850
Fabiny Tibor 3476, 2070
Fábri Ferenc 204
Fábri Zoltán 2151
Fabritius-Dancu, Julianna 524, 851
Fajó János 59, 2152
Falbusch, Bernward 848, 849
Faller László 8
Faragó Endre 2153
Faragó Tamás 675
Farbaky Péter 1076, 1285

M.D.U.

SCHANG Konrád kőtaragó

1739. Kismartonban szerepel

Agghány: Barolek szobrászat... Bp. 1959.

I. 266. l.

Conrad Schong

1739-ótól a St. Margarethen-i kőfaragó céh mestere.

Allgemeine Sonderklassifikation

Burgenländer, Eisenstadt, 1963.

II/b kötet

9260

Schanel András harangöntő M.O.K.

1738 tan öntötte Pesten a balatonkeresztúri ref. templom egyik harangját.

Czakó Gyula: A balatonkeresztúri ref. egyház története. Pápa 1912, 39

Schank . . . . -

Dobitzky István. A fájdalom festője (Schank)
Dunántúli Napló. 1967. ápr. 8.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-1o7. l./

8o. 1.

dr. Schank László MDK

festő

A Fegyveres Erők klubjában megnyílt kiállításán „Önarckép", „Apám", „Feri bácsi", „Szilvi", „Fotelben", „Banatosan", „Csuhés" c. képeit mutatta be.

-: Megnyílt dr. Schank László kiállítása

Napló, 1964. febr. 26. 2. lap

MARTIN S C H A N T H S, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név: 307.- Herr MARTIN S C H A N T H S
Felvétel id je: 1813. 14. Sept.
Hová vették fel: Erlau, /Eger/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I, A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Schantó István

műépítész

Fővárosi Lapok 1896. febr. 1., 9. old.
(Egyletek. Az építésvezetők köré-
ben ...)

Kalmár

MDK

Schanneu Artur, 1901

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schannen Artur

A bresti ejtéz műegyetemen
1902-ben kiment tanult.

Amerikába.

Lux Kálmán dr.

Közlése

Adatokat igért.

1949. jul. 16.

a M.Kir.Hadirokkant Otthon [1]gaz-
gatósága

igazgató h.-

MDK

Schannen Arthur épitész

Magánép. eng. Épitő Ipar, 1910. jul. 10. 287. 1.

MDK

Schannen Arthur

Tervével résztvett a budai távbeszélő központ tervp.-án, tervét nem dijazták.

Dr.Fábián Gáspár: A budai távbeszélő ...

Épitő Ipar - Épitő Művészet, 1923.Jul.1.
85,86.lap

MDK

Schannen Artur építész 1000 kr. III. díj
Schannen Ernővel /

A kézdivásárhelyi törvényszéki épület pályázata.
Vállalkozók Közlönye, 1909. jun. 23. 1 l.

MDK

Schannen Artur épitész looo kr. III. dij
/Schannen Ernővel/
kézdivásárhelyi törv. épület és fogház épitési terve.

Épitő Ipar, 19o9. 237 l.

MDK

Schannen Artur épitész

Magánépitési engedélyek. Vállalkozók Közlönye.
1909. dec. 8. 4 l.

MDK

543o8. Schannen Arthur, épitész

Schannen Ernövel közösen tervezett négyemeletes ház épitésére, Bretz Sándor/Eperjes/, Fövámtér 6o.hrsz. kapott engedélyt.

Épitö Ipar. 191o. jun.14. Magánépitési engedélyek.

[redacted]

Schannen Arthur

Állami számvevőszék pályaterve.

[redacted]

Schammer Artúr

építész

Szül: Budapest 1879

Oklevelet nyert 1901

Műegyetem 17. é.

Hadjárat.

A háttért a több helyütt é
az előtérben ágyúkkal tüzelnek,
a parancsnokokat látjuk lóháto

Das Bombardement der Haup
die Ansicht von

alól balra: lith. H. Gerhart neu
jobbra: Eigenthum.

Kny., már. a vk. 2

Magyar Műkincsek. III.

Schannen Arthur

ejtén

1907. III. Rákóczi ut

8/9

Schannen Ernő

épitég

Terverte

az Erzsébet

38 sz. alatti

4 emeletes

bérpalotát

„Építő Ipar"

1895. p. 61–62.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

gy helyettesének
ása.

- Endrényi Imre, Szeged.

Schannen Ernő

Remy Nálló

Bpmúsz 219,1.

Schannen Ernő

Dinner G. palotája a
Thg Sándor utcában
1891–93.

Bpmúsz. 189. l.

Schannen Ernő

építész.

Szül. Perjámos 1853.
Végzett a zürichi műegyetemen.
Az oklevél honosítására évi 1890.

Nevjegy a műegyetemen 209. l.

Munkács.

Az előtérbeli vár felé,
leng, a hegy tövében lévő váro
pedig a hegyek közt erdők lát

MONGATS.

Rm., mér. a vk. l

140-95.

Schannen Ernő

műépítész

+ Bpest 1916. ápr. 22

MUÉEKözl 1916. 102 l

18—

Német

218. Délnémet festő, XVI. sz. eleje: Mária a trónon, térdelő alakok körül
Predella. Fa, tempera, 32,5 × 97 cm.

Schannen Ernő

bpesti épitész

+ 1916. apr. 22.

63 évig Eorában

Épitő Ipar – Épitő

Univerzet. 1916.

110 : l.

4308. Ho

A XVII

Fiatal férfi képmás

Egy derékig, kissé
tojásdad medaillonban ábráz
fésült hosszú haja, szemöld
szeme kék. Lehajtott széle
kabátja fekete. A háttér szü

Réz (ovális), méretei 1
Becsértéke 2500 K. — Néhai
1907 november 14-én (1429
vétel jóváhagyására vonatkozó
számnál. — Bejelentetett 1913

Kifüggesztésére vonatkozó
1913 : 64. *Hollandi iskola:* Fi

Jegyzet. Az e festményre v

a) a leltári kivonatban (20
Teniers: Portrait eines jungen
Ölgemälde, Rahme aus Elfenbein
1883. 13 hoch, 9 breit (Schrei

b) a hagyományi jegyzé
David Teniers id.: Férfi képe.

c) az átvételi okmányban (
Teniers id.: Férfi képe. Réz, 13

Hay. 1912.
Palffy

Schannen Ernő

épületei

Kohn Lajos részére
terveit Angyal u.
3. emeletes házát

Építő Ipar 1908. 83. l.

(Magánépületek
engedélyei)

1307. KORSÓ, keménycserép, színes díszítéssel, Városlőd, XIX. század. 20.—

1308. KUPA, ónfedővel, kőcserép, a választófejedelmek mellképével. Rajnai, 1689. 200.—

1309. PÁLINKÁS BUTYKOS, zöldmázas cserép, karcolt díszítéssel. Mezőtúr, 1897. 12.—

1310. NAGY OVÁLIS TÁL, keménycserép, kék virágokkal. Wedgwood, XIX. század. 20.—

1311. AMFORA, cserép, fekete alapon, sárgás alakokkal. Fatalapzaton. Görög. 250.—

1312. NAGY DÍSZTÁL, majolika. Bachans menettel. Olasz, XIX. század. 120.—

1313. KORSÓ ÓNFEDŐVEL, kőcserép, domboru és színes díszítéssel, testén elől Madonna. Szász, XVIII. század eleje. 40.—

1314. KORSÓ ÓNFEDŐVEL, kőcserép, domború és színes díszítéssel. Szász, XVIII. század eleje. 40.—

1315. KUPA ÓNFEDŐVEL, színes fajánsz, házaspárral. Gmunden, XVIII. század. 80.—

1316. KUPA ÓNFEDŐVEL, színes fajánsz, lóalakkal, Gmunden, XVIII. század. 80.—

Schannen Ernő
műépítész

1869/70-ben végezte
az alábbi iskolát

Jánosi II. ker. reáliskl.
110. l.

Wider-korut 10.

BUDAP

Schannen Ernő

a szervita bérháza
Károly-Körúton
Repr.
Jánosi II. ker. réalisk
24 l.

Habich Ferenc

Müvéjet 1903. 141

Schannen Ernő

Győrgyei-féle bérház
a Bajza utcában,
futi tervezte
neorenesszánsz stilben.
Repr.

Jánosi II. ker réalisk
34. l.

131/1940 sz.

Tekintetes

Műemlék

MK

Schannen Ernő

Állami számvevőszék pályaterve.

Vállalkozók Közlönye. 1909. nov. 24. 1 l.

M.D.K.

Schannen Ernő, építész

1000 K-ás harmadik díjat nyert a kérdi vásárhelyi törvényhatósági épület pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1909. XXX.évf.
jun. 23 sz. 14. old.
+ " " " 5. "

M.D.K.

Schannen Ernő, építész

63 éves korában meghalt. Több mint 25 éves építési pályáját főleg a „Napok" irodáiban (Kálóna, Pártos, Hauszmann) töltötte, kiváló mesterségbeli és rajztudását mindenütt megbecsülték, „rajzainak csodájára jártak."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

május 3.sz. 3. old.

MDK

Schannen Ernő

Magánép.eng.Bpesten. Vállalkozók Közl. 1908. szept.30.

MDK

Schannen Ernő épitész

résztvett az Oszt.Magy.Bank palotájának tervpályázatá
1900-1-ben

Magy Alp. 98 l.

SCHANVEN ERNŐ
ÉPITÉSZ

BODA'R IVA'N ANDRA'S:
A RENGSA'NSZTÓL A HIGH-
TECHIG
NÉPSZABADSA'G 1998 márc. 9

azonnal elzálogosította. Ezért 1373-ban a pápóci prépost vol
felajánlani a királynak. Amikor Nagy Lajos király 1355-b
Csenik-birtoknak vadaskertté alakítását, csere útján bizto
Szinva-patakon levő malmuk helyett.

A 14–15. századi arisztokrata családok kolostoralapítás
kolostorok számát gyarapították, mellettük aránylag kev
alapítások. Az építkezéseken rendszerint a többnyire a ko
templomtípusok játszanak uralkodó szerepet. A ritka kivét
Ágoston-rendi prépostsági temploma.

Az arisztokrata családok kegyúri kolostortemplomai me
14–15. század folyamán a magánkápolnák. Két típusuk:
palotájának, a *„Szerecsen Nagyház"*-nak esete mutatja, város
másik, a templomokhoz csatolt magánkápolnáké bizonyosan
a magánkáplán, magángyóntató reprezentatív értékei alapján
kétségtelenül meghúzódik egy vallástörténeti jelenség is: a r
összefügg a misztika, majd a *devotio moderna* törekvéseivel. Eg
bizonyos fokú elmélyülése, így tehát kulturális jelenség is. A
természetesen sohasem csak vallási szükségletekkel függött ö
emberek jelennek meg az arisztokraták famíliájában, kép
ügyeinek intézésében is. Ha a magánkápolnák megléte magá
tételezi fel, úgy egyúttal jele a bárói uradalmi központokb
kialakulásának is.

A magánkápolnák épületei számára elsősorban az udvari
emlékek gyakran építészetileg meglehetősen igénytelenek
mutatják. Ilyen például a *kőszegi* várkápolna, amely nem több
rendeltetésű helyisége. Nagyobb igényű megoldásokkal a 15. s
beckói várában, a Garaiak *siklósi* várkápolnájában, am
freskódíszes fülkéje a 13–14. századi palotakápolnák oratóriu
várkápolnáját, s a várpalota együttesébe komponált, megnag
való átalakítás után. A főpapi várak közül *Esztergom* már ki

SCHANNEN Ernő építész

Bajnay Zsolt. Budapest, Nemzeti Színház rekonstrukciója. = M. Építőipar, 37, 1988, 1-2. 32-33. ill

kérünk, menj el szavazni!

Nem elég akarni a jobbat, azért tenni is kell!

Szavazz azokra, kiknek célkitűzései egyeznek a lelkiismereteddel:

Isten, haza, igazság és szeretet.

Ügyelj arra, hogy ne érvényesüljön az „oszd meg és uralkodj" elve, választáskor Szent István öröksége ne forgácsolódjon szét.

A haza sorsáért aggódó magyarok

SCHANNEN *Ernő*, építész (1853–1916), több fővárosi bérház és vidéki főúri kastély tervezője. Zürichben tanult, majd Ybl és Hauszmann irodájában dolgozott. Budapesti épületei közül a Rémi-szálló, Grünwald-szanatórium, Tiller-bérpalota s a Vilmos császár-úti Ulrich-ház érdemelnek említést. 1906 óta fiával, Artúrral dolgozott együtt.

k-f II. 4171

egelső az épetészet
löbb templomokat
ésöbb palotákat
épitészet virágzik.
estészetben mint
átlér kezd szerepelni
ájkép, azután arc-
n később pedig törté-
elmi képeket festenek
ramante épitette
millánói templa-
not

Schannen Ernő 141 épitén
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

üblichen Komposition, mit einer in der Gattung Mün
prägung noch unüblichen Vorderansicht. Bei diese
Münzporträt berücksichtigte Rákóczi wahrscheinli
Geschmack und Portätgebräuche des heimatlichen Pu
likums. Das Porträt der Münze zum Gedenken des B
ginns des Freiheitskampfes ist hingegen an die klassisch
Traditionen der Gattung geknüpft. Die Münzen sind z
Untersuchung der auftraggeberischen Konzeption Rák
czis zur fürstlichen Repräsentation direkter geeignet
in der anderen Gattung, den gemalten Porträts.

Die bisher schon umrissene konsequente Repräsent
tion Rákóczis als Herrscher weist aber darauf hin, d
der Fürst in erster Linie einen Porträtmaler als H fkün
ler brauchte. Auch bei der Berufung des ungarischstä
migen Ádám Mányoki, der in Berlin tätig war, hat di
so meinen wir, entgegen früherer Annahmen, eine en
scheidende Rolle gespielt. Den Maler, der bis dahin f
den preußischen Hof gearbeitet hatte, zog in erster Lin
die Stellung des Hofmalers an. Bereits in Berlin malte
1707 das Porträt von Rákóczis Frau, das, in ungarische
Privatbesitz, kürzlich erst identifiziert wurde. Auf dies
Bild lassen sich die Charakteris ika der frühen Perio
Mányokis verfolgen: neben der sorgfältig ausgearbeitete
mit weichen Konturen modellierten Gesichtsabbildu
die Unsicherheit und Starre, die sich bei der Darstellu
der Gestalt sowie der dekorativen Details zeigen.
Pendant zu diesem Bild enstand vermutlich noch 17
d. h. kurz nachdem Mányoki seinen Dienst angetret
hatte, das im Ungarischen Nationalmuseum bewah
Porträt von Rákóczi. Beide Bilder stellen den in Unga
bis dahin wenig bekannten Typ westlicher repräsentati
Porträts dar. Rákóczis Bildnis wurde vermutlich in zw
Exemplaren angefertigt. Das im Besitz des Nation
museums befindliche Bild geriet in den Besitz ein
Vertrauensperson Rákóczis, das andere vermutlich

Schannen Ernő

építész.

l

Edvi Bp

189. l. 190. l.

219. l. 222. l.

Schannen Ernő +

mnépitész u. 1959

meghalt Budapesten
1916. ápr. 22 v. 23 án
63 k évében

Pesti Hirlap
1916. ápr. 25.
(Halálozás.)

kat ajánlva maradtunk teljes

tisztelettel

HOUBA ANTAL FIAI
műasztalosok
Budapest, VI., Üveg-utca 34.
Telefon: 2-928-57.

Houbáné

/ az ajánlat tárgyában

MDK

Schannen Ernő építész

4 em.ház

Magánépitési eng. Bp.en. Vállalk. Közl. 1906. jul. 18. 5. 1.

MDK

építész

esti Hazai Első Tkp palotája. Vállalk.Közl.
1909, jan.2o. 1.1.

MDK

Svhannen Ernö, tervezö

85267. Kozma Gyula, Pasaréti-ut 671o.hrsz. em. nyaralót tervezte.

Uj épitk.nyert eng.-T:. ÉP-IP. 43.sz. 1909 okt. 24.

396.1.

Schannen Ernő, építész M.D.K.

tervei szerint épült fel a József körút 4. sz. alatti „Remi" szállada, ahol az összes fődémek a harai „Mátrai-féle" vasbetonszerkezettel készültek, s melynek próbaterhelését márc. 4-én mutattak be a minisztérium és a hatóságok szakértőinek.

Vállalkozók Lapja, Bp.1895. XVI.évf.

márc. 5. sz. 2 old.

Schannen[x)] Ernő M.D.K.

(bpesti) építész
a Caritas jótékonysági egy-
let bérházpályázatán máso-
dik díjat nyert.

x) A jun. 9. sz. 3. old. közlése
szerint a második díjat
Kahán J. nyerte

Vállalkozók Lapja, Bp.1896. XVI.évf.
jun. 16. sz. 2. old.

Schannen Ernő M.D.K.

(Epesti) építés

tervei szerint épült

4-emeletes Remi-szálloda

a József-körúton, a Nép-

szinkázzal szemben,

megnyílt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895.XVI .évf.

dec. 24. sz. 3. old.

Schannen Ernő

épitész

Hul. Perjámos 1853

a Zürichi műegyetemen végzett 1890-ben honositottár oklevlét

Műegy. Nevjegyz.

Bp. 1929.

209. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
2. 19 273 m
Erk.: 923 m jun. hó 2. n.

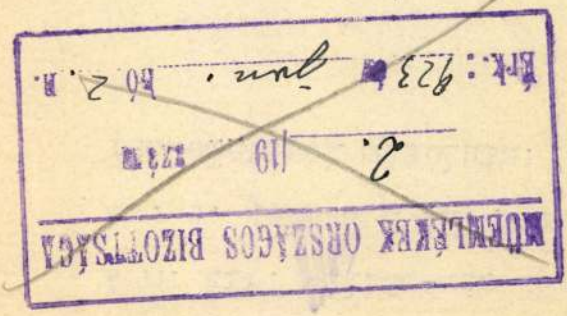

A m. kir. vallás- és közoktatá
sz. a. kelt s a IX. ker. m. ki
rendeletének másolata:

1922/23. évi költségvetés, XVI

A szalonnai reformát
falfestmény einek lemásolási kö
iskolai igazgató részére Egysz
lyenvén, utasitom az állampénz
K. Róbert, a Műemlékek Orszá
hivatalos nyugtájára elszámolá
s tárcám fentmegjelölt alnapló

MDK

Schannen Ernő

építész

Mag.építési eng.Bpesten. Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 5.l.

MDK

bizottsági tag

Pályázatok tervkészitésre. Kossuth-szob.pályázata.
Vállalkozók Közl. 1908. márc. 4. 6.l.

MDK

Schannen Ernő

tervezte a Fhg. Sándor-u. 5443. hrsz. kétemeletes házat

Építő Ipar 1908. okt. 4. 383.l.

Schannen Erző

nevét és a Bródy Sándor utcában épitett épületét
(Diner-ház) említi

Zachár Ottó: Az én utcán. - Budapest, 1970.12.sz.
42-43. l.

M.D.K.

Schannen Ernő

Tervei szerint a Rostály [később Gerlóczy] - utcában felépült Réty-féle házat ismerteti a lap 2. alapraszzal.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1892. XXI. évf.

Jan. 1. sz. 1-2. old.

Schannen Ernő

Dr Tauffer Vilmos egyetemi tanár palotája a Főherceg Sándor utcában.

Palota a Szabadság-terén

Magyarország Képes Albuma. Bp. é. n. Képekkel

Az, a melyeknek tympanonyában a Kossuth apotheozisa van

gyi m. Minisztertől.

én 380. sz. a. kelt felterjesztésére
volt tanácskormány népgazdasági tanácsa
kek Országos Bizottságának tagjai és
izottság ügyeivel kapcsolatos kikül-
a napidijpótlékokat számithassák fel,
száma, illetve az 1918. évi 1301/M.E.
mazottak részére megállapitanak.
én 61.888. számu átiratában a pénz-
ogy a népgazdasági tanács fenti át-
is magáévá teszi s egyuttal megjegyez-

Schannen Ernő, építész M.D.K.

terverte az újonnan átrendezett Eskü-tézen (a Váci-utca sarkán) felépített Tiller-féle házat. (A 2-ik világháború alatt lebombázva.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1901. XXII. évf.

jan. 9. sz. 5. old.

Schannen Ernő MDK

épitész

Uj épitkezésre nyert engedélyt.
Épitő Ipar 1909. okt. 1o. 372.o.

MDK

Schannen Ernő építész

Magánép. ong. Építő Ipar, 1910. jul. 10. 287. l.

MDK

Schannen Ernő épitész

Magánépitési eng. Bpesten. Vállalkozók Közl.
1909. okt. 20. 3 l.

Schannen Ernő építész 1000 kr. III.dij MDK
/Schannen Arturral/
kézdivásarhelyi törv. épület és tornáz építési
terve

Építő Ipar. 1909. 237 l.

MDK

Schannen Ernő épitész 1000 kr. III. dij.
/Schannen Arturral/

A kézdivásárhelyi törvényszéki épület pályázata.
Vállalkozók Közlönye, 1909. jun. 23. 1 l.

MDK

83828. Schannen Ernö, ép.

a II., Debröi-ut 3. sz. a emeletes ház.

Magánépitési engedélyek Budapesten.
Vállalkozók Közlönye. 1909.okt6. 5.1.

543o8. Schannen Ernö, épitész.

Schannen Arthurral közösen tervezett négyemeletes ház, Bretz Sándor/Eperjes/ Fövámtér 6o. hrsz. engedélyt kapott.

Épitö Ipar. 191o. jun.14. Magánépitési engedélyek.

MDK

Schannen Ernö és Arthur, ép. -k

két tervvel jöttek, az egyik nem a telek-sarokra teszi a főbejárót, a másikon sarokra teszik.

P...: A balassagyarmati törvénykezési épület.
Váll. Közl. XI.évf. 1908 dec.2. 4.l.

Schännen Ernö és Arthur, ev.-k MDK

két tervvel jöttek, az egyik nem a telek -sarok-
ra, a mésik a sarokra teszi a tömbejárót.

P...: A balassagyarmati törvényhozási épület.
Váll. Közl. XI.évf. 1903 dec.2. 4.1.

Schannen Ernö

† 1916

l. Sr

U. 1959

~~Augustus császár VI. 106.~~

SCHANNEN

SØHANNEN Ernő építész

VÉN Zoltán: A Nemzeti Múlt helyén. = Budapest, 1983/9. 38.p.

1900-1902 között épült tervei szerint Deutsch Antal részére.

Schannen Ernő, építész

A Honvéd és Vécsei utcai sarokhárat tervezte.

Barkoczi Péter: A „Najgebajde" 1875–1879.

Élet és Tudomány, Bp. 1974. okt. 4.

XXIX
40.

Schannen Ernö

ép.

Csód

Építő Ipar

1897. 40 sz. (A Rémi Szálló. Budapesten. Szöveg ábrákkal.)

Jenti Serve szerint épülte.

..... *mühely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

n.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schannen Ernő

epitez

lásd

Bo Torontál

290. l.

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

...am.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Schannen Ernö

1885. Budapest.

1. A budapesti Keresztudelmi akadémia keroczete: Homlokrat. 2. Keresztmetszete:

Budapesti orv. ält. Eiállitász. A képtörmüvészeti csoport képes tárgymut. Budapest 1885.

Schannen Ernő Bpest.

1885. orsz. ált. kiáll.: A budapesti kereskedelmi akadémia terverete. Homlokrat és keresztmetszet.

Schannen Ernő

épitész Bpest.

Munsarnok
1896. mill. Eiält.

Kínai porcellánok a sümegi múzeumban

V. 150.

MDK

Schannen Ernő

A bpesti keresk. akadémia tervezete. Homlokzat

" " " keresztmetszete

1885. orsz. kiáll. 52.l.

M.D.K.

Schannen Ernő, építész

a Bpesti Kereskedelmi Akademia homlokrati terveit és metszeteit álli totta hi az 1885-évi Gra. Kiállitáson

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1885. XIV. évf.

Jul. 19. Sz. 153. old.

Schannen Ernő MDK

A kereskedelmi akadémia tervezete. Homlokzat
Fentinek keresztmetszete

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Schannen Ernő

kiáll. erőr

Közlezrkiáll
1267. f.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

M. D. K.

SCHANNEN Ernő épitész

A budapesti kereskedelmi akadémia tervezete. Homlokzat, keresztmetszet.

Brák. Tárgymut. Bp. 1885. 52. l.

Schanz János, zongorakészítő MDK

Liszt Ferenc gyermekkori zongorájának készítője. A zongora a Soproni Múz-ban van. 99. old.

Thier László: Liszt Ferenc soproni hangversenyei és műveinek nyilvános előadása 1956-ig. 99.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1957. XI. Kiadja Sopron Város Tanácsa

Schanz Johann mester

müve: nagyalakú zongora, Bécs, 1800 körül. 9. sz. reprodukció. M. Nemzeti Múzeum tulajdona.

Gábry György: Régi hangszerek, Budapest, 1969. 41. l.

Schanz Johann mester

müve: Bécs, 1800 körül: nagyalakú zongora: mahagóni borítású, aranyozott bronz empire díszítéssel.

Gábry György: Régi hangszerek. Budapest, 1969. 41 l

13 l

dr Schantzerné Grünwald
Klára

festő.

Éber lexikonba

Grünwald alatt
vettem lel.

~~Gregusz Imre~~
~~Magyar Nemzet~~
~~1937. 201~~
~~1937. 15. 441~~

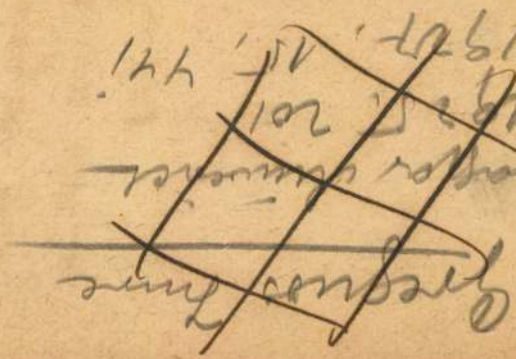

Muzeumok és Kgl. Orsz. Főrége hatáskörébe tartozó tudományos közgyűjteményeik épitkezési és berendezési ügyeinek állása 1909. június hó elején III. 171–178.

SCHANTZERNÉ *Grünwald Klára*, festő, l. *Grünwald K.*

David mit dem Kopfe und dem Schwerte Goliats. — 1815: VI. 42. *B. Schedoni:* David mit dem Kopfe und dem Schwerte Goliats. — 1835: X. 9. *B. Schedoni:* David mit dem Haupte Goliats. — 1844: XII. 25. *B. Schedoni:* David mit dem Haupte Goliats. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIII. 13. *Schedone (Bartolom):* Dávid a Góliát fejével.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIII. 13. *Schidone (Bartolom):* Dávid a Góliát fejével. — 1873: XIII. 13. *Unbekannt:* David mit dem Haupte Goliats. — 1876, 1878, 1879: VIII. 269. *Ismeretlen:* Dávid Góliát fejével.

Schanzerné dr

Grünwald Klára

festo

vidl. Bpest.

lásd

Boz Magyarlex

825, 826 l.

Schanzerné Grün
Wald Klára
Foto
Ert. 1928

atholische Kirche in Sereth.

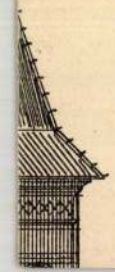

A Schapff, szobrász

---

74. Kiállitási érem./Országos Iparegyesület/. Korona alatt allegorikus alakok, ipari tárgyak. Alul: A SCHAPFF mesterjegy. Hátlap: Gyöngykörben olajkoszorú, benne véset: KNITTEL KONRÁD KALAPOSMESTERNEK SZEGED 1927. Körben: AZ ORSZÁGOS IPAREGYESÜLETTŐL. Lent a gyártó cég: Knopp ÉS STEINER BUDAPESTEN. Bronz 55 mm. 171. old

Csongor Győző-T. Simon Ilona: Szegedi emlékérmek és plaketttek 155. old

A Móra Ferenc Múz. Évkönyve. 1969-1. Szeged, 1969 Szegedi Nyomda

Christoph Schappille ,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészítő céh legénykönyvéből,October 1692 Jahr utan:"Anno 1693 Den 6 September ist frembd gesessen Christoph Schappille Vonn Menningen aus dem Reich Tischler Gesell". 108.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Kantus János Múz.Győr,1967.- A Gy[illegible] Múz.Évkönyve

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Schapille Ch/Christoph/, asztalos legény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint: "Menningen, Schwaben: Schapille xxxx Ch." 122.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmesterségének történetéhez 93.old

Arrabona, 9.- Xantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri Múz. Évkönyve

Schappille, Christoph, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztloslegények jegyzéke: "Schappille, Christoph, Menningen, 1693. IX. 6." 119. old. 13. jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város aztalosmüvességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz Évkönyve

M.D.K.

Schapka v.Ehrenbach,hadmérnök

20.1786.VI.13.Eger város és határának térképe.Kéziratos.II.József adóreformjának megvalósitása miatt készült.Gazdag tárháza a dülőneveknek.a térkép ma lappang. 135.o.

Sugár István: Eger város térképei / AVIII.sz-1950 / 125.o.

x Az Egri Múz.Evkönyve. Heves Megyei Múzeumok Közleményei. 1967. Eger, 1967

Schapka Ignác
Jesto
1782.

lásd

Berkeszi: Temesvári mew
22. l.

-i m. kir. posta- és távirda-pénztá

n. kir. posta- és távirda-pénztár

Nyugta

azaz: ..... *Korona* .....

vi ..... *K lakpénzemből az 190*..... *évi* .....

letet, a .....*-i m. kir. posta- és t*

ból minden hiány nélkül felvettem.

.....*-n, 190*..... *évi* ..... *hó*

..... *f.*

Schapensteiner Janos György

könnöes m.

a pesti könnies céh videki

mestere, Kecskeméten

mükodik 1724.

Pkc. 211. l

Rómar Flóres

VI. 209

Sohár József MDK

Téli táj

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

MDK

Sohár József, festö

A vágy. Vizf.

A Magy. Akv.- és Paszt.fest.Egy. X.Kiáll. 1923.nov.
Nemz.Szal. Kat.

< Scharbergi B. J. >
Könyve

< > Épités Mesterség.

N Y U G T A T V Á

341.250

105.000 B.P., azaz Egyszázötezerbi
számvevői tiszteletdijamként juli
tére a Műemlékek Országos Bizotts

Budapest, 1946 julius 5.

P50000 4.8

Schardenreiter József

aranyműves

Békés, 1878.

lásd.

Fleischer Béla 81, l.

Budapest VI. 160

Scharenbeck János

üvegesmester

l.

Luvenprüspvár

157. l.

Scharér Béla

100 frt államsegély

Értímisk 1897/98.

38. l.

100 frt államsegély

Értímisk 1898/99. 34. l.

200 k államsegély

Értímisk 1899/1900

39. l.

HIRDETÉSEK

200 k államsegély

Értímisk 1900/1901.

23. l.

Jóeredménnyel

végbiz. ugyt. u. o.

Fixler M.

Olajfestmények eladása,
magyar és külföldi híres
festők állandó képtárlata

V. ker., Dorottya-utca 5. sz.

Cs. és kir. udvari szállító.

DITMAR R.

· BUDAPEST ·

IV., Kossuth Lajos-utca 3.

Lámpa- és villámos csillárgyáros.

Petróleum-fűtő kályháinak

égési tartama 10 óra.

Ára koronában	21.—	42.50	34.25
Szám	I.	II.	III.

Fűtése kerül óránként a középminőségű petróleummal . . . **6** fillér, **14** fillér, **14** fillér.

Vidékre szállításnál a kályhák csomagolása 2 korona 40 fillérbe jön.

Petróleum főző-kályhájának

ára **26** korona **50** fillér, melynek fűtése óránként **6** fillérbe kerül.

Schaier Béla

festő

1896 - 1900

Címük 1930. 88. l.

Bécs.

A nyugatról felvett látk
bástyák láthatók a kapu felé ve
a teret járókelők, lovasok és h

DIE KAYS: E
von Occid: anzus

Rm., mér. a vk. 8.7: 14

140-95

Michael Scharf, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből: "Michael Scharf dischler gesell Von Wien aus Österreich". 100. old 1674-ből

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Antus János Múz. Győr, 1967.- a Győri Múz. Evkönyve

Scharf Nándor

Székesfővárosi Iparrajziskola Kiállitása, 1913

Műcsarnok 1950. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Scharf Nándor

"Székesfővárosi Iparrajziskola Kiállitása"

1913.

MAGYAR PLAKÁT-TÖRTÉNETI KIÁLLITÁS. Bp. 1960.

37.1.

Scharf Nándor (3) M.D.K.

600 K-ás első díjat nyert a Balatoni Szövetség által meghirdetett Balatoni plakát-pályázaton, melyen 90 pályázó 93 művel vett részt.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.
márc. 26. sz. 13. évf.

MDK

Scharf Nándor

Székesfővárosi Iparrajziskola Kiállitása

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

MDK

Scharf Nándor

Székesfővárosi Iparrajziskola kiállitasa.
1913., 95x66 OSZK

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 37.1.

MDK

Scharf Nándor és Vörös Szilárd

Plakátpályázatot... Magy. Iparművészet, 1926. 197.o.

MDK

Scharf Viktor

Ferenczy V: A régi Nagybányáról. Nyugat, 1931. márc.1.

3o4 l.

MDK

Scharf Viktor/osztrák/

1896-ban az iskolához tartozott.

A Hollósy-iskola ideje. /1896-1901./ 75.l

Scharf Viktor
Ferenczy V.: A régi Nagybányáról
Nyugat, 1931, március 1, 306 l.

Méltóságodhoz intézett átir

Fogadja Méltóságod, ké

sát.

472/1926. XII/11. eln.

1926. dec. 17-én kiadatott
Medrey Viktor számvev. főtanácsosnak.

Scharfenek (Sárfenék) vára

l.

Thirfelsödmántál

197, 198 - l.

Trük VII. 247

KÜLÖNFÉLÉK.

Az Orsz. Rég. és Embertani Társulat elnöke Pulszky Ferencz ötven éves írói jubileuma alkalmából még a múlt év végén ünnepélyt rendezett és ugyanez

alkalomból emlékérem készíttetését határozta el. Az érem nem rég elkészült és t. olvasóink számára közöljük hű másolatát az ide mellékelt rajzban. Kik a régészeti társulat elnökét személyesen ismerik, s azok számosan vannak, mind azt állítják, hogy soha róla hívebb arczképet nem készített senki, mint e művészies domborkép mestere, Scharff Albert úr. Nem adjuk a fémer leírását, mert az, mint minden helyesen tervezett emlék-érem, önmagát magyarázza. Csak azt említjük, hogy a medailla kétféle fémben veretett, *egy* példány ezüstből készült s azt az ünnepeltnek f. évi november hóban ünnepélyesen általadták, a többi példányok bronzból valók. A mig a készlet tart, a fémer 3 frtért kapható a rég. társulat pénztárnokánál Czanyuga József úrnál (N. Múzeum), kinél az előfizetők is fölvehetik az őket illető példányokat. *a.*

A bécsi numismatikai társulat f. é. október 21-én tartott ülésén Trau Ferencz értekezett az Ausztriában és Magyarországon előfordult jelentékenyebb antik éremleletekről, melyekből előadó az ő nevezetes éremgyűjteményét gyarapíthatta. Az előadás érdekét fokozta 25 darab többnyire eddig ismeretlen éremdarab bemutatása, melyek közt rendkívüli ritkaságok foglaltatnak. A «Monatsblatt d. num. Ges. in Wien» 28. száma szerint közöljük a magyarországi példányokat.

Arch. Ért. 1885

A buzgó gyűjtő nem kevesebb mint tíz magyar lelhelyre hivatkozhatik. *Brassó* vidékén találtak 1880-ban egy aranypénzt, mely M. Aurelius császár aranyának barbár utánzása. Szombathelyről való (1869-ben találták) egy Septimius Severus-féle denarius, s ugyanazon évben kapott a szerencsés gyűjtő egy Dryantilla-féle denariust «Magyarország»-ból. Probus császártól való egy aureus, melyet 1865-ben Almásról szerzett Trau és 1869-ben egy Maximianus Herculius-féle aranyat szerzett, mely Ujvidékről származik. Zágrábban találták ezen császár egy bronzfémerét (1871-ben) és «Magyarországban» találták Galerius Maximianusnak egy bronzfémerét, mikor? az nincs följegyezve. Galeria Valeria egy aranyának barbár utánzása 1883-ban találtatott «Magyarországban» és Ujvidék környékéről származik egy Maximinus Daza-féle aureus (1869-ben találtatott) és egy Constantinus M.-féle solidus barbár utánzása (találták (1872-ben).

Dunántúli vidékeken lakó szaktársaink e rövid, de érdekes lajstromot bizonyára még sok más becses adattal bővíthetnék és bővíthetjük a n. múzeum szerzeményeiből is, melyekről a legközelebbi füzetek egyikében hozunk majd részletesebb áttekintést. *a.*

Római érmek Szabolcs megyében. Hasznos dolgot művel, a ki oly vidéken, hol rómaiak nem laktak állandóan, följegyzi az előforduló antik pénzdarabokat. Mert római érmek előfordulása ily vidékeken a barbárok és rómaiak közt fönállott kereskedelmi s egyéb nemzetközi érintkezésekre vethet világosságot. Azért jegyzünk ide néhány érmet, melyet Legányi Ede úr Nyirbátor környékén gyűjtött össze. Van ezek közt egy Trajanus-féle denarius, négy Antoninus pius s egy Leptimius Severus-féle denarius s egy kopott apró rézpénz II. Constantiustól. *a.*

Régészeti egyesületek a vidéken. A szepesmegyei történeti és régészeti egyesület *Lőcsén* tartotta első közgyűlését ; évkönyve legközelebb fog megjelenni. — *Sopronyban* Bubics Zsigmond apátkanonok és országgyűlési képviselő elnöklete alatt november elején megalakúlt a sopronymegyei régészeti társulat, melynek Paur Iván ismert régész nyomban becses gyűjteményét engedte által. — *Veszprémben* Galamb István zirczi járásbiró tette meg az indítványt «Bakony-vidéki történelmi és régészeti múzeum-egylet» megalkotására, a «Veszprém» című lap f. é. 44. számában nyílt levelet intézvén ez ügyben Véghelyi Dezső alispánhoz. *a.*

Szilágyi István veterán tudós- s a marmaros-szigeti lyceum igazgatójának negyvenéves működése ünnepélyét ülte november 18-án a magyar tudományos világ. Az orsz. rég. és embert. társulatot Munkácson lakó Lehóczky Tivadar tagtárs képviselte. Az ünnepeltnek a régészet körül is vannak érdemei, gondosan gyűjtötte évtizedeken át a megye területén előfordúlt régiségeket és fölállította őket az önszorgalmával megteremtett lyceumi könyvtár helyiségében. A szakirodalomban nevét néhány értekezés őrzi meg ; úgy 1862-ben a szigeti ó-templom és egyház történetét adta ki, régebben 1850-ben a marmaros-szigeti falfestésekről értekezett az Új m. Múzeumban és legújabban a Történelmi Tár 1880. évi folyamában megjelent tőle egy adalék a magyarországi képzőművészek névsorához. Irodalmi munkásságáról legújabban életrajza kíséretében Hajdu Nagy Sándor adott számot (a «Szilágyi» albumban). *a.*

Scharff Antal

L. Kovásznai Viktória: Fejezetek a magyar éremművészet történetéből. Bp., 1999 Argumentum, M. Numizmatikai Társulat

Madarassy Walter 94, 97, 107–110, 112, *120–122*
Mayer Elek 15, 17, 21, *32*, *35*
Merényi Gina 98
Mester Jenő 98
Moiret Ödön 62, 65–67, 75, *78*
Murányi Gyula 42, 47, 50, 61, 63–64, *82–83*

Nagy István János 135, 138

Palotás József 135, 138, 144, *158*
Pátzay Pál 98
Patzó Pál 46, 50
Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9–10, 14–15, 17, 19–22, *31*
Reisner József 19, 21–22, 26, *37*
Reményi József 46, 50, 62, 64–65, 67–68, 71–73, 76, *84–85*, 94, 97–99, 107–108, 110
Renner Kálmán 98, 110–112, *123*
Rigele Alajos 98
Róna József 45, 50
Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9–10, 15–17, 20, 22–23, *33–34*, 92–93
Schwartz István 15–17, 19, 23, *37–38*, 43
Seidan Wenzel 9–10, 14, 17, *31*
Soltra E. Tamás 144–145, *161*
Solymári Valkó László 98
Stiasny Aladár 96
Stuckhart Ferenc 11, *27*

Szabó Iván 140, 145
Szamosi Soós Vilmos 48, 51, 66
Szárnovszky Ferenc 24–26, *35–36*
Székely Károly 42, 50, 93, *119*
Szentessy Hiesz Géza 98
Szirmai Antal 40–41, 43, 45, 49, *55–57*, 93
Szlávics László, ifj. 98, 144–145
Szödy Szilárd 62, 75, 98
Szöllössy Enikő 132, 137, 140, 143, *152*

Telcs Ede 39, 46–47, 51, 60, 63–65, 69, 73, *79–80*, 97–101
Tornay Endre András 142, 145, *161*
Tóth Gyula 65–66, 68–69, 76, *91*
Tóth Sándor 98

Várnagy Ildikó 144–145
Vastagh György, ifj. 42, 50
Vígh Tamás 133, 136–137, 139–140, 142, 144–145, *151*
Vincze Pál 94, 98

Wirth János, ifj. 12
Wurschbauer Károly 11, 16, *27–28*
Zutt Richard 69, 76, *90*

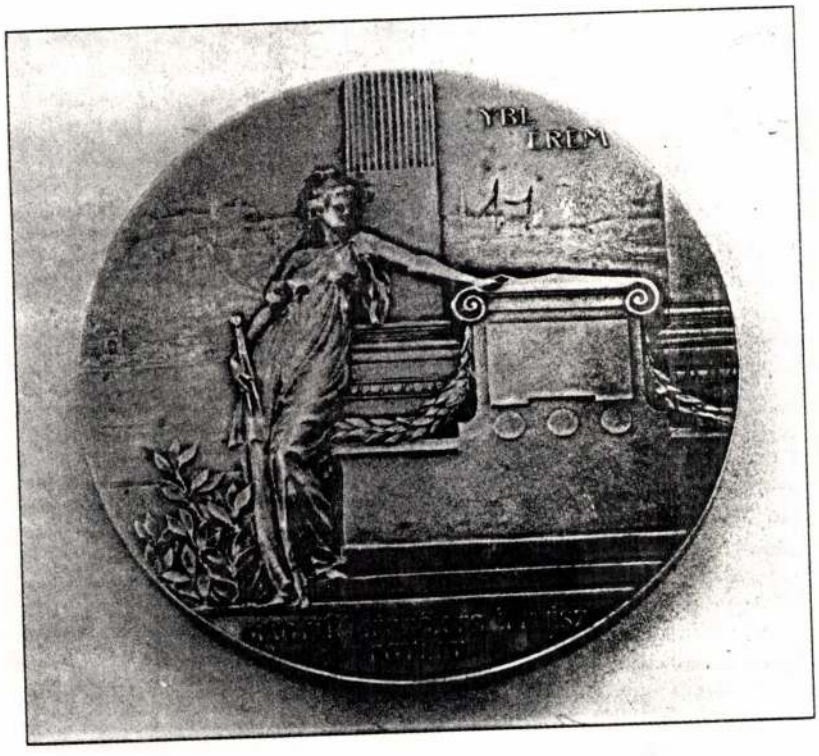

Hátlap
MNG Éremtára 56.739-p

tikizáló oszlopok tövében szarkofág, amelyre egy antik lepelbe burkolt nőalak, egy géniusz támaszkodik. Kezében körző, s ezáltal fejezi ki allegorikusan az építészi hivatást, konkrétabban Ybl munkásságát. A szarkofágról lecsüngő babérágak, a figura lábánál lévő cserfaágak pedig a tisztelet, hódolat kifejezői.

Ez a jelképrendszer a tradíciókra épül, nem lép túl azon, amit e korban általánosan használtak, ezért közérthető, mindenki számára nyilvánvaló jelentéstartalmakat hordoz. A jelenetet a művész festői háttér elé állította. Hátul a budai hegyoldal látszik a királyi palotával, a Mátyás templommal, a Dunán egy hajó úszik, még a Lánchíd is jól kivehető. A tájkép stílusában is festői, s ez a megoldás a kor francia érmészetének egyik legjellemzőbb, és sok művész által követett sajátossága. A mű funkciójára utaló feliratok itt találhatók. Fent: YBL ÉREM, lent a kibocsátó intézmény: MAGYAR MÉRNÖK ÉS ÉPÍTÉSZ EGYLET olvasható.

Az érem 1899-ben készült.[6] A tervek elkészülte után a verést a Körmöcbányai pénzverő végezte 50 mm-es nagyságban, bár verdejegyét nem alkalmazta. A pénzverő igazgatósága 1912-ben a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának elküldte az 1868-1912 között vert érmek listáját, ami megerősíti az 1899-es évszámot.[7]

Az érmet e jegyzék szerint ezüstből verték – ezeket a tényleges díjazás céljából.[8] Ugyanakkor néhány bronz darabnak is kellett készülni, mert a Magyar Nemzeti Galéria Éremtárában 56.739-p leltári szám alatt ismeretes egy bronz példány. Ez az érem 1940-ben a Pompéry gyűjteményből került a Fővárosi Képtárba, és onnan a Galéria gyűjteményébe.

6. *Forrer*, L.: Biographical Dicitionary of Medallists. V. London, 1912. p. 373.

7. *H. L.*: Körmöcbányán 1868-1912. évben vert emlékérmek jegyzéke. Numizmatikai Közlöny, 1949-1950. Budapest, 1950. p. 51.

8. Egy egykor díjként átadott ezüst példány 1924-ben, az Iparművészeti Múzeumban megrendezett Budapesti gyűjtők és művészek érem és plakett kiállításán a 2242. szám alatt szerepelt. A tulajdonos nem volt megjelölve.

Die Ybl-Medaille des Vereins der ungarischen Ingenieure und Architekten

Der Verein betätigte sich auch nach Ybls Tode im Geiste seines ehemaligen Vizepräsidenten; das erste Zeichen dafür war das 1892 eingeführte Ybl-Preisausschreiben für 100 Goldstücke und die Ybl-Medaille. Die Münze verfertigte 1899 Antal Scharff, der Begründer der klassischen Wiener Medaillenkunst. Die feierliche Verleihung des ersten Stückes erfolgte noch in demselben Jahr.

Auf der Vorderseite der Medaille steht das Porträt von Ybl, auf der hinteren Seite lehnt sich eine Frauengestalt – ein Genius – in Schleier an einen Sarkophag. In ihrer Hand hält sie, als Allegorie der Architektur einen Zirkel.

L. Kovásznai Viktória

A Magyar Mérnök és Építész Egylet Ybl érme

A Magyar Mérnök és Építész Egylet és alelnökének, Ybl Miklósnak a neve elválaszthatatlan. Az Egylet sokféleképpen kifejezte elismerését és megbecsülését a XIX. század utolsó harmada legtekintélyesebb építészének. 1882-ben működésének 50 éves jubileuma alkalmából díszes ünnepségsorozatot rendeztek tiszteletére, halála után pedig szobrának felállításán fáradoztak.

Az Egylet nemcsak a mester életében, hanem később is Ybl szellemiségében tevékenykedett. Ennek egyik megnyilvánulása – a meglévő pályázati rendszer mellett – az Ybl pályázat bevezetése volt. 1892. január 25-én a Mű- és középítési szakosztály Ybl halálának első évfordulóján emlékülést rendezett, amelyen Czigler Győző elnök bejelentette, hogy ezentúl évente ezen a napon fogják az Ybl-alap pályadíját kiadni.[1] A pályadíj egy ezüstből vert érmet és 100 aranyat jelentett.[2]

A pályázatot többször meghirdették, és a kiírásban pályadíjként az Ybl érem is szerepelt, de végül csak 1899. december 4-én adták át ünnepélyesen az első darabot.[3] Az ügy elhúzódásához feltehetően a vezetőségnek az érem minőségével szemben támasztott követelményei nagymértékben hozzájárultak. Ismeretesek ugyanis a nagy aranyéremmel kapcsolatban ekkortájt felmerülő viták.

Az Ybl érem mestere *Scharff Antal* bécsi érmész, aki már korábban is együttműködött az Egylettel. 1883-ban az egyesületi nagy aranyérmet ő készítette, amely érem bár kisebb változtatásokkal, de lényegében még a két háború között is használatos volt.

Scharff Antal 1845-ben született Bécsben. Tanulmányait a bécsi Képzőművészeti Akadémián kezdte, majd a Vésnökakadémián Boehm József Dániel a mestere. Egész pályafutása ehhez az intézményhez kapcsolódik: itt kezdett segédvésnökként, majd vésnök, 1881-től a vezetője, míg 1887-től udvari fővésnök. Korai munkái a klasszicizmus szellemét tükrözik, később naturalista felfogásával keltett feltűnést. Szembefordulása az akadémizmussal és a naturalista stílus követése kora egyik legjelentősebb érmészévé tette, ezáltal a jellegzetes bécsi éremstílus egyik megteremtője lett. 1888-ban egy hosszabb párizsi tanulmányutat tett, amely igen gyümölcsözővé vált művészi fejlődésében. A francia érmészet artisztikus jellegét és egyes megoldásait sikerrel ötvözte egyéni módszereivel, kedélyre való törekvésével. 1903-ban hunyt el.[4]

Scharff nagyszámú és jelentős magyar vonatkozású érmet készített, ezáltal munkássága a magyar éremművészet része is.[5] Így az Ybl emlékérem a magyar kultúrtörténet szerves részeként érmészetünk egyik legszebb darabja. A mű stílusában a századvég franciás igazodását követi, miközben a bécsi érmészet hűvösebb, szárazabb modorát is magán viseli. Az előlap portréja – nem modell után, hanem Ybl halálát követően, fényképek, rajzok nyomán készült – szembenéző mellkép. A naturalisztikus hűség ellenére eleven, életteli, a karakter jól megragadott. Az előlap felirat nélküli, csupán a mesterjegy található meg rajta. A hátlap kompozíciója összetettebb. Az előtérben an-

1. ÉI 1892. január 28. p. 23..

2. *Ybl, 1956.* p. 200.

3. Magyar Mérnök és Építész Egylet Heti Értesítője, 1899. december 10. p. 277.

4. Scharff tevékenységéről: *Josef Nentwich:* Die Medaillen des k. und k. Kammer-Medailleurs Anton Scharff in Wien. Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien, 1892. pp. 99.; 103-104.; 108-111.; 212-125.; *Carl Domanig:* Anton Scharff k. und. k. Kammer-Medailleur. Numismatische Zeitschrift, 1894. pp. 271-320.; *A. R. v. Loehr:* Wiener Medailleure 1899. Wien, 1899. 17-30.p.; *Ráth György* szerk.: Az iparművészet könyve I. Budapest, 1902. pp. 250-251.

5. V.ö.: *Viktória, L. Kovásznai:* Hungarian Medallic Art in the last Third of the 19th Century. The Medal, 1990. Autumn pp. 46-47.

Előlap
MNG Éremtára 56.739-p

Scharff éremművész, /Béc/

Az 1885-ös budapesti kiállítás emlékérme az Iparcsarnok képével (hátlap, ezüst, 38 mm) Scharff rajza, Neudeck vésete

1021

G. Héri Vera: Budapest érmékben

Budapest, 1974. jún.

ozásra ment. Kosztolányihoz. Ez a találozás párja volt, de ellentéte is a kávéházi lenetnek. Azt várta, hogy Kosztolányi leeszéli „értelmetlen rögeszméjéről", a versrásról. Ezt a reményét egy gyermekkorában átott Verne-illusztrációval kötötte össze a képzelete: „. . . kondorkeselyű repül a Korillerák fölött, karmában a kis Grant Róbert tel, akit nemsokára leejt a homokos lejtőre, mikor az indián fegyvere eltalálja. Valahogy ilyen helyzetben láttam most magamat, Kosztolányitól vártam, hogy lepuffantsa azt a ragadozó rögeszmét, amelynek a karmában lebegek, ég és föld között."

Ezúttal sem volt kevesebb oka a lámpalázra, az ellentmondó érzésekre. Természetes tehát, hogy ez a nap is (pontosabban: ez a két egymásutáni vasárnap) látványként maradt meg, mint erős kontrasztú, izgatott rajzú expresszionista festmény:

„Vasárnap volt, ragyogó téli nap, de az se tette barátságosabbá Kosztolányi házát és kertjét . . . A hidegen szikrázó napsütés

Scharff A

eremvero

l

Művészi Ipar

1891. 158. l

kenderszálakkal, végül a legfelső állványon a már kigerebenezett és a csepütől megtisztított, fonásra kész kender olyan csomókba vagy koszorúkba kötözve, a milyenekbe Tolnavármegye egyes falvaiban kötözni és a téli fonásra egyelőre elrakni szoktak. Ezt a kis csoportot kiegészítik a fényképek: egy, a lábán álló kendernövényt, egy a földre sorba fektetett, kinyüvezett kendercsomóka, egy meg a kenderszárítást tünteti fel. A tárgyak közül hiányzik még a *csipcsarap*, a mivel a nyers kenderszárakat összecsiptetik és a kenderáztatóba sülyesztik, a fényképek közül pedig a kenderáztatás, tilolás és gerebenezés képe. (1. ábra.)

Végül egy táblán van a csoporthoz tartozó magyarázat, melyen a kender, mint növény és annak tulajdonsága, továbbá a fo-

8. á

Scharff, A.

33. **Kállay Benjámin emlékplaquetteje.** Ezüst. Mellső lapján Kállay balra forduló domború mellképe arczélban s jelzés: A Scharff inv. F. X. Pawlik fec. Alján: In memoriam Benjamin Kállay de Nagykálló MDCCCXXXIX—MCMIII. Hátlapján fenn a Kállay czímer s kétfelől és lenn felirat: Imperii Austr. ac Regni Hungar. Aeris Publici Summo Præfecto atque Bosniæ et Hercegovinæ per viginti et unum annos

Administratori communis laboris socii pietatis erga. D. D. D. — 550 — 440 mm. A közös pénzügyministerium és a boszniai-herczegovinai kormány nevében ajándékozta Thallóczy Lajos r. tag, v. b. t. t., osztályfőnök 1904-ben. (L. Akad. Ért. 15. k. 302. l.)

Divald Akad. palotája

109, 110. l.

IX. Hangszerek.

(2166—2176.)

	Kikiáltási ár pengőben
2166. *Viola*	100
2167. *Gitár.* (Hibás.)	28
2168. *Gordonka vonóval.* Vászontokban	30
2169. *Rövid kereszthúros zongora.* Hartmann	900
2170. *Hegedű vonóval.* Tokban	100
2171. *Hegedű két vonóval.* Tokban	160
2172. *Zenélőszekrény,* kéthangú, 18 darabot játszó . . .	120
2173. *Hegedű vonóval.* Készítette: Ludvig Bachmann 1875. Tokban	300
2174. *Zongora,* kereszthúros. Produktívgenossenschaft, Wien	800
2175. *Zenélődoboz,* 6 darabot játszó	30

Scharf A.

114

56. **Pulszky Ferencz emlékérme.** Bronz. Mellső lapján Pulszky jobbra forduló mellképe arczélben s felirat: Pulszky Ferencz LXX éves korában. Hátlapján babérkoszorúban: Ötvenéves írói működése ünnepélyére az Orsz. Régészeti Társulat 1834—1884. Jelzése: A Scharf. Átmérője 45 mm.

Divald Akad. palotája

114. l.

Scharff Antal

SCHARFF ANTAL, cs. és kir. kamarai medailleur és a bécsi vésnöki akadémia vezetője, a ki Ausztrián kívül is ismertté tette az osztrák éremművészetet, folyó évi július 6-án elhúnyt. 1845-ben született Bécsben és kiképzését is ugyanott nyerte. Munkássága nemcsak a vésésre vonatkozott, hanem az öntési tehnikát is gyakorolta úgy érmeknél, mint plakettáknál. Művészetének jellemzését megírta Ráth György, az Iparművészet Könyvében (I. kötet 250. oldal), melynek főbb jegyei az ábrázolásban egyrészt a naturalisztikus felfogás, másrészt a magvas humor és kedélyesség. Scharff Magyarország számára is sokat dolgozott, így nevezetesebb hazai vonatkozású művei Simor János, Ybl Miklós, Dreher Antal és Szilágyi Sándor emlékérmei.

Magyar Iparművészet

1903. 238. l

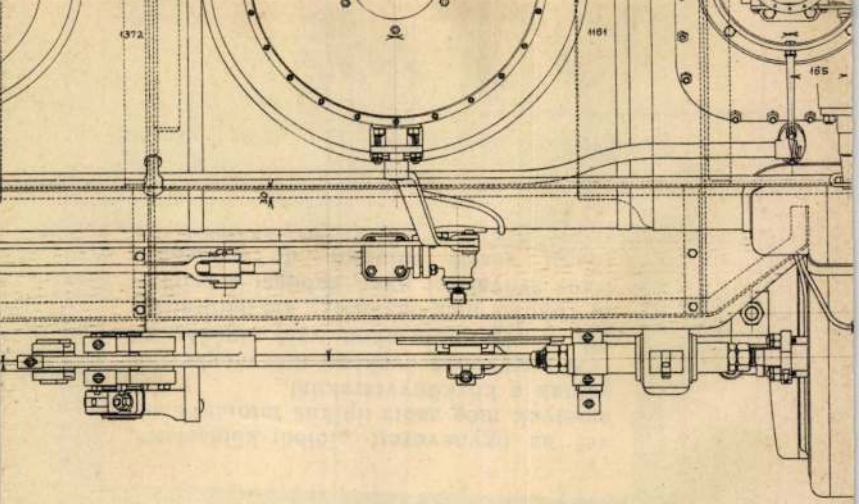

otivjának alaprajza és vízszintes metszete.

nvasútak gépgyára.

SCHARFF, éremvésnökök

41.-1890.okt.6.Az aradi vértanuk szobrának leleplezése Aradon.-A szobor felső része/Hungária/Hátlap:font ARAD, alul 1849 OCTOBER 6.Középen tölgy és babérágak között a 13 vértanu neve.Ezüst és bronz,55 mm./Schari/. 30.old.

DR.KARNY KÁROLY: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old

AZ ÉRKM, VII. évf. BP. 1954. jan-dec

Scharf ötvös

123. Simor János emlékérme

Esztergomi Főszékesegyházi Kincstár Katalogusa
Budapest, 1942.
43 lap

MDK

Scharf,

a németek közül a Nagybányán tanuló külföldi művészek csoportjához tartozott akkor-tájt, mikor Szinyei meglátogatta a művésztelepet.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma. Magyar Művészet. 1938. 3.sz. 68.l.

ANTON SCHARF, vésnök

Koronás tiszti érdemérem.-"SINUM LAUDIS".I.Ferenc József 1890.márc.12-én alapitotta. Az érem első verőtövei A.Scharf müvei között vannak raktározva. 1891-ben 10 drb.a-k jelzéssel.Az első kibocsátás aranybronz volt. 206.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben IV.folyt. 205.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XXI. 1965. 31-32.sz. Bp.

SCHARFF, éremvésnök

Szabadságharc.-23.-Haynau mellképe.egyenruhában,balra
Hátlap:Babérkoszorúban:SCHLACHT BEI TEMESVÁR DEN 9.
AUGUST 1849.Ezüst és bronz.57 mm./Scharff/. 29.old.

DR.KARNY REZSŐ: A magyar szabadságharc emlékérmei és kitüntetései 25.old.

AZ ÉREM, VII. évf. 1934. BP. jan-dec

ANTON SCHARFF, éremművész

A nagy mesterek sora a Szepesolaszból Bécsbe származott Boehm József Dániellel kezdődött. 6794-ben született és 1836-ban lett a bécsi Vésnök Akadémia igazgatója.-Ez az iskola nevelte Karl Radetzkyt,Anton Scharffot,és teremtette meg a a klasszicista bécsi érmészetet. 22.old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Évkönyve, 1972. Bp. 1973.

ANTON SCHARF, vésnök

648.-1891.-SIGNUM LAUDIS.AR.BR.-Az érem a csász.koronáról függ.E/.I.F.J.babéros feje jobbra.Körben:FRANCISCUS JOS.I.D.G.IMP.AUST.REX.BOH.ETC.ET REX.APOST.HUNG."-H/. Gyöngykörben babér-és tölgyág cserág.Nagy betükkel: "SIGNUM LAUDIS".Első verőtő mérete:32 mm.Szalag:vörös 208.old. Fekete repr.1.tábla. 207.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben IV.folyt. 205.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XXI. 1965. 31-32.sz. Bp.

ANTON SCHARF, vésnök

648.-1891.-SIGNUM LAUDIS.AR.Br. Az érem a csász.koronáról függ.E/.I.F.J.babéros feje jobbra.Körben:"FRANCISCUS JOS.I.D.G.IMP.AUT.REX.BOH. ETC.ET REX.APOST.HUNG."H/.-Gyöngykörben babér és cserág.Nagy betükkel"SIGNUM LAUDIS"Első verőtő mérete 32 m.m.Szalag:vörös. 209.old.Kép 1.tábla. 207.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek, kitüntetések a magyar történelemben /IV.folyt/. 205.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXI.évf. ééé--- 1965. 31-32.szám. Bp.

ANTON SCHARF, vésnök

732.-Ezredtulajdonosi jubileumi Érem, Arany. 1894-ben alapitva. E/. az alpitó mellképe j. Körben: ERINNERUNG A.D. INHABER JUBILEUM.D.K.u.K.CORPS ARTILL RGMT KAISER N 8." 1894., Sept. Vésnök: A.S.H/Az alapitó ifjúkori mellképe b. %K.K.FELD ARTILLERIE REGIMENT KAISER FRANZ JOSEPH N I." 1854. Vésnök: A.SCHARF. 38 mm. 304.old. Kép, 1. tábla. 303.o

BANKI VAJK EMIL: Rendjelek, kitüntetések a magyar történelemben XVII. folyt. 301. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XXII. 1966. 35-36. sz. Bp.

ANTON SCHARF, vésnök

---

732. Ezredtulajdonosi jubileumi Érem, Arany. 1894-ben alapitva. E/. az alapító mellképe j. "ERINNERUNG A.D. INHABER JUBILEUM. D.K.u.K CORPS ARTILL RGMT KAISER N 8." 1894 10. sept. "Vésnök: A.S.H/. az alapító ifjúkori mellképe b. "K.K. FELD ARTILLERIE REGIMENT KAISER FRANZ JOSEPH N I." 1854. Vésnök: A.SCHARF. 38 mm. 304. old. Fekete repr. 305. old

BANKI VAJK EMIL: Rendjelek, kitüntetések a magyar történelemben XVII. folyt. 301. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
-------- XXII. 1980. 35-36. sz. Bp.

ANTON SCHARF, vésnök

610.-1867.-Művészetért, Tudományért. Bronz. E/. I. F. J. jobb rababérkoszorús képe. Finom gyöngykörben felirat: "FRANCISCUS JOSEPHUS. I. D. G. AUSTRIAE. IMPERATOR. ET. /a magy. rész rövidítve/ "HUNG. REX. AP."-A fej nagyobb. A nyakvágás alatt a vésnök: A SCHARF. H/. j. babér, b. tölgyfaág. Csász korona, "VIRIBUS UNITIS". 48 mm. 156. old. Kép, 1. tábla. 157. old.

BÁNKI VAJK EMLI: Rendjelek, kitüntetések a magyar történelemben XIV. folyt. 155. lld.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XX. 1964. 29-30. sz. Bp.

ANTON SCHARF, vésnök

610.-1867.-Művészetért, Tudományért.-Bronz.E/.I.F.J.jobb
ra babérkoszorús képe.Finom gyöngykörben felirat:"FRAN
CISCUS JOSEPHUS.I.D.G.AUSTRIAE IMPERATOR.Et./a magyar
rész röviditve/"HUNG.REX.QP".A fej nagyobb.A nyakvágás
alatt a vésnök:A SCHARF.H/.j.babér,b.tölgyfaág.Csász ko
rona"VIRIBUS UNITIS".Az olaj és cserág,a szalag dúsabb.
48.mm. 156.old.Fekete repr. 1.tábla. 157.old.

BÁNKI VAJK EMLI: Rendjelek, kitüntetések a magyar történelemben XIV.folyt. 155.lld.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XX. 1964. 29-30.sz. Bp.

ANTON SCHARF, vésnök

611.-1867. Művészetért, Tudományért. Bronz./I.F.J. jobb ra babérkoszorú s képe. Finom gyöngykörben felirat:" FRANCISCUS JOSEPHUS.I.D.G.AUSTRIAE IMPERATOR.E-/a magyar szöveg rövidítve/"HUNG.REX.AP".A fej nagyobb.A nyakvágás alatt a vésnök:A SCHARF.H/j.babér,b.tölgyág Csász.Korona."VIRIBUS UNITIS".Az olaj,cserág és a szalagcsokor dú sabb.156.old.Fekete repr.1.tábla.157.old.

BANKI VAJK EMIL: Rendjelek, kitüntetések a magyar történelemben XIV.folyt. 155.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XX. 1964. 29-30.old.

ANTON SCHARF, vésnök

611.-1867.Müvészetért,Tudományért,.Bronz/.I.F.J.jobbra babérkoszorús képe.Finom gyöngykörben felirat:"FRANCISCUS JOSEPHUS.I.D.G.AUSTRIAE IMPERATOR.ET/a magyar szöveg röviditve/"HUNG.REX.AP."A fej nagyobb.A hyakvágás alatt a vésnök:A SCHARF.H/.j.babér,b.tölgyág.Csász korona."VIRIBUS UNITIS".Az olaj és cserág és a szalag csokor dúsabb. 156.old.Kép.1.tábla. 157.old.

BANKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben XIV.folyt. 155.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------- XX. 1964. 29-30.old.

ANTON SCHARF, vésnök

Müvészetért, tudományért I.F.J.1867-ben a régi érmet két fokozatra változtatta. Joseph Tautenhayn xxxxxx többverőtövet készitett, Scharf pedig előlapi szöveg röviditéssel újabb verőtöveket készitett. 155.old.

BANKI VAJK EMIL: Rendjelek, kitütetések a magyar történelemben XIV.folyt. 155.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XX. 1964. 29-30.sz. Bp.

ANTON SCHARFF, vésnök

Böhm József volt 1836-tól a bécsi Vésnök Akadémia igazgatója. Ő nevelte ki Scharffot is. Itt teremtették meg a klasszicista bécsi érmészetet. E művészek készitették ak or középeurópa legszebb érmeit. 22.old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magy. Numizmatikai Társulat Évkönyve. 1972. Bp. 1973

Schart A.

éremvéső
1886.

érd
2

Gárdonyi Albert dr.

Ötven esztendő Budapest szerestováros történetéből.
Bp. 1925. 62. l.

példák erre a *Gernrodei Szentsír-kápolna* stukkó domborművei is, melyeken a testi fiziognómiát épp úgy érzékelteti a művész, mint ahogy a kitágult szemekben ott borong az ezer körüli világvég várás mélysége. Az antik művészetnek, különösen a késő római portrénak az embert a maga testi és pszichológiai valóságában egyaránt megragadni akaró művészete hat itt.

Gernrodeban éppen úgy, mint a párisi Cluny-múzeum Baselből származó *antipendium*ának különben hierarchiába merevült alakjain.

Az Ottó-kori művészetben tehát az antik utánzásának harmadik, legmagasabb foka is fellép. Az irodalmi jellegű motívumok átvétele mellett megtaláljuk antik emlékeknek meglehetősen hű másolását, a kor ízlésére való átköltését, de az antik művészet elveihez való közeledést is. Az antik művészet természetközelsége úgy látszik, még ebben a korban is hatni tudott, alakítani volt képes a német szobrászat egyik jelentékeny csoportját. Mindez arra mutat, hogy a X—XI. század művészei már nemcsak őrzői az antik művészeti örök-

M Ű V É S Z E T
X.évf.1911.
131.

Péczely

S c h a r f A n t a l :

Az 1886-ben, a Társulat 25 éves jubileumára alapitott állami aranyérem.

Elő-és hátlap képe

MDK

Scharff Anton

Lepold Antal dr.: Az Esztergomi Keresztény Múzeum
kegyszerei és történeti érmei. Esztergom 1935.

59, 63, 84, 86, 90 l.

Anton Scharff, 1845-19o3.

"Kincsem" érem, 1874.
Zichy Jenő gr.1879
Radetzky József gr.érme, 1892.
A M.Mérnök és Ép.egyl. Ybl-érme
Az O.Iparegyesület tiszteletdij-érme
Pertsch Vilmos érme, 1899

Csányi K: Magyar gyüjtők és művészek érem és plakett kiáll. az Iparműv. Muz.-ban. 1924.

11o-115 l.

Anton Scharff, 1845-1903.

A M.Mérnök és Ép.egyl.érme, 1883
Hunyady Kálmán gr. érme, 1898
Dreher Antal és Katalin érme, 1894
Goldmark Károly érem, 1900
Pulszky Ferenc érme, 1884.
Nemz.Zenede érme, 1890.

Csányi K: Budapesti gyűjtők és művészek érmei és plakett kiáll. az Iparműv. Múz.-ban. 1924.

110-115 l.

MDK

Anton Scharff, 1845-19o3.

Smolka Ferenc érem 1888
Szilágyi Sándor érme, 1897
Dumba Miklós emlékérem, 19oo
Kállay Benő emlékplakett
Delhaes István érme, 1887
Deák Ferenc érme, XIX.sz.m.f.

Csányi K: Bpesti gyüjtők és müvészek érem és plakett kiáll. Az Iparmüv. Muz.-ban. 1924, 11o-115 l.

Scharff Antal
medailleur

Pulszky Ferenc mell-
képe, dombormüves
bronzlemez
Repr.
A Magyar Nemzeti
Museum multja és
jelene. Bp. 1902.
I. 83. l.

~~Küsel, Matthaeus III. 38.~~

Scharff Anton

ésemv.

l. Arv. Gram. 97. aukció

kat.

U. az. 99. aukc. Eat.

U. az 103. aukc. Eat

837, 838, 839.

U. az. 104. aukc. Eat.

569, 570, 571.

" " 105. " "

" " 107. " "

" " 109 " "

" " 111. " "

" " 112. " "

zent Katalin.

é jobbrafordult, de vissza-
ti, jobb kezében pálmát tart,
magas ruhája pedig, a mely-
ál fehér csipke látszik, meggy-

ı. — Lelt. sz. 1245. — Vétetett
től 500 lirán (448·50 K). —
31-én (246–95). — Az elszá-
95 és az 1895 november 28-iki
. — Az elszámolást elfogadta az
35–900) és az 1901 augusztus
–901).
adatok a Szépművészeti Múzeum-
oroni (Morone): Szt. Katalin. —
Moroni: Sainte Catherine.
str. 15. l. — Verzeichniss N° 78.

Scharff Anton Hobrin

Árverési Csarnok aukciókat –

37. sz. 1927 márc.
39. sz. 1927. okt.
40 sz. 1927 dec.
41. nem szepel

933 Buser, Friedrich

Illusztráció Klopstock „Hermannschlacht" című művéhez. Bendiszen rajza után. Rm.

K.O.20.

100 x 76 mm.

Scharff A.

éremvető

l.

Szent György Céh

XII. ankc. 318-17.

11

T.

Europa Film, Könyv, Lapterjesztő és Könyvkiadó R.T.

Budapest.

Rothermere u. 12.

. 2.

1549. GRÓF HUNYADY KÁLMÁN EMLÉKÉRME, vert ezüst (A. Scharff). Bécs, 1898. 10.—

1550. VILÁGHÁBORUS GUNYPLAKETT, ovális, bronz (K. Goetz). Német, XX. század. 10.—

1551. KEMPTENI TALLÉR, ezüst, V. Károly császár félalakjával. 1548. 15.—

1552. MÁRIA TERÉZIA-TALLÉR, ezüst. Körmöcbánya, 1745. 10.—

1553. KÁROLY OLMÜCI PÜSPÖK TALLÉRJA, ezüst. 1707. 11.—

1554. I. LIPÓT TALLÉRJA, ezüst. 1699. 10.—

1555. I. LIPÓT-TALLÉR, ezüst. Körmöcbánya, 1692. 9.—

1556. I. FERDINÁND EZÜSTTALLÉRJA. XVI. század. 9.—

1557. SALZBURGI EZÜSTTALLÉR. 1555. 14.—

1558. CSAVAROS TALLÉR, ezüst, Johann Georg fejedelem félalakjával. Szász, 1626. 12.—

1559. MÁRIA TERÉZIA-TALLÉR, ezüst. 1751. 8.—

1560. VELENCEI DUKÁT, ezüst. 10.—

1561. SZT. GALLENI TALLÉR, ezüst. Svájc, 1622. 8.—

1573. JOACHIMSTALI EZÜSTÉREM, Krisztus születése és a három királyok jelenetével. 1549. 30.—

1574. V. VILMOS-TALLÉR, ezüst. (1539—1592). 11.—

1575. MANNSFELD ⅓ TALLÉR, ezüst. 1669. 5.—

1576. KINAI ÉREM, vert ezüst. XX. század. 7.—

1577. I. FERENC TALLÉRJA, ezüst. 1823. 6.—

1578. OVÁLIS BRONZÉREM, antik mellszobrot ábrázol, fakerettel. Olasz, XVIII. század vége. 8.—

1579. NAPTÁRÉREM, vert ezüst (A. Guillemard). 1806. 12.—

1580. I. FERENC FÉLTALLÉRJA, ezüst. 1815. 3.—

1581. II. FERDINÁND 60-AS KIPPERJE, ezüst. 1621. 4.—

1582. EMLÉKÉREM, Belgrád bevételének emlékére, vert ón, Laudon mellképével (Donner). Osztrák. 1789. 7.—

1583. I. LIPÓT EMLÉKÉRME, Buda visszafoglalása emlékére. Buda látképével. Ón, 1686. 5.—

1584. ANGLIAI ERZSÉBET ÉRME, ón. 1607. 8.—

1585. SZÁSZ ÁGOSTON ÉRME, ezüst. 1573. 4.—

1586. MAGYAR ORVOSOK ÉS TERMÉSZETVIZSGÁLÓK GYÜ-

Scharf Anton

1845 – 1903.

Delhaes István Lépmá-
sa, bronzplakett,
Wawra Alfréd hulajdona
Kiállítva:

Delhaes István
emlékkiállítás.
Bp 1910. 151. sz.

695

69

Scharff A.

67. **Szilágyi Sándor emlékérme.** Bronz. Mellsőlapján Szilágyi jobbfelé forduló domború mellképe arczélben Alexander Szilágyi Aet. LXX. felirattal. Jelzése: Scharff. A. Hátlapjának felső felén idős férfiút két tanítványnyal ábrázoló dombormű s feliratok: Báthory, Bethlen, Rákóczi; alsó részén az egyetemi könyvtár képe, az egyetem czímere és felirat: Rerum Hungaricarum ac Transylvanicarum indagatori indefesso 1897. Átmérője 56 mm.

Divald Akad. palotája

116. l

SZAKSZERŰ
ANTIK
KÉPKERETIPAR
Scholcz József
Budapest, IV., Irányi-utca 10.
Alapítva 1898

Murai M. Stefi
műterem-üzlet
Népművészeti tárgyak, porcellán festmény, művészi restaurálás. On parlé français. English spoken
IV., Ferenc József-rakpart 12

Alapítva 1890
Különleges stílű és antik
KERETEK
KÉSZÍTÉSE
Aranyozott és festett antikvitások szakszerű javítása
GÉBERTH
műaranyozó és képkeretkészítő
BUDAPEST
VI., Csengery-utca 64
Telefonhívó: T. 144-77

Scharf A.

79. **Gróf Zichy Jenő emlékérme.** Bronz. Mellső lapján Zichy Jenőnek jobbra néző domború feje arczélben s körirat: Zichy Jenő gróf kiállítási elnök. Jelzése: A. Scharf. Hátlapján babérkoszorúban Székesfehérvár czímerképe s ez alatt felirat: Az 1879. évi székesfehérvári orsz. kiállítás létesítőjének. Átmérője 64 mm.

Divald Akad. palotája

118. l.

Scharff Antal

ércmvisö

Erod

Sör bezetö 285. l.

Porcellán apróságok, 45 drb. XVIII – XIX. sz.

Scharff, Anton

Cród

Fónagy Béla - A Szép-
Művészeti Múzeum
érem - és plakettgyűj-
teménye

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 33 l.

nok. vasalások, fonatok.

A Buda visszavívásának 200 éves emlékére vert érem előlapja.

TÖRTÉNETI KÉPEINKHEZ.

Buda ostroma történetéről, a végbement ünnepélyességekről lapunk más helyén közlünk bő részleteket, az alábbi sorokban egyes képeinkhez talál rövid ismertető szövegeket az olvasó.

Lipót császár-király. Kezdettől fogva a mellett volt, hogy ne Székes-Fehérvár és ne Eger legyen az 1686-diki táborozás czélpontja, mint azt a Bádeni Herman, a hadi tanács elnöke és pártja tervezé, hanem Buda; de ingatag természeténél fogva mindaddig nem merte az elhatározó szót kimondani, mig 1686 junius első napjaiban Lotharingiai Károly rá nem vette őt fejedelmi parancsa kimondására.

Miksa Emánuel bajor választófejedelem. A Budát vivó keresztény sereg két hadtestre oszlott. Az egyiknek, mely a várt északnyugatról ostromlá, Lotharingiai Károly, a másiknak, mely a várkastélyt ostromolta, a bajor választó volt főparancsnoka. A fiatal vakmerő uralkodó a várkastély falai tövében, a rések lábánál saját maga szokta volt vezetni kivont kardjával a rohamokra rendelt csapatokat s különösen kitünt haláltmegvető elszántsága az utolsó, szept. 2-diki rohamnál.

Frigyes Vilmos brandenburgi választófejedelem. A leghatalmasb s a legnépszerübb német fejedelem az egykoru Európában. Kitünően iskotázott és fegyelmezett katonaságát az 1676-diki fehrbellini ütközet óta a legjobbnak ismerték el Európában. E katonaságból 8200-at küldött Buda alá.

Baden-Durlachi Károly. Buda alá a német birodalmi Sváb kerület Ulmban 1685 végén 4000 sváb katonát rendelt küldeni. A derék svábok már 1683 óta minden évben harczoltak Magyarországon a török ellen. 1685-ben Érsekujvárnál egy gyönyörü, óriás zászlót foglaltak el a töröktől s midőn az év végén tábornokuk, Baden-Durlachi Károly a győzelem e szép jelét bemutatta a rendeknek, egyhangulag, nagy lelkesedéssel ujra őt választották meg a 4000 főnyi sváb csapat vezérének 1686-ra is.

Badeni Lajos őrgróf. Miksa Emánuelnek, a bajor választófejedelemnek volt Buda ostroma alatt jobb keze, helyettese, gondolkodó agya. Különösen mérnöki ismeretei váltak az ostrom nagy hasznára. Nincs az az akczió bajor részen, a melynél Badeni Lajos fenyes nevével ne találkoznánk. Csak egy nagy hibája van: az indokolatlan irigység a fővezér, Lotharingiai Károly ellen.

Incze pápa. A török ellen irányuló koalicziónak, az 1684-ben létrejött ugynevezett szent-ligának szerzője, protektora. Mint ilyen, szóval, tettel, tanácscsal, pénzzel pártolta s támogatta Velen[illegible]t, Lengyelországot és Lipótot a török hatalom [illegible]n. 1685-től 1686-ig több mint tiz millió fo[illegible]t fordíta e czélra, a mi, a pénz akkori és mai [illegible] tekintve, mai 100—120 millió forintnak

[illegible]man, az utolsó budai pasa. 1684-ben [illegible]gyelországi végvár hősi védője a [illegible] Megmutatta, hogy méltó em[illegible] Budát, midőn őt nevezte ki [illegible]elyre. Intézkedései a vár [illegible]den tekintetben megfele[illegible]omló sereg főbb tisztjeit [illegible] nemcsak védeni tudta [illegible]eg is tudott annak [illegible]tett volna a Pro-

montor mellett táborozó nagyvezérhez, de nem tette. Inkább meghalt. «Ha nem tudtam megtartani a rámbizott várat, mondá, hadd haljak én meg itt!» Rárohant a keresztény katonák diadalittas csoportjára s a mai iskola-téren — a Verbőczy-utcza folytatásában — lehelte ki a halálosztó kardcsapások alatt nemes lelkét.

Eszterházy Pál nádor. Buda ostroma alatt nem jutott neki semmi nevezetesebb szerep. De mégis fölemlitendő neve még ebben az évben is, mert a magyar nemzeti seregnek a megváltozott viszonyok szerint való szervezését sürgette s nagy része volt abban, hogy a teljesen elpusztult magyar vidékek annyi magyar harczost tudtak Buda alá küldeni, mint a mennyi ott tényleg megjelent.

Gr. Batthyány Adám. A négy magyar generalatus egyikének, az ugynevezett Kanizsa ellen való főkapitányságnak generálisa. Fiatal 28—30 éves ember. Generalatusából valami 3000 embert vezetett Buda alá s a bajor választófejedelem mellé osztatván, augusztus 8-dika után mondhatni ő fedte testével, fürge s bátor huszárjaival az egész bajor sereget a török nagyvezérnek a kamarai erdők hátáról csaknem naponkint lecsapó elővédje ellen. Augusztus 8-dikán, mindjárt a legelső nagyobb mérvü ilyen ütközetben, oly föltünő ügyesen viselte magát, hogy maga a fővezér sietett hozzá őt üdvözölni.

Gr. Csáky István. A felső-magyarországi generalatus generálisa, öreg, tapasztalt katona s buzgó, ügyes adminisztrátor. Neki, az ő jóakaratu igyekezetének köszönhető, hogy 1685/6 telén Thököly megtért kuruczai, királypártivá lett katonái el nem züllöttek. Ő volt, a ki gondoskodott, a mennyire lehetett, róluk, a bécsi udvar és haditanács előtt érdekeiket hangsúlyozá. Buda alatt nem harczolt, mert a kormány jobbnak látta őt a még mindig forrongó Felső-Magyarország csillapitására otthon hagyni; de generalatusának népe: Barkóczy, Petneházy és Sennyey alatt ott voltak Budánál.

Gr. Eszterházy János. A győri generalatus helyettes tábornoka. 68 éves, de erőteljes, testben és lélekben ruganyos férfi. Azon kevés magyar főbb tisztek közül való, kiket a kevély, rátartó német s olasz tábornokok magukkal egyenértékünek ismertek el. Valami 3000 embere harczolt Buda alatt. A vár vivásában neki jutott a magyarok közül a legnevezetesebb szerep. Julius 17-én ő volt a Duna felé támadó magyar rohamoknak vezetője s oly kitünő dispoziczióket tudott tenni, hogy a fővezér augusztus havában az *összes* magyar gyalogságot — bármely generalatusból valók voltak is — Eszterházy alá adta.

SZIGILGETI ÉS A «BUDAI TÁRSASÁG».

Szerencsés gondolat volt *Krecsányi* szinigazgatótól, hogy Nagy-Váradon, a hol Szigligeti született, három estén át müveit föleleventette. Nemcsak szerencsés gondolat, de kegyeletes megemlékezés volt ez, melyet ismételni kell minden évben, és követni lehet Budapesten.

A műfaj, melyet Szigligeti a népszinműben alkotott, egy-maga megérdemli ezt. A népben rejlő eredeti őserő, a népszellem, a népértelem, csak ez uton nyerheti azt a kifejlődést, mely által örök forrása lehet a magyar költészetnek, romlatlan izlésnek és mindazon drámai motivumoknak, melyek egy nép cselekvésbeli szabad akaratát vezérlik. Mert ezek a motivumok hatják át a szinpadi életet is.

Minő kép a lakodalmi átkelés a Balatonon a «Két pisztoly»-ban; a puszta a «Csikós-ban; a kakas-szó, a falusi reggel, a siralomház, a korhelyek barlangja a «Szökött katoná»-ban»! E képeken ma is elandalodom, ezek nem irva, de festve vannak.

És ez a Szigligeti, ha rá visszagondolok, mint igéz meg egyszerű, okos, szerény alakja, az örök mosoly szemeiben, mely onnan soha el nem mulik.

Ifju szinész korából akarok egy-két vonást feljegyezni. Hogy mikor szinészszé lett, Döbrentey egy «tánczfordulóval» megkinálta, és hozzá maga fütyült: nem találok ezen megütközni valót. Minden ujoncz szinész átesik ezen, ha felcsap.

A Döbrentey füttye meg nem valami méltóság-ellenes, hanem korrajz.

Midőn Szigligeti 1834-ben Egressy Bénivel mint szinész-ujoncz a «budai társaság»-ba állott,

A Buda visszavívásának 200 éves emlékére vert érem hátlapja.

ott épen nagy ballet-perpatvar folyt. Kaczér Ferencz, a budai társaság egyik tánczmestere (a másik Szöllősy volt), két tánczosnőt szerződtetett Bécsben, drága áron: Wirdisch Katalint és Mayer Karolinát. A «magyar játékszin dolgában állandóan működő deputáczió» (mely az «igazgatóság» felett állott) sehogy sem akarta a szerződést ratifikálni, melyet Kaczér az ő felhatalmazása nélkül kötött.

Kaczér, valószinüleg hogy a «deputáczió» kedvében járjon, 10—12 növendéknek a tánczban ingyen oktatására vállalkozott, hogy «ne legyenek kénytelenek *tánczosokat* is a külföldről szerződtetni».

Igen «apropos» volt tehát, ha Szigligetit és Egressy Bénit Döbrentey egy «tour»-ral megkinálta. A mi pedig a «füttyöt» illeti, hát bizonyos, hogy Döbrentey úgy fütyülni nem tudott, mint a «Sztrájk»-ban Tamássy néha-napján, mikor arra a szép dalra rágyujtott: «Volt nekem egy daruszőrü paripám».

De Döbrentey, tagadhatatlanul, jó humoru ember volt. Sok tréfát üzött az egyik sugóval, a kit «Csokonay»-nak hivtak (a másik Kilényi volt). Gróf Széchenyi István is jó kedélyeért kedvelte meg, a ki pedig emberismerő volt, és tudott a «Hamlet fuvolájá»-val bánni.

Egyszer a jó Balla Károly, a nagyváradi szinész-társaság «vezértagja» — a hogy magát aláirni szokta — «hitvesével» együtt mint vendég föllépett Budán «Benjamin Lengyelországban» ez *avit* szinjátékban. Döbrentey erről egy olyan elismerő nyilatkozatot állitott ki, hogy Fáy András is (ő volt az igazgató-társa) elmosolyodott rajta.

Szigligeti, Egressy Béni, Havi, mind hárman nagy reményü fiatal tehetség voltak, mert hogy Havi is tagja volt a «budai társaságnak», ez onnan tünik ki, hogy mikor a «pesti» szinházhoz szerződött, azt kérte Bajza József igazgatótól: «azt a fizetést rendelje a számára, a milyen fizetése már Budán is volt».

Szigligeti még a budai szinháznál irta első darabját: a «Megjátszott cselek»-et 1834-ben. Mindig gunyolódni szokott maga-magával, ha erre emlékeztették, mert hogy csak *harmincz* váltó forint tisztelet-dijat is kapjon érte, azt kellett mondania, hogy: «németből forditotta», mint «eredetit» nem jutalmazták volna. Később, midőn «Rontó Pál» paródiáját Bartha jutalomjátékul választotta, egy ötödrész jövedelemben részesült, a «megyei választmány» engedélyével. Mikor pedig már «Aba» szomorujátékát a «*kerepes-uti* szinházban» adták, a három első előadásból *egy egész bevétel* az övé volt. Akkép nőtt, mint a pálma.

Egressy Bénire jobb napok Simoncsics főszolgabiró igazgatóságával kezdődnek, mely a «kettős igazgatóság» után (Fáy András lemondott 1835. márczius 21. Döbrentey Gábor ugyanezen év április 1-én) következett. A megye szinügyi deputáczió az uj igazgatónak meghagyja, hogy: «Egressy Bénit, ki igyekezetének már eddig is feles példáit adá, valahányszor énekes darabban fellépend, a játék tiszta jövedelméhez képest, belátása szerint, külön is jutalomban részesitse.»

Szigligeti benső baráti érzéssel, Havi egy szerelmes szív lázas szenvedélyével csüng Egressy Bénin. És Havi, a kiben geniális szikrák voltak, de semmiben sem kitartó, ez egy vonzalmában állhatatos. Később is, hogy Egressy Béni Olasz-

*

országba készül műutazásra, Havi az igazgatósághoz folyamodik, hogy ő is vele mehessen. «Hadd menjek vele én is — irja egész felindulással e folyamodványban — hadd menjek; ő a zenében erős, én a nyelvekben vagyok az; mi ez utra már két év óta készülünk, két egybeforrt baráti kebel vagyunk; ha egymástól a sors elszakaszt, fájdalommal érezzük meg mind a ketten; ha elesem ettől az alkalomtól, többé reményem sincs hasonlóhoz!»

Ilyen három levele volt ennek a fiatal barátságnak, mint az epernek. Mégis a Szigligeti temperamentuma benne a legszolidabb. A szini próbákból is kitünik ez. «Monaldeschi» emlékezeti próbáján Szigligeti egy jelenést mulaszt, a «Wibourgi Hôtel» főpróbáján öt perczet késik. Egressy Béni már többször marad el. Havinak legnagyobb a rovása, neki a «kis», «közép» és «nagy» mulasztás mind a három neméből kijut, — egyszer pláne Kassára illan, és *itt* a kapufélfától vesz bucsut.

De van egy lap a «budai társaság» történetében, mely annyi jeles müvész nevére, s köztök a Szigligetiére és Egressy Béniére, örök fénynyel ragyog.

Nem mese a mit mondok, hanem igaz történet. S bátran mondom el, a maig fennálló balitélettel szemközt; mert a balitélet nem olyan mint a téli alma, hogy elteszik a polyvába, az idővel hadd érjék meg, hanem azt azért tartogatjuk, hogy soha meg ne érjen!

Hát már 1834-ben megvolt a kerepes-uti szinház fundusa. Oda ajándékozta Grassalkovics herczeg a faraktárát erre a czélra Pestmegyének. Pestmegyének pedig Földváry Gábor volt a másod-alispánja s egyszersmind a szinügyi deputáczió elnöke, a ki nem sokat teketóriázott, hanem a követi utasításokba betétette: «kérjenek felsőbb helyen engedélyt egy részvényes-társaságra és egy sorsjátékra, mely utóbbi czélra a báró Brudern tömeg a «párisi házat» átengedte, — fel akarjuk épiteni a szinházat.»

Erre belép gróf Széchenyi István a közgyülésbe s indítványozza: halaszszák el a szinház tervbe vett épitését a jövő tavaszig (1835), az azután következő év (1836) tavaszáig, s ha nem találunk szebb fekvésü telket, ám épitsünk a «faraktár» helyén. Nagy a respektusa gróf Széchenyi Istvánnak; a közgyülés meghajlik véleménye előtt.

Történt ez az 1834-ik évi augusztus 26-án.

Elmulik az első tavasz, túl vagyunk a nyár derekán is. Egyszer, hogy-hogynem, egyik budai szinész — melyik, maig sem tudni — kezdi a tiz ujján számlálni, hogy Pestvármegye ebben a hónapban 1500, a másik hónapban 2000 pengő forinttal volt kénytelen őket segélyezni; még nyolcz hónap van hátra 1836. ápril 1-éig, a meddig a szerződésük tart. Sokra megy ez a segélypénz nyolcz hónap alatt, 30—40 ezer váltó forintra is felrug. Szép összeg, lehetne belőle egy *interim* szinházat épiteni Pesten, mert Budán — kivált téli időben — nem élünk meg. Az eszme megtetszik Telepynek, a szinház planumát megrajzolja, költségvetést is csinál hozzá, épen 43 ezer forintra ment váltó czédulában.

De ha a vármegye nem segélyez, a jövő tavaszig hogy élünk meg? Szigligetinek az a poetikus gondolata támad: «Kiirjuk a szinczédulára, milyen szent czél vezet bennünket, s a publikum ömleni fog az előadásra.»

Egressy Béni még praktikusabb: «fizesse a vármegye ezután is a darabok lemásolását és egyéb requisitumokat, természetesen a *gyertyat* is.»

Bármily nyomoruságosnak látszik is ez érvelés, de az elszánás nagy és komoly volt. Nyomban egy folyamodványt szerkesztettek, melyben felajánlják, hogy a jövő tavaszig a *vármegye minden segedelme nélkül* készek fentartani magukat, tűrnek, szenvednek, nélkülöznek, mig az interim szinház az igy megtakarított segélyből Pesten felépül; bele tették a folyamodványba a «szinczédulát», a «requisitumokat» s mellékelték a Telepy plánumát is.

De mikor a folyamodványt aláirni kellett volna, akkor látták, hogy meghasonlottak, s két részre váltak. Egyik részen: az áldozatra és önhasznukat megtagadni készek; a másik részen: a kik erre nem vállalkoztak. Amazokkal tartott: Kántorné, Megyery, Lendvay feleségestől, Egressy Gábor feleségestől, Szentpéteri, Erkel Ferencz, a két Udvarhelyi, Szigligeti, Egressy Béni stb. Ezek a folyamodványt alá is irták, és a szinügyi deputációhoz benyujtották.

Történt ez 1835. augusztus 24-én.

Földváry Gábor alispán rögtön egybehivta a választmányt, oda rendelte a folyamodvány aláiróit s próbára tette őket, élő szóval is megkérdezvén: «megmaradnak-e áldozatkész felajánlásuk mellett?» s mikor azt felelték, hogy megmaradnak, előhivatta a vármegye épitőmesterét: Zitterbart Józsefet, s főmérnökét, Motsy Lászlót, azt a kérdést intézve hozzájuk: «50 ezer váltó forintból ki lehet-e a kőmives-munkát állitani?» Ki, ha a vármegye rabjai a napszámos munkát végzik. «Meglesz az is», válaszolt az alispán.

Harmadnapon, 1835. aug. 26-án a közgyülés elhatározta a pesti szinház épitését, de nem fogadta el a budai szinészek nagylelkü áldozatát, hanem továbbra is pártfogásába vette őket.

Mikor egy hét hiján 3 hó mulva, 1835. november 17-én gróf Ráday Gedeon Széchenyi István levelét — melyet alább közlünk — a közgyülésen felolvasta: javában folyt a pesti szinház épitése, és nem is hagyták többé félbe.

Szigligetitől pedig nem egy ember hallotta azt az adomát, hogy budai szinész korában egy szegény szabónál laktak ketten, csak ebédjök volt, mert a *gázsi*ból vacsora nem telt. A szabó meg este nem varrhatott, mert gyertyára való pénze nem volt. Kifundálták tehát, hogy a szinháztól a szerep-tanuláshoz gyertyát visznek, a gyertyavilágnál aztán a szabó is varrhat, a ki a milyen szegény, épen olyan hálás is volt, vacsocsorára sült krumplival meg-meg kinálta őket.

Egressy Béni a requisitumok közt *külön* ezért emlegette a gyertyát. Én meg végül azért hozom fel, mert a Földváry Gábor és gróf Széchenyi István közt fenforgott viszonyra bővebb világot vet a szinházügyben.

Székely József.

GR. SZÉCHENYI LEVELE PESTVÁRMEGYÉHEZ AZ ÁLLANDÓ MAGYAR SZINHÁZ ÜGYÉBEN.

Tekintetes Karok és Rendek!

Az 1834-iki augusztusi közgyülésen azt méltóztattak határozni, hogy a magyar szinháznak építése 1836-nak tavaszáig függesztessék fel,* és e határozatot legfőkép *csekély személyem indítványára* kegyeskedtek a tekintetes Karok és Rendek hozni. Kötelességem ennélfogva a tekintetes Karokat és Rendeket hivatalosan tudósítani, hogy Ő cs. kir. Főherczegsége, fenséges nádorunk, e folyó évi október 15-én e következő sorokat volt kegyes velem közleni 1274-ik sz. alatt:

«*A grófnak e folyó hónap 13-án hozzám intézett irására, tekintetbe vevén az e tárgyban előrebocsátott értekezéseket is, ezennel kinyilatkoztatni kivántam, miképen semmi további nehézség az iránt fenn nem forog, hogy egy Pesten épitendő eventuális Magyar Szinházra, a Duna partján készülő Ullmann-ház előtt, és a kereskedői épületnek átellenében fekvő helyen, oly kiterjedésü telek szakittassék ki minden fizetés nélkül, a mennyi az e tárgyban teendő előkészületek szerint az emlitett szinház épitésére szükségesnek fog találtatni. Miről egyszersmind a királyi Szépitési Bizottság is tudósittatik. Kelt Pozsonyban, 1835. október 15-én. József Nádor, s. k.*»

Köteles vagyok továbbá jelenteni, hogy miután értésemre esett némelyeknek abbeli aggodalma, mintha Ő cs. kir. Fensége, az említett telket kirekesztőleg *Pest városa által épitendő* Magyar Szinházra akarná szánni, és mintha a felhozott nyilatkozatban előforduló «*eventuális*» kitétel alatt némileg *a dolog halasztása lappangana*, rögtön Ő cs. k. Főherczegségének szine elibe léptem, s mélyen tisztelt személye nemcsak minden — *már-már bennem is támadó* — aggodalmat szétoszlatni méltóztatott, de meg is engedte a tekintetes Karokkal és Rendekkel e következőket közleni: «Ő cs. k. Főherczegsége a kimondott czélnak elérésére egyezséget s együttmunkálást tart mindenek előtt szükségesnek, s azért az említett telket *sem a városnak, sem a vármegyének*, sem egy felekezetnek, hanem a dolognak — t. i. Magyar Szinház épitésére — szenteli; az «*eventuális*» szót pedig azon értelemben kivánja értetni, hogy a magyar szinháznak építése egyenesen s csupán czélirányos *előkészületektől* s *elégséges pénztől* függ, mi ha rendben van, örömmel látandja az állandó magyar szinháznak, ha bár e pillanatbani felépítését is.»

És igy midőn kötelességemben hiven eljárni iparkodtam, a tekintetes Karok és Rendek kegyeibe ajánlott mély tisztelettel maradok

A Tekintetes Karok- és Rendeknek

Pozsony, 1835. november 10.

legkisebb, de leghűbb szolgájok
Széchenyi István.

* Az 1834-ik évi augusztus 26-án tartott közgyülés 4078. sz. alatti határozatának illető szavai: «az épitést *ez egyszer* elhalasztani rendelték (t. i. a tekintetes karok és rendek), azon tekintetből leginkább, hogy *időközben talán alkalmatosabb helyet is* lehetne találni, melyen a magyar szinház diszesebben állana, ugy mindazonáltal, hogy *ha lehet jövő* (1835. évi) *tavaszszal* az építés elkezdessék; ha pedig ez meg nem történhetnék, az 1836 ik esztendei kikeletkor *okvetetlen* — ha más fundus nem találtatnék is — *a most meglevő* (Grassalkovics-faraktár) *helyen*».

A jegyzőkönyvből kiirta: *Székely J.*

A BUDAVÁRI EMLÉKÜNNEPÉLYEK.

Budapest főváros és a történelmi társulat díszülése.

Szept. 1-én délután ünnepelte Budapest főváros törvényhatósága és a történelmi társulat rendkivüli díszülésben Budavár visszavételének évforduló napját. Ez volt a nap eseménye, s az ünnepélyességeknek főmozzanata, melyhez fényre és ragyogásra hasonló ritkán fordul elő. Nemcsak a vidéki és külföldi küldöttségek nagy száma a tarka egyenruhák sokféleségével, de maga a király ő felsége jelenléte is a magyar államiság és tudományosság ünnepén oly jellegüvé tette e napot, mely nem hamar fog elenyészni a jelenvoltak emlékéből.

Természetes, hogy a látványosság vágya már a vigadóba vezető utczákra jóval az ünnepély megkezdése előtt sok bámulót csődített, kik közt csak lovas rendőrök tarthatták fenn a rendet. A kocsikból a redoute alsó kapujánál kiszálló sok diszmagyarba öltözött vendég, a bibornoki és főpapi diszöltönyök, a katonai egyenruhák, közbe-közbe a hölgyek világos toilette-jei változatos képet nyujtottak. Egy-egy ismerős alakot a közönség élénken üdvözölt; gr. Andrássy Gyulát, ki honvéd-altábornagyi ruhában jelent meg, éljenekkel is fogadta.

Kivül a vigadó diszes épülete zászlókkal, szőnyegekkel, a lépcsőkön pedig gazdag délszaki növényzettel volt ékítve, a lépcsőkön frakkos egyetemi hallgatók képeztek sorfalat, s lent a lépcső alján a történelmi társulat kiválóbb tagjai, miniszterek s hatósági főtisztviselők várták a királyt.

Többféle meghivó volt kiadva. A díszemelvényre szóló merített papiron, vörös régi magyar betükkel volt nyomtatva, díszmagyarban kérve a megjelenést. A küldöttségek és testületek más-más szinü meghivókat kaptak, hogy az elhelyezkedés könnyebben történhessék.

Pontban 5 órakor érkezett meg a *király* nyitott udvari fogatban, tábornoki egyenruhában, s b. Kemény Gábor és Ráth Károly polgármester rövid üdvözletét fogadva, felment a terembe, s az ünnepély kezdetét vette.

A vigadó nagyterme alig fogadott még oly fényes férfi-társaságot magába. Nyitva volt a kis és a nagy terem. Ez utóbbinak a czukrászda felé eső részén az ajtótól a falig nagy emelvény állt a külön meghivott kitünőségek számára. Az emelvény közepén három asztalka állt a főpolgármester, a felolvasók és a történelmi társulat elnöke és titkára részére.

Az ajtóval szemben a falnál néhány piros szék volt elhelyezve ő felsége kisérete számára jobbfelől pedig kissé távolabb virágoktól és zöldelő növényzettől körülvéve emelkedett egy nagy piros bársonytámlásszék, a trón, ő felsége számára. Ugyanez emelvény közelében volt a sajtó képviselőinek helye. A bel- és külföldi küldöttségek tagjai magában a nagy-teremben, az első padsorokon foglaltak helyet, mig a baloldalon levő zenekari emelvény azok számára tartatott fenn, kiknek ősei egykor Buda vára dicső ostromában résztvettek. Lenn a teremben a főváros képviselői, a történelmi társulat tagjai s más meghivott férfi vendégek ültek, mig fenn az emeleti helyeket nagyobbára hölgyek foglalták el.

Mire a király megérkezett, a nagy terem már telve volt. — Egymásután jöttek a főpapok megyszin diszruháikban, Trefort közoktatásügyi miniszter fekete diszmagyarban, szintugy b. Sennyei Pál, gr. Széchen Antal, mellén a Szent-István rend nagykeresztjével,

Simor herczegprimás, Haynald bibornok érsek piros öltönyével, Mihajlovics zágrábi érsek s még a disz- magyar, katonai, főpapi egyenruháknak, frakkoknak és fehér nyakkendőknek egész hullámzó tengere.

A diszemelvényen ültek: Ráth Károly főpolgár- mester, Gerlóczy Károly alpolgármester, Országh Sándor, Busbach Péter, Wahrmann Mór és Darányi Ignácz főv. bizottsági tagok, gr. Bylandt-Rheidt kö- zös hadügyminiszter, Braumüller altábornagy, gróf Andrássy Gyula, b. Sennyey Pál, főrendiház elnöke, Simor János herczegprimás, Haynald és Mihajlovics bibornok-érsekek, gr. Szapáry Gyula, Trefort, báró Orczy, gr. Széchenyi, Fabiny, b. Bedekovich minisz- terek, Zalka győri, Schlauch szathmári, Dulánszky pécsi, Schuster kassai püspök, Kun Bertalan, Szász Károly, Szász Domokos református püspökök, Maj- láth Béla, az orsz. képviselők közül Jókai Mór, Göndöcs Benedek apát, gr. Keglevich István inten- dáns, gr. Tisza Lajos, a történelmi társulat részéről b. Kemény Gábor és Pulszky Ferencz elnökök, Szilá- gyi Sándor és dr. Szádeczky Lajos titkárok, gr. Szé- csen Antal főudvarmarsall, dr. Károlyi Árpád, báró Nyáry Jenő, dr. Szabó Károly (Kolozsvárról) stb.

Az alsó széksorokban számos orsz. képviselő, to- vábbá a küldöttségek foglaltak helyet. Az 1848—9-es honvédség három tagu küldöttséggel volt képviselve; e küldöttség tagjai: Tisza László, Lévay Henrik és Mikár Zsigmond voltak.

Oldalt, a zenekar helyén voltak elhelyezve a hősök meghivott utódai, kik Buda alatt küzdöttek. A következőknek állítottak ki meghivót: Petneházy Antal, Petneházy Ferencz, Petényi Sándor, Petényi Ádám, Ottlyk Ede, Ottlyk Zoltán, Ocskay László, Le Vray Gusztáv, gr. Hunyady Kálmán, gr. Hunyady Imre, gr. Hunyady László, Barfus Eginhardt Károly (Kölnben), Petényi Ottó, Petényi Vendel, Miskey Lajos, gr. Huyn János Károly tábornagy (Felső-Ausztria), báró Creytz Arthur (Berlin), Mongenot M. Leon (Nancy), Desplanques A. (Páris), gróf Tattenbach Jenő (Berlin), Furó László Kálmán, Icanchist Endre, Miskey József, Juhász Ignácz, Sántha Elemér, L. Laure (Páris), Montjurtin d'Equeville marquis (Páris), Albert de Malet (Páris), Miskey Árpád, Motesitzky Hugó, Ottlyk József, id. Petneházy Sándor, ifj. Petneházy Sándor, Petneházy István, Szabó Mihály, Gyürk Ádám, Ottlyk Gyula, Kovács Sándor, Ebenhöch Ferencz, Szunyogh Tivadar, b. Fiáth Pál, gr. Apponyi Sándor, Fiáth Imre, Jeszenszky Béla, ifj. Novelly Antal, Vecsey Sándorné, Kovács I., Möschke Herman ezredes (Berlin), dr. Izomy István, gr. Nils Bielke (Svédország), b. Balassa István, Ottlyk Géza és családja, Guitman Henrik, Petneházy Ferencz.

A német császár küldöttsége a király oldalán foglalt helyet. Az ezüst vállrojtos és piros hajtókás német tábornoki és törzstiszti egyenruhák egyszerüek ugyan, de azért nem kis feltünést okoztak.

Fojtó melegben kezdődött meg az ülés Ráth Károly megnyitó beszédével, mely rövid visszatekintést vetve a főváros 200 év előtti állapotára, bemutatta az ez alkalomra elkészült monografiát Buda visszavételéről dr. Károlyi Árpádtól, valamint a külön ez alkalomra veretett emlékérmet, s jelentést tett a Benczur által készített nagyszabású történelmi kép munkálatai előrehaladtáról.

B. Kemény Gábor jeles beszédéből adjuk a következőket:

Kétszáz év! Hosszú idő még nemzetek életében is. Nálunk, hol annyi vész vonult el, hol oly hosszu ideig volt Nyugot és Kelet küzdelmeinek szintere, nálunk még hosszabb mint másutt. Akkora a különbség az akkori és mostani viszonyok között, hogy nagy képzelő tehetségre van szükség, hogy bele tudjuk magunkat képzelni amaz egészen más, de mondjuk ki egyszerre, nyomorult viszonyok közé.

«Hazánkban a XVI. és XVII. században nem egy államkormányzat volt. A nyugoti részek és az északiak egyik fele a király jogara alatt állottak. A keleti és az északkeleti részek, Erdélylyel együtt, külön fejedelmi kormány alatt voltak. A déli megyék és a nyugoti és keleti részek között elterülő nagy Alföld, fel, egészen Szatmárig, Egerig, Fülekig török hódoltság valának.»

Fejtegeti ezután a török uralom történetét, s részletesen elmondja Erdélynek viszonyát Törökország- és Magyarországhoz; s a királyhágontuli részek különválását tárgyalva Bocskay, Bethlen és Rákóczi Györgyről emlékezik.

«Igen különös — mondja — és igen nagy fontosságu azon szerep, mely a török időben Erdélynek és vele együtt Magyarország keleti és északkeleti részeinek jutott.

«Erdély és körülötte nehány megye a mohácsi vész után külön állami kormányzatot képeztek, külön fejedelmet választottak. Az elválás nem volt terv szerint keresztülvitt: nem egyes nagy becsvágygyal biró, mások felett kimagasló hadvezérnek, vagy államférfinak ténye. A szétválást az események kényszerítő hatalma hozta magával.

«Maga a magyarországi részekkel együtt is kicsiny, a világtól elzárt Erdély, mely keletről, délről és nyugotról volt török tartományokkal, vagy török hódoltsággal környezve, határozott álláspontot a fényes porta világraszóló hatalmával szemben el nem foglalhatott, sőt adófizetőjévé vált a töröknek. Sikerült azonban beligazgatásában való függetlenségét, kereszténységét és magyar nemzeti jellegű kormányát megmenteni mindaddig, mig hazánkban a török hatalom elhanyatlott; és sietett visszatérni a magyar királyok jogara alá, amint annak lehetősége eljött.

«Budavára hősi ellentállás után 1686-ban foglaltatott vissza; 1691-ben, tehát már öt év mulva, Erdély visszatér a magyar koronához.

«És ne mondja nekem senki is, hogy ez egybetalálkozás véletlenségből történt; ne azt, hogy a jelen kor történetírója saját eszméit és érzelmeit tünteti ugy fel, amaz állításban, hogy Erdélyt a nyers erő szakasztotta el egy időre a magyar királyi koronától és a mint az megszünt, Erdély ujra visszatért, mintha ama régi századok nézetét adná. Mert hogy milyen volt az okos magyar embernek felfogása Erdély megtartását illetőleg a XVII-ik században, feltüntetik pl. Pázmány Péternek, a biboros érseknek, a kitünő államférfinak, az igaz magyar hazafinak, a magyar királyi korona tántoríthatlan hivének nyilatkozatai, melyeket Kemény János tanusága szerint, tett, mondván: «átkozott ember volna, ki titeket (t. i. az erdélyieket) arra késztetne, hogy a töröktől elszakadjatok, ellene zugoldozzatok, mig Isten a kereszténységen nem könyörül; mert ti azoknak torkokban laktok...» És más alkalommal: «Hazádnak, ki nekem is hazám, ott lakva (t. i. Erdélyben) kevesebbet használhatnék.»

Azután b. Kemény Gábor átadta a szót az emlékbeszéd megirójának, gr. *Széchen Antalnak*, kinek nagyszabásu felolvasása majdnem másfél órát vett igénybe.

Mély történeti visszatekintés ez a kétszáz év előtti eseményekre, a mint azok az európai történelem szempontjából képeztek forduló pontot, s a mint a mai Magyarországnak alapjait megvetették.

«Kétségkivül — igy szólt az emlékbeszéd — a török uralom megtörése Magyarországon, mint azt a későbbi történelem eléggé bizonyítja, nem orvosolt minden bajt, nem vette elejét minden bonyodalomnak, ellentéteknek, harczoknak, de bizvást állíthatni, hogy annak legyőzése nélkül egy egészséges állami élet és fejlődés alapjainak megvetése lehetetlen lett volna. A török faj számos nemes és férfias tulajdonai nem vetköztethették ki a török uralmat a kérlelhetetlen hódítás eredeti jellegéből, alig enyhitették azt, és az a személyes és vagyoni bátorságot, a nép családi életét és biztonságát kegyetlenül és szüntelen fenyegető komor fellegként lebegett azon országok felett, melyekre, vagy melyek határáig hatalma kiterjedt. Csak a vihar kitörése szüntethette meg zsibbasztó hatását és biztosíthatta számos áldozatok árán egy megujult és megtisztult légkör éltető befolyását.»

Gr. Szécsen a történetbölcselő mély belátásával tárta fel a nyugati államok viszonyait a visszafoglalás korában, a mint azok a mohácsi vész óta alakultak s a művelt nemzeteket hova tovább mind közelebbi érdekközösségre utalták a török hatalma terjedésével szemben.

«A mohácsi vész óta, mely rövid időremegdöbbentette a keresztény hatalmakat a nélkül, hogy azokat kellő segélyre és erélyes következetes védelemre serkentette volna a közép- és nyugot-európai kérdések majd vallási, majd politikai kérdések alakjában, melyek gyakran egybeolvadtak, majdnem mindig háttérbe szorították az előrelátható keleti veszélynek szám avételét. A törökök győzelmes hadjáratai és hódításai pusztulással fenyegették a keresztény világ minden országát, de ezen veszély jobbadán csak akkor kezdte a kebleket erélyes elhatározásokra serkenteni, ha az közelnek és az illetőkre közvetlenül vészthozónak mutatkozott.

«Velencze még hőstettei közepette sem tévesztette szem elől kereskedelmi érdekeit és ép ugy, mint vetélytársa Genua, az adriai, jóniai, aegei tenger, a Hellespontus és Bosporus partjain, főleg saját kizárólagos uralmát, vagy legalább kereskedési egyedáruságát iparkodott biztosítani. A nyugat-európai szellemi és anyagi művelődésnek fejlődése, igényeivel, sikereivel és csalódásaival egyaránt lekötve tartotta ama népek figyelmét, érdeklődését, erejét, melyek varázskörében mozogtak.

«És midőn a század utolsó tizedében Amerika fölfedezésével a keresztény Európa előtt egy uj világrész nyilt meg, szükségképen és némileg öntudatlanul, az ozmán hatalom terjeszkedésével szemben is meg kellett némileg változnia a politikai tényezők és számadások mérlegének is, főleg azon országokban, melyek nem látták, vagy nem vélték magukat a török hatalom által közvetlenül veszélyeztetve.»

Tovább pedig igy folytatta: «Budának visszafoglalása nem volt kiválólag magyar fegyverek győzelme; győzelme volt egy közös czél elérésére egyesült erőknek és főleg azon lovagias vitézségét a kötelességérzet lelkesedésével párosító katonai szellemnek, mely Európa számos harczterein mindinkább kifejlett és melynek Buda előtt a lotharingiai herczeg volt egyik legfényesebb képviselője. Az ott működő magyar dandárok, bár számuk a huszezret alig multa fölül, és vezéreik, a Pálffyak, Esterházyak, Batthyányak, Barkóczyak, mind a vár vivásában, mind a vivás lefolyását biztosító ismételt ütközetben a török fölszabadító sereggel katonai erényük kitünő és a vivás eredményére döntő befolyásu tanuságait nyujtották és Fiáth, Ramocsaházi, Petneházi, Pechmannal együtt, megbizható tanuságok alapján, a várfalak megszállása elsőségének tekintetében vételkedőleg említtetnek, bármelyik lett légyen is közőlök az, ki vetélytársait a bátor tettben megelőzte. Wellington herczeg messzire terjedő csatatéren ily elsőségi igények jogosultságának eldöntését félig a lehetetlenségek közé sorozta. De ha Magyarország fővárosának visszafoglalásában a magyar hadtestek számszerint nem egészen az ország régi hirének, közjogi állásának és jelen érdekének megfelelő tényezőként szerepeltek, ennek oka épen az uralom fennállásában keresendő, melynek megtörésére Buda visszafoglalása volt az első lépés és melynek hatalma nemcsak közvetlenül az ország nagy részére kiterjedt, de közvetve is, azon vészes befolyás által, melyet a magyar pártviszályokra és belküzdelmekre gyakorolt, számos erőt közönyös semlegességben vagy kétszinű ingadozásban tartott lekötve. Midőn az itéletében nem mindig megbizható Cserei lotharingiai Károly nemes hadvezéri alakjának dicsőítését Hunyady János emlékéhez kötötte, elég találólag jelzette Buda visszafoglalása történelmi jellemének egyik fővonását. A tizenhetedik századi keresztény Európa lerótta Buda falai alatt az önfeláldozó hősiség azon háláját, melylyel a XV. század Magyarországának tartozott. A XVI. század első negyedében Magyarország nem vihette többé egyedül a kereszténység védpajzsának szerepét az ozman hatalommal szemben.»

Gr. Széchen nagy tanulmányának felolvasása után a hőség a teremben annyira fokozódott, hogy *Ráth* Károly főpolgármesteré az ülést 10 perczre felfüggesztette, mialatt a *király* kiséretével el is távozott. Az amugy is előrehaladt idő miatt el is maradt dr. *Károlyi* Árpádnak az ostromról szóló térképi mutatványokkal tervezett előadása, ellenben dr. *Czobor* Béla bemutatta *Ipolyi* Arnold püspöknek, a történelmi társulat elnökének bemutató levelét a Monumenta Vaticana legujabb s az ostromra vonatkozó kötetéről, mely Buonvisi pápai nunczius jelentéseit tartalmazza.

Utána ismét *Ráth* Károly főpolgármester ragadott szót, köszönetet fejezve ki ő felsége iránt, hogy jelenlétével emelte az ünnepély díszét és fényét, mire a már csekély számra olvadt közönség a király éltetésével hagyta el a vigadó termeit.

A Te Deum és az emléktábla leleplezése.

Csütörtök, szept. 2-ika volt az ünnepiességek második napja, a Simor herczegprimás által fényes segédlettel végzett Te Deum és mise Budavár bevétele emlékére. Unnepi díszben ragyogott Buda, már kora reggeli 9 órakor ember ember hátán szorongott s lobogók és szőnyegek lengtek az ablakokból. A kocsik hosszú sorából ragyogó díszmagyarba, lilaszín vagy biborpiros talárba öltözött alakok szálltak ki egyre-másra, s a nándortéri helyőrségi templom zsufolásig megtelt. Az ünnepi istentiszteleten megjelent ama fényes társaságnak csaknem minden tagja, mely a redoutei díszgyülésen jelen volt. Csupán az ország legelső emberét: a királyt szólíták sokágú uralkodói teendői másfelé. A templom hajója mellett levő két-két padsorban a meghivott kitünőségek, jobbra az egyetemi tanárok és a Petneházy unokái, országgyülési képviselők és a német katonai küldöttség nehány tagja, balról a miniszterek, a főváros képviselői, Bécs város küldöttsége stb. foglaltak helyet.

Ünnepélyes csend állott be, a midőn a biboros agg főpap, *Simor* az oltár elé járult, s felhangzott a Te Deum laudamus. A segédletet Zalka győri és Császka szepesi püspökök végezték. Tiz óráig tartott a mise, mely után a herczegprimás nagy szónoki erővel elmondott beszédet tartott.

Mintegy háromnegyed óra hosszant beszélt Magyarország ellenségeiről, előbb azokról, kik közül 1241-ben mint a sáskák özönlöttek be hazánkba a atárok, a Sajónál megverték a magyar sereget s kéesztendő alatt tökéletesen szétdulták azt, a mit a ma gyarok pár száz év alatt alkottak. Ez a pusztítás hasonlított a duló viharhoz, a pusztító jégesőhöz, a mely, ha elmulik, az égbolt ismét tisztára derül. Az ország kiheverte a bajt, és ujra feltámadt. Másik ellensége a magyarnak a török volt, a melynek törekvése oda irányult, hogy az országot rrbigába vonja.

FRIGYES VILMOS, A BRANDENBURGI «NAGY» VÁLASZTÓFEJEDELEM.

A hazának ez a második ellensége sokkal veszélyesebb volt, mint az első. Pusztított nemcsak külsőleg, de bensőleg is; méreg gyanánt hatott. Állami, társadalmi tekintetekről, haladásról szó sem lehetett és a magyarok kezdték a rabságot szabadságnak tekinteni. Abban, hogy a magyaroknak, illetve keresztényeknek sikerült visszafoglalniok Buda várát, két tényező működött közre. Az egyik XI. Incze pápa, a kinek buzgólkodása és áldozatkészsége nélkül mi sem történhetett volna, a másik tényező I. Lipót császár és király, a római birodalmi császár. Utoljára áttért a király iránti hűségre, idézve Eszterházy nádor I. Lipóthoz 1686. szeptember 5. irt szavait, melyeket a pozsonyi országgyűlés 1741-ben Mária Terézia előtt ismétel: Vitam et sanguinem» («Életünket és vérünket»). Fogadásszerű felszólítással fejezte be szavait, fölajánlván felséges urunknak életünket és vérünket.

Az egyházi szertartás után a közönség a Nándor-térre vonult, hol a katonaság sortüzet adott s a zenekar a néphimnuszt játszta. A méltóságok és meghivott vendégek elfoglalták helyeiket s a budai dalárda himnusza után *Gerlóczy* Károly alpolgármester szólalt fel. Ő is megemlékezett XI. Incze pápa áldozatkészségéről, melylyel a török elleni harczot lehetővé tette s kegyeletes szavakban ecsetelte a magyar törvényhatóságok önkormányzati nagy feladatát s érdemeit ama nehéz időkben.

«Hazánk egész történelme, folytatá — egy nehéz ezredéves küzdelem. Küzdelem a létért, a honalapító óta egész a mai napig. Nincsen nép egész Európában, mely súlyosabb viszonyok között futotta volna meg pályáját eddig, mint a magyar. Mintha kezdettől fogva az lett volna rendeltetésünk, hogy megmutassuk a világnak, mint képes egy magában álló, egyedül magában bizható — számra nézve nem nagy nemzet az egymást ért súlyos csapások és létét folyton fenyegető veszélyek között megélni.»

Utána *Havas* Sándor vázolta az ország siralmas helyzetét a török rabság korában, a nagy áldozatokat, melyeket a nemzet hozott Magyarország fölszabadítása érdekében, majd a nagy napot ezelőtt 200 évvel, mikor a felséges királyi pár dicső ősei, Lothringeni Károly és II. Bajor Miksa visszafoglalták Budavárát és fölszabadították az országot.

E közben lelkes éljenzés között leplezték le az emléktáblát, melyet Vasadi Ferencz tanár tervezett, s Kauser Jakab kőfaragó mintázott, míg a bronzmunkák Blahó Pál műhelyéből kerültek ki. Az emléktábla leleplezése után a budai dalárda a «Szózat»-ot énekelte el, a mit a közönség kalaplevéve hallgatott végig.

A fogatok elvonulását az Albrecht-uton nagy közönség nézte, s a rokonszenves tüntetések ezuttal is megujultak. Az ünnepély 12 órakor ért véget.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A trónörökös könyve. *Az «Osztrák-Magyar Monarchia Irásban és Képben»* című irodalmi vállalatnak most jelent meg immár XIX. füzete, mely a Magyarországra vonatkozó résznek ötödik füzete, az előbbiekhez hasonló becses szöveggel s művészi kivitelü érdekes rajzokkal.

Magyarország történelmének folytatását találjuk ebben is, és pedig a vegyes házakbeli királyok korszakának befejezését *Szabó* Károlytól, továbbá az ezenkori közművelődési állapotok jellemzését *Csánki* Dezsőtől s a Habsburg-házbeli királyok korának kezdetét *Pauler* Gyulától. E füzet is történeti és művészi becsü számos illusztráczióval van diszítve, melyek rendkívül emelik értékét és érdekességét. Nevezetesen ott találjuk a gyulafejérvári templom egyik oldalbejáratának művészi kivitelü rajzát *Benczur* Bélától, mely renaissance-korbeli épitészeti műemlék tanuságot tesz hazánk előhaladott állapotáról e korszakban épitkezési tekintetben is. A további illusztrácziók részint a történelemből vett jeleneteket, részint nevezetes szerepet játszott egyéniségek arczképeit mutatják hasonkoru rajzok és festmények után. Igy az egyik kép II. Ulászló magyar királynak és Miksa német császárnak azon találkozási jelenetét tünteti föl, melynél a két uralkodó azzal erősíté meg szövetségét, hogy trónutódjaikat kölcsönösen eljegyezték. Fölötte érdekesek II. Ulászló, továbbá leánya, Anna herczegnő és II. Lajos király arczképei, melyek most jutnak legelső izben közlésre. E három arczkép a «dietrichsteini menyegző» czimü

LAJOS VILMOS BÁDENI ŐRGRÓF.

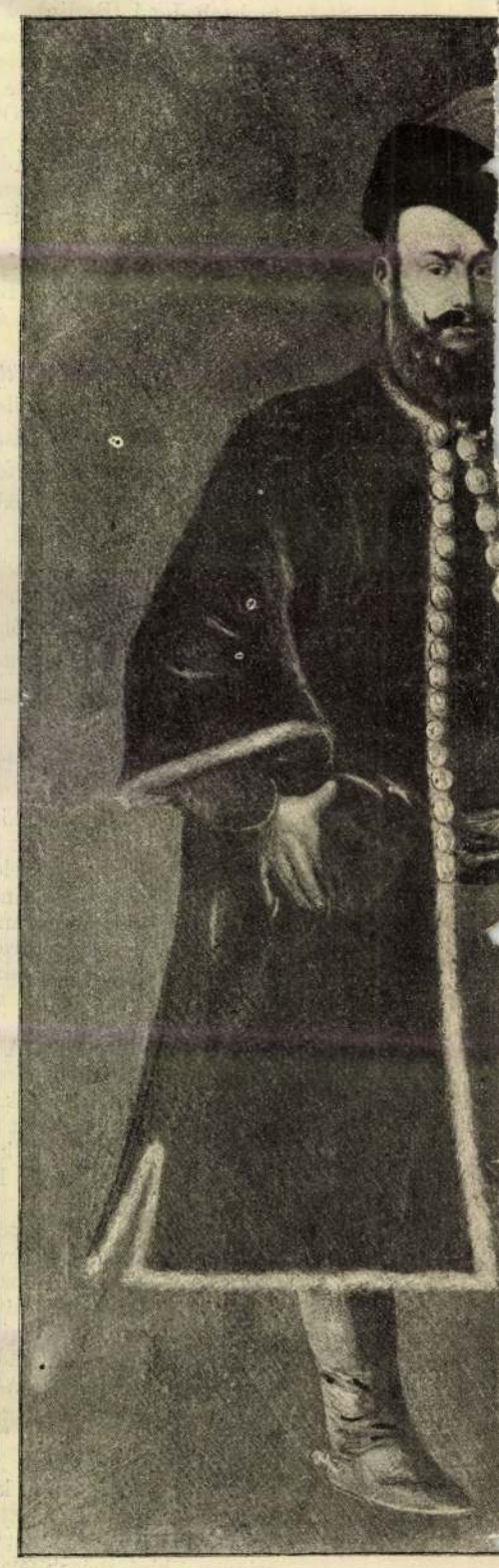

GR. CSÁKY ISTVÁ

BUDA KÉTSZÁZ ÉV ELŐTTI OST

Scharff Antal

éremvéro

Érod

Vas. Zip. 1904. 226 l.

(Kállay Bein emlék-

érme.)

Nem fenti, hanem

tanítványának

Pavlik Ferencnek

műve.

Kir. vár

1

144, 145,

Scharf Antal

Vas. Ujs. 1885. 745. l.

Pulszky Ferencz jubileumához. *Pulszky* Ferencz 50 éves irói jubileuma alkalmából az országos régészeti és embertani társulat tudvalevőleg diszalbumot adott ki és emlékérmeket veretett. Az albumot már a mult deczemberi ünnepélyes közgyülésen átadták, az érmek azonban csak most készültek el s annak egy diszpéldányát a társulat képviselői: báró *Nyáry* Jenő és *Henszlmann* Imre e napokban nyujották át a jubilánsnak.

A sikerült és müvészi becscsel biró érmeket a magyar származásu Scharf Antal bécsi udvari medailleur készitette. Előlapján Pulszky dombormüvü mellképe látható, oldalt a következő felirattal: «Pulszky Ferencz 70 éves korában;» a hátlap felirata babérkoszoruban a következő: «ötven éves irói müködése ünnepélyére az orsz. régészeti társulat 1834—1884.» Az előfizetők az érmeket Czanyuga József társulati pénztárnoknál (nemzeti muzeum) naponkint délelőtt 9—1 óra közt átvehetik; megrendelések darabonkint 3 frtjával ugyanoda intézendők.

s kivaló érdemeket szerzett a Szepesség magyarosodása körül.

*

Az új miniszterre vonatkozólag Berzeviczy Albert államtitkár úr a következő érdekes adatokkal tisztelte meg folyóiratunkat:

Gróf Csáky Albin mindszenti kastélya Szepes megyében, egyike a legszebb főúri lakoknak, hatalmas épület, nagy díszteremmel, melyben Csák Máté és nehány régibb kori Csáky életnagyság fölötti arczképei láthatók; a kastély előtt nagy park terül el, ugrókúttal és fölséges kilátással Szepes vár romjára és a dombon fekvő lakra és székesegyházra.

Szepes megyében az örökös főispánság intézményének formai eltörlése után is, ezen intézmény tradicziója oly erősen tartja magát, miszerint a szepesiek most sem tudnak hozzá szokni a gondolathoz, hogy főispánjuk ne a Csáky grófok közül való legyen.

Gróf Csáky Albin neje, született Bolza Anna grófnő szellem és műveltség tekintetében arisztokraczián legkiválóbb nőtagjai közzé tartozik; Szepes megyében a művelt társadalmi élet tőle kapta legjobb impulsusait s ő volt az, ki egész működevelői szintársulatot szervezett s azzal sok nemes jótékony czél javára külömböző helyeken

Scharff A

Vas. Lap. 1885. 825. l

Az «Archaeologiai Értesitő» deczemberi füzetével idei évfolyamát végzi be, Hampel József szerkesztése mellett; hozzá van mellékelve az évi tartalomjegyzék, mely gazdag tartalomról ád számot. A régészet jeles közlönyt bir e folyóiratban, mely a hazai régészeti mozgalmak és leletek mellett a külföld ide vágó nevezetesb eseményeiről is tájékoztat s az alapos közlemények mellett számos rajzot közöl minden számában.

Az utolsó deczemberi füzet tartalmát, nagyobb értekezések, levelezések, könyvismertetések, apróbb közlemények és az országos régészeti társulatra vonatkozó jelentések képezik. Nagyobb közleményeiből valók: «Őskori kamara-sir Keszthelyen,» dr. Lipp Vilmostól. «Egy XIV. századbeli keleti sisak a nemzeti muzeum régiségtárában,» Boncz Ödöntől; «Báthory-féle Madonna a nemzeti muzeumban», Pasteiner Gyulától. «Attavántestől festett Korvin-Kodexek,» Csontosi Jánostól; Czobor Béla ismertetése a nürnbergi nemzetközi ötvösműkiállitásról, stb. A kisebb közlemények közt a *Pulszky érem* képét és leirását veszszük. Az érmet az orsz. régészeti és embertani társulat verette elnökének ötveneves irói jubileuma emlékére. Az érem nem régiben készült el, s művészileg sikerült. Pulszky arczképe nemcsak élethű rajta, de a legszebben dolgozott domborképek közé tartozik, és teljes dicséretet érdemelt ki vele készitője Scharff Albert. A szép érem rajzát mi is bemutatjuk itt. Példányai bronzból készültek, csak egy példányt vertek ezüstből, melyet Pulszkynak a mult hóban adtak át. A bronzpéldányok 3 frtért a régészeti társulat pénztárnokánál, Czanyuga Józsefnél (nemzeti muzeum) rendelhetők meg.

lékek Orsz. Bizottsága,
Szartivényi Gyula ur,

H.

Wien, Gudrunstr. 10.

Scharff Antal

Vas. Ujs. 1887. 420. l.

A művészi aranyérmek. A nagy művészi aranyérmeket, melyeket *Trefort* kuluszminiszter az orsz. képzőművészeti társulat tavalyi jubiláris kiállítása alkalmából alapított, most készitette el a körmöczi m. kir. pénzverő intézet. A két érem művészi metszetét Bécsben lakó *Scharff* Antal művésnök hazánkfia csinálta. Ez érmek mindegyikének belértéke 500

VASÁRNAPI UJS

frt. A két érmet tudvalevőleg a kiállításon *Böcklin* Arnold német és *Eisenhut* magyar festőművészek nyerték el, kiknek most a kitüntető jutalmat *Trefort* minniszter fogja megküldeni. Az érmek mintájára egy bronz-példányt is készitettek a nemzeti muzeum számára.

ÁLLAMI ARANYÉREM, AMELYET TREFORT ÁGOSTON VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER ALAPÍTOTT 1886-BAN, A TÁRSULAT 25 ÉVES JUBILEUMÁRA
SCHARFF ANTAL MŰVE

SzmKT 50 — 131. l

[illegible] ALBERTNÉ ÖSZTÖNDÍJA.

Nehai özv. Nadányi Albertné 1880-ban 5000 forintot (10.000 koronát) hagyományozott a társulatnak. Az évenkénti pályadíj 500 koronából áll. 1903-tól pályázati hirdetés mellett.

1. 1904. Zombory Lajos festő.
2. 1905. Stein János festő
3. 1906. Jávor Pál festő.
4. 1907. Kővári Szilárd festő.
5. 1908. Nagy Vilmos festő.
6. 1909. Bory Jenő szobrász.
7. 1910. Cser Károly szobrász.

1909. ÉVI NEMZETKÖZI GRAFIKAI KIÁLLÍTÁS DÍJAI:

Állami 1000 koronás első akvarell-díj:

Edvi Illés Aladár. Borjak. Vízfestm.

Állami 600 koronás második akvarell-díj:

Mendlik Oszkár. Beomló hullám. Vízfestm.

1884.

1. Böhm Pál. A mezőn. Olajf.
2. Jendrássik Jenő. Próba után. Olajf.
3. Kéméndy Jenő. A két naplopó. Olajf.
4. Loránfi Antal. Kígyóval küzdő férfi. Szoborm̃ű.
5. Nádler Róbert. Fürdés után. Olajf.
6. Roskovics Ignác. Ebéd előtt. Olajf.
7. Telepy Károly. Szamos éle. Olajf.
8. Kossak Albert. Egy ellenséges kartács. Olajf.
9. Temple János. Ebéd után. Olajf.

1886.

1. Aggházy Gyula. No ne izéljen! Olajf.
2. Bihari Sándor. A biró előtt. Olajf.
3. Eisenhut Ferenc. Gül-Baba halála. Olajf.
4. Herzl Hernádi Kornél. A honvéd. Olajf.
5. Koroknyai Ottó. A javíthatatlan. Olajf.
6. Tölgyessy Arthur. A Cifra keservei. Olajf.
7. Vágó Pál. Alföldi táj. Olajf.
8. Valentiny János. Ebéd után. Olajf.

Scharf Antal

Vas. Ujs. 1890. 585. l.

Az aradi vértanuk szobrának közeledő leleplezése alkalmából megemlékeztek a vértanuk kivégzési helyéről is, a hol az emlékdombot egészen belepte a dudva és paraj. A honvéd-egylet rendbe hozza ezt a helyet is. Tourbain érczöntő Aradra utazott, hová most szállítják a szobor négy csoportozatát is. A «Hungária» főalak öntése szintén teljesen kész és három hét mulva Aradon lesz az emlékszobor impozáns főalakja. A szobor leleplezésére készítendő aranyérmek, a «jubileumi érmek» mintáit Scharf Antal bécsi pénzverdei tanár már elkészítette. Az érmeket valószinüleg Körmöczbányán verik. A szoborbizottság levelet kapott a volt lengyel ulánusoktól, hogy a vértanu-szobor leleplezésénél testületileg jelennek meg Aradon. A hódmezővásárhelyi tanács 50 forint segélyt szavazott meg az ottani 48—49-iki honvédegyletnek, hogy három tagját az aradi ünnepre elküldhesse. A szobor leleplezése előtt zenés diszmise lesz a katholikus templomban, melyen az énekrészeket fővárosi művészek éneklik.

Scharff A

Emlékérem Szilágyi Sándor 70-ik születés napjára,

vepr.

Vas. Ujs. 1897. 414. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 35. hét

25 Vasárnap	Lajos kir. *Lajos*
26 Hétfő	Zafirin p. *Izsó*
27 Kedd	K. sz. József *Gebhárd*
28 Szerda	Ágoston *Ágoston*
29 Csütörtök	K. Ján. fejv. *Erneszt*
30 Péntek	Limai Róza *Róza*
31 Szombat	Rajmund *Erika*

SZILÁGYI SÁNDOR.

Jobban szeretném, ha abból az alkalomból ünnepelhetném Szilágyi Sándort, hogy huszonötéves — és Erdély valamely apró falvában — segédtanító lett, minthogy kántáljak neki, mert most hetvenesztendős, nagy úr, méltóságos és kegyelmes urak ünneplik. Olyan keserves látni megöregedését annak, a ki nem magáért volt fiatal és nem azért lett öreg, mert lelke az, hanem fiziológiai törvényeknél, a természet kicsinyes zsarnokságánál fogva. És ezért nincs harmónia a Szilágyi Sándor alakja körül és valahányszor van szerencsém találkozni vele, az első az, hogy fájdalmasan csudálom.

Már jó ideje karosszékének rabja. A lába, sőt a karja is öreg, a kedves szép arca fehér, fehér. Azonban egy huszonötéves fiatal ember tüze, agilitása, frissesége lakozik e testben mihelyest Magyarország akár régi, akár mai szellemi életéről van szó. Hosszu és változatos életének tömérdek emléke, roppant tudása, tenger tapasztalata nem rabolták el frisseségét. Ötletszerűen, mosolyogva, érdeklődéssel beszél mindenről, nagyról és kicsinyről. Beszél és cselekszik, mert az az igazság, hogy a hetvenesztendős beteg túdós a legnagyobb mértékben aktív férfiú, erősen tartja és lelkesen tölti be nagy munkakörét, igazgat, szerkeszt, kitalál, rendez, kutat, kiegyenlít és konfrontál, szóval egy túdós és egy nagyszabásu napilap szerkesztőmunkáját végzi mindig derülten és nyugodtan és csak a legkíméletlenebb fájdalom által engedi magát egy-egy pillanatra megzavartatni. Tavaly nyáron Gasteinben, a mikor mi — kezelő orvosával együtt — életéért imádkoztunk: ágyban feküdve csinálta a korrektúrát, leveleket diktált a jövő esztendőben sorra kerülő ügyek tárgyában.

Hála a jó istennek — és talán Gasteinnak is — a Szilágyi Sándor egészsége azóta jobbra fordult. Most már, a mint az elmult héten láttuk, részt vehet ünnepségeken is és bár ez nem az ő metierje: gyönyörűen urasan és szerényen hagyta magát megjubiláltatni. Beszédében és viselkedésében az aggságból nem lehetett látni egy szálat is, ellenben megnyilatkozott most is az ő egyénisége: az előrelátás, a kedves és hasznos okosság.

— Vén, talán ez időszerint a legöregebb magyar szerkesztő vagyok! mondotta nekem a kiváló históriaíró, nem is egyszer. És valóban, nekem is úgy tetszik, hogy ő az ideális szerkesztő tipusa, tüneményes munkaerővel, a mások munkája iránt való nagy szeretettel, a kinek gyönyörűség és szükség a tudásnak nagy kvantumait árasztani szét maga körül. Természetesen, mindig csak a magyar tudását, lévén a mi Sándor bácsink oly igaz magyar, a milyen kevés van ez országban.

A szíves olvasónak aligha mondanék ujságot, ha leírnám, mint ünnepelték Szilágyi Sándort az elmult héten. A történelmi társulat választmánya emlékére vert aranyérmet adott át neki. A művészi érmet, melyet a világhirü Schenf mintázott, egy túdós tanítványa, Károlyi Árpád nyujtotta át az ünnepeltnek.

Az érem hasonmásának első és hátulsó lapját ez oldalon lenyomattuk. A fölírások ezek. Az érem felső lapján: ALEXANDER SZILÁGYI AET. LXX. *(Szilágyi Sándor hetvenéves korában).* A hátsó lap dombormüve XVII. századi agg túdóst ábrázol, a mint két nemes ifjúnak a történetet adja elő. A háttérben a BÁTHORY, BETHLEN, RÁKÓCZY nevei olvashatók, ama három nagy fejedelmi család nevei, melyek múltjának földerítése Szilágyi történetírói munkásságának érdeme. E csoportozatot kiegészíti és magyarázza az aláírás: RERVM. HVNGARICARVM. AC. TRANSSYLVANICARVM. INDAGATORT. INDEFESSO. 1897. (A magyar és erdélyi dolgok fáradhatatlan búvárának 1897.) B.

Uj Idők 1897. III. 27.

Juniális.

Kék volt az ég s tengerszínü az olajfaerdő. A hegy lábánál messzi elterült a római campagna kopott, rőt szőnyege. Annak végiben valami májszínü nagy foltot lehetett látni: a bástyás Róma az, fölötte pedig hideg, egyenes vonalban mutatkozik a tenger. Ez a geográfiája a szabin hegyeknek.

Nappal merő mérnöki földabrosz a táj, szépen egyenletesen kipingálva. Lelke csak este támad. Este meg éjjel, a mikor az ellenőrző napsugár beletemetkezett a tengerbe s egyszeribe szárnyra kél százféle lekötött lehellet, susogni kezdenek ösmeretlen hangok, élet burjánzik elő a rongyos fatörzsekből, a kopasz genisztavirág vesszőiből, az esőmosta sziklákból. Búgva röppen tova az éjszakába egy nagy bogár, boszorkányfeje van, babonát mesélnek róla, úgy hívják: cikáda. Nekitapad egy olajfatörzsnek s rákezdi zenéjét. Átható cirpelés az, rá felel a szomszédja s olajfáról olajfára általterjed a júniusi éjszaka hangos zenéje. Lenn a ritkás fű meg a málnabokrok indái közt villogó pontok gyúlnak ki, zöld foszforcsillagocskák röppennek nesztelenül a homályban, szikrázik a bozót. És lassan, észrevétlenül ereszkedik le a zsongó, cirpelő erdőre az olajfavirág illata, diszkrét, láthatatlan felhőben, a mely beleszövődik a galyakba, a vesszőkbe, a rög fölé, a sziklák törmelékeibe.

Akkor ébrednek igazi életre az olajfák.

Rongyos töviseik feketén rajzolódnak be a homályba. Egészen elvesznek finom levélkéik, ritkás galyaik. Kétszer-háromszor hasad széjjel a derekuk, majd görcsökbe fonódik, amiből vad romantikus vonalban pattan ki egy vastag ág. Összecsomózik, meg ujra összenő a széjjelszakadt törzs, görbe sugárban merednek el tőle hajtásai. Mint csupa nagy, fekete kígyó, a mely megmerevedett a vonaglása közben. Beleül az erdőbe a mitológia. Emberformát öltenek a fák a homály leple alatt. Szaladó szüzek, viaskodó óriások, hidrák és bunkós Herkulesek állanak szemközt egymással. Koronáról koronára ölelő karok ezrei nyúlnak át egymáshoz, fenyegető derekak hajladoznak összecsapásra; hangtalan, nesztelen csatasora ez a mitológiai harcoknak, csak a cikádák cirpelik belé boszorkánykarukat, csak a millió kis levél, a millió kis virág leheli rájuk illatfelhőjét.

Ez az a hely, a hol egykoron Horáciusz sétált. Nyárilakának romjait még látni Tivoli mellett: egy pár veres téglaalapzat. De Horáciuszra nem utal egy csöppet sem az a hitvány téglatörmelék. Ez az olajfaerdő: az övé, ez maradt meg utána. Éjszaka, a mikor felöntötte néki a szolga az utolsó pohár szabin bort s a mikor forró halántékaira hűs, nedves lombkoszorút hoztak a rabszolgalányok, fölkelt a poéta s elbarangolt messzire, Diána ezüst holdja fényinél. Bebarangolta az olajfás hegyderekat s lenézett a campagnára, a melyen őrtüzek villogtak. Lenézett Róma felé: akkor nem hatolt ide a villamfény hideg világossága, mint ma, hanem misztikus homályban, sejtelmes lepel alatt pihent a város. Akkor járták be fejét az istenek és istennők játékai. Itt látta őket, ezeknek a vonagló olajfatörzseknek fekete formáiban. Megnyílt előtte az erdő lelke a júniusi éjszaka mámorában; az Olimpus leszállt egy kicsit a földre, a mikor nem kaphatta rajta a kutató napsugár.

Istenem, milyen jó volt akkor poétának lenni!

Kétezer esztendő misztikus hangulatai szűrődtek össze ebbe a júniusi éjszakába. Pogány nagyszerüségben, ruhátlanul, mint az ősi istennők, mutatja be magát itt a világ. A nagy Pán nem halt meg. Elmenekült a szomszéd Róma keresztjei alól s itt él azóta. Bujdosik nappal, hegyüregből hegyüregbe, téglatörmelékből márvány-limlom közé, fekete ciprusok árnyékában, a hegyek gerincein, kutató északi emberek szemei elől. A nagy Pán nem mutatja magát ezeknek a körutazó csavargóknak, a nagy Pán csak azoknak adja oda lelkét, a kik pogány lustálkodásban tudják átheverni a júniusi éjszakákat itt e rongyos olajfatörzsek közt, cikádák boszorkányzenéje mellett.

Kószálván a fatörzsek közt, itt-ott, a törmelék mellett ráakadni egy darab megmunkált márványkőre. Eső verte, hó marta, zuzmó meg moha lepte el. Valami összetörött isten. Talán Vénusz volt, avagy a tolvajok istene, vagy a hajósembereké. Senki többé ki nem fogja szimatolni a személyazonosságát. Germán barbárok törték össze buzogánynyal, csákánynyal, aztán idevetette a véletlen. Jó isten lehetett, hogy ilyen nagyszerü temetőbe jutott. A többi kollégáit szörnyü unalmas purgatóriumba vitték az emberek. Nagy épületekbe, a hol megszámozva, elkatalógizálva, szép sorba rakva néznek kőszemeikkel a sok bámészkodó Baedekeres látogatóra. Egy antik istenre semmi sem lehet bosszantóbb, mintha nagyszerü szabadságából múzeumba csukják. Itt heverni, az olajfaerdő lombzizegése közt, a szentjánosbogarak szikrázó raja alatt, a hol éjjelenkint megelevenedik a nagy Pán halhatatlan nyájának tánca, milyen szép gondolat! Drága márványisten, rád borítom a málnaindákat, betemetlek démutkával, nehogy rádakadjanak az emberek s elvigyenek téged az ő városaikba, a hol gyárak gépei zakatolnak, a hol megfüstölik a ti becses levegőtöket és a hol a hívők nyája villamos vasutakon rohan, elcsúnyulva, összegörnyedve, mérges szívvel a kenyér után.

Itt ellenben még civilizálatlanul, megfésületlenül pihenhetni. Itt még ősi levegő leng, ősi zamatok ülik meg az éjszakát. És itt még lehet szemtől-szembe beszélgetni, mulatozni a régi jó istenségekkel. LYKA KÁROLY.

SCHARFF, *Anton* (1845—1903), bécsi szobrász és éremművész. J. D. Boehm tanítványa volt. Nagyszámú érmet és plakettet mintázott. Mint az éremvésző akadémia igazgatója, több tanítványt nevelt. Számos magyar vonatkozású érmet is készített.

É-Gy II. 417 l

Der heilige Joseph. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 51. *Zurbaran (Franc.):* Szent József.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 51. *Zurbaran (Franc.):* Szent József. — 1873: XIV. 49. *Unbekannt:* Der heil. Joseph. — 1876, 1878, 1879: XVI. 708. — *Ismeretlen:* Sz. József. — 1881: 738. *Spanyolország,* XVII. század: Szent József.

Scharff Antal

Új Magyarság Vasárnapja

1936. jan. 5.

Az 50 éves állami

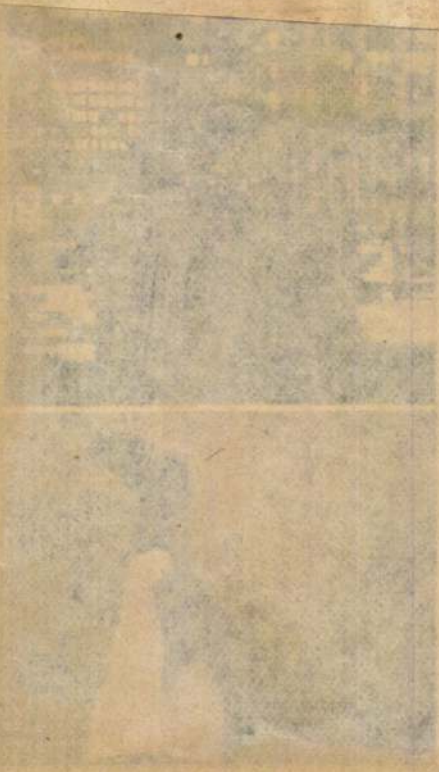

...ezüstalmi arany-
érem, melyet Trefort Ágos-
ton kultuszminiszter alapi-
tott 1886-ban; Scharff
Antal müve

SZILÁGYI SÁNDORRÓL.

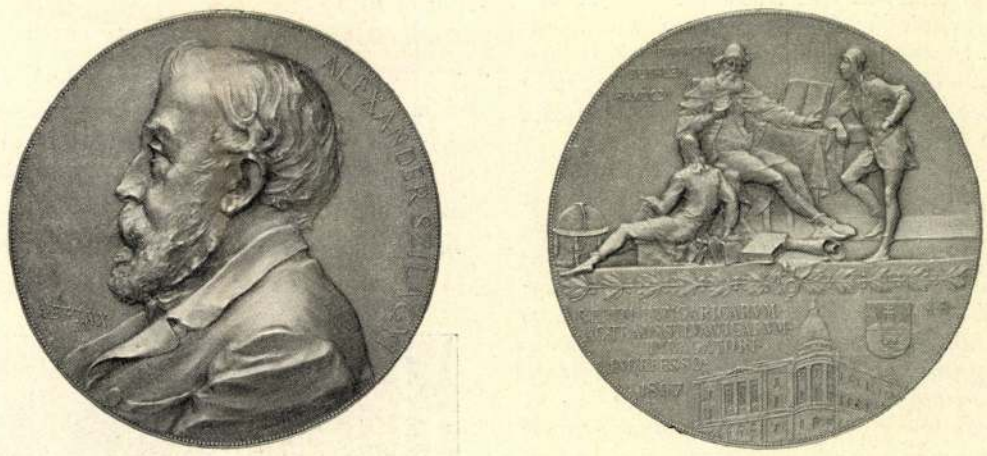

A SZILÁGYI SÁNDOR 70-IK SZÜLETÉSNAPJÁRA VERT EMLÉKÉREM.

Eltemettük őt. — Kivitték barátságtalan, szélviharos időben abból a csarnokból, a hol mi hajtott fővel hallgattuk a búcsúztatót. Virágok közt nyugvó koporsója fejénél megszólaltak a szív hangjai — egyik a másik után. Először a *lelkész*, aztán az *Akadémia*, annak nyomán a *Történelmi Társulat* és a *Heraldikai Társaság* s végül *közvetlen munkatársai*, a kikkel húsz évig együtt dolgozott abban a házban, a honnét most végső útjára kivitték.

Ezek a beszédek egyben mind találkoztak. Mindegyik a magáénak vallotta őt. Mert hát egy nagy dolgot vitt ő megoldásra hetvenkét év alatt. A nélkül, hogy családot alapított volna, családja tagjaivá tudta tenni mindazokat, a kiket hivatásuk az ő körébe vezérelt. Szivjósága lebilincselő erejével alapította ő azt a nagy családot, a melynek minden egyes tagja — egymásra nézve tán idegenül is — hozzá fűzöttnek érezte magát. A szív embere domborul ki mindegyik búcsúztatója szavából. És tényleg az is volt. A legnemesebbekből való. Szívének az a rendíthetlen álláspontja volt, hogy az emberek csak is jók lehetnek. A tévedőre nem engedte bizonyítni a tévedést s ezen a nyomon aztán nem egyet a jó útra visszavezérelt. Valami soha nem nyugvó lelki ösztönzésből cselekedte a jót és gyakorolta a segítést. Nem lehetett nem szeretni őt.

Huszonöt évvel ezelőtt együtt laktam vele. Ismertem őt. Lekötelezettje vagyok én is és ezt akartam még életében leróni azzal az itt közölt levéllel, a melyet «Drámai Impressziók» czím alatt most megjelent könyvem élén hozzá intéztem, a melynek megjelenését azonban már nem érhette meg. Pedig mennyi szivjósággal várta azt. Eredetileg meglepetésül szántam a könyvet, de le kellett tennem arról, mert aggasztó körülmények közt jutott ágyba, a nyomtatás ideje alatt.

E hó 2-ikán este meglátogattam. Leverő hatást tett reám. Nagyon kis helyre szorítva feküdt ő már akkor a nyughelyén; de nemcsak a kedély melegsége csillámlott még a szemében, hanem szellemével is élénken követte azt az eszmecserét, a melyet egy irodalmi kérdésről folytatott a környezete. Övéin kivül egy-két olyan látogató, a kihez régi rokonszenv kötötte. Sohase feledem, milyen jóságos kézszorítással éreztette örömét s hogy búcsúzóul milyen szeretetreméltó türelmetlenséggel sürgette azt a könyvet.

Másnap hűdés érte, beszélő képessége elveszett, s aztán az elkerülhetetlennek — nála kilencz napig tartó — az az útja nyilt meg előtte, a melynek végpontjáról «utas még vissza nem került». Gyöngéd, odaadó, szeretetteljes ápolás kísérte mindvégig azon az úton.

Ím, itt az a hozzá intézett levél, a mely könyvem előszavát képezi:

Tisztelt barátom!

Engedd meg, hogy neked ajáljam ezt a könyvet. Egy különös okom van rá, hogy ép a te jó szivednél kopogtatok vele. Az, hogy az én irogatásom felelőssége is a te vállaidat terheli. Nem tudom, emlékszel-e reá. Huszonöt év telt el azóta. Te arra nem emlékezhetel. Ideget, erőt emésztő, eredményekben gazdag és a közművelődésre üdvöt hozó, lankadatlan munkásságod soha nem szünő hevében mikép is emlékezhetnél reá. A nemes szív elfeledi másnap a jót, a mi ma árad ki belőle. A tied egyáltalában nem emlékezhetik; mert hisz egy egész nemzedék vallja magát büszkén a te atyai vezető kezed neveltjének. A lefolyt negyedszázad alatt, a történetirás terén alig merült föl név, a mely ne a te lelked termékenyítő melegétől nyerte volna a kezdet habozásai közt a szárnyait. Ez azonban közismeretű dolog; de hogy egy eltévedt tanítvány is került ki kezedből, az már magadra nézve is ujságszámba megy.

Régen volt. Akkor, a mikor együtt dolgozgattunk a kultuszminiszteriumban s egy födél alatt éltük a Vár jótékony csöndjének kedélyes életét. Te már gazdag irói múlttal, én a büró-asztalnál is csak mint pályakezdő. Még most is látom apró betűidet a kék fogalmazó-papiron. A felsőbb oktatással foglalkozó ügyosztályban a felekezeti jogakadémiák dolgait intézed. És látom annak a puritánul berendezett helyiségnek összes alakjait is; a kikből ma, huszonöt év után, hirmondó se kerül a miniszteriumban. Legtöbbje végleg elcsöndesült. Egy-kettő, más irányban, még a munka embere. Köztük, lelked megőrzött ifjuságával mint ideális vezérszellem te is.

Nem az akta-intézés volt a te tered; de a mi annak a miniszteriumnak magasabb feladatát: a nevelést illeti, annak te első rangú harczosa voltál. Nem a büró falai közt. Az ott végzett kötelesség után kezdődött a te munkád; helyesebben mondva, annak a munkának a folytatása, a mely nálad már a hajnali órákkal beköszöntött.

Eszembe jutnak azok a reggelek, a melyeknek a várbástyák zöldjére nyiló s a budai hegyek frissítő levegőjétől átjárt együttes lakásunkban tanuja voltam. Egész búcsujárás volt asztalod körül, a melynél te már lámpavilágnál kutattad foliánsaid között a tények igaz megállapítására vivő fonalat. Egyik tanítványod kezéből a másikéba került a kilincs. Thallóczy, Fehérpataky, Károlyi Árpád, Szádeczky Lajos és a többiek beállítottak hozzád hűségesen, annak daczára, hogy mindig zsörtölődve fogadtad a «jó reggel»-üket. Thallóczy — a te oldaladhoz nőtt akkori társad — erről egész legendákat tudna mesélni. Valljuk be, hogy életszükség számba menő, szokott hajnali fölgerjedéseidnek időnként fenyegető jellegük is volt. De csakis egy perczre. Mindig a kitörés rohamával kezdetted a korholást s igy aztán természetszerűleg hamarosan át is kellett csapnod szivednek lágyabb húrjaira. Mert hát a szived forrásából eredt a szidás is; s ezen a nyomon persze ép az a tanítvány távozott tőled horgasztott fővel, a kinek reggeli szeretetreméltó zsörtölődésedből, kivételkép, nem jutott ki rész.

Napestig tartó munkásságod példaadása mellett, a szeretet volt a te oktatásod sikerének varázsvesszeje. Környezetedet önkénytelenül a munkavágynak láza fogta el s te azt többé nem hagytad lelohadni. Ott voltál mindig a szíveddel; az önbizalmatlanba erőt, az erejét túlfeszítőbe mérsékletet öntve. Lekötő egyéniséged annak a nemes becsvágynak termékenyítő földje volt, a melynek előretörésében az a főczél, hogy mindazt kifejtse, a mi erejében a legjobb.

Szeretetteljes ösztönzésedre csak hálával emlékezhetem én is. Ha valami elolvasható kikerült a tollam alól huszonöt év alatt, — a melynek egész első fele névtelen munkásságra esik — azt a te jó szivednek köszönöm. De köszönni valóm van még az esetre is, ha az olvasóra nézve nincs is köszönet abban, a mit irtam; mert én egyéb elfoglaltságom mellett első sorban a magam lelki szükségének kielégítésére forgattam azt a tollat, a melyet te adtál a kezembe s a melyből most — huszonöt év után is — ép oly önbizalmatlan aggálylyal szövöm a gondolatot, mint akkor, a mikor a te jósággal tele nógatásodra először láttam kéziratom nyomán a nyomtatott betűt. Ezt az alkalmat akarom én a te emlékedbe visszaidézni.

Vajjon jut-e még eszedbe, hogy szakadatlan történelmi munkásságod és a «Századok» mellett valamikor a «Budapesti Közlöny»-t is szerkesztetted? Nem névleg, hanem ténylegesen. Emlékszel-e, hogy annak akkoriban tárcza, újdonság és szinházi rovata is volt s hogy mi nagy szinházi maniakusok voltunk odafönn a Várban, a hetvenes évek elején, a mikor ott még öt előadást tartott hetenként a Nemzeti Szinház. Dráma, opera, népszinmű váltakozott a műsoron.

Most is látom annak a családias jellegű kis szinháznak a zenekar közelében lévő azt a jobboldali pontját, a hol te, Szász Károly, Beöthy Zsolt vittetek élénk irodalmi eszmecserét; s ezen a nyomon eszembe jutnak azok a feledhetetlen esték is, a melyek kivülöttük Salamon Ferenczet, Gyulai Pált és Tanárky Gedeont is vendégszerető asztalod köré csoportosították. Élénk irodalmi élete volt akkoriban a csöndesség mai kiválasztott fészkének: a Várnak. Fönn lakott Szász Károly, gyorskezű munkásságának úgyszólva csodás erejében. Fönn lakott Beöthy Zsolt, délelőtt a pénzügyminiszteriumban számokkal foglalkozva, mint segédfogalmazó; aztán meg regényt, újságot szövögetve késő éjjelig. Akkor irta «Kálozdy Béla»-t s ott csinálta kritikai lapját: az «Athenaeum»-ot. És ott laktál te is, — végzett munka után örök mosolylyal az arczodon.

Ebben a ti előkelő légkörötökben nyertem én — mint a te lakótársad — első irodalmi impresszióimat. Nem az irásvágyat keltette föl bennem az a légkör, — arra gondolni se mertem, a ti szellemetek magaslatára tekintve — hanem csüggtem eszmecseréiteken s a most már elröppent kor rajongásának bálványozó erejével tekintettem fölfelé, tireátok. Nem gondoltam én az irásra. Nálam akkor az álmok álmodásának kora járta.

— — — — — — — — —

Egyszer aztán elmentünk együtt a gyapju-utczai német szinházba. Ma már gyapju-utcza sincs, német szinház sincs. Rossi mutatta be magát itt Budapesten legelőször. Annak épen huszonöt éve. Romeót játszotta. Rendkivüli módon behizelgő lágy hangjai voltak, megrezegtette a szivekben a húrt, s az enyémet is arra a meggondolatlan kitörésre ragadta, hogy «Sándor bátyám, ez az ember úgy játszik, hogy még én is tudnék irni felőle». — «Hát fiam, maga erről irni fog» . . .

— — — — — — — — —

Farsangi idő volt. Szinház után bálba kerültem s reggelre teljesen kiröpült fejemből a «maga erről irni fog». Te reggel benyitottál hozzám, hogy várod estére a kéziratot s álmatlan kérdő pillantásomra tréfálkozó tekinteted komolyra vált. Egy óra mulva sürgetted a dolgot s újra meg újra rám nyitottad az ajtót. Másnap a szokásos apró betük helyett nagy dülledt betükkel kinyomatva láttam a «Budapesti Közlöny»-ben azt, a mit én a «Romeo és Julia» előadásáról összeirtam.

A lélek ki nem fejezhető érzései közé tartozik az az első nyomtatott betü. Kételynek, örömnek forrása egyuttal. Nálam az előbbi volt mindig erősebb. Bevallom neked, hogy mikor hivatásod a Vár csöndjéből elszólított, gyakran nélkülöz-

tem a te jóságos arczod bátorító tekintetét s most, hogy emlékezésem huszonöt évre visszavisz s kezembe kerül egy-egy papir-lom abból az időből: szived jósága a maga egész fényében tündöklik előttem. Te nem a szerkesztő szemével nézted az irásaimat, hanem a sziveddel nézted el a kezdet gyarlóságait . . .

— — — — — — — — —

Ha valakinek egyáltalán ajánlhatom ezt a könyvet, — mint magvetője, csak te lehetsz az. A Rossi «Romeo»-járól irt kezdő sorok óta sokfelé elkalandoztam a gondolataimmal. Természet, élet, közkérdések és az emberek változatos egymásutánban hatottak a lelkületemre és pedig a megfigyelésnek minden különleges czélzata nélkül. Nizzai impresszióim közel három év mulva kerültek ki ott tartózkodásomat követőleg a tollam alól. Nem az irás czéljával jártam én ott az örök derü földjén. A jelent nem tudtam megírni soha. Mindig emlékeztem. Évek multán, önkénytelenül fölvillan bennem egy és más, s annak a hatása alatt irok úgyszólva szükségszerűen.

Így születtek drámai impresszióim is. Ezek is emlékezések és pedig azon húsz év hatásának eredményei, a mely alatt szinházról egyetlen szót se tettem le papirra, de a mely alatt annak hűséges látogatója maradtam. Mert hát a készületlenség habozó küzdései közt csakhamar szakítottam én azokkal az úgynevezett szinházi kritikákkal, a melyeket még önmagam előtt is úgyszólva csak titkos iráskép üztem én a kezdő évek alatt a te lapodban. Szakítottam a végleges szakításnak erős akaratával; de hát a mint Shakespeare mondja: «Csak az emlékezésnek rabja az elhatározás; rohammal ered, életidőre silány; mikor megszületik: össze van forrva a fájával, ép úgy mint az éretlen gyümölcs, a mely azonban — megérve — lehull rázatlanul is». Nálam sokáig ért. Engem húsz év múlva fogott el az az érzés, hogy el kell mondanom azt, a mi ezen elmúlt idő szinházi hatásának eredményekép a lelkemen ül. Alkalmat nekem erre a Nemzeti Szinház egy-egy premièrje s egy-egy világot járó művész időnként való itteni föllépése adott.

Nem rendszeres beszámolás ez a Nemzeti Szinház újdonságairól, hanem inkább annak az egyéni hangulatnak a képe, a melyet egy-egy estéje reám tett. Hogy erről vagy amarról a darabról nem irok, az nem annyit jelent, hogy nem üti meg azoknak a mértékét, a melyekről irok, hanem annyit, hogy én voltam akkor fogyatékos az eszmeszövésre. Lehetnek azok egészben véve becsesebbek is, mert hisz az én eszmeszövésem legfőként a lélektani szempontra irányul. Nem szólhatok ahhoz, hogy micsoda szabályok szerint építendő föl a dráma, de a mi a lélektani szempontot illeti, az engem önkénytelen gondolkodásba visz; és pedig úgy téve föl magamnak a kérdést, hogy vajjon megfelel-e a drámában adott helyzet megoldása annak a végnek, a mely beállana az esetben, ha a dráma szereplőit a való életben érné az a helyzet. Ez persze az okoskodásra rendkívüli tág tér, s így kábaság lenne azt hinni, hogy az enyém a helyes. Ezek az én drámai impresszióim tehát az egyéni nézet sulyánál többre nem számítható eszmélkedések csupán, a melyek egyesek gondolatmenetével tán eshetőleg mégis egyezők.

Fogadd azokat el nem múló hálám kifejezése jeléül szivesen. *Szüry Dénes.*

RÉGI FARSANGOK.

A vidám mulatozás, a pajkos bohóságok farsangi napjain bizonyára érdeklődéssel tekint vissza mindenki arra, hogy miképen töltötték el őseink a régi jó időkben a farsang idejét.

A jelmezes látványosságok, alakos csoportosulások, díszmenetek és egyéb farsangi bohóságok már jó korán, a XV. században átszármaztak hozzánk leginkább Olaszországból. 1448-ban a ferrarai herczeg küldött Mátyás királynak nehány olasz divatú álarczot, a mi az eredeti dolgokat mindenben kedvelő királynak nagyon megtetszett. Estei Hyppolitus esztergomi érsek ezt megtudván, 56 darab különféle furcsábbnál-furcsább álarczczal kedveskedett szintén Mátyás királynak, a ki viszont fiát, Korvin Jánost lepte meg a különös farsangi ajándékkal.

Csakhamar ezután nálunk is készültek eredeti jelmezek, a mit bizonyít az, hogy ugyancsak a Hyppolit érsek hagyatékáról fölvett leltárban magyar jelmezek is fordúlnak elő, melyeket Miksa császár udvari mulatságain is használtak.[1]

Később az emberi alakot utánzó álarczokat inkább az alvilágból és a fenevadak országából vett ördögi és más torzalakokat ábrázoló álarczok váltották fel. Ilyenek szerepelnek különösen II. Lajos király udvari mulatságain, hol kivált farsang vége felé a lakomák, tánczvigalmak, álarczos menetek és fegyverjátékok szakadatlan sora követte egymást. Brandenburgi György őrgróf, a király gyámja és nevelője, egy 1518-ban tartott ilyen farsangi mulatságon vadembernek öltözve vivott lóháton egy ördögnek öltözött másik úrral. «A király udvara szörnyen szegény, — írja Brandenburgi György 1518-ban egy barátjához intézett levelében, — de én mégis hatalmasan farsangoltam vele, hadd lássák az urak, hogy azok, a kik a király körül vannak, még talpukon tudnak állani. Először Stibitz és Zetritz hat ízben gyalog csaptak össze, azután én és Krabat lóháton vívtunk egymással. Krabat ördög volt, én meg vadember; az ördög lefordúlt lováról és arczára esett. A király is szépen lovagolt. Utóbb a király és más urak a tobort (tánczot) járták. A város minden asszonya jelen volt, azonkívül tömérdek nép. Azután a tánczot következett. Tizennyolcz álarczossal léptem elő. Kurta köpenybe és hegyes orrú vörös czipőkbe voltunk öltözve, a minőket a régiek viseltek. Egy öreg atyus mindkét kezében botot tartva, fából készült sarukban két különös tánczot járt vala.»[1]

[1] Báró Radvánszky Béla czikke a «Századok» XXI. kötetében, 310. lap.

[1] Horváth Mihály: «Magyarország Története» III. kötet, 327. lap.

A MENYASSZONY ATYJA KARJÁN KILÉP A TRMPLOMBÓL.

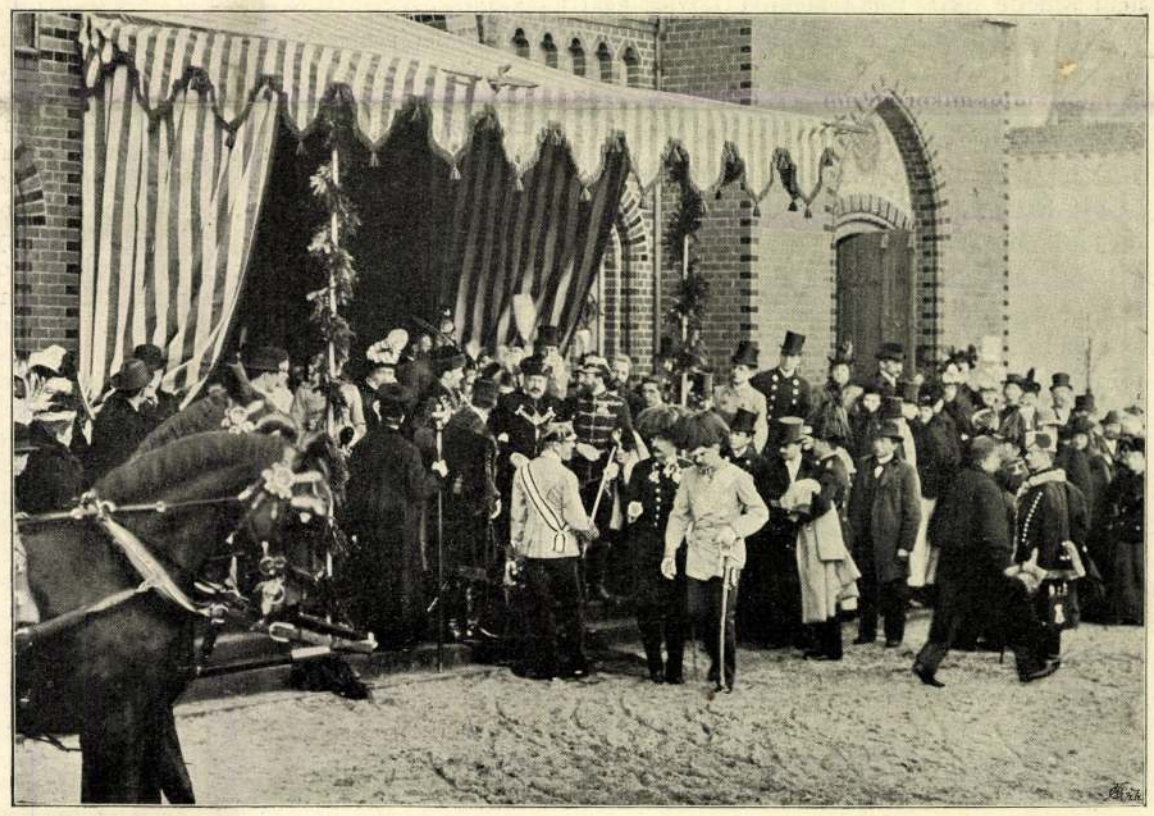

A NÁSZNÉP A TEMPLOMBÓL KIJÖVET.

KÉPEK A BERLINI MAGYAR ESKÜVŐRŐL — Kühn Ferencz fényképei után.

Scharff Anton

Kammermedailleur, Director der Graveuracademie des Hauptmünzamtes in Wien, geboren zu Wien am 10. Juni 1845, gestorben am 5 Juli 1903.

Katmünzen IV. 1331. l.

Észak-Franciaország IV. 213, 215.

Scharff Anton

1354. Anton Scharff.

Sz. Wienben 1845 június 10-én. † ugyanott 1903 július 6-án.

Pulszky Ferencz.

Mellig, balrafordultan, arczélben és egy kétoldalú érmen van ábrázolva. Hátrafésült haja hosszú, bajusza és ajak alatti legye kicsiny, arcza pedig leberetvált. Öltözete: ing lehajtott gallérral, csokorra kötött nyakkendő, kivágott mellény és egyelejű kabát. Felirata az előlapon oldalt félmagasságban: »PVLSZKY FERENC LXX ÉVES KORÁBAN«, a bal kar metszésénél: »A. SCHARFF« és a hátlapon, a babérkoszorúban: »ÖTVEN ÉVES IRÓI MÜKÖDÉSE ÜNNEPÉLYÉRE AZ ORSZ. RÉGÉSZETI TÁRSVLAT 1834–1884.«.

Galvanoplasticus bronzutánzat, méretei 4·6 : 4·6 cm. — Lelt. sz. 1354. — Értéke 5 K. — Az 1911 évi római nemzetközi kiállítás kormánybiztosának, Miklós Ödönnek ajándéka 1912 január 6-án. — Az adomány elfogadtatott 1912 április 23-án (195–912). — Bejelentetett 1913 márczius 15-én (465–913).

Scharff Anton

4 1

MAGYAR MŰVÉSZET

1929.33.

Scharff Anton

Künstler 1903. 339

– 1908. 172

– 1911. 131

Faes-Lely Peter vander: Mal
borough herczegnö kepe 149 (6ii), 1330

Scharff Anton

Művészeti Lexikon 708 l.

Révai Lex. 16 k. 616 l.

elegbő ölés

Scharff A
medailleur

1

5. Lovag Cassian Márton cs. k. dunagőzhajózási társaság directora. *A.*: MARTIN RITTER VON CASSIAN DIRECTOR DER I. K. K. PRIV. DONAU-DAMPFSCHIFFAHRTS-GESELLSCHAFT. Jobbra fordult mellképe, alul A. SCHARFF. F. — *R.*: ✢ ZUM 25 JAERIGEN DIENSTJUBILEUM ✢ DIE BEAMTEN UND SCHIFFSOFFICIERE ✢ körirat; a mezőben allegorikus előállításban négy alak, a hajózás nemtői; alul: 15. OCTOBER. 1877. Bronz; átm. 65 mm. (II. t. 6. sz.)

158. lap

2

70. *A.*: * ZICHY · JENŐ · GRÓF · KIÁLLITÁSI · ELNÖK. Kiemelkedő szalagon az érem körirata; a mezőben balra fordult mellképe; nyaka alatt: A· SCHARFF· — *R.*: Babérkoszorúban fölül Székesfehérvár czímere: egy háromtornyú nyitott rácsajtós kapu; alatta négy sorban: AZ · 1879· ÉVI | SZÉKESFEHÉRVÁRI | ORSZ· KIÁLLITÁS | LÉTESITŐJÉNEK. Bronz; átm. 65 mm. (I. t. 5. sz.)

165 lap

Dr. Tagányi Károly. Kitüntetések emlékérmekben. Pulszky Album. Bpest. 1884.

3. Pulszky érem

Scharff.

— **Az Iparmüvészeti Muzeum uj szerzeményei.** Az Iparmüvészeti Muzeum értékes mütárgyakkal gyarapodott. *Teleki* Sándorné grófné (Szikra), *Hatvan* Józsefné bárónő, továbbá özvegy *Virányi* Sámuelné és *Örley* János ajándékoztak értékes mütárgyakat a muzeumnak. Teleki Sándorné grófné nagyon szép érem- és plakettgyüjteményét adományozta. A gyüjteményben tiz darab francia (P. I. David stb.), Scharff, Telcs, Murányi, Ezeményi, Beck Ödön Fülöp legszebb alkotásai vannak. *Hatvany* Józsefné bárónő kerémiai-, üveg- és csipketárgyakkal gazdagitotta a muzeumot. Müvészi becsben ezeknél is jelentősebb a csipkegyüjtemény, amelyben csodás velencei, belga és brabanti régi csipkék vannak. A himzésgyüjteménynek legértékesebb darabja egy keresztelő kelengye. Özv. *Virányi* Sámuelné értékes bécsi porcellánszobrocskát, *Örley* János pedig szép herendi porcellánokat ajándékozott a muzeumnak. Az ajándékokból összeállitott kiállitást a jövő héten nyitják meg.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 14.

Scharff.

Magyarság, 1928. jan. 14.

*** Ajándék az Iparmüvészeti Muzeumnak.** Az Iparmüvészeti Muzeum értékes mütárgyakkal gyarapodott. *Teleki* Sándorné grófné (Szikra), *Hatvany* Józsefné báróné, továbbá özv. *Virányi* Sámuelné és *Örley* János ajándékoztak értékes mütárgyakat a muzeumnak. Teleki Sándorné grófné nagyon szép érem- és plakettgyüjteményét adományozta. A gyüjteményben tiz darab francia (Dupuis, P. I. David stb.) elsőrangu mester által készitett plakett van, de a gyüjtemények zömét magyarok munkái alkotják. A 113 darab érem és plakett között Scharff, Telcs, Murányi, Reményi, Beck Ödön Fülöp legszebb alkotásai vannak. Hatvany Józsefné báróné kerámiai, üveg- és csipketárgyakkal gazdagitotta a muzeumot. A kerámiai tárgyak között frankenthäli, meiiseni, herendi csészék, figurális munkák, tálcák, kávéskészletek vannak. Összesen 81 darab XVIII—XIX. századbeli kerámiai tárgy van a gyüjteményben. A 34 darab üveg között is igen becses darabok szerepelnek, mint például hat darab Kothgasser-pohár, amely már csak azért is nagyon becses, mert a muzeum régi osztrák poharainak gyüjteményéből hiányzott. Müvészi becsben ezeknél is jelentősebb a csipkegyüjtemény, amelyben csodás velencei, belga és brabanti régi csipkék vannak. A himzésgyüjteménynek legértékesebb darabja egy keresztelőkelengye. Özv. Virány Sámulné értékes bécsi porcellánszobrocskát, Örley János pedig szép herendi porcellánokat ajándékozott a muzeumnak. Az ajándékokból összeállitott kiállitást a jövő héten nyitják meg.

41. I. 826. W

melyen minden hadviselt megjelenését kéri a MÁV-hadviseltek vezetősége.

LIEZEN-MAYER SÁNDOR.

1839—1898.

Barabás halála után néhány napra újabb veszteség érte a magyar festészetet. E hó 19-ikén reggel elhúnyt Münchenben *Liezen-Mayer* Sándor, a ki évek hosszú sora óta nem élt köztünk, de elsőrendű művészi képességével a hazai festészet ügyét szolgálta. Külföldön kivivott sikereit a magyar művészet sikereinek tekintettük s nem egyszer hangzott panasz, hogy ily tehetséget itthon foglalkoztatni nem tudunk. Liezen-Mayer pedig a művészvilágban épen oly helyet foglalt el, melyben itthon nagy hatással működhetett volna. Kitünő művész tanár volt.

Az ötvenes években Bécs még nagy vonzerővel birt az ifjú festőkre. De aztán München szárnyalta túl, hová Cornelius, Kaulbach és Piloty vonzotta a tehetségeket. A fiatal magyar festők is ott kezdtek csoportosulni és tanulni. Ezek közül Liezen-Mayer és Wagner ott maradtak, díszei lettek München művészeti életének. Székely Bertalan hazajött. Benczúr Gyulát a kormány hivta vissza, s a magyar mesteriskola vezetését bizta rá.

LIEZEN-MAYER SÁNDOR.

Liezen-Mayer a Piloty szellemét szivta magába. Ez a szellem ma már nem uralkodik. Liezen-Mayernek művészi önállóságot biztosított az az erő, mely rajzaiban nyilvánult, s mint a német nagy költők, Göthe és Schiller illusztrátora a kartonok egész sorozatával érzékítette meg a német költészetet, s rendkivüli népszerüséget is szerzett a művésznek.

Liezen-Mayer családja pozsonyi eredetü. Ő maga 1839-ben Győrben január 24-ikén született, ott járt iskolába. A festészetre való hajlamait Pozsonyban élő nagybátyja, Edl Tivadar istápolta, s lehetővé tette neki, hogy Bécsben a festészeti akadémián tanuljon, a hova a 17 éves ifju 1856-ban el is ment, de másfél év mulva Münchenben folytatta tanulmányait. Előbb Anschütznél megtanulta a rajzot, aztán Piloty akadémiájának tanítványa lett. Első történelmi festménye magyar tárgyú volt: «Má-

LIEZEN-MAYER FAUST-ILLUSZTRÁCZIÓIBÓL. — A TEMPLOMI JELENET.

ria és Erzsébet királynék Nagy Lajos sirjánál.» Szeretettel tanulmányozta azután is a magyar történelmet, s egyes mozzanatokhoz vázlatokat készített. A müncheni akadémiában 1865-ben hirdetett két pályázaton mind a két első dijat ő nyerte el, s Thüringiai Erzsébet szentté avatásának vázlatát megbizásból nagyban is megfestette. Erre következett egy vonzó képe 1867-ben: «Mária Terézia királynő egy szegény beteg asszony gyermekét szoptatja.» Ez metszetekben is elterjedt és népszerűvé lett. A magyar képzőművészeti társulat is kiadta tagjai számára, annak idején lapunk is közölte. Liezen-Mayer hirneve meg volt alapítva s elhalmozták megrendelésekkel. Most következett művészi pályájának az a része, mely német földön oly népszerűvé tette, Göthe «Fauszt»-jának, Schiller költeményeinek (ezek közt a «Harang») kitünő illusztrálása, a rajzolás e remekei, melyeket 1876-ban végzett be. 1870-ben Bécsbe, az udvarhoz hivták, hol ő felsége arczképét készítette el. Ez időben az arczképek egész sorát rendelték meg nála. A művész azonban egyebekre tartogatta erejét és idejét. Visszatért Münchenbe. Schiller tragédiája után festette azt a jelenetet, a mint Erzsébet angol királynő aláirja Stuart Mária halálos itéletét. Gazdag képzelete, művészetének behizelgő sajátságai, az előadás közvetlensége azonban a Göthe-illusztrációkban lép föl legteljesebben, elődjeinek hatásvadászata és hamis pathosza helyett költői eszményiségre, a lelki állapotok hű visszatükröztetésére törekedvén. 1878-ban a müncheni egyetemes kiállításon Schiller «Harang»-jának illusztrációjával tett nagy hatást. Ekkor a württembergi kormány a stuttgarti akadémia igazgatójának hivta meg, s Liezen-Mayer, ki 1872-ben Münchenben meg is nősült, eltávozott onnan. Követték oda tanitványai is. Stuttgartban nem jól érezte magát, s Düsseldorfba ment. A magyar képzőművészeti társulat ekkor bizta meg, hogy a magyarországi szent Erzsébetről képet fessen. Ezt hamar el is készítette. Azt a jelenetet ábrázolja, a mint a bájos magyar királylány télviz idejében egy nyomorult kunyhóba lép be, a hol egy szegény asszony nyomorog gyermekeivel. Erzsébet hermelin béléső barsony köpenyét leveti, hogy a didergőket betakarja. A festmény a műcsarnokban volt kiállítva, onnan megszerezték a muzeumi képtárnak; a képzőművészeti társulat ezenkivül mint albumlapot sokszorositotta.

1882-ben Liezen-Mayer visszatért Münchenbe, mint a festészeti akadémia tanára. Nyugodt természete, de közlésbeli elevensége a tanári széken nagyon érvényesült, s ezenkivül a képességek fölismerésére finom érzéke volt. Utolsó éveit majdnem teljesen tanári működése foglalta el. Az a festészeti irány is, melyben nagyobb sikereit aratta, immár túlhaladott lett. Az utóbbi években a budapesti műcsarnok kiállításain csak nagy ritkán voltak művei. Az ezredévi kiállításon azonban ismét megjelent. Nagy képen festette le a magyarok küldöttségét, mely Prágában a fiatal Mátyásnak hirül adja, hogy királylyá választották. A képnek azonban nagy fogyatkozásai vannak, s még a kitünő rajzolót is alig lehet rajta észrevenni. Szineiben szerette a fénylőt, pompázót és válogatta a legtetszetősebbet; most a szinek sehogy sem akartak csillogni.

Mit festett az utóbbi években még, nem tudjuk. Már régen csak kevés hirt hallottunk róla. Magyarországi ismerősei mindegyre kevesbedtek, itteni összeköttetése megszakadt. Évekkel ezelőtt ambiciója volt visszatérni, de miután alkalma nem nyilt rá, ott maradt, a hová munkássága és sikerei emlékei kötötték.

Betegeskedése már a mult évben kezdődött, ez év elején sulyosodott, s a messze földre szakadt magyar művész a tehetsége által meghódított német művész világ mély részvéte közt szállt sirba. —*l.*

A LEGNAGYOBB MAGYAR ARANYÉREM.

Néhai Wahrmann Mór, a budapesti kereskedelmi és iparkamara elnöke, végrendeletileg 50,000 frtot hagyott közérdekü és kegyeletes czélokra, az összeg felosztását egy öttagú végrehajtó-bizottságra ruházván.

E bizottság a fenti összegből 10,000 frtot, mint alapitványi tőkét a Magyar Tud. Akadémiának szavazott meg, az alapitvány rendeltetését ekként szabván meg: Az alapitvány Wahrmann Mór nevét viseli. Kamataiból minden harmadik évben (1897., 1900., 1903., stb.) ezer forintnyi jutalom készpénzben vagy pedig hasonértékü aranyérem (Wahrmann Mór-érem) a Magyar Tud. Akadémia nagygyülésén azon magyar állampolgárnak itéltetik oda, a ki az ipar és kereskedelem terén akár a tudomány előbbrevitele, akár a gyakorlati találmányok, szerkezetek vagy szervezetek és intézmények fejlesztése és fölvirágoztatása szempontjából az illető évkörben legnagyobb érdemeket szerzett. 1897-ben, 1903-ban s minden következő hatodik esztendőben az ipar, ellenben 1900-ban, 1906-ban s minden következő hatodik esztendőben a kereskedelem terén a megelőző hat év alatt szerzett érdemek megjutalmazása kerül sorra. A jutalom okvetlenül kiadandó s mind az érem, mind pedig a készpénzbeli kiszolgáltatásnál a kisérő oklevélben Wahrmann Mór neve és az alapitvány jellege kiemelendő.

Első izben tehát az Akadémia a Wahrmann-jutalmat a tavalyi nagygyűlésen itélte oda, és pedig az ipar terén szerzett érdemek jutalmául. A jutalomra méltónak *Mechwart* Andrást, a Ganz-gyár igazgatóját találta, szakmájának közgazdasági jelentőségénél és azon messzekiható befolyásánál fogva, melyet működésével hazánk általános ipari fejlődésére gyakorolt.

«Első nagy sikere — úgymond a hivatalos jelentés — a nevét viselő hengerszékek feltalálása volt. A tengődő pesti waggon-gyár megszerzése után, azt csakhamar új életre keltette és a magyar államvasutak növekedő kocsiszükségletéhez képest annyira fejlesztette, hogy az ma már sürgős munka idején 4000 munkást foglalkoztathat és munkaóránként egy-egy vasúti kocsit bir előállitani. 1879-ben megalakitotta a gyár elektromos osztályát, a melyben Zipernovszky, Déri, Bláthy s más hazánkfiainak személyében csakhamar kiváló munkatársai fejlődtek, a kikkel vállvetve gyárát e szakmának egyik legelső képviselőjévé fejlesztette. A turbinák gyártásával is már évekkel ezelőtt kezdett foglalkozni és ma, a mikor a vizi erő felhasználása mindinkább a felszinre kerül, a gyár ezek szerkezetét kitünő surlódás-csökkentő elrendezésekkel és pontos fordulat-szabályozókkal már annyira tökéletesitette, hogy velük is az első helyre jutott. Újabban a gáz- és petroleum-motorokkal foglalkozik, — felkarolva, a Csonka-Bánki-féle magyar szerkezetet. Ez erőgépeknek a kisipar és a mezőgazdaság részéről nagy jövője igérkezik. Nem hanyagolta el a gyár régi különlegességét sem, a melylyel világhirét megalapitotta és az éjszakamerikai Griffin-féle gyártást nagy áldozatok árán hazánkban is meghonositotta. Ezért a Ganz-gyár a vasúti kerekek gyártása körül ma is az első helyet foglalja el a kontinens összes vasöntő művei között.

«*Mechwart* idegen föld szülötte. Mint egészen fiatal gépészmérnök származott hazánkba, a mikor a Ganz-gyár szolgálatába lépett, a melylyel életsorsa oly szoros összefüggésbe hozta. Megtanulta nyelvünket, magyar honpolgárrá lett, magyar családot alapitott és nemzeti érzelmeink osztályosává vált. A magyar gépipar felvirágoztatása körül közvetetlenül szerzett érdemeinél nem kisebbek azok, a melyeket a magyar gépészmérnöki kar keletkezése körül szerzett. A vezetése alatti Ganz-gyárban a budapesti müegyetemet végzett fiatal gépészmérnökök mindenkor meleg otthonra találtak. A ma már számra és sulyra egyaránt tekintélyes magyar gépészmérnöki kar nagy részének a Ganz-gyár volt gyakorlati iskolája és nevesebb gépészmérnökeink közül kevesen vannak, a kiknek képzésére Mechwart szelleme közvetlenül vagy közvetve befolyást ne gyakorolt volna. E hazafias érdemeivel reá szolgált arra, hogy ne csak a törvény értelmében tekintessék magyar honosnak, hanem a szó legnemesebb értelmezésében is eleget tesz az alapító levél ama rendelkezésének, a mely szerint ez aranyérem csak magyar honpolgárnak adományozható.»

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÁLTAL MECHWART ANDRÁSNAK ADOMÁNYOZOTT WAHRMANN-ÉREM.

·Az érem a napokban készült el s nagyságára és sulyára nézve felülmúlja az eddig ismeretes magyarországi aranyérmeket. Az érem mintáját az Akadémia elnökségének utasitása alapján Scharff Antal, a bécsi cs. és kir. pénzverőhivatal igazgatója véste s magát az érmet a körmöczbányai m. kir. pénzverőműhely verte ki. Van benne 60½ darab 20 koronás arany; átmérője 80 milliméter, vastagsága 5 mm.; sulya pedig 373 gramm, 368 gr. színsulylyal.

Az érem előlapján, a baloldalon «*A Magyar Tudományos Akadémia Wahrmann Mór-érme*» felirás olvasható. Az érem sikját egy babérlevelekkel diszitett szalag osztja két felé; ezen kisebb betükkel a következő felirás látszik: «*M. T. A. Mechwart Andrásnak MDCCCXCVII.*» Alól babérfa árnyékában az ipar személyesitője, a jobb vállán pőrölyt tartó Vulkán alakja volt látható, mellette áll a kereskedelem nyugtalan szelleme, Merkúr, jobb kezét Vulkán bal vállára téve. A szalag fölött Budapest képe domborodik ki, a lánczhiddal és az Akadémia palotájával.

Az érem hátlapján a Magyar Tud. Akadémia jelvénye (repülő sast itató nemtő) és ez a felirás van: «*A magyar ipar, kereskedelem terén szerzett érdem jutalmául.*»

Örvendetes dolog, hogy Akadémiánknak már ilyen nemü elismerést és jutalmat is van módja osztogatni, de nem kevésbbé örvendetes az a remény, hogy a föllendült magyar ipar és kereskedelem terén ezentúl is mindig lesznek olyan kiváló férfiak, a kik a Wahrmann-féle éremmel való kitüntetésre érdemeseknek fognak találtatni. *Dr. B. S.*

FINÁLY HENRIK.

1825—1898.

Régibb szabású, a sokoldalúság mellett is alapos képzettségü tudósainknak egyre gyérülő sorából ismét kidőlt egy kiváló férfiú, *Finály* Henrik, kolozsvári egyetemi tanár, kinek tudományos és irodalmi munkássága a külföldön is sok elismerésben részesült.

Hetvennégy évre terjedt szép hosszú élete épen olyan gazdag volt küzdelmes változatosságban, mint ernyedetlen és sikeres tevékenységben. *Finály* Henrik Lajos Ó-Budán született 1825-ben. Középiskolai tanulmányait Pesten a kegyesrendiek, majd az evangelikusok gimnáziumában elvégezvén, 1841-ben Bécsbe ment a

Scharff Antal

l.

Num. Kőr

1941. 89. l.

el Renaissance par Constant Sévin. *Grand en émail* par Constant Sévin. *Grande ge* par Constant Sévin. *Cheminée* par stant Sévin. *Table* par Constant Sévin. *ule Renaissance* par Constant Sévin. *Tapis té de la Perse rehaussé d'argent.*

ITSCHRIFT FÜR BILDENDE KUNST. 24-ik -ik füzet. 1888 november. Szöveg: C. von ow, *Das neue Burgtheater in Wien.* Három el. *Murillo in Madrid.* Egy képpel. ard Graul, *Eine Gallerie antiker Porträte.* dor Grafs neueste Funde in Aegypten. uss.) Egy képpel. Bücherschau. Paul nfeld, *Ein alter holländischer Kunstforscher.* k a szövegen kívül: *Gerard Don's Selbst-ss,* Radirung von Louis Kühn. *Antikes it,* Heliogravüre. *Amme mit Kind.* Ge- von Franz Hals, Radirung von Albr. er. — 3-ik füzet. 1888 deczember. g: W. Koopmann, *Rafaels Federzeich-n.* Három képpel. C. von Lützow, *Das Burgtheater in Wien.* (Schluss.) Három l. Adolf Rosenberg, *Die neuen Veröffent-*

SCHARFF, Antal szobrász, érmész

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992. [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991 161-162.

Kozmata Ferenc fényképe, 1880-as évek vége
Legújabbkori Történeti Múzeum Nemzeti Történeti Fényképtárában ltsz. 1387/1952
Kat. B.2.11.

kabátot, keménygalléros inget és fehér pettyekkel díszített nyakkendőt hord. Megragadó a karakter pontos visszaadása. A Koller-féle felvételen sokkal jobban kitűnik a magas homlok, és a szemekből eredő tekintetben határozottabb egyéniség mutatkozik. Az arctípus alapvetően nem változik, hiszen a két felvétel hozzávetőlegesen egy időben készülhetett, tán ez utóbbinál lágyabb a személyiség, a pillanatnyi rezdülésekből eredő viszonya a fotográfussal szemben; de tudatában van a megörökítés fontosságának.

Anton Scharff: Ybl érem 1899. [12]

Ybl szinte sohasem jelenik meg a Sommer-féle szoborábrázolás és egy fényképfelvétel kivételével teljes szembenézetben. Nem eldönthető, hogy e hiteles arckép a művész egyéni inspirációjának szülötte vagy fénykép után készült, de az kétségtelen, hogy Scharff érmén szabadulni próbált minden kötöttségtől, melyek a grafikai ábrázolásokra oly jellemzőek, és az egyöntetűség hatását váltják ki a szemlélőből.

Egy bizonyos — ha kortársait nézzük —, hogy Ybl sokkal visszahúzódóbb egyéniség volt, mint Hauszmann Alajos vagy Lechner Ödön. Talán a Steindl-féle magának maradó embertípus, aki csupán idősebb korában volt hajlandó akár fényképfelvétel, akár festmény és szoborábrázolás érdekében modellként szerepelni.

Ezért van az, hogy az ifjúkor és a férfikor közötti évekből arcképes ábrázolást szinte semmit sem ismerünk.

Tehetségének kibontakoztatása pedig folyamatos; mind a budapesti érvényesülés, mind a külföldi sikerek megadták számára azt a rangot, hogy portréi nyilvánosságra kerülhessenek.

Az 5x5 cm-es ezüstérem öntött formában készült, vagy ólom- vagy viaszminta után. Az arcképet megörökítő előlap olyan finom kidolgozású, hogy más technológiai eljárás elképzelhetetlen.

Feltűnő az arc tökéletes plaszticitású megoldása — semmi merevség — a kézi formálás minden jellegzetességét magán viselő korszerű mű szinte meghökkentő precizitása a 19. század végi éremművészetnek. Az arc kissé kiemelkedő, mely követelmény, de ha kinagyítva szemléljük, akkor nagy méretű

12. Ezüst példánya az OMF Magyar Építészeti Múzeumának tulajdonában. 70.02.10. ltsz. — Az érem keletkezésének történetéről lásd L. Kovásznai Viktória tanulmányát e katalógusban. pp. 165-166.

Koller Károly fényképe, 1889
LTM Nemzeti Történeti Fényképtára
Kat. B.2.10.

domborműves arcképnek is elfogadhatnánk, bár az arcképrész mérete 1,5x1,5 cm.

Alkalmazkodik az arcképhez a ruhaviselet, mely a gyakori ábrázolások típusát követi, azzal a különbséggel, hogy Ybl ezen az érmen nyakában viseli a Lipót-rend lovagkeresztjét, melyet 1885-ben kapott meg.

ugrik a bele a szemébe orditja, bögi: „Háromévesek, háromévesek". Mikor erre senki nem reagál, Verő megint ugrálni kezd, most már azt hadarja és röpiti és krákogja széjjel vörös vad fogyatkozatlanságában: „Négyéadokeccer, négyéadokeccer!" Megint ugrik egyet: „Négyéadokeccer"! Egy öreg, fáradt börzianer áll Verő mellett, nézi, csodálja ezt a higanyembert, ezt a veszett hőmérőt, hol negyvenegy fokon felül áll, hol leesik a harminchatra. Perc mulva megint negyvenegy és öt tized.

Négyéveszek magyart! — orditja egy öreg rekedt. Kezét odatartja a szája elé, irányitja a hangot, hogy még jobban süvitsen. Hadzsák és rekedtek, hetven éves szélütöttek, sánták, félszemüek a akik két bottal jönnek ide, itt vad oroszlánok lesznek. Egy öreg zsidó ezt kiabálja: „Kohóban kinek van üzlete? Kohóban kinek van üzlete?" Esküszöm, nem tudja szegény, hogy mi az a kohó. Ebben a vad viharban láttam egy csöndes, finom embert, odament valakihez és halkan és diszkréten megkérdezte: „Szabad kérdeznem kedves uram, hogyan áll most a Magyar hitel?" A kedves uram, akit megkérdezett, hasbalökte és elszaladt. Megkérdezett egy másikat a finom ember. Ez egy vadspekuláns volt. Ránézett a finomra s beleorditott a szájába, mint egy paralitikus: „Százért veszek szászvárosit! Százért veszek százvárosit". A csöndes ember nem volt képes megtudni, hogy áll a Magyar hitel.

Negyed egykor, amikor legvadabb volt a vihar, mikor a pokoli zajban repedeztek az oszlopok, bejött egy nagy, óriási tőzsdeszolga. A szolga megállt a terem közepén s egész könnyedén tulorditott mindenkit:

— Austerlitz urat keresik! Osterlitz! Osterlitz!

Nádas Sándor.

AZ ÚTON

A Pesti Napló eredeti uj regénye

Az uton, ez a cime uj regényünknek, melynek *Sándor* Imre a szerzője. Az irodalmi értékü uj regény közlését *vasárnap* kezdi meg a *Pesti Napló*-ban.

Sándor Imrét, a fiatal irógárda egyik legönállóbb és legtehetségesebb tagját nem kell bemutatnunk a *Pesti Napló* olvasóinak. Lapunk hasábjain tünt fel s egyszeribe népszerüvé vált éles meglátásu, *friss, értékes* mondanivalókkal és az élet zamatával telitett irásai révén. Nemrégiben megjelent *Boldogság* ... novellás könyve a sajtóban és az olvasóközönség széles rétegeiben keltett feltünést.

A regény, amelyet *Sándor* Imre irt, *szerelmi* regény. A husz éves fiu és tizennyolc esztendős lány szerelmét — korunk fájdalmas és *mély* problémáját! — tárja elénk ez irás. Nem azokról a szerelmesekről van itt szó, kik hosszu esztendőkig *várnak egymásra*, elfáradtan, elszáradtan, únott vőlegénységben, gyötrelmes, aggódó mátkaságban, hanem azokról, akik még többet és igazabban szenvedve, örökös kinos lelki küzködésben mennek végig *az uton*, melyen a végtelen erkölcs: a természet küldi, taszitja, korbácsolja végig őket, hogy zokogva essenek össze a kietlen fa előtt, melynek *társadalom* a neve és melynek kövein hiába törik véresre kezeiket.

Korfestő, anélkül, hogy törekedne rá, *irányregény* — a szó müvészi értelmében — anélkül, hogy nagyképüen annak akarna látszani.

A szerelem fejlődése, — a „harc a fölényért" — van megirva ebben a regényben, az illuziók és hiuságok összevegyülésében oly meglepő igazsággal a *valódi* lelki gyötrődések oly biztos részletezésével, hogy itt az irónak minden szava vallomásként hat.

A nő szenvedése van megirva ebben a regényben, akit „letaposnak, mint mikor égő házból menekülnek az emberek" és a férfi szenvedése, aki önzésében szenved.

A nagyszerü megfigyelések, apró derüs mozzanatok megirása, melyekből mindig kiütközik az „örök emberi", a pontosan látó, kissé gunyos szem, mely mögött érezni a megértés meleg szeretetét, oly irói sajátságai *Sándor* Imrének, melyekre nem kell külön felhivni a *Pesti Napló* olvasóinak figyelmét.

NAPI HIREK

Az idő

Vasárnapra változékony idő várható, elvétve esővel és lényegtelen hőváltozással.

— **Az Esztendő októberi száma.** Az *Esztendő*, a nagy magyar folyóirat ezekben a sötét és végzetes napokban — komor mementóként — Kossuth Lajosnak nevét tüzte a homlokára. Mult hónapban megkezdte eddig kiadatlan és mindenütt nagy feltünést keltő leveleinek közlését, melyeket a turini remete késő aggkorában egy fiatal leányhoz irt, akit rajongó regényes szerelmével *Napsugárnak* nevezett. Sohasem lehet időszerübb a magyar függetlenség apostolának a szava, mint ezekben a napokban. „*Aki* — irja ezekben a levelekben — *a mai magyar* (akarom mondani *osztrák-magyar) országban boldogulni akar, annak engem kerülni kell, mint az ördög kerüli a tömjént. Bizony mondom, hogy aki mai nap boldogulni akar, annak meg kell tagadni, hogy engem ismert, mint Péter a Krisztust megtagadta*". Azok a levelek, amelyek az *Esztendő* októberi számában megjelennek, más hangnembe csapnak. Napsugár férjhez megy és a levelek irója most még sötétebb és komolyabb módon bucsuzik el az élettől, a történelemtől, a magyarságtól. A levelek elé *Hatvany Lajos* irt pompás és részletekbe mélyedő lélekelemzést. A számot *Z. Saroltának* képe disziti. A másik nagy szenzációja az *Esztendő*-nek *Kaffka* Margitnak „*Árimetiai*" cimü novellája, amelyet szintén a mult számban kezdünk el közölni, ugy, hogy a két közlemény — az *Esztendő* történelmi és irodalmi szenzációja — most egymás mellett lelhető fel. Kaffka Margit nemes irásmüvészete sohasem ragyogott ily tökéletesen és tündöklően, mint ebben a mesteri novellájában. Ki kell emelnünk még a szám tartalmából dr. *Molnár* Gézának, a Zeneakadémia tudós és finom tollu tanárjának remekbe készült kis értekezését *Pártos* Szilárdról, *Hermann* Bang kedves rajzát a *Vénkisasszonyról*, *Lengyel* Menyhért népszerü és bátor *Svájci naplóját*, valamint a nagy orosz átalakulásról szóló cikkét. *Harsányi* Zsolt verset irt, *Tóth* Árpád *Musset* egy igen hires balladáját szólaltatja meg magyarul és az *Esztendő* ezuttal egy uj költőt is bemutat, aki bizonyára szélesebb körökben is magára vonja az érdeklődést: *Endre* Károlyt. A rovatok gazdagok és érdekesek. A könyvek rovatában egy képzett nyelvész számol be az uj pesti jassz-szótárról. A napló-rovatban *Tábori* Kornél a zágrábi magyarok katakomba életét tárja fel, dr. *Földi* Mihály, az *Esztendő* orvosi munkatársa a gyilkos spanyol nátháról szól szakszerüen, svájci tudósitónk levelet küld, dr. *Balkányi* Béla pedig közgazdasági cikkel szerepel. Az *Esztendő* minden ujabb száma felülmulja az előbbit érdekességben, tartalomban és gazdagságban.

— **Tárcánk.** A *Pesti Napló* sohsem választotta el az irodalmat az élettől. A müvészet nem elszigetelt jelenség. Minden müvészi alkotás épp ugy beletartozik az életbe, mint a politika, az ipar és mint sajnos a háboru. A legkisebb vers és tárca ennek az életnek eredője, amelyet élünk.

Ezért *elvben* legalább, nem mondunk le a tárcák megszokott s nékünk oly kedves müsoráról. De sajnos az elv gyakorlatban nehezen keresztülvihető, ily történelmi események idején. A napilap ma tizenkét oldalán a világrendítő eseményeké. Tárcaműsorunk mégis annyit jelent, hogy minden igyekezettel a müsorigéret beváltására fogunk törekedni. Ha ez nem sikerül, nem rajtunk múlik. Kérjük az olvasók és irók szives elnézését.

— **Miklós Ödön — titkos tanácsos.** A király *Miklós* Ödön főrendiházi tagnak a valóságos belső titkos tanácsosi cimet adományozta. A kitüntetés közéletünk érdemes, kitünő tagját érte. Az uj titkos tanácsos mint a szirmabesenyői kerület képviselője kezdte meg politikai pályafutását. *Wekerle* első miniszterelnöksége alatt a földmivelésügyi minisztérium államtitkára volt és müködéséhez számos kiváló alkotás emléke füződik. Ő képviselte a római nemzetközi közgazdasági intézetben a magyar kormányt s itt is kitünően töltötte be feladatát. A földmivelésügy terén szerzett érdemeit ismerte el a király, amikor néhány évvel ezelőtt a főrendiház tagjává nevezte ki. Mostani kitüntetése ismerősei és egyben tisztelői körében igaz és nagy örömet keltett.

— **A miniszterelnök a cenzuráról.** Az ujságkiadók és a budapesti ujságirók egyesületének küldöttei tiszteletek szombaton délelőtt *Kóbor* Tamás és *Márkus* Miksa vezetésével *Wekerle Sándor* miniszterelnöknél *a cenzura ügyében*. Kóbor Tamás előadta, hogy az ujságiró egyesület választmánya avval a kéréssel fordult az ujságkiadókhoz, hogy *ne türjék továbbra a cenzurát, hanem egyoldalu eljárásra határozzák el magukat*. Az ujságkiadók az ujságiró egyesület kiküldötteivel tartott megbeszélésen azonban abban állapodtak meg, hogy nem ezt az utat választják, hanem *a miniszterelnökhöz fordulnak sérelmeikkel és tőle kérik a lapokra sulyosan nehezedő cenzurának enyhitését*. Kérik különösen a paritást az osztrák sajtóval, a külpolitikai helyzetnek, az Ausztriával való viszonynak, a békeakció egész anyagának és általában minden olyan felmerülő kérdésnek a szabad ismertetését, amely nyilvánvalóan *sem a hadviselés, se a békeakció érdekeivel nem függ össze*. *Wekerle* Sándor miniszterelnök válaszában mindenekelőtt rámutatott arra, hogy *soha a háboru kitörése óta a cenzurát liberálisabban nem kezelték, mint éppen most*. Olyan szabadsággal támadják politikailag a kormányt, mint a béke idejében. A hadviselés és az azzal kapcsolatban álló külpolitika szempontjából azonban a cenzura *bizonyos korlátokat állit* és különösen olyan átmeneti időben, aminő volt a bolgár események által előidézett helyzet.

Szakács Andor azt a kérést terjesztette elő, hogy *a parlamenti beszédek szabadon legyenek közölhetők*, hogy szüntesse meg a kormány az előzetes cenzurát azokkal a lapokkal szemben, amelyek jelenleg ellenőrzés alatt állanak s hogy *a cenzura legfőbb vezetését vegyék ki a jelenlegi sajtófőnök kezéből*, aki ezeket az ügyeket nem kezeli elegendő jóindulattal és német példára valami jelentékeny, nagyszabásu és liberális embernek a kezébe adják. *Légrády* Ottó és *Kóbor* Tamás az ujságkiadók nevében kijelentette, hogy a harmadik kéréssel nem azonositják magukat. *Wekerle* Sándor miniszterelnök utalt arra, hogy a parlamenti beszédek közlése kérdésében *a parlament határoz*. Előzetes cenzura alatt a napilapok közül csak egy lap áll, mert *különleges bánásmódot kért*, ami ellen a többi lapok is mindig panaszkodtak és *ezt nem lehetett türni*. Gonda miniszteri tanácsos *pártatlanul és tiszta kézzel teljesiti kötelességét*. *Márkus* Miksa a politikai cenzurát megszüntetendőnek tartja. *Wekerle* ezután kijelentette, hogy politikai cenzurát egyáltalában nem gyakorolnak. A lapoknak azt a kivánságát, hogy a fontosabb kérdésekről megfelelő információt nyerjenek, teljesen indokoltnak tartja. A miniszterelnök azzal bucsuzott el a küldöttségtől, hogy konkrét igéretet nem tesz, *ellenben ebben a szellemben cselekedni fog*.

A *Budapesti Ujságirók Egyesülete* a cenzura ügyében szombaton délután ,újra választmányi ülést tartott *Márkus* Miksa udvari tanácsos elnöklésével. *Szakács* Andor jelentést tett a miniszterelnöknél megjelent bizottság eljárásáról. A választmány erre vonatkozólag beható vita után egyhangulag a következő határozatot hozta:

A Budapesti Ujságirók Egyesületének választmánya tudomásul veszi annak a bizottságnak jelentését, amely a lapkiadók érdekképviseletével együtt a miniszterelnöknél eljárt, hogy a politikai cenzura teljes megszüntetését kieszközölje. A miniszterelnök ur ilyen irányu cselekedeteket igért és az egyesület választmánya e kijelentésnek tettreváltását beakarván várni, a halnapra hirdetett rendkivüli közgyülés megtartását egyelőre elhalasztja. A választmány egyuttal kimondja, hogy akcióját folytatja és utasitja a bizottságot, maradjon permanenciában, kisérje figyelemmel a cenzura kezelését és a választmánynak tegyen javaslatokat az esetleg szükséges további lépésekre vonatkozóan.

— **A király a cionizmusról.** Bécsből jelentik: A zsidó hitközség uj főrabbija, dr. *Chajes* kihallgatáson jelent meg a királynál. Az audiencián az uralkodó melegen érdeklődött a zsidó menekültek felől s szóba került a keleti zsidóság kérdése is. A főrabbi elmondotta felfogását *a cionista mozgalomról és az önálló zsidó államról*. Megvilágitotta a cionizmus alapvető tételeit és eloszlatta azt a sok téves feltevést, amely a cionizmusról a köztudatban van. Őfelsége megkérdezte, hogy képes volna-e Palesztina befogadni az egész zsidóságot.

— Erre nem is gondolnak a zsidók, — válaszolt a főrabbi, — a második zsidó állam fennállása óta elszórtan élt a zsidóság nagy része és *a zsidók mindig jó szolgálatot tettek uj hazájuknak*.

A főrabbi megemlitette, hogy tudomása szerint a külföldön is nagy a rokonszenv Ausztria uralkodója iránt. Károly király azt válaszolta, hogy *trónralépése óta egyetlen célja van csupán: a béke*.

— **Halvany Lajos az Urániában.** Az egész ország érdeklődését felköltötte az a szenzáció, amely az *Esztendő* hasábjain látott napvilágot. *Kossuth* Lajos egy fiatal hölgyhöz intézett levelei egyszeriben közelebb segitik az utókort a nagy ember lelki életének megismeréséhez. Ezekről a levelekről *Halvany* Lajos ma, vasárnap délelőtt féltizenkettőkor nagy érdekességü előadást tart az Urániában. Felolvassa az eddig még kiadatlan levelek legérdekesebb részleteit és eléjük irt tanulmányát, azonkivül eredetiben bemutat néhány Kossuth-emléktárgyat. A levelek közlését különben az *Esztendő* jövő héten megjelenő dusgazdag októberi száma fogja folytatni.

— **Tanitók nagygyülése.** A magyarországi tanitótestületek elnökei ma délelőtt körülbelül százan a régi képviselőházban nagygyülésre jöttek össze, hogy a tanitóság bajait megbeszéljék.

Moussong Géza elnöki megnyitójában rámutatott arra, hogy pénz helyett mindig igéretekkel fizetik ki a tanitókat. A köztisztviselők és az állami tanitók között még mindig óriási különbség mutatkozik a tanitóság hátrányára. *Rákos* István alelnök, az anyagi ellátás kérdéséről beszélt. A tanitói oklevél nemcsak hogy egyenértékü az érettségi bizonyitvánnyal, hanem még több is annál, mert életcél és ezért a tanitók részére a középiskolát végzettekkel egyenlő elbánást kér. A tanitók helyzetének javitását célzó miniszteri tervezet csak félmegoldás. A tanitók most már kénytelenek az érzelmi momentumokat mellőzni, mert a gyomruk beszél. *A tanitók mostoha ellátása az oka* a nép kulturátlanságának. Határozati javaslatot nyujt be, mely követeli, hogy a tanitóság javadalmazása egységes alapon szervezessék meg, az összes szolgálati évek beszámításával, kéri a tanitóságnak a XI—VIII. osztályba való sorolását és a várakozási idő eltörlését, a háborus segélynek kétszáz százalékban való megállapitását, a felekezeti, községi és állami tanitóknak háborus segélyben egyformán való részesitését, a nyugdijtörvény revizióját, visszamenőleg a háboru kitöréséig és hogy a nyugdijba a háborus segélyt is számitsák be. *Balog* Károly (Nagyvárad), *Szabó* Lajos, *Erős* Károly felszólalásai után *Jámbor* István a felekezeti iskolák államositását sürgette. Több felszólalás után elfogadták a határozati javaslatot azzal a kiegészitéssel, hogy a fizetésrendezést már január elsejétől kezdve kérik. *Rákos* István végezetül a tanitóknak a közoktatási viszonyokra való tekintettel azonnali elbocsátását kérte a katonai szolgálatból, mire a nagygyülés véget ért.

— **Nem lesz szinész-sztrájk Bécsben.** Bécsből jelentik: *Schober* bécsi rendőrigazgató intervenciója folytán szombaton délután a szinészegyesület és a szinigazgatók közt folyó többórás tárgyalás során *sikerült a szinészek fenyegető sztrájkját megakadályozni.* Szombaton, mint rendesen, *minden szinházba játszottak.*

— **A spanyol-járvány.** A spanyolnátha terjedésére való tekintettel *Bódy* Tivadar polgármester *megtiltotta a bucsuvásárokat.* A polgármester rendelkezése következtében *a vasárnapi ferencvárosi bucsuvásárt sem tartják meg.* Az ájtatosságok természetesen ezentul is zavartalanul folynak. Itt emlitjük meg, hogy a polgármester szerdára összehivta a közegészségügyi bizottságot, amelyen jelentést fog tenni a spanyolbetegség terjedése ellen tett óvóintézkedésekről. A járvány következtében, mint megirtuk, a mozikat is be fogják zárni. A Magyar Mozgóképszinháztulajdonosok Országos Szövetsége szombaton délelőtt tartott gyülésén arra való tekintettel, hogy a kormányrendelet értelmében való üzemmegszoritás mellett üzemköltségük egy töredékét sem képesek bevenni, elhatározták, hogy *hétfőn, október hetedikétől tizenharmadikáig,* a kormányrendelet tartamára, *üzemüket teljesen beszüntetik.*

— **A villamosvasutak megváltása.** Szerdán összeül a főváros pénzügyi bizottságának huszas albizottsága, hogy a városháza aktuális kérdéseiről tárgyaljon. Napirenden szerepel az *üzemi szabályzat,* amelyről már tavasszal és nyáron is sokat vitatkoztak. Végül is az előterjesztést visszaadták az elnöki ügyosztálynak, mert tulságosan radikálisnak találták és mert a községi üzemek vezetői és az illetékes tanácsnokok féltették a reformtól a hatalmukat és tekintélyüket. Most lényegesen javitott, megszeliditett formájában kerül a javaslat a bizottság elé és minthogy az üzemek contemplált ellenőrzésétől ezek szerint nem kell többé tartani, bizonyos, hogy elfogadják. Az ülésen a polgármester jelentést fog tenni a *Közuti Vasut megváltására* vonatkozó tárgyalások megfeneklésérőll és bizonyára szóba fog kerülni a megváltás uj alapja. Tárgyalni fogják a *Városi Villamos kisebbségi részvényeinek megváltását, a fogaskerekü vasut koncessziójának meghosszabbitását* és a *közlekedési adó* jóváhagyásának kérdését.

— **Mit kérnek a tisztviselők.** Az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete ma választmányi ülést tartott, melyen elhatározták, hogy felterjesztést intéznek a kormányhoz és a következőket kérik: *100, 150 és 200 százalékos háborus segélyt, 1000 korona évi családi pótlékot, nyugdijasok segitését, lakbérrendezést, illetve 50 percent lakbérpótlékot.* Egy szuszra ennyit. Szegény tisztviselők, ugy belejöttek a sok mindenféle kérés előterjesztésébe, hogy észre sem veszik, hogy minden hiába, ettől a kormánytól semmi remélni valójuk nincsen. Kár a papirosért, amire a kérvényüket irják. Ők csak kérnek, egyre kérnek . . .

— **A koksz ára.** A tanács október 7-től kezdve további intézkedésig a darabos és dió koksz árát az óbudai vagy ferencvárosi telepen átvéve, métermázsánként 13 koronában, a mogyoró kokszét 10 koronában állapitotta meg. A fuvardij sik területre 2 korona 50 fillér, hegyvidékre és Kőbányára 3 korona, a zsákolás 2 korona métermázsánként.

— **Az első tisztviselő-konyha megnyitása.** Nagyváradi tudósitónk jelenti: A *Pesti Napló* már megemlékezett arról, hogy Nagyvárad városa volt az első, amelyet részint geográfiai fekvése, részint lakosságának foglalkozása arra utalt, hogy a háboru kitörése után mindjárt a közellátást hatósági gondjaiba vegye. 1914 decemberében, amikor az élelmezési gondok más városokat nem igen háborgattak még, Nagyvárad városa már megbizta *Lukács* Ödön főjegyzőt, hogy a közellátás ügyének szervezését vegye kezébe. Lukács Ödön mindjárt nehéz helyzettel találta magát szemközt. Már 1915 januárjában bajok támadtak a lisztforgalom körül, noha Nagyváradon nagy malomvállalatok vannak. A malmok nem sokat törődtek a város szükségletével, de lisztjüket ott helyezték el, ahol nekik az üzletileg kedvezőbb volt. A főjegyző erre a legfontosabb élelmiszereknek, igy a lisztnek, burgonyának és a zsirnak a forgalmát hatósági kezelésbe vette s az árusitást a hatósági üzletekben azonnal megkezdte, majd behozta a *jegyrendszert* is. Ez az élelmezési politika azzal az előnnyel járt, hogy tartaléktőkét is szerezhetett a város, amelyet *szociális programmjának* céljaira igénybe vehet.. E tartaléktőke segélyével *Lukács* Ödön *napközi otthont* rendezett be, ahol naponta *700—1000 gyermek kap ingyenes ellátást.* E tartalék fedezi a téli melegedő szobák költségeit. Ez tette lehetővé, hogy a kis existenciák részére *városi konyhát* rendezzenek be, ahol naponta *600—700 ember kap mérsékelt áron ebédet.* E konyha megszervezése után a *munkás-étkező* felállitása következett. Itt naponta mintegy *ezer munkás étkezik* s 2 korona 60 fillérért levest, főzeléket feltéttel kap ebédre. A munkás-étkező berendezése után *a tisztviselőkre* került a sor. Számukra a város központján csinosan berendezett *éttermet* nyitott a város szeptember 8-án s ezzel ismét egy uttörő szociális vállalkozást vitt sikerre. A tisztviselői étkező a [illegible] Sas-szálló egyik földszinti nagytermében van. Ezt az étkezőt Nagyvárad minden köz- és magántisztviselője látogathatja. Háromféle terítéket állapitottak meg és pedig: leves, főzelék, pecsenye feltétből álló terítéket 2 korona 70 fillérért, leves, főzelék, pecsenye feltét és tésztából álló terítéket 4 korona 60 fillérért, leves, előétel, pecsenye és tésztából álló terítéket 7 koronáért. A terítékek mindegyikére havi bérletet lehet váltani. Ha a készlet megengedi, az étkezőt más társadalmi osztálybeliek is látogathatják. A tisztviselői étkezőt naponta máris *ezer* ember látogatja. Az étkezőt látogató tisztviselőknek a látogatás idejére szóló élelmiszerjegyeiket be kell szolgáltatni.

— **A fodrászok ünnepsége.** A magyarországi borbély- és fodrászsegédek szakegyesülete és a hölgyfodrászsegédek csoportja október 13-ikán délután öt órakor a Vigadóban szakiskolai bemutatást, versenyfésülést és táncmulatságot tart érdekes programmal és dijakkal.

— **A berlini sakverseny.** Berlinből táviratozza tudósitónk: A dr. Lasker világmester és a sakkvilágbajnokság várományosai közt folytatott nagymesterverseny szombati fordulójában a Rubinsteinen— dr. Lasker-féle vezérgyalogjáték állt az érdeklődés központjában. E mérkőzés azonban — egyenlő hadállások mellett — függőben maradt, ellenben a világmesternek Schlechter-rel való függő játszmája (négyes huszárjáték), amely teljes kiegyenlitésre vezetett, végeredményben érdekfeszitő küzdelem után eldöntetlenül végződött. A Schlechter—dr. Tarrasch mérkőzés — spanyol parti — sem fejeződött be, egyébként a nürnbergi dr. Rubinstein-nel váltott játszmában, amely fordulatos volt, az ujrafelvételnél néhány lépés után döntetlenné tette a küzdelmet. A verseny állása a következő: dr. Lasker 2 (1), Rubinstein 2 (1), Schlechter 1 (1), dr. Tarrasch 1 (1). — A vasárnapi fordulóban mérkőznek Rubinstein—Schlechter, dr. Lasker—dr. Tarrasch.

— **Jótékony adományok.** A következő adományok érkeztek hozzánk: A vak katonák javára: M. kir. 51. honvéd tábori nehéz tüzérezred 4. üteg. elkobzott kártyapénz 39 korona 43 fillér. A valkányi ifjuság által rendezett mulatságból maradt tiszta jövedelem 38 korona 60 fillér. Bolyai izr. hitközség 16 korona. Hoffmann János (Zalatárnok) 20 korona. N. N. (Taktaharkány) 100 korona. Tóth Dénes (Balaton Zamárdi) 19 korona. Skorpál lányok (Somogycsurgó) 17 korona 20 fillér. Nánásy Endre máv. áll. felvigyázó 4 korona. Pap Sándorné (Nagyszőllős) 10 korona. Miskey Erzsike (Fülöpszállás) 10 korona. Az elesettek özvegyei és árvái javára: Danleder János, Kasznár Albert és Mészáros Gyula (Soptér) 55 korona. Telkei Mariska (Czegléd) 2 korona. A rokkant katonák javára: H. F. m. k. 120 honvédtáb. tüzérezred 4. üteg (Tábori posta 47.) 7 korona 50 fillér. Az egyetemi hallgatók javára: Szőll Kálmán k. tanitó (Nagypaka) 4 koronát. A tüdővészes katonák javára: A bolyai izr. hitközség 16 K. Szt Antal szegényei javára: Demeter Gyula gyógyszerész (Nágócs) 40 koronát.

— **Az osztálysorsjáték** szombati huzásán a következő nyereményeket sorolták ki: 60.000 koronát nyert: 26036. 10.000 koronát nyert: 91328. 5000 koronát nyertek: 49693 62171. 2000 koronát nyertek: 755 3131 3458 10186 10995 11677 19075 21993 25268 29510 31214 37951 42773 49235 50099 52741 53021 59244 64791 65510 69290 74817 75517 76079 82389 84358 89804 93379 96624 99559. 1000 koronát nyertek: 2905 2910 4212 4713 5546 5751 7041 7447 10601 10891 13538 16909 19504 19907 22635 23130 24370 24850 25505 27938 28295 29087 31841 32250 36734 37000 37768 41404 42179 44125 44821 46806 49246 49393 49585 50387 53134 53239 54565 54741 58239 62722 63546 63787 67470 68588 69378 72354 76762 77990 79655 85287 89710 90781 98148 93858. 500 koronát nyertek: 2143 2734 3130 12329 15619 15640 17771 21088 21892 23227 23960 24226 24696 25187 25337 25457 26265 27065 28194 29582 30119 30385 32345 35195 36226 38244 38334 39040 39871 39961 41396 42813 43034 44969 45594 47110 48392 50484 52929 54009 55442 55690 56823 57189 61614 61711 62020 62086 62507 64163 65629 65559 66472 67734 67841 69390 70288 70964 71619 73119 75980 79218 79771 79771 82229 84602 85348 85552 85831 87628 90733 90864 91145 93119 93368 93857 95694 95965 97269. Kisorsoltak még több 200 koronás nyereményt.

— **Házasság.** Deteki és tengerfalvi *Meczner* József nagybirtokos, néhai Meczner Gyula, Zemplén vármegye főispánja és neje, lázi Farkas Mária fia, oltárhoz vezette a belvárosi plébánia templomban nyéki *Faragó* Rózsikát, néhai nyéki Faragó Károly huszárőrnagy és Szalay Hedda — jelenleg szigethi Barthos Tivadar csász. és kir. kamarás, miniszteri osztálytanácsos neje — leányát. Az esketési szertartást *Rott* Nándor veszprémi püspök végezte. Tanuk voltak szigethi Barthos Andor dr. cs. és kir. kamarás, miniszteri tanácsos és besnyei Bessenyey Zeno főszolgabiró.

Bene Sándor, a Magyar Textilipar Részvénytársaság igazgatója Budapesten eljegyezte *Bárdosy* Ilust Kassáról. (Minden külön értesités helyett.)

Laczkovich László eljegyezte *Szabó* Bözsikét Budapesten.

Platschek Andor tartalékos főhadnagy és *Engel* Ily a mai napon házasságot kötöttek.

— **Gyászroval.** *Szilasy* Herminusz az eperjesi katolikus főgimnázium tanára harmincnégy éves korában meghalt.

Hammersberg-Ganzstouck Aladár, volt budapesti református egyházi tanácsos, Miskolcon hatvankét éves korában meghalt. Az elhunytban *Hammersberg* László Abaujvármegye és Kassa volt főispánja testvérét gyászolja.

Scharl Artur festőművész, a Kassa-oderbergi vasut főellenőre, október 4-én, rövid szenvedés után meghalt. Az elhunytban báró Gautsch volt osztrák miniszterelnök unokaöccsét gyászolja. Vasárnap délután temetik a kerepesi-uti temető halottasházából.

= **Spanyol influenzás** beteg környezete *Anacot* pasztilla szopogatásával óvja magát a fertőzéstől. Minden gyógyszertárban ára 1.80 K.

= **Archajakat** (hölgyeknek) végleg kiirtja felelősséggel Pollák Sarolta (Andrássy-ut 38. I.). Rögtöni hatás. „Miracle" hajeltávolitószer szétküldése utasitással. Arcápolás. Szemölcsirtás. Szépitőszerek.

= **Spanyol náthától** menekszik, ha rendszeresen használja a Fodormenta-Lysoformot.

Tarka krónika.

Másvilág — Szórakozottság

Az alábbi kis beszélgetés, amely a nyugati pályaudvar előtt hangzott el, éles világot vet arra, milyen nagyot fordult a világ a messze Alföld szivében, magyar falvakban, magyar tanyákon is.

Tempós beszédü, subás atyafival beszél egy hivatalnokformáju, sovány ur.

— No, mi ujság, bátyám, odahaza? — kérdi a falusi magyartól.

— Hát csak megvolnánk valahogy — rándit egyet a vállán az atyafi. — Nincs semmi baj, elég jól megy a dolgunk. Ha az a pár békebeli gazdag ember nem volna, akkor már nem is volna szegény ember a faluban . . .

*

Egy pesti gimnázium szigorlatára, aki a szórakozottság gyakorlati mestere, a mult héten el akart utazni. Feleségétől elbucsuzott, kiment a pályaudvarra és beszállt egy fülkébe.

Ott eszébe jut, hogy még nem vett ujságot. Kimegy a várótermen keresztül a folyosóra, vesz egy napilapot és elkezdi olvasni. Lehet, hogy a zavaros külpolitikai helyzet eseményeinek izgalma is közrejátszott a dologban, a valóság az, hogy nem a kupéba ment vissza, hanem az ujságot olvasva szépen hazasétált. *Azt hitte, hogy megérkezett Budapestre.* (Ö. A.)

Scharff

Cserép

Lásd

Numizmatikai Közlöny

1904. 44. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

Scharff A

Éremvéső

lásd

Numizmatikai Kozlog

1909. 81 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év..... hó.... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

am.

évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Scharff A

Laid

Numismat. Közl.

1910. 117.

118.

123.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Scharff Antal

Lisd

Gohl Bujabb 91 l

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

Scharf Antal

ércw.

Wód

Az Építészipar

1883. 283–284 l. (A Magy. Mérnök és Építész Egylet nagy aranyérme)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a mühelyfőnök vag
aláírás

8. sorsz. Mühelyi minta. —

Scharff Albert

medailleur

irod.

(A Pulszky érem) Keppel

Arch. Ert. 1885. 407 l

Ugf V. k

Scharff Antal

ércmv.

erod

Glbé VI K. 57. 1.

..... *műhely.*

lyfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Scharff Antal

medaillon

Lit

M Zimmerwald

1903, 238 l.

Schorff Antal

eranvesö

laid

Vas. Ly 1898.

142 l

Scharff Antal

visnok

Laid

Vas Lyp 1887

4 zol.

Scharf A

laid

=

A Egypto. 1912. 3-47

184. l. (890), (891)

(892), (898) (901)

185 l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

Scharff A

érem

lásd

Numizmat. Közl.

1910. 14.

..... *műhely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Scharff A

ércuvező

lásd

Numismat. Közl.

1910. 10. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

Scharff A

ércmvész

lásd

Numizmat. Közl.

1910. 8. l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Scharff A

Laid

Numizmat. Köln.

1911. 94. 1.

.....*mühely.*

yfőnökség!

év.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

ztam.

. évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Scharff A.

érsenivéső.

Lásd

Numizmat. Közlöny

1911. 5. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Schorff

lásd

B Ternlèré. 116 l

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Enge

a mühelyfő

Scharff Antal

éremvérő

lásd

SKso 50 l.

..... *műhely.*

őnökség!

.....hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

.....hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Scharff A

éremvéro

Lásd

Numizmat. közl

1910. 5. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

Scharff . . . .

M.D.K.

bécsi vésnök mintázta az Ibl pályázat jutalmául szolgáló Ibl emlékérmet, melyet a körmöci pénzvérő intézet vert. Mindkét oldalának képét közli!

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp. 1899. XVIII. évf. 277. old.

MDK

Scharff, szobrászm.

I.Ferenc József jubileumi emlékérme, 1898.
Ezüst.

Árverési Csarnok aukció kat. /3 sz./
1933 okt. 44.1.

Scharff A.

becsi érem vérő

Budavára 1686. évi vissza-
vivása emlékére verendő
érem verőtövének elkészi-
tésével fentit bizta meg
a főváros

Majláth tört. kiáll

VIII. l.

Mit kell tudni

A művészeti alkotások három csoportra oszlanak: épitészeti, szobrászati és festészeti alkotásokra. Bár ezek megitélése, de megjelenése is egymással sok tekintetben összefügg, mégis mindegyiknek megvannak a különleges esztétikai szempontjai, megitélésüknek anyagi, technikai és művészi sajátságai. Az épitészetet a szobrászattól és a festészettől elsősorban az különbözteti meg, hogy nem a természetet veszi alapul, nem a természetből indul ki, hanem maga alkotja önállóan, a természettől

MDK

Scharff Antal

Az állami aranyérem,repr.

SzmKT. 50-155.1.

Scharff Antal

l.

Num. Köl

1933-34. 94. l.

86. – 122. ll.

Wien
Lehrerverlag
1879

MDK

Scharff Antal, a bécsi cs. és kir. pénzverő-hivatal igazgatója

véste a Wahrmann Mór-érmet, repr.

B. S. dr.: A legnagyobb magyar aranyérem. Vas. Ujs. 1898. 9. sz. 142.l.

Scharff Anton

éremművész MK

A bécsi éremművészet ujabb lendületet nyert a magyarországi származásu Böhm-József Dániel vezető tevékenysége révén. Az ő müvészete még tiszta klasszicizmus de tanitványainak, főleg Karl Radnitzkynak és Anton Scharffnak munkássága már a romantika idejére esik.

231.o.

Huszár Lajos: Mayer Elek éremvésző ~~munkái~~ művei. Müv. Ért. 1960. IX.évf. 3. sz. 231-236.o.

Scharff, Anton

l,

Beetz

30 l.
67 l.
74. l.

SCHARF ANTAL, éremművész

Kimutatás a körmöci m.kir.pénzverőben 1872 óta kivert emlékérmekről.

A;/ ÁLLAMI ÉRMEK

III. A m.kir.vallás és közoktatásügyi Ministerium számára:

7.	1896-tól folytató-lag.	Képzőművészeti érem 1886-ban alapitott dij.	60.arany 43 mm.arany	154.5 gr. 124 gr.

Scharf Antal a cs.kir.vésőakadémiának igazgatója és cs.kir.Medailleur Bécsben véste.

[illegible]: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei [illegible].old.

[illegible] KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1967-1968 Akad.kiadó, Budapest. 1968

SCHARF ANTAL, éremművész

"imutatás a körmöci m.kir.pénzverőben 1872 óta kivert emlékérmekről.

B./ MAGÁM ÉRMEK

33.- 1897.- Tóth Árpád múzeumi titkár "Szilágyi Sándor érme".

48 mm.arany	123 gr.
48 mm.ezüst	100 gr.
48 mm.réz	88 gr.

Véste Scharf Antal a cs.kir.vésőakadémiának igazgatója és cs.kir.Medailleur. Bécsben. 62.old.

HUSZÁR LAJOS: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei 58.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

SCHARF ANTAL, éremművész

Kimutatás a körmöci m.kir.pénzverőben 1872 óta kivert emlékérmekről.

B./ MAGÁN ÉRMEK

38.- 1898.- A magy.tudományos Akadémia Wahrmann érme

80 mm.arany 372 gr.

80 mm.ezüst 153 gr.

Véste Scharf Antal a cs.kir.vésőakadémiának igazgatója és cs.kir.Medailleur.Bécsben. 62.old.

HUSZÁR KÁROLY: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei 58.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. AKAD.Kiadó, Bpest. 1958

SCHARF ANTAL, éremművész

Kimutatás a körmöci m.kir.pénzverőben 1872 óta kivert emlékérmekről.

B./ MAGÁN ÉRMEK

42.- 1899.- Ybl érem kiadva a budapesti épitészi és mérnöki egylet által.
30 mm.ezüst 50 gr.

Véste Scharf Antal a cs.és kir.vésőakadémiának igazgatója és cs.kir.Medailleur.Bécsben. 62.old.

HUSZÁR KÁROLY: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei 58.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. AKAD.Kiadó, Bpest. 1958

SCHARFF ANTAL,vésnök

Bécsi müvész.Körmöcbányán készült érme:
65.-É.N./1901/.-Szentmiklósi Szabó József 1822-1894.
A Magyarhoni Földtani Társulat jutalomérme.Véste
Scharff Antal Bécs.K.B.60 mm. 66.old.-/60 mm.ezüst.
51.old./.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek
adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,Bpest.1952.és/N.K.XLVIII-XLIX.évf.1949-1950./

SCHARFF ANTAL,vésnök

Bécsi müvész.Az áérem Körmöcbányán készült:
58.-É.n.äl899.-Ybl Miklós.Magyar Mérnök-és Épitész Egylet jutalomérme.Véste Scharff Antal.Bécs.50 mm. 66.old.-/50 mm.ezüst. 51.old./.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,Bpest.1952.és/XLVIII-XLIX.évf.1949-1950./

SCHARFF ANTAL,vésnök

Bécsi müvész.Körmöcbányán készült érme:
80.-1904.-Országos Iparegyesület jutalomérme.Véste Scharff Antal Bécs.Megrendelte Knopp és Steiner Budapest.54.mm.-67.old.-/54 mm.arany,ezüst és bronz. 52.old

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 664.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,1952.és/N.K.XLVIII-XLIX.évf.1949-1950./

SCHARFF ANTAL,vésnök

Bécsi müvész.Az érem Körmöcbányán készült: 46.-1897.-Szilágyi Sándor történettudós,a budapesti egyetemi könyvtár igazgatója 70 éves.Véste Scharff Antal Bécs.K.B.58 mm.-66.old.ä/48 mm.arany,ezüst és bronz. 51.old.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,Bpest.és/N.K.XLVIII-XLIX.évf.1949-1950./

Scharff Anton

l.

Hevesi Oest

184. l.

Krisztus keresztelése Verocchiotól
(Firenze, Accademia)

IV. 237

Scharff, Anton

éremvesö

l.

Berk Temérmei 1908

116. l. 117 cl.

MOB kot. 4052.

Scharff Anton
becsi érenvező

l.

Lykaközöns
83. l.

A

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK,

BUDAPEST.

IX., Hő gyes Endre u. 10. sz.

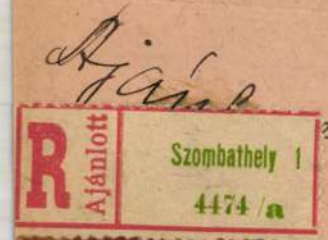

SCHARFF, Anton

1849 Hayvan

Huszár L.: Személyi érinek.
Bp. 1999. Nr. 174.

rdés, hogy ettől kezdve hol
zfal, amelyet szintén az ása-
őben osztotta ketté a teret.
alát a 12-18. helyiségekben
kban sikerült megtalálni az
ıtó városfal egy további tö-

ik tervén

rvaházi szabályzat előírásai-
gjelölő felsorolás is készült,
az egyes terek nagysága kö-
tás megkönnyítése érdeké-
szerint haladva *(2. kép)* ad-
negnevezéseit.[54]

Scharff Anton MDK

bécsi éremmüvész

A XIX. sz. második felében néhány alkalmi müve készült Körmöcön.

231.o.

HUSZÁR LAJOS: Mayer Elek éremvésző müvei.
Müv.Ért. 1960.Ix. évf. 3. sz. 231-236.o.

SCHARF ANTAL, éremművész

Kimutatás a körmöci m.kir.pénzverőben 1872 óta kivert emlékérmekről.
B./ MAGÁN ÉRMEK
21.-1890.-Az aradi vértanúszobor leleplezési érme.
56 mm.arany 130 gr.
56 mm.ezüst 96 gr.
56 mm.réz 82 gr.
Véste Scharf Antal a cs.kir.vésőakadémiának igazgatója és cs.kir.Medailleur Bécsben. 61.old.

HUSZAR LAJOS: Körmöcbányán 1872-1899 években vert emlékérmek mesterei 38.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958 akad.kiadó, Bpest. 1958

Scharff Anton

1845 – 1903

l. okr.

Eremkiáh. Kat.

1924. 110. l.

– 115 l.

Nagyon fontos

igen sok magyar

vonthozás!

~~Bögre agyagból, ökori VI. 182~~

Scharff Anton

sok nuvel felsorolva

Cs-gém 110-111 l.

112-113 l.

114-115 l.

sok magyar vo-
natkozás.

Scharff Anton

laid

Cs-écu 57 l.

Scharff Anton

ércmvésőről

monografiát ír

Domanig.

BUZÁROVITS G., ESZTERGOM 1931. — 3163 sz.

Scharf,Michael,asztaloslegény

Győrhen 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Scharf,Michael,Wien,1674." 119.old 13.jegyz

Batári Ferenc: asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr Város xxx asztalosmívességének történetéhez 95.old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Scharf M./Michael/, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalos-legények jegyzéke származási hely szerint:"Wien: Scharf M." 125.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmíves céhének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Múz.1967,Győr.- A Győri Múz.Évkönyve

Scharf, szobrászm. MDK

A főbejárás két oldalán az egyetem és az ország
eimere van, a tanterem bejárója fölött pedig az
elötérben Arlt, Donders, Graefe.- Scharf művészkeze
által készített reliefjei vannak befalazva.

Pirovits Aladár: A budapesti tudományegyetem
számu szenklinikája.
Epitöipar. 23.sz.

MDK

Scharf A.

határőrvidéki hirlapilletékbélyegek

P: Unrein Jánostól Drahos Istvánig.
A Bélyeggyüjtő, 1937. 125-127 l.

Scharf J.

bécsi grafikus

l.

Bán. 348. l

350, 357. l.
352. l.

HELYSÉG

SEPSISZENTGYÖRGY.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

1 Öt

KOR

1

ŐRZÉSI HELYISÉG

Ref.egyház.

TULAJDONOS

MÉRET

TÁRGY

Kehely.

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

Ezüst, aranyozva. Késő rene

"RENOVA : CUM GE D IOH DACZO. AN

FÉNYKÉP, RAJZ

Scharle Gyula,

a MÉSZ Mesteriskola Előadásai.

VI. ciklus 1980–82.

Virág Csaba, Scharle Gyula, Gereben Zoltán:

Nagy térelhatároló szerkezetek kiválasztásának korszerű elvei.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 5-old.

Scharff János Ferenc
órás 1841. Sopron
László
Csatórascéh
46. l.

22. KÖNYÖKLŐ

formai készségnek ez a kapcsolódása visszafelé. De megvan benne az új távlatokhoz való erő is.

Kállai Ernő

Scharff, Johann Michael

Sch. Anton atyja. Graveurad-
junct im Hauptmünzamte zu
Wien, geboren 1809. zu Hütteldorf bei Wien, gestorben 22. Mai
1855.

Magyar vonath. művei:

Medaille auf die Eröffnung
der Raaber Bahn (1841)

utána nézni, hogy ez Győr-e?

Medaille auf die Schlacht
von Temesvár (1849).

Katmünzen IV. 1331. l.

Észak - Olaszország IV. 204, 208

M. D. K.

SCHARFF, Viktor festő
(osztrák)

1896-ban Nagybányán tartózkodott.

Réh Bp. 1954. 324. l.

R.D.K.

SCHARFF, Viktor festő (Bécs)

Magyarországon a Hollósy-iskola növendéke, az első kiállításon 2 munkával szerepel (1897)

Réti István: A magyarországi művészélet
Bp. 1954. 38., 239., 305., 312. l.

MDK

Scharffensteini Zenegg György Kristóf
Uri utca 52. sz. ház.
1700 körül középkori romokon épitette Scharffensteini Zenegg György Kristóf kamarai tanácsos.

Helyreállitotta 1959-60-ban Imrényi Szabó Imre.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

63.1.

Scharinger Patrik

ágostonrendi pap és
rajzoló

l.

Fallenbüchl Ágost

113. l.
114. l.

Lásd még a név-
mutatót is

Scharisz Ferencz

ötvös 1750

Pápa

Mich. Pozs. 92.

Scharl Artur MDK

Huszár előőrs, vizf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

MDK

Scharl Arthur

Alkony, vizf.

Képzőmüv. Társ. 1901-2. téli kiáll.
45 l.

Scharl Artur MDK

Fogoly vadászat, vizf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Scharl A

1901/2. téli kiáll. Nemzeti
Szalon

Erdő, vízf. 160 Ew.

Népvándorlás kori bronzdísz III. 110, 111.
— vas-sarló III. 110.
— bronzcsengő III. 110, 111,
— agyaggyöngy III. 111.
— bőgre III. 111.
— cserépedény-töredék III. 111.

MDK

Scharl Artur, grafikus, festöm.

409. Akkony. Vizfestmény.

KMTárs. 1901/2 téli kiáll. 45.old. Kat.

mdk.

Scharl Artur akvarellfestő.

Dobsmai Tejbarlang: plakát

Az. 6. Sz. K. Grafikai Plakátjai

17. l

Scharl Artur Bpest

Minsarnok
1893/94. téli kiáll.
1894/95. téli kiáll.
1901-2. téli kiáll. 409

Alagút, budapesti, Képei VII. 27.

M.D.K.

Scharl Arthur

A Mücsarnok téli tárlatán müveit először mutatta be a müvész, -közli "A HÉT TÜKRE" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. dec. 2.
16. évf. 49. sz. 784. lap

Ügyintéző:
Tárgy:

Scharl Artur

festō

+ 1918

U. 1752

Schard Artur

1886/87

Ferkápzomfoiskávk

129. l.

Scharl Artur

wiel. Beisben 1870.
4 gim.
1887/88 I. I wakowtaly

Horváth Géza VIII. 25.

Scharl Artur

Thieme Becker

XXIX. 586.1.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi utca 26

Scharl Artur

szül. Beisben 1870-ben

1886/87 II. vendéglát

i

Hampel Josef VIII · 195.

SCHARL *Artúr*, festő. * Bécs 1870. † Budapest 1918 okt. 4. Itt a mintarajziskolában tanult; 1893-tól többnyire akvarelleket állított ki a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalónban. A kassa-oderbergi vasút főellenőre volt.

E-G II. 417 l

kiállgesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VII. 5. *B. Murillo:* Bauern, die bei einer Leyer tanzen. — 1815: V. 7. *B. Murillo:* Bauern, die bei einer Leyer tanzen. — 1835: VII. 15. *B. Murillo:* Zu einer Leier tanzende Bauern. — 1844: VIII. 13. *B. Murillo:* Der »Fandango-Tanz«. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 23. *Murillo (Bartolomeo):* A »Fandango«-táncz.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 23. *Murillo (Bartelomeo):* A »Fandango«-táncz. — 1873: XIV. 20. *Unbekannt:* Tanzende Bauern. — 1876, 1878, 1879: XVI. 679. *Ismeretlen:* Tánczoló parasztok. — 1881: 769. *Spanyol festő* a XVIII. századból: Paraszt mulatság.

Nagyságos

S C H A R L A R T H U R

festőművész urnak

~~Elutarott~~

Rákos Palota

~~B u d a p e s t.~~

Huszár-utca 10.

Vissza Budapest

~~Eltávozott~~

Elutazott.
Parti.

ORSZÁGOS MAG[illegible]KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT.

BUDAPEST, VÁROSLIGET, MŰCSARNOK.

Nagyságos

Dr. Szendrei János úrnak

mín. o. tanácsos, a m. tud. Akadémia tagja, stb.

Budapest

I., Atilla-utcza 23.

IGEN TISZTELT MŰVÉSZ ÚR!

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy SZENDREI JÁNOS dr., a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a jeles történész és SZENTIVÁNYI GYULA műtörténész jórészt már megirták az első nagyszabású magyar műtörténeti lexikont, mely a XII-ik századtól kezdve napjainkig élt összes képzőművészeink életrajzát magában foglalja s melynek első kötete a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi ministerium támogatásával

MAGYAR MŰVÉSZEK LEXIKONA

czím alatt ez év végével fog megjelenni.

Miután e régen nélkülözött és szigorúan tudományos munka megjelenését a magunk részéről is teljes mértékben támogatni kívánjuk, ezennel felkérjük t. Művész Urat, hogy életrajzi adatait a mellékelt íven feljegyezni s az ugyancsak ide mellékelt borítékban a szerkesztőség czímére megküldeni szíveskedjék.

Az életrajz beküldési határideje legkésőbb ..... évi 1908 DEC. 1 hó ....-ig.

Az életrajz beküldése a műre való semmiféle előfizetési kötelezettséggel nem jár. Kérésünk teljesítését a hazai művészeti irodalom érdekében is kérve,

vagyunk kiváló tisztelettel
Budapest, 1908 június hó.

AZ ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI
TÁRSULAT IGAZGATÓSÁGA

HORNYÁNSZKY VIKTOR, BUDAPEST.

Kérdő-ív

Tiszta, olvasható írást kérünk!

Neve?	
Születési éve, napja és helye?	
Mikor és hol végezte tanulmányait? Kik voltak tanárai?	
Részesült-e és minő ösztöndíjakban?	
Volt-e tanulmányutakon; hol és mikor?	
Hol, mikor és mit állított ki **külföldi** *tárlatokon?*	
Minő kitüntetésekben és pályadíjakban részesült?	
Melyek legjelentékenyebb művei, mikor készültek, s hol, kinek birtokában vannak ezek?	
Megjelentek-e már életrajzi adatai és műveinek ösmertetései vagy bírálatai? Melyik hírlapban vagy könyvben, és mikor?	

Minél kimerítőbb az életrajz, annál becsesebb!

A forrasu. lezett hírlapok pontos évét és számát kérjük.

Schott Scharle Gyula
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

ESTI HIRLAP
1957 AUG 22

401

Haldoklik egy értékes műhely

Mi lesz a magyar mozaikberakással — Művészet vagy padlóburkolás — Látogatás az ország egyetlen mozaikműtermében

A királyi palota romos, kihalt udvarán kell végigmennie annak, aki kíváncsi rá, hol van az ország egyetlen mozaikműterme. A józanul hangzó *Épületburkoló Vállalat* egyik részlegeként működik ez a kevéssé közismert és helyileg is eldugott műhely, amely — maradjunk a szaknál — a magyar kultúra egyik mozaikja.

1953-ig csak a magánkisiparosok foglalkoztak — s mint ahogy gondolható is — inkább iparszerűen, mint művészileg a mozaikrakással. Akkor jött létre az első állami műterem. Tervezői, technikai kivitelezői, munkatársai felújították

ezt a klasszikus művészeti ágat,

s országszerte, de elsősorban a fővárosban az új lakóházak előcsarnokaiban megjelent a mozaik.

A műteremben tízen dolgoznak. A falakon mindenütt mozaiktervek, már kész, kirakott minták. A munkaasztalokon azonban sehol nem látunk színes követ,

a mozaikművesek jelenleg padlóburkolatot készítenek.

Ez inkább építészeti, mint művészi munka.

— Az igazság az, hogy *a műhely haldoklik* — magyarázza a látottakat *Scharle Gyula*, a műterem fiatal vezetője. — *Nincs megrendelésünk, az építővállalatok drágálják a mozaikot. Nem is tudom, mi lesz velünk.*

Egy felvirágzásnak indult, de rövidéletűnek bizonyuló szép mesterség éli itt válságos óráit.

— Dicsérjem, amit itt csinálunk? Azt hiszem, hogy akik látták már a Villányi úti lakótelep, a Nagy Lajos király úti iskola, a Thököly úti lakótelep vagy a többi új építkezés mozaikberakásait, vagy akik ott laknak, azok tapasztalták, hogy

a mozaik nemcsak hallatlanul szép díszítőelem, hanem gazdaságos és tiszta is. És főleg művészet.

Miért nincs hónapok óta megrendelés? Mert a mozaik drága. Miért drága?

— Tessék elképzelni, hogy egy előcsarnok kirakásához *körülbelül egy és negyedmillió kockát használunk fel.* Ez nemcsak ugyanennyi, hanem ennél sokkal több mozdulatot jelent — tehát rengeteg munkával jár egy-egy mozaikpadló készítése.

A műhelyben koppannak a kalapácsok, a művesek szorgalmasan hasítják a köveket. Az irodában azon fő a feje *Scharle Gyulának*, hogyan lehetne *ismét életrekelteni azt az iparművészetet*, amely jelenleg iparrá degradálódva tudja csak fenntartani magát. A szép, színes kövek, az emberi fantázia és kézügyesség sajátos kultúráját szeretné menteni.

— Schillinger Károlynak, a műterem alapítójának és volt vezetőjének támadt egyszer az az ötlete, hogy

exportálnunk kellene.

Nyugaton az olasz mozaikművesség a piac — de mi *a szállítással együtt is sokkal olcsóbban tudnánk a rendeléseknek eleget tenni.* Pontos számításokat végeztünk már, s az eredmény: tekintélyes valutanyereség az országnak, a főiskolákról kikerülő fiatal mozaikművészek korlátlan alkalmaztatási lehetősége, s nem utolsósorban a magyar mozaikművészet *vitathatatlanul versenyképes produktumainak bemutatása a világ színe előtt.*

Hivatalos hozzájárulás nélkül azonban ezek csak ábrándok.

Érdemes felkarolni ezt a „drága" művészetet? Mindenképpen érdemes. Sok pénzt dobnánk ki az ablakon, ha a királyi palotában működő kis műteremben megszűnnék a kopácsolás. S a magyar mozaikkultúrának ki tudja, meddig kellene várnia, amíg egy lelkes ember ismét feltámasztja.

Nóti Ilona

pestről özönlő
százezres tön
hérrel bevont,
dísztribünön h
nöki Tanácsán
MSZMP Közpo
az MSZMP Pol
foglaltak helyet
a budapesti mui
Jelen volt a na
tek számos vezet
tartózkodó szovj

A Himnusz [illegible] után dr. *Borók Imre*, a kisújszállási népfront-bizottság elnöke üdvözölte a megjelenteket, majd *Nási László*, Szolnok megye országgyűlési képviselője üdvözölte a munkás-paraszt találkozó részvevőit. A budapesti dolgozók üdvözletét *Antal István*, a Vörös Csillag Traktorgyár művezetője tolmácsolta, *Varga B. Andrásné* hétgyermekes karcagi asszony pedig Szolnok megye paraszti lakosságának nevében szólalt fel.

Dobi István felszólalása

Ezután *Dobi István* emelkedett szólásra. Bevezető szavaiban elmondotta: az ellenforradalom óta most először találkoznak a párt és az állam vezetői nyilvános nagygyűlésen együtt munkásokkal és parasztokkal. Méltatta Nagykunság népének régi küzdelmeit és az ellenforradalommal szemben vívott harcait, majd így folytatta:

— 1945-ben *Nagy Imre* földművelésügyi miniszter volt a debreceni ideiglenes kormányban. Ugy lett földosztó miniszter, hogy március 14-én *Vorosilov* marsall magához kérette az egymással kezdetben is torzsalkodó, államvezetésben járatlan koalíciós politikusokat és tanácsolta nekik, mint tapasztalt, öreg forradalmár, hogy *sürgősen csinálják meg a földbirtok reformot, mert amíg Magyarországon nagybirtokrendszer van, mindig fennmarad az elnyomás és a fasizmus visszatérésének veszélye.*

Elmondotta: ezután a Magyar Kommunista Párt magához ragadta a kezdeményezést és gyorsan kidolgozták a földreformot, amelynek végrehajtását Nagy Imrére, mint földművelésügyi miniszterre bízták. 1953-ban Nagy Imrének módja lett volna gyorsan, erélyesen, államférfi módjára kiigazítani a mezőgazdasági politikában elkövetett hibákat. Ám ő tehetetlenül, gyámolatlanul de önmagával igen elégedetten ült miniszterelnöki székében. Ugyancsak *Nagy Imre volt az a begyűjtési miniszter is, aki könyörtelenül kisöpörtette a parasztok padlásait. Erről 1956-ban hallgattak Nagy Imre propagandistái.*

Kádár János be

Ezután *a százezres tömeg hatalmas tapsa és a pártot élető felkiáltásai közepette Kádár János* lépett a szónoki emelvényre.

Bevezető szavaiban a Nagykunság régi életéről beszélt. Harcolniok kellett a természet erőivel a mindennapi kenyérért, és harcoltak saját uraik ellen, és az idegen hódítók ellen is. Ebben a harcban végül is a nép kerekedett felül, a nép győzött, és az a vereség, amelyet Magyarországon 1945-tel az urak elszenvedtek, az *utolsó halálos csapás volt.* Magyarországon most *a munkások és a parasztok a hatalom urai*, és ez soha nem fog megváltozni. 1919-ben még levertették a magyar proletárdiktatúrát, mert mások voltak a nemzetközi erőviszonyok, mint most. A Szovjetunió akkor még nem tudott segítséget

zás, olyan lesz, mint az élet útja: dolgozni kell, harcolni kell, lesznek nehézségeink és örömeink, de a jövő a munkás-paraszt hatalomé, ez biztos!

Ezután szembeszállt azzal a rágalommal, amely szerint nálunk nem sokan támogatják a népköztársaságot, kevesen támogatják a kormányt. Beszélt az élet lényeges változásáról: *a felszabadulás után 34 ezer család kapott Szolnok megyében földet — a régi világban itt ugyanannyi munkanélküli volt. Az élet változását*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 NOV 4

KÖZNEVELÉS

Scharle Móni, 4. oszt. tan.

1021

Scharle Móni 4. o. tanuló rajza

Gorkijnak ez a mondata jutott eszembe Vörös János cikkének olvasása közben. Mi okozhat konfliktust az igazgató és a tantestület között? A kérdés jogos, fontos, hiszen lényegesen befolyásolja munkánk és közérzetünk milyenségét.

Okokat és megoldási javaslatokat sorakoztat föl a cikk. Tagja-e az igazgató a testületnek ? — kérdezi, de választ nem ad rá. Az derül

Rejtőzködve Sopronban

RÁDAY MIHÁLY

Sopronban mindig várja valami felfedeznivaló az embert. Nem új. Régi. Annyi kincse van a városnak, hogy „egy egész élet kevés" megismerésükre. Már csak azért is, mert mindig felfedeznek valami újat, pontosabban addig nem ismert régit. S ebben személyes emlék erősít meg.

Negyedéves bölcsészként a művészettörténet szak kötelező nyári gyakorlatán Sopronban dolgoztam. Szállást az akkori Országos Műemléki Felügyelőség soproni székhelye számára felújított gótikus lakóház, az Új utca 16. padlásterében kialakított szobában kaptam. Az elvégzendő feladatok egyike pedig az volt: a Szent György utca egyik házának kapualjában verjem le a vakolatot a falról kőműveskalapáccsal. Soha el nem múló élmény: gótikus ülőfülkét „találtam" a vakolat alatt!

„A csatkai", vagyis az alapmű, Csatkai Endre Sopron és környéke műemlékei című könyvének 1956-os kiadása nem tud az Új utca két (a 11. sz. és a 22. sz. alatt akkor még fel nem lelt, feltárásra váró) középkori zsinagógájáról, amely csak 1957-ben (az „új") és 1967-ben (az „ó") vált a hazai kultúrtörténet, a műemlékkincs – valamint a soproni látnivalók – részévé. A lábasház 1944–1945 telén, a második világháború pusztításai során „vetkőzött le", és mutatta meg igazi arculatát.

Az úgynevezett Esernyős ház – a körülbelül kétszáz éve, kerti lakként megszületett házacska – a városközpontot elkerülő út építésekor került a közfigyelem középpontjába, és ezért maradt meg – szerencsére. Kevéssé ismert turistacélpont, pedig ott áll mellette egy másik nevezetesség, a Mariazellbe vezető egykori zarándokút gyülekezőhelyén felállított késő középkori képoszlop, közismertebb nevén a Fehér kereszt. Talán szintén keveseknek tűnik föl a város kedvenc sétaterén 1911-ben felállított barográf, a kovácsoltvassal, kedves nap- és holdarccal díszített időjárásjelző házikó. A Soproni Városszépítő Egyesület munkáját dicsérte a barográf rendbe hozása, ezt fontos volt elmondani hét évvel ezelőtt. Akárcsak tavaly azt, hogy lehet igényesen, mégis gazdaságosan – értékeit, hangulatát, belső tereit megőrizve – szállodává alakítani kis kétszintes barokk házat az óvárosban úgy, ahogy ez a Wollner Szállóval történt. A megóvandó, segítségre, sokszor már inkább megmentőre váró értékek (még Sopronban is túl nagy) tárházából kiemelve jó néhány évvel ezelőtt beszéltem már – hiába – a sopronbánfalvai Kárpáti-vízimalomról, vagy a Rózsa utca 5. sz. alatti 1726-ban épült (egykori) Nap fogadó pusztulásáról. Bemutattam – a beavatottakon kívül alig ismert – Stornó-műtermet, amely a város egyik különleges látnivalója lehetne, ha rendbe hoznák, s látogathatóvá tennék...

Ismét különleges ügyek feltárása vitt a városba: négy utca fut össze az Orsolyák terén, amelynek egyik meghatározó látványa a lábasház. Aki valaha járt a városban, minden bizonnyal ismeri. A tér három háza is romossá vált az ezt a várost sem kímélő harcok és a második világháborús bombázás alatt. Az 1700-as évek elején épült kétszintes Lunkányi-ház újjáépíthető, felújítható lett volna, de inkább hatalmas (kirívóan ronda) új házat építettek a helyére 1964-ben Erdeős László tervei szerint. Az orsolyák terének ez is meghatározó épülete – sajnos. És aztán ott van mögötte az orsolyák iskolája, kollégiuma, temploma, amely a Sopront járó turisták számára szintén ismerős lehet.

Kevesebben tudják, hogy az épületegyüttes belsejében áll valami különlegesség. Azért nehéz felfedezni, mert kívülről alig látszik, pedig erősen kimagasodik. Ha fölmászunk a Tűztoronyra, a legjellegzetesebb soproni kilátóhelyre, onnan megnézhetjük, bár még akkor is segítségre szorul, aki nem tudja, mit keressen. Sok tornya van Sopronnak, ezért is nehéz rátalálni, de a körerkélyről figyelve a Várkerület másik végét, a Szent György-templom és az Orsolya-templom tornya mellett látszik, amit keresünk. Fölmenve olyan helyre is, ahova egyébként nem lehet (hiszen turisták nem jutnak be például a soproni Főposta 3. emeleti irodáiba), és onnan nézünk ki egy erkélyről, ablakból, sokkal jobban látszik a torony. Egy kilátótorony, amit kerestünk, avagy asztrológiai torony, amelyet az orsolyák építtettek 1907-ben, a Handler Nándor által tervezett, 1862–1864 között létrejött romantikus külsejű iskolaegyüttes udvarán. Eredetileg harangtornyot akart a zárdafőnöknő – így szól a fáma –, de aztán lebeszélték erről. Az orsolyák templomának van, már akkor is volt harangozásra alkalmas tornya. Így lett végül a – Schármár Károly tervezte építmény – kilátótorony, és a csillagvizsgálásra is alkalmas hely. Ma már bizony beázik, sürgős tatarozásra szorul. Ezért is fontos beszélnünk róla, hátha ezzel segíthetünk...

Az egyik Sopront bemutató aránylag új képes albumban két fénykép kísérőszövegében is olvasható, hogy a látványt „az orsolyiták csillagvizsgálójából" örökítette meg a fényképész. Magáról a toronyról azonban egyik albumban, soproni útikalauzban sincs kép, illetve nem találtam azokban, amelyek eddig a kezembe kerültek. A toronyból remek kilátás nyílik Sopronra, és jól tanulmányozható az orsolyák épülettömege is. Látható fentről egy igazi középkori lakótorony (!) az épületegyüttes belsejében, és ez is a város (számomra csak most feltárult) titkainak egyike.

E különleges tornyot romantikus folyosó köti össze a főépülettel a várfalak megerősítésekor végzett földfeltöltés tetején létesített „függőkertben", ahol még úszómedencét (!) is használtak a múlt század modern apácái. Ez már nincs meg, de a park gondozott. Látható továbbá a kertben a – kívül – több mint 8 méter magas városfal felső párkánya. A fal a másik oldaláról, lentről, az utcaszintről jobban tanulmányozható, de a lőrések itt föntről közelről megtapinthatóak a kis kert szélén. Oláh László, a földrajz tanára szolgál növendékeinek a felfedeznivalókkal. Megmutatja azt is, hogy a várfalépítés középkori gyakorlatának demonstrálása is lehetséges az iskola-kollégium együttes udvarán, mert a későbbi várfal egyik részén föltárták a „vörös sánc" egy darabját. Sajnos ez az érdekesség sem hozzáférhető idegeneknek, a lelet védőbódéja fölöslegessé vált tárgyak lerakóhelyeként szolgál. A kertben (-ből) látható további érdekesség a barokk ház maradéka. Ugyanis az iskola helyén eredetileg volt Rieder-féle házat csak 1846-ban szerezte meg a zárda, és amikor az új építkezés kedvéért húsz évvel később azt leromboltatták, a hátulsó, a bástya felé néző frontját meghagyták eredeti, kétszintes, XVII. századi alakjában. Ez – jól karbantartva – ma is megvan.

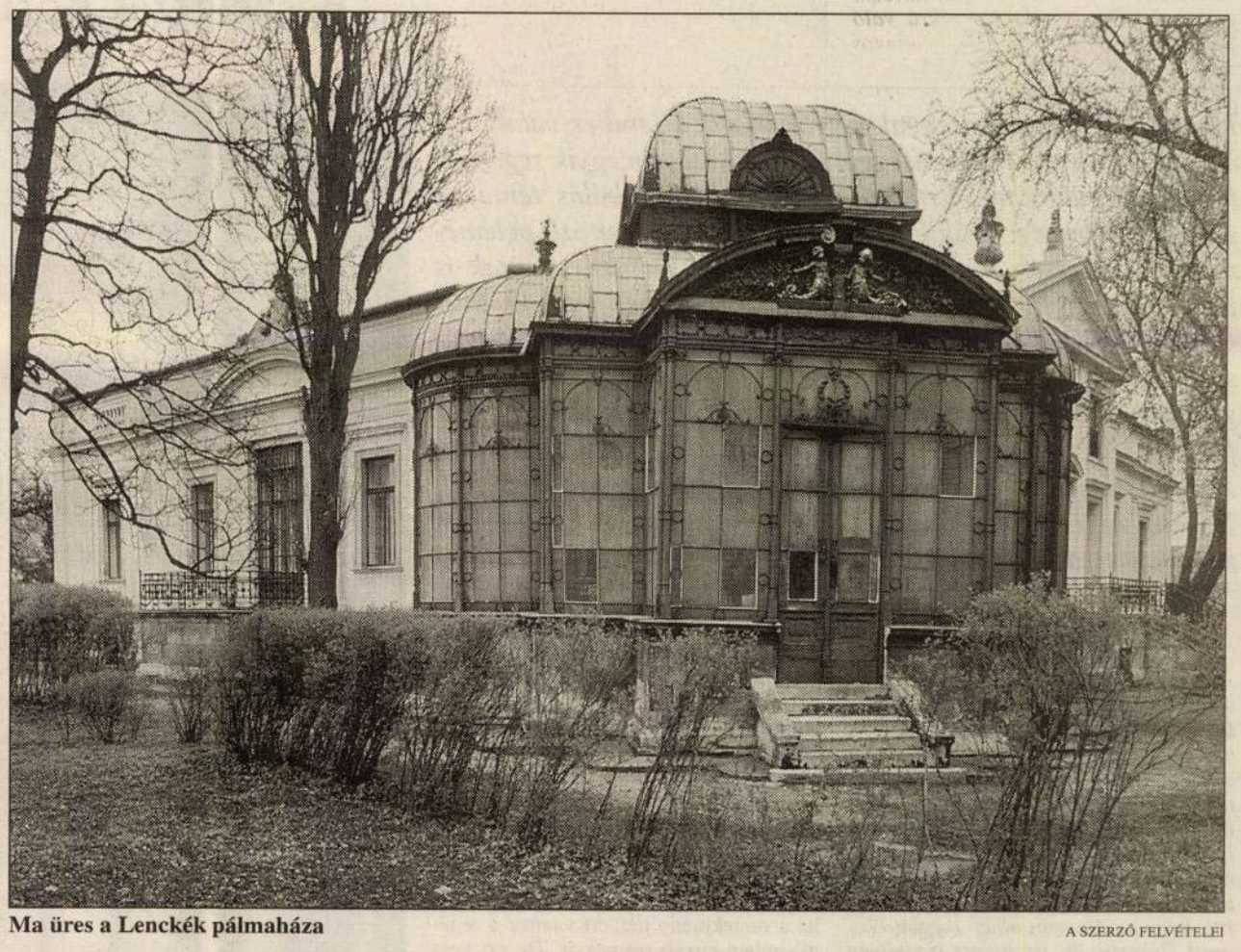

Ma üres a Lenckék pálmaháza

A SZERZŐ FELVÉTELEI

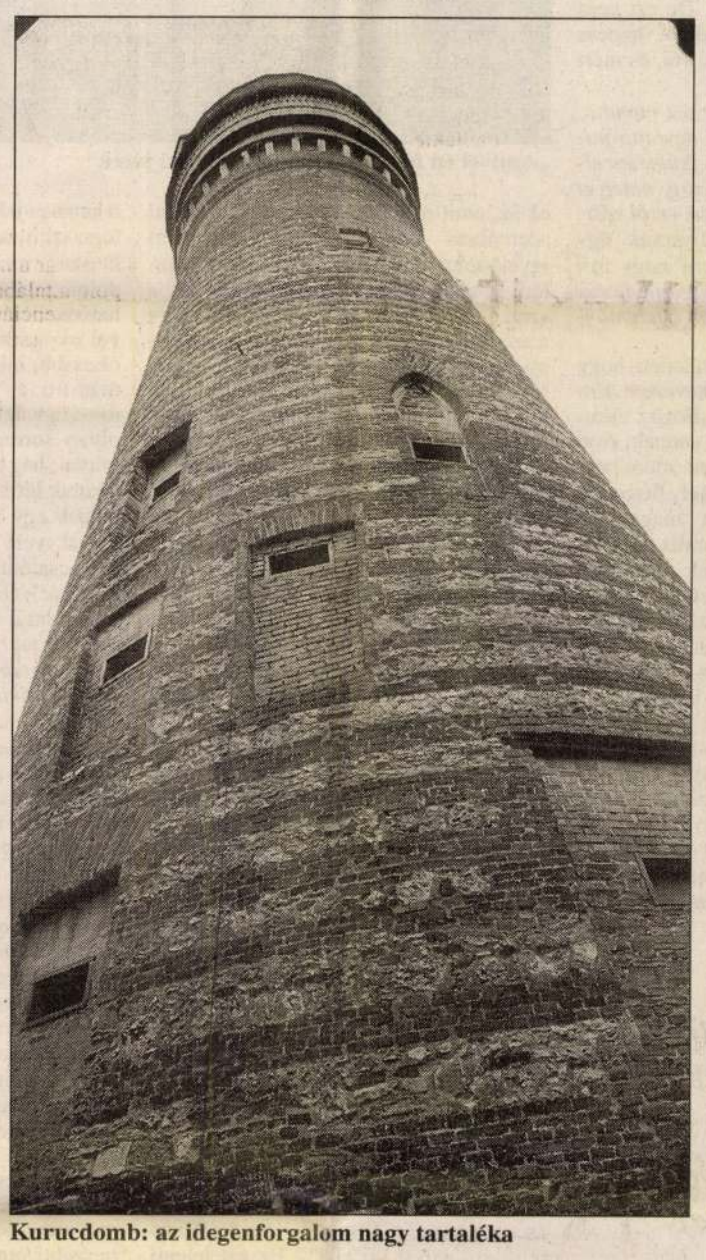

Kurucdomb: az idegenforgalom nagy tartaléka

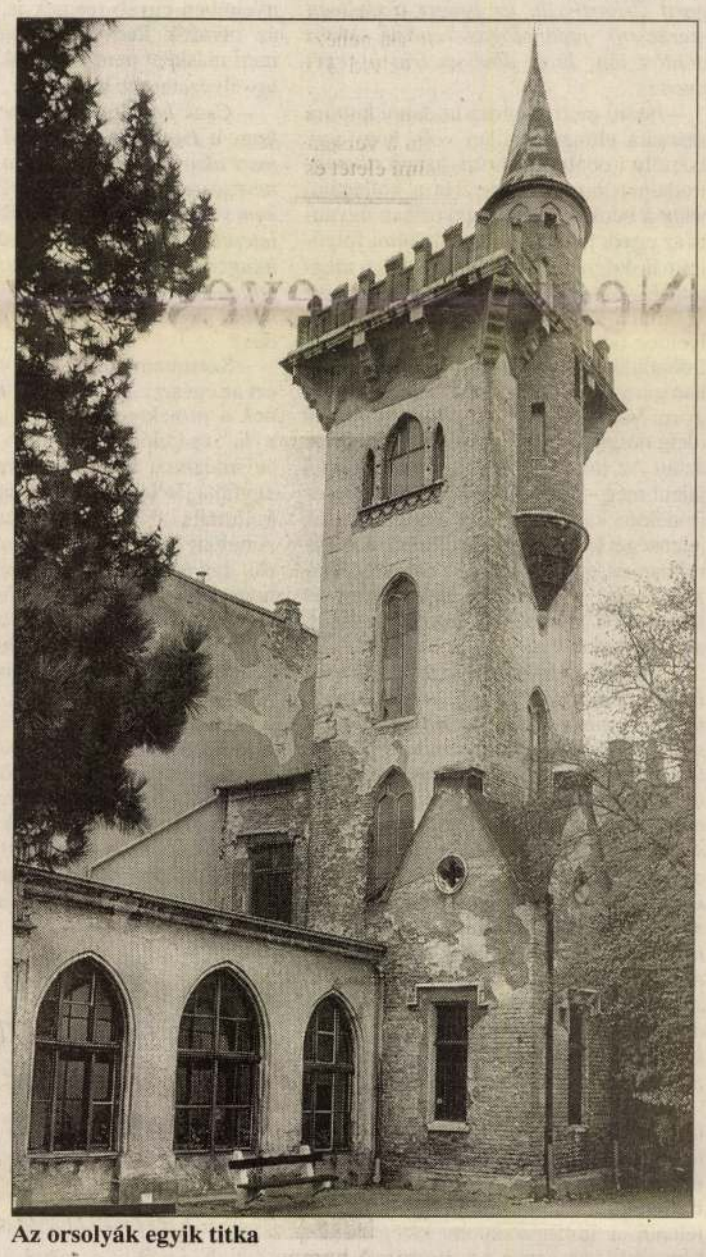

Az orsolyák egyik titka

És akinek még ez is kevés az Orsolya tér évszázadokon vagy inkább évezredeken átívelő – ma is látható – történetéből, alászállhat az iskola pincéjébe. Ott a falakra függesztett magyarázó ábrákon, rajzokon jól megérthető, hol vagyunk: egy római kori fürdő maradványai között! Piros színnel jelzik az ókori maradványokat a középkori városfal és a mai épületek alaprajzának térképén. Minden érthető – lenne. Csak éppen nem lehet hozzájutni, mert a pince hatalmas területe ma raktár, és az iskola nincs berendezkedve az ilyen dolgok iránt fogékony kíváncsiskodók fogadására. Mint egy működő múzeumban, az ábrákról minden leolvasható, ott van az Orsolya tér felirat az alaprajzon, és hogy „thermae" vagyis „fürdők" latinul. Az 1954–58-as feltárás után nem temettek vissza mindent, és ami bemutathatóvá vált, ma nem tekinthető meg. Ugyanolyan kis, a központi padlófűtéshez tartozó oszlopocskák vannak itt Scarbantiában is – például, amelyekhez hasonlókat Aquincumban is megcsodálhatnak a római kori élet iránt érdeklődők.

Még egy kevésbé ismert soproni magas építmény, a Kurucdomb tornya következik. Az orsolyák tornyából – természetesen – jól megfigyelhető az 1846-ban Salzmann Károly tervei szerint felépült kurucdombi szélmalom, mely ebben a funkciójában sohasem szolgált, viszont valóban nagyon érdekes építmény. Különböző nyílásai be vannak falazva, még az a négy ajtó is, amely a tornyot gyűrűszerűen környező ipari vagy a raktárépületet hidakkal összekötötte vele. Összkomfortos lakások vannak az épületekben, a kilencszintes torony pedig üres. Mindenesetre érdekes lehetne Sopront a 246 méteres dombon álló 31 méter magas toronyból megnézni. Meg érdekes az is, hogy itt, a műemléki környezetben is úgy vezetik – falon kívül – a gázcsövet, ahogy azt sehol sem szabadna Magyarországon, továbbá az is, hogy hiányzik a kőkapu jobb fele, a földön hever, és az, hogy rendetlen, pontosabban nem elég rendezett a terület.

Az egész épülettömeg, kilátótornyával együtt, akár Sopron egyik idegenforgalmi központja is lehetne. Persze ehhez sok munkára és pénzre van szükség, meg arra, hogy valaki így döntsön róla.

Befejezésül még egy különleges épület Sopronból: meglátogattuk a Néprajzi Múzeumot. Természetesen a ház nem úgy néz ki kívülről, mint ha Néprajzi Múzeumnak tervezték volna, de hát a magyarországi néprajzi múzeumok általában más célra tervezett épületekben találhatók. Budapesten is így van ez, a Kúriában, a Legfelsőbb Bíróság egykori épületében helyezték el az országos gyűjteményt.

A soproni ház eredetileg Lenck (más forrásban: Lenk) nagykereskedő villája volt. A padlóban megvannak a légfűtés rácsai, a maga korában, 1890-ben, a legkorszerűbb módon építették meg, és rendkívül hangulatosra is, hiszen átriumos a belső tere, a legkényesebb ízlést is kielégítené, bármikor beköltöznék egy hasonló házba magam is. 1901-ben a család tönkrement, és a házat eladta Sopron vármegye és a város régészeti társulatának. 1907-től Sopron a tulajdonos, és 1913-ra múzeummá alakította át. (Liszt Ferenc Múzeum néven korábban bútorok, lakberendezési tárgyak – talán arra alkalmasabb – bemutatóhelye volt...)

A gyűjtemény a szokásos módon vitrinekben és fényképeken látható. Ha a látogató fölemeli a tekintetét a népviseletekről, megfigyelheti, hogy az egykori lakóház díszterme milyen szépen volt kifestve. A „volt" nem biztos, hogy pontos közlés, mert ma is megvan a festés, csak éppen azt mutatja az állapota, hogy a ház többször beázott. Az egész épület tatarozásra szorul. Az, hogy baj van, a legjobban a Lenck család télikertjében látszik, amelyet faoszlopokkal aládúcoltak, és belülről csak nekünk, televíziósoknak mutatták meg, mert arra, hogy a közönség látogassa, teljesen alkalmatlan. Otto Hofer bécsi építész 112 évvel ezelőtt tervezte meg a házat és télikertjét. Kívülről is pompázatosan gazdag az épület, éppen ezért sokba kerülne a felújítása. A pálmaház burkolata rézlemez, amit a kovácsoltvas gazdagon díszít, a kis szobrok rajta spiáterből vannak, és az üvegezése hajlított üvegből készült.

Szükségszerű a felújítás, és remélhetőleg meg is oldható előbb-utóbb. A ház mellett a kertben – persze hajdanán sokkal gazdagabban volt beültetve növényekkel – szökőkút is van, amelynek a helyreállítása – és ez biztató – megkezdődött. A „hozzávalót" pályázaton nyerték el, és a múzeum vezetői rendületlenül pályáznak további pénzekért...

Az orosz Agatha Christie

Beszélgetés Borisz Akunyin íróval, aki igazi sztár lett

Ha mostanában a moszkvai metrón utazik az ember, valakinek a kezében nagy valószínűséggel Borisz Akunyin egyik regényét fogja megpillantani. Értelmiségi körökben is hálás téma az Akunyin-jelenség: órákig lehet hallgatni a különböző véleményeket – egyesek büszkék rá, mert végre Oroszországnak is van olyan lektűrírója, aki Agatha Christie-hez vagy Arthur Conan Doyle-hoz fogható. Mások Akunyin minden tiltakozása ellenére a magasirodalom egészen újszerű és komoly jelenségének tekintik Akunyin sikerét, akinek a XIX. század második felében játszódó krimijei a klasszikus orosz irodalom témáit, alakjait elevenítik fel. Mindenesetre Akunyin igazi sztár lett. Nálunk az Európa Könyvkiadó gondozásában a könyvhéten jelenik meg az író Azazel című regénye.

M. NAGY MIKLÓS

– Azt hiszem, nyugodtan nevezhetjük a Borisz Akunyin álnevű író megjelenését az utóbbi évek egyik legnagyobb irodalmi szenzációjának Oroszországban. Már jó pár regénye megjelent, és Oroszországban lassanként jóformán mindenki megismerte Eraszt Fandorint, a XIX. század második felében játszódó sorozat főhősét, zseniális nyomozóját, amikor végre kiderül, hogy az Akunyin álnév mögött Grigorij Cshartisvili, az ismert irodalmár, szerkesztő, japanológus rejtőzik. Miért döntött úgy, hogy álnéven írja a regényeit?

– Azért, mert az orosz irodalmi kultúra számára elfogadhatatlan volt, hogy egy komoly irodalmár lektűrt, krimit, tömegirodalmat hozzon létre. Ha a kollégáim vagy a beosztottjaim – akkoriban ugyanis az egyik jelentős orosz irodalmi folyóiratnál dolgoztam szerkesztőként – megtudták volna, hogy krimiket írok, rossz szemmel néztek volna rám. A munkahelyemen odalett volna a tekintélyem, s az íróbarátaim kinevettek volna. Ma is sokan gúnyolnak emiatt, de hát annyi baj legyen. Volt még egy tényező; igen hosszú ideig dolgoztam egy esszéköteten, amely aztán Az író és az öngyilkosság címmel jelent meg – ebben az öngyilkosság és az irodalom kapcsolatát, az öngyilkos írók jelenségét kutatom a legkülönbözőbb korokban és országokban –, és nem akartam, hogy a közönség ezt a könyvet ugyanazzal a szerzővel kapcsolja össze, aki a krimiket írja.

– Mindenesetre tény, hogy az Eraszt Fandorin-sorozat, illetve az ezt követő újabb krimisorozatai is óriási népszerűségnek örvendenek Oroszországban, s lassanként számos más országban is. Talán érdemes eltűnődni azon a kérdésen, mivel magyarázható ez az óriási siker – szeretném is hallani erről a véleményét –, de legalább ilyen érdekes az a vita, amely kialakult a regényei körül. Egyesek szerint ez komoly, sokszintű, posztmodern irodalom, mások viszont egyértelműen tömegirodalomnak tartják, még ha hozzáteszik is, hogy elegáns és stílusos. Érdekli önt egyáltalán ez a kérdés? Egyébként az egyik interjújában úgy fogalmazott, hogy ez „félirodalmi sorozat".

– Azt tudni kell, hogy három sorozatom van, és ezek három különböző kiadónál jelennek meg. Az egyik „irodalmi", a másik „félirodalmi", a harmadik „nem irodalmi" sorozat. De mindegyik kétségtelenül a tömegirodalom kategóriájába tartozik. Csak éppen az „irodalmi" sorozatban – ez „női krimiket" tartalmaz – a stílus fontosabb a cselekménynél. Ezeket a könyveket lassan kell olvasni. A „nem irodalmi" sorozat mai történeteket jelent – ott stílus egyáltalán nincsen, csak maga a pőre cselekmény. Az Eraszt Fandorin-sorozat pedig afféle köztes műfajt képvisel. Itt a stílus és a cselekmény egyforma mértékben fontos. Ami a kritikusokat illeti, mint tudjuk, ők nem annyira a vizsgált műről, mint inkább önmagukról írnak. Én mindig, kezdettől fogva azt mondtam, hogy tömegirodalmat művelek. Amivel én foglalkozom, az irodalmi játék, és nem kell túlságosan komolyan venni. Ennek ellenére mindig megkapom azt, hogy Akunyin „hazudik", hogy „csak úgy tesz, mintha játszana", amikor pedig valójában vagy monarchista, vagy éppen ellenkezőleg, antimonarchista, esetleg xenofób, vagy mondjuk, antiszemita... azaz minden egyes kritikus talál valamit, amibe belekapaszkodhat.

– Vagyis ha jól értem, önt ezek az ideologikus kérdések nem nagyon foglalkoztatják, hanem sokkal inkább a cselekmény.

– Érdekelni érdekelnek, de nem játszanak főszerepet a regényeimben. A játék szempontjából érdekelnek: mindezek a dolgok – játék a Kelet kérdésével, az ideológiával, a történelemmel, a vallással – számomra nem a regényeim tartalmát, hanem csak a körítését jelentik. És azért van ez a körítés, mert nekem így szórakoztatóbb írni: mivel irodalmár vagyok, sok könyvet elolvastam, és azt akarom, hogy élvezetes legyen számomra az írás folyamata. Vagyis nekem úgy izgalmas, ha a cselekmény mellett vannak a regényeimben egyéb rétegek is. De ezt nem az olvasók kedvéért csinálom, hanem mert másként nem is tudnék írni, és mert így élvezetesebb a munka.

– Csak hát ön valamikor azt mondta, hogy a Fandorin-sorozattal egyfajta mítoszt akar teremteni azzal a feltételes elnevezéssel, hogy „Oroszország, amelyet nem veszítettünk el". Beszélne erről részletesebben? Hiszen ez mégiscsak úgy hangzik, mint valami komoly, nagy írói feladat és cél, nem pedig egyszerűen csak holmi játék... Nincs itt valami ellentmondás?

– Szerintem nincs. Nem véletlen, hogy ezt az egészet „projektnek" nevezem. Ennek a projektnek a neve: „Borisz Akunyin", és különböző szintjei vannak. Ami az irodalmat illeti, mint már mondtam, egyfajta játékról van szó, amely bizonyos kulturális feladatokat állít maga elé. Amellett szó van egy kulturális projektről, egy kísérletről, amelynek az a célja, hogy megváltoztassa a tömegirodalom szféráját – elsősorban Oroszországban, de ha sikerül, akkor külföldön is. Az én véleményem szerint ugyanis a tömegkultúra az általános kultúra legfontosabb összetevője, legalábbis ha a hatását nézzük. És nem helyes, hogy olyan megvetéssel tekintenek rá, különösen Oroszországban, s hogy gyakran mindenféle vacak kontárok foglalkoznak vele. A tömegirodalomnak az embert nem kiszolgálnia kellene, hanem felemelnie. És ebben az értelemben egyre szélesebb körben bontakozik ki a projektem, és pontosan ez a célom: legyen tévésorozat a könyveimből, legyen mozifilm, legyen színházi előadás, és a többi. És ehhez a kulturális projekthez kapcsolódik a mítoszteremtés feladata. Egyetlen ország sem létezhet szép és produktív kulturális mítosz nélkül. Oroszországnak van is ilyen mítosza, csak nem dolgoztuk még fel kellőképpen. Létezett egy olyan időszak, amikor az orosz kultúra felvirágzott, s amikor kialakult az orosz klasszikus irodalom. Ez fantasztikusan gazdag anyag, amely rendelkezik a maga sajátos esztétikájával, etikájával, s csak az a feladat, hogy mindezt bevigyük a tömegkultúra területére. Az amerikaiak például a maguk szerencsétlen marhapásztoraiból létrehozták az egész világon ismert cowboymítoszt. Mi, Oroszországban az effélé mítoszteremtéshez sokkal erősebb anyaggal rendelkezünk, amelyet azonban még egyáltalán nem használtunk fel. És ez az, amit most én – elnézést a nem túl szerencsés szóért – kommercializálni igyekszem. Mindemellett ez még egy üzleti projekt is. Szeretném létrehozni a szerző pozicionálásának új típusát – hogy a szerző ne függjön a kiadótól, az irodalmi ügynöktől, hanem az egész folyamatot ő maga irányítsa. Ezért is van három különböző kiadóm, ezért van több ügynököm, és ezért nem írok alá senkivel exkluzív szerződést. Ez az írói függetlenség is valami új dolog, ilyen korábban nem létezett.

Egy író tehetségének mértékét az határozza meg, hogy a szövegei mennyivel okosabbak nála magánál.

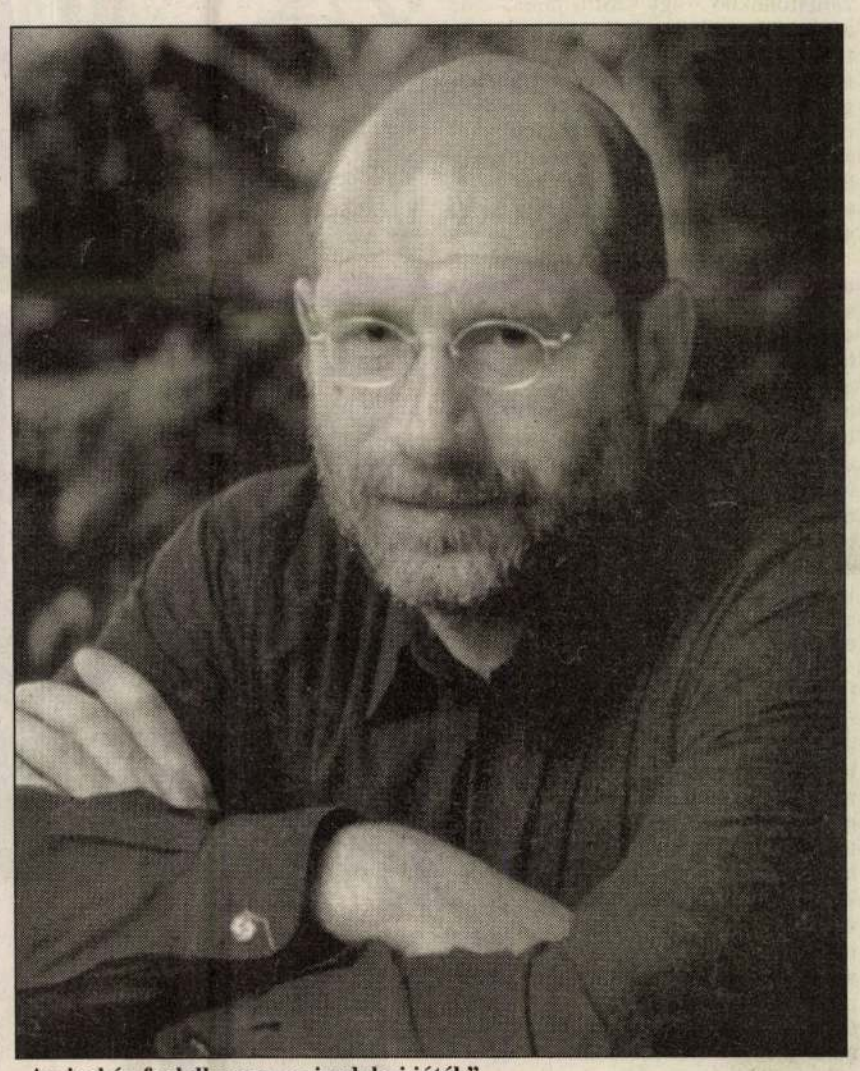

„Amivel én foglalkozom, az irodalmi játék"

– Még ha kicsit visszatérhetnék a kritikusokhoz – gyakran használják az ön műveivel kapcsolatban a „remake" szót. Szinte valamennyi recenzió központi eleme, hogy az ön művei nem eredeti alkotások, hanem feldolgozások, „remake"-ek – azaz ön nagyon következetesen emel be a műveibe jeleneteket, alakokat, szövegeket a klasszikus orosz és világirodalomból. A sorozat első darabjában, az Azazelben vannak például Dosztojevszkijtől, úgymond, átvett alakok, van benne egy olyan oldal, amely Edgar Allan Poe A hollóját idézi fel... Ezt a kritikusok rendszerint posztmodern játéknak nevezik... Nekem mindenesetre úgy tűnik, hogy a legfontosabb alapanyagot Dosztojevszkij regényei jelentik...

– Attól függ, melyik regényemet vesszük. Az Azazel például egy bulgakovi jelenettel kezdődik – A Mester és Margaritából való majdnem pontos idézettel, aztán van benne Dosztojevszkij is, aki sokat foglalkozott az öngyilkosság kérdésével – az Azazel rejtélye egy öngyilkosság körül forog – ...egy szó mint száz, valóban nagyon aktívan használok allúziókat és a „remake" módszerét, hiszen a krimijeim „irodalmi krimik"... Ez azt jelenti, hogy az olvasóval, legalábbis a művelt olvasóval eljátszom egy nyomozós játékot. Na, rájössz-e, hogy ez honnan van? Tudod-e, ki ez az alak, és hogyan alakítottam át? Ha valaki nem elég olvasott, az sem baj, akkor is jól szórakozhat magán a cselekményen. Ezt a posztmodern játékot persze a szükség is szüli, hiszen az irodalmár rendszerint könyvek között él... az életről való ismereteim 99 százalékát könyvekből merítettem. Hála istennek, még soha életemben nem fogtam fegyvert senkire, mint ahogy énrám sem lőtt még senki. Nem öltem, és engem sem akartak még megölni. Úgyhogy bizonyos értelemben egy könyvekből álló univerzumban élek, mint egyébként szinte mindenki más is manapság...

– Visszatérve Dosztojevszkijre – mert úgy gondolom, azért mégiscsak az ő témáit, alakjait használja leginkább –, érdekes, hogy ő talán minden idők egyik legideologikusabb nagy írója, önt pedig az ideológia nem különösebben érdekli...

– Érdekel Dosztojevszkij ideológiája is, de kisebb mértékben. Az ideológus és publicista Dosztojevszkij szerintem meglehetősen jelentéktelen alak. Az író Dosztojevszkij sokkal okosabb a publicista Dosztojevszkijnél. Különben is azt gondolom, egy író tehetségének mértékét az határozza meg, hogy a szövegei mennyivel okosabbak nála magánál. Ha valaki okosabb, mint a szövegei, akkor az illető nem író, és fölösleges írással foglalkoznia. Ha valaki istenáldotta író, akkor úgy, olyan sorrendben kerülnek a papírra a szavai, hogy szinte maguktól új jelentést hoznak létre. Úgyhogy ha önnek nagyon tetszik egy mai író, akkor jobb, ha nem keresi vele a személyes ismeretséget, mert csalódni fog. A könyvei törvényszerűen mélyebbek, okosabbak, erőteljesebbek, mint ő maga.

– Ha már szóba került – óhatatlanul – a posztmodern, egy Szergyucsenko nevű orosz kritikusnál azt olvastam: „A posztmodernizmus Oroszországban megdöglött. Még rángatózik, még hülyíti a nyugati szlavistákat, de ez már csak afféle halál utáni élet." Szerintem viszont amellett is lehet érvelni, hogy éppen Oroszország lett a posztmodern mintaországa, és a jelentős írók többsége vagy tisztán posztmodern, vagy szinte vonzza a posztmodern elemzéseket. Önnek mi a véleménye a posztmodern állítólagos haláláról Oroszországban?

– Ez terminológiai kérdés, hiszen a posztmodern elég szerencsétlen fogalom... mióta is beszélnek róla – olyan tizenöt éve, igaz? És azóta mindenki másként definiálja. Az én definícióm egyszerű és világos. A posztmodern irodalom olyan műveket, olyan szövegeket jelent, amelyek elsősorban nem az életből, hanem más szövegekből születnek. Ha erről van szó, akkor a posztmodern haláláról beszélni értelmetlen, mert amíg az írók olvasni fogják más írók műveit, addig posztmodernek lesznek.... De egyébként ez a kérdés nem nagyon izgat, mármint az, hogy egy-egy mű számára mi jelenti az ihlet forrását. Én két részre osztom az irodalmat és általában a művészetet: mint a mesében, van a halál vize, és van az élet vize. És hogy melyik melyik, azt rögtön érzi az ember. Ha pedig egy mű nem eleven víz, nem az élet vize, akkor teljesen mindegy, hogy miből született, más könyvekből vagy az író saját élettapasztalatából.

– Az Eraszt Fandorin-sorozat történelmi krimijei után ön nemrég belekezdett egy olyan sorozat megírásába, amely immár a mai Oroszországban játszódik. Ennek a legelső darabjában, legalábbis a könyv elején elég sötét képet fest erről a mai Oroszországról....

– Valóban így érezte? Nem, nem hiszem... talán csak kicsit erős színeket használok. Különben is arról van szó, hogy a könyv elején egy angol úriember először jön Oroszországba, és itt minden szörnyűnek és érthetetlennek tűnik számára. Van, ami tetszik nekem a mai Oroszországban, van, ami nem, de összességében úgy gondolom, Oroszország az egész történelme során még soha nem élt át olyan ragyogó időszakot, mint az elmúlt egy évtized. Az elmúlt tíz-tizenöt év alatt óriási utat tett meg az országunk. Az emberek szinte a felismerhetetlenségig megváltoztak – pozitív irányba. Én a magam szempontja szerint ítélem meg egy-egy civilizáció fejlettségét, és ezt a szempontot az emberi méltóságérzet koefficiensének nevezem. Tizenöt évvel ezelőtt erről még szinte beszélni sem lehetett, ma viszont felnőtt egy olyan nemzedék, amelyikben végre megvan ez a méltóság, magabiztosság, amelyik a saját erejére kíván támaszkodni, és nem az állam segítségére vár állandóan. Az emberek megtanultak önállóan gondolkodni, és Oroszországban most ez a leglényegesebb...

– Valahányszor Moszkvába jövök, én is érzem ezt a hatalmas fejlődést....

– Igen, a mai Moszkvában van valami, amit kulturális energiának lehetne nevezni. Moszkva szerintem ma érdekesebb város, mint London vagy Párizs...

– Amikor meg otthon vagyok, Magyarországon, és csak az orosz újságokat olvasom, szinte az az érzésem támad, hogy ez egy haldokló nemzet... Nemrég olvastam például az Argumenti i Fakti című újságban egy cikket, amelynek a szerzője azt a tételt próbálja bizonyítani, hogy „Oroszország kihaló és degenerálódó országgá" változott.

– Amikor külföldön vagyok, a tévét nézve, az újságokat olvasva engem is mindig elfog egy olyan érzés, hogy Oroszországban valami szörnyűség folyik... Aztán hazajövök, és látom, hogy minden rendben... Mindegy, ez is normális, a média már csak ilyen... a jó hír nem hír...

– No de térjünk vissza a könyveire, jelesül most Az író és az öngyilkosságra, amelyben öngyilkos magyar írókról is ír, de most arról a fejezetről szeretném, ha beszélgetnénk, amelyik az eutanáziáról szól, s úgy tűnik, ön ott az eutanázia mellett érvel. Ez a párhuzam talán túl merésznek fog tűnni, de mintha az ön könyvei is bizonyos eutanáziát valósítanának meg... a nagy irodalom, úgymond, meghalt, de meg lehet édesíteni ezt a rossz hírt azzal, ha játszunk a valahai nagy irodalom cserepeivel...

– Ezzel egyáltalán nem értek egyet. A nagy irodalom nem halt meg, csak épp nem minden évben születik nagy mű az irodalomban. Persze, pontosan kell látni, hogy a tömegirodalom és az igazi irodalom két egészen különböző dolog. Az Inosztrannaja lityeratura című folyóiratban például indítottam egy sorozatot, egyszerűen az a címe, hogy „Orosz irodalom", és itt igazi, nagy irodalmat igyekszem közölni. A jövő évben három ilyen mű jelenik meg... Úgyhogy azt gondolom, éppenséggel inkább a nagy irodalom reneszánszáról lehet beszélni manapság...

– És azt jól éreztem, hogy pártolja az eutanáziát?

– Nos, egyetértek vele, ha bevezetik az eutanáziát Hollandiában, de ellenezném, ha holnap be akarnák vezetni Oroszországban. Az eutanázia legalizálása ugyanis a társadalom igen magas szintű jogi, erkölcsi fejlettségét feltételezi... és annak a bizonyos emberi méltóságérzetnek a magas szintjét is, amiről már beszéltem.

– Végezetül mondana néhány szót arról a filmről, amely az Azazel alapján készült? És úgy tudom, már Amerikában is elkezdődtek a munkálatok, ahol ugyanebből a regényből hollywoodi film készül.

– Jelen pillanatban összesen három filmről lehet beszélni. Az egyik már elkészült, az Azazel című tévéfilmsorozat, s jövő vasárnap mutatja be a tévé. A rendezője Alekszandr Adabasjan, aki igen neves művészfilmrendező. Én magam választottam őt, mert azt akarom, hogy ez a projekt – amelyet úgy is leírhatnék, hogy a magas irodalom igényességével alkotott tömegirodalom – képileg is ugyanolyan színvonalon valósuljon meg. Mióta megszűnt a szovjet televízió, ez az orosz tévé első igazán nagyszabású, nagy költségvetésű vállalkozása. A másik terv az Államtanácsos című regényem megfilmesítése, szintén a Fandorin-sorozatból. Ez mozifilm lesz, van már szerződésem rá Nyikita Mihalkov stúdiójával, és már kész a forgatókönyv is. És végül valóban hollywoodi film is készül az Azazelből, éspedig Paul Verhoeven lesz a rendezője. Ez még a kezdeti stádiumban tart, éppen csak elkészült a forgatókönyv.

FUCHS-TOKAJI
lerakat
TOKAJI-MINTAPINCE
V., NADOR-U. 5. TELEFON: 81-2-74
KARÁCSONYRA, UJÉVRE
100 %-os árdrágulás ellenére
még regi árakon elfogad rendeléseket.
IZLÉSES AJÁNDÉKKOSARAK,
mar 5 pengőtől kezdve.

KÖNYVBARÁTOK

Párizsban a lapoknak külön Hotel Drouot-rovatuk van. Mi az a Hotel Drouot? Mindenekelőtt nem szálloda, mint a neve a magyar olvasó számára tévesen mutatja. A hotel-szó franciául először palotát jelentett, aztán a fogadósok hetvenkedésből így kezdték nevezni a vállalatukat, mihozzánk már csak az utóbbi értelmében került át a szó. A Drouot-palota a róla elnevezett utcában van, szemben a Figaro volt szerkesztőségével. Az egész utca ebből a palotából él. A házakban nem ügyvédek és kereskedők laknak; akinek orvosra van szüksége, taxiba ülhet és átmehet a szomszéd utcába, mert a rue Drouotban csak árverési becslők laknak. Minden kapun három cégtábla van *comissaire priseur* felirással. A szivárvány kismiska áz árverési becslők színárnyalataihoz képest. Egész világ ez, egész társadalom. Legelőkelőbbek a régi becslő-családok, amelyekben az iroda és a szakértelem apáról fiúra száll. Utánuk, tisztes távolban a letört urak következnek, akik műtárgyak között nevelkedtek és a jó ízlést őseiktől örökölték, de az üzleti szellemet nem. A harmadik kategória a bevándorlottaké, akik üzleti szellemet örököltek, de a jó ízléshez még néhány nemzedékre van szükségük. Ezek után nem nehéz kitalálni, hogy a Hotel Drouot a párizsi árverési csarnok. Ide terelik össze nap-nap után Párizs gazdát cserélő műkincseit. Itt árulják a Stendhal-relikviákat, amelyeket nehéz eladni, mert Stendhalnak még mindig kevés híve van Franciaországban. A Napoleon-levelek már sokkal kelendőbbek. Egy-kétsoros céduláért ötszáz frankot adnak, egy napiparancsért ötezret. IV. Henrik autogrammjáért is jó pénzt adnak, de Sarah Bernhardt mindenkit lepipál. Anatole Francenak rossz korszaka van. De árulnak a világon mindent, niceaguai bélyegeket és csiszolatlan kőbaltákat, Louis Philippe-bútorokat és Poussin-képeket, a szerepek ki vannak osztva. Vannak hivatásos ígérők, akik felhajtják az árakat, de sohasem vásárolnak. Ebből élnek. Démoni emberismerettel és lélekjelenléttel dolgoznak. Párizs már sok csodát látott, de arra még nem volt példa, hogy egy műtárgy az ígérő nyakán maradt. Legszenvedélyesebbek a könyvgyüjtők. Látni kell őket, milyen érzéki gyöngédséggel simogatják a régi könyvek fedelét. Izlésük liberális és vendégszerető. Imádják a nőknek való miniatür rokokókiadásokat, de a néhány aranycirádával díszített, puritán zöldhátú, oktávalakú Empire-kiadásokat sem vetik meg. Kapva-kapnak az idomtalan, gótbetűs ősnyomtatványokon, pedig profán számára nincs semmi szép rajtuk. Akármilyen fanatikus konzervatívok, megbocsátanak a francia forradalomnak, mert 1792-ben jelent meg a világ legszebb folióalakú Vergilius-kiadása és ha nem is hívei a felvilágosodásnak, minden áldozatot meghoznak egy 1772-es illusztrált Voltaire-ért. Válság ide, válság oda, a könyvgyüjtők szenvedélye dacol a zord időkkel. Most táviratozzák Párizsból, hogy egy 1734-ben megjelent, zöld maroquinba kötött Moliere-ért hatvanezer frankot adtak. Ovidius acélmetszetekkel díszített Metamorphoses-éért ötvenezret. Az Isten éltesse a derék gyüjtőket. A mai kor szenvedélyei közül a legveszélytelenebbeket választották. *H. A.*

VÍZÁLLÁS

A földmívelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya jelenti: A Duna Bécsnél, Mohács—Gombos között és Zimonynál apad, másutt árad. Alacsony vízállású. Mai dunai vízállások: Passau 150, Struden 40, Stein minusz 121, Bécs minusz 138, Pozsony 292, Komárom 144, Budapest 122, Paks 82, Baja 84, Mohács 100. A Dráva Barcsnál minusz 12. A magyar Dunán a jég Komáromnál zajlik, Esztergomnál részben jégmentes, egyebütt a jég változatlanul áll. Az állójég vastagsága 14—18 centiméter. A Tisza Vásárosnaménynál árad, másutt apad. Alacsony vízállású. Mai tiszai vízállások: Tiszabecs minusz 40, Vásárosnamény 1j, Tokaj 98, Tiszafüred 132, Szolnok 96, Csongrád 17, Szeged 44. A Szamos Csengernél 26, a Körös Békésnél minusz 4, Gyománál minusz 2. A Balaton Siófoknál 87. A Tisza jege Tiszabecsnél zajlik, másutt kisebb megszakításokkal mindenütt áll. Az állójég 11—28 centiméter vastag.

— (A TESz Klub Szilveszter-esti megnyitóünnepsége.) December 31-én, Szilveszter estjén nyitja meg nagyszerűen berendezett és átalakított termeit a *TESz Klub*. A Klub kitűnő konyhája mellett társalgók, olvasók, játéktermek, éttermek állanak a TESz tagjai rendelkezésére, a TESz tagegyesületei számára pedig megfelelő különtermekről gondoskodott a TESz igazgatósága. A TESz székházában megnyíló klubhelyiségekben a megnyitás estjén értékes művészi műsorral lepi meg az ott szilveszterezőket a Klub igazgatósága. A megnyitó Szilveszteresti ünnepségen fellépnek többek között: *Medgyaszay* Vilma, *Pethes* Margit, *Lakner* Ilonka, *Pilinszky* Zsigmond, *Cselényi* József, *Ferenczy* Károly, *Hosszú* Zoltán és *Szigethy* Béla. Éjfélkor Göre Gábor bíró úr újévi köszöntőjét *Kabók* Győző fogja elmondani. A Klubhelyiség bejárata Szalay-utca 2. szám, az ünnepélyes megnyitó kezdete este 9 óra. Táncezenéről *Szigethy* művészzenekara, cigányzenéről *Bura* Károly zenekara gondoskodik. A Klub igazgatósága arra kér minden TESz tagot, hogy 29. déli 12 óráig asztalfoglalását 178—15. és 184—38. telefonszámokon jelentse be.

— (A MANDZSURIAI ÁLLAMFŐ FELESÉGE BUDDHISTA APÁCA LESZ.) Londonból jelentik: Wen Hsiu, Pu Yi volt kínai császár, a jelenlegi mandzsuriai államfő elvált felesége elhatározta, hogy buddhista apáca lesz, mert férje nem fizeti a 1933-ban megitélt mintegy 40 font havi tartásdíjat. A pekingi előkelő kínai társaság gyüjtést indított a zárdába lépés költségeinek fedezésére. Amikor Pu Yi Mandzsuria államfője lett, az elvált feleség felszólította ,hogy gondoskodjék róla. A férj helyett fivére, Pu Chieh herceg felelt, aki ékes kínai virágnyelven „az önkéntes halál kitüntetését" ruházta sógornőjére, mert kicsinyes anyagi követeléseivel zaklatja az államfőt.

× **(Rozgonyinál)** 3 fénykép 8 P. IV., Kálvin-tér 5, félemelet. Telefon 847—83.

A szerecsen vallásalapitó és a négy fekete angyal

Londonból jelentik: Richard *Hartshorne*, Newyork főtörvényszékének bírája, vizsgálatot indított egy „néger Messiás" ellen, aki rövid idő alatt óriási befolyásra tett szert. Az új vallásalapító George *Baker* 34 éves szerecsen pap, vallásos neve „az isteni atya", főhadiszállása „az isteni hatalom temploma" Harlemben, Newyork négernegyedében. A néger Messiás mindössze 135 centiméter magas.

Bakernek sikerült meggyőzni híveit, hogy ő az új Messiás, aki tűzoszlopban szállt földre Harlemben, hogy csodatevő ereje van és kézrátevéssel gyógyítani tudja a betegeket. Óriási pénzösszegekkel rendelkezik és „fiók királyságai" vannak Newyork, Baltimore, Bridgeport, Washington és egyéb városokban, valamint Kaliforniában, Pennsylvaniában és a Csendes-óceán partvidékein.

„Birodalmát" saját repülőgépein és autóin utazza be, mindenhová négy „fekete angyal", azaz négy hatalmas termetű néger nő kíséri, akiknek neve „Szeretet", „Béke", „Hűség" és „Bokréta".

— (Új katonai attasé a szófiai követségen.) A kormányzó a honvédelmi miniszter előterjesztésére alsókománai *Algya-Pap* Zoltán vezérkari szolgálatot teljesítő magyar királyi őrnagyot a szófiai magyar királyi követség katonai attaséját, katonai attaséi megbízatása alól 1934. január 1. napjával felmentette és vitéz *Bakay* Szilárd vezérkari szolgálatot teljesítő alezredest a szófiai magyar követséghez katonai attasévá kinevezte.

× **(Mosolyogva várjuk az ujévet.)** Hogy mosolyogni tudjunk, ápoljuk fogainkat a pompás *Diana*-fogkrémmel. 1 tubus 48 fillér.

— (A VÉNUSZT ÉS SZATURNUSZT ELHOMÁLYOSITÓ HOLD ÉS A DALAI LÁMA HALÁLA.) Japánban, Kínában és általában a távoli keleti országokban olyan csillagászati tüneményt észleltek, amely ezer évben legfeljebb egyszer látható. A Hold egymásután többször egy-egy órára elhomályosította a Vénuszt és Szaturnuszt. Londoni jelentés szerint a tünemény óriási hatást keltett a buddhista világban, ahol azt a dalai láma halálával hozták összefüggésbe. A pekingi lámatemplomban éppen gyászistentiszteletet tartottak az elhúnyt dalai láma emlékére, amikor jelentették a tüneményt. A papok kettőzött buzgalommal forgatták imakorongjaikat s még hangosabban énekeltek. Lasszában, a dalai láma székhelyén is látták a különös tüneményt s azt hiszik, hogy a papok olyan isteni üzenetet olvasnak majd ki belőle, amely befolyásolhatja az új láma megválasztását.

× **(A vér fölfrissítése)** céljából ajánlatos néhány napon át korán reggel egy pohár természetes *„Ferenc József"* keserűvizet inni.

— (A „Pro Juventute"-akció.) A főiskolai ifjúságot hosszú évek óta segélyező „Pro Juventute"-akció karácsonyfáját december 9-én gyujtotta fel a „Hangya" üléstermében Anna királyi hercegasszony, az akció fővédnöknője. Megjelentek az ünnepségen többi között: vitéz *Lázár* Domonkos tábornok, *Nagy* Emil ny. miniszter, *Chorin* Ferenc, a Salgótarjáni Kőszénbánya r. t. elnök-vezérigazgatója, *Weisz* Fülöp, a Kereskedelmi Bank elnöke, *Bernát* István felsőházi tag, a Magyar Nemzeti Bank alelnöke, *Wolfner* Gyula cipőgyáros, *Vida* Jenő felsőházi tag, a Magyar Általános Kőszénbánya vezérigazgatója és neje, *Gschwindt* Edit vezérigazgató, *Szandtner* Pál egyetemi tanár, id *Kammer* Hugó gyáros, *Kammer* György gyáros, *Dömötör* László dr., a Hangya ügyvezető-igazgatója, ifj. *Budai Goldberger* Leó gyáros, *Halmi* Miklós, a Magyar Olasz Bank vezérigazgatója, *Gergely* István, a Hangya igazgatója, *Steingasznor* Pál, a Hangya Ipar aligazgatója és neje, *Vecsey* Nándor, az Angol Magyar Bank sóelosztó bizottsága képviseletében. A „Pro Juventute" ezévben készpénzben és természetbeni adományokban 14.000 pengőt gyüjtött. Ebből az összegből 380 főiskolai hallgató, — túlnyomórészt megszállott területről származó ifjak és vitézek fiai részesültek segélyben. Kiosztásra került: 140 darab férfiruha, 110 darab férfi- és női télikabát, 100 pár cipő, 80 rend fehérneműn és 50 darab szvetter, 200 m. ruhaszövet és egyéb ruházati cikk, továbbá 150 élelmiszercsomag, 60 q szén, 200 kg. rizs, 200 kg. liszt stb. A szenet, lisztet és rizst diákotthonok kapták.

Az akcióhoz benyujtott kérvények felülbirálásának és a megajándékozandók kiválasztásának fáradságos munkáját *Szandtner* Pál dr. egyetemi tanár és vitéz *Lázár* Domonkos tábornok, a vitézi szék kapitánya, sok szeretettel és odaadással látják el.

Nagyobb pénzbeli adományokkal járultak az akcióhoz: *Kammer Testv.* 600 P, *BESZKART, Chorin* Ferenc, *Magyar Nemzeti Bank, N. N., Budai Goldberger* Leó 500—500 P, *Biró* Pál, *Futura* r. t., *Magyar Általános Kőszénbánya, Weiss* Fülöp 400—400 P, *Fellner* Alfréd, *Hungária Malom, Királymalom, Krauss Moskovits, Magyar Általános Gyufaipar* r. t., *Magyar Posztógyár, Országos Központi Hitelszövetkezet, Schmidt és Császár gőzmalma, TÉBE, Weiss Manfréd* r. t. 300—300 P, *Ghcswindt* szesz- és élesztőgyár 250 P, *Angol Magyar Bank* sóosztály, *Dréher Maul Csokoládégyár, Gazdák Biztosító Szövetkezete, Esterházy herceg Húsárugyár, Madarassy Beck* Marcell báró, *Magyar Olasz Bank, MOKTÁR, Pénzintézeti Központ* 200—200 P, *Domonyi Domony* Móric 150 P, *Hangya Ipar* r. t., *Magyar Cukorgyárak* Bizottsága 100—100 P, ezenkívül kisebb összegekből befolyt 2100 P A nagyszámban beérkezett természetbeni adományok közül kiemelendő a *Wolfner*-cipőgyárnak 70 pár Ia cipőből álló küldeménye.

Az 1926 óta működő akció eddig 180.000 pengőt gyüjtött és több ezer egyetemi hallgatót és hallgatónőt részesített segélyben.

Almási Balogh Elemérné ezúton is hálás köszönetet mond mindazoknak, akik nemeslelkű támogatásukkal immár 8-ik éve teszik lehetővé annyi küzködő ifjú magyar érték megsegítését.

Cseléd-kisasszony

Londonból jelentik: A nyugataustráliai Perth főtörvényszéke egy pörben azt az elvi döntést hozta, hogy házicselédjét a munkaadó „kisasszony"-nak köteles szólítani és a cseléd kifejezett beleegyezése nélkül nem használhatja megszólításul egyedül a keresztnevet, mint ahogy az szokásos. A döntés célja a megokolás szavai szerint: „a háztartási alkalmazottak társadalmi állásának javítása".

— (Aranyérnél) és az ezzel járó béldugulás, repedés, kelés, gyakori vizelési inger, derékfájás, mellszorulás, szívdobogás és szédülési rohamoknál a természetes **„Ferenc József"** keserűvíz használata kellemes megkönnyebbülést eredményez.

— (Számos női bajnál) a természetes **„Ferenc József"** keserűvíz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez.

LÓVERSENY

)(A vasárnapi ügetőverseny. Az egykori kitűnő ügető, Pazar nevét viseli a hétfői programm főfutama. A díj pályázói között szerepel egész versenyanyagunknak legjobban javult lova, Gondolat II. is, de nem valószínű, hogy húsz méteres miting-térhátrányával is érvényesülni tudjon Bessievel, Milikével és a mindenesetre fetaoih snrdlu cmfwyp snrdluet bécsi Hol vagy-al szemben. Az első sánsz mindenesetre Bessie, már csak szemlátomást emelkedő formája szerint is. Nyolc verseny jut lebonyolításra, mindannyi népes mezőny részvételével, így tehát a decemberi miting nyolcadik napján is a megkívánható legjobb sport várja a közönséget. A délután fél 3 órakor kezdődő versenyekre a következőket jelöljük:

I. Ragyogó—Fityó-idomítás—Jerica. II. Tamerlan—Sacy—Sámson. III. Orian Guy—Félix—Opál. IV. Bessie—Milike—Hol vagy. V. Krilatica—Navigator—Torkos. VI. Minor—Quatsch—Ieza. VII. Bohumila—Olivia—Wiesner-hajtás. VIII. Krilatica—Sony Boy II.—Galli Curci.

MOZI HIRADÓ

Vacsora nyolckor

Bemutató a Rádius Metro filmpalotában

A film egyik legfontosabb alkotórésze a reflektor. Reflektor nélkül egyetlen film sem születnék meg, reflektor nélkül halvány, elmosódott volna minden, ami a mozi vásznán megjelenik, hiszen Amerikában a szabadtéri felvételeknél még a napot is megerősítik a reflektorokkal.

De a reflektorok eddig csak a filmfelvételeknél működtek. Most első ízben látunk reflektort magán a vásznon. Edna *Ferber Vacsora nyolckor* című színműve, amelyet a Metro megfilmesített, valóságos reflektorként világít be a modern polgári társadalmi életbe, ahol különböző érdekek és szempontok következtében egymással élet-halálharcot vívó emberek bújnak el a társadalmi konvenció álarca mögé és ülnek le mosolyogva a fehér asztal mellé baráti vacsorára, amikor percekkel előbb még egymás tönkretevésén dolgoztak. Edna Ferber, a népszerű amerikai írónő valósággal boncolókés alá veszi a társadalmat és a Metro-gyárat dicséret illeti, hogy a világot bejárt darabot a maga szatirikus valóságában vitte filmre, s a színdarab színpadi előadásainak megfelelően — kilenc világhírű sztárt léptetett fel a filmben.

A sztárok élén Jean *Harlow* áll, ez a különös egyéniségű színésznő, Hollywood legújabb „csillaga", aki ebben a szerepében sokkal tökéletesebb és tartalmasabb, mint *A vöröshajú asszonyban* volt. Szereplőtársainak kitűnő és átgondolt alakítása nem meglepetés, hiszen John *Barrymore*, Lionel *Barrymore*, Wallace *Beery*, Marie *Dressler*, Magde *Evans*, Karen, *Morley*, ismert és kitűnő művészek. De meglepetés egy új magyar rendezőnek, George *Cukornak* a munkája, aki ezzel az első filmjével bebizonyította, hogy az igazi tehetség előtt nincs akadály. Cukor György rendezése újszerű ötletekben és apró finomságokban igen gazdag, valódi értéke pedig abban áll, hogy a színpadra írt színdarabot mozgalmassá, filmszerűvé tudta tenni.

A bemutató hangulata arra mutat, hogy *Vacsora nyolckor* az évad egyik komoly sikere lesz.

r. l.

Ischl, Schönbrunn, Bécs — filmen

A közönségnek tagadhatatlanul nagy nosztalgiája van az úgynevezett régi jó idők után, amikor még nem volt annyi gondunk, bajunk, mint a háború utáni évtizedekben. Ezt a nosztalgiát igyekeznek lecsillapítani a színházak és mozik, ezért találkozunk színpadon és filmen egyaránt olyan témákkal, amelyek a régi jó világ emlékeit elevenítik fel.

A legnagyobb sikert ebben a műfajban néhány hét előtt Bécsben egy új osztrák film érte el, amely az *I. Ferenc József*-korabeli, Bécsben játszódik és amelynek középpontjában maga az ősz uralkodó áll. Kedves, bájos, fordulatos szerelmi történet ez, az udvar levegőjének érdekes illatával és a szerelmi bonyodalmakat, mint jóságos családfő, maga a király oldja meg.

Az udvar tagjaival együtt résztvesz a nézőegy pompás ischli vadászaton, a bécsi Operaháznak és a Burgszínháznak egy-egy díszelőadásán, a schönbrunni parkban sétálhat gondolatban és közben édesbúsan csendülnek fel az egykori híres melódiák.

A film Bécs legnagyobb sikere volt, mert egyrészt stílusosan, művészien rendezte *J. Fleck*, a régi Bécs kitűnő ismerője, másrészt, mert főszereplői, Karl *Ehmann*, a bécsi Volkstheater tagja, Gretl Theimer és Egon von Jordan, a Theater an der Wien művészei. Slezák Leó és Hansi Niese, a legnépszerűbb bécsi színészek, akiket a mi közönségünk is jól ismer.

Régi jó idők a címe is a filmnek, amelyet bizonyára a budapesti közönség is tetszéssel fogad.

× **(Az új esztendő első magyar filmje.)** A magyar filmgyártás eddigi sikereinek sorát egy új film tetőzi be: az 1934-ik esztendő első magyar filmje. *Daróczy* József, a kitünő magyar filmszakember, elkészítette első magyar filmjét, melynek címe: *Az ellopott szerda.* A film főszerepét *Hajdu* Eta, a Berlinben élő kiváló ének- és színművésznő játssza. A szövegkönyvet *Nóti* Károly és *Vitéz* Miklós írta, a zenét *Nádor* Mihály, a rendezést pedig *Gertler* Viktor végezte. A humoros férfi főszerepet *Szőke* Szakáll játssza, mellette *Rózsahegyi* Kálmánnak, *Hajmássy* Miklósnak. *Gyergyay* Istvánnak jutott nagyobb szerep. *Rubinstein* Erna, a kiváló hegedűművésznő is nagy szerepet játszik a filmen, amely teljes egészében Magyarországon készült.

Karácsonyi gyermekmatinék
karácsony mindhárom napján 11 órakor
a Rádius Metro Filmpalotában
Sarkadi bácsi gyermekszínháza
burleszkek, trükkfilmek. Minden gyermek Dréher Maul csokoládét és ajándékot kap.
Helyárak 50 fillértől 1 pengő 20 fillérig
!

MAGYAR HUMORISTÁK

5 kis kötet, csinos kemény kötésekben, tokban

Előfizetőinknek P 6.— helyett P **3.**—

Tartalma: ***Móricz,*** Csitt-csatt. ***Murai.*** Mese-mese. ***Nagy,*** A Mágocsy csirkék ***Porzó,*** Violka-Vera. ***Sipulusz,*** Humoreszkek

BUDAPESTI HIRLAP kiadóhivatala

— **(Három nővért gázolt el a vonat.)** *Bukarestből* jelentik: Darmanesti állomáson három nővér, a *Katz* nővérek, a vonat érkezését várták, hogy elutazzanak. A vonat beérkezésekor előreszaladtak, hogy a zsufolt kocsik valamelyikében helyet kapjanak, a vonat azonban mindahármat elgázolta. Az egyik még a helyszínen meghalt, a másikat haldokolva kórházba szállították, a harmadiknak pedig mindkét lábát tőből levágta a vonat.

× **(Hogyan készült „A vörös rém".)** Az Ufa milliós filmje, *A vörös rém,* olyan nagyarányú eszközöket mozgósított, mint eddig film még soha. A film céljaira híven megépítették az Ufa berlini gyártelepén Charbin mandzsuriai város körfalát és óriási kapuját, valamint több utcáját és hídját, a kínai tábornok, a nemzetközi bizottság, a szovjetkonzulátus palotáit, a charbini pályaudvart. A tömegben 300 igazi kínai, 100 orosz és 1000 egyéb statiszta működött közre 6 héten át. 200 vasúti kocsi, több mozdony, 40 autó, 30 gyalogjáró vonult fel a felvételekhez, amelyek során 400 távíróoszlopot, 60.000 méter telefondrótot, 1000 méter drótsövényt szereltek fel és 10 vagon homokzsákból emeltek barrikádokat.

— **(Beiratkozás az egyetemre.)** A budapesti Tudományegyetemen a beiratások az 1933/34. tanév második félévére január 8-án kezdődnek és bezárólag január 20-ig tartanak. Akik tandíjmentességet vagy tandíjkedvezményt is kérnek, kérvényüket ez iránt szintén folyó évi december 31-ig tartoznak benyujtani az illetékes Kar dékáni hivatalához.

× **(Hinni, bízni, remélni!)** A mai nehéz időkben a szokottnál is inkább kell kapni azokon a lehetőségeken, melyek révén a helyzet enyhítésére mód kínálkozik. Nem csoda, hogy a m. kir. osztálysorsjáték, mint a jobb jövő előidézésére alkalmas lehetőség, népszerűvé vált. Már az a körülmény, hogy csekély összeggel óriási összegeket lehet nyerni, — a nyeremények összege évenkint több mint *15 millió pengő* — alkalmas arra, hogy az emberekbe kedvet és reményt öntsön. Köztudomású, hogy az osztálysorsjáték állandó állami felügyelet és ellenőrzés alatt áll, több mint 2 millió pengőt jövedelmez évente az államnak. Azoktól pedig, akik nyernek, mindenesetre hasznuk van a kereskedőnek, iparosoknak és az egész gazdasági életnek. Az osztálysorsjegyek nyujtják a mai világban a legnagyobb reményt a váratlan szerencsére és senki sem tagadhatja, hogy a remény ség az emberi haladás legerősebb rúgója. Kétségtelen, hogy az osztálysorsjáték intézménye a legbecsületesebb számos spekuláció és játék között, anélkül, hogy veszélyt rejtene magában. Az osztálysorsjegy esélyei egyformák minden résztvevőre, minden egyes sorsjegynek egyenlő az ára. De a szerencsét is keresni kell és nem szabad az alkalmat elszalasztani senkinek, mert a szerencse forgandó, akkor és oda jön, amikor és ahol a gond, a baj, a szükség a legnagyobb. Hinni, bízni, remélni kell tántoríthatatlanul.

— **(Miklósvári Miklós Tibor temetése.)** Általános részvét kísérte utolsó útjára miklósvári *Miklós* Tibor m. kir. főkonzult, a külügyminisztérium elnöki osztályának vezetőjét, akit december 22-én délután fél három órakor a Kerepesi-út melletti temetőben helyeztek örök nyugalomra. Ravatala körül ott volt a külügyminisztérium egész tisztikara, *Kánya* Kálmán külügyminiszterrel és *Khuen-Héderváry* Sándor gróffal az élén. Megjelentek még a végtisztességen a társminisztériumok főtisztviselői. A gyászbaborult családot az elhunyt felesége, *Korossy* Margit, leánya, férjezett *Szentnémedyné,* nővére, *Kárászné* Miklós Jolán csillagkeresztes hölgy képviselte.

× **(A Színházi Élet újévi száma)** az olvasók igen nagy többségének kívánságára azt az újítást hozza, hogy a színdarabmelléklet a laphoz fűzve jelenik meg. Igen sokan panaszkodtak, hogy a *Színházi Életnek* ez az értékes melléklete szállítás közben elveszett, ezért határozta el a szerkesztőség, hogy a színdarabmellékletet a főlaphoz rögzíti.

— **(Karácsonyfa ünnepségek.)** Megható keretek közt folyt le a *Balsay-klinika* idei karácsonyfaünnepe, amelyen az Operaház művészei: a *Petry—Lenhard—Hidassy—Visó*-vokál kvrtett, *Laurisin* Lajos, továbbá *Laurisin* miklós zongoraművész működtek közre.

A mai leghasznosabb ténykedésünk olcsón szépet, jót bevásárolni

Klein Antal

divatnagyáruházában

Uj cím: **Király-utca 49. sz.**

Szemben a Nagymező-utcával

A Kincses Kalendáriom

megjelent és megkezdődött előfizetőink részére annak szétküldése

A Kincses Kalendáriom, a *Budapesti Hirlap* évről-évre megjelenő szórakoztató, hasznos és tanulságos naptára megjelent és a kiadóhivatal megkezdte annak az előfizetők részére való szétküldését.

Ujév első napjaiban már minden előfizetőnk kezében lesz naptárunk, amelyet minden régi és új előfizetőnk ajándékul kap a *Budapesti Hirlap*-tól.

A Kincses Kalendáriom most is a megszokott kivitelben, de ezidén is új, változatos tartalommal jelent meg.

A Kincses Kalendáriom idei újításai

a 64 oldalas képes mélynyomású melléklet,

továbbá a

Gazda kis lexikonja,

amelynek hasznos és mindenkit érdeklő voltáról olvasóink maguk győződhetnek meg.

A Kincses Kalendáriom első fejezete az idén is *a naptári rész,* amely közli a csillagászati naptárt, időjárás-statisztikát, a magyar nép régi reguláit és hagyományait, valamint mindazokat a tennivalókat, amelyek a gazda feladatai az év egyes hónapjaiban.

A naptári rész

szerves kiegészítése

az esztendő krónikája,

amely kimerítően és napok szerint sorolja fel a mult év politikai, fővárosi, művészeti, tudományos, egyházi és sporteseményeit és külön fejezetben foglalkozik a magyar revizió idei történetével.

A tudás kincsestára

az érdekes és értékes cikkek egész sorát öleli fel.

Szépirodalom

című fejezete a *Budapesti Hirlap* kiváló irodalmi munkatársainak kisebb-nagyobb műveit foglalja magában.

A felnőttek szórakoztatása mellett a *Budapesti Hirlap* kis olvasóiról is gondoskodtunk, amikor a

Gyermek-Kincses

részt állítottuk össze. Versek, mesék, elbeszélések, változatos sora tarkítja a Kinesesnek ezt a részét.

A Kincses Kalendáriom

gazdag tartalmával díszére fog válni minden könyvespolcnak és meg vagyunk győződve arról, hogy a 38-ik esztendőben megjelenő Kincses Kalendáriom az idén is hasznos tanácsadója és segítő társa lesz minden olvasónknak.

— **(Földmüvelésügyi előléptetések.)** A kormányzó a földmívelésügyi miniszter előterjesztésére az állami mezőgazdasági birtokok gazdasági tisztviselőinek létszámában *Czeglédy* Ákos magyar királyi gazdasági tanácsos, jószágfelügyelőnek a magyar királyi jószágigazgatói címet és jelleget, *Moletz* Tivadar és *Kósa* Zoltán gazdasági főintézőknek a magyar királyi jószágfelügyelői címet és jelleget és *Tégla* György gazdasági intézőnek a magyar királyi gazdasági főintézői címet és jelleget adományozta.

× **(Szelektivitás az uj nagyadó mellett.)** Az új 120 kilowattos nagyadóállomás megindulásával fokozottan előtérbe került a rádiókészülékek szelektivitásának problémája. A szelektivitás legegyszerübben hullámcsapda alkalmazásával, vagy pedig az eddigi antenna megrövidítésével (levezetéssel együtt 8—10 méter) érhető el. A rövid antenna kétségtelenül nagyobb szelektivitást biztosit, alkalmazásánál azonban szükséges, hogy a rádiókészülékben az ilymódon szükségessé váló nagyobb erősitést a legmodernebb, nagyteljesitményü csövekkel végezzük. Ezért kell a rádiókészülékben a Tungsram-varázscsöveket alkalmazni. Hiszen a Tungsram-Müvek laboratóriuma a rádiócsőtechnika állandó fejlődésében is mindig az élen halad. Ezt bizonyitják a legujabb Tungsram nagyfrekvencia pentóda, ditetróda és hexoda elnevezésü legmodernebb rádiócsövek.

× **(Karácsony, Szilveszter, Ujév.)** Az esztendei nehéz küzdelem után mindenki örömmel várja az ünnepi estéket. Elég keserü volt az év, — mondjuk, — legalább ezeken a napokon legyen édes az életünk. Az Ujévet különösen jól kell fogadni, hiszen az egész év olyan lesz, mint, ahogyan kezdjük. Karácsonyt és Szilveszter estéjét megédesiteni, az Ujévet a legjobban kezdeni csak *Törley*-pezsgővel lehet.

Gyászrovat

Schármár János épitész, Sopron város egyik legtekintélyesebb polgára, 94 éves korában meghalt. Az elhúnyt évtizedeken keresztül jelentős szerepet vitt Sopron közéletében és a város számos épülete tanujele finom müizlésének. Elhunytát fiai, *Schármár* Károly soproni müépitész és *Schármár* Jenő, a magyar királyi posta müszaki tanácsosa, leánya, *Wolff* Miksa nyugalmazott tábornok felesége, valamint kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése szombaton délután volt a Szent Mihályról czimzett római katolikus temetőben.

Marosvásárhelyen elhúnyt az erdélyi magyarság egyik legkeményebb, legálhatatosabb férfia, *Kóbori* János nyugalmazott kollégiumi tanár, aki a tizenöt év előtti impériumváltozáskor bevonuló románokkal szemben úgyszólván az antik héroszokra emlékeztető ellenállást tanusitott.

Böschatt Terézia szfőv. tanitónő életének 49-ik évében Budapesten elhúnyt. Szombaton délután temették a Kerepesi-úti temető halottasházából.

Frieberger Gusztáv bécsi publicista, a *Neues Wiener Tageblatt* hosszú éveken át volt szerkesztője, a római osztrák sajtóattasé édesatyja, kedden elhúnyt.

— **(Kormányzói kitüntetés életmentésért.)** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Ajtós* Imre budapesti gimnáziumi tanulónak, *Demeter* András reáliskolai nevelőintézeti tanuló, balatonfüredi lakosnak és *Moszlovácz* Vendel drávakereszturi lakosnak, önfeláldozó és bátor magatartással véghezvitt életmentésért a Magyar Bronz Érdemérmet adományozta.

A szent évről szólott a pápa karácsonyi beszédében

RÓMA, dec. 23.

A pápa szombat déli karácsonyi beszéde, amelyet az egybegyült bíborosok kollégiuma előtt mondott, túlnyomólag vallásos jellegű volt.

Granito di Belmonte, a bíborosok dékánja felolvasta az üdvözlőtáviratokat, majd XI. Piusz pápa beszélt a rendkívüli szent évről, amely oly sok embert vezetett az Úr házába. A nemzetközi helyzetről a pápa azt mondotta, hogy az általános zűrzavar, az ellenmondások, a végnélküli és számtalan tárgyalások korában s valamennyi ember szörnyű erőfeszítése mellett Krisztus helytartójának nem marad más hátra, mint újra és újra felszólítani a híveket az imádságra.

× **(Ideális öröklakások.)** Azok számára, akiket az állandó, meleg családi otthon megszerzésének vágya tölt be, nem kínálkozott még olyan kedvező alkalom, mint aminőt a Fővárosi Tisztviselők Társasházépitő Irodája nyujt *a Hungária-udvar társasházában* lefoglalható öröklakásokkal. A Horthy Miklós-körtér mellett, villamos- és autóbuszállomás közvetlen közelében épült a társasház, amelyben minden modern kényelemmel, választékos izléssel felszerelt 4 szobának megfelelő kétszobás, hallos, *30 évig adómentes* lakások. 3000 pengővel és lakbérlekötéssel lefoglalhatók. Az ideális lakások erkélyei és loggiái a legpompásabb vidékre nyilnak, ami külön megfizethetetlen érték. Felvilágositással szivesen szolgál a főváros szépitése körül sok érdemet szerzett martonosi *Baráth* Lajos épitész vezetése alatt álló iroda (Horthy Miklós-út 36). Telefon 684—69.

— **(Villamos és autobusz karácsonyesti forgalma.)** Mint minden esztendőben, az idén is karácsony estéjén, december 24-én, vasárnap az utolsó villamosjáratok a végállomásról este 8 órakor indulnak. A végállomásokra este 8 órakor beérkező vonatok onnan a kocsiszínekbe haladnak. Az autobuszok utolsó járatai szintén este 8 órakor fognak indulni a külső végállomásokról.

× **(Hollandia legnagyobb áruház-konszernje.)** *N. V. de Bijenkorf* amszterdami áruházának kirakatát a Nemzeti Munkahét alkalmából a magyar propaganda szolgálatába állitotta és spontán elhatározásból magyar kirakatot rendezett a világhirü *habselyem*-árukból. (A magyar címert az amszterdami magyar követség bocsátotta rendelkezésre.) A pompás kirakatot lapunk képes mellékletén mutatjuk be.

× **(Legelterjedtebb illat)** az egész világon a levendula s a *Lavin*-pezsgős, tengersós levendulatablettát a mosdóvizbe dobva, ezen diszkrét és kedvelt illatot adja. A *Lavin* frissiti, élénkiti az arcot, testet,

1933-mal bezárul a

CUKORBETEGEK

„liszt-éhségének" korszaka

A szénhydrátmentes

TRESFARIN

liszt-tápszerek korlátlan fogyasztás mellett is **ARTALMATLANOK**

Kérjen ingyen tájékoztatót.

TRES R. T. Budapest, Gróf Tisza István-út 7.

Csipi-csóka

—

KARÁCSONY.

Elhallkul a lárma,
Gondok messze tünnek:
Karácsony van újra,
Szelid, fehér ünnep.
Ó, ha igy maradna!
Béke volna mindég!
Felejtsük el, hogy karácsony,
Csak pár napos vendég!...

„A KÉK DUNA".

Befagyott a Duna, —
De nem a „kék".
Annál sokkal jobban rajonganak Straussért
A nők, szőkék és feketék...

KOZMETIKA A TŐZSDÉN.

Itt a mérlegkészités ideje, s igy van nap,
Mikor a tőzsdén magasabb, ú. n.
„Kozmetikai" árfolyamok vannak.
De mérlegkészités ide, mérlegszépités oda,
Azért sajnos, nem fürdünk aranyba:
Az igazi irányzat változatlanul lanyha.

A SZÉPÍTŐ ÁLARC.

Egész
Felkavart,
Hogy szépitő álarcot talált fel
Egy angol vegyész.
A dolgot nem egészen értem,
S ezért tisztelettel kérdem:
Nem sokkal jobban hatna,
Ha a csúnya nő
Mindjárt az álarcban maradna?

Puck.

× **(Boldog uj éve lesz,)** ha 3.— pengőért vásárol Államsorsjegyet, mellyel 40.000 pengőt is nyerhet. Minden goudjától szabadul és elmondhatja, jól kezdődött az új esztendő.

× **(Ha tetszeni akar, Asszonyom,)** keresse fel bizalommal az ország legismertebb és legmodernebbül felszerelt kozmetikai intézetét *(Pollák* Sarolta, Andrássy-út 32. I.), hol a cég 25 éves működése alapján minden szépséghibát a legnagyobb szaktudással korrigálnak. *Olcsó bérletrendszer.* Vidékieknek, az arcbőr pontos leirása alapján a legtökéletesebb házi ápolást nyujtja *Miracle* szépségápoló szereivel. Díjtalan felvilágositás. (Kérjen prospektust.)

Január elején jelenik meg

Dr. Hevesi Sándorné:

AZ IDEÁLIS HÁZTARTÁS

A szép otthon Jó konyha

Ára 6.50 pengő

INGYEN

kapja mindenki,

ha ¼ évre előfizet a Színházi Életre 6.50 pengőért.

Kérjen prospektust hogy egyéb kedvezményeinkről értesithessük

SZÍNHÁZI ÉLET

KIADÓHIVATALA, VII., ERZSÉBET KÖRÚT 7

A tönkrement cipészmester halálsétája a befagyott Dunán

Egyórás munkával mentették ki a tüzoltók

Szombaton délután négy óra tájban a Ferenc József-rakparti karácsonyfapiacon nagy riadalmat okozott egy idős férfi, aki a tömegből kiválva, *a rakpart lépcsőin lement a befagyott Dunához és a jégen megindult a folyó közepe felé.* Az árusok és vásárlók tömegestől a parthoz sereglettek és kétségbeesett kiáltozással igyekeztek visszahivni a veszedelmes uton járó férfit, aki azonban ügyet sem vetett rájuk és hosszu perceken keresztül folytatta tovább utját. Közben a Duna mindkét partján figyelmessé lettek a jégen vándorló emberre s *többezer főnyi tömeg gyült össze.* A tüzoltókat és mentőket egyszerre ötvenen-hatvanan hivták fel, hogy gyors segitséget szerezzenek. Néhány perc mulva már *a tüzoltók három őrsége megérkezett a Dunapartra s négy tüzoltó óvatosan, a jégre fektetett létrákon keresztül, üldözőbe vette a férfit.*

Időközben teljesen besötétedett, megindult a havazás, ugyhogy a parton állók szeme elől csakhamar eltünt a jégen járó ember. *A tüzoltóautók reflektor világitása mellett folyt tovább a mentési munka.* Közel egy óra mulva érte be a négy bátor tüzoltó a férfit, akit egy jégtömbön fekve találtak, csaknem a Duna közepén. A tüzoltók létrára fektetve, partra vitték, ahol az átfázott embert a mentők vették ápolás alá. Itt derült ki, hogy a befagyott Duna vándora *Kökény* Mihály harminchétéves cipészmester, aki öngyilkossági szándékból ment a Duna jegére. Elmondotta, hogy *még nemrég a Bajza-utca 50. szám alatt volt jólmenő műhelye, de teljesen tönkrement és ezért akart megválni az élettől.* Nem tudta, hogy a Duna Budapestnél teljesen befagyott, azt hitte, a folyó közepén még vizet talál, amibe belevetheti magát. Amikor azután mindenütt csak jeget látott maga körül és *elfáradt, lefeküdt, abban bizva, hogy megfagy.* A mentők a kétségbeesett cipészmestert a Rókus-kórházba vitték.

— **Szelektivitás az uj nagyadó mellett.** Az uj 120 kilowattos nagyadó állomás megindulásával fokozottan előtérbe került a rádiókészülékek szelektivitásának problémája. A szelektivitás légegyszerübben hullámcsapda alkalmazásával vagy pedig az eddigi antenna megrövidítésével (levezetéssel együtt 8—10 méter) érhető el. A rövid antenna kétségtelenül nagyobb szelektivitást biztosit, alkalmazásánál azonban szükséges, hogy a rádiókészülékben az ilymódon szükségessé váló nagyobb erősitést a legmodernebb, nagyteljesitményü csövekkel végezzük. Ezért kell a rádiókészülékben a Tungsram varázscsöveket alkalmazni. Hiszen a Tungsram-Müvek laboratóriuma a rádiócsőtechnika állandó fejlődésében is mindig az élen halad. Ezt bizonyitják a legujabb Tungsram nagyfrekvencia pentóda, ditotróda és hexoda elnevezésü legmodernebb rádiócsövek.

— **Az ujságárusok jótékony téli felruházási ünnepélye.** Az ujságárusok, a derék rikkancsok, akiknek oroszlánrészük van a magyar sajtó fellendülésében és fejlődésében, mint minden esztendőben, ezidén is felruházták szegénysorsu karlársaikat és azok családtagjait. A *Budapesti Hirlapterjesztők Takarékotthona* rendezte a lélekemelő ünnepséget. *Hochmann* Salamon ügyvezető-elnök megnyitójában üdvözölte *Faragó* Aladár diszelnökőt és *Staller* Ármin elnököt, majd ismertette az egyesület ezévi müködését. Azután kiosztották a melegruhákat, cipőket és egyéb karácsonyi szeretetajándékokat. A lapkiadóvállalatok áldozatkész ajándékaiért és a vezetőség müködéséért *Ullisch* Ottó mondott köszönetet. Végül *Róna* Márton humoros előadása következett, amelyet a több mint százfőnyi közönség lelkesen megtapsolt.

Női szabósághoz

elsőrendü, lehetőleg külföldi gyakorlattal biró

angol szabász

és nagyobb gyakorlattal biró

francia szabásznő

keresteink.

NEUMANN BERTA, V., Corottva-utca 3. szám.

— **A hófuvás elzárta a világtól a nagykőrösi tanyákat.** *Nagykőrösről* jelentik: A hófuvás következtében helyenként házmagasságu hótorlaszok keletkeztek. Egyes tanyai iskolák még ma is teljesen megközelithetetlenek. A huszonegy tanyai iskola közül tizenegyben nyolc nap óta szünetel a tanitás, mert a gyermekek a hóban nem tudnak utat törni. A többi iskolába is csak öt-hat gyerek tudott eljutni az utolsó héten. Ezek is az iskola közvetlen környékén laknak. Minden forgalom szünetel és a legnagyobb baj az, hogy a tanyák élelmiszerellátása is teljesen megszünt és a betegeket sem lehet felkeresni.

— **Karácsonyi ünnepélyek.** A *budai református egyház* a Labanc-uti iskolában több, mint 100, a Hüvösvölgyben lakó szegény gyermeket ajándékozott meg. A gyermekek által bemutatott karácsonyi jelenetet *Soós* Irén hitoktató rendezte, az ünnepi beszédet *Haypál* Béla lelkész mondta, *Magyar* Lajos teológus bibliamagyarázatot tartott. — *A budai református nőegylet* több, mint 700 gyermeknek juttatott ajándékokat a Szilágyi Dezső-téri templomban rendezett ünnepélyen. Az ünnepi beszédet itt is *Haypál* Béla lelkész tartotta, záróimát *Sándor* Ernő s.-lelkész mondott. — *A Nagypénteki Református Társaság* kamaraerdei szegényházában 70 gyermeket ajándékozott meg. Az intézet növendékei vitéz *Gergely* Konrád igazgató belanitásával karácsonyi játékot adtak elő. — *Az I. kerületi előljáróság Spannberger* Alajos dr. tanácsnok, kerületi előljáró rendezésében 22 gyermeknek és 22 leventének gyujtott karácsonyfát az előljáróság épületében. Az ünnepi beszédet *Korenek* József dr. várbeli lelkész mondotta. — *A Bakay-klinika* karácsonyfaünnepélyén operaházi művészek tartottak magasszinvonalu hangversenyt. — Az *országos frontharcos-szövetség III. ker. főcsoportja* 150 szegénysorsu bajtárs részére osztott ki pénteken esti karácsonyfaünnepélyén élelmiszert és ruhanemüket. A megjelent vendégeket vitéz *Komárnoky* Gyula vezetőtiszt, társelnök üdvözölte. Ünnepi beszédet mondottak *Ács* Aladárné a hölgybizottság és *Hatfaludy* Ferenc a szociális bizottság nevében. — *A birósági fogalmazók, birák és ügyészek* szép és meghaló karácsonyi ünnepséget rendeztek Az ünnepély résztvevői egyuttal Szirt Ferenc emlékének is hódolva, a szegénysorsu zeneakadémiai és képzőmüvészeti hallgatók segélyezésére 100 pengőt adtak össze. — *A felvidéki egyetemi és főiskolai hallgatók egyesülete* (Ráday-utca 19.) szombaton tartotta meg karácsonyfaünnepélyét, amelyen a felvidéki egyesületek szövetsége részéről *Vaszkó* Endre dr., *Kalmár* Elek, *Javornitzky* Jenő dr. és *Podhradszky* György dr. vettek részt, *Töltszéky* Gyula dr. elnök mondott beszédet. — *A Hunfalvy-internátusban* (Gönczy Pál-utca) vasárnap délután fél 4 órakor tartják a karácsonyfaünnepélyt, amelyen a hölgybizottság elnöke, *Ertl* Jánosné dr.-né, a felvidéki egyesületek szövetsége elnöksége jelenlétében osztja szét az ajándékokat és *Ölschlager* Andor dr. gondnok mond ünnepi beszédet. — *A budapesti VIII. ker. általános közjótékonysági egyesület Lengyel* Endre dr. kormányfőtanácsos elnök vezetése mellett pénteken este nagy karácsonyfaünnepséget rendezett, amelynek keretében a Józsefvárosban lakó 100 szegény gyermeket ruháztak fel és 100 szegény család között több, mint 1500 csomag szeretetadományt osztott szét.

Dreher Vendégváró keksz

— **A hágai kisebbségjogi intézet uj magyar tagja.** Hágában *Junkerstorff* dr. vezetésével tudományos egyesület müködik, mely a különböző államokban élő kisebbségjogi irókat egyesiti. Ennek az intézetnek, az „Association Internationale Pour L'Etude Du Droit des Minorités"-nek elnöke a világhirü jogász, *Maspons Anglasell* tanár s magyar részről vezető funkcionáriusa a pécsi egyetem ismert nemzetközi jogásza, *Faluhelyi* Ferenc dr. professzor. Az intézet most uj magyar tagot választott, *Török* Árpádot, a Sopronban megjelenő *Oedenburger Zeitung* főszerkesztőjét, kitől nemrégiben a pécsi nemzetközi jogi intézet tanulmányt adott ki „A horvát kérdés nemzetközi jogi és közjogi jelentősége" cimmel.

TANULJON NYELVEKET!

tökéletes kiejtéssel DURIUM-hanglemezről. Nincs nyelvmesterhez, helyhez, vagy időhöz kötve. **Olcsó!** Hallgasson meg egy francia vagy angol leckét: **Rozgonyi és Révai** grammofon- és lemezüzletében, Kossuth Lajos-u. 5.

HALÁLOZÁS

Általános részvét kisérte utolsó utjára miklósvári *Miklós* Tibor főkonzult, a külügyminisztérium elnöki osztályának vezetőjét, akit december 22-én délután félhárom órakor a Kerepesi-ut melletti temetőben helyeztek örök nyugalomra. Ravatala körül ott volt a külügyminisztérium egész tisztikara, *Kánya* Kálmán külügyminiszterrel és *Khuen-Héderváry* Sándor gróffal az élén. Megjelentek még a végtisztességen a társminiszteriumok főtisztviselői, az elhunyt személyes jóbarátai és tisztelői. A gyászbabot rult családot az elhunyt felesége. *Korossy* Margit, leánya, férjezett *Szentnémedyné*, nővére, *Kárászné* Miklós Jolán csillagkeresztes hölgy képviselte.

Kóbori János, a marosvásárhelyi református kollégium nyugalmazott tanára, meghalt. Kóbori nemcsak egyházának és iskolájának volt hü szolgája harmincéves tanári pályáján, hanem neve valósággal fogalommá vált a román uralommal szemben élethalálharcát vivó székely kisebbségnél. A megszállás alkalmával halálmegvető bátorsággal szállt szembe az ősi kollégiumot kirabolni akaró román katonasággal, később pedig hosszu ideig börtönt is szenvedett erős hazafiasságáért.

Sopronból jelentik: *Schármár* János épitész, Sopron város egyik legtekintélyesebb polgára, 94 éves korában meghalt. Az elhunyt évtizedeken keresztül jelentős szerepet vitt Sopron közéletében és a város számos épülete tanujele finom müizlésének. Elhunylát fiai, *Schármár* Károly soproni müépitész és *Schármár* Jenő, a posta müszaki tanácsosa, leánya, *Wolff* Miksa nyugalmazott tábornok felesége, valamint kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése szombaton délután volt a Szent Mihályról cimzett római katolikus temetőben.

Heilig Aladárné dr.-né, született Blum (Bodonyi) Bella dr. e hó 22-én elhunyt. Temetése vasárnap délután 3 órakor lesz a rákoskereszturi temetőből.

A szegedi egyetem bölcsészeti kara 100 pengőt küldött a székely árvizkárosultaknak

Milotay István dr., a *Magyarság* főszerkesztője, szombaton a következő levelet kapta:

— Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur! Mélyen megindulva ama szenvedések hirére, amelyeket erdélyi testvéreinknek elemi csapások következtében viselniök kellett, a m. kir. Ferenc József-tudományegyetem bölcsészet-, nyelv- és történettudományi karának tanárai, magántanárai és alkalmazottai körükben 100 pengőt gyüjtöttek össze az erdélyi árvizkárosultak számára, mely összeget mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur címére a mai postával ama kéréssel küldtünk meg, hogy azt rendeltetési helyére juttatni kegyeskedjék. Mélyen tisztelt Főszerkesztő Ur alázatos szolgája Szeged, 1933 december 21. *Schmidt* Henrik bk. dékán.

Szombaton még *Csurgay* Lászlóné (Cegléd) küldött 5 pengőt a székely árvizkárosultak megsegitésére.

— **A vasutasok köszönete a Magyarságnak.** A Magyar Vasutasok Országos Szövetségének nyugdijas csoportjától kaptuk a következő sorokat: A nyugdijtörvény-javaslat ellen a közalkalmazottak érdekei védelmében kifejtett harcok során a *Magyarság* nagy megértéssel foglakozott a vasutasok külön jogsérelmeivel. Megértette és a közvéleménnyel is megértetni igyekezett, hogy milyen jogon követelnek a vasutasok különleges elbánást és hogy miért kell őket szerzett jog alapján külön elbánásban részesiteni! Bátran szállott sikra igazukért és készséggel bocsátotta rendelkezésére hasábjait az önvédelmi harcukról szóló tudósitások, közlemények számára. A tekintetes szerkesztőségnek ezért a nyugdijas vasutasok hálás köszöntét tolmácsoljuk. Egyben kérjük, hogy igaz ügyünket jövőben is támogatni méltóztassék. Külön mondunk itt köszönetet *Milotay István* Főszerkesztő Urnak azért, hogy mint országgyülési képviselő is megvédelmezni igyekezett igaztalanul megtámadott jogainkat. Hazafias üdvözlettel és kiváló tisztelettel: *Kemény* Gyula elnök, *Molnár* Kálmán titkár.

Szenteste

Haranghang zeng a rádióban,
Kongja, borongja: Béke! Béke!...
Dideng az Ember fagyban, hóban
S vérzőn vánszorg a Vég elébe!
Dicsőség zeng a szivek szárnyán
A szent, megváltó Szeretetnek,
A rádió étherhullámán
Betlehemi tájról üzennek:
Glória — hangban, tettben, szóban,
Ébredjetek e bölcsességre!...
...Haranghang zeng a rádióban
S kongja, sikongja: Béke!... Béke!...

(V.)

— **Itélet a hadirokkantak és a HONSz elnökének rágalmazási pörében.** A büntetőjárásbiróságon *Bokody* Dezső járásbiró több napon keresztül tárgyalta vitéz árvátfalvi *Nagy* István dr. ügyvéd, a HONSz elnöke és több hadirokkant között keletkezett rágalmazási pört. A HONSz egyik ülésén *Ober* Henrik, *Paskéta* András és *Oravetz* János sértő közbekiáltásokkal illették az elnököt, aki ingerültségében a közbekiáltásokra szintén sértően válaszolt. A járásbiróság Ober Henriket száz pengő pénzbüntetésre, a másik két rokkantat ötvenötven pengő pénzbüntetésre itélte, de az utóbbi kettő pénzbüntetését felfüggesztette, árvátfalvi Nagy Istvánt a viszonvád alól felmentette, azzal az indokolással, hogy jogos felháborodásában használta a sértő kifejezéseket. Paskéta András és Oravetz János az itéletben megnyugodtak.

TANULJON IDEGEN NYELVEKET

BERLITZ nyelviskolájában

IV., Vörösmarty-tér 2

Telefon: 87—4—69.

— **A Tündérujjak** jelenti, hogy IV., Szervita-tér 3. alatt kiadóhivatala 24-én, *vasárnap is nyitva tart,* ugy hogy, aki még nem szerezte meg magának a *lap ajándékait, vasárnap megkaphatja* s odahelyezheti főkésségül a karácsonyfa alá. Az ajándék: *4 gyönyörü párnahuzat* (két nagy, két kicsi) hófehér *Arany-Egypt* anyagon, rendkivül izléses mintával előrajzolva. Ráadásul: egy doboz selyemfényü *Mez himzőfonál,* mellyel a párnát legszebben lehet kidolgozni. Az ajándékot *megkapja mindenki,* aki 14.40 pengőért egy évre előfizet a kitünő kézimunkaujságra. A népszerü *„Tüzhely"* családi folyóirat előfizetési dija egy évre ugyancsak 14.40 pengő, ajándéka egy 38 cm magas *remekmüvü,* minden elhelyezésre alkalmas *Lampart asztali lámpa,* ezt ugyanott szintén *azonnal megkapják vasárnap is* az előfizetők. *Ezt a gyönyörü lámpát a „Tündérujjak" előfizetői is megkaphatják a négy ágypárna helyett.*

RÓZSA

szőrcsáruháza, IV., Váci-u. 27-29.

Soha ilyen olcsón!

Tekintse meg modelljeimet az üzletben vételkényszer nélkül

Muff	P	15
Nyakkendő	P	15
Kabát	P	55
¾ bunda ..	P	125
Csikó	P	325
Perzsaláb	P	575
Perzsa	P	1250

— **Beiktatások és beiratások a budapesti egyetemen.** A budapesti tudományegyetemen a beiktatások és beiratások az 1933/34. tanév második félévére 1934 január 8-án kezdődnek és bezárólag január 20-ig tartanak. Azok, akik a tudományegyetemre való felvételüket kérik, kellően felszerelt folyamodványukat ez évi december 31-ig annak a karnak dékáni hivatalához nyujtsák be, melynek tagjai akarnak lenni. A felvételt kérő hallgatók, ha egyuttal tandijmentességért vagy tandijkedvezményért folyamodnak, kérvényüket a felvételi folyamodványukkal együtt nyujtsák be. A folytatólagosan iratkozó, leckepénzt fizető hallgatók 1934 január 8-tól 15-ig iratkoznak be. Azok, akik folytatólagosan iratkoznak be s egyuttal tandijmentességet vagy tandijkedvezményt is kérnek, kérvényüket ez iránt szintén ez évi december 31-ig tartoznak benyujtani az illetékes kar dékáni hivatalához s akár kaptak tandijmentességet vagy tandijkedvezményt, akár nem: 1934 január 20-ig bezárólag kötelesek beiratkozni. Az előadások 1934 január 23-án, kedden, kezdődnek.

— **A cukorbeteg többé nem rabja betegségének,** mert orvosa által előirt étrendjét korlátlanul és egyéni izlésének megfelelően kibővitheti az uj szénhidrátmentes *Tresfarin*-tápszerekkel. Tekintet nélkül szervezete cukorteherbiró-képességére, szabadon fogyaszthat ugy a tresfarin-tésztafélékből (metélt, makaróni, levesbetét és lisztfélékből) (rántás, mártás céljaira), mint a több mint ötven különböző fajtáju süteményfélékből, annak veszélye nélkül, hogy a vér, vagy a vizelet cukormennyisége emelkednék. A keményitő- és cukormentes tresfarin-tápszerek állandó orvosi felügyelet alatt, központilag készülnek (Budapest, V., Gróf Tisza István-utca 7.), ahonnét az ország minden részéről 24 órán belül, teljesen friss állapotban, megszerezhetők.

ERŐS SZAKÁLNAK ÉRZÉKENY BŐRNEK

habo

BORDÓVASZAPPAN

1 perces szappanozás — 1 perces szappanozás

Akiknek a szivmüködése rendetlen, erőlködés nélkül ugy érhetnek el könnyü székelést, ha naponta reggel éhgyomorra megisznak egy kis pohár természetes „Ferenc József" keserüvizet. Szivszakorvosok megállapitották, hogy a Ferenc József viz szivelzsirosodásnál és billentyühibáknál is enyhén, biztosan és mindig kellemesen hat.

Báli frakking, gallér, fehér piké

vagy selyemmellényt és női estélyi ruhát

1 nap alatt

a legszebben tisztit

»IDEAL«

gőzmosógyár, kelme cső- és vegytisztitó

Fióküzlet a város minden részében. Telefon

Gyári főüzlet: **VII., Damjanich-utca 38-40**

1933
9.4
1839

AJÁNDÉK KÖNYVEK
nagy választékból vásárolhat
Vásárlásnál, megrendelésnél hivatkozzon a Magyarságra
Pfeifer Ferdinánd
(ZEIDLER TESTVÉREK)
nemzeti könyvkereskedésében, Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 5.

Selyem- és szövetmaradékok
5 méterig **fillérekért**
Galambos-nál
Ferenciek-tere 4.
Irányi-utca sarok.

ALAPITVA 1912.
Lipcsei Vilmos
IV. Apponyi-tér 4.
Az ország legkedveltebb női felső, ruhák stb. áruháza
Ezidei karácsonyra példátlan olcsó árak

LÁSZLÓ
paplan- és női fehérnemü üzlete
megnyilt!
IV., Petőfi Sándor-u. 2. sz. alatt
(Apponyi-térnél)
Kitünő minőségü árut, figyelmes kiszolgálás és szolid árak mellett ajánl a nagyérdemü közönségnek

Mindenki mindenkor

HEILIG
harisnyát és kötöttárut hord!

RÁKÓCZI-UT 26
Ajándéknak különösen alkalmas!

NŐI TÁSKÁK
válogatott nemes anyagokból, a legmodernebb formákban, közvetlenül a készitőnél.
CSÁNGÓ FERENC
kizárólag IV., Szervita-tér 4. udvarban

Legszebb ajándék
RAJNA TOKAJI BORA
Elegáns ajándékkosarakban és kazettákban, kosárral, kazettával együtt AP 2.50-től 10.—ig
1 liter TOKAJI Ó-BOR. édeskés ..... 84 fill.
1 üveg 0.7 lit. 1931-évi TOKAJI HÁRSLEVELŰ édes, üveggel együtt .. 1.— P
1 üveg 0.5 lit. 1921-évi TOKAJI ASZU, 4 puttonyos ..... 2.— P
IV., Prohászka Ottokár-u. 10. Egyetem-u. sarok. villamos megálló
V., Széchenyi-utca 3. szám
VI. ker., Teréz-körut 7. szám
Telefon: 21-9-69

A
MAUTHNER ÖDÖN
Magtermelő és Magkereskedelmi Rt.
Budapest, VII, Rottenbiller-u. 33
Telefon: 46-3-65.
Közli, hogy **uj, képes főárjegyzéke január elején megjelenik** és az i. t. közönségnek ingyen és bérmentve rendelkezésére áll.

ERNST BÉLA
Mintaszobák, tervek, teljes lakberendezések
BUTOR
Kombinált komplett szobák, rekamierek
BAROSS-U. 47
JÓZSEF-KÖRUT SAROKNÁL
Telefon: 458—33
ÁR- ÉS FIZETÉSI KEDVEZMÉNY

Ezüst
evőeszközök, dísztárgyak alkalmas ajándékok
legolcsóbban
Polgár Kálmán ezüstárugyárban
Budapest, VIII, Kazinczy-u. 9

14 mintateremben mutatja be a legujabb 1934-es modelljeit az
elektra csillárgyár
karácsonyi kiállitásán
dob-utca 42. tel.: 42-6-77

Lepje meg nejét
GURI-GURI
függönytartóval,
hálás lesz Önnek!
Egyedárusitó:
DIÓSY JÁNOS
Budapest, Rákóczi-ut 24

Turcsány töltőtoll és **irón** *mindig a*

legalkalmasabb
karácsonyi ajándék
Főüzlet: **Üllői-ut 2.**
Fióküzlet: **Petőfi Sándor-u. 10.**

PANNONIA POSZTÓ- ÉS DIVATHÁZ
VII, Károly-körut 3/B
Karácsonyi és ujévi occasio.
Dus választék. Női és férfi szövet divatujdonságok
A közismert jó minőség, szolid árak

ÉLŐVIRÁGOK, PÁLMÁK

legnagyobb választékban, olcsón
NAGY IMRE
cs. és kir. udv. szállitónál
BUDAPEST
IV., FŐVÁM-TÉR 5. SZ.

Karácsony!...
A szeretet ünnepe, a szent béke napja az egész földön! Mindannyiunk öröme, mindannyiunk gondja!
Kössön „Biztositási osztályunk"-nál
Karácsony-biztositást!
(Törv. védve)

Ajándéknak: ernyő
legcélszerübb
legolcsóbb,
legjobb kivitel.

Készitőnél:
Fritz Teréz
Petőfi Sándor-utca 7. szám
(Bejárat a Pilvax-közben)

Scharle Gyula épitész

M.D.K.

A Héviz-tófürdő tervpályázaton 20000 Ft-os III. dij

Társtervező: Töreky Dezső, Kollár Imre, Orosz István, Solymosi Attila, Mostbacher Ödön,

Magyar Épitőművészet 1966/2. 2-5. 1.

Scharle Gyula épitész M.D.K.

Állóvíz-tófürdő tervpályázaton 35000 Ft-os
II. díjjal jutalmazva.
Társtervező: Kalmár Miklós, Városy Péter, Szabó
László, Káldos István

Magyar Épitőművészet 1966/2. 2-3.l.

Scharle Gyula M.D.K.

20ooo Ft-al dijazva a pályázaton

Társtervező: Töreky Dezső- Kollár Imre- Orosz István- Selymsi Antal- Westbacher Ödön

Huszonhat terv érkezett a hévizi tófürdő kons zerü-
sitésére
Magy a r N emzet 1965. dec. 19. 3.1.

Scharle Gyula M.D.K.

20000 Ft-ul díjazva a pályázaton

Társtervező: Töreky Dezső- Kollár Imre- Orosz

István- Helyáni Antal- Westbacher Ádón

Huszonhat terv érkezett a hévizi tófürdő kora zerü-
sitésére
Magy a r K emzető jons. dec. 19. 7.1.

Scharla Gyula M.D.K.

Dijazva a pályázaton 35ooo Ft

Társterve ő: Kalmár Anikó- Városy Péter-

Szabó László - Káldos István

Huszonhat terv érkezett a hévizi tófürdő korszerűsítésére

Magyar Nemzet 1965. dec. 3x 19. 3. l.

SCHÄRMÁR *János*, építész. * 1839, † Sopron 1933, hol évtizedeken keresztül jelentős szerepet vitt a város közéletében s számos építkezést hajtott végre.

K. gy. II. 417 l

ellos attendent = ők várakoznak (még nem)

Imperatif.

attends = várakozzál

attendons = várakozzunk

attendez = várakozzatok

SCHÁRHÁR JÁNOS
épitész

Sopron

Vida sori Nepomuki
szt. János - kápolna
TKM 614

Stuttgart, Ettlingen: 2002 G. Emma Sucu

G:Budapest: 1963-66 Studio IV-VI. Ernst M; Ausstellung; Székesfehérvár 1968: In memoriar 1Basel: 1971 Minimax; Bonn: 1975 Neue unga 1974 Forum Kunst, Künstler machen Fahnen;19 Kunst 1920-1977; Kunstverein, 1980: Venedig: Hagen: 1986 Stadthalle, Budapest: 1989 Magya Basel;1994 Art Cologne, Budapest: Kassák M. Konkrete Kunst Int.; 1996 Art Cologne; Budape Albertina GeoGrafie-GeoMetrie ; 1997 Budape Kunstm; 1998 Győr Euro-MADI Festival; Ame Mondrian Huis; Ettlingen: 1999-2000 Konstruk

MFG Adattár 1988; M Nagylexikon 1998; Bé Hajdú, F.J. Művészet 1974, 12; L. Fábián, F, Bu sal, Művészet, 1981. 10.; Gy. Csapó, Közelkép 1990, 12; L. Lóska, F.J. geometriája, M. Napló Hatvanas évek, Magyar NG 1991;L. Fábián, F. Bajkay, Fajó a Fényben, Új Művészet 2001. 7. É.Bajkay

Schármár János, épitész

Sopronban dolgozott. Templomhomlokzatok. II. Balra a neol
óg zsinagóga/ templom u. 1874/ Schármártól. -elpusztult.
Jobbra fenn az ev. tem. c arnoka, 1886. -jobbra lenn az
ortodox zsinagóga. -aprót. 1891. tervezte: Schiller János.
Fekete repr. 4. ábra. 349. old

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19. században
339. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII. évf. 1968
Sopron

Schérmár János,épitész

Sopronban a Szt.György utcai Kat.gimnáziumot épitette 1874-ben.A homlokzat arányai és az épitészeti részletek az épületet a korai eklektika mértéktartó irányzatának figyelemre méltó emlékévé teszik. 363.old

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.században 339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf. 1968.Sopron

Schármár János,építész1840-1933

A szlovákiai Koskából jött Sopronba.Épületein a reneszánsz elemek dominálnak,fegyelmezett,igényes szervezésü épületei alapján a magyar koraeklektika átlagos szinvonalán mozog. 345.old

Winkler Gábor: Sopron építészete a 19.században
339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968
Sopron

Schürmán János,épitőmester

1909 máj.27-én beadványt intézett a városhoz,kifogásolta,hogy a kevés magyar motivummal kevert szecessziós homlokzat és a hajlott tető a polgárság körében általános visszatetszést kelett. 174.old

Boronkai Pál: A soproni Petőfi Szinház épitésének történet 174.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XX.évf.1966
Sopron

Schármár János soproni építőmester és MDK

Hild Károly id. " kőfaragó

~~xxxxxxxxxxxx~~ építették 1872-73-ban a nagykanizsai városházát reneszánsz stilben.

Barbarits Lajos: Nagykanizsa. Magyar Városok Monográfiája. Bp. 1929. MOB kvt. 3704.

Schármár János

~~Adam Henrik~~

K

~~bécsi műépítész~~

~~terveste 1872-ben~~

Hild Károly id

soproni kőfaragó és

Schármár János

soproni építőmester

építették 1872-73-ben

a nagykanizsai város-

házát reneszánsz

stilben

Barbarits

P

123. l.

Barbarits Lajos. Nagy-

kanizsa. Magyar Városok

Monografiája. Bp. 1929

MOB kat. 3704.

Reich János v. 104.

Scharmár János

építőm. Sopron

1874. építi a soproni Kat. gimnáziumot.

1894. a Schreiner-házat a soproni Deák-téren.

Csatkával

M.D.K.

Schármár János, soproni építész

és Waelder József tervei szerint 60-70 hiszdeg részére gyermekmenhely épül Sopronban.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1905. XXVI. évf.

máj. 17. sz. 7. old.

SCHÁRMÁR JÁNOS, épitész

A szigorú stilus első korai képviselője Sopronban Scharmar János volt,az ő munkasságához kapcsolódik később Ullein József,Schneider Márton,Schiller János,Spach Spach Ferdinánd épitészete. 209.ols

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE, Helytört.Folyóirat, XXVIII.évf. 1974, Sopron, 1974

SCHÁRMÁR JÁNOS, épitész

Védettséget kivánnak Schármán fontosabb középületei,, A jó arányu Május 1.tér15.és 19.szamu házak talán elke kerülhetnék az wmwlwtráépitést éxs a homlokzatnak az eme letráépitéssel járó átdolgozását.--210.old

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.századi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE. Helytört.Folyóirat. XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

Schármár János, építész

„Közlevelezőlap."

„Kubinszky Mihály építész a Sopron-Villasorról írva, megemlékezik az 1893-as parcellázás során az alsó-Löverekben Schármár János, Schiller János tervei szerint egyenletes, hangulatos beépítéssel szép utcasorról.

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 15-old.

SCHÁRMÁR János építész

ORBÁN Ferenc: Magyarország zsidó emlékei, nevezetességei. Bp. : Panoráma, 1991

Sopron, Templom u., iskola és rabbilakás 1874

SCHÁRMÁR Jenő építész

Aszód, postahaz, 1940

Postaép. 66. sz. ill.

SCHÁRMÁR Jenő építész

- Mátészalka, erősítőállomás (1940)
- Szekesfehérvár, Öreghegy, rádióáll. (1939)
- Diósd, rádióállomás, 1943-1948
- Balatonboglár, gyermeküdülő, nullekeputet (1944 e.)

Postaép 71.
72–73. i ill
76.

SCHÁRMÁR Jenő építész

- Somogyaszungó, postaliwatal, 1929

Postaép 62. és ill

Schármár ~~[illegible]~~ Karól

épitész - Sopron.

m. kir. posta igazgatóság polotája Sopronban

Repr.

Váljubal. 546 l.

Électr. arck.

u. o. 551. l.

A MAGYAR TÖRTÉNELEM KÉPESKÖNYVE

ÖSSZEÁLLÍTOTTA

GENTHON ISTVÁN

BEVEZETÉSSEL ELLÁTTA

Schármár Károly

soproni épitesz

terverte az uj fertőszent-
miklósi templomot uj
barok stilusban. Most
épül.

irod

Csatkai Endre dr.

Sopron vármegye
műemlékei. II. sor.
Sopron, 1935. 69. l.

Schármár Károly

építész

Szül: Sopron 1877

Oklevelet nyert 1900

Nér jegyzmüegyetem 17. c

T. 10525.

visszanéz; pápaszemet,
ndót és kettős elejű ka-

.
I. 137 l.

902
6.

Schárnai Károly

Schárnai Károly, soproni műépí-
tész IX. 108.

Muz. és Kvt. Er

Schármár Károly
műépítész Sopronban.

Az alábbi pályázaton
II. díjat nyert.

Építő Ipar – Építő Mű-
vészet. 1929. 68. l.
(Elbiráltak a soproni
Károlyi-vár tervpályázatát.)

Schármár Károly

soproni építész

lásd.

Soproni szemle

1944. 34. l.

BÁCSMEGYE

T.

Európa
Film-, Könyv-, Lapterjesztő és
Könyvkiadó R. T.

Budapest
V., Visegrádi-utca 36/a.

Schármár Károly

épitész

l.

Csatkaisoprom műemlé

II. 69. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Schärmär K.

epitész

l.

Csatkai sopronmüend

III. 50. l.

BUDAPEST 7

936 FEB 22

Schármár Károly

soproni építész
Esterházy hercegi
a soproni tisztviselőház
terv p. 1000 p. díj.

MAGYAR EPITŐMŰVESZET

1930. 3. n. 29. l.
u. o. 5-6 n. 32. l.
36. l. keppel és alap-
rajzzal.

LIEZEN-MAYER SÁNDOR. A NAGYMAMA NÉVNAPJA.

Schármár Károly

soproni okl. mérnök
és építőm.

Orth Ambrus és Somló
Emil tervei alapján
építette a soproni
ker. postaigazgatóság
és 1. sz. városi posta-
hivatal épületét 1910–
1911-ben

Bierbposta
69. l.

Schármar Károly

soproni épitesi

tervezte a fertőszent-

miklósi (Sopron vm)

rk. templomot 1935-

ben

Biertempl

VII. 1.

HELYSÉG

CSÍKKARCFALVA.

VÁRMEGYE

Csik.

ŐRZÉSI HELYISÉG

R.kat.templom.

TULAJDONOS

SZAKCSOPORT

KOR

1736-

MÉRET

TÁRGY

Urmutató.

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DÍSZÍTÉS, FELIRAT, JEL

t renaissa
csúcsíves architektonikus
lák, támasztó oszlopok to

FÉNYKÉP, RAJZ

Schármár Károly, építész.

5. Evangélikus elemi iskola a mai Május 1. téren, 1930. /repr./
Sopron.

Magyar Építőművészet, 1984. 2. 55-old.

Aggházy Kamillné, Budapesten 1886-ban, Ida Sopronban 1888-ban és Mária, ugyancsak Sopronban 1893-ban.) A család Sopronban a Deák térről nyíló utca saroképületében lakott. Az utcát, érdemei miatt, a város később Wälder József utcának nevezte el.[3] Második felesége Bissinger Anna (1870 – Sopron, 1945), özv. Hegedűs Pálné volt , akivel 1912-ben kötött házasságot Nagybecskereken, a szülői városban.[4] Házasságuk nem volt hosszú életű, mert Wälder József 1913. december 26-án Sopronban elhunyt. Sírja a Szent Mihály temetőben van.

2. Schármár Károly életművének vázlata

A francia forradalom elől Eszékre menekült majd Sopronba települt a Schármár család.[5] Itt házasság révén a neves építő dinasztiához, a Hild családhoz kötődött, mert Schármár János építész első felesége, Hild Lujza volt. Ebből a házasságból született Schármár Károly, aki a 20. század első felében Sopron város építészetének meghatározó egyénisége. Értékes volt tervezői és kivitelezői tevékenységéve, nemkülönben haladó felfogása is, mellyel a historizáló stílusokból a puritán modernre tudott átváltani. Ennek a haladó építészeti szemléletnek külön súlyt kölcsönöz hosszú éveken át viselt törvényhatósági bizottsági tagsága .

Schármár Károly 1877-ben Sopronban született, és itt is halt meg 1946. februárjában. *(3. kép)* 1900-ban a budapesti Műegyetemen szerzett építészi oklevelet.[6] Az apai vállalkozást átvéve kivitelezte a soproni postaigazgatóság épületét (1913-ban fejezték be Orth Ambrus és Somló Emil építészek tervei alapján) és sok más nagyobb soproni lakóépületet.

Jelesebb, a városképet befolyásoló épületek, melyeket ő tervezett: Szent Mihály temető ravatalozója (1912), Kurucdombi elemi iskola, Evangélikus elemi iskola, Deák tér 53., Társasház Frankenburg u. 8. (1936). *(4. kép)* Több jeles lőveri családi ház, így a Hild Lipót részére épített ún. Kő-villa a Sörházdombi úton (1909), a

3. kép. Schármár Károly (1877-1946) építész

4. kép. Sopron, Frankenburg u. 8., társasház. Schármár Károly, 1935

Zergényi-villa (Ady Endre út 29., 1931), a Scheffer-villa (Károlymagaslati út 14.), a Steinbach János részére tervezett ma ún. Boleman-lőver (Fenyves-sor 4., 1909), Baán-lőver átépítése (Fenyves sor 6., 1911), az Östör-villa átépítése (Kökényes köz 3., 1929), stb. Eredményesen vett részt tervpályázatokon is, így a Lőver-panzió, a később Lőver-szállóként megépült üdülőre kiírt pályázaton ő nyerte el az első helyezést (de később mégsem ezt a romantikus hangvételű változatot valósították meg). A második világháború akadályozta meg a Mátyás király utca Domonkos kerti oldalának a Schármár Károly terve szerinti ízléses lezárását. Schármár Károly külön érdeme, hogy a nála fiatalabb nemzedék puritán építészeti törekvéseit, melyek nemzetközi viszonylatban az ún. Modern Mozgalomhoz tartoztak, megértette, és támogatta.

Schaimár Károly építn

Kubinsky = Kopping-emlékkönyv.
Bp. 1948

Schármár Károly,épitész

János épitész fia.Sopronban dolgozott.Késöeklektikus munkássága már a szecesszió irányzataival keveredik, nem mentes formai ellentmondásoktól. 345.old
Müvei:a Kat.Gimn./ma Erdészeti Techn./Szt,György u. 1874.- a neológ zsinagóga/ Templom u.1874/.stb. 18.jegyz

Winkler Gábor: Sopron épitészete a 19.azázadban 339.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Schármár Károly
épitész

MDK

A Soproni Képzőművészeti Kör III. műkiállitása.
Műcsarnok 1900. 542.o.

MDK

Schármar Károly, müépitész
Sopron

a II.dijat nyerte el tervével.

Elbiráltáv a soproni Károlyi-vár tervpályázatát
KPIP-KPMÜV.1929.máj.1. 68.1.

Schármár Károly

Soproni épitész. Terveivel kiállitásokon szerepelt.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 36.l.

MDK

Schármár Károly, 1900

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schármár Károly

építész Sopron

építette a fertőszent-
miklósi templomot
és egyházasfalván a
templomtornyot.

Csatkózl

haus zu Wien.

on L. E. Petrovits.

XII

Schármár Károly

soproni épitész

az alábbi pályázaton

I. díj.

ÉIÉM. 1930. 43-44 sz.

175. l.

(Schármár Károly nyerte a soproni ev. elemi iskola bevpályázatát.)

MÜEMLÉKEK ORSZÁ

1030/1913. sz.

Van szerencsénk a tekint

teni, hogy a Müemlékek Országo

harmadik kötetét a tekinte

számára a Franklin-nyomda ut

Schármár Károly, soproni építen M.D.K.

Első díjas tervei szerint fog felépülni Sopronban egy katholikus és egy evangelikus elemi iskola.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1930. LI. évf.

nov. 19. sz. 5. old.

Schármán Károly, építész M.D.K.

terverte a csornai járási szérkázat (egy fényrép)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

nov. 16. sz. 14. old.

Schörmán épitész

tervei alapján épült
a budafoki posta-
épület 1931-ben.

Lázár Imre:
Budapest városközpontja.
Magyar Építőművészet.
1944. 64. l. képpel.

63.

Nyomtatvány

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schármár Károly MDK

épitész

Csatkai Endre: A 4o éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Schasmár Károly

soproni építőmester

a soproni postapalota Ürítele-

rőjelent emlétve

Műemlékvédelem

1973/1

43. old.

SCHÁRMÁR KÁROLY, épitész

A soproni Boór Gusztáv és Schármar Karoly épitészete már a késóhistorizmusba nyulik és a szecesszióban folytatódik. 209.old

WINKLER GÁBOR: Sopron 19.szazadi épitészeti emlékeinek védelméről 195.old

SOPRONI SZEMLE. Helytört.folyóirat, XXVIII.évf. 1974. Sopron, 1974

M.D.K.

Scharnbeck,rézműves

A bakonybéli apát 1853.jan.3.-án tárgyal vele a kőedénygyártáshoz szükséges kézimalom elkészitése miatt. 259.o.

Mihalik Sándor: Bakonybéli kőedénygyártási próbálkozások. 257.o.

Folia Archaeologica.IX.1957.Bp.Bibliotheca Kiadó Bp. 1957

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Scharner Lőrinc

győri fazekas

XVII. sz.

Bedy Vince:

Adalékok a győri

ipar történetéhez.

Győri Szemle

1941. 186. l.

Scharnov orgonaépitő M.D.K.

A lőcsei tplom uj orgonájának kéni
tésében segitett

Demkó Kálmán: Lőcse város mütörténeti
rövid leirása. Lőcse 1896 87

Scharpf János

örás

Sopron

1841. jul. 14-

polg. esküv.

Hazé

1983 Constantin Meunier

Pudleur.

A mellig látható fémmunkás d
tott fejjel, puha kalappal és kis
Arcza csupasz, kulcscsontja kiláts
borodnak. Jelzése, a jobb vállon, há

Bronz-szobor, mag. 48.3 cm.
Vétetett 1901: III. 27-én
Elszámoltatott 1901: VII.

Az elszámolást elfogadta
(554/901.)

Scharps Mihály /XVII sz. 2. fele. MDK

Rézmetsző

1-3. Johann Conrad Barth, Christoph Fowitsch és Michael Meissner. Mindhárom ""Evangel. Prediger in Oedenburg".
4. Szentkép. Felirata:"Herr Jesu Christ vergiss mein nicht..."
Mind a négy jelezve: Mich. Scharps Bibliopeg.

204.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella -Rózsa György: A Magyar Történelmi Képcsarnok rézlemezgyüjteménye.
FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 197-199.o.
A publikálatlan rézlemezek jegyzéke.
U.O. 199-205.o.

Scharrer István

Özvegy

Sopron

1546. dec. 13.

polgárcsaládi

Házi

s előtt.

lőtt, ül Mátyás és hallgatja
nt bécsi küldöttséget. Ki sé
mozdulatot tesz, mintha
enteti. Tollas kalapja é
os, hosszú haja és szemöl-
za és szakálla leberetvált.
hord a Madonnával. Körü-
adsereg vezérei képeznek
ámaszkodott, balján pedig
götte lúdtollat tartó irnoka
ával sorakozott tagjaiból
nak. Közöttük egy hosszú
ezeit összekulcsolva figyel
éret lovas és gyalog tagjai
köti le figyelmünket rajta
oló női alakkal és szalag-
..« szavakkal. A lobogón
nünkbe. A háttérben Bécs
a. Az égbolt felhőzött. Jel-

— Lelt. sz. 2116. — Delhaes
21-én (465–901). — Értéke
3-án és 4-én (340–902). —
április 10-iki 3883 sz. leirat

III.
285 (2116)
608 (126).

285

kagy

Scharscher Dániel

1883/84 – 1890/91

Ferképzomfoiskèvk

129. l.

Scharscher Dániel

vul. Fogarason 1864 máj. 7.
ág. ev. 6 polg.
1883/84. I. elő kevitő osztály
1883/84 II. " "

Herberstein Bernát báró, hadvezér arczk.

II. 136.

Scharscher Daniel

Szul. Fogarason 1864 máj 7-

1884/85 I - I. szakosztály

1884/85 II " "

1885/86 I. II. " "

1885/86 II " "

1886/87 I. IV. " "

1886/87 II. " "

Hervfeldi Lambertus II. 193.

Scharscher Dániel

1889/90 II. IV. osztály

1890/91 I–II. IV. osztály

Köhler József, tanító V. 305.

Scharschmidt

pesti asstalos

1833

Hittevanggimn

187. l

MDK

Scharschmidt Fridrik

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek. M.I. 1922.

12.1.

M. D. K.

SCHARSCHMIDT Friggesassalosmester

L. S. Vogel 199.

Scharschmidt Fridrik

XIX -

lásd

Budapesti antalos -

mesterek -

IV. 8.

* (Társalkodó, 1838. 36 z. l.)

elsősorban Barabást.

Comp. empfiehlt zu den billigsten Preisen

Anton Koszgleba,
Theaterplatz im Baron v. Sina'schen Hause Nr. 152
in Pesth.

Caffee= und Gasthaus=Verpachtung.

In Ofen, in der Christinenstadt, gegenüber der neuen Arena, ist das Caffee= und Gasthauslocale zum Reichspalatin zu verlassen. — Dieses besteht aus einem geräumigen Billiard=Saale nebst anstoßenden Spiel=, Gast= und Wohnzimmern, einer geräumigen Küche, ferners Garten sammt Salon, guten Keller, Eisgrube, Holzlage und eigenem Boden. Die näheren Bedingnisse sind beim Hauseigenthümer im selben Hause, 1. Stock, zu erfragen.

Frische Anbau=Samen.

Kleesamen Luzerner,
Kleesamen echt Steyrischer,
Weißer Holländer Wiesenklee,
Raygras, englisches, französisches und italienisches,
Wicken mährische.
Zuckerrübensamen, weiße, sind in bester Qualität, so wie auch
Madia sativa (Speiseölsamen) und
Zwetschken echt türkische, billigst zu haben bei Johann G. Halbauer in Pesth, Schreibstube Königsgasse im v. Majthényi'schen Hause Nr. 572, Magazin Rombachgasse im eigenen Hause Nr. 557.

Sehr billige
argantische Kerzendochte
sind ganz frisch angekommen in Pesth beim Ypsilanti.

Gewölb=Veränderung.

Friedrich Scharschmidt,
bürgl. Tischlermeister in Ofen (Taban),

gibt sich die Ehre einem hochgeehrten Publicum die ergebenste Anzeige zu machen, daß er nämlich seine seit Jahren bestehende Meubel=Niederlage im Stefavonits'schen Hause ober der Schiffbrücke bereits in sein eigenes Haus Nr. 567, dem Brückbad gegenüber verlegt hat; dabei aber die Bemerkung macht, daß er wie vorhin stets bemüht sein wird, das ihm schon geschenkte Zutrauen seiner pl. t. Kunden auf das Neue durch modernen Geschmack und Dauerhaftigkeit seiner Arbeiten zu gewinnen, wo für das Erste er seinen ergebensten Dank abstattet.

Bestellungen aller Art von Meubeln und Bauarbeiten werden auf das schnellste und billigste besorgt. — Auch sind nach verschiedenen Preisen alle Gattungen Todtensärge zu bekommen.

im Chlosr erwenzt, wozu seine höfliche Einladung macht

Peter Fischer.

Anzeige.

Im Gasthause zur Weinpresse, in der blechernen Hutgasse sind nebst den bereits allgemein bekannten geschmackvollen Mittag= und Abendspeisen noch alle Gattungen

unverfälschter Tischweine

so auch vorzügliche Ruster und Menescher Ausbrüche, nicht minder ein gut abgelegenes Zapfen= und Unterzeugbier zu haben. Es empfiehlt sich hochachtungsvoll

M. Binder,
Gastwirth zur Weinpresse Nr. 208.

Haus=Verkauf.

Das in der innern Stadt auf dem Fischplatz Nr. 112 und 55 liegende, zwei Stock hohe, aus soliden Materialien gebaute Durchhaus, wovon die eine Fronte an der Donauzeile liegt, wird auf Verlangen der Erben aus freier Hand verkauft. Das Nähere ist im Hause alldort bei den Hauseigenthümern zu erfragen.

Ein schöner Reisewagen

steht zum Verkauf und Besichtigung in der Soroksárer=Gasse in dem Hause des Feuerpiquets beim Wachtmeister. Das Nähere des Preises zu erfragen im Hotel Jägerhorn 3. Stock Nr. 79.

Echter
Steinbrucher=Wein

zu **12, 16, 24** kr. die Halbe, desgleichen auch vorzüglich guter

Carlowitzer Tropfwermuth

zu 24 kr. ist fortwährend in meiner Wein= und Spezereihandlung zu haben.

M. Ebenführer,
am neuen Marktplatz in Pesth.

Mehrere Hundert Metzen Wicken

um einen möglichst billigen Preis sind zu bekommen in der innern Stadt, Donauzeile Nr. 4 im Staffenberger'schen Hause bei der Haferhändlerin Apollonia Képp.

Arsenal=Austern

ganz frisch sind so eben angekommen bei
Ferdinand Barány,
am Josephsplatz zum Mohren.

Ein Eckgrund

in der Schiffmannsgasse Nr. 1174 ist zu verkaufen. Nähere Auskunft ertheilt die Glashandlung Nr 1150 daselbst.

Anzeige.

Von dem berühmten feinsten Champagner des Herrn Aigermant sind frische Transporte angekommen, in der Wiener Kammwaaren=Niederlage, in der Waiznergasse Nr. 426 zu 1 fl. C. M.

A. W. Heigel,

empfiehlt alle Gattungen
Nürnbergerwaaren=Artikeln
zu den billigsten Preisen in seinem Verkaufs=Locale am Josephsplatz, im Exc. Almásy'schen Hause Nr. 160 in Pesth.

Rüben=Syrup

zu herabgesetzten Preis, den Centner zu 2¼ fl. C. M. sammt Faß ist zu bekommen bei Lucas Martinovich, Tuchhändler in der Waiznergasse zur ungarischen Krone.

Fremden=Anzeige.

Gold. Adler. HH. Vörös, Grundherr. — Horváth, Ingenieur.

Herausgeber und Verleger: G. Heckenast. — Redacteur: Dr. S. Saphir

Pesther Tageblatt 1843

Aemtliche Anzeigen.

Wein=Lizitations=Ankündigung.

Zufolge Beschlußes der Martin und Maria Langer'schen Massen=Verwaltung werden die zu denselben Massen gehörigen Weine letzter Fechsung, und zwar am 27. Februar 1843 zu Csömör über 500 Eimer, und am 1. März zu Alt=Tétény gegen 400 Eimer Vormittag lizitando verkauft werden.

Anton Tartzalovits,
Concurs=Massen=Verwalter.

Lizitation.

Mittwoch, den 1. März l. J. werden auf gerichtliche Anordnung im v Simony'schen Hause im 2. Stock Nr. 17, in der Königsgasse dem Baron Orczy'schen Hause gegenüber, verschiedene Effecten, als: Gold, Silber, Meerschaum=Pfeifen, Wäsche und Kleidungsstücke gegen gleich baare Bezahlung dem Meistbietenden lizitando hintangegeben.

Pesth, den 23. Februar 1843.

Lizitation.

Dienstag den 28 Februar l. J. Früh um 9 Uhr werden mehrere Meubelstücke in der Waagasse Nr. 27 im Wege wechselgerichtlicher Execution lizitando veräußert werden.

Haus=Lizitation.

Das in Pesth, Pfeifengasse Nr. 49, nahe an der Donau beim Salzamte liegende, zur Nepomucena v. Jeszenszky'schen Concursmasse gehörige Haus, welches aus 13 Zimmern und 7 Küchen ebenerdig, dann 6 Zimmern und drei Küchen im 1. Stock, mehrere Tausend Metzen Getreide fassenden Schüttboden, dann Wagenschoppen, Stalle, einem englischen Garten mit Lusthaus bestehet, und grundbüchlich auf 13184 fl. 48 kr. C. M. geschätzt ist, wird den 13. März l. J. im Grundbuchamte der k. Freistadt Pesth mittelst einer Lizitation veräußert.

Emanuel Gozsdu,
Landes= und Wechsel=Advocat als Concursmasse=Curator.

Wechselgerichtliche Vorladung. (2)

1740. Moritz Kaufmann, dessen Aufenthalt unbekannt ist, hat zur Verhandlung der gegen ihn durch Joachim Guttmann pto. 25 fl. C. M. anhängig gemachten Wechselklage am 5. April l. J. 1843 um 9 Uhr Vormittag vor dem k. Pesther Wechselgerichte erster Instanz zu erscheinen.

Gegeben aus der bei dem k. Wechselgerichte erster Instanz zu Pesth am 20. Februar 1843 abgehaltenen Rathssitzung.

Heute ist große Vorstellung im
Circus Gymnasticus.

Eröffnung der Cassa 3 Uhr. — Anfang der Vorstellung 4 Uhr. — Ende 6 Uhr.

Die oberen Stockwerk=Localitäten im Woll=Depot

sind täglich, die Kellermagazine gebrettert, trocken und licht, ober die 1838er Wasserhöhe gebaut, sind auf Georgi zu verlassen. — Näheres bei J. S Friedrich Liedemann.

Bei **Gustav Heckenast** ist zu haben:

Kurzgefaßter Reitunterricht
mit allem darauf Bezüglichen,
nebst einem Anhange über die bei der k. k. Cavallerie eingeführten
Säbelhand= und Gefechtsgriffe,
zum Gebrauche für jene Militärs, deren Dienst es erfordert, Reiter zu sein.
Zusammengestellt und herausgegeben von
Gottfried Hofbauer, Edler von Hohenwall,
Major im k. k. F. M. L von Berwaldo Feldartillerie=Regimente Nr. 5, Besitzer der goldenen Tapferkeits=Medaille und des Armee=Kreuzes.
Mit 7 lithograph. Tafeln. gr. 8. Pesth 1843. eleg. brosch. 1 fl. 40 kr. C. M.

Abfahrt der Dampfboote
von Pesth nach Preßburg und Wien:

den 26., 28. Februar dann täglich Früh 7 Uhr ein Passagierboot,
jeden Mittwoch Früh 6 Uhr ein Frachtboot.

Nach Semlin und Drenkova:

den 2. März mit Tagesanbruch ein Passagierboot.

Bei Gustav Heckenast in Pesth ist zu haben:

Academischer Vortrag

gehalten von
Grafen Stephan Széchenyi,
Vice=Präsidenten der ungarischen Gelehrten=Gesellschaft.
Uebersetzt von
Joseph v. Orosz.
gr. 8. Preßburg brosch. 30 kr. C. M.

K i m u t a

az 1911 évi grafikai gyar
nemzetisége sz

Sz.	Sz. napló	A művész nemz						
		ang.	belg.	svéd	fran.	hol.	jap.	magy.
1	1-- 30	2	.	.	14	.	.	-
2	31-- 60	.	.	.	7	.	.	5
3	61-- 90	1	.	.	4	.	.	9
4	91--120	2	1	.	25	.	.	1
5	121--140	.	.	.	13	.	.	9
6	141--170	.	.	.	15	.	2	6
7	170--200	.	.	.	1	.	.	26
8	201--230	5	.	1	33	1	.	1
9	231--260	1	.	.	28	.	.	.
10	261--290	.	.	.	22	.	.	6
11	291--320	.	.	.	.	.	.	24
12	321--350	.	.	.	.	.	.	27
		.	.	.	.	.	.	2

Scharsi Mihály

Opitlen

U. 1792

Scharsi Mihály, építőmester. Comotauból (Csehország) származott Szegedre, hol 1761-ben nyert polgárjogot.

A szegedi polgárok lajstroma. (Reizner János kézirata.) Somogyi-könyvtár, Szeged.

Scharski Jan
(Scharski?)
acsm
Be 1748
Tp. Zejwidek
Schneider
220.l.

Schartenreiter József

békési aranyműves, 18-éves, 1818. máj. 3. beiratkozik akad. hallgatónak. 1820-ban megegyszer említve az akadémia anyakönyvében. Érod

Horvmagyóto Bécsben.

8. l.

LUCAS SCHARTNER
Zimmermann

MDK

P.tjkv.I.340.f. 1696.febr.10.

SCHARWUTH MATHIAS,főaranyválasztósegéd,főaranyválasztó

/Scarwuth/

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1768.években emlitve a személyzet fizetése.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.
SCHARWUTH MATHIAS,/Scarwuth/,főaranyválasztósegéd 1756-1767.III.18.,főaranyválasztó 1767.III.18. óta. 47.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Bpest. 1958.

Schaschetzy, Schaschitzy
Julius

1) Niveau-Plan des Castellhofes in Szegedin. 1876. Aufgenommen und gez. Schaschetzy, Hauptm. Mérete 30° = 66 mm.

2) Rapports-Plan über ... die Planirung des Castellhofes in Szegedin 1877. Julius Schaschitzy, Hauptm. Mérete 1:400.

A Szegedi Somogyi Könyvtárban

Cs. Sebestyén Kárdy: Szeged kőzépkori vára. Dolgozatok a m. kir. Ferenc József tud. egyetem arch. intézetéből. Szeged, 1928 IV. 264. l.

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA BUDAPESTEN
IV., EGYETEM-UTCA 4.

ARANY JÁNOS
SSZES KÖLTŐI MÜVEI

EMLÉKKIADÁS

ÖLTŐ HALÁLÁNAK 50 ÉVES FORDULÓJÁRA

10 kötet hat kötetbe kötve

TARTALMA

I—IV. Kisebb költemények.
V. Az elveszett alkotmány.
Rózsa és Ibolya.
Szent László füve.
Murány ostroma.
Losonczi István.
—VII. A Toldi-trilógia.
VIII. Katalin. — Bolond Istók.
A Jóka ördöge.
A nagyidai cigányok.
Az első lopás. — Töredékek.
IX. Kevcháza. — Buda halála.
X. Daliás idők. — A Csaba-eposz.

Ára 32 pengő

RANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Nagytekintetü

Müemlékek Országos Bizottsága

Budapest

VI. Andrássy-út 41.

SCHASKY, Albert, pozsonyi pallér

A. SCH., mauerpollier, 1 éves lánya meghalt. (1775, 55. szám, 8 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schatanovics Gergely

arayimos

1751, Buda

Miller

182. l.

~~Horváth Antal II. 47~~

Érkezett 1905 jul. 4.

598/1905 sz. (Leipzig, 1905 jun 26.)

Karl W. Hiersemann beküldi a Breviarium Grimani IV. Kötetének 2 példányát. (362 márka kifizetve. VII. 21., A M. N. M. orsz. Könyvtárának VII. 28. e. i. 172/905)

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

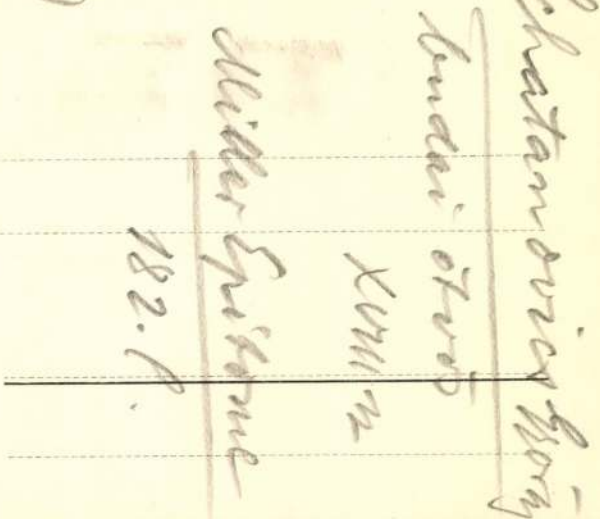

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Schatka Joh.

9579.

Árva vára.

A hegyes vidék előterének közepét foglalja el, a hol á hátulról előre kanyarodó uton egy földmives vezeti féken felmálházott lovát. Felirata

a kép alatt balról: ÁRVA VÁR.
középütt: Árva Vármegyébe.
jobbra: Schloss Árva.
alól balra: A:R:
jobbra: Gezeich:von Ioh. Schatka.
legalól középütt: Lithog.und zu haben bey Joh:Schmid Dorotheagasse Pest. (No.4.)

Kőnyomat, méretei a vonalkeretnek 23.1:31.3 cm.

290
Sz.n.~~9579~~-912
1298-912-3
Át.lelt.8530.

Schatten Ferenc

Könyvkötőmester

1843. körül agyári polgár

Jerfy 255-P.

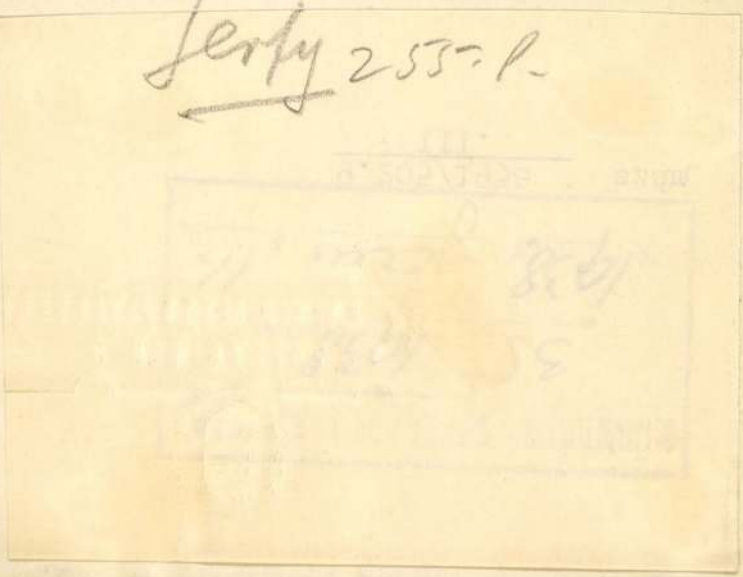

A m.kir. vallás- és közokt.mini
kelt a keb.számv.VII.osztályáho

Utasitom, hog
Múzeum őre részére / Laki
Budapestről Szentére és v
los kiállitása alkalmával
járól kiállitott és számv
ja kiegyenlitése fejében
34 f-t a 127.689.számu ki

SCHATTEN Ferenc győri könyvkötő

Sz. Csenki Éva: Könyvkötőműhely rekonstrukció.
In: VIII. Kézművesipartörténeti Szimpózium, 1992.
Veszprém, 1993. 178.

Schatten József

Könyvkötő

Győr 1821.

Wód

v

Troiskönyvk

76. l.

146.

175.

SCHATTEN József könyvkötő

HALÁSZ Margit: Az Egyházmegyei Könyvtár történeti kötéseiről és azok mestereiről. = Vasi Szemle, 47, 1993, 1. 114 - 120. G

Schattenberger, Martin

— **Magyar tájképek Bécsben.** *Bécsből* jelentik: Martin C. *Schattenberger* festőművész, az itteni amerikai katonai attasé fia, sikerült képkiállítást rendezett Bécsben. A tárlaton főleg *magyar tájképek* szerepelnek, amelyeket a fiatal festőművész legutóbbi magyarországi tanulmányútja során festett. A sorozatot erdélyi tájképek egészítik ki.

Pesti Napló

1937. febr. 5.

AZ EST KÖ

BUDAPEST, VII.
Telefoni 1-45

E heti olc

Művészfejek Irta: Bálint (Tanulm
szobrászművészről
Anyagcseremegbetegedések Irta: d
Élve eltemetve Irta: A.Bennett.
Add nekem a szivedet Irta: Court
A levegő hajótöröttjei Irta: C.D
A sielés abc-je Irta: Déván Istv
Az egészséges élet tudománya Irt
Gazdaságos épitkezések ujabb mód
Advent Irta: Füst Milán. Regény
A görög nép története Irta: Fyff
A szőllő és gyümölcsfélék téli e
Az élelmiszer, állat és terményé
20 szerződés és k
Szülészeti és szülészeti mütétta
Magyarország földrajza és népism

Schattenstein Nikol

Borö Medyanszky Lenilé arch.

Budapest nékesfőv. tulajd.

Szarvasmarha.

214. Albert Klompr.(?)

Schattenstein Nikol MDK

Mednyánszky László

Mücsa rnok 1924. febr_márc.

Schattenstein Niklolaus/Wien/
festő

Dr.Auernheimerné arcképe
/olajfestmény/

- Illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
52.

M.D.K.

Schattenstein Nicolaus /1877-

707. **Mednyánszky László arcképe.** Olajf. 161x146 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 49. l.

Festészet,1900-1919 - Önálló táblakép - Arckép

Schattenstein Nikolaus/Wien/:
Dr.Auernheimerné arcképe

- Illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
52.
Szöveg: 90-91.

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
52.

Péczely

Nikolaus Schattenstein:

dr.Auerheimerné arcképe

Olajfestmény.

A Müvészházban vendégszerepelt
osztrák mesterek kiállitásából.

Schattenstéin Nikol

MDK

Mednyánszky László

Micsarnok 1924 február-március

Schattenstein Nicolaus

Muwenet 1914. 52

Czeke h. n. VI. 146.

Schattenstein Miklós festőművész
Boroevic Őexc. olajf.
Krimberger fhgy. rajz
Ut a kötözőhelyhez, olajf.
Előnyomulás Szerbiában, olajf.
József Ferenc fhgy., olajf.
~~József Ferenc fhgy. olajf.~~
A lövészárokban, olajf.
Standschütze, olajf.
Utca Belgrádban, olajf.
Huszár
Repülőgépelháritó, olajf.
Haletschko Zsófia az ukrániai légió zászlósa, (K.r.)
Sajtóhadiszállás második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

VELENCEI FESTŐ, XVIII. század
Mária Magdolna elragadtatása
Kosztka Szent Szaniszló elragadtatása
Vászon, olaj, egyenkint 44×34 cm.

VICENZAI ISKOLA, XV. század
Térdeplő nő Szent Katalinnal

SPANYO

RIBERA (spanyol festő, 1589—1652) KÖVETŐJE
Szent Jeromos (125. kép)
Vászon, olaj, 100×70 cm.
A Capese—Zurlo- és San Marco-gyüjteményből
Lepold—Lippay 55. l.

NÉMETA
HOLLAND ÉS F

ANTWERPENI FESTŐ, XVI. század eleje
Madonna Jézussal (126 kép)
Fa, olaj, 75×60 cm.
Hatvany Ferenc báró ajándéka
Gerevich: Az Újság 1916. júl. 20., 3. l. -
(Antwerpeni festő.) — Gerevich PA, 243.

M. D. K

SCHATTMANN Rupert kőfaragó

Genthon István: Az egri líceum 12. l.

Schattner Johann

kőmüves

XVIII. s.

láid

Székesfeh. Szemle

1931. 10-12. sz

5. l.

többnör

is emlt.

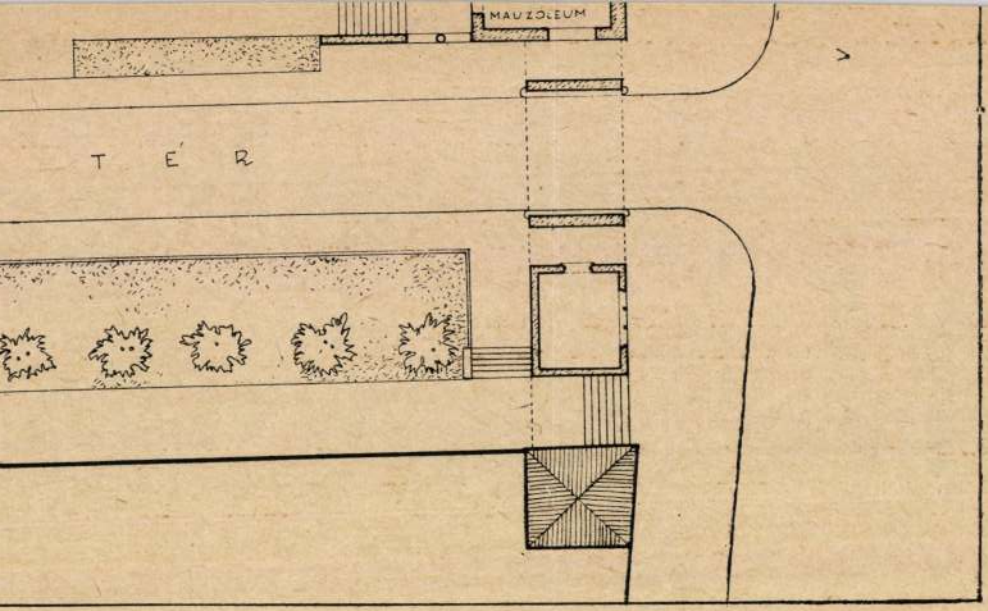

pillérei.

JOHANN SCHATTNER, kőmüves

Kőmives./1726-~~18~~ 1790./1763-~~18~~ 1767 között a székes-egyház épitését vezette. 264.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században. 263.old

ALBA REGIA.István Király Múzeum Évkönyve.VIII-IX. 1967-68. Székesfehérvár

JOHAN SCHATTNER, kőművesmester

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt osztályba való sorolást jelzik. 263.old

/ 1,2./ V. kőmives. 265.old

U.VARGA MARIETTA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263 old

ALBA REGIA. István Király Múzeum évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Schattner, Johann

Építése Sz.-on. 1726-ban szül.

1757 óta dolg. a városban.

A felsővárosi plébánia-táleri-neki tulajdonítható.

Dr. Fitz Jenő – Gáspár László – Papp J.;

Székesfehérvár, Bp. 1966,

46.

Schattner Johann

Kőművesmester - 1726-1790. Ő végezte Martin Grabner halála után a félbemaradt építkezéseket. ~~1763-70 között.~~ Felsekelő, h. a heut István temp[illegible] építkezéseit is M. Grabner halálát követő években.

Dr. Fils - Gáspár - Papp, Kétes/a Kárvis, Bp. 1966.

401.

Schattner, Johann MDK

építész

A szfvári Szt István székesegyház átépitése barakk stilusban. Az épitkezést 1758-1763-ig Martin Grabner, ennek halála után Johann Schattner vezette, 1767/68-ban Johann Michael Grabner fejezte be.

Fitz, Székesfehérvár, 54.o.

Reprí A Szt István székesegyház 57. kép
" " " " kapuja 58. kép.

Schatz, Otto Rudolf

neve emlitve

Müvészettörténeti Értesitő 1972

137, 140. old.

Schatz, Otto Rudolf

-nak a Munka c. folyóiratban megjelent grafikáit említi

Csaplár Ferenc: A Munka-kör képzőművészeti tevékenysége
Művtört. Ért. 1972. 2. sz. 124-132. l.

137.l.

Schau Mór

Münsarnok épilése Bjest

1902. tav. Eiall - 392, 393

Magyar orvosok és természetvizsgálók
miskolczi gyűlése IX. 73.

K. D. K

SCHAUB János kőfaragó

1771. Kismartonban kastélynál

dolgozott

Agghány: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.

I. 267. II. 141. l.

SCHAUB LŐRINC, asztalosmester

Pesti asztalosmester volt 1828-ban.-Józsefvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 1147/a.-Segédek száma:3.-Összeirási szám: 2332.- '45.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
9.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Schaubach Emil

Neuwied 1902 291

Schaubeld Lajos festő. MDK.

Neve megemlítve.

„Munkásfestők".

Dunántúli Napló 1949. VI évf. júl. 21. 4. l.

MDK

Schaubtmaier György kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Schaud

ontötte az ecsegi (nográd n) templom harangjat 1862 ben Pesten.

Gerecze. A mineralékek. 535 l

SCHAUDLER MIHÁLY, építőmester

A miskolci ref. templomot épitette 1786-ban. Még e nyáron szerették volna 8 sukk magasságig felhúzni. 74.old. 1799-ben meghalt.

MARJALAKI KISS LAJOS: Miskolci épitkezési adatok a 18. századból 74. old.

A MISKOLCI HERMAN OTTÓ MUZEUM KÖZLEMÉNYEI, 1956. jún. Miskolc

~~SH~~ SCHAUER Izabella festő M.D.K.
(1730-76)

Salvatore mélszetei utáni vörös kréta vaj.
Zok

1952

Müvért. Csatkai Endre: Altomonte és Schaller István
szerepe a soproni barokk festészetben
71-

Schauer József, építész

Mély fájdalommal tudatom, hogy férjem **Schauer József** nyug. építészmérnök türelemmel viselt hosszú betegség után 1978. október 15-én örökre megpihent. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1978. október 27-én (pénteken) 13 órakor lesz a Farkasréti temetőben. Felesége és a gyászoló család.

– : Halálozás

21.

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 22.

Schauer József, építész

Ezúton mondok hálás köszönetet mindazoknak, akik osztoztak nagy fájdalmamban, drága férjem Schauer József elhunyta alkalmával.

—: Köszönet nyilvánítás

23

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 29.

Schauer Mária Izabella

sopronifestő

laid okr

Csatkaisoprházak

85 és Ev. U.

képpel

A renaissance korban az amat
gyakat csak akkor becsülik, ha l
csak a római és hellenisztikus tá
feléig. A század második felébe
megismerni, a régiség iránti ízlés
vele együtt az europai művészi
tőrök és gyűjtők köreiben már
grecque. És ez ízlés hatása má
a császárság alatt pedig föltétlen

Azután a viszonyokat kevésbb
vannak hozzánk.

Németországban e század elej
ben, megkezdették a harczot a
kori művészet. Csakhamar megv
ó német iskola és a csúcsíves
gyűjtemények támadnak közép k
meghonosul Franczia- és Ango
tárgyakat, a mit Franczia ország
dalmi mozgalma, melynek élén
romantikus irány rövid életü v

Schauer Izabella, festő

XVIII. századi soproni festőnő vazlatkönyvéből.
Soproni Liszt Ferenc Múz. Fekete repr. 278. old

Csatkai Endre: A soproni Liszt Ferenc Múzeum az 1957. esztendőben. 277. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

Schauer Izabella

Sch. Mihály Illés leánya
szül. Sopronban 1730.
szept. 16. † u. o.
1776 ápr. 25.
Nincs Ödéséről nincs
adat.

Csatkörl.

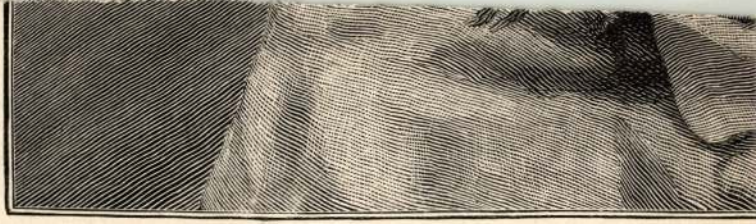

Gu

Nach einer pho

Schaudt

pesti harangöntő

d.

Bakó 78.1

MOB kt. 3336.

MDK

Schaudt harangöntő

1849. harangot önt a káp.részére

Schoen: A rózsadombi Kálvária kápolna. Magyar Főváros, 14.sz. 1939. ápr. 6. 5.l.

Schaudt András

pesti harangöntő

2 régi harangból 1857-ben Iglón öntötte a szepeshelyi szekesegyház egyik harangját.

Pajdussák Máté:

Szepes vármegye közép-kori ércöntvényei és azok mesterei. A Szepesmegyei Tört. Társ Évkönyve XII. évf. Lőcse 1909. 83-l.

Reality

Hirdetések a Vasárnapi Ujság 50-ik számához 1863.

Pályázat.

4997. sz. Szabad kir. Kassa város kültanácsának f. évi junius hó 9 én 185. szám alatt kelt határozata következtében a város hegyaljai szőlői feletti felügyelői állomás 1864-ik évi január 1-től betöltendő levén, az ezen állomást elnyerni óhajtók ezennel felhivatnak, hogy személyiségöket a megkivántató elméleti és tapasztalati képzettségöket s eddigi alkalmaztatásukat igazoló bizonyitványokkal ellátott kérvényeiket legfeljebb f. évi **december hó 15-ig** e város polgármesteréhez benyujtsák. Ezen állomással egybe van kötve 100 ft. a. é. évi fizetés, szabad lakás a város szántai udvarházában stb.

Kelt Kassán 1863-ik évi november 27-én tartott tanácsülésből. 433 (1)

Titkos betegségek

és idült, sulyos **utóbajai** ellen, több évi tapasztalás s a világhirü **Ricord** (egykori párisi tanárának) tanmódja után, **siker biztositása mellett** rendel **SUGÁR** orvostudor. — **Lakása fürdő-utcza 3-ik szám**, a József-tér sarkán. — **Elfogad 11 órától 1-ig. Nőket 3-tól 4-ig.** 428 (2—24)

☞ Megkereshető levél által is.

Az 1851. év óta szabadalmazott, s a birodalom minden részeiben a legtekintélyesb birtokosok s háztulajdonosok által mint csalhatlan hatásu irtó-szernek elismert s ajánlott, — s folyó évi **május hó óta Ő császári s királyi apostoli Felsége által legmagasb jobbitási szabadalommal ujolag kitüntetett**

titkos szer (arcanum)

a patkányok s egerek kiirtására

(s mely számtalan, hozzám beérkezett magán tudósitások folytán) minden más egyéb férgek kiirtására is, u. m. **ágyak-szobák-, konyhák-** s **butorokban biztosan** s azon pillanatban a **legnagyobb sikerrel** alkalmazható. 386 (4—5)

☞ **Magyarországra nézve a főraktár létezik Pesten: Schneider G. füszerkereskedésében, a Lipót-utczában.**

Egy nagy bádog-szelencze ára **1** ft. **10** kr.
„ kisebb „ „ „ — „ **85** „

Figyelmeztetés! Minthogy cs. kir. szabadalmazott gyártmányom számtalanszor meghamisittatik, s több helyen valódi gyanánt bocsáttatik áruba,— ennélfogva figyelmeztettem a t. cz. közönséget, hogy a fennérintett czéget, hol gyártmányom egyedül s kizárólag **csak valódi minőségben** szerezhető meg, — figyelemre méltatni szives-kedjenek. **Bortolotti Mathilda,**
szabadalom-tulajdonos Bécsben.

Érczkoporsók,

szilárdabbak s diszesebbek, mint a fakoporsók, s nem drágábbak a fából készülteknél, ajánlja az alulirt gyár mindazoknak, kiknek azon szomoru kötelesség teljesitése jutott, hogy szeretett övéik holttetemeit illő módon eltakarithassák.

Beschorner A. M. és társa

első cs. kir. legf. szab.

érczkoporsók fögyári raktára,

hol ezen érczkoporsók nagy választékán kivül még mindennemü szemfödelek, vánkosok, matráczok, virágok stb. lehetőleg legolcsóbb áron kaphatók, — létezik:

Pesten, a kis-hidutczában, a „vadász-kürt" szálloda mellett.

☞ Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesittetnek. 348 (5—12)

Politikai napilap. Félévre postán küldve 7 ft.

☞ **Előfizetési fölhivás** ☜

a

MAGYAR SAJTÓ

politikai napilap

1864-dik évi folyamára.

(**Pákh Albert** szerkesztése alatt.)

A Magyar Sajtó azon kedvező helyzetben érzi magát, hogy előfizetőinek száma a lefolyt félévben, a sanyaru anyagi viszonyok daczára, nemcsak nem csökkent, hanem fokonkint emelkedett s folyvást nevekedik.

Viszonyok és egyének minden tulbecsülése nélkül, e kedvező eredményt azon körülménynek vagyunk hajlandók tulajdonitani, hogy a mostani szerkesztőség, mely a lapot a f. évi julius hóban vette át, hiven igyekezett megtartani első programmjának azon pontjait, melyben kijelenté, hogy

czélja: **egy józan irányu, szabadelvü s könnyed modoru napilapot szerkeszteni, mely közleményeinek szabatossága s gyorsasága által bőven kárpótolja azt, a mit, uj olcsó árának fogva, netalán terjedelemben veszitene.**

Örömmel látjuk, hogy az utunkban álló nem csekély nehézségek ellenére, czéljaink egy részét valósitani, vagy legalább becsületes, komoly törekvéseinknek bizonyságait adnunk sikerült, s hogy e téren is közönségünk helyeslő rokonszenvével s bizalmával találkozhatunk.

A Magyar Sajtó örömest vallja magát mindazon hazai törekvések közlönyének, melyek az idők tanulságainak tekintetbevételével, a történelem intő szavának hódolva, jogosult reményekkel eltelve, munkálják azon eszmék tisztázását, melyek egy szebb jövő alapjául szolgáljanak.

A Magyar Sajtó a jövő évben is a jelen szerkesztőség vezetése mellett fogja folytatni pályáját. Szükségtelennek látjuk, külön rámutatni hazánk jelen fejlődési válságnak induló viszonyaira, vagy Európa forrongó állapotára s azon bizton várható nagy eseményekre, melyek jelenleg egy politikai napilap jelentőségét oly nagy mértékben emelik, s az olvasó-közönség feszült figyelmét ellenállhatlanul lekötve tartják. A kettős érdek kettős kötelességeket ró a szerkesztőkre. Részünkről, mint eddig, ugy ezután is gondoskodni fogunk oly régi és ujabb szellemi erőkről, közel és távolabbi összeköttetésekről, melyek lehetővé tegyék, hogy a Magyar Sajtó közleményei alaposság, gyorsaság, sőt külforma tekintetében is, minden méltányos igénynek megfelelők legyenek.

A Magyar Sajtó az eddigi olcsó ár mellett meg fogja tartani közelismeréssel fogadott, mostani kisebb, kényelmes alakját, mi azonban nem fogja akadályozni, hogy valahányszor a szükség kivánja, nem ugyan nagyobbitott, hanem tstemesen **bővitett** alakban jelenjék meg. Pest, december elején 1863.

Heckenast Gusztáv,
kiadó-tulajdonos.

Pákh Albert,
felelős szerkesztő.

Előfizetési föltételek 1864-ik évre:

Postán küldve:

Évnegyedre (január—márczius)	**3**	ft. **50**	kr.
Félévre (január—junius)	**7**	„ —	„
Egész évre (január—december)	**14**	„ —	„

Buda-Pesten házhoz hordva:

Évnegyedre (január—márczius)	**3**	ft.
Félévre (január—junius)	**6**	„
Egész évre (január—december)	**12**	„

☞ **Tiz előfizetett példányra gyüjtőinknek egy tisztelet-példánynyal szolgálunk.** — A pénzeslevelek bérmentes küldése kéretik.

A Magyar Sajtó kiadó-hivatala.

436 (1—3) (Pest, egyetem-utcza 4. szám.)

Dr. Pattison
köszvénygyapotja
(Gicht-Watte)

gyógy- és óvszer a csúszok minden nemei ellen; u. m. arcz-, mell-, nyak- és fogfájás — továbbá: derék- és vékony-fájdalmak, fej-, kéz- és térd-köszvény és tagszaggatások ellen.

Egy csomag ára . . . . . 1 ft.
Fél csomag ára . . . . . 50 kr.

Postai feladással 15 krral több.

Valódi minőségben kapható:

Pesten: Török József gyógyszerésznél, a király-utczában 7. sz. a.

Budán: Crimpeltz T., tabán, szarvas-tér 113-ik sz. a. 375 (4—6)

Hirdetés.

Hevesmegye hasonnevü **Heves mezővárosában és Pélyen**, és ezeknek határában fekvő Szepessy Zsigmond-féle részbirtok, jövő 1864. év január 1-ő napjától hat évre haszonbérbe kiadó, sőt kedvező föltételek mellett örök áron is eladó. Értekezhetni **Kerekes János** ügyvéd urral Ó-Liszkán (Zemplénmegyében). 437 (1—3)

Franczia 367 (6—6)

HAJFESTŐ-SZER.

(Chromatique Parisien.)

Ezen, Párisban és Franczia-országban egyéb városaiban több év óta a legjobb sikerrel alkalmazott **hajfestő-szer**, mely minden eddig e czélra használt porokat, kenőcsöket és folyadékokat kényelmes és biztos alkalmazása által, valamint gyors és meglepő eredményével — mely 10—15 percz alatt bekövetkezik — messze fölülmulja; mindenki által könnyüséggel és az egészségre káros hatás nélkül használtatott, melylyel a haj fekete, barna vagy szőke szinre tetszés szerint megfestethetik. — **Ára 1 dobosznak**, használati utmutatással együtt, **2 forint**. Postán szállitva 20 ujkrral több. — Kapható **Pesten** a magyarországi **főraktárban**

TÖRÖK JÓZSEF
gyógytárában, király-utcza 7. sz. a.

Egy magyar lelkész

urasági káplányi állomásra kerestetik, a ki egyuttal két gyermeknek a hittan és magyar nyelvből oktatást adjon. Föltételek következők: szabad ellátás, lakás és szolgálaton kivül 40 forint ausztriai érték havi fizetés.

Szives ajánlatukat ezen czim alatt **C. H.**, poste restante Zágráb, Horváthországba kérjük intézni. 415 (3—3)

Kimutatása

a csász. kir. szabadalmazott tiszavidéki vasut üzlet-bevételeinek.

	Utazók száma	Uti-podgyász, gyors- és teheráru		Bevétel: Személy-szállitásért		Árukért: Podgyász és gyorsáru		Árukért: Teheráru		Összesen	
		mázsa	font	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.	ft.	kr.
1863. az üzletben levő vonalak hossza 78½ mérföld											
November havában	36932	493708	56	74126	51	4139	01	158736	48	237002	00
Január 1-től oktober végeig	334803	4366291	99	810485	39	39231	65	1301401	18	2151118	22
Összesen	371735	4860000	55	884611	90	43370	66	1460137	66	2388120	22
1862. az üzleti vonalak hossza 78½ mérföld											
November havában	32089	438247	46	81464	13	5506	49	130410	32	217380	94
Január 1-től oktober végeig	388345	4895034	63	967434	44	54565	22	1432221	87	2454222	13
Összesen	420434	5333282	09	1048898	57	60072	31	1562632	19	2671603	07

431 (1)

A cs. kir. szab. tiszavidéki vasut igazgatósága.

A Vasárnapi Újság 50-ik számához 1863.

A gabona tápanyagáról.

Tekintve, hogy a jelen mostoha időben, minden tápszert a lehető legczélszerübben fölhasználni tanácsos : közhasznu dolognak tartjuk, a gabona alkatrészeiről s annak legsikeresebb fölhasználásáról némi tájékozást nyujtani olvasóinknak.

Ha egy buzaszemet közepén keresztül metszve, annak egyes rétegeit górcső segedelmével, és vegyészi uton vizsgáljuk, kivülről első helyen találjuk a külső burkot, vagy is tulajdonképeni héjat; ez a legfelsőbb réteg, mely különféle, könnyebben vagy nehezebben feloldható sejt-szövetekből, és szervetlen savakból áll. Ez alatt van a belső magburok, formájára nézve hosszudad, vastag falu sejt-szövet. Erre következik egy réteg nagyobb, sötét, erős sejt-szövet, mely a gabonának legfőbb és legtáplálóbb részét t. i. a sikért (kleber) tartalmazza; és csak ezután találjuk azon nagy, tojásdad, vagy hatszögü sejt-szövetet, mely a gabonaszem tömegét képezi, és keményitő részecskéket, s fehérnyét tartalmaz. Az őrlésnél a külső burok, és a légeny főtartalmazója t. i. a sikér-szövetek, a puhább, keményitő-szövetektől elválasztatnak, mert a malom-kő általi finomabb elaprózásnak tovább ellenállni képesek, és alkotják a korpát. — A mi finom fehér szitára őrlött lisztünkben tehát csak légenytelen alkatrészeket kapunk, vagyis a keményitőt, és a légenydús alkatrészekből csupán azon kis mennyiségü fehérnyét, mely a keményitő sejt-szövetekben foglaltatik; — a sikért vagyis azon 7—10 százalék vérképző részeket, melyek a gabonában találhatók, mint korpát, mindenkép eltávolitani iparkodunk, s a helyett, hogy tulajdon szervezetünkre használnók fel, házi állataink eledelére forditjuk. A gabona tápanyagának másik kitűnő alkatrészét, a csontképző ásványos savakat, még jobban törekszünk egészen kiküszöbölni s ha mindamellett e részecskékből még némi csekélységet az őrlő-kő letör a keményebb héjakról, — s a szitálás után a lisztben fennmarad, — ez csak azon kedvező esetek közé sorozható, mely bizonyára szándékunkban nem volt. — Jó ideje már, hogy a leghirnevesebb vegyészek vizsgálat utján kideritették, miszerint 100 font lisztet véve mértékül, tömb-lisztben van *vérképző* anyag 11 font, finom lisztben 4 font, korpában 19 font; — *lélekző és melegitő* anyag van tömb-lisztben 68 font, finom lisztben 73 font, korpában 40 font; — *csontképző* anyag van tömb-lisztben 2 font, finom lisztben $^1/_4$ font, korpában $1^5/_6$ font, a miből világos, hogy mily balgatag eljárás, midőn csupán azért, hogy fehérebb kenyeret nyerjünk, a legtáplálóbb, s főfontosságu alkatrészt, a sikért, a korpával eltávolitjuk.

Hogy azonban az előitéletnek e részben is némi engedmény nyujtassék; de különösen, hogy a tömb-kenyér (Ganzbrod) azon állitólagos hiányát, mintha a szabálytalan kelesztés által, az ásvány-savak tul bősége miatt némely szervezetre talán hátrányos lenne, — tökéletesen eltávolithassuk : Kleemann József drezdai gépész azon figyelembe veendő javaslattal lép fel, hogy a kenyér-tésztához a korpa ne eredeti minőségben, hanem bizonyos készülék által vizben felolvadva vegyittessék, a melynél kitünt, hogy az ily módon készitett *pár-kenyér* (= Hefen-brod; másként élesztő is, de magyar gazdasszonyaink inkább *párnak* nevezik) nemcsak nagyobb tápláló erővel bir, hanem jó izére, és könnyen emészthetőségére nézve is kitünő. De a mi a fődolog, a kenyér ára ez eljárás által nevezetesen csökken, minthogy ugyanoly nagy mennyiség, táplálékonyságánál fogva többet adván ki, a szabályos kelesztés kiséretében több, mint 20 százalékkal növekszik. — Ezt illetőleg nagyban tett kisérletek fényes eredményt szolgáltattak; de különösen az orvosok is az örlemény ekkint való felhasználását egészség tekintetéből is igen ajánlandónak tartják.

A m. tud. Akademia julius 27-diki ülésében szintén szóba jött a liszt elemezése, de ennyire a figyelem nem terjedt ki; — érdekes és jellemző azonban Szabó József érdemteljes tanárunk akkori értekezésében azon állitás, hogy az angolok csak négy-féle lisztet készitenek. — Vajjon azok nem a gyakorlati ész azon utmutatása szerint járnak-e el, hogy minél finomabb a liszt, annál becsesebb táp-anyagok mennek veszendőbe? avagy csakugyan fel kellene tenni az angolokról, hogy nem volnának képesek nyolcz-féle lisztet készitni, mint mi nálunk?

A budapesti harangok.

A Pesti Napló november hó 25-ki számában a „Különfélék“ közt másodszor is hibásan van előadva a budavári, Mátyás király féle fő templombeli nagy harang sulya 27 mázsával, mert az legfeljebb 20—22 mázsát nyom, mint azt hangjából is bárki megitélheti. S ez valóban hiány ily nevezetes, és első rangu templomra nézve. — Egyébiránt érdekesnek gondoltuk, valamennyi budapesti nagyobb harang leirását adni ezen alkalommal.

Budapesten legnagyobb s legszebb hangu, de talán legrégibb harang is a buda-vizivárosi, sz. Annáról nevezett parochia-templombeli, mely körülbelől 38—40 mázsát nyomhat; nagyságának tökéletesen megfelelő magasztos alsó C. hanggal, s mellette oly szerkezetü toronyórával bir, hogy a harangok verésekor a templomban is kiüti a chorus boltozatára alkalmazott csengetyűkön a negyedeket ugy, mint az órát. Minthogy a templomot a jezsuiták épitették, e jeles harang is, a többi vele öszhangzatu kisebb társával együtt tőlök eredhetett. — Ez után következik az ott mindjárt szomszédságban levő Erzsébet-apáczák 28—30 mázsányi, és szintén kellemes, mély komoly hangu harangja, mely ugyancsak régi, és szintén az elébb volt ottani tulajdonos szerzetesektől származhatik. — Utána sorozandó a krisztinavárosi 22—24 mázsás, s mind czifraságánál, mind ünnepélyes hangjánál fogva remeknek mondható harang, melyet ezelőtt 18 évvel öntött ujra a régi megrepedtből Herkli József egykori budai harangöntő. — Most jön a tabáni (ráczvárosi) katholikus templombeli, szintén 22—24 mázsát nyomó, ugyancsak szép hangu harang, mit alkalmasint a budai nagy tűzvész után öntettek, minthogy akkor a torony is elégvén, vele a harangok is elolvadtak. — Ennek utána lehet tenni a várbeli katonatemplombelit, melynek sulya 20—22 mázsa, és régi szép hangján kivül azért is nevezetes, hogy a törököktől elvett ágyukból öntöttnek mondatik, hanem — ami sajnos — elrepedt állapotban van. — Csak ezen harangok után sorozható a Mátyás királytemplombeli harang, melyről feljebb tétetett emlités; — ezután következik a szerbek 18—20 mázsás, kellemes hangu harangja; — végre a többi harangok Budán, mint a franciskánusoké s kapuczinusoké (ez utóbbiak nagy harangot nem is szoktak tartani), aztán a sz. Zsigmondbeli és buda-ujlaki már kisebbek. A kisebb templombeliek pedig, minők : a sz. Flóriáné, a szegények-házáé és a császárfürdői kápolnáé, az irgalmasok zárdáéval együtt még csekélyebbek; — hanem az ó-budai nyomhat 22—24 mázsát, s körülbelől 25 év előtt öntetett ujra a meghasadt előbbeniből. — Az ó-budai reformátusoké azonban megint csak a kisebbek közé sorozható.

Pestvárosa méginkább szükölködik nagy harangok dolgában, mert a belvárosi fő parochiabeli 30—32 mázsás, s ezen sulynak megfelelő komoly hangu (mely a templommal igen egykoru), aztán a terézvárosi 24—26 mázsás, szintén méla hangzatu (mit, gondolom, 20 év előtt néhai Schaudt András pesti harangműves a többi ottaniakkal együtt öszhangzatu modorban készitett), és a józsefvárosi szintén nem régi öntetü 22—24 mázsáson kivül nincs Pesten nevezetesebb harang. Ezek után teendők : az angol kisasszonyoké, aztán a reformátusoké, az egyetem templombeli és a görögöké 18—20 mázsányi sulylyal; — majd a franciskánusoké, és szerbeké, melyek már kisebbek, — a ferenczvárosi, a rókusi, a lipótvárosi eddigi, továbbá a szervitáké, az evangelikusoké és a piarista atyáké még kisebbek. A lipótvárosi épülőfélben levő basilika számára előre készülőben levő 57 mázsás haranggal Pestvárosán e tekintetben is segitve leend, s azért köszönet a létrehozójának, de emellett is nagyon emelné a város diszét az is, ha a csaknem az egész város közepén álló egyetemi templom üresen álló másik gyönyörü tornyába is lehetne egy nagyobbszerü harangot teremteni. Ezt értjük a budavárosi Mátyás király templomáról is.

Ez alkalommal sajnosan emlitem azt is, hogy midőn a budapesti orgonák leirását minap szintén hirlapilag közöltem s akkor érintett azon ohajtásom : hogy bár divatba jőne a művelt nemzeteknél szokásban levő igen élvezetes orgona-konczert hazánk fővárosában is, (mely czélra valamely nagyobb teremben egy jeles orgona lenne felállitandó) mindeddig viszhangra nem talált. E végre a nemsokára készen leendő redout-termek egyike alkalmas helyül szolgálna; — és ime legközelebb a Pester Lloyd deczember 1-ső napi számában olvasom, miszerint ily czélból épen most készült Bostonban is a Musik-Hallében egy nagyszerü orgona, melyben 5474 sip van, köztük a legnagyobb 32 láb hosszaságu (s igy alkalmasint 80—90 változattal), — magassága pedig az egésznek 60, és szélessége 48 láb levén; — mit fennebbi ohajtásom támogatásául hozok fel itten.

S. J.

Vidéki közlemények.

Pécs, dec. 1-jén. *(Fiatal rablók. Megalakult egylet. Színészet.)* Alig nehány hete, hogy a sz. lőrinczi járásban egy lelkész kiraboltatása miatt 6 embert halállal büntettek : már ismét a vagyon- és életbiztosság ellen elkövetett merényletről kell tudósitást adnunk; mely annál szomoritóbb, mert a tettesek csak gyerkőczök, a kik még a gyermeksaruból alig vetkőztek ki. Három nagybudméri fiu, az egyik 14, a másik 16, és a legidősebb 18 éves, mindnyájan telkes gazdák gyermekei, az ottani molnárt egy alig 2 puskalövésnyi széles erdőben megtámadták s 2 ftjától és puskájától megfosztották. A pécsi járás erélyes főbirájának Forster urnak sikerült mind a hármat kézrekeriteni, kik most a megyei börtönben várják megérdemlett büntetésöket. Az ilyen szomoru tények csak azon óhajt ébresztik bennünk, vajha a népnevelés ügye hazánkban minélelőbb gyökeres reformon menne át, mert csak a rendes és czélszerü iskoláztatás szelidithetné az alsóbb néposztályban még oly gyakran mutatkozó féktelen indulatokat és hajlamokat.

Pécsett is megalakult az „Iparos segédek egylete,“ melynek létrehozásában főtiszt. Szauter Antal tanodai igazgató ur fáradozott leginkább. Érdemeinek elismeréseül az alakuló közgyülésben Nagy Gyula iparossal együtt elnöknek választották, s születésnapján ablakai alatt énekes szerenáddal tisztelték meg. Hogy fölvette-e ezen egylet a katholikus czimet, még eddig nem tudom; de annyi bizonyos, hogy tagjaiul minden felekezetü iparos-segédek fölvétetnek. Pártolói között a püspök ő mlga 300 ft. adománynyal első sorban áll. Az ily egyletek czélja sokkal ismeretesebb, semhogy erről bővebben szólni szükséges volna. Hogy az itteni sikerrel fog működni, arról főtiszt. Szauter Antal ur kifáradhatlan szorgalma és erélye elég biztositékot nyujt.

Szigeti Imre szintársulata jelenleg a második bérletfolyamban, s mint mondhatjuk, a közönség teljes megelégedésére játszik. A játékrend változatos, s a lehető legjobb művek kerülnek szinpadra. Vörösmarty halála napján diszelőadásul „Marót bánt“ adták a szinház teljes kivilágitása mellett és Pécs város összes értelmiségének szine előtt. Az előadás oly kerekdeden és összevágóan folyt, hogy koszorus költőnk jeles művét valóságos élvezettel hallgatók végig. Szigeti ez estén a czimszerepben jeles művészi tehetségét egész terjedelmében kifejtette, Beödi „Bód“ szerepében magát szép reményekre jogositó drámai szinésznek mutatá be, s az itteni közönség kedvét már is szép mértékben megnyerte. Szabó Károlynak, ki az apai szerepeket oly jelesen játszsza s a szinpadoni otthoniassága miatt csak elismerést érdemel, meg nem bocsáthatjuk, hogy az emlitett diszelőadásban mint „Hasszan bég,“ — egyuttal a darab rendezője — szerepét *nem tudta* s csak nagy szinpadi avatottsága mentette meg a felsüléstől.

A női személyzet közől folytonos tetszésben részesül Németi Irma k. a. mint a közönség nyilvánitott kedvencze. Szilágyi Terka k. a. csendes fájdalmakat, az öröm vagy bú érzelmeit meghatólag tudja kifejezni. Az operettekben igen tetszenek Czakóné, a szép reményekre jogositó Pifkó Riza k. a. és a népszinműi dallamok előadásában is jeles Aradiné. Azonban feltünő jelenség mégis az, hogy hazánk más vidékeihez képest bő termésünk és jobb körülményeink daczára, a közönség részvéte a szinészet iránt épen nem javul s hinni akarjuk, hogy Szigeti talán e kellemetlen benyomás alatt, többször jelenik meg a páholyban mint a szinpadon, s gyakran az oly szerepeket, melyek épen az ő tehetségét igénylenék, gyengébb erőkre bizza. — *Sz—n.*

Felelős szerkesztő **Pákh Albert.** (Lak. magyar-utcza 1. sz.)

Schaudt András
pesti harangönto

1856-ban öntötte a
váci székesegyház
nagy harangját
86 méter mázsa volt.
1917-ben hadi célokra
rekvirálták

László Aladár cikke
Pesti Hirlap 1922
ápr. 14.

Trag Érd
126. l.

tatva. A berni egyetemen The Guhl professzoron kívül főleg Hans Fehr professzor előadásait hallgatta.

Kiss Tihamér László (1905, Diósgyőr, ref.) az 1940/41. tanévre Svájcba szóló magyar állami ösztöndíjban részesült. 1940. december elejétől 1942. augusztus elejéig nyolc hónapig folytatta tanulmányait Genfben. Valláspedagógiai és gyermeklélektani tanulmányokra kérte ösztöndíját. Ezért beiratkozott a tudományegyetemre és a theológiai fakultáson valláslélektani, valláspedagógiai és lelkipásztorkodástani előadásokat hallgatott. A bölcsészettudományi karon, illetőleg az egyetemmel kapcsolatos neveléslélektani ú. n. Rousseau-intézetben általános pedagógiai és lélektani előadásokat látogatott. Több ízben előadásokat tartott az egyetem bölcsészeti fakultásán, a genfi kanton lelkészi egyesületében, a keresztyén ifjúsági egyesületben és a cserkészvezetők számára. Tanulmányai eredménye több még kéziratban levő cikk, továbbá a Magyar Nevelésügyi Szemlében megjelent „Gondolatok nemzetnevelésünk szervezéséről" c. és a Cselekvés Iskolájában megjelent „„Nemzetnevelés és középiskola" c. tanulmányai.

Tersztyánszky György (1919, Hajmáskér, róm. kat.) mezőgazdasági tanulmányok folytatására tanulmányi segélyt kapott a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól. Április 1-én érkezett Svájcba és az Eidgenössische Technische Hochschule mezőgazdasági fakultásán

Schaudt András

Vas. Ujs. 1863. 90. l.

— *(Egy harang történetéhez.)* Ismeretes dolog, hogy 1819. év febr. 2-án éjjel, a Lőcsén állomásozott császári csapat akkori őrnagyja, Kiesewetter, megtámadta az azon nap Guyon alatt Iglóra érkezett magyar csapatot. Ez alkalommal Igló városa röppentyűk által felgyujtatván, több épülettel együtt a kath. főtemplom és e templomhoz épült gyönyörü szép torony is leégett. A toronyban volt nagy és szép harangok, a harangláb megégvén, leomlottak, egyrésze elolvadt, másrésze megrepedt, haszonvehetlenné vált. 1857-ben Schaudt András pesti harangöntő volt megbizva e harangok átöntésével, ez alkalommal a toronyban ráakadtak egy kisebb 12 mázsányi harangra, mely a haranglábróli leesése alkalmával, egy kiálló falrészbe ütközvén, ott felakadt. Ezen harang is ujra öntendő levén, a toronyból az utczára dobták le, hogy törjék darabokra. A harang leért a földre, de repedést nem vettek rajta észre; felemelik, megpróbálják a hangját, semmi baja, tiszta volt csengése, mint annak előtte. S a mint igy vizsgálnák, észreveszik a körülirást: „*Factum est hoc opus in honorem Beatae Mariae Virginis 1486.*“ Természetes, hogy ezen, — dicső Mátyásunk korából való harangot nem öntötték át; felhuzták ismét a kiigazitott toronyba, s ujból hirdeti itt csengő hangjával minden óranegyedben — mert a negyedóra ütője van reá alkalmazva, — — születése korának dicső napjait a mai nemzedéknek.

Schaudt András

pesti harangmíves 1849-
ben öntötte az alábbi
kápolna egik harangját

Schoen Arnold dr.

A vózsadombi Kálvária
kápolnája. Magyar
Főváros 1939. 14. sz.
S. l.

1939

PAID

Monsieur le Secrétaire,
Commission des Monuments,
Hist. et Art,
Rakos utca 10,
Budapest,
HUNGARY.

ia & Albert Museum,
South Kensington,

Schauer Illés tinhály

soproni festő

lásd okv

Csatkaisoprházak

84. l.

rendeltetése megkíván és a díszítmény
a tárgy fölvehet, de melyre nincs
szüksége. A forma már magában dís
lehet, ha a gondolatot nemes alakítás
tatja. Minden mű akkor tökéletes, h
részei szerves és megfelelő formai
zásban állnak egymáshoz és az e
A díszítmény nem önálló, hanem más
és önmagában nem gondolható. A dísz
vész azonban szabadon választhat geo
növényi vagy állati elemek közül, ha
használt formákat, a természetes fejlő
ményeinek megsértése nélkül alkalma
díszítendő tárgy szolgálatába tudja h

Fontos tanulságot nyújt, ha megviz
miként fogadta és miként alkalmazta
sikus művészet a szerves természetet
lennel összehasonlítva, a természet ut
nak két egészen különböző módját t
Az egyik művész arra törekszik, hogy
mészetet egész híven utánozza a dís
tárgyon; ez a naturalista. A másik művé
a díszítendő tárgyat tartja szem előtt,
mészetet átalakítja saját czéljai szerint

M.D.K.

Schandt András, pesti harangöntő

1833-ban másfélmázsás harangra kap megrendelést a delki templom számára.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezsö.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 602. old.

Schandl (Schrandl) András

M.D.K.

pesti harangöntő

1831-ben önti a detki r.k. templom félmárvás harangját, majd 1857-ben az aldebrői templom harangját.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 394. old.

SCHAUDT /SCHANDT/ András pesti harangöntő. 1831-ben önti a detki rk. templom félmázsás harangját, majd 1851-ben az aldebrői templom harangját.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Schaudt András

pesti harangöntő

1861. újraöntötte a

Komáromi Szent András

templom nagy harang-

ját.

Gyulai Komárom

357. l.

vesges

d. 54

1 Rôt. 8e

Baye,

M. Joseph de

L'art étrusque en Champagne

(Extrait du „Bulletin monumental", 5e série, 3e volume, 1875)

Schaudt András

pesti harangöntő

a szabadságharc után

1849-ben a pesti

uj épület foglya

Károly János

Fejér vármegye

története II. k.

Székesfejérvár 1898.

323. l.

ilva. Tisztaban leven a-
lelől, hogy a csigahegyi
ubstructiók belterületén
leve legalább mi kutat-
ni valóm sincs, s a fö-
delcserép-, hamu- s po-
ondozott agyagréteg ál-
tal még inkább figyel-
messé téve, megerősödött
bennem a gyanú, hogy
aligha nincs római thea-
trum vagy amphithea-
trummal dolgom. E te-

./.

Schaudt András

pesti harangöntő

l.

Tanulmányok Bp.

multjából. VII

17. l.

BUDAPEST

1934

MDK

Schaudt András pesti harangmives

1849. a kápolna részére harangot öntött

Schoen: A rózsadombi Kálvária kápolnája. Magyar Főváros, 14.sz. 1939.ápr. 6. 5.l.

Schaudt András MDK

harangmüves

A budapesti harangok.
Vasárnpi Ujság 5o-ik számához. 1863.454.o.

Schaudt András

Pest 1835–56.

rod

Kovács Harang

66. l.

Schaudt

pesti harangöntő

l.

Bakó Imre: A magyar állami „Országos Fegyvergyár" működése 1848-49-ben. Bp., 1942. 78. l.

Schandt András
pesti hgöntő

Kecskeméti rk. templ.
hg 1852
ujraöntés

Iml

Ecsegi templ. hgja
1862

u. o.

Barát: Képkutatás

Schmidt András

harangöntő

l.

Schoen Hermina – úgy

13. l.

Schandt András

harangöntő

l.

Schoen Rókus-Ép.

10.l.

Richter Ede levéltáros VI. 173

Schaudt budapesti
harangöntő
1857 ben Iglón átöntötte
a szepeshelyi székesegy-
ház egy 1666-ból való
harangját.

Pajdussák 19. l.

Schandt András

pesti harangöntő
1853-ban öntött harangja
a kassai domonkosok
templomában

Wick kassai katmüemel

50. l. 90. l.
91. l.

~~Római lemető, szomódi~~

~~VIII. 145.~~

Schaudt András

pesti harangöntő

l.

Wick Béla dr.: Adatok

a Kassai domonkosok

történetéhez. Košice,

1932.

42. l.

Sahara II 147.

Schaudt András

pesti harangöntö 1857-ben öntötte a kosdi (Nográd vm) templom két harangját. A nagyobbikat 1914-ben hadi célokra adta az egyház.

Biczó Pál – A kosdi ref. egyház története, Kosd, 1929. 44. l. 49. l.

Schandt András

harangöntő, 1848-ban
Pesten öntötte a pécsi
ref. egyház nagyobbik
harangját.

Galgóczy Károly. Pécs
közéj leírása. Pest
1896. 30. l.

Schandt András

hargoristi

Rajd

Lehoczky T. Beregv.
mogr. III. 125 l.

Schandt András

pesti haragosto

irod

S. J. A budapesti haragok. Vas. Ujs 1863.

453 l.

Schaudt András

pesti harangöntő

1858-ban öntötte a roskoványi rk. templom nagyedik harangját. Hadi célokra rekviráltatott.

Jansárosharang 115 l.

Eger.

A középtért Erla in Ur
ketten haladnak és a mely föl
pülnek szemekkel; az előtérbe
beszélget a város felé mutatv

AMOR PARIT GAUDIA ET M

ugyanitt a jobb sarkon H 82.
alól: Gaudia poscit amor, lac
quae debes: catera
legalól pedig: Die Lieb macht
Erweckt herg
Brauch diesell
Das übrig Gc

Rm., mér. a vk. 7.

140-95.

Schaudt András Pesten

öntötte a Köv. harangokat

lepsényi templom harom harangjat 1836, 1844

bándi kath. templ. 1839

császári ref. torony 1842

kenesei ref. egyh. 1844

szakali templom 2-ik h. 1852

az ajkai kath. templom legnagyobb és közép h. 1837 1854.

bándi kath. templ. 1856.

Rómer Flóris nagy

XLIX. c.

Schaudt András

1846. Pesten öntötte a falufüredi ref. templom nagy harangját.

Römer Flóris hagy. XLVI. cs.

1848 a bödögei harangláb harangját n. o

Dr. MANN MÓR
ÜGYVÉD
Budapest, VII., Dohány-utca 22-24.
Telefon: J. 318-03.

Schandt András

harangöntő Pesten

1860-as évek

Rómer Flóris hagy. XXXVII

cs.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁTÓL

BUDAPEST, VI., ARÉNA ÚT 41. SZÁM.

/1932. szám.

tóságos

S á n d y G y u l a U r n a k

müegyetemi ny. r. tanár

B u d a p e s t .

II. Toldy Ferenc-utca 20.

SCHAUDT ANDRÁS (harangöntő)

Várady J * Dunamellék ref templ 2

DIÓSGYŐR

1994

297.o.

blk= kue
3000= 40136725
3100= De,zsi, Istv n
3140= m
3162= Goldschmied
2194= Ungarn &
Rumönien
3200= Siebenb□rgen
3300= 1744
3360= 1762
3420= Kolozsv r
309a= MagyK,pLex, 1915
kenn= hg
autr= Grotte, Andr s
redk= Nov ky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 5
9900= 16.08.99
revi= 3 Jul 1998/BRANDT
created 2 Jul 1998/BRANDT
9990= oder ex
knde= kndakl

SCHAUDT ANDRÁS (harangöntő)

Várady J.* Dunántúl ref. templ. 1

DIÓSGYŐR, 2000

161.o.

tatás feladatát - a műhelylehetőség megadása, a pályakezdő fotósok anyagi támogatása csak részleges biztatás volt a szakmaiság erősödéséhez, de az akkor létező egyetlen biztatás.
Kiállítások: *Első,* 1978, Budavári Palota A épület; *Második,* 1982, Budavári Palota C épület; *Harmadik,* 1986, Ernst M.

Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület (Bp.)
1990-ben alakult országos szakmai egyesület. Elődje, az 1982-ben létrehozott *Fiatal Iparművészek Stúdiója* 1990-ig a Művészeti Alap részeként működött. Célja a fiatal iparművészek pályakezdésének támogatása, szakmai érdekképviselete. Tagjai számára csoportos és tematikus kiállításokat szervez, pályázatokat ír ki, munkaösztöndíjakat ad. Kiállítóterme a *Fiatal Iparművészek Stúdiója Galéria* (Bp., V. Kálmán Imre u. 16.). *(B. G.)*

Fiatal Képzőművészek Stúdiója Egyesület (Bp.)
1990-ben alakult országos szakmai egyesület. Elődje, az 1958-ban létrehozott *Fiatal Képzőművészek Stúdiója* 1990-ig a Művészeti Alap részeként működött. Célja a fiatal képzőművészek pályakezdésének támogatása, szakmai érdekképviselete. Tagjai részére csoportos és tematikus kiállításokat szer-

SCHAUDT ANDRÁS (harangöntő)

Várady J * Dunántúl ref templ 2

Diósgyőr, 2001.

419.o.

összes hegységeinek domborzati és természeti viszonyait tárgyaló *Atlas photographique des Formes du Relief terrestre* című műve. Ez a folytatásos füzetekben megjelenő munka valóságos standard-alkotás. Munkatársai az Ó- és Új-Világ vezető geografusai, legjelesebb hegység- és relief-kutatói.

Most indul a párisi Colinnál, a minálunk rég ismert és évtizedek során haszonnal forgatott *Reclus*-féle földleirás helyébe lépő új «*Geographie Universelle*» (Általános Földrajz); ebben is de Martonne irja Közép-Európát és ennek keretében ismerteti Magyarországot.

De Martonne *Fizikai földrajza* a tanulni vágyó *geografust* a «relief» éghajlatának, vizrajzának és biogeografiájának: az élet földrajzának ismeretébe vezeti. Nemcsak franczia földön, hanem még a külföldön is szeretettel forgatott tudományos kézikönyv ez, akár de Martonne mesterének: Vidal de la Blachenak, az Institut tagjának: «*La Terre*» (A Föld) czimű inkább populáris műve.

A franczia, angol és német tudományos folyóiratokban töméntelen dolgozata jelent meg. Mindegyik munkája rigorózus tudományos kutatásnak és studiumnak eredménye; megszeretteti a természet és elsőül a hegységek nagy

SCHAUDT ANDRÁS (harangöntő)

Várady J * Dunamellék ref templ 1

Gyoma, 1993

5.0.

II. 271

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 ..... l.

Név: Schaudt András

Foglalkozás: harangöntőmester

Szárm. hely: Thailfingen (Württemberg)

Hitfelekezet: ág. ev. Csal. állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1836 X. 12

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12.

Schaudt András

harangöntő

v.ö.

Schrandt András
és Schtaud András

Schaudt Lukás

l.

Forum

1934 325. l.

326. l

Verlag Ernst Wasmuth A. G. Berlin

Schauer

Orán

Egyházm. Lap

1882. 366. l.

1660 R.

Schauer lakatos M. D. U.

Soproni. A sopronhorpácsi kastély 1800 ban történt átépítésénél dolgozott.

Énekes Kálmán: A sopronhorpácsi kastély. Sopron 1939, 2

Schauer Dismas,F/rater/, asztalos MDK

Felsősegesd. 1783-ban a laikus testvérek között.

Aggházy Mária : Adatok a dunántuli ferences kolostorok művészeti tevékenységéhez a XVIII.században.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3.sz. 197. o.

M. D. K.

SCHAUER Dismas asztalos

ferences laikus

1783. Felsősegesd, ferences rendházban emlitve

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 267. II. 91. e.

SCHAUDLER MIHÁLY

építőmester, Miskolc 1786.

ifj. Horváth Béla-Marjalaki Kiss Lajos- Valentiny K.:
Miskolc. 1962. 261.l.

Schauer, kőmüves Mihály

1728-ban Sopronban Ballauf György és ennek mostohafiával Eysenkölb Jakabbal megbizast kap a várostól a Hátsó kapu hidjának megtervezésére. 172.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez s a művészet egyéb ágaihoz III.Az ifj.Dorfmeister.Épitészet,kőfaragók,szobrászok 168.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969
Sopron

Schauer Ernő

építész

vrod

Kel 1885

TV. k. 4 f. 776 l.

23-24

CSEC

ref. templo

MDK

Schauer T.

Tej relief ben, Bory medaillonja ptán. Radir.
Renessans keretben.
Breitkopf kiadócig.
Valószínűleg későbbi keletkezésű.
Wien, Musikfreunde. Bpest. Muzeum.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 61.

A kiállított művek közt a Magyar Nemzeti M
nyeinek nemzeti multunkra vonatkozó legféltettebb

A kiállítást a nagyméltóságú m. kir. Vallás-
ügyi miniszter úr anyagi támogatása tette lehető
a három kiállító intézmény főigazgatójának ir
dr. Kossányi Béla országos főlevéltárnok és dr.
nemzeti múzeumi alkönyvtárnok végezte. A katal
zeteinek magyarázó szövegét és a kiállított emle
érdekelt intézmények készítették el. E munkában s
állításában az említetteken kívül az Országos
dr. Wellmann Imre orsz. levéltári segédőr, dr.
és dr. Istványi Géza, az Országos Széchényi K
pedig dr. Csapody I. Csaba vettek részt. A kat
rendezését dr. Asztalos Miklós végezte.

Budapesten, 1938 május.

ELŐSZÓ.

i szokás, hogy a Magyar Nemzeti Múzeum — élkitüzéseinek megfelelően — történelmünk nagy zaki kiállításokban mutatja be azokat a történelmi, agy művészi becsű emlékeket, melyek az évforduló égét szemléltetik. Ezt teszi most is, Szent István centenáriumán, amikor az egész nemzet, mélyebben, nk folyamán valaha, atérzi, a mult távlatában látja, különösképpen is értékeli első királyunk nemzet-ntartó alkotását s még ma is érvényes, sőt ma rsdöntően érvényes útmutatását.

os Levéltár és az Országos Széchényi Könyvtár gyüttes rendezésben kiállították a Szent István ltuszára vonatkozó irásos emlékeket — régi kézira-, nyomtatványokat — a Magyar Történeti Múzeum ékekkel egészitette ki a bemutatott anyagot. Arra nk, hogy mindent kiállítsunk, ami Szent Istvánnal nyi terünk nincs. De nem is lenne célszerű, hogy a nét a kiállított tárgyak zsúfolásával fárasszuk. ılságosabb, ha válogatott, jellegzetes és maradandó agyó szemléltető anyagot mutat be, mintha a biblio-xek feladatkörébe tartozó teljesség tömegével akarna ondolás szerint csak olyan iratok és könyvek kba, melyek közvetlenül Szent Istvánt, személyi ltuszát tükrözik, úgy, ahogy emléke a nemzet lelkében

Schauer Georg

órás 1865 Eörül

lást

3

Csipkéssoproni órákiáll

10. l.

MONKOS ágostonrendi szerzetest és kíséretét kifosztották, továbbá breviariumát és egyéb könyveit elvették.[7]

[7] IVÁNYI BÉLA: Könyvek, könyvtárak, könyvnyomdák Magyarországon (1331—1600). Bp., 1927. 7. l.

A Párizsban iskolázott magyarok is, ugyanakkor, midőn elsajátították az írás és díszítés mesterségét, minden bizonnyal hoztak magukkal könyveket. Egy XIV. századi párizsi kódex, AQUINOI SZENT TAMÁS *Secunda secundae* című munkája egy bejegyzés tanúsága szerint a NAGY LAJOS alapította *lövöldi* karthauzi kolostorban volt.[8] E kódexet nem ismerjük: nem lehetetlen, hogy

[8] Bécs, Nemzeti Könyvtár Cod. 12989. — HERMANN, JULIUS HERMANN: Die westeuropaischen Handschriften und Inkunabeln der Gotik und Renaissance. 2. No. 22. 74. l. (Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Österreich, Neue Folge VII/2). — BERKOVITS ILONA: Magyar vonatkozású XIV. századi festett kéziratok a bécsi Nemzeti Könyvtárban. MKSz. 1943. 1.

díszítése franciás jellegű magyar munka. A XIV. században ugyanis számos francia jellegű kódexet készítettek magyar kolostorokban. A század elejéről ismerünk egy olyan franciás stílusban készült kódexet, amelyet dominikánus szerzetes festett. A karthauziak működését csak adat bizonyítja, a dominikánusokét fennmaradt kódex.

Egy dominikánus szerzetes, MICHAEL de BUDA, BENEDEK erdélyi püspök rendtársa még az 1309—1319. évek között készített

Schauer Gusztáv

Művészet 1902 146

Schauer György

órás 1852. Sopron

lásd

Csatóráscék

46. l.

11. PÉTER

17. Szürke Duna	Magánt.
18. Vályi árok	Magánt.
19. Fények a víz felett	700 P
20. Kora tavasz	700 P
21. Aszály	1000 P
22. Ajtóban	700 P
23. Padon	700 P
24. Virágház	1000 P
25. Tavasz	600 P
26. Istállóban	700 P
27. Táj	600 P
28. Táj uszállyal	700 P
29. Sina telepi vízpart	600 P
30. Álldogálók	700 P

Schauschek J. MDK

Repr: Aquincum, rémai lakóház rekonstrukciója.

2. kép. 19.o.

Borsos - Sóder - Zádor : Budapest. Bp. 1959.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....I. II. 244

Név: Schauer Joseph

Foglalkozás: Bőrfestő (Steinmetz)

Szárm.hely:

Hitfelekezet: Csal.állapot:

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1721 II. 10

A polgárjogért fizetett összeg forintban:

Schasner Lőrinc farehas

Győri Szemle 1941. 186.

A győri ipar történetéről

Schauer Mihály

Illés

festő

1730–47. a soprom
belvárosban lakott.
Özvegyének végrendelete
több festménynyrőlről.

Csatkörl.

Hans-Dahl.

Schauer Mihály, kőműves

1719-ben Hauck kőműves veje, az ausztriai Reichenhallból való, polgárjogot szerzett. /tjk. 1719. 33. és 162. lap./
172. old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni barokk festészethez a a művészet egyéb ágaihoz III. Az ifj. Dorfmeister építészet, kőfaragók, szobrászok 168. old

xxxxxx Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. 23. évf. Sopron

M. D K.

SCHAUER Mihály Gellés festő
Sopron

mech. 1782 előtt

1729 Sopron jezsuita t.-ban dolgozik

1741-51 említik Sopronban

Garas KVIII 17. 140, 247, l.

Schauer Mihály Éliás,festő

Sopronban dolgozott.Özvegye 1782-ben halt meg.Sok képet hagyott papjainak,orvosainak,stb.Schauer 1735-ben tanitott egy Klein Kristóf Sámuel nevü ifjút,szerződéssel.Klein 1739-ben már a bécsi akadémián van.További sorsáról nem tudunk. 68.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni Barokk művészethez.I.rész 64.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Schauer Mihály Éliás,festő

Kisebb jelentőségü soproni fe tő.1730-ban már itt van. 1741-ben a koronázási ünnepre készit kivilágitható ké pet 5 fo intért.1742-től a belvárosban lakott a két el ő évben a Templom utcában,ahol Dorfmeister és Schaller István is lakott.Majd a Szent György utcába,Leá-nya i fe tegetett. 68.old

Csatkai Endre: Adalékok a soproni Barokk müvészet-hez.I.rész 64.old

Soproni Szemle,Helytört.Folyóirat.XXII.évf.1968 Sopron

Schauer Péter

puskamüves
Sopron
1631. máj. 5.
polg. eskü
Házi

Nagykároly IX. 76.

MDK

Schauer Viktor

1o. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar Diszitőművészet, II.rész. Bp.é.n. 35.l.

MDK

Schauer Viktor

34. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet II.rzs. Bp. é.n. 35. l.

Schauer Viktor

butorterverö

1905 - 9

Éimisk 1930. 88. l.

Bécs.

A látképben feltüntetett lovasok meg diszhintók élénkitiszanak. Felirata fölül:

DER KAYS: BVR

Rm., mér. a vk. 8.7: 14

140-95

Schauer Viktor

Végbiz. jó eredm.

Értémisk 1909/10.

10. l.

545. Ma

Sz. Stockholmban 1696 au
márczi

Mária Terézia.

Derékon alólig van á
áll és visszanéz. Jobb k
párnára támasztott jogar
pedig szent István koro
demája és függői ékköve
vállaira omlanak, szemöldö
kék ruhájának aranyhimzé
csipke diszíti, keblére gyé
rakott brochet tűzött és
A háttérben pillér és fé
figyelmünket.

Vászon, méretei 102 : 8
tett az 1895 márczius 20-iki
16399 sz. leirat alapján E
(81–895). — Értéke 600 K.
napján. — Az átvételt jóváh
sz. határozat (140–895). —

Kifüggesztésére vonatk
Martin: Mária Terézia kirá

Schauer Viktor

1000 államsegély

Értimisk 1909/10. 8. l.

Scitovszky János:

Térdig, hétnyolczad jo
haja ősz s arcza s bajusza l
kalapját tartja s baljának hi
A szent István rendet, melyn
drágakövekkel kirakott keresz
Colláréjának lignlája néles
gombja, valamint aranyzs
A hátter folyótól átfelt hegyes
Jakobey K. 1860." olvasható

Olajfestés, vászonra, n
Barabás M. festmén
Vétetett 1894. évi febr
Vétetett Lipa 1894. ev
Ára 70 frt. Kifizettetett
1896. III. 3. az ezre
honnan 1896. XII. 28–2
Elszámoltatott 1894: XII.
a 3304 szosz. leiras (1/95).

L. 19/

Schauer Viktor

Mil. Budapesten 1890 junius
7. rk. 5 iparmův. iskola.
Papp Sándor festő gyám fia.
1910/11. I. első osztály beli rendes
művésznövendék a Képr. főisk.
Tanára Ballo Ede.

Csöngetyű, római II. 207.

Schauerwald Rudolf

A tokaji Fehérvári Művészeti Iletek második tárlatán Bárdos Istvánnie- és Sándorfalvi Sándorral közösen szerepelt.

S.A.: Őszi beszélgetés a műteremben.

Fejérmegyei Hírlap, 1971. okt. 17.

Schauff Nep. János

képzőművészeti akadémia - tervét ünlíti

Ónody Éva: loo éves a Magyar Képzőmücészeti Főiskola.
Budapest, 1971. 11.sz. 35-37. 1.

Schaaff Nep. Jóan

Nepszámlálás akadémia. Levél ismlít

Schauff János

nyomdász

l.

Kaszinónyomtatók

277. l.

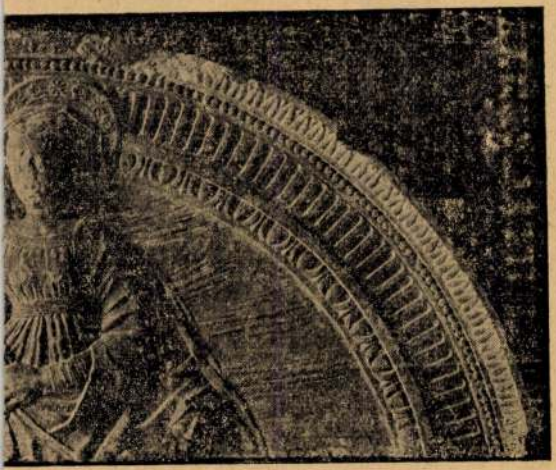

1480 körül: Madonna Jézussal.

Nagyváradról
Gerevich: A régi magyar művészet európai helyzete. Bp. 1924., 21. l. — Gerevich PA, 216. l. — Gerevich: L'arte antica ungherese. Roma, 1929., 17. l.

MAGYAR SZOBRÁSZ 1490 körül
Szent alakja
Fa, mag. 129 cm.

SCHAUFF János pozsonyi rajztanár

J. SCH. aut. Zeichenmeister a pozsonyi Normalschulebau. (1768, 68. vám, 2 l)

—

J. SCH. Professor der Zeichenkunst, 30 hónapos lánya meghalt. (1794, 524 l)

—

J. SCH, Zeichen-Professor tűzkárosultaknak adja a „Rövzlerische Gedichte"-ből befolyt 22 ferint 24 kraj-cárt. (1800, 791 l)

—

SCH. neve szerepel Rösler Musenalmanach-hirdeté

./.

sében. (1801, 159 l)

—

J. Schauf, Professor der Zeichenkunst, 21 éves lánya meghalt. (1802, 321 l)

—

Pressburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Schaufler Péter kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Ob. D. A

SCHAUP, Lorenz asztalos

Vagel S. alkalmazottja 1805-ben

L. S. Vagel 209.

Schaur, Joh. Georg, rézmetsző III. 111

SCHAUFF, JOHANN NEPOMUK (életrajzát lásd Kat. 185)

„Művészet Magyarországon 1780–1830"
MTA MKCS – MNG Gy. 1980

Irod: Pataky 1951, 42.

SCHÖFFT (SCHOEFFT) JÓZSEF ÁGOST(Pest, 1776 – Pest, 1850)

Egy, a 18. század végén Magyarországra telepedett művészcsalád tagja, festő és rajzoló. Történeti festőként tartották nyilván, de festett oltárképeket is. Schöfft József műve a terézvárosi templom Szent Teréz oltárképe. Megbecsülését jelzi, hogy azt az utcát, ahol lakóháza állt, róla nevezték el Képíró utcának.

234 Magyar nemzeti oszloprend terve: oszlopfő és párkányrészlet 83. TÁBLA

rézmetszet, kerete 15,7 x 9,9 cm, dúca 16,7 x 10,9 cm
Jelezve lent a kereten kívül: I. Schauff inv. I. Alberti sc.
In: Johann Schauff: Theorie der Säulenordnungen sammt einer ungarischen Nationalsaulenordnung... Pressburg, 1790. (MTA MKCs)

A XVIII. század végén Európa legtöbb országában megfigyelhető romantikus múltbafordulás egyik ága volt a nemzeti jelleg keresése. Magyarországon az építészetben ez az egyetlen ilyen jellegű kísérlet. Schauff szerint a magyar nemzeti jelleget a magyar vitézség és hadi erények fejezik ki a legjobban, s mivel ezek II. József éppen lezajlott török háborúiban fényesen megnyilatkoztak, az új oszloprendben a fejezetek a korabeli magyar huszárcsákó formáját kapják, s az oszloplábazaton a legyőzött törökök turbánjára utaló motívum fut körül. A gerendázaton pedig a magyar címernek és a magyar lovassági díszruházatnak a motívumai szerepelnek. Az elképzelés ma már megmosolyogtató naívsága kevésbé éles formában ugyan, de már akkor is érezhető lehetett: az új oszloprendet tudomásunk szerint egyetlen jelentős épületen sem alkalmazták.

Irod: Ernst 1900; Zádor–Rados 1943, 20–22; Bibó 1972, 160–162; Szabolcsi 1972, 59, 71–72; Bibó 1978, 60–62.

B.I.

232 Uránia a földgömböt tanulmányozza 75. TÁBLA

rézmetszet, 8,4 x 6,8 cm
Jelezve: Gerendás Jós. raj. — Rahl Kár. metsz.
In: Urania, 1828.
Esztergom, Beimel József. Címkép
OSZK

Uránia a metszetet közlő almanach szimbóluma, ő a múzsák közt a kilencedik. S mint a „Rezek' Magyarázat"-jában közli a szerkesztő, „... Buda felett, egy fellegen könyökölve lebegvén hinti sugárait, és egész figyelemmel méri, mint a Csillagvizsgálás Istennéje, a világot." A nagyszombati csillagvizsgáló 1777—1815 között valóban a budai királyi palota tornyában működött, abban az épületben, amely a képen Uránia alakja alatt látható.

Metsző RAHL, KARL id. (Heilbronn, 1779 — Bécs, 1843) rézmetsző. A bécsi Akadémián Füger tanítványa, majd 1839-től ugyanott professzor. Több illusztrációt metszett az Aurora és az Urania számára. Különböző felkészültségű rajzolók, mint például az esztergomi Gerendás József, a komáromi rajztanár, Orbán Gábor és a jónevű Heinrich Thugut rajzai után egyaránt kvalitásos metszői munkát végzett.

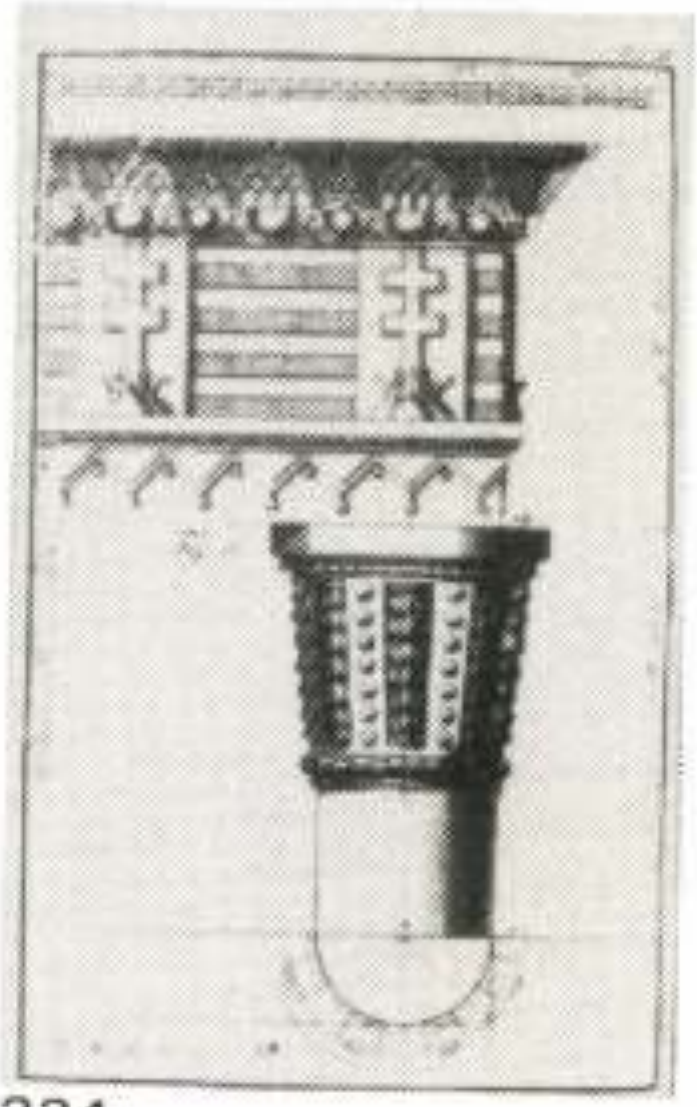

234

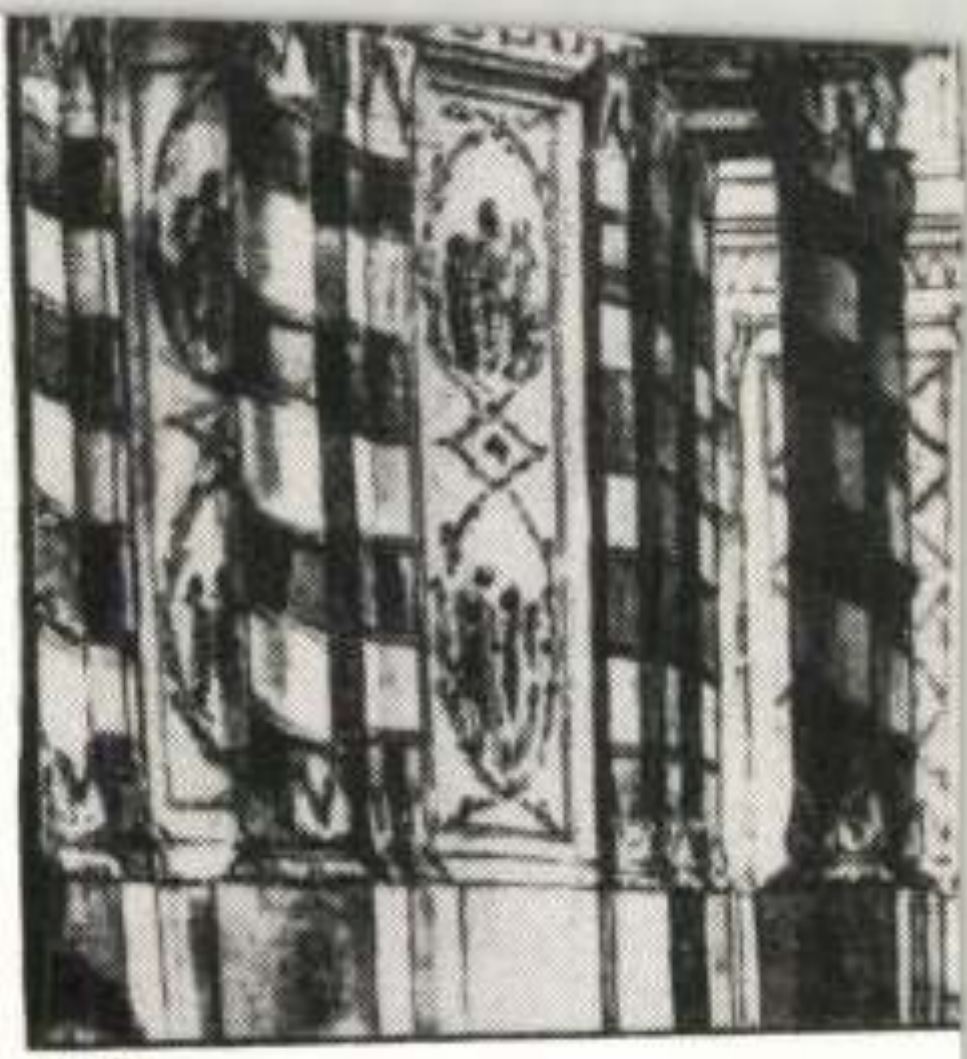

239

magyar nemzetnek módjában van tehát oszloprendszerével, megőrizve a kifejezés változatosságát, kellemetességét, mindennemű nyilvános vagy magán nemzeti építményt alkotni és ez által az építészetnek megfelelő sajátos fenséget megvalósítani, melyet nélkülöznie kellett, amíg például a magyar király palotájának kölcsönzött toskánai kapuja, dór előcsarnoka, jón terme, római külseje és talán korinthusi díszterme volt.

Ezen magyar nemzeti oszloprendszernek, ha az épület célja vagy az oszlop alkalmazása nem igényel egyebet, átalában a nemes arány, vagyis a 9 átmérőjű magasság felel meg, ami összhangban van a magyar nemzetnek átalán adott megtisztelő „nemes" jelzővel.

Ezen oszloprendszernek a feltalálóra való tekintet nélkül egészen különös és magyar nemzeti jellege van, mely elnevezését maga határozza meg, és különösen a gerendázat által fel fog ismertetni minden történész vagy földrajzi tudós által, szóval általában bármikor és bármily távolságban legyen is az.

E mellett az építészetet egy új oszlopfővel gazdagítja...

Végül ezen oszloprendszer korszakot alkotó az építészetben, a mennyiben a felsorolt indokok, valamint a jelen példa is bizonyára több művészt serkenteni fog, hogy más nemzetek részére különböző események alkalmából oly építészeti műveket alkossanak, melyek az eredetiség jellegét mutatják."

Az elképzelés naivságát és magabiztosságát ma már megmosolyogjuk, akkor azonban, mint láttuk, egészen másként illeszkedett e terv a korabeli magyar viszonyokba. Schauff személyén keresztül azonban — még mindig a kortársi időben maradva — tágabb összefüggésbe is helyezhetjük a kérdést. Az oszloprend-terv szerzője ugyanis Csehországban született, anyanyelve és öntudata szerint német volt; Prágában és Bécsben tanult, s utána került Pozsonyba. Műve előszavában a művész szerepéről, helyéről — bevallottan saját magára is gondolva — ezt írja:

„A művészek zsenijének megnyilatkozása az egész emberiségnek szól; a művészeknek az egész földkerekség a hazája, s minden ember testvérük. Az igazságért dolgoznak, az emberiségnek használnak, s díszére szolgálnak az országnak, mely befogadja őket. Magyarországon élek, s szolgálattal tartozom neki, fizetett foglalkozásom ellátásán túl is. Ez az oka, hogy német művész létemre pont egy magyar oszloprendet nyújtok át, noha művészi rangot éppen nem ezen a területen lehet elérni, s más irányultság esetén bárhol Európában könnyebben érvényesülhetnék." — Schauffnak ez a gondolatmenete világosan bizonyítja, hogy az oszloprendtervet nem pusztán a helyi igények, nem pusztán a magyar viszonyok hívták életre. Ha ugyanis egy magát németnek valló művésznek ideérkezése után alig néhány évvel a magyar jelleg kifejezése tűnik feladatnak, ha ő másutt szerzett iskolázottságával erre a kérdésre érzékeny, akkor ez azt jelzi, hogy kérdésfeltevés nemcsak nálunk, hanem körülöttünk is — leegyszerűsítve így mondhatnánk: Európa keleti felében — ekkor a levegőben volt, méghozzá — mint látni fogjuk — korábbi nyugat-európai előzmények folytatásaképpen.

Hogyan helyezkedik el Schauff terve az említett folyamatban, a nemzeti jelleg keresésében? Hely- és időszűke miatt e keresésből most csak a másutt is felbukkanó nemzeti oszloprend-kísérleteket emeljük ki, melyeknek egyik első jelentkezése Philibert de l'Orme francia oszloprend-terve a 16. század második feléből, legjellegzetesebb megnyilvánulása pedig az a nagyjából 100 évvel későbbi pályázat, (1670) melyet Colbert kezdeményezésére XIV. Lajos hirdetett meg francia oszloprend megalkotására. Kortársi híradás szerint erre több mint 100 pályázat érkezett be, de egy sem akadt, mely a kívánatos mértéket megütötte volna. F. Blondel szavai szerint — melyeket más szerzők azután gyakran idéznek a 18. század folyamán — többségük különcségekkel, „gótikus rémségekkel" s ízetlen, unalmas utalásokkal volt megtömve. Dícsérik viszont Le Clerc pályaművét, mely nem tartozott ezek közé. Le Clerc később (1714) publikálta oszloprend-terveit, s a francia mellé egy spanyolt is alkotott, utóbbit főleg azért, hogy az egymás fölé helyezett oszloprendek sorában legyen olyan, melyet a korinthuszi fölött lehet alkalmazni. A fejezetben a spanyolokat az oroszlán jelképezi, mely e népnek erejét, komolyságát és okosságát egyaránt kifejezi — írja Le Clerc. A frizben a földgömb bőségszaruval, pálmával és babérral a spanyol világbirodalmat jelképezi. Hasonló jellegű Le Clerc francia oszloprendjének franciasága is: győzelmi jelvényként pálmalevelek, nemzeti utalásként a heraldikus liliom s a gall kakas szerepelnek; a francia hadi dicsőségre s a tudományra-művészetre a fegyverek s a lant utalnak. Látható, hogy Schauff innen vette művének mintáját, a motívumok kiválasztásának, összeállításának s magyarázatának logikáját.

Mindez azon ellentmondás miatt is érdekes, mely abban nyilvánul meg, hogy egyfelől a kortársak és a későbbi építészeti teoretikusok (legalábbis nagy többségük) különböző érveléssel

ugyan, de elvetik az ilyen kísérleteket, s némelyik ki is mondja a fő érvet: hogy t.i. ezek a tervek a ráapplikált jelvények ellenére sem mások, mint átdíszített korinthuszi vagy kompozit oszlopok, tehát az arányokban, az oszloprendek lényegét tekintve nem térnek el a klasszikus rendektől. Másfelől viszont — s itt az ellentmondás — miközben a fenti érvelést, illetve az említett pályázat sikertelenségét az építészeti teoretikusok ismételten elmondják, leírják a 18. század folyamán, más építészek és teoretikusok nem szűnnek meg próbálkozni a hatodik oszloprend megalkotásával. Ezen persze nincs mit csodálkoznunk: az oszlop mindig is kitüntetett helye volt a jelvényeknek (gondoljunk a középkor gazdag burjánzására e téren). Az általunk vizsgált jelenségek belső ellentmondása az, hogy ezeknél a vitruvianizmusba, aza oszloprendekbe, a három-öt kiérlelt, leszűrt, klasszikus arányviszonyba akarták beemelni — azonos értékű, beilleszkedő művészi elemként — az „architecture parlante"-ot, amely csak egészen más principiumok alapján válhat művészi értékké. Ezért sikertelenek a 18. század próbálkozásai is: Leonhard Christoph Sturm az általa „inventált" német oszloprendet publikálja az 1700-as évek elején, B. Langey 1741-ben — teljesen antik rendszerű — gótizáló angol oszloprendet alkot; Le Clerc 1714-es munkája a század közepén német fordításban terjed, benne a francia és a spanyol oszloprenddel; Robert Adam 1778-ban angol, Henry Emlyn 1781-ben új oszloprendet publikál, s ebbe a sorba illeszkedik Schauff 1790-es tervezete is. Mindez azt mutatja, hogy ez a probléma Európa nyugati felében 100—200 évvel korábban napirendre került s napirenden is maradt, noha nem hiányoztak azok sem, akik a sikertelen kísérletek nyomán megfogalmazták azt, hogy az építészet lényege nem a ráapplikált díszítésekben van; ettől nem lesz az architektúra jellegzetes, ettől nem lesz egy oszloprend nemzeti. Az említett kísérletek legnagyobb része terv maradt: konkrét épületeken a legritkább esetben alkalmazták őket. Az 1671-es pályázat egyik résztvevője, Le Brun a versaillesi tükörgaléria belső kiképzésében alkalmazta „francia" oszloprendjét, s egy-egy épületén Adam és Emlyn is saját elképzelését, de ezek elterjedéséről végképp nem beszélhetünk. Schauff oszloprendjéről nem tudjuk, hogy bárhol is épületre került volna; a pozsonyi városi levéltár őrzi ugyan egy diadalkapuszerű építmény rajzát, melyen ez az oszloprend szerepel, de ennek szerzője maga Schauff, és minden valószínűség szerint rajziskolai mintarajz, nem konkrét épületterv.

A kritikai hangok a 18—19. század fordulóján is változatlanul erősek. Mathias Fortunat Koller, aki Der praktische Baubeamte c. művében (1800) közli a különböző furcsa, a kánontól eltérő antik oszlopfejezeteket, határozottan leszögezi, hogy ezek a korinthuszi rendtől csak a ráapplikált állatalakokban különböznek. Kresznerics Ferenc egyetemi előadásaiban (1800 körül) ugyanezt mondja a spanyol, német, francia rendekről: ezek nem újak, csak a díszítmények révén kaptak más nevet. Maximilian de Traux élvezettel idézi 1813-ban Milizia véleményét, aki szerint az 1671-es pályázat a nevetségesség fő műve a napkirály nagy századában.

Mindezek az ismert vélemények azonban nálunk sem állították meg a további kísérleteket. Bellaágh József kassai építész és rajztanár négynyelvű kéziratos építészeti szótára, mely a magyar kifejezések bevezetését célozza, az öt oszloprend mellett hatodikként „magyar" rendet is közöl.* Ez is antik felépítésű, az oszloptörzsön és a fejezeten az ekkor (1834) már erősödő romantikus gótizálás motívumaival; a frizben viszont — Schauff nyomán — a címer s az országalma szerepel. Tudomásunk szerint ez a találmány sem került megvalósításra épületen. Schauff és Bellaágh elképzeléseinek egyetlen távolabbi rokonát ismerjük eddig megépítve: a bajai egykori Vojnits-kúriát, ahol a magyar címer a pilaszterfőkben jelenik meg, de eredeti formájában, s nem motívumaira bontva. Úgy látszik, hogy az építtetők, a tervezők és az építőmesterek, amikor nem teoretikus kérdésekhez, hanem konkrét épülethez fogtak, ha másképp nem, ösztönösen megérezték, hogy a ráapplikált díszítményekből nem lesz új oszloprend; s az is, akinek a három görög rend kevés volt, a toszkánnal s kompozittal kibővített öt tagú klasszikus készlettel meg tudott elégedni.

Ezért is így zsákutca művészileg és építészetileg Schauff, Bellaágh s a többiek részéről a hatodik, a nemzeti, az új oszloprend megalkotásának szándéka. Az oszloprend művészi értéke és jelentősége végső soron a függőleges támasz és a vízszintes teher viszonyának megoldása az adott lehetőségeken belül úgy, hogy funkcionálisan és esztétikailag egyszerre, együtt legyen harmonikus; ez pedig arányok és formák kidolgozásának a kérdése. Ez a feladat a görög építészetben többszáz éven át jelen volt, sőt, ez volt *a* feladat; ezt a feladatot a görög művészet többszáz éven át tartó kísérletezéssel, tapasztalati úton, rendkívüli ízléssel, a lehetséges változatok

*MTA Kézirattára, Mennyiségt. Mért. Épít. Ivr. 1.

kidolgozásával megoldotta, sőt egyetemes érvénnyel oldotta meg (a római hozzátétel már csak nüanszírozás). Ez az egyetemes érvény nem azt jelenti, hogy azóta mindig és mindenütt a görög oszloprendeket kell alkalmazni, hanem azt, hogy vízszintes gerendázat alá köralaprajzú függőleges támaszt kő- és téglaépítészetben nem lehet szépen és jól elhelyezni a görög oszloprendek tanulságainak ismerete (akár öntudatlan ismerete vagy újrafelismerése) nélkül. Erről is beszél Fülep Lajos sokat idézett gondolatával: egyetemes és nemzeti korrelatív fogalmak. S valóban, amikor az oszloprendek szóbakerülnek, egyszerre gondolunk az építészet formakincsének egyik leguniverzálisabb részére, melyet Rio de Janeirótól Leningrádig, San Franciscótól Sidneyig mindenütt megtalálunk, s arra a kis népre, mely ezt létrehozta kétezerötszáz évvel ezelőtt, s amely „csak" kulturájában volt nagy.

Az, hogy egyetemes és nemzeti korrelatív fogalmak, nemcsak az építészetben és képzőművészetben, hanem az irodalomban, a zenében, sőt valamilyen formában a kultúra, az élet minden területén érvényes, zenétől a politikáig, építészettől a futballig. Hogy ez a gondolat — persze mutatis mutandis — mennyire jelen van a rokon területeken is, erre nézve hadd idézzek két megnyilatkozást a zene s az irodalom világából. Kodály Zoltán írja 1939-ben: „Ellentmondásnak látszik, de igaz: minél több közünk van az európai kultúrához, annál nagyobbra nő a magun'é is." — Nemes Nagy Ágnes 1984-ben megjelent Babits-könyvéből (A hegyi költő): „Babits a magyar költészet egyik legmerészebb szellemi vállalkozása, egyik legnagyobb áthangzása a világirodalomba, akkor is, ha bravúr-szólóját csak mi, honfitársai tudjuk — sajnos — kiolvasni anyanyelvünk kottájából. Ez a magyar nyelv, a magyar nyelvi teljesítmény eddig mozdíthatatlan paradoxona. Ha Babits azt mondta, hogy a legnemzetibb műfaj a műfordítás, azt is mondhatnánk, hogy nálunk a legnemzetibb irodalmi teljesítmény az, ami a legvilágirodalmibb."

Az építészethez visszatérve leszögezhetjük, hogy Schauff tervéből is az a tanulság vonható le, hogy a nemzeti jelleg nem kereséssel található meg, hanem a valóságos feladatok jó, érvényes, példaszerű megoldása révén kristályosodhat ki,akár keressük, akár nem. Ezért jobb, ha amúgy is kevés energiánkat nem a jelleg, hanem a feladatok keresésére (és persze megoldására) fordítjuk.

Mojzer Miklós

Egy jelmezes mecénás: Esterházy Imre hercegprímás

Esterházy Imre a római szent birodalom hercege, a családi galántai ágából való gróf, esztergomi érsek, a szentszék közvetlen követe, Magyarország prímása és főkancellárja, (és még sok cím birtokosa) — szobrán az Alamizsnás Szent János kápolnában karingben térdel, mint bármely egyszerű pap. Ez a hely a sírkápolnája is.[1] Azazhogy, ide temetkezett, de nincs síremléke. Nem is igen lehetne, hiszen a kápolnát éppen ő, elsődlegesen az Alamizsnás földi maradványainak építtette. A főpapi uralkodói sírkápolna gondolatát itt megfordították. A temetkező csupán mellékszereplő, sem a tumba, sem a kápolna nem az övé. Ezért az egyetlen felirat a kápolna bejárata fölött: „Nulli Sanctorum,/Sed ipsi Deo Sanctorum, / quamvis in memoriam sanctorum / constituimus Altaria" ugyanekkor a szentek tiszteletét is helyére teszi. Imago-ja a szent oltára előtt hódol, méltóságait tekintve dísztelenül, az alázatos áhitat pózában. Így térdel a világ és király a igéreteiről lemondó Nepomuki Szent János az oltár előtt oltárképfestményeken, lábánál attributumaival, amikkel vagy éppen amik mellőzésével lett szentté. A prímás mellett az imazsámoly lábánál, ilyenformán a földön van hercegi zárt koronája, a stóla és a hermelines mocetum is. Az általa annyira tisztelt szent és az oltára előtt ezekkel a rangjelző külsőségekkel nem kívánt excellálni. Áhitatát a letett darabok monumentálissá emelik. Karingén nem viseli még püspöki keresztjét sem. Ujjáról hiányzik püspöki gyűrűje, s nincs a fején pileolus. Father Brown — ha Chesterton történetesen Pozsonyba vetette volna az útját — bizonyára meg is kérdezné, vajon hová tette hercegi palástját? Miért vetkőzött le ennyire?

Az érsek különösen buzgó, ismert búcsújáró. Még halála előtt nem sokkal (80. éve fölött) Máriacellben jár.[2] Mindent elkövet azért, hogy a Szent János kápolna is búcsújáró hely legyen. Megírja a szent életrajzát és 1732-ben magyarul, latinul, horvátul és németül is megjelenteti.[3] A kultuszára társulatot alapít. A kápolnában ő maga is búcsújáróként jelenik meg, talán „földi zarándokútját járó egyháza" nevében is, ahogyan a miseszövegben naponta olvasható. Szobra exemplum. Beszédes leltár tanúsítja, hogy birodalmi hercegi méltóságának jeleit mind letette itt. A lábához tett zárt korona az oltárra helyezett koporsó fölött nagyobb méretben, mintegy transzfigurált formában újra föltűnik. Alatta kis angyalok tartanak nyitott koronát, amely talán a hétágú grófi koronára céloz. Fogadalmi tárgyak halmozásának tűnik ez, koronákkal. A keresett palást, hermelines magna cappa pedig a sírláda alatt van, stukkóból. Semmi köze sem lehet a Pátriárkához, akit ilyen ruhadarab nem illet meg.A szent jelvényei különben két angyal kezében ez előtt jelennek meg: a pásztorbot és a mitra (azaz egy újabb, pátriárka korona). A palást nem jelvény, csupán dekoráció, vagy inkább votívtárgy, azaz Esterházy személyes ajándéka. A lent álló angyalok tartják széleit és feszítik ki, mint egy baldachint, vagy az ereklyéhez méltó velumot. A magyar hercegprímás ezt a világi decorumát példaképének ajánlja fel, akinek ő maga tükörmása akar lenni, és akinek pátriárkai képzelt korához a hetvenedik éve körül maga is eljutott. Hercegi címe átvitt értelemben is ornamentum. Annak tartja ezt az országgyűlés is, amikor a felségnek, 1715-ben megköszönik, hogy a prímást és utódait „...Dignitate Saci Romani Imperii principis *condecorare* dignata est".[4] A palást ezúttal tapintható és látható formában felajánlott és kétségtelenül a legdrágább, páratlanul álló decorum egy kegyhelyen. Az érsek ugyanúgy lemond róla, ahogyan itt címeréről, rangjáról, nevének említéséről: „...gestattete er wenigst nicht, dass dero Gedächtnuss durch Anhäffung seines Wappen, oder durch Inschrift seines Nahmens verewiget wurden. Sein eintziges Grab Mahl ist davon auszunehmen, bey welchen aber die Demuth selbsten den Grifel geführet, und an statt eines Fürsten dess Römischen, eines Primaten dess Hungarischen Reichs nichts dann einen demüthigen Bruder Emericum, der gantzen Welt vorgestellet hat," — mondja róla az egyik gyászszónok.[5] A főpap hatásos

hajlandóságunk, hanem nemesi szabattságaink el-vesztésétől való félelmünk indította bennünk ezt a forróságot, és mihelyt amazokat erős fundamentumra állíthattyuk, mindgyárt el-fogunk nyelvünkről felejtkezni..."

Irodalom

(A legfontosabb felhasznált művek jegyzéke)

Bibó István: A magyar építészeti szakirodalom kezdetei. In: Művészet és felvilágosodás. Bp. 1978. 27—122.

Domanovszky Sándor (szerk.): Magyar művelődéstörténet, 4. kötet: Barokk és felvilágosodás. Bp. é.n. (1941)

Galavics Géza: Program és műalkotás a 18. század végén. Bp. 1971.

Garas Klára: Magyarországi festészet a XVIII. században. Bp. 1955.

Szmrecsányi Miklós: Eger művészetéről. Bp. 1937.

Kosáry Domokos: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Bp. 1980.

Szücs Jenő: A nemzet historikuma és a történetszemlélet nemzeti látószöge. Bp. 1970.

Wellmann Imre: Bél Mátyás és a magyar tudós társaság terve 1735-ben. In: Magyar tudomány 1965. 11.sz. 738—741.

Zoltán József: A barokk Pest—Buda élete. Bp. 1963.

SCHAUFF, Johann
Sub minervae nationis praesidio.Bp.,1989

Bibó István

Johann Schauff nemzeti oszloprend-terve 1790-ből

A 18. század végi magyar nemzeti mozgalom megnyilvánulásai az építészetben nem oly számosak, mint a képzőművészetekben, s még kevésbé, mint az irodalomban; de legalább annyira jellegzetesek. Ezek között is a legjellegzetesebb Johann Nepomuk Schauff pozsonyi rajztanár magyar nemzeti-oszloprend tervezete, — annak ellenére, hogy művészetileg-építészetileg zsákutca. Azonban ezzel a zsákutca-jelleggel együtt is rendkívül jellemző a korabeli helyzetre és viszonyokra, a művészet, a nemzeti tudat, a politika, és a történelem összefüggéseire, s mint ilyen, a korszak vizsgálata számára ígér fontos tanulságokat. Ugyanakkor azonban egy Európa-szerte korábban megindult és tovább is tartó folyamatnak a része, amely — legalábbis Magyarországon — ma sem tekinthető lezártnak, sőt élénkülése, reneszánsza tapasztalható. Ez a folyamat a művészet — közelebbről az építészet — nemzeti jellegét, „characterét" firtató kérdésekben, valamint az e kérdésekre adott válaszokban jelentkezett s jelentkezik ma is; s erre nézve Schauff tervéből napjainkban is aktuális tanulságokat vonhatunk le.

Lássuk először röviden magát a tervet, mely 1790-ben németül jelent meg Pozsonyban egy kis könyvecskében. Címe: „Theorie der Säulenordnungen sammt einer ungarischen Nationalsäulenordnung. Dem Könige und der Nation gewidmet am Tage der Krönung in Pressburg." (Az akkori nyomdai viszonyokat ismerve ez a cím minden bizonnyal azt jelenti, hogy a mű a koronázás napján, 1790. november 15-én ki volt nyomtatva; s azt is érdemes megjegyezni, hogy a koronázásról magáról is kiadott Schauff egy könyvet még ebben az évben.)

A „Theorie der Säulenordnungen..." építészetelméleti fejtegetéseinek ismertetését most mellőzzük. Maga az új oszloprend melyet a szerző metszetes illusztrációkkal is bemutat, a szöveg magyarázata szerint a magyar nemzeti jelleget fejezi ki, s ehhez e nemzeti jelleg kiemelkedő megnyilvánulása, illetve megtestesülése szolgál alapul: egyrészt a magyar huszárok vitézsége, másrészt a korona. Koncepciójának az építészeten túlmutató jellegét, pontosabban az építészetbe bevonni kívánt politikai gondolatot a kötet címlapja előtti metszet mutatja, melyre a szöveg hivatkozik is. Ennek közepén pálma, babér és tölgylevelekkel körülvéve az ország címere lebeg, felette a puttók által tartott forrásból — de talán magából a koronából sugárzó fény önti el az egész allegorikus képet; lent a talapzaton egyfelől a királyi hatalom jelképei (jogar, országalma), másfelől a huszár vitézségére utaló jelvények (lótakaró, kengyel, kard, csákó) nyugszanak. A háttérben — nyilván nem véletlenül — örökzöld ciprusok sziluettje lászik. A kép alján lévő szöveg árulja el, hogy Schauff itt az akkori értelmezésben helyreállított nemzeti egységet, a király és a nemzet egységét ünnepli és szuggerálja: „König und Stände bestättigen nun auf ewig des Königreichs Ungarn uralte Rechte". E konstrukcióban a királyt a hatalmi jelvények, a rendeket — a nemesi nemzetet — a huszár-jelvények jelképezik, s mindkettőt összefogja mint jelvény és jelkép, a címer és a korona. Azaz: a királyi hatalom és a rendek ősi jogai együtt — ez Magyarország, a magyar nemzet. Az e tartalmat kifejező oszloprend pedig az itt szereplő jelkép-készletből merít, s ezt Schauff szépen részletezve el is mondja (hosszabb szövegét magyarra fordítva idézem):

„A bátor huszárt a huszárcsákó-forma oszlopfejezet, a törökkel szembeni bátorságát az oszloplábazaton látható turbán jelképezi. A gerendázat díszítése a magyar lovasság pompájára utal, a frízt pedig a magyar címer ismétlődő motívumsora alkotja, párkányzatán a korona díszítményeire való utalással. A párkány zárólapja pedig baldachinként, vagyis trónmennyezetként tekinthető." — Ennyit Schauff magyarázó leírásáról; a továbbiakban pedig néhány mondat szövegének kommentár-szerű folytatásából, Ernszt Lajos 1900-as fordítása szerint:

„Ezen oszloprendszer ... ötféle arány szerint alkalmazható, tekintettel az épület czéljára. A

Schauff Nepumok János
1021

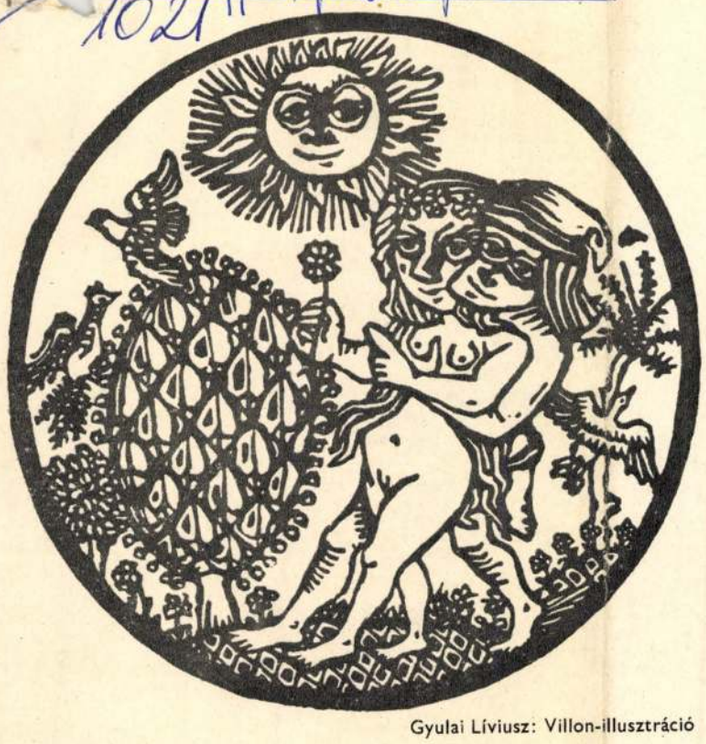

Gyulai Líviusz: Villon-illusztráció

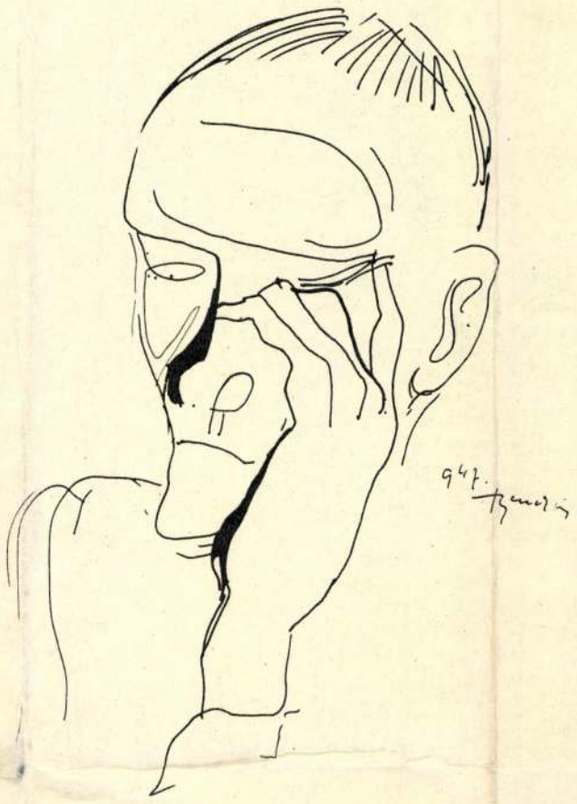

Bene Géza rajza

100 éves a Magyar Képzőművészeti Főiskola

1871-ben a Rumbach Sebestyén utca 6-os számú bérházban megnyílt a Magyar Királyi Országos Mintarajztanoda és Rajztanárképezde: a Képzőművészeti Főiskola őse. A fontos intézmény létrejöttét tervek és eredménytelen próbálkozások sorozata előzte meg.

Az alapítás előzményei

1775-ben a hőn óhajtott művészeti akadémia ügyében Daniel Gran osztrák festőhöz fordulnak szakvéleményért a magyar mágnások. A tervet, melyet Gran benyújt Batthyány Lajos nádorhoz, nem ismerjük. II. Lipót országos bizottságot jelöl ki a szabad művészetek akadémiájának tanulmányozására — azonban ez a kezdeményezés is megreked ebben a stádiumban. 1804-ben egy pozsonyi rajztanár, Schauff Nepumok János sürgeti az intézmény létrehozását, amelynek fő feladata építészek nevelése volna, „... mert a magyar nemzet hősi karakteréhez legjobban az építészet illik". Persze, nem volnának elhanyagolhatók a „finomabb ízlést" igénylő művészetek sem (festészet, szobrászat). A sikertelen kísérletek következő dátuma 1820: „Tervezet, melyet alulírott Hesz Mihály, mint hazai művész, egy nemzeti képzőművészeti akadémiának Magyarországon való felállítása végett igazi hazaszeretetből, a nádor főherceg királyi Fenségének és a nagyméltóságú helytartótanácsnak tisztelettel fölterjeszt ..." Ernszt Lajos, a nagy mecénás és műgyűjtő írja 1898-ban: „Érdekes még, hogy Hesz ezen tervezetét még Széchenyinek az Akadémia alapítására felajánlott nagyszerű adománya előtt írta, tehát mentes minden példától, tisztán saját kezdeményezéséből és lelkesedéséből fakadt a hazai cultura ügye iránt".

A magyar művészetpártolás ügye azonban az újrakezdések, a sziszifuszi teljesítmények története. 1827-ben a kormány a nádor elnöklete alatt újból bizottságot küld Bécsbe, s ez a bizottság is eredménytelenül sürgeti a megvalósulást.

Húsz évvel később a velencei származású Jacobo Marastoni magánakadémiát nyit Pesten, mely európai szemmel nézve a korabeli művész-iskolázás dekadens és elavult típusát képviselte, nálunk mégis előrehaladást jelentett: puszta létével a képzőművészeti nevelőintézet szükségességét igazolta s csak erősítette a nemzeti öntudatot.

Eötvös József, mint művelődésügyi miniszter Kelety Gusztáv festőművészt bízza meg az intézmény tervezetének elkészítésével. Kelety részletesen tanulmányozza a nagy európai akadémiák rendszerét, s tapasztalatait a hazai igények figyelembevételével fogalmazza meg s teszi közzé 1870-ben:

„Művészek képzése szoros értelemben nem lehetne a tanintézet feladata ... Viszont hézagpótló lenne egy képezde, ahol festészeti pályára, vagy a művészettel rokon iparágak valamelyikére készülő érettebb és immár bizonyos készültséggel bíró ifjak alkalmat leljenek jó gipszművek, de leginkább az élő minta (élő modell) utáni gyakorlati rajzolásban magukat tökéletesíteni." Az alapító tehát főfeladatának a rajztanárképzést tartotta, így akarta megteremteni a hazai vizuális kultúra alapjait. Az akadémiákat mindenhol a gazdag, telített és szerteágazó művészeti élet hozta létre — tehát a művészeti élettel fejlődtek vagy hanyatlottak. Nálunk előbb meg kellett teremteni a művészeti életet.

A rajztanárképezde megnyitása

Ezt szolgálták Kelety és mindenekelőtt Eötvös elképzelései, és ezt szolgálta az 1871-ben, Kelety Gusztáv igazgatásával megnyílt intézmény. A rajztanárképezde nevében is hordozta jellegét; művészdiplomát nem adott, viszont adott a vidéki iskoláknak is nélkülözhetetlen tanárokat. 53 növendéket vettek föl az első évben, köztük iparosokat is, akik „... a művészies iparban óhajtották magukat továbbképezni". Az oktatás rendszeréről és a tananyagról is árulkodnak a tantárgyak: alakrajz, ékítményes rajz, stíltan, építészet, a szakmában való tervezés és geometria. A tanítás reggeltől estig tartott s a szegény és tehetséges hallgatók évi 300 Ft ösztöndíjat kaphattak. Az ösztöndíj három évig az állam által kijelölt iskolához kötötte a végzett tanárt. Az iskolán oktat Székely Bertalan és Izsó Miklós is.

A kor eklektikus ízlése — az a művészeti irányzat, amely alkotó erő híján több korabeli stílusból alakítja ki vegyes formanyelvét — kiterjedt stílusismeretet, a díszítésben való jártasságot kíván. Fiatal intézményünk így hamar virágzásnak indul, kinövi szűk kereteit s az ország fokozódó igényeinek kielégítésére törekszik. 1876-ban felépítik az intézmény központi épületét az akkori Sugár úton (ma Népköztársaság útja 71.). A Rauscher Lajos tervezte neoreneszánsz stílusú ház finomrajzú sgraffitóival hívja fel a járókelők figyelmét.

Mesteriskola az Epreskertben

Ám a művésznevelés sem várathatott már sokáig magára. Nagy magyar művészeink — Zichy Mihály, Madarász Viktor és Munkácsy Mihály — külföldi sikerei még a közvéleményt is arra ösztönözték, hogy adjunk lehetőséget hazai tehetségeinknek a felkészülésre, ne kényszerüljenek külföldi akadémiákra zarándokolni. 1882-ben, a Bajza utcai Epreskertben megnyílik a mesteriskola. A festészeti osztályt a Münchenből hazahívott Benczur Gyula, a szobrász szakot Stróbl Alajos vezette. A Várból kimustrált Mátyás-korabeli kaput és a Józsefvárosi Kál-

Hincz Gyula rajza

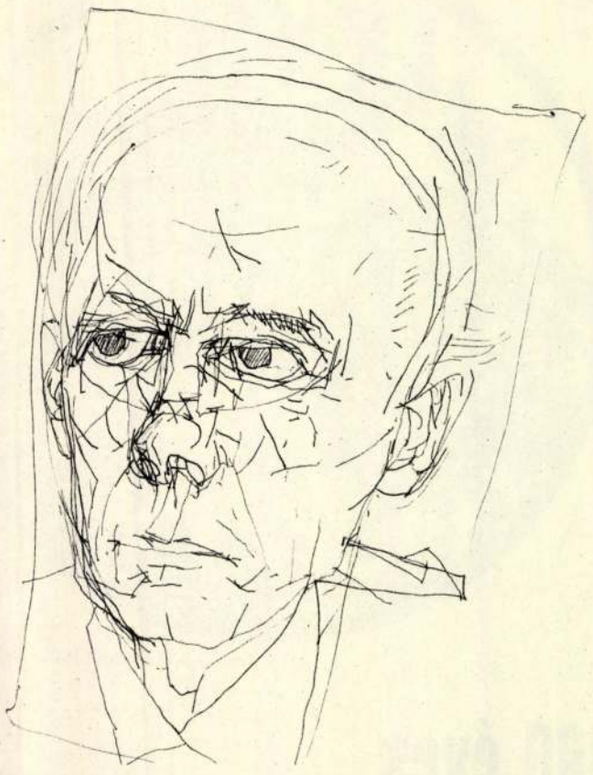

Kondor Béla: Bartók

váriát (Mayerhoffer András értékes munkáját) Stróbl itt helyeztette el; s amikor a Baross szoborra kiírt pályázat első díjáért járó 3000 koronát felvette, a mester azt is osztályának és az Epreskertnek adományozta. A művészképzés úttörő munkájába később is nagyszerű, méltó mesterek kapcsolódtak: Lotz Károly falfestést tanított, Mészöly Géza a három évvel később megnyíló női festőiskolát vezette. (A századfordulón ugyanis egy úrilány műveltségéhez nemcsak a zenélés, hanem a festegetés is hozzátartozott.)

1896-ban ismét bővítették az épületet, az Izabella utcai szárnnyal. Ugyanebben az évben különvált az iparművészeti oktatás, Fittler Kamil vezetésével.

A művészképzés első 30 évét a hazánkban uralkodó akadémizmus jellemezte. Vaszary János így emlékezik a nyomasztó korszakra:

„Dühöngött az iparilag üzött festészet. A közös műtermekben lapmintáknak, gipszek, antikok; a legsötétebb akadémikus formalátás. Csak ezek után a sémák után jött a megmérgezett szem elé — mint különös kedvezmény — az élő modell, a természet . . . Aki csak tehette, ösztönszerűen menekült külföldre . . ."

Nagybánya hatása

Hollósy Simon szabadiskolájában azonban már gyülekeztek az akadémizmussal elégedetlenkedő, újtörekvésű fiatalok. A Hollósy, Réti István, Ferenczy Károly, Thorma János és Iványi Grünwald Béla alapította nagybányai tandíjmentes szabadiskola döntő hatással volt a századeleji magyar művészet kialakulására. Az innen áramló modern pedagógiai elvek, a szabad szellem mind erőteljesebben hatott a főiskolára; küzdelme az akadémizmussal és a maradiságot védő Műcsarnokkal egyre makacsabb lett. Az új természetfestő irányzat képviselői felfedezték Szinyei Merse Pált, aki már 1873-ban megfestette remekét, a Majálist. Szinyeit 1905-ben kinevezték az intézmény főigazgatójává.

A régi és az új harca azonban nem szűnt meg a képzőművészeti oktatásban. Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskolán (1908-ban ezt a nevet kapta) dúló harcokra mi sem jellemzőbb annál, hogy Szinyeinek csak a tízes években sikerült tanárrá kineveztetnie a kor haladó művészeit: Ferenczy Károlyt, Réti Istvánt, Lyka Károlyt és Glatz Oszkárt.

Az új tanárok friss levegőt hoznak; csökkentik a geometrikus tárgyak óraszámát, az elemi és analitikai geometriát törlik a tanrendből, csökken a gipszminta utáni rajzolás az élő modell javára. 1901-től Szolnokon, 1912-től Kecskeméten nyit nyaranta művésztelepet a főiskola, ahol hallgatói a természetben dolgozhatnak. 1902-től még a rajztanári oklevelek is „művészeti rajzra" és nem „szabadkézi rajzra" képesítenek. Országos rajzszakfelügyeletet 1912-től gyakorol az intézmény.

A reményteljes fejlődésbe azonban hamarosan beleszól a háború. A Gellérthegy parkjába tervezett építkezéseket már el sem kezdhetik. Újabb reményt 1919 hozott: felébresztette a haladó erők tettvágyát s meghozta a lehetőséget a művészeti élet kiteljesedéséhez. A Közoktatásügyi Népbiztos által kinevezett új tanárok: Beck Ö. Fülöp, Biró Mihály, Pór Bertalan, Vedres Márk és Csók István. A magángyűjtemények műkincseiben, Greco, Manet, Courbet, Renoir, Cézanne képeiben rövid ideig mindenki gyönyörködhetett. A műtermek azonban hamarosan karhatalmi alakulatoknak adtak szállást.

Az uralomra jutó ellenforradalom szétverte a magyar avantgarde művészetet s részben emigrációba kényszerítette. Az itthonmaradottakra a megtorlás hónapjai vártak. A beszédes jegyzőkönyveket a Képzőművészeti Dokumentációs Központ őrzi. Lyka Károly az egyetlen, aki demokratikus javaslatával védeni próbálja a nélkülözhetetlen tanárokat — ugyanis azt indítványozza, hogy ne szolgáltassanak ki senkit, inkább egyetemlegesen, név nélkül vádolja be magát „bűneiért" a tantestület. Ám javaslatát egyhangúlag leszavazzák.

A Réti—Lyka reform

Ilyen előzmények után került Lyka Károly — aki 1914-től főiskolai tanár volt — az intézmény élére, 1920. június 25-én. Ő nagy hozzáértéssel megreformálja, sőt, új alapokra helyezi az iskola irányítását, meg az egész oktatási rendszert. Máig sem érthető és csak Lyka zsenialitásával magyarázható, hogyan lehetett a minden haladástól rettegő Horthy rendszerben egy autonóm, korát meghaladó intézményt létrehozni. A reform lényege, melyet Réti Istvánnal közösen dolgozott ki: a Tanári Kar az autonómia birtokosa, mely az önkormányzatot az általa kétévenként megújított Rektori Tanács útján gyakorolja. A Tanács és a főiskola élén a titkos szavazással 2—2 évre választott Rector Magnificus áll. A rektort működésében a lelépő rektor és egy választott prorektor támogatja. Minden ügyben a Rektori Tanács dönt, csak annak felterjesztésével nevezhet ki az államfő a főiskolára tanárt, vagy a miniszter megbízott előadót. A miniszternek csak ellenőrzési joga van. A rektor évenként egyszer beszámol a miniszternek, és a rektori tanácsülések határozati jegyzőkönyvét felterjesztik a minisztériumnak. A demokratizmus az oktatásban is eddig ismeretlen módon és mértékben érvényesül. A pályamunkák alapján megállapítható tehetség a felvétel egyetlen feltétele; a vizsgamunkákat elbíráló zsüri sem ismeri a pályázókat, tehát mindennemű protekciót kizárt ez a rendszer. Az oktatás szempontjából végre nincs különbség rajztanárjelölt és művésznövendék, rendes és rendkívüli hallgató között. (A rendkívüli hallgatók azok, akik érettségi nélkül, tehetségük révén jutottak a főiskolára, előképzettségük hiánya miatt azonban oklevelet nem kapnak.) Egy-egy osztályt a festő illetve a szobrász tanár, a hallgatók „mestere" vezet, aki nem kötött tanterv, hanem a növendék egyénisége, fejlődőkészsége szerint oktat, vezeti a tanítványt. A mester nemcsak tanára, de művészi mentora is növendékének. Már élő fej- és aktmodell után dolgoznak a festők és a szobrászok egyaránt.

„A holt természet, az összerendezett csendélet látványa nem pótolja az életet, az élőről való szemléletélményt, s nem is út ehhez. Élő csak élőből fakad. A gipszfej hiába ábrázol em-

Vigh Tamás rajza

Bencze László: Villamoson

beri formát, az élő emberhez nem átmenet, hozzá nem vezet" — vallja Réti István. Lyka pedig így fogalmaz: „Nincs sablon, nincs recept a műalkotás folyamatára. Akadtak ugyan esztétikusok, akik szabályokat véltek felállíthatni a teremtés munkájának helyes irányítására, de jaj annak a művésznek, aki egy ilyen receptet elfogad. Nem más agyában: az ő lelkében kell arra vezető törvényeknek megszületniük, amelyek révén egyéniségét kifejezheti."

A kultúrpolitika „Hamupipőkéje"

Az állandó művésztelepeken kívül (Kecskemét, Miskolc) most vándortelepeket is létesítettek az iskolareform megteremtői (Pécs, Jászapáti, Parád, Gyöngyös, Tata stb.). Impresszióikat a hallgatók így nemcsak a budapesti életből merítették, hanem megismerkedtek a magyar vidékkel, a magyar népélettel.

Lyka meghívta a főiskolára a különféle művészeti irányzatok legkiválóbb mestereit; Benkhard Ágost, Csók István, Rudnay Gyula és Vaszary János nevei jelzik hozzáértését. Pedig a reform első éveiben, a konzervatív támadásokon túl, még gazdasági nehézségekkel is meg kellett küzdeniük. Réti István székfoglaló beszédében tömören így jellemzi a főiskola gazdasági helyzetét: „Hamupipőkéje volt a magyar kultúrpolitikának és az államháztartás árva gyermekeként szerepelt és koplalt intézetünk." 1930-ban ellátmányukat 10%-kal csökkentették, ezt később újabb csökkentések követték. A nyomorgó diákok modellpénzt gyűjtöttek s egy-egy darab szénnel-fával járultak hozzá a fűtéshez. A menzát is csak a bankok, nagyobb vállalatok segítségével tudták fenntartani.

A nagyszerű Réti—Lyka reform, amely a lehetetlen megoldására is annyiszor vállalkozott, a fasizmus levegőjét nem tudta kirekeszteni a szuverén intézményből. A numerus clausust ugyan sikerült a vezetőségnek kijátszania — azzal az indokkal, hogy az izraelita felekezeti iskolákba nem lehet katolikus rajztanárokat kényszeríteni —, azonban Konecsni Györgyöt több társával együtt hamarosan bebörtönözték, kommunista szervezkedés vádjával.

1945-ben a főiskolák között elsőként itt indult meg a tanítás, a törött-ablakú, hideg tantermekben. Feltárult ismét a megújhodás lehetősége, amelyyel a főiskola most is, mint a 100 év alatt annyiszor, nagyszerűen élt. Végre kinevezték tanároknak azokat a kiváló művészeket — Bernáth Aurél, Ferenczy Béni, Konecsni György, Pátzay Pál, Berény Róbert —, akiknek művészpedagógiai munkásságát az intézmény már régen igényelte. Elkészítették az új szabályzatot, mely lényegében a Réti—Lyka reform továbbfejlesztése volt. Megszűnt azonban a rektori rendszer, s a főigazgató egyszemélyi felelősséggel irányít, — helyettese segítségével. A Tanács tagjai a tanszékvezetők, a párttitkár és a KISZ-képviselő. A tanulmányi idő 5 év, a növendékek száma 160—180. Az oklevél megszerzése után néhány kiváló képességű hallgató 1—3 évig még maradhat továbbképzésre a főiskolán. Megszervezték az 1 éves előkészítő s a 3 éves levelező tagozatot. A pedagógiai tanszék továbbképző tanfolyamokat is szervez, az országos rajzoktatás korszerűsítésére. Az épületek is szűknek bizonyultak, ezért 1948-ban megkapták a szomszédos neoreneszánsz épületet, az egykori Képzőművészeti Társulat székházát, amely a Műcsarnok felépítéséig a főváros legjelentősebb kiállítási helyisége volt.

1949 az átszervezések éve. A személyi kultusz kezdetén szigorúan kötött tanmenetet vezettek be és a XIX. századi, immár klasszikus mesterek utánzására kényszerítették a növendékeket. A művészi alkotómunkára nevelés helyett a valóság sematikus másolását követelték.

Kiváló mesterek és tanítványok

1956 után az új főigazgató, Domanovszky Endre vezetésével a következetes reformok útján haladtak. A képzőművészeti tanszékeket kiváló művészek vezetik; festő tanszék: Bernáth Aurél kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész, szobrász tanszék: Pátzay Pál kétszeres Kossuth-díjas érdemes művész, alkalmazott grafika: Tamássi Zoltán, restaurátor tanszék: Dr. Entz Géza, művészettörténeti tanszék: Dr. Végváry Lajos. A marxizmus—leninizmus tanszék vezetője: Dr. Nemes László, geometria: Krocsák Emil, pedagógia: Balogh Jenő. A főigazgató: Domanovszky Endre kétszeres Kossuth díjas, kiváló művész.

A mai magyar szobrászat, festészet és grafika eredményei igazolják az 1956 utáni egészséges periódus helyességét. A nagy mesterek: Szőnyi, Lyka, Bernáth, Konecsni, Kmetty, Barcsay, Kisfaludi Stróbl tanítványai a magyar képzőművészet s az európai kultúra számon tartott, jeles egyéniségei; mindnyájan örökösei valamely módon a most ünnepelt száz év eredményeinek, haladó hagyományainak. Hiszen az évszázados intézmény nemcsak szülője képzőművészetünknek; formáló, továbbfejlesztő kölcsönhatásban is állt és áll vele. Beteljesíti — mint az évszázad során annyiszor — Eötvös nemzetnevelő, kultúrát teremtő gondolatát:

„A képzőművészet kultúrát teremt, s a kultúra neveli a nemzetet."

Ónody Éva

Pesti görög festő arcképe Ypsilanti

BUDAPEST
1894 NOV
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 51.
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Történészeink nem vizsgálták még meg a régi Pest virágzó görög szórványának kapcsolatait az éppen 150 évvel ezelőtt fellobbant görög felkeléssel. Pedig Soutzo, a görög szabadságharc történelemírója 1830-ban megírta, hogy a Hetäria (a török megszállás ellen harcoló görög titkos társaság elnevezése) már 1818-ban megalapította ephorját. Ennek szervezésére egy lelkes görög rendfőnök jött Pestre: Papa Georg, a hetäristák „utazó nagykövete", aki végigutazta az európai fővárosokat és városokat, hogy szervezze a görög szórványokat a török iga elleni felkelésre, azaz annak anyagi támogatására.

Szerte a világon megemlékeznek az 1821. évi görög felkelésről, a modern görög állam megteremtésében szerepet játszó történelmi személyiségekről: Ypsilanti Sándorról és Demeterről, lord Byronról stb. Ideje, hogy mi is említést tegyünk egy magyar vonatkozású dokumentumról; hogy tudjuk: sem a hazai, sem pedig a külföldi történetírásban nincs nyoma annak, hogy Ypsilanti Sándor (1792—1828) arcképét a pesti görög diaszpora egyik tagja, Laccatari Demeter (1798—1867) festő festette meg. Nem ismeretes az sem, hogy ez az életnagyságú arckép ma is Budapesten van.

Pest-Buda közönsége és a magyar fővárosban már száz évvel előbb tevékenykedő görög diaszpora az 1821. évi feikelés eseményeiről csak az egykori osztrák lapok elfogult cikkeiből értesülhetett. A Pest-Budán élő és itt állandóra letelepedett görögökön kívül még számos fiatal görög tanult iskoláinkon, diákok, akik Macedóniából, Havaselvéről, Moldvából, vagy más osztrák, illetve magyarországi kolóniáról jöttek. A felkelés hírére e diákok Pestről siettek Moldvába, Ypsilanti zászlaja alá, és Görögország felé vonulva a hatalmas török túlerő tüzében, a végzetes drágásáni ütközetben lelték halálukat.

A felkelés időpontjában Sándor cár Budán időzött. A cár, aki korábban a hetäristákat biztosította segítségéről, Metternich befolyása alatt elhatárolta magát az Ypsilanti vezette görög szabadságharcosok ügyétől; 1821. május 25-én titokban vonult be a budai várba az ország nádorának kíséretében. Nem tudhatjuk, hogy Sándor cár „színeváltozása" milyen hatással volt a pesti görög diaszpora tagjaira, annyi azonban bizonyos, hogy segítsége nélkül Ypsilanti Sándor vállalkozása sem stratégiailag, sem politikailag nem volt megalapozva, és így lelkes, de csekély hadserege eleve a török vérontásának volt kitéve.

Néhány héttel a cár budai látogatása után Ypsilanti csapatai már visszaszorultak Erdély közelébe, Havaselve határaihoz, számolva a kudarccal és az utána következő menekülés lehetőségével. Ypsilanti menekülése nemsokára bekövetkezett, de terve ellenére nem jutott el a népes pesti görög diaszpora körébe. Elfogták, majd a munkácsi börtönbe vitték. Onnan Bécsbe került, ahol a cár közbenjárására 1827-ben szabadlábra helyezték.

A pesti görög festő, Laccatari Demeter ez időben éppen Bécsben tartózkodott. Személyesen is megismerte Ypsilantit, megfestette arcképét, hősként, nemzeti viseletben, félreérthetetlenül szabadságharcosként és uralkodóként állítva őt elénk.

Ez Ypsilanti egyetlen olyan arcképe, amelyet hitelesnek fogadhatunk el, hiszen a bécsi görögség körében mutatkozó szabadságharcos arcvonásait is megörökíthette a festő. A pesti diaszpora körében sokszorosított lapokon is terjesztettek arcképet Ypsilantiról: a hetärista felkelés vezérét e lapok fegyverrel, kibontott zászlóval, a francia forradalom frigiai piros sapkájában, bizánci kereszttel ábrázolták. (Budapest, Történeti Múzeum.).

Laccatari Demeter ízig-vérig forradalmár volt. A magyar történelem haladó vezéralakjainak arcképeivel festette ki a Pilvax kávéház falait. A szabadságharc alatt pedig tevékenyen harcolt az osztrák önkényuralom ellen, és Világos után Grácba menekült. Később visszatért Pestre, ahol szentképek festésével tengette életét. **Somogyi Árpád**

Schauff Nepomuki János festő, rézmetsző

Schauff Nepomuki János (Hermannicske, Cseho. 1757. máj. 16. — Varasd, 1827. máj. 31.): festő, rézmetsző, kiadó és rajztanár volt Pozsonyban. A Tudományos Gyüjtemény szerint 1793—18o1 között Sopronban volt nyomdász. 179o-ben a magyar oszloprendről metszetekkel diszitett könyvet adott ki. 18o4-ben felhivást tett közzé egy m. müvészeti ak. szervezésére. — M. Institutiones Juris Hung... (Posonii, 1795. c. kiadványban Magyaro. cimere). — Irod. Ernst Lajos: Sch. J. tervezte 179o-ből egy magyar nemzeti oszloprendszerről (Bp., 19oo); Pataky Dénes: A magyar rézmetszés története (Bp., 1951).

Schauff János

184-ben tervet készít művészeti akadémia felállítására. Pozsony.

A magyarországi műv. tört. I. 353.
Corvina 1970.

SCHAUFF, JOHANN NEPOMUK (Hermanmestec, 1757 – Varasd, 1827)

Csehországi származású festő, rézmetsző, rajztanár, könyvkiadó, műkereskedő és szakíró 1805-ig Pozsonyban, majd Zágrábban. Szerteágazó működéséből rajztanári, valamint elméleti szakírói munkássága a legjelentősebb.

185 A magyar korona elől- és hátulnézeti képe 71. TÁBLA

színezett rézmetszet, a. (elölnézet), 20,3 x 21,7 cm (körülvágott!)
Jelezve más kevésbé körülvágott példányokon: Schauff del.
(MNM TKCS, Itsz. T 5844)
b. (hátulnézet), 20,3 x 21,8 cm (körülvágott!)
Jelezve: Schauff del: 1790
MNM TKCs, Itsz. T 5845

A koronát elől- és hátulnézetben, a tetején (a valóságtól eltérően) egyenes kereszttel ábrázoló két metszet Schauffnak II. Lipót császár 1790. november 15-i pozsonyi koronázásáról írott, a riport, a történelemkönyv s a városkalauz műfaját egyesítő könyvecskéjében (Schauff 1790) jelent meg, koronázási emlékérmek, városlátkép, a pozsonyi polgárőrök különböző egyenruhás típusainak metszetei és leírása mellett. Schauff írt még (46–47. old.) a Magyarországra érkező korona hű leírásának és ábrázolásának hiányáról, a Budán készült első metszet hibáiról (Vö. Kat. 68), s szándékáról, hogy a pozsonyi koronázáskor lerajzolt korona metszetének közreadásával a budai lap tévedéseit korrigálja.

Ez az első lap, amely a koronát hátulról is bemutatja, s ez volt Kazinczy kezében I. Ferenc 1792-i budai koronázásakor, amikor Schauff metszetét a koronával összevetve e lapokban is talált hibákat.

Irod: Kazinczy Pályám 167. G.G.

tott címlap, Attila (egyedül ez jelzett „Binder sc Budae"), Szt. István, Szt. László, II. Béla, II. András, Nagy Lajos és Mátyás király egész alakos képmása. Streibig előszava szerint a metszeteket azért készíttette, hogy „édes Hazánknak szolgálatjára kész igyekezetemet nyilvábban kinyilatkoztathassam" s párosításuk Heltai könyvével azt is jelezheti, hogy ez a korszak már ugyanígy forrásértékűnek tekintette a Mausoleum metszeteit, mint a Bonfini nyomán készült Heltai krónikát.

Irod: Rózsa 1973, 76–77, 159.

G. G.

183 Toldi Miklós 72. TÁBLA

rézmetszet, 16,5 x 10,3 cm
Jelezve: Binder sc.
Felirata: Toldi Miklós
In: Dugonics András: Jeles történetek (Pest, 1794 — Landerer) I. k. illusztrációja
MTA

A trompe-l'oeil (csalóka kép) formájára készült metszeten az öreg Toldi szakállas mellképe „falra tűzött" papírlapra került, alatta kis polcon vitézségére utaló kellékekkel. A barokk illuzionizmusra épülő műfaj megválasztásának itt régiséget hangsúlyozó, „hitelességet" növelő szerepe van. Dugonics irodalmi munkásságának egyik fő jellemzője a hagyományok felelevenítése, a múlt aktualizálása volt s ebbe a sorba Toldi Miklósa s a kötetbeli párdarabja „Etelka Karjelben" is beletartozik.

Irod: Pataky 1951, 86.

G. G.

184 A magyar korona régi és újabb képe 43. TÁBLA

rézmetszet, 18,1 x 11,8 cm (körülvágott!)

Schauff János

a pozsonyi rajziskola tanítója.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútor-
művészet a 18-19 század fordulóján.
Budapest, 1972

391

Schauff János

tervezete egy magyar oszloprendről cimmel

irt tanulmányt Ernszt L. Bp. 1900

Művészet és felvilágosodás Akadémia Kiadó 1978

Zádor: A felvilágosodáskori művészet kutatásának

kérdései 22 old.

Schaff

és Neudeck budapesti vonatkozásu érmét, az 1885-ösó budapesti ki állitás emlékérmét közli

G. Héri Vera: Budapest érmeken. Budapest, 1974.6.sz. 20-21.1.

SCHAUFF János pozsonyi rajztanító

VERBÉNYI László: A soproni rajziskola története.
Bp.,1940 31.p.

MTA MKI Kvt. 23.061

Schauff János Nep.

Ujabb jugoszlóv szakirodalom szerint mór 1805-ben Zágrábban rajztanár.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútorművészet a 18-19 század fordulóján, Budapest, 1972

591

Schauff János

1805–1821-ig a zágrábi rajziskola rajztanárja.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútormüvészet a 18–19 század fordulóján, Budapest, 1972

671

Schauff Nep. János

pozsonyi grafikus magyaros oszloprendet tervezett.

Bibó I.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972.
3-4 p.

2941

Schauff János Nep.

festő, született Csehországban 1757-ben, megholt Varasdon 1826-ban. 1783-ban rajztanító Pozsonyban. 1809-ig Pozsonyban működött.

Szabolcsi Hedvig: Magyarországi bútorművészet a 18-19 század fordulóján, Budapest, 1972

59 l

Schauff Nep. János

Lásd
2

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái
és terei. Pozsony
1905.
618.619.l.

MOB kt. 3165.

Schauff Nep. János

Két tervrajza a magyaros oszloprendről.

2 reprodukció.

Bibó I.: Europäische Einflüsse und lokale Entwicklung in der ung. Architektur um 1800. Acta Historiae Artium, Budapest, 1972. 3-4. sz.

292-931

Schauff, Johann, építőmester (1757-1827) M.D.K.

Porsomban 1790-ben megjelent könyvét emliti a szerző „Theorie der Säulenordnung samt einer ungarischen Nationalsäulenordnung."
„Schauff János tervezete 1790-ből eg magyar nemzeti oszlop rendszerről". Ismerteti Ernszt Lajos (három ábrával) Bp. 1900.

Saučin, Ladislav: Die Geschichte der Kunst ihr Entstehen und Entwicklung mit besonderer Hinsicht auf die Slowakei

A R S , Kunsthistorische Revue der Slowakischen Akademie der Wissenschaften

Bratistlava, 1967. 1. sz. 25, és 34. old.
14. a. jegyzet.

Schauff János, építész M.D.K.

1790-ben magyar nemzeti oszloprend kialakítására tett javaslatot, melyet szerző „megrenditően nevetséges"-nek minősít.

Ligeti Pál: Felelet Vámos F. „A magyar formanyelv építészetünkben" c. cikkére

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1929. 63. köt. 117-118. old.

M.D.K.

Schauff János

Egy magyar nemzeti oszloprendszer tervezete 1790-ben.

Cikk: A magyar művészet kialakulása a XIX.sz. első felében.

Művészet, 1911. 178.l.

M.D.K.

Schauff János

1790-ben mükereskedése és nyomdája van. Ő volt a kir. rajziskola igazgatója. 1790-ben a királynak és a nemzetnek ajánlott „Säulenordnung" c. munkájában kisérletet tesz egy magyar stilusu oszloprendszer megtervezésére. "A magyar épitészeti stilusra való törekvésnek... e német ember a megindítója."

Győri Vilmos: Pozsony története. Pozsony. 1911. 80. l.

Schauff János

pozsonyi rajzmester

círód
az

Vámos Ferenc

Az új magyar képzőművészet gyökerei a XIX. század magyarságának szellemi mozgalmaiban.

Hajlék 1937. I. évf.

1. sz. 22. l.

83

Széttárt

edő és ~~Atyát~~ hosszú ősz hajjal, bajusz-
n akkép látjuk, mintha beszélne. Le-
rakat szór. Feléje két ~~angyal~~ (Cherub) röpül.

m.
895: VII. 19-én 1000 lirán. (448 frt. 50 kr.)
. 31-én (246/95.) 897
az 54347/95 min. számot.

Schauff Janos

rapolo

l.

Pichler, Alois H.

Entstehung der Pressburger Zeitung - Pozsony - Pressburg, 1913

30. l. XXVI. l.

Budapest, 1943. julius 1.

s Bizottsága

B u d a p e s t .

lay- féle ingatlanon fönnálló épü-
ezésem folytán állva maradt egy kis
aira használható, továbbá néhány
átalakitása révén egy kis pénztári,
gy raktárul is felhasználható vára-
re vonatkozó tervet avval a kérés-
gy annak megépitését a rendelkezés-
lyezni, illetve elrendelni méltóz-

ésre annál is inkább lesz szükség,

m. D. K.

Schauf János, festő, 1757-1827

Bécsbő szormazott, Pozsonyban működött, mit grafikus, könyvkeroskedő és könyvkiadó.

Anna Petrová-Ploshová: Slovenské výtvarné umenie obdobia narodného obrodenia.
Bratislava, 1966. 19. old

M.D.K.

Schauff János rajztanár

Csehországban született, Pozsonyban élt rajztanár. 1790 ben adta ki Theorie der Säulenordnung, sammt einer ungarischen Nationalsäulenordnung c. kis könyvét.

Ernst Lajos. Schauff János tervezete 1790-ből ... Bpo. 1900, 5

30-án (245-914).

Kifüggesztésére vonatkozó a

Biedermeierszoba (Biedermeier-In

ér szoba.

pétával bevont helyiség, a hol
kosárba tett virággal, jobbról pe-
ál szék ~~áll~~ van ~~rajta~~ női ruhával
t a falon öt miniature ~~III~~, egy
két tájkép lóg. Jelzése alól jobbra:

5 cm. -- Lelt. sz. 4443. -- Értéke 500
hagyománya 1912. március 9-én (621-
Muzeum örökletéte (1381--913). ~~-- Átvé-~~
~~946-913~~). -- Bejelentetett 1914. március

40

Schauff János

Porsay

l.

Szentkúty Pál

Régi harai nyomdák
mintakönyvei
Bp. 1940. 89 l.
90. l.

vesked jenek lehetőségeikhez képest

Székesegyházon a jövőben is segiteni.-

san megköszönve, vagyunk

teljes tisztelettel
A Székesegyház képviseletében:

püspöki számvevő
/Dr. Lelkes József/

00.- F

00.- F

00.- F

00.- F
=======

M. D. K.

SCHAUFF János rajzmester
(1757 – 1827)

Pozsony.

1804. művészkérző iskola és oktatási módszer terve

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
Bp. 1962. ~~77~~. 76, l.

1/.

Schauff és Ehrlinger, rajzoktatók

azok közül kik Pozsonyban rajzoktatással foglal-
koztak, csak ök ketten értek el bizonyos jelentö
séget.
Már az elözö században tanuja volt egy pozso-
nyi koronázásnak s erröl könyvet is irt, mely
1790-ben jelent meg. - Két évvel utóbb egy épi-
tészeti diszitményekkel foglalkozó müve jelent me

Ltab IV. 34.l.

Schauff Nep. János, rézmetszet, 1795.

Tört. Tár

1880., 156–167.

Szilágyi: Magyarországi képzőművészet névsora

Schauff János, rajztanitó

IV./?/

Müvészet, III., 1905. 201-202.

Adatok müvészetünk történetéhez

M-DK

SCHAUFF János Nep. festő

szül. 1757 Hermanmestec (Csek o.)

megh. 1827 Warasdin

festő, író, kiadó 1807ig Pozsonyban

rajztanár

1790 „Teorie der Säulenordnungen"

1794 „Allgemeine Begriffe von Künsten und Künstlern"

Garas XVIII. 17. 131, 247. l.

SCHAUFF János pozsonyi rajztanár

T.Schauf, Zeichenmeister a pozsonyi Normalschuleban. [1768, 68.szám, 2 l.]

T.Sch.,Professor der Zeichenkunst, kislánya megh. [1794, 524 l.]

T.SCH.,Zeichen-Professor tűzkárosultaknak adja a „Röslerische Gedichte"-ből befolyt 22 forint 24 krajcárt [1800,791 l.]

SCH. neve szerepel Rösler Musenalmanach-hirdetésében [1801,159 l.]

T.SCHAUF, Professor der Zeichenkunst, 21 éves lánya megh. [1802,321 l.]

Pr.Z.

SCHAUFF János

CSÁSZÁR László: A magyaros épitőstilus tegnap és ma. = Müemlékvédelem, XXXVI.évf. 1. sz. 1992 5.p.

nemzeti oszloprendjéről

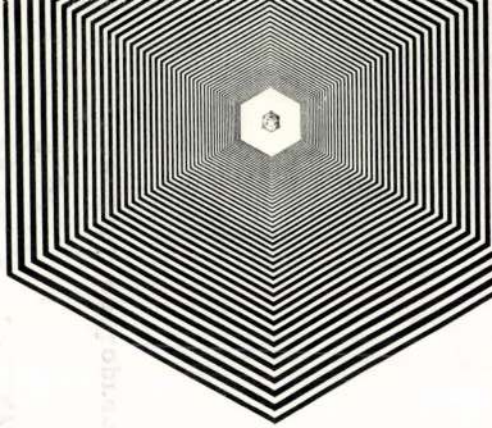

Belichtung:

Manuell: ☐

○ I ●

1 2 3 4 5 6 7

ADS: ☐

VSG: V

VSP: V

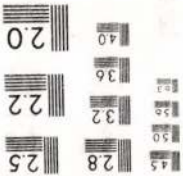

Schauff

Koronázási jelvények. T. 5844.

E lapon a korona szemlélhető azon oldalról felvéve, a melyen a keresztabroncson IC XC képe fölött SCS IOhS látható.

Szines rm. mér. a koronának 18.3: 20.9 cm.

140-95

Koronázási jelvények. T. 5845.

E lapon a korona azon oldalról van felvéve, a melyen a keresztabroncson SCS IACOBVS és SCS LHOMAS képei szemlélhető. Jelzése alól balra: Schauff del: 1790.

Szines rm., mér. a koronának 18.2: 20.5 cm.

140-95

delmes vitatása után azt mondta, hogy ha a' nyomtatásnak in se considerando nem kell is határ közzé szorítatni, az mindazáltal igaz marad, hogy Magyar Országon annak szabad folyamatot engedni nem lehet, mert gens nostra natura sua bellicosa nunc primum incipit ingredi regnum scientiarum, et ibi multa deprehendit talia, quae tantum ab iis cernenda sunt, qui longo annorum usu sunt ad verum harum intuitionem roborati. O des Pfaffen! Erre a' praeses Vice Ispán azt felelte, hogy azon felűl, hogy olly igazságokat nem ismér, a' mellyeket ártana tudni, a' mi Nemzetünk Constitutiójának eggyik charaktere a' Publicitas, és a' Gróf Sauer szavából az következnek, hogy a' Diaetán sem szabad mindent mondani. Aj Domine Spectabilis, monda ez, hoc est aliud, ibi enim sunt viri exquisitissimi pleni eruditione. — nem végezhette-el a' szavát, midőn én, félvén, hogy mérgemben megpukkanok, igen szerencsésen tettetett szelídséggel azt feleltem: hogy nem merném mondani, hogy azok, a' kik a' Diaetán ejtődött Propositiókat hallják, ha a' Propositió veszedelmes, általa nem skandalizáltatnak, mert azok a' fiatal Mágnások, a' kikkel teli az első Palota, nem épen mind eruditus Urak. — A' mint én ezt kimondtam, az Öcsém az orrához kapott, Sauer pedig ollyat hökkent rajta, hogy még én is megszántam.

Édes Barátom, nyomtatódik e a' te Periodikus írásod? Tudósíts, kérlek, ezekről. Élj szerencsésen!

[Eredetije a Múzeum könyvtárában: a rendezetlenek közt.]

431.

Kazinczy — Veszprémi Istvánnak.

Kazinczy Ferencz Doctor Weszprémi István Úrhoz, a' Magyar Korona felől. 1793.

Figyelmessé tétettvén azon Értekezések által, mellyeket Koronánknak eredete felől, TE, nagy nevezetű Hazafi! úgy bocsátottál közre, hogy annak mesés előadói örökre elnémúltanak, eggyikévé lett legnyughatlanabb óhajtásimnak, hogy Hazám' klenódiumit, mellyeknek látásától, eggy ízben viselt hívatalom, más ízbenn egésségem elgyengűlése vont vala el, végre magam szemlélhetném. Nevelte nyughatlanságomat az, hogy a' melly rajzolatokat Festőink és Iróink adtanak, azokat nagy részént érthetleneknek, sőt sokakbann egymással szembe-

Kazinczy Ferenc levelezése
II. k. Pest 1891.

tünőképpen hasonlatlanoknak, és még ellenkezőknek is, tapasztaltam Meglett végre, a' mit óhajtottam; mert az 1792-diki Országgyűlés alatt, mellynek alkalmatosságával Ferenc Ausztriai Főherceg, II. Leopold Római Császárnak 's Magyar és Cseh Királynak első fija Júniusnak hatodikán Magyar Királlyá, Hitvese pedig Mária Therézia Nápolyi Királyi Hercegasszony, négy nappal később Magyar Királynévá koronáztattanak, azoknak látásához, sőt eggy ízbenn, a' Koronának illetéséhez is, módom vala.

Ez alkalmatossággal gyűjtött tapasztalásimat, tisztelt Férjfi! annál készebben terjesztem Elődbe, mivel állításaid általok hiteleseknek, sőt valóknak is kiáltatnak; kivált minekutánna minapi Náladlétemmel szerencsém vala érteni, hogy én vagyok az, a' kitől némelly ide tartozó tudósításokat először vettél.

Becsülni fogom azt a' szerencsét, hogy eggy olly sok Polgártársaink' figyelmeket ébresztgető tárgyban *tanú*, és az igazság' kinyomozásában, melly minden esetben tiszteletes, *eszköz* lehetek. Mire nézve úgy fogom tenni tudósításomat, hogy mind TE magad érezzd, mind írásimat olvasandó Hazánkfijai érezzék, tanúságomon mennyit lehessen építeni.

Először a' Koronát, a' Királynak koronázása alatt, benn a' Templomban láttam. Láttam csakhamar azutánn abbann a' Templombann is, a' hol Szentelt Vitézeket ütögetett; és harmadik ízben, midőn koronás fővel a' Vizi városból az Udvarhoz fellovaglott, 's negyedik ízben midőn koronás fővel ismét, és palástosann, a' nagy ebédhez ült.

De mind ezen látások nem érdemlik, hogy ahhoz hasonlítassanak, a' mi most következett. Azon pillantatbann, a' midőn a' Király az ebédnél széket fogott, a' Kancellárius, Gróf Pálffy Károl, levevé fejéről a' Koronát, 's letette eggy ezüst tálra, melly a' Királynak jobbja felé a' baldakín alatt, a' fal mellett állott. Ide törekedtem én, 's nem nehéz munkával eljutván hozzá, egy negyed óránál tovább nézegettem; úgy fordítván a' tálonn, a' hogy elejét, hátúlját, vagy óldalait látnom tetszett.

Második ízben Júniusnak 8-dikán láttam azt, midőn ezen hazafiúi tisztelettel tisztelt Régiségek az Udvari Kápolnábann a' Szemlélők' kedvekért kitétettek. Tapasztalván már a' Királyi ebéd alatt, hogy mind a' Schauff-rajzolatja (azon német munkájában, mellyet a' II. Leopold' koronázása felől adott ki), mind a' Lippert és Schmiedhammer

Budai Festőké (egy Báró Orczy László Abaújvári Főispánnak tiszteletére ajánlott 's 1790-ben készült rézremetszés) hibás, író ólmot vettem a' Schauff munkája mellé, az abba síklott hibák kijegyzésére. Ez az igyekezet minden Hazáját és tudományokat szerető Polgár' elősegéllését érdemlette vólna: de az akkor nap' szolgálaton lévő Koronaőr, Gróf Nádasdy Mihály, szükségtelennek ítélte szándékomat; és a' mennyire rajta állott, meg is gátlotta azt. Ez mindazáltal nem gátlott-meg némelly igazításokat tenni a' Schauff rajzolatján; sőt a' koronát, a' mint a' Festők szóllának, egy negyed Profilbann, a' hogy tudnillik még nem láttam rajzolva, papirosra is tevém.

Most már térek leírásához.

Legnevezetesebb részei a' Koronának 1. a' Diadema vagy koronakoszorú. 2. a' keresztabroncsok. 3 a' keresztecske. 4. a' csüggelékek. 5. a' sipka. Ezekről külön szóllok; külön cikkelyt hagyván utóljára a' képeknek, mellyek leginkább érdemlik figyelmünket.

I. *A' Diadéma.*

Koronánk' diademája (a' szót görög értelemben vévén) egy sima, széles arany karika, minden vésés nélkül, a' mivel a' közép idő' Mesterei külömben munkájikat behinteni szerették. Messzére elhat csillogása; 's olly formán játszik a' beléje fúrt alkalmas nagyságú kövek és festések alól, mint azok a' mozaika készületű oltártáblák némelly régi templomokban, mellyeken a' személyfigúrákat arany aljra festve látjuk.

Ezt a' sima, széles, lapos arany karikát, felül és alól, két sor egymást érő nem apró gyöngyszemek kerítették-bé.

A' két gyöngysor' közén nyólc nevezetes kő, és ugyan annyi zománc festésű kép fogott hellyet; kockásan váltván-fel a' képet a' kő, és a' követ a' kép.

A' képek és kövek, a' koronás főnek jobbik vakszeme felett lévő köven kezdvén az előszámlálást, a' homlok' felett lévő három szegű kő felé, illy renddel mennek:

1. gömbölyű kónikus dagadású kő.
2. Szent Györgynek képe.
3. Hosszasan-gömbölyű setét zöld kő.
4. Mihály Archangyal.
5. a' legnagyobb kő, éppen a' homlok közép felett. Ez az, a' mellynek éppen felette áll a' Korona zöld zománcú fokai köztt a' Jézus Christus képe.

6. Gábriel Archangyal.

7. hosszason-gömbölyű setét-zöld kő, párja annak, melly a' 3dik szám alatt vagyon kimutattva

8. Szent Demeter.

9. Gömbölyű kő, párja annak, a' mit az 1. szám alatt mutattam-ki; azzal a' különbséggel, hogy ez nem kónikus dagadású, hanem laposra köszörűlt. — Ez éppen a' bal vakszem felett áll, mint amaz a' jobbik felett.

10. Demién.

11. Négyszegű hosszas kő; ellenébe annak, a' melly a' 7dik szám alatt van megjegyezve.

12. Konstantinusz Porfyrogenitusz.

13. Egy nyólc szegletű brilliantírozva fent kő; ellenébe annak, a' melly az 5dik szám alatt van előadva. Ama' felett a' Jézus Christus képe áll: e' felett a' Dukász Mihályé.

14. Geobitza.

15. Négyszegű hosszas kő, mint a' 11dik szám alatt való.

16. Kozmász. — Ezt nyomban követi az, a' mellyenn az 1. szám alatt a' számlálást kezdettem.

A' Diadéma felsőbb gyöngysorán, mellyenn a' Görögök és Rómaiak' példájok szerint körös körűl nagy Lambda, az az visszafordított v. betű Λ formájú fokoknak kellett vala állani, kétféle cifraságok állanak; tudniillik, a' korona' hátulsó részénn ugyan semmit sem jelentő gyöngy-tornyozatok; az első részén pedig majd hegyes, majd tömpe tetejű zöld zománcú arannyal cifrázott fokok. A' gyöngytornyozatok magosságokra 's formájokra nézve hasonlítanak egymáshoz: a' zöld zománcú fokok ellenbenn a' vakszem' követől való távozásokkal emelkednek, viszont fogyván minekutánna a' fél útat meghaladják, 's a' másik vakszem felé közelítenek. A' zöld zománcú pléhek sorának közepébenn a' három oldalú nagy homlokkő felett a' Jézus Christus képe; a gyöngytornyozatok sorának közepébenn a' nyolc szegletű nagy kő felett pedig a' Dukász Mihályé, gömbölyű tetejű arany pléhre festve látszanak. Mindenik pléhecske vagy korona fok felett egy tiszta, de szegletekre nem fent kő áll, 's most még azok a' tők sem állottak pusztán, mellyekenn a' Lippert és Schmiedhammer rajzolatja szerint 1790ben semmi kő nem vólt.

A' megnevezett nyólc festés nem a' Diadémára vagyon festve, hanem ugyan annyi darab arany pléhecskékre, mellyeket osztán az

aranymíves a' diademára, mint a' Jézus Christusét és Dukász Mihályét a' diadéma felibe, vagy sróffal vagy más valamelly móddal szegezett 's szorított.

II. *A' Keresztabroncs.*

Azok, a' kik a' Koronáról írtanak, így nevezék-el azt a' négy ágú arany pléhet, melly a' kereszt alól lenyúlván, a' diadémához négy punktumbann ér.

Ez nem sima, mint a' diadéma' abroncsa; hanem valahol a' zománcozott festés a' hellyet el nem foglalta, filegrám sodrásokkal van bécifrázva; kockásonn állván ezen cifrázatokbann a' képek' széleinn az apró rubint és gyöngy.

Vagy azért, hogy a' diadéma' sima abroncsa szabad tisztogatást enged, nem úgy mint a' filegrám munkájú abroncsé; vagy azért, hogy ezenn a' filegrám sodrások 's rubintok és gyöngyök árnyékot vetettek, holott a' korona alatt lévő ezüst tál a' diadémára fényt ütött-fel; nekem úgy tetszett, hogy hellyesenn láttak azok, a' kik a' diadéma' aranya' színét a' citrom' sárgájához, az abroncsét pedig a' narancséhoz mondják hasonlítani.

A' képek illy renddel vannak: Közepébenn a' keresztnek éppen alatta a' Jézus Christus képe áll, a' nappal és a' hólddal. A' figúra csak fél testtel, az az láb nélkűl festve. Ezen festés pléhéből négy ág nyúl alá;

1. homlok felé; elébb, az az, a' középkereszthez közelébb, a' Sz. János képe; a' középkereszttől távolabb a' sz. Bertalané.

2. a' fejhátulja felé; elébb a' sz. Jakabé; tovább a sz. Tamásé

3. a' jobb vakszem felé: elébb a' sz. Péteré; tovább a' sz. Andrásé.

4. a' bal vakszem felé: elébb a' sz. Pálé; tovább a' sz. Filepé.

Ez a' négy ágú arany pléh nem cirkalmi gömbölyűségre van meghajtva, hanem minden ág, a' négy közzűl, ott, a' hol a' középbenn a' két festés üress hellyet hagyott. Oka ennek a' fogott lenni, mert külömbenn a' hajtás alatt a' zománc festék lepattogzott vólna.

Az eggyik ágot erőszakos nyomás é, vagy véletlen eset, ketté törte, úgy hogy az mostan dróttal vagyon öszve szoríttva. Igen hellyesen lehet látni ezt a' megpattanást a' Schauff rajzolatjánn.

III. *A' Keresztecske.*

A' Korona tetejénn álló kereszt hasonló az' Elektrum Konduktora' keresztjéhez. Arany csőkből van csinálva minden csutorázás nélkűl, 's a' munka' durvaságát durva faragású golyók fejezik-bé a' kereszt' végeinn.

A' ki koronánkat festve látja, azt gondolhatja, hogy keresztjének görbén állása valamelly erőszaktól ered, és hogy a' kereszt töve talám belé van forrasztva a' korona' abroncsának közép táblájába: de kézzel nyúlván hozzá, láttam, hogy az egyedűl onnan jő, hogy a' középtáblába fúratott lyuk igen tágos, és a' kereszt' alsó vége a' korona' abroncsának közép táblája alatt jobban öszve nem szorítatik. Ha Mátyás új követ tétethetett a' kiesett hátulsó nagy kő hellyébe, a' Dukász Mihály képe alatt: ha Maria Therézia új sipkát vonathatott a' korona' négy ágú abroncsa alá: nem látom, mért voltak illy religiózusok ezen görbénn állás eránt azok, kiknek parancsolatjoktól függött azt egyenessé tenni. Most minden mozdúlással arra biccen a' kereszt, a' merre a' mozdúlás miatt terhének természetes vonadékja vagyon.

IV. *A' Csüggelékek.*

A' Korona' két vakszem' köve' tájékáról négy négy, a' Mátyás nyólc szegletre brilliantozott köve alól pedig eggy arany láncocska függ-le; 's ezeknek végeikenn három hosszas kő áll. Ollyan forma lévén ez, mint a' millyennek az Ácsok és más durva kezű mesteremberek a' líliomot festik és faragják; sokann elhitették magokat, hogy líliom akart lenni. De ez a' cifrázat olly kevéssé mutat líliomra, mint akármire egyébbre. Alakjokat igen jól eltalálta mind Lippert és Schmiedhammer, mind Schauff a' megnevezett rajzolatokbann.

V. *A' Sipka.*

A' Koronának vert arany részei alá, hogy midőn fejre tétetik, a' haj elfedeztessék, egy sipka vonattatott; úgy hogy ez mind azt az üreget, melly a' diadéma és az abroncs négy ágai alatt vagyon, csaknem hijánosság nélkűl befogja. Ez a' sipka arany fonalból, minden virág vagy más takács cifrázat nélkűl szőtt vászonból áll. Meg nem feketűlt színe világos tanú volna nem-régiségéről, ha, hogy az Maria Thereziának idejében vonattatott alá, egyébként nem tudnánk is.

VI. *A' Képek.*

Valamint a' Korona diadémája 's négy ágú abroncsai között szembetűnő a' külömbség, úgy szembetűnő az, még pedig sokkal érezhetőbbképpen, a' rajtok levő festésekenn.

Ugyan is:

1. a' diadéma képei nem magára a' diadéma karikájára festettek, hanem külön aranydarabokra: ellenben az abroncson látszó képek magára az abroncs' négy ágára festettek.

2. A' diadéma' képeinek arany aljok vagyon; az az festőjök a' személly figurák' kontúrjai alá nem festett falat, vagy felhőt, hanem üressen hagyta az arany pléhet: ellenbenn a' négy ágú abroncs' képeinek személyfiguráit a' Festő egyről eggyig négyszegekbe festette; azt az aljat, melly amott üressen hagyattatott, itten arabeszk figúrákkal töltvén-el; mint péld. ok. kockázattal, szárnyas ebbel. — (Illyen négyszegbe vólt é festve a' kereszt alatt álló Jézus Christus képe a' nappal és hólddal, nem merem sem állítani, sem tagadni, mert ez a' darab igen sok karmolást és festék lepattogzást szenvedett.)

4. [1] Mind a' diadéma, mind a' négy ágú abroncs' képei chínai módra, árnyék és fény nélkül festettettek. A' fizionomiákon nincs pirosság; szem, száj, orr, ujjak egy vonás által jegyeztettek-ki. De az abroncson lévő képeken csak ugyan több gond ismerszik, mint a' diadémáéinn.

5. A' diadéma' képeinn az írás a' személyek' feje körül két óldalonn, az abroncs' képeinn a' személyeknek éppen alattok áll; még pedig — Prof. Szombati János Sáros-Patakon, mondja hogy a' sz. Bertalan képe alatt forrasztás látszik.[2]

6. a' diademán görög nyelven, görög nagy betűkkel, és veres színnel: a' négy ágú abroncson deák nyelven góthus betűkkel, és fekete vagy igen setét kék színnel.

7. A' Dukász Mihály' képe eggy éltes, a' Konstantínuszé egy fiatal, a' Geobitzáé egy szakállba indúlt embert mutat.

[1] Az eredetiben is így: a 3. sz. kimaradt.

[2] Az eredetiben az egész lap, a mely az 1—5. pont alatti megjegyzéseket tartalmazza, át van húzva; nem tudni: azért-e, mert hibásan volt megfogalmazva, vagy csak, mert hibásan volt letisztázva.

8. A' Dukász Mihály és Konstantínusz fején zárt, kupakos korona, a' Geobitzáén nyilt, kupaktalan korona látszik.

9. A' Dukász és Konstantin koronájokon világosan kilátszanak a' csüggelékek: de nem a' Geobitzáénn.

10. A' Dukász Mihály és Konstantín kezeikbenn templomi zászlócska formájú bot, a' Geobitzáéban egy kettős kereszt látszik.

Ezek azok, nagy nevezetű Férfi! a' mellyeket én Tenéked, mint μαρτυς αυτοπτης mondhatok. Te élj velek az Igazságnak további kinyomozására, melly már az egész Nemzet előtt megdicsőített. Az élet Istene adjon Neked egy még sokáig tartó szép estvét! — Bakchusznak Sáros-Pataki hegyeinn, Octóberbenn, 1793.

Kazincy Ferenc,
maga kezével.

[Eredetije a m. tud. Akadémia könyvtárában: Régi és újabb írók művei. Ivrét, 2. sz. I. k.]

432.
Kazinczy — Csokonai Mihálynak.

[A levél eleje hiányzik.] [1]

A' sermo pedester talám legjobban tétetődik-ki *piperétlen beszéddel;* én — én, mondom — *albeszéd*-nek is merném nevezni: de ezt előre látom hogy sokan nem fognák hallani akarni. Mind azáltal én azon el nem akadok. A' Phaedrusz: illiteratum plausum . . . és Horátzius: neque te ut miretur . . . . fel-bátorít, 's csak arra vigyázok hogy Bartzafalvi Szabó Dávid ne legyen belőlem, kinek *A' Tudományok magyarúl* nevű munkájától nem kevésbbé fut minden, mint az *Inauguralis oratiójának* meteoronjaitól.

A' TÖROK DAL 's a' MOHÁCSIRA készült vers itt van:

1. Búk, bánatok,
Távozzatok
Előlem messze,
Hogy szívemet
Víg kedvemet
Semmi ne epessze.
Fejemet nem töröm,
Jobb annál az öröm.

[1] Töredék, mellynek első 's végső levelei hiányzanak. A' levél azon helye, melly Horváth Ádám Holmiáról és Aszalay' Lessingjéről szól, azt 1793. költnek bizonyítja. Bajza és Toldy megjegyzése.

Schauff James

Universal 1904. 201, 202, 413
414

– 1908. 349
– 1911. 178

Kárpáty Rezső: Mosónők 252 (621), 1948 (238). — Virágzó almafa 252 (621), 1749 (194).

Schauff János

1790.

magyar városrendszeréről

lásd Ernszt füzetét

Könyvtáramban.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Schauff del. 1790

~~[illegible]~~

A Magyar Korona elöl
röt és hatulról felvé
ve. rézm. fol.
szerve
jelzése fenti.
z Külön drb

Schauff Janos

porsonyi vajztanai 1806

ivod

Ltáb IV. 8. l.

Sajóládi pálos monostor II. 196..

Ernst Lajos

Schauff János

tervezete 1790-ből

egy magyar nemzeti

oszloprendszerről.

Budapest

1900.

Lásd Könyvtáramban

a minden életrajzával

egyidejűleg dolgozandó

jel

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Schauff János

Művészeti lexikon

708. 1

grafikus és rajztanító, mül 1757 V. 16.
Hermannstegben (Csehország)
megh. 1827 V. 31. Varasdon.
Pozsonyban Munkálott: 1790. ~~ez~~
magyar ~~nemzeti~~ oszlopszendszert
tervezett és adott ki sézmetszetben,
1804. pedig a magyar művészeti
akadémia létesítését sürgette.

(5

Schauf János

Ernst Zajos: Schauf János tervezete 1790-ből egy magyar nemzeti oszloprendszerről.

8°, 3K, 12L, Budapest, 1900.

Schauff Johann

1757–1827

Ltäb. II. 21, 26–29

IV. 8, 34, 152. l

-163

1262 Ismeretlen festő.
A XVIII. századból.

1262. Rákóczi József hg.

Mellig látható, balra
ke és bajusza szőke, szeme b
turbán ékköves forgóval és á
gombházakkal. Jelzése a kép

Fa, méretei 13:11.4 cm.
Dr. Thaly Kálmán hagyo
ex 909).-- Átvétetett 1909. d

Schauff Jano

1757 – 1827

Revai XX. 800. l.

117

Schauff Nep. János

vézmetsző

1795. Műve Magyarország unere, körül a Szent István rend keresztes láncával, felül a Koronat két geniusz által tartva. Rézben Találtatik címlapján a Könyvnek: Institutiones Iuris Hungarici ... Posonii MDCCXCV (Fleischacker műve) Aláírás Schauff sculp. Posonii.

Szilágyi István Adalék a magyarország képző-művészek névsorához Történelmi Tár. 1880 évf 165 l.

Schauff Fanni

Irod.

Bíró Béla dr. Pesti művészeti közélet száz év előtt. Képzőművészet 1930. 35 oz. 236. l.

alók.

letéből. Megjelent a Budapesti Közlöny 1932 évi 153. számában.)

előző) betegséggel kapcsolatban igényelhető más szolgáltatásoknak (pl. műtéti segély, stb.) folyósítása iránti kérelmet nem lehet előterjeszteni azon az „Általános folyamodványi ürlap"-on, amelyen a temetési segélyt kérik, hanem az ilyen kérelmet az e célból külön kiállítandó „Általános folyamodványi ürlap"-on kell előterjeszteni a fent említett számfejtőhivatalnál.

4 Egyéb segélyek iránti kérelmek előterjesztése.

A fenti 1., 2. és 3. pontok alatt említet szolgáltatásokon kívül nyujtott egyéb segélyek engedélyezése iránti kérelmeket, a jelen 1. számu „Általános folyamodványi ürlap"-on, — a megfelelő ürlapok csatolása mellett — kell előterjeszteni és azt az igényjogosultságnak igazolása és további eljárás végett ahhoz a számfejtőhivatalhoz kell beküldeni, amely a kérelmezőnek illetményeit (ellátási dijait) számfejti. Az „Általános folyamodványi ürlap"-hoz műtéti segély és azzal kapcsolatos gyógyszeráru megtérítés iránti kérelemnél magánorvos által (ambulanter) végzett műtét esetén a 2. számu „Orvosi bizonyitványi ürlap". — bármely kórházban (gyógyintézetben eltöltött idő alatt végrehajtott műtét esetén a 4. számu „Ápolási, kezelési, vizsgálati, műtéti dij megtérités" ürlap, — tüdőbeteg szanatóriumi beutalás esetén a 6. számu „Szanatóriumi beutalás" ürlap, — fizikoterapiás kezelési költségek megtérítése esetében a 7. számu „Fizikális gyógyintézeti [illegible]

Schauff Janos

l.

LykaMagymú1800-50

160, 167, 385, 410. l.

Schauff János

Ernszt Lajos: Magyar mütörténeti adatok. II. Schauff János tervezete 1790-ből egy magyar nemzeti oszloprendszerről. Ismerteti —.
Bpest 1900.

Szépmüv. Müv. könyvt.

Pengő

128 **Pesty Frigyes.** Krassó vármegye története. II—IV. kötet. Bpest, 1882—1884. fzve. n. 8°. 50.— Igen ritka. — I. kötete nem jelent meg, de ezt pótolja: „Szentkláray Jenőnek Krassó vármegye őshajdana. Bpest, 1900." című munkája.

129 **Péterfy Jenő** összegyüjtött munkái. 3 kötet. A Kasszelik alapítványból. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Budapest, 1901. ered. díszes vászonkötések. 8°. 20.—

130 **Petőfi. — Shakspeare.** Coriolanus. Ford. Petőfi Sándor. Pest, Beimel, 1848. ivászon. k. 8°. (Shakspeare összes szinművei. Angolból ford. Arany, Petőfi, Vörösmarty. I.) 12.— Első kiadás.

131 **Petrik Albert.** A régi Buda-Pest építőművészete. 1., 2., 3. kötet. Sok képpel. Budapest, 1909—1911. ered. vászon. 8°. 10.—

132 **Pirhalla Márton.** A szepesi prépostság vázlatos története kezdetétől a püspökség felállításáig. Lőcse, 1899. fzve. n. 8°. (A Szepesmegyei Tört. Társ. milleniumi kiadv. IV.) 24.—

133 **Puncta pacis,** inter suam quondam ss. caesareo-regiam apostolicam majestatem, et portam ottomanicam die 4ta mensis augusti 1791. initae. S. l. (1793.) Folio. — 6 lev. 10.—

134 **Quin, Michael J.** A steam voyage down the Danube. With sketches of Hungary, Wallachia, Servia and Turkey. 2. edition. 2 vols. London, 1835. 2 (etw. bestoss.) Hlederbde d. Z. 8°. — *Mit 8 Ansichten* (Pesth, Buda u. Pesth, Kamenitz, Peterwardein, Neusatz, Semlin, Belgrade, Donauansicht) *u. 1 Karte.* 25.—

135 **Radics, P v.** Die Schlacht bei Sissek 22. Juni 1593. am Festtage des heil. Achatius. Eine Denkschrift. (Mit einem nach photographischer Aufnahme in Zeichnung u. Ton facsimilirten Bilde.) Laibach, 1861. br. (orig. Umschlagbll.) 4°. 8 S. 3.60

136 **Rassovszky Kálmán.** Idegen legendák magyar vonatkozásai. Szent Sabras szerb érsek-püspök legendája. Debrecen, 1931. fzve. 8°. 1.50

137 **Reiszig Ede.** A jeruzsálemi Szent János-lovagrend Magyarországon. I. kötet. Bpest, 1925. n. 8°. (20.—) 12.— Olvasott példány.

138 **Sayous, Édouard.** Histoire générale des hongrois. (Ouvrage couronné par l'Académie Française.) 2. éd. revisée par A. E. Sayous et J. Dolenecz. Ornée de 26 planches hors texte et de 253 illustrations dans le texte. Budapest, Paris, 1900. d. toile. Lex. in 8°. Epuisé et très recherché. 18.—

139 **Schauff Joh. Nep.** Die Feierlichkeiten bey der Krönung Leopold des Zweyten als König von Ungarn zu Pressburg den 15. Nov. 1790. Pressburg, Schauff, 1790. Egykorú félbőrkötés (kötés hátán hercegi címer). 4°. 2 fekete és 10 színes rézmetszetű képmelléklettel. 120.— E gyönyörű és igen ritka díszmunka szép, teljes példánya. A színes képmellékletek között: Pozsony igen szép látképe, a szent korona képe (kétszer) és a pozsonyi díszőrségek érdeskes kosztümképei.

140 **Schmidl, Adolf.** Reisehandbuch durch das Königreich Ungarn mit den Nebenländern und Dalmatien, nach Serbien, Bukarest und Constantinopel. Wien, 1835. br. kl. 8°. Mit 1 Tabelle. 8.—

141 **Schönherr Gyula.** A bécsi udvari kamara levéltárának magyar vonatkozású oklevelei. Budapest, 1887. fűzve, 8°. Kny. 1.50

142 **Schwartner, Martin.** Statistik des Königreichs Ungarn. 3 Teile. 2. verm. u. verb. Aufl. Ofen, 1809—1811. 2 Hlederbde d. Zeit. gr. 8°. 10.—

143 — Introductio in rem diplomaticam aevi intermedii, praecipue hungaricam. Editio II. auct. et emend. Budae, 1802. régi börkötés. 8°. 5 rézmetszetű táblamelléklettel. 12.—

144 **Sebestyén Ede.** A romániai magyarok történetéből. Bpest, 1904. fzve. 8°. 87 old. 4.—

145 **Slaven** und Magyaren. Lpzg., Reclam, 1844. br. (orig. Umschlagbll.) 8°. 10.—

146 **Sörös Pongrácz.** Verancsics Antal élete. Esztergom, 1898. fzve. 110 old. 3.50

147 **Der Spiegel** für Kunst, Eleganz und Mode. 1831. Nro 1—52. Mit 25 farb. Modebildern. — Gallerie ausgewählter Portraits d. merkwürdigsten Zeitgenossen. Mit 6 Portraits. Erste Folge. Ofen, 1831. Hleder d. Zeit. gr. 8°. 25.— Ezen ritka, színes divatképekkel tarkított kötetnek kissé megviselt példánya. Címlapja hiányzik, több helyütt foldozások.

148 **Steeger Joh. v.** Darstellung der Rechte und rechtlichen Gewohnhei-

136. sz. Kat.
Bpest, 1936.

ten der kgl. freyen Städte in Ungarn. 2 Bde. Wien, 1834. orig. Ppbde. 8°. Ritka. 24.—

149 **Baróti Szabó Dávid.** Kisded szótár, mely a ritkább magyar szókat az A. B. C. rendi szerént emlékeztető versekben előadja. Kassa, 1784. 8°. 164 old. Első kiadás. 12.—

150 **Szádeczky Lajos.** Báthori Zsigmondné Mária Krisztierna. Bpest, 1883. fűzve. 8°. 3.—

151 **Szalay László** levelei. Életrajzi vázlattal és megjegyzésekkel ellátva közrebocsátja Szalay Gábor. A M. T. Akad. támogatásával. Bpest, 1913. vászk. n. 8°. Arcképpel és több képpel. 4.—

152 **Gróf Széchenyi István** munkái. A M. T. Akad. megbízásából sajtó alá rendezi Szily Kálmán. I., II. kötet. Bpest, M. T. Akad., 1904—1905. fvászonkötések. n. 8°. Széchenyi arcképmellékletével. 20.—
I. kötet: Hitel. Világ. — II. kötet: Stadium. A kelet népe. Politikai programmtöredékek.

153 **Széchenyi István.** Világ vagy is felvilágosító töredékek némi hiba s előítélet eligazítására. Pest, 1831. fzve. n. 8°. — *Első kiadás.* 20.—
Körülvágatlan, nagymargójú példány.

154 — Ein Blick auf den anonymen „Rückblick". 3. Aufl. London, 1861. Hlwd. 8°. 10.—

155 **Szerdahely, Georg.** Aesthetica sive doctrina boni gustus ex philosophia pulcri deducta in scientias et artes amaeniores. 2 partes. Budae, 1778. régi kkts. n. 8°. 25.—
Az első Magyarországon megjelent esztétika. Ritka és ma is elismert szakmunka.

156 **Szilágyi Sándor.** Báthory Gábor fejedelem története. Pest, 1867. bordázott felbőrkötés. n. 8°. 8.—

157 **Szinnyei József.** Magyar írók élete és munkái. A M. T. Akadémia megbízásából. 14 kötet. Bpest, 1893—1914. ered. fbőrkötések. n. 8°. 180.—

158 — Magyar tájszótár. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából. 2 kötet. Budapest, 1893—1896. er. fbőrkötés. 4°. 30.—

159 **Tänzel de Tratzberg Joh. Guil. Fr. Baro.** Hungaria seu disputationes miscellanae *de natura Hungariae* in alma univ. Dilingana publica susceptae. Dilingae, Joa. Casp. Bencard, 1700. fűzve, kis folio. 3 allegorikus

rézmetszettáblával. Apponyi II. 1471. 60.—
E ritka mű szép, teljes példánya. Tart.: De fodinis metallorum. II. De aquis Hungariae (de aquis naturalibus). III. De natura terrae Hungaricae (de climate et de fertilitate t. H.)

160 **Thaly Kálmán.** Régi magyar vitézi énekek és elegyes dalok. XVI., XVII. és XVIII. századbeli ered. kéziratokból stb. Toldalék: Balassa Bálintnak két eddigelé ismeretlen költeménye. 2 kötet. Pest, 1864. fzve. 8°. 6.—

161 — **Történelmi Kalászok** 1603—1711. A vargyasi Daniel-család irattárában levő legnagyobbrészt ered. kéziratok után kiadá Daniel Gábor, szerk. Thaly Kálmán. Bethlen Gábor, Kemény János, Béldi Pál és II. Rákóczi Ferenc sajátkezű leveleinek könyomatú másolataival. Pest, 1862. fzve. n. 8°. 6.—

162 — Bottyán János, II. Rákóczi Ferencz fejedelem vezénylő tábornoka. Történeti életrajz a kuruczvilág hadjárataival. Pest, 1865. bordázott félbőrkötés. n. 8°. 10.—

163 — Dunántúli hadjárat 1707-ben. Hadtörténelmi tanulmány. Eredeti, kézirati kutfőkből meritve. Budapest, 1880. fűzve. 8°. 3.60

164 — Ocskay László II. Rákóczi Ferencz fejedelem dandárnoka és a felső-magyarországi hadjáratok. 1703—1710. Történeti tanulmány. Eredeti levelezések és egykorú kútfők nyomán. iKadja a M. T. Akad. Történelmi Bizottsága. Budapest, 1880. bordázott félbőrkötés. n. 8°. 12.—

165 **Thierry A.** Attila, Attila fiai és utódai történelme a magyarok Európába telepedéséig. 2 kötet. Ford. Szabó Károly. Bpest, 1865. Szép, bordázott fbőrkötés. n. 8°. 12.—
I. Attila történelme. — II. Attila fiai és utódai történelme.

166 — Attila-mondák. Ford. Szabó Károly. Pest, 1864. fűzve. 8°. 3.—

167 **Tompa Mihály.** Virágregék. Kiadta Fribeisz István. Pest, 1854. kkts. k. 8°. Első kiadás. 15.—

168 **Toroczkai-Wigand Ede.** Hímes udvar. Bpest, 1916. fzve. (ered boríték-lapokkal). k. quart. — 17 oldal szöveg és 106 old. fényképfelvétel s rajz. 6.—

169 **Történelmi Emlékek** a magyar nép községi és magánéletéből a XVIII.

SCHAUFF *János*, rajzmester. * a csehországi Hermanmiesteg 1757 máj. 16. † Varasd 1827 máj. 31. Főképp Pozsonyban működött, részben mint könyvnyomdász és kiadó is. 1804. fel-

hívást tett közzé magyar művészeti akadémia szervezésére, még előbb (1790) magyar oszloprendet komponált s kiadta metszetekkel. — Irodalom: *Ernst* L., S. János tervezete 1790-ből egy magyar nemzeti oszloprendszerről. Budapest, 1900.

Lf. II. 417 l

5.) En quoi votre maison est-elle bâtie ?

Notre maison et bâtie en pierre.

6.) Où est-elle ?

Elle est dans une rue bien longue.

7.) Est-ce que cette rue est pavée ?

Oui elle, cette rue est pavée.

8) Combien d'étages a cette maison ?

Cette maison a plusieurs etages.

9.) Où entrez-vous ?

Schauff Nep. János

vrod

Bayer József: A szép-
művészetek ápolása ha-
zánkban nemzeti köte-
lessége. Művészet 1904
413 – 414. l.

Hosszabb cikk, mely
felhasználandó

<Schauff Joh. Ncp.>

<> Die Feyerlichkeiten bey der Krönung Leopold des Zweyten als König von Ungarn zu Pressburg den 15. Nov. 1790. Pressburg, Schauff 1790 4-r. 10 szines rézmetszetű képmellékletet.

60 pengős kikiáltási ár.

Árveresi Csarnok Kat.
1938. január. 4359. sz.

Csernoch János burnótszelencéje, vésett e-
züst, XIX. század

Schauff János

Lrod
2

Ligeti Pál: Felelet

Vámos Ferenc! „A magyar formanyelv építészetünkben" c. cikkére. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. 1929. 19–20. sz.

hiteles kőrajzáról van tudomásu
mely Trentsensky pesti könyomdá
ban készült 1827-ben.Báthory Gá
theológiai doktor,evangelikus s
perintendens,a kálvin-téri temp
tervrajzát tartja kezében.Elsőr
müvészi alkotás.Biztos rajz,kif
talan anatómia.A merev tekintet
Fügernél,s bécsi és pesti egyéb
társainál ritkán látható,a szem
a plasztikus arcvonásokkal,s a
te Leonardora emlékeztető kézta
sal jellemzett belső,markáns eg
ség árad.Valószinüleg az ő müve
"Joannes Nep.Beer Dr Med" aláir
ellátott,de sem szignaturát nem
sem a kiadót meg nem jelölő,
az előbbivel stilusban teljesen

Schauff János

Lód

Meller Simon: A magyar
művészet kialakulása a
XIX. sz. első felében
Művészet 1911. 178. l.

374.

a nézve látható. Vállaira omló hosszú
s kis bajusza fekete, szeme barna, szakálla
udöjé körül van csavarva, atillája s mentéjé
szatja ékköves. E zászlódisz hátlapján
s" van ábrázolva, a mint összetett kéznel
icsfény vepi körül, fejkendője fehér, pa-
ríjjú ruhája piros.

· 29·5 : 19·1 cm.

ren 1 - jen

L186.

Schauff Nep. Janos
unkereskedő majd
könyvkiadó
Pozsony 1786–1800.

l.

Steinhofer
I. 81. l.

Schauff Johann
Nepomuk

Thieme Becker

XXIX. 591, 592.1

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

< Schauff, Joh. Nep >

< ? > Grundbegriffe zur schönen Baukunst und schicklichen Anwendungen der äusserlichen Verzierungen an Gebäuden. Wien, 1806.

ÖT SETTECENTO-FESTŐ KIÁLLÍTÁSA

Palazzo Massimo dalle Collonne termeiben az „
művészeti cég a XVIII. század, a Settecento műv
ölelő negyedik kiállítását rendezte meg. A megel
évben tartott kiállítások a velencei XVIII. századi
szetet, a velencei XVIII. századi művészetet ál
Giuseppe Berna dino Bison műveit ölelték fel.
kiállításon a bergamoi *Giuseppe Ghislandi*, máskép Fr
a bolognai *Giuseppe Maria Crespi*, máskép lo Spagnol
Alessandro Magnasco, máskép il Lissandrino, a
Giuseppe Bazzani és a bresciai *Giacomo Ceruti* s
A mintegy kiállított száz kép magángyűjteményekbő
amelyek különben nemcsak a nagyközönség, de még
számára is többnyire hozzáférhetlenek. Legjobban
legértékesebb művésze a kiállításnak kétségtelenül
„La Sinagoga", „La Dottrina cristiana nel Duomo
és a „Predica ai quacqueri" c. hármas kompozíció
Brass gyűjt., Velence), vagy Pulcinella és Colombir
a mester legjobb idejéből, felcsillanó fényekkel telí
galmas csoportokat ábrázoló, igazán barocchetto-s k
valók. *Crespi* művészetében a rokoko polgári intim
még a barokkból visszamaradt nagyvonalú megoldá
nösen a vallási ábrázolásokban, erősen keveredne
munkásságának és hatásának részletesebb feldolgozá
tartozik a művészettörténeti irodalom. A fejlődés sz
ból jelentősége azonban nem csekély, elég ha megg
hogy Piazzettára és Longhira mily nagy hatással volt.,
ismertebb képén kívül (Róma, magángyűjt.) több
vagy szabadba helyezett zsánerjelenettel, vallásos ko

Schauff Johann Nep.

l.

Zádor – Rador

21 – 22. l.

Schauff János

pozsonyi rajztanító

1804.

Irod

z

Verbényi (Veszelka)

László dr: A soproni rajziskola története - Soproni Szemle

1939. 62. l.

Schauff János

1804

vöd
2

Balás Reformkor

2. l.

Csokonai Vitéz Mihály kiadatlan

versei X. 129, 130.

< Schauff, Johann >

< > Beyträge zu einer künftigen Kunstgeschichte von Ungarn.

Schedius' Zeitschrift von und für Ungern

1804.

A RÓMAI MAGYAR ÖSZTÖNDÍJAS KIÁLLÍTÁSA. A római magyar Akadémia ösztö szei az idén is megrendezték a szokásos évi bemut kat az Akadémia termeiben. A kiállítást Viktor E király és császár nyitotta meg, aki Biggini nemz és Polverelli propagandaügyi miniszter kíséretébe A magas vendégeket Máriássy Zoltán quirinali ı és Genthon István, az Akadémia igazgatója fogadta

A kiállításon hat festő és két szobrász vett ré között kétségkívül legfejlettebb *Cziráki Lajos*, akine nól" és „Holdfény" c. képein finom lírai lelkülete, nális készsége mutatkoznak be. Gyengéd tónusok előadott képein érett művésznek bizonyul. *Somlai C* ünnep" és „Sárkány eregető fiúk" c. képei kifeje színezésükben nem közepes tehetséget árulnak e „Tavasz a vurstliben" és „Külvárosban" c. olajkép megfigyelést és jellemző készséget mutatnak. C mint Somlai, az akvarellel is próbálkozik. Érdekes Ősznek egy kis háromosztató „Oltárterve", am tartózkodása révén a régi olasz művészet hatása Ügyesen kezeli az akvarellt *Szabó László*, akinek tónusainál egy kis világosodás, könnyeddé válás teljesebb kibontakozásához vezethet. Kevésbbé ré mindig friss és könnyed *Őszné Spányi Ilona* vízfesté *Szuchy Tibor* tametszetével, temperaképével („Isol valamint üvegablakhoz készült vázlatával adja t bizonyítékát.

A szobrászok között *Matzon Frigyes* az éretteb tabb művész. Arcképszobrai, valamint „Rémület" dolna" c. kompozíciói biztos mintázási készsége formalátást árulnak el. „Hősi emlékműhöz" és az „Katona" emlékművéhez készült vázlatai alapján szabású feladatok megoldására is képes. *Laborcz Fere* kis számú szobrászi műve egy még erősen gondolkoc művésszel ismertetnek meg, aki azonban a szobrászi felvetésében és megoldási kísérleteiben helyes ú

Valamennyi kiállító művész munkásságán a ró

Schauff János

a pozsonyi főnormáliskola rajzmestere

wód

Vámos Hagyományok

172. l. 173. l.
190. l. 193. l.

T. 6317.

én van a köröndökkel és bástyákkal
a város terül el, melynek épületei
lőtért pedig négy lovas alak és egy
lirata a lebegő mondatszalagon:

6.6 : 11.2 cm.

Schauff János

Pozsony XVIII. u.

l.

Novák IV. 21. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B
Telefon József 8-53.

Schauff János

pozsonyi rajztanár

az 1780-as években átvette Löwe Antal ulmi könyv-kereskedő 1784-ben alapított nyomdáját. Schauff a nyomdát 1802-ben Belnay György Alajos akadémiai tanárnak adta át.

Firtinger

53. l.

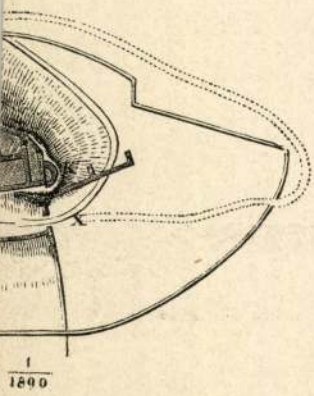

$\frac{1}{1890}$

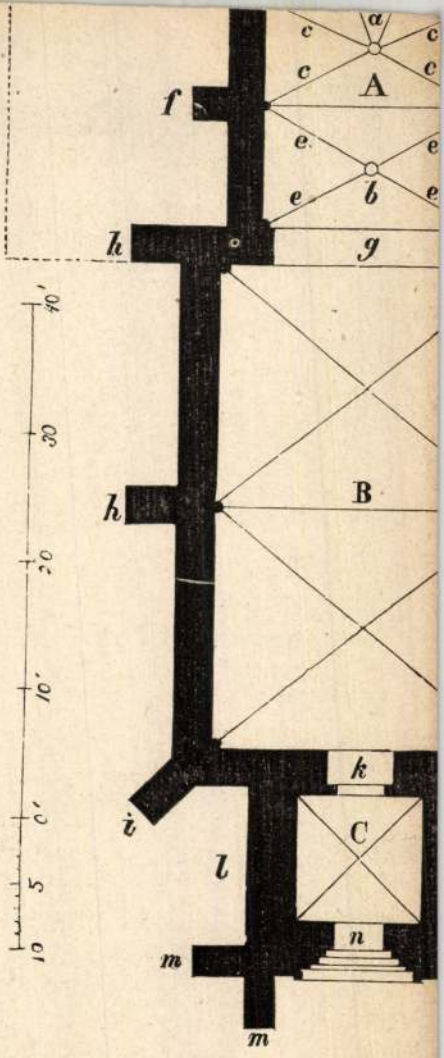

18.

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

Franklin-Társulat nyomdája

Schauff János

l.

Biró Kovács

8. l.

Schauff Jaurs

l

Novák V. 71. l-

Schauff János

pozsonyi rajztanitó

l. Dívald 1927

145. l

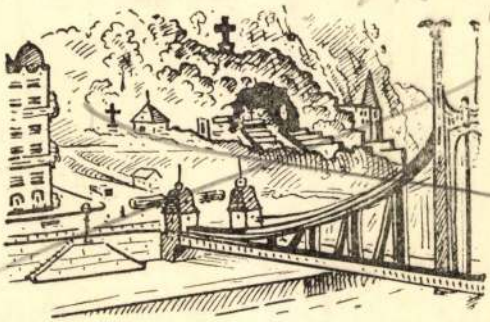

Budapest, póstabélyeg kelte.

A hitélet elmélyitésén és az áldozatos hazaszeretet megerősitésén munkálkodó egyetlen magyar alapitásu szerzetesrend: a Pálos-Rend nevében, mély tiszteletünk és nagyrabecsülésünk kifejezése mellett bátorkodunk az emlék-hangverseny VÉDNÖKÉÜL felkérni.

Méltóztassék bennünket a védnökség elfogadásáról és helyigényléséről értesiteni.

Hazafias és pálos üdvözlettel:

P. Bernyő Gyula

perjel, rendfőnöki megbizott

Schauff János

1790

l.

Hajléh 1937

2 n. 96. l.

A Magyar Művé
utján 2, ajándék utján 92, ös

Schauff János

Nületett 1757-ben Herzmannmiestegben † 1810-ben Pozsonybem. A pozsonyi főnormáliskola rajzmestere volt. Jos építészeti és vallási tárgyú műveket, volt könyvnyomdája és könyvkereskedése is.

Kemény Lajos

Hefele Menyhért 1716–1794. Pozsony 1915.

Művészet 1904. 3. n.

Schauff János

pozsonyi rajzlanár

rvad

Hekler Mill Tört

130. l

Philippus bronzeirne VII. 194.

szövarch : 20.- 42.lap

Schauff János.

Pozsonyi rajzmester felhivást tett közzé egy magyar müvészeti akadémia alapitására. 1804-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Schauff János,

A század elején egy művészeti tanintézet hiányát 1804-ben cikket tesz közzé:Zeitschrift von und für Ungarn, c. folyóiratban melyben vidéki muzeumok felállitását ajánlja, stb.

dr.Bíró Béla: Pesti művészeti közélet száz év előtt. Képzőművészet, 1930. 35.sz. 233-242.l.

SCHAUFLER György egri kőművespallér. Feltehetően azonos Schaufler Józseffel és az 5 db szignált templomterven kettős keresztnevének György változatát használta. Alátámasztja ezt a feltevést hogy Schaufler József 1769-ben végrendelkezik, adataink szerint pedig Schaufler György 1769 március 19-én 7o éves korában hal meg. Felesége Szantner Franciska, aki nyilván Szantner Ferenc neves egri kőművesmester nővére lehetett.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

SCHAUFLER /SCHAUFFLER/ József egri kőművessegéd, majd kőművespallér. 1752-ben --+ Walner egri kőművesmester legényeként működik. 1753-tól szerepel 1766-ig az adóösszeirásokban. Már 1753-ban a város IV. negyedének 4. fertályában házbirtokos. 1769-ben kelt végrendeletében intézkedik két háza felől. Ő készitette és aláirásával ellátta a nyilván mesterremeknek szánt templomtervet, amely az egri érseki levéltár-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

ban található. A pompás hatalmas kupolával ékeskedő templomterv első közlése: Voit: Egri főszékesegyház 1933. —+ Schaufler György.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Schauffler József, egri kőműveslegény

Az egri megyei kórház épitkezésenél 1732-ben dolgozott. 192.o.

Ringelhann Béla: Az egri megyei kórház. 189.o.

Az Egri Múz. Évkönyve. IV. Eger. 1966

-1-

M.D.K.

Schaufler József, egri kőműves segéd majd kőműves paller

1725-ben G.B. Carlone mellett dolgozik a püspöki rezidencián, 1752-ben Valner legénye. Az adóösszeírásokban 1753-66-ig szerepel. Hártulajdonos, 1769-ben helt végrendeletében két háza felől intézkedik. Halotti levele 1769. márc. 19-éről, György névre szól, ezi 70 éves korában halt meg, de feltéretőleg ugyanarra a személyre vonatkozik. ./.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 394. old.

M.D.K.

Schaufler József,

... Szerző az Adattárban lelkesen méltatja a Schaufler aláírásával fennmaradt s az egri érseki levéltárban őrzött „helyi viszonylatban legnagyobbszabásu templomtervet", melynek alaprajzát ugyanezen az oldalon közli is. Véleménye szerint nem a szérescgház, hanem a minorita templom kivitelre nem került alóterve volt. x)

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 394. old.

x) Feltűnő, hogy ezt a kiváló képességű kőműves pallért szerző a szövegrészben meg sem említi, még a művészatyafiság fejezetében sem, ducára, hogy Szantner lány volt a feleségé. Bné.

M.D.K.

Schauffler József, egri kő~~faragó~~ műves pallér

nevét Carlone egri irgalmas rendhár építésével kapcsolatban (1732) említik: Később Valner kőműves mester legénye. Neve az adóösszeírásokban 1753-66 hört szerepel

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső,
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

317. old.
+394. "

360. á

-1-

H.D.K.

Schauffler József, egri pallér

nevét abból az alkalomból említi a szerző, hogy Rein Wunibaldus órás 1769-ben a Váralja utcában a mellette lévő kárban lakott. Körben megjegyzi, hogy Schaufflert „a minorita templomhoz készített nagyszabásu építészeti terveiből már ismerjük." A minorita templom részletes tárgyalásánál - 169-174. old. - azonban egyéltalán nem említi.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

./.

268.

-2-

M.D.K.

Schauffler József, kőmüves mester

az Adattár részletes felsorolása szerint 1725-ben G.B. Carlone mellett dolgozik, mint pallér a püspöki rezidencián. 1752-ben Valner, kőmüves mester legényeként működik. A városi összeírásokban 1753-66-ig szerepel. 1755-től saját háza van. „Ő készítette és alá írásával látta el a helyi viszonylatban legnagyobbszabása templomtervet, melyet az érsekleveltárban őriznek." Újabb vélemény szerint a pompás, hatalmas kupolával éheshedő

./.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 394. old.

M.D.K.

Schauffler József (Körös) könnuvesmester

... templomterv, nem a széres oglházhanem a minorita templom számára készült. Szerző - ari a kérdést elsőner már 1965-ben felvetette - Act. Hist. Artium - itt is a minorita templomhoz készült tervként közli az alaprajzot és a metszetet.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 394.old.
360., 361. á.

Schaffler József

1732-ben Giovanni Battista Carlone palláro-
ja, a minorita templom egy tervezője. /Eger/

Voit Pál szerk.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

384 l

Schauffler József

Kőműves polier alkotta az egri minorita templom kupolatervét. 1755-ben Eger lakója.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II köt.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

2710

Schauer József

egri aranyműves 1773.-ban.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

350 Ft

Schauschek Árpád, grafikus

Az Orsz.M.Kir.Iparmüvészeti Iskola tanarai,tanársegédei/segédtanarok/,-Schauschek Árpad,-1887-1896.-Ekitményes rajz. 52.old.

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Ipar,üv.Iskola/1880-1944/oktatási rendszaere és ~~xxxxx~~ 37.old
forrasai

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

SAMUEL SCHAZL, patkolókovacs

Sopron, Hosszusor, 1799/2.-Lakberendezésének felsorolása 141.old

D.ASKERcz Eva: Polgari otthonok a 17-18.szazadban Sopronban 89.old

ARRABONA, A Győri Xantus Janos Muz.Evkönyve. 18. Győr. 1976

Schaur Fülöp

Körnives

Sopron

171 g. maj. 5. polg. eskü

Hází

Megsemmisülten esett hátra székében.

NDK

Schaur Péter udvari mérnök

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

M. D. K.

SCHAURER, Mathias asztalosmester

Vopel S. alkalmazottja 1805

Z-S. Vopel 210.

Schauschek Árpád

ékítményes rajz tanára
1887 – 1896.

Éimisk 1930. 77. l.

Schauschek Árpád

lásd

Lex Magyar Társ

491. b. l.

Dr. Wilhelm Hoyer

Leipzig

Lex Klopfer

Vgl. B. I.

Schauschek Árpád

arck repr.

Lex Magy Társ

65. tabl.

SCHAUSCHEK *Árpád*, művészeti író, műegyetemi tanár, * Szeged 1863 febr. 13. A bpesti iparművészeti iskola tanára volt, 1895 óta a műegyetemen tanította a rajzot. Több önálló művészeti munkát adott ki. Henszlmann Imréről szóló művét (1917) a Kisfaludy-Társaság a Somogyi-díjjal tüntette ki.

Sz. J. II 4171

tu rompais — vous rompiez
il rompait — ils rompient
elle rompait — elle rompient

7. L'appartement

1.) Vos parents à quel étage demeurent-ils ?
Mes parents demeurent au second étage de la maison
2.) Combien de pièces a votre appartement ?

Schauschek Árpád

1881/82 - 1886/87

Ferképzőintézet
129 l.

TÖRÖK MŰVÉSZET, l. *Mohammedán művészet.*

TÖRÖK FÉLFAJANSZOK. A keleti

Schauschek Árpád

Lásd

Révai XXI. 740-l

m.

Méltóságos

Dr Gerencsér Tibor úrnak

egyet. ny. o. tanár

H

Schauschek Árpád

Szül. Szegeden 1863 febr. 13. Rk.

1882/83. I. I. szakosztály

1882/83 II. " "

1883/84. II – III. szakosztály

Hollandia VII. 207

Életrajza

láid

Reváilet

16 K. 6/8 l.

meg nem illeti. Ezek néhány napra terjedhető rendkivüli szabadságidejét az előadó, a 8 napon túl terjedőt pedig, az előadó véleményének meghallgatásával, esetről-esetre az orsz. főfelügyelő engedélyezi.

A hivatalszolga évenként 8 napi rendes szabadságidőre tarthat igényt, melyet azonban csakis az előadó hozzájárulásával s csak az általa megállapított időben vehet igénybe.

4. §.

Az Országos Tanács és Országos Főfelügyelőség kinevezett tisztviselői és a Szolgálati Szabályzat 9. és 10. §-aiban megnevezett alkalmazottai tartoznak a hivatalos órákon a hivatalban pontosan megjelenni s ott teendőiket lelkiismeretesen végezni. Betegség vagy egyéb elháríthatatlan akadály által okozott elmaradásukat lehetőleg a hivatalos órát megelőzőleg, de legkésőbb 24 óra alatt az előadónál vagy helyettesénél bejelenteni, illetve igazolni kötelesek.

A hivatal kinevezett tisztviselői s minden egyéb alkalmazottai magánlakásaik címét az előadónál bejelentik.

Schauschek Árpád

Szül. Szegeden 1863 febr. 13

Rk. Reálisk. egyetl. Budán

műveszmövendék

1881/82 I. első szakosztály

1881/82 II. " "

1883/84. I. III. szakosztály

Hohenzollern-Museum VII. 211.

Schauschek Árpád

Szül 1863 febr. 13 szeged

1884/85 I. – III. szakosztaly

1884/85 II " " –

1885/86 I. vendéglát –

1885/86 II. " " –

Hölzigl Josef II. 229

Schauschek Árpád

Kül. Szegedén 1863. okl.
rajstamtó.

1886/87. I. vendéglat

1886/87 II. " "

1887/88 I. " "

Hollandia Tv. 187

Schauschek Árpád

1881-ben jött fel Ocsa
azon látta a Nemzeti Mú-
zeumban 5-6 drbot.
József Főherceg ajándékai

~~90~~

91

Přeztus levétele a kereztről fáklyafény mellett. - Bartsch 83, Rovinski 83 I.

Rézkarc és rézmetzet.

119

0

Schauschek Árpád

rajz tanár

l. élet

Karczagmagyállam

839. h.

alma il Vecchio.

Veneziaban 1528 július 28 és
8 közt.

gy és ker. szt. János.

ornátusban áll szt. Lőrincz,
kezében mutatóujjával szét-
pálmát tart. Közelében balról
öt, jobbjában törött lándzsá-
ösén piros kereszttel és lábai-
dig keresztelő szent Jánost
a mutat, míg baljával piros
övid kecskebőrköntös látszik.

. — Lelt. sz. 1141. — Vétetett
ninitől 14000 lirán (12558 K).
ber 17-én (279–94). — Az el-
márczius 26-iki 12620 és az
min. előadmányi ivet.
ajstr. 6. l. — Verzeichniss N° 4.

III

43 (1141)
643 (399).

: 43

Schauschek Árpád

Schauschek Árpád c. rk. tanár: 1. Résztvett a Közoktatási Tanácsnak. az új középiskolai tanterv ügyében kiküldött egyik albizottsága ülésén. 2. Nekrológot mondott, majd emlékbeszédet tartott a II. ker. Toldy Ferenc reáliskola volt iskolatársai egyesületének ülésein dr. Kürschák József műegyetemi tanárról, vázolva az elhúnyt tanulóéveit és egyéniségét. 3. Az Egyesült Ker. Nemzeti Liga osztály előadás-sorozatában felolvasta eredeti adatok és visszaemlékezések alapján írt tanulmányát a „Régi magyar tisztviselőkről".

József műegy. 1933/34. 62. l.

A magyar királyi József-műegyetem Tanácsa megillető-déssel és mély fájdalommal tudatja, hogy

K. JÓNÁS ÖDÖN

okl. gépészmérnök, az általános géptan és géprajz nyug. ny. r. tanára, m. kir. udvari tanácsos, a műegyetem gépészmérnöki osztályának 1898/99—1900/01-ig volt dékánja, továbbá az 1905/06—1906/07., valamint az 1910/11. tanévekben a műegyetemnek volt rektora, a Ferenc József-rend csillagdíszítményes középkeresztjének, a Nagy Szent Gergely-rend parancsnoki középkeresztjének és a kormányzói érem tulajdo-

Schaůschek Árpád

a szabadrézírajz cimz.
rk. tanára a kir.
József-műegyetemen
Bpest.

1880/81-ben végezte az
alábbi iskolát
Jánosi II. ker. reálisk

116. l.

artalma:

nov. hóról.

Nemzet köznapi	
" vasárnapi	
nház, Irodalom	3
Magyarország	4
ort	2
ejtvény Ujság	

makulatura

kgr.

drb csomag

T.

EUROPA

film, könyv, lapterjesztő és könyvkiadó
raktára

BUDAPEST,
VI., Eötvös-utca 4

Schauscher Árpád

irodalmi működése
felsorolva

lárd

János II. ker reálisk
128. l.

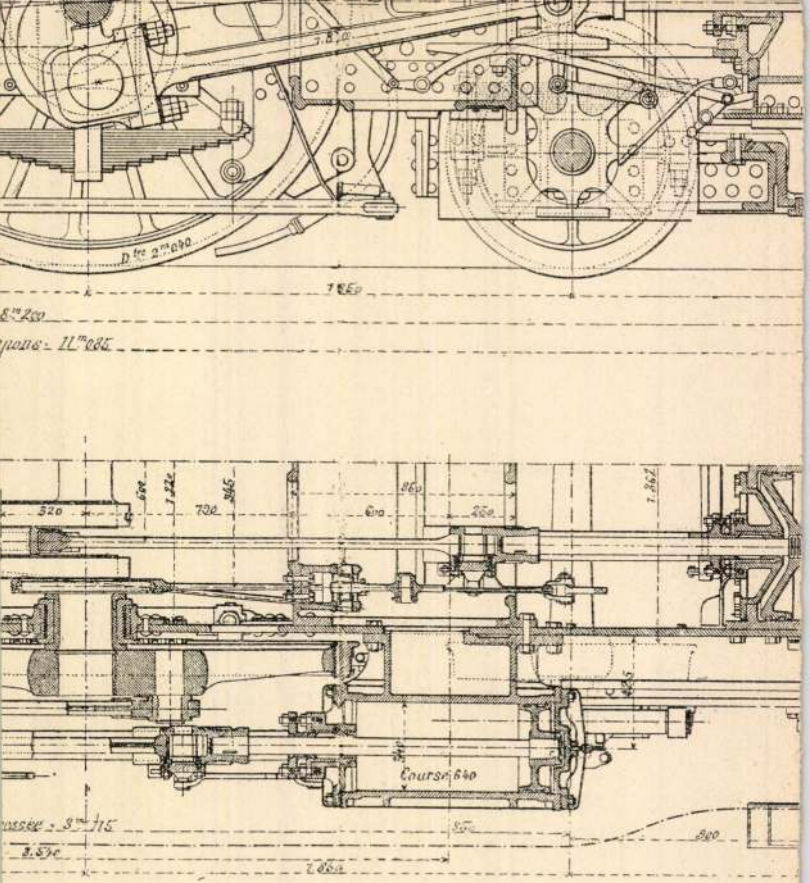

vjának hosszanti metszete és alaprajza.

Schauschek Árpád

rajztanár

l.

Zelovich József [illegible]

195. l

4

ii. Zôl.

Schauschek Árpád

rajztanár
a minegyelemen

Vrad
vs

Megfagyott Muzikus

1909 30. l. torz-
keppel

st, 1930. évi február hó 1.-én.

elt Művész Ur !

2. évben festett arcképét szeretném
sef számvevőségi főigazgató úr Ömél-
m Művész urat, hogy a szóbanlevő
l a célból a nálam levő képet hivata-
Lánchid utca 2. I. em. 2. :/ déli

Schauschek Árpád

Karikatúrája

repr.

Megfagyott Muzsikus

1921. 50 l.

Schauschek Árpád

(írói neve Donátfi)

rajztanár

vrod

Hollós Károly: A művészeti oktatás és rajztanítás legújabb mozgalmaira vonatkozó megjegyzések. Kolozsvár 1905. 23.l. 27.l. 30.l. 34.l. 37.l. 39.l. 40.l. 41.l. 47.l. 49.l.

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **JANUÁR** 5. hét

26 Vasárnap	Polikárp *Vanda*
27 Hétfő	Arany Sz. J. *Lothár*
28 Kedd	Nol. Sz. Pét. *Károly*
29 Szerda	Szal. Sz. Fer. *Adél*
30 Csütörtök	Martina *Mártonka*
31 Péntek	Bosco Sz. J. *Virgilia*
1 Szombat	Ignác *Ignác*

FEBRUÁR

K

~~Hensselmann M~~

Schauschek Árpád

Tovább

Sch.-nek H-ről szóló tanulmányát az alábbi társaság 1917-ben pitalmazta –

Kéky Lajos: A nagyvés Kisfaludy-Társaság (1836–1936) Bp. 1936. 225. l.

85. kép. *Lorenzetti, Ambrogio: Mózes.*

Gerevich PA, 224. l. (Luca di Tomé). — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l.

LUINI BERNARDINO (milánói festő 1475 körül—1530) KÖVETŐJE

Krisztus keresztelése

Fa, olaj, 113×85 cm.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

1224

1224. Gi

Sz. Colbordolóban 1440 előtt.

Madonna a gyermek

Kagylóval és virágf
nuson ül Mária a gyermek
delő alexandriai szent Ka
Péter vértanu áll fejébe ék
tőrrel és összetett kézzel.
mögött kerékbe-törő készül
pedig pálmával, angyal rö
fejét dicsfény veszi körül;

»*M*« és »*A*« betük közt, k
»O . MA . TER . DEI . ME . ME . TO .
szöveg olvasható. Az oszlopcs
A háttér hegyes vidék.

Fa, méretei 171 : 145 c
1895 július 4-én E. Costanti
Elszámoltatott 1895 augusztus
molásra nézve lásd az 54347-
61301 sz. min. előadmányi ív
1900 november 28-iki 4561
26-iki 373 eln. sz. leirat (46

Kifüggesztésére vonatkoz
ban. 1906: III. 85. *Giovanni*
1906, 1910: III. 85. *Giov*
saints.

Jegyzet. L. az 1896-ik
Nº 142. — Preisliste Nº 142

Vét 1895

Schauscher Árpád

rajztanár

l

Denes Jenő

Körösfői Kriesch

Aladár. Bp. 1939.

27. l.

ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

Schauschek Árpád, műegyetemi c. ny. rk. tanár, nyug. középiskolai igazgató, v. tudományegyetemi meghívott előadó, a Kir. Iparművészeti Iskola volt r. tanára, az Orsz. Közoktatási Tanács volt tagja, a Nemzeti Munkavédelem díszjelvénnyel kitüntetett tagja; a II. ker. E. Keresztény Nemzeti Liga osztály-alelnöke. Műegyetemi ny. rk. tanári címet kapott 1901. október 5-én; az V. fiz. oszt. jellegével felruháztatott 1925. július 28-án; az V. fiz. osztályba 1927. november 1-i hatállyal kineveztetett 1928. február 16-án. *II., Batthyány-u. 65.*

Schauschek Árpád

Józsefnádor tájék. 1940/41.

52. l.

Laszgallner Oszkár, okl. építészmérnök, okl. rajztanár, beosztott középiskolai rendes tanár, a szabadkézi rajzi tanszék helyettes tanára. *Budafok, Horthy Miklós-út 71.* (L. 14. pontnál is.)

Nemesdy József dr., okl. mérnök, műszaki doktor, MÁV műszaki tanácsos, „A pályafenntartási munkák és munkáltatási rendszerek" című tárgykör magántanára, helyettes tanár az út- és vasútépítéstani tanszéken. *Mátyásföld, Kárpát-u. 9.* (L. a 11. pontnál is.)

vitéz Vásárhelyi Boldizsár dr., okl. mérnök, közgazdasági mérnök, közgazdaságtudományi doktor, kereskedelem- és közlekedésügyi miniszt. műszaki tanácsos, helyettes tanár az út- és vasútépítéstani tanszéken. *XI., Budafoki-út 20.* Távbeszélő a minisztériumban: 166—200, a tanszéken 258—602.

Gépész- és vegyészmérnöki kar.

Binder-Kotrba Géza dr., okl. vegyészmérnök, műszaki doktor, műegyetemi c. ny. rk. tanár, adjunktus, az erjedési iparban használatos mikológiai vizsgálatok magántanára és a technikai mikológia meghívott szakelőadója, helyettes tanár a mezőgazdasági kémiai tanszéken. *XI., Tarcali-u. 16.* (L. 10., 11., 12. és 16. pontnál is.)

ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

Schauschek Árpád, műegyetemi c. ny. rk. tanár, nyug. középiskolai igazgató, v. tudományegyetemi meghívott előadó, a Kir. Iparművészeti Iskola volt r. tanára, az Orsz. Közoktatási Tanács volt tagja, a Nemzeti Munkavédelem díszjelvénnyel kitüntetett tagja; a II. ker. E. Keresztény Nemzeti Liga osztály-alelnöke. Műegyetemi ny. rk. tanári címet kapott 1901. október 5-én; az V. fiz. oszt. jellegével felruháztatott 1925. július 28-án; az V. fiz. osztályba 1927. november 1-i hatállyal kineveztetett 1928. február 16-án. II., Batthyány-u. 65.

Schauschek Árpád

Pr József műegy 1938/39. II.
53. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **AUGUSZTUS** 32. hét

1 Vasárnap	Vasas Péter *Vasas Péter*	
2 Hétfő	Lig. Alfonz *Lehel*	
3 Kedd	István *Hermina*	
4 Szerda	Domonkos *Domonkos*	
5 Csütörtök	Havas B. A. *Oszvald*	
6 Péntek	Úr színvált. *Berta*	
7 zombat	Kajetán *Ibolya*	

Schauschek Árpád

ÉPÍTÉSZMÉRNÖKI OSZTÁLY.

Schauschek Árpád, műegyetemi c. ny. rk. tanár, nyug. középiskolai igazgató, v. tudományegyetemi meghívott előadó, a Kir. Iparművészeti Iskola volt r. tanára, az Orsz. Közoktatási Tanács volt tagja, a Nemzeti Munkavédelem díszjelvénnyel kitüntetett tagja; a II. ker. E. Keresztény Nemzeti Liga osztály-alelnöke. Műegyetemi ny. rk. tanári címet kapott 1901. október 5-én; az V. fiz. oszt. jellegével felruháztatott 1925. július 28-án; az V. fiz. osztályba 1927. november 1-i hatállyal kineveztetett 1928. február 16-án. II., Batthyány-u. 65.

Programmja, A m. kir. József nádor műszaki és gazdaságtud. egyetem az 1937/38. tanév első félévére 45. l.

Thiering Oszk
c. ny. rk. tanár, n
veztetett 1924. ápr
gári hadiérem tula
szerkezetének és
kapott 1922. május

Varsányi Emi
mányfőtanácsos,
Jelzálogintézet R
a Felsőház tagja,

(Schauschek Árpád)

Könyvei

1) Székely Bertalan emlékezete. Bp. 1911.

2) Rauscher Lajos emlékezete Bp. 1916.

Lyont (1966 a és 1967 a.)

fehéregyházi, magyk
ról felvételeket kés
ságban a hazai mu
való szeretet ápolás
hatásainak fokozás
m. kir. Miniszter Úr
lyéből ifjúságunk p
sokszorosíttassak is.

Kereskedelem
méltósága méltányo
a hazai műemléke
jelentőségét és jelen
műemlékekről kés
lott bizgalmát, f.

(Schauschek Árpád)

cikke

( ) Székely Bertalan emlékezete. Rajzoktatás. 1910. 7. 4.

Schauschek Árpád

Szíhely Bertalan tanítványa volt.

Szíhely Bertalan válogatott műnyelvi írásai. (Vál.-és bev.: Makay Tamás.) Bp. 1962. Képző műv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A műnyelvhasználat forrásai.) - 20 l. l.

Schauschek Árpád

vizsaemlékezése szerint Székely Bertalan nem adott olyan ~~feladato~~ kompozíciós feladatokat tanítványainak, melyek festőileg nem tolmá-nolhatók.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Tanló.) Bp. 1962. Képző műv. Alap. Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) Dev.: 27. l., 198. l.

MDK

Schauschek Arpád

Schauschek Arpádnak Henszlmann Imréről szóló tanulmányát az alábbi társaság 1917-ben jutalmazta.

Kéky Lajos: A százéves Kisfaludy - Társaság /1836-1936/ Bp. 1936. 225.l.

Schauschek Árpád

MDK

~~Kovách Géza~~ 1887-96 ékitményes rajz

~~1886-1887~~

Az Ipm. Isk. ,,, tanárai ...szakoktatói... 1880-1930
Iparmüv. Isk. Évk. 1934-36. Bp.1946. 45 l.

Schauschek Árpád

d.

Normál-

fejéten .....
felvettem.-

Kérem
zen összeget, a
külisegemre és
való tekintettel
ványozni méltó

Bpest. 1914. 4/2-a

Uj lakci

MDK

Schauschek Árpád, müegy.c.rk.tan.

Nyug.középisk. igazgató, a kir. iparmüv.isk. volt tanára stb. müegyetemi rk.tanári címet kapott 1901 okt 5-én. II. Batthyány -u.65. Meghalt 1942.jun.1.

Címzetes rendkivüli tanárok. -Epitészmérnöki oszt.

József nádor 1941/42. 34-35.l.

és

Alig 48 órai szenvedés után elköltözött vár
[illegible] az élők sorából a Tiszántúli Református Egy
nkás
dolgo
és élé
leti ta
ereste f
feleség
rás püs
al —
szerin
ízben
adját, a
nem tu
zett mi
att azo
hogy az
5 órára
rkezése
ék és h
ni m. ta
ila. Ner
az volt

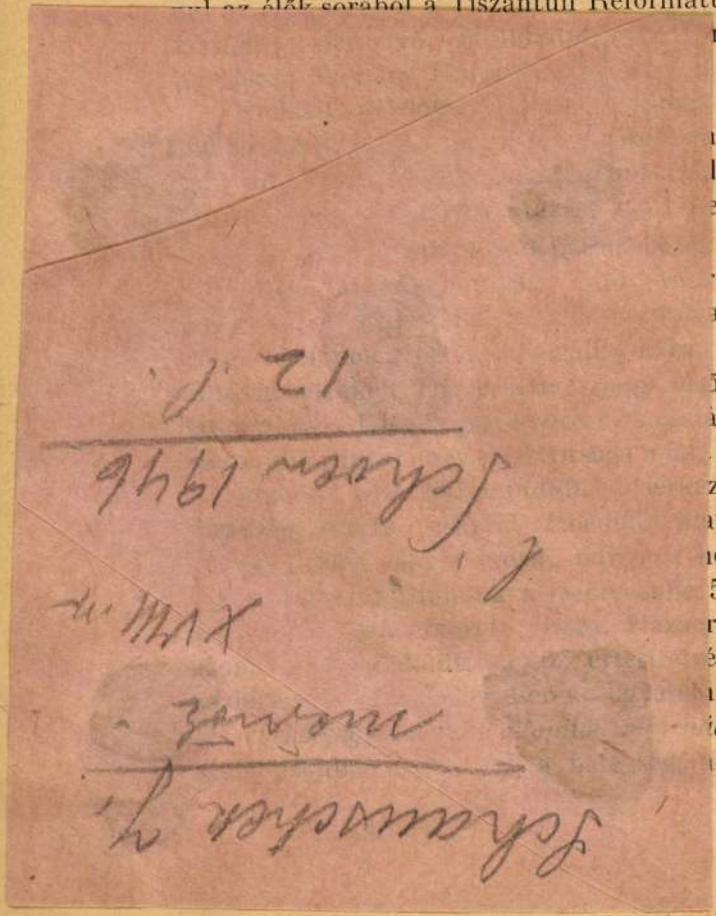

ülső és belső teljes megújítása jelzik mara-

a volt a kunhegyesi képviselőtestületnek és
ak.
és karitatív intézménynek megalapítója és
unkának odaadó művelője.
Bejárta Ausztriát, Svájcot, Német-, Olasz-

éhai Kérészy Barna tiszanánai lelkipásztor,
nya. Három leánygyermeke van ; valamennyi

Kiss Ferenc és Dr. Révész Imre után Makláry
é.
ső püspöknek legteljesebb bizalmát bírta és
akadatlanul dolgozó nagy püspököt minden-
merhette és szerethette meg Makláry Károly
történt, hogy a nagy püspök halála után a
a debreceni fényes multú püspöki székébe,

nyes külsőségek és szívet melegítő bensőség

tettvággyal, alázatos hittel és bízó remény-
amikor a tisztelgő küldöttségek véget érni

(Schauschek János)

építész cikke

( ) Középkori lakóházak maradványai a budai várban.

Kny. Technika.
4. r. 15 kép 9 l.
Ap. 1940

Gent (1968)

ságú

ter Gyula Úrnak,

kek Orsz. Bizottságának Elnöke

Budapest.

l. felső épitő ipariskola növendé-

i szünidőben tett kirándulá-

erk Ernő felsőipariskolai ta-

ése alatt a szászkézdi, szász-

(Schauschek János)

cikke

(4) Középkori lakóházak maradványai a budai várban.

Technika 1940. 6. f.

Abrahám.

Szentiványi Gyula
irnak

Budapest

Lágymányos utca 1

(Schauschek János)

építész cikke

(:) Középkori lakóházak maradványai a budai várban.

Technika 1940.

A m. kir. vallás- és kö

szeptember hó 6-án 55.5

osztályához intézett re

Utasitom, ho

azonnal utaljon ki dr. L u x

/Budapest, Hőgyes Endre-u.10.

vári Szent Mihály templom fe

Lap: Magyar Nap
Megjelent: 1949. [illegible]. 11.

93

Krisztus előtti csatorna a küszöb alatt

Feltárulnak Óbuda rejtett ősi kincsei

Az óbudai gázgyár munkásai két-három nappal ezelőtt mesésen gödröt vájtak. A föld szokatlanul könnyen engedett az ásónak és a munkások legnagyobb meglepetésére csakhamar emberi csontok és ókori kopors ók, hatalmas szarkofágok kerültek napvilágra. A gyár igazgatóság nyomban értesítette a szomszédos aquincumi múzeumot, ahonnan egy szakértő sietett a mészes-, illetve sírgödörhöz. Kiderült, hogy a gázgyári munkások több mint kétezeréves római temetőre bukkantak.

Tíz percig élt a múmia

— Naponta tucatnyi lelet bújik elő az óbudai földből — mondja *Schauschek* János, a múzeum mérnöke. — Egyik érdekesebb, mint a másik. A szőlő utcai csatornázás során például szintén régi sírokat találtak. Jelenleg a múzeum munkásai és a csatornamunkások együtt végzik a munkát, kettős sikerről: *a csatorna is épül, a betemetett sírok is feltárulnak.*

Megtudjuk, hogy

leggyakoribb lelet a cserépedény és a szarkofág.

Az emberi csontokat elküldik az Embertani Intézetnek. Múmia csak egyizben bukkant elő, — *tíz perc alatt, a jelenlévők szemeláttára hullott porrá a levegő hatására.*

— Egyedül

az utolsó hónap folyamán 800 új és ép lelet került napfényre

Ebben a számban nincs benne a töredékleletek száma — kapjuk a felvilágositást az igazgatóságon. Itt egyébként lázas munka folyik: a múzeumnak ötven (!) évvel nem volt restaurátora, aki a töredéklleleteket összeállitotta, vagy régi alakjukra visszakövetkeztetett volna. Ezt a munkát most kell pótolni.

Kétezeréves mérnöki asztal

— Volt a régebben kiásott leletek között három, amelyről senki sem tudta eddig megállapitani, mi is volt eredetileg, — meséli Szilágyi igazgató. — Most azután Schauschek mérnök megoldotta a talányt: az egyik egy meglehetősen fejlett technikáju *olajprés*, a másik egy *malom vasalkatrésze*, a harmadik pedig — jól tessék megfogózni! — *egy valódi mérnöki mérőasztal!*

A régi rómaiak magas technikai kultúrája mellett tanuskodik az

a Krisztus előtti csatorna,

amely az épülő Árpád-híd budai feljárója alatt húzódik. A feltárási munkálatok pillanatnyilag a Calvin-utca 14. számú házban folynak. Itt a padlózat alatt követik a csatorna útját, minden nappal néhány méternyivel tovább.

Az elénk táruló kép hallatlanul érdekes: *a küszöb fölött huszadik századbeli tapéta, a küszöb alatt két és félméterre Krisztus előtti szennyvízcsatorna.*

— A volt lakók persze nem is sejtették, hogy lábuk alatt kétezeréves csatorna húzódik — mondja Schauschek mérnök.

Ami a volt lakókat illeti, ők most a San Marco-utcában lakmak, ahol új, háromemeletes házak épültek a számukra. Valamennyi lakás központi fűtéses és mindegyikben van fürdőszoba.

Arab handzsár a patakmederben

De a leletek között nemcsak ókoriak vannak, van itt bőven *középkori is.* Két nappal ezelőtt például *Balogh* András szénrakodó munkás *egy török hódoltságkorabeli arab handzsárt vitt az aquincumi múzeumba.* A patakmederben találta és tüstént felismerte értékét. Nem dobta el, inkább a múzeumba vitte. Meg is kapta érte a teljes értékösszeget.

A kard, azon rozsdásan, ahogy találták, ott hever most a múzeum egyik polcán. Néhány nap mulva az igazgatóság átküldi a Középkori Múzeumnak.

(timár)

és sokatmondóan a me
ülő, ujságjába temetkező
veti a szemét. — »Volt n
zelve a jegy!« — lép erre
a kalauznő az elmerült
hoz. Az feltekint: »Ja...
adjon egy vonalat«.

A BAROSS-TÉRNÉL hason
a szür
az ellenkező perron felé
kezével feje körül kalapá
mutat. Valóban, egy szé
lapos hölgy áll ott és eln
figyeli az ablakon át a
forgalmát. Most már kiv
figyelek. A kalauznő vi
rakozik a már egyszer »lekezelt«
tömegen át a hölgyhöz. Mikor
megszólítja, az egy pillanatig
értetlenül néz, majd pénzt ke

40.000 forint. Három naponként
egy új pótkocsit lehetne belőle
vásárolni.

Kimu

az 1904 évi ... jegyzéke

zásokról, országos betegápolási p

sorszám	Folyó	Adókönyvi	Az adózó neve	lakhelye házszáma	Tartozás a megelőző évnegyed végéig K f	Tartozás a folyó összes K f	K
1	2	3	4	5	6	7	
1			Dr Bruck Vajda				
55			Gyula Ügyvéd				
94			Mihályné				
			összesen				

220 sz.-hoz.
1904

tisztítjuk.) Most *az ajtó- és ablakkeretek lemosása* következik. Ha barnák, akkor tiszta meleg vízzel mossuk és utána leszárítva, petróleumos ronggyal dörzsöljük át, hogy visszanyerjék fényüket. Ha fehérek, akkor szappanos, langyos vízzel kell lemosni és utána jól átdörzsölni szárazra.

A *deszkapadlót* forró szódás-szappanos vízzel sikáljuk, utána hideg vízzel mossuk fel. Ha azt akarjuk, hogy sárgás legyen a padló, úgy főzzünk a szódás vízben összecsavart szalmát.

A *bútorokat* bútorpasztával

lünk, legyen a mész jó sűrű. Fontos, hogy simára legyen eldolgozva. A lyukakat a festés előtt gipszeljük el.

Minden csütörtökön 8 oldalas

rádiómellékletet

ad a

Magyar Nap

A MAGYAR NAP ára rádiómelléklettel is csak 40 fillér

Schädl József
egerjesi áes

Kassa 1775

l. Arch. Ert
1916. 229. l.

gyakorlott polgári és katonai legfőbb ko

ellen harczoltak, aztán együtt szenvedték át
aló teljes kibékülés óhaja, hogy az 1867—8.
n létrejött kiegyezés szerint, a területileg
ított Horvát-Szlavon-Dalmátország Magyar-
országgal egy állami közösséget alkot,
szemben az osztrák örökös tartomá-
nyokkal. Közös ügyek: az udvartartás
költsége, a védrendszer, pénzügy, vasut,
posta-, táviró-, hajózás- és iparügy,
melyek Horvátországra nézve is a Buda-
pesten ülésező országgyűlésen intéz-
tetnek el. Ez országgyűlésre a külön
horvát tartománygyűlés szintén küld
(29, majd 40) követet. A többi ügyekre
nézve Horvátország önálló. Felelős kor-
mányát a bán vezeti; a magyar minisz-
teriumban pedig egy tárcza nélküli mi-
niszter képviseli.

Záradékul ide iktatjuk a magyar
király trónjának rajzát. Erről hangzottak
el rendületlen alkotmányos érzületével
fényes példát mutató, koronás királyunk
trónbeszédei; ezen fogadta felséges

Háromévi fegyházra ítéltek egy elöljárósági kezelőtisztet

Hogy károsította meg Avar László az autótulajdonosokat?

A büntetőtörvényszék *Máthé*-tanácsa ma ítélkezett *Avar* László és *Horváth* Gusztáv bűnügyében, akiket az ügyészség különböző bűncselekményekkel vádolt.

Avar — a vádirat szerint —, mint a IV. kerületi elöljáróság kezelője több autótulajdonost, mintegy 18.000 pengővel károsított meg.

Avar ugyanis elvállalta, hogy az *autótulajdonosok helyett befizetéseket eszközöl*, át is vett különböző összegeket, kiderült azonban, hogy *azokat elsikkasztotta*. Hogy leplezze visszaéléseit,

az elöljáróság könyveit is meghamisította.

További bűncselekményeit úgy követte el, hogy *motalkó-jegyeket szolgáltatott ki engedély nélkül.*

Horváth Gusztáv — a vádirat szerint —

felbújította Avart a motalkójegyek kiadására,

ezáltal *közokirathamisítást és megvesztegetés bűntettét követte el.*

A vádlottak a mai főtárgyaláson *részben beismerő vallomást tettek*, a bizonyítási eljárás során azonban kiderült, hogy *a vádbeli cselekményeket sorra elkövették.*

A törvényszék bűnösnek mondotta ki *Avar* Lászlót *folytatólagosan elkövetett csalás, közokirathamisítás és megvesztegetés bűntettében és ezért összbüntetésül*

háromévi fegyházra ítélte.

Megállapította *Horváth* Gusztáv *bűnösségét is*, őt megvesztegetésre való felbújtás és kétrendbeli közokirathamisítás bűntette miatt

héthónapi börtönnel sújtotta.

Az ítélet nem jogerős.

A kemény tél jelentős károkat okozott a vetésben és gyümölcsösökben

Lassan halad a hó eltakarítása a budapesti utcákról

A késő éjszakai órákban megindúló ujabb havazás a főváros lakossága körében érthető riadalmat keltett. A székesfőváros Köztisztasági Hivatala ugyanis eddig sem tudott megbirkózni a felgyülemlett problémákkal, elképzelhető volt tehát, hogy milyen állapotokat teremtett volna egy ujabb hózuhatag. Szerencsére azonban

az ujabb hóesés, amely mindössze 4 centiméteres magasságot ért el, nem párosult faggyal és pár óra alatt véget ért.

A háztetőkről lezuhanó hólavinák okozta balesetek azonban továbbra is egymást érik a főváros területén.

A közelmult napokban ennek a veszélynek az elhárítására elrendelték, hogy

a háztetőket a háztulajdonosok kötelesek megtisztíttatni a hótól, de ezt a munkát csak az éjszakai órákban lehet elvégezni.

Ez a rendelkezés a mai körülmények között tarthatatlan; lehetetlen ugyanis a házmestereket, vicéket vagy más alkalmi munkásokat arra kényszeríteni, hogy az éjszakai órákban felmásszanak a meredek, amellett jeges, síkos háztetőkre, ahonnan *könnyen lezuhanhatnak.* Érthető, hogy ennek a rendelkezésnek a felfüggesztését kérik, mert

végrehajtása életveszéllyel jár és súlyos tragédiákhoz vezetne,

másrészt *a nappali olvadás óráiban ezt a munkát veszély nélkül lehetne elvégezni.*

Ma délelőtt

a háztetőkről lezuhanó hógörgetegek inkább a külső perifériákon okoztak nagyobb számban baleseteket,

de a déli órákban a Semmelweis- és Gerlóczy-utca sarkán is történt egy súlyosabb baleset, amelynek *Köntös* József 30 éves villanyszerelő az áldozata, aki *súlyos lábsérüléseket szenvedett.*

A vetések állása

A gazdaközönség és gyümölcstermelők körében is *riasztó hirek* terjedtek el a legutóbbi napokban, amely szerint ólmos eső következményeként *valóságos jégréteg képződött a gyümölcsfákon, ami káros következményeket vonhat maga után.* A riasztó hírekkel kapcsolatban kérdést intéztünk a földmüvelésügyi minisztérium növényvédelmi osztályához is, ott azonban kérdésünkre olyan választ kaptunk, hogy

e pillanatig semmiféle nyugtalanító jelentést nem kaptak az ország egyetlen részéből is.

Ugyanezzel a veszéllyel kapcsolatban kérdést intéztünk az *Országos Gyümölcstermelők Egyesületéhez* is, ahonnan szintén *megnyugtató választ kaptunk*, vagyis hogy ezideig *semmiféle nyugtalanító jelentés nem érkezett a központba.* Az egyesület szakértőinek véleménye szerint ez

a rendellenes idő csak a csonthéjas gyümölcsöknek árthat, vagyis a szilvának, baracknak, cseresznyének stb.

Ezen a fronton *mindenesetre számolni kell súlyosabb károkkal is*, egyéb gyümölcsfajtáknál, mint például az almánál és körténél azonban már kevésbé.

A mezőgazdaság terén mutatkozó esetleges károkkal kapcsolatban az *OMGE*-hez is kérdést intéztünk, ahonnan azt a választ kaptuk, hogy *a legutóbbi ólmoseső nyomán keletkezett jégréteg*

számtalan helyen teljesen elzárta a levegőt a vetésektől.

Itt tehát *komoly károk* mutatkoznak, sajnos azonban, *az ország jelentős részében már korábban is szünetelt az abnormális időjárás következtében a veteményes életműködése.*

Mit mond a Meteorológia?

A *Meteorológiai Intézettől* a következő felvilágosítást kaptuk az időjárás alakulásáról:

— **Most újabb enyhe levegőhullám tört be hozzánk, amelyik esővel vegyes havazást, a fővárosban és az ország északi részén havazást hozott. Ez újabb közlekedési nehézségeket okoz, különösen az országuti közlekedésben. A hideg és a meleg levegő újabb ostroma tovább folytatódik, aminek jele, hogy Budapesten a havazás után a déli órákban kisütött a nap. Lesz egy kellemetlen oldala is a derültségnek, még pedig az, hogy az éjszakai lehülés fokozódni fog, viszont nappal még enyhébb időre számíthatunk, mint eddig. Ezután már nagy különbség lesz az éjszakai és a nappali hőmérséklet között. A nagy hideg még mindig messze északra van tőlünk, Spanyolországon át Olaszországból enyhe levegő áramlik hozzánk és ez tartja hatalmában a Kárpátok medencéjét.**

Ötévi fegyházra ítélték a hüvösvölgyi kalapácsos gyilkost

Hrindik Károly harmincnégyéves tetőfedő-segéd három esztendővel ezelőtt otthagyta törvényes feleségét és közös háztartásra lépett *Mrázik* Mária maniküröslánnyal. *Hrindik* iszákos ember volt és nem az iparából, hanem inkább csempészésből élt. *Mrázik* Mária sok szemrehányással illette a dologkerülő legényt, végül is háromévi együttélés után, 1939 pünkösd táján otthagyta.

Hrindik könyörgött a lánynak, állítsa vissza az életközösséget, sőt meg is fenyegette, hogy ha fenntartja a különélést, annak nagyon szomorú vége lesz.

A manikürösleány a fenyegetőzésre ekként válaszolt:

— *Szeretlek továbbra is, de nem tudok veled együtt élni.*

Később Hrindik megtudta, hogy a *manikürösleány a különélés ideje alatt más férfiakkal udvaroltat magának, ezért elhatározta, hogy megöli a leányt és aztán öngyilkos lesz.* Július 18-án közös megállapodással kirándultak a Hüvösvölgybe. Hrindik a hátizsákjába az étel- és italneműeken kívül *becsomagolt két élesrefent borotvát és egy kalapácsot is.* A kirándulás során kedélyesen szórakoztak, majd a leány ebéd után lefeküdt a fűbe és elaludt.

Hrindik ezt az alkalmat használta ki, elővette a kalapácsot és öt ütést mért a leány fejére, majd a borotvával is belehasított. Aztán fölvágta a saját balkarján és nyakán az ereket. Mindketten elvesztették eszméletüket. Hajnalban Hrindik magához tért, de csak néhány percre, aztán újra elájult. Később szörnyű fádalmakra ébredt. Véres sebeit csípték a hangyák.

Föltápászkodott és vizet keresett. Eközben elfogták s úgy őt, mint a leányt kórházba vitték. Mindkettőjüket megoperálták és az orvosok úgy *Hrindik*, mint a manikürösleány életét is megmentették.

A büntetőtörvényszék szándékos emberölés bűntettének kísérlete címén vonta felelősségre a tetőfedősegédet és a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján

nyolcévi fegyházra ítélte el.

A budapesti királyi ítélőtábla dr. *Kállay* Miklós tanácselnök vezetésével tárgyalta ma ezt az ügyet és *Hrindik* büntetését

ötévi fegyházra csökkentette.

EGY ARÉNAÚTI KÁVÉHÁZ árdrágítási pere a bíróság előtt

Egy pengőért szolgálták fel a 60 filléres kávét

A büntetőtörvényszék *Dorosy*-tanácsa ma tárgyalta az árdrágítási visszaéléssel vádolt *Tasnády Sándor aréna úti kávéháztuladonos bűnügyét.*

Tasnády — a vádirat szerint — árdrágító visszaélés bűntettét követte el, mert az *Eucharisztikus Kongresszus* alkalmával

a kávét egy pengőért szolgáltatta ki vendégeinek, holott annak ára mindössze 60 fillér volt.

A mai főtárgyaláson a kávés *tagadta bűnösségét.* Azzal védekezett, hogy *nem kért többet a kávéért és nem is utasította személyzetét, hogy drágábban szolgálják fel a kávét, mint azelőtt.*

— Valami tévedés lehet a dologban! — védekezett.

— Ez nem lehet tévedés, hiszen *ön a rendőrségen is beismerte, hogy drágította a kávé árát* — jegyezte meg az elnök. — Mennyibe került a *tej*, a *vaj*, amit a vendégeknek kiszolgáltak?

— *Huszonnyolc fillér volt a tej literje, a vaj adagja körülbelül tíz fillér volt* — válaszolta a vádlott.

— És ez önt arra jogosította fel, hogy *egy pengőt számítson fel vendégeinek?*

— *Az én helyiségem elsőosztályú . . .*

— Frakkban szolgálnak fel a pincérek? — vetette közbe az elnök.

— *Nem. Fehér kabátban. A frakk már kiment a divatból, higiéniai okokból.*

A vádlott kihallgatása után az elnök ismertette a nyomozás során tett vallomásokat, amelyek szerint *Tasnády beismerte, hogy árdrágítást követett el.*

A kávés megmaradt állítása mellet, hogy *nem adott utasítást a kávé árának emelésére.* Szerinte az eucharisztikus kongresszus alkalmával

a Benczur-utca és Aréna-út sarkán lévő kávéházát annyira megrohanták, hogy nem tudott mindenre figyelni.

A helyiségben — mondotta — mindössze négyszáz ember számára volt hely, de ennél *sokkal többen jöttek a helyiségbe, ezért fejetlenség keletkezett.*

A kávédrágítási bűnper első tanuja *Tasnády volt főpincére volt.* Elmondotta, hogy *ő úgy számolta el vendégeinek a kávét, ahogyan főnöke előírta.* Beismerte, hogy

a kávét 1 pengőért szolgálták fel, akár kért vajat a vendég a reggeli kávéhoz, akár nem,

bár — mondotta — *a kávé vaj nélkül 70 fillérbe került.*

Kihallgatták *Ujbényi* József mérnököt, aki *szintén 1 pengőt fizetett egy csésze kávéért.*

Az elnök ezután ismertette az árellenőrző bizottság jelentését, amely megállapította, hogy a kávés elkövette a terhére rótt árdrágítást. Schindler királyi ügyész súlyos és igazságos ítéletet, Székely Ágoston dr. védő felmentést kért.

Az elnök hosszas tanácskozás után kihirdette az ítéletet: *bűnösnek mondotta ki a vádlottat árdrágítási visszaélés vétségében és ezért*

kétheti fogházra, háromszáz pengő pénzbüntetésre, kettőszáz pengő vagyoni elégtétel megfizetésére kötelezte.

Az ítélet nem jogerős.

TŐZSDÉK

Terménytőzsde

Régebbi szállítási kötelezettségek alapján egyes exportőrök a 21.40 pengős *minőségbúza* iránt érdeklődnek, de úgy ebből, mint a 79—80 kilogrammosból igen kis mennyiségek vannak a piacon.

Arra számítanak azonban a gabonatőzsdén, hogy a jövő hétig, ha nem áll be az időjárásban változás, *az országutakon való árutovábbítás ismét lehetséges lesz* és ez esetben több búza kerül a budapesti piacra.

Annak ellenére, hogy a rozs maximális ára február 1-én 30 fillérrel emelkedett, változatlanul stagnáló a rozsüzlet forgalma. Legfeljebb a vidéken van valamelyes üzlet, de csak egészen minimális tételek erejéig, mert legtöbb helyen takarmányozási célra szolgál a rozs.

A kiváló sörárpa 22.70, a középminőségü zab 20.65, *a tengeripiacon pedig körülbelül 10 fillérrel emelkedtek az árak.* Azonnali szállításra 20.30—20.70, márciusra 21.20—21.60, májusra 23—23.30 pengő.

Értéktőzsde

A külföld egyes piacain, de főleg *Newyorkban* tegnap általában szilárd irányzat érvényesült. Newyorkban például, ahol tegnap 734 részvényféle került forgalomba, *374 típus magasabb árfolyam mellett került vételre,* illetve eladásra.

A külföldi tőzsdék jelentéseinek hatása alatt a budapesti piacon is barátságosabb volt megnyitásnál az irányzat. A Bauxit, Kőszén, Rima, Nasici, Magyar Cukor stb. iránt ugyanis kereslet nyilvánult, de meglehetősen kevés áru mutatkozott.

Közvetlenül a zárlat előtt azonban kisebb nyereséglebonyolítások következtében árnyalatilag csökkentek az árfolyamok, de ennek ellenére a hivatalos forgalom berekesztésénél a Kőszén 3.5, Rima, Nasici, Magyar Cukor, Izzó, Gumi 1 pengővel magasabban zárultak, csupán a Fegyver és Nova volt olcsóbb.

A *kötvények* közül az 1914-es 2 ponttal emelkedett, az 1927-es 1 ponttal olcsóbbodott, a bankrészvények irányzata pedig egyenlőtlen volt.

Mai hivatalos árfolyamok

	Előző napi zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemzeti B.	185.—	185	185.—
I. Bp. malom	13.8	13.75	13.75
Hungária m.	31.4	31.75—32.25	32.—
Király-m.	7.25	—	8.—
Bauxit	246.5	246.75—249.5	246.5
Beocsini	15.4	15.5—15.6	15.5
Borsodi sz.	13.8	13—14	13.9
Kohó	24.4	24.5—24.7	24.6
Drasche	9.—	—	10.—
Aszfalt	5.50	5.50	5.60
Kőszén	419.5	423—425	423.—
Nagybátonyi	—	44.5—45	44.75
Salgó	43.8	43.8—44.3	43.8
Urikányi	37.75	38.9—38.5	38.6
Franklin	—	—	6.—
Fegyver	43.—	42.5—42.1	42.2
Ganz	21.75	21.6—21.8	21.75
Láng	47.—	47	47.—
Acél	38.—	39	39.—
Győri vagón	—	25.9	25.5
Rima	98.75	99.4—100	99.8
Schuller	—	—	33.—
Nasici	84.5	85.5	85.5
Levante	0.25	—	0.25
Nova	18.75	17.25	17.25
Trust	58.3	58.2—57.8	58.—
Délcukor	95.2	96—96.75	96.—
M. cukor	101.—	103.5—102	102.—
Georgia	25.5	25	25.—
Stummer	58.—	58	57.—
Izzó	143.—	143—144	144.—
Dreher-H.	166.—	166.5	166.5
Gschwindt	859.—	—	855.—
Gyapjúmosó	3.50	—	3.50
Goldberger	—	—	48.—
M. kender	—	13—13.5	13.25
Pamutipar	36.5	—	37.—
Sz. kender	53.—	54	54.—
Chinoin	16.—	—	15.5
Klotild	—	15.1	15.—
Brassói	38.—	—	38.—
Gumi	68.25	69—69.4	69.—
Vasúti forg.	20.75	20.9—20.5	20.5
Telefon	8.90	8.90—9	8.90
Pálfalvi	—	—	18.—

Államadósság, kötvények, záloglevelek:

1939. évi ptjegy 100 (100), Beszkárt-kötvény A) — (8.20), I—V. hadikölcsön 6% — (0.03), VI—VII. — (0.02), II—VII. 5.5% — (0.02), IV. — (0.02), V. — (0.02), VIII. — (0.02), 1910. évi fővárosi kötvény 4% — (185), 1911. évi — (17.5), 1914. évi 4.5% 337.5—340 (339), 1927. évi 6% 102.375—101.625 (101.75).

Kiadja a Libertas Irodalmi és Lapkiadó Vállalat Rt.
A szerkesztésért és kiadásért LOVÁSZY MÁRTON felelős.
Hungária Hirlapnyomda Rt.
Budapest. V., Vilmos császár-út 34. — Felelős: vitéz BÁNÓ LEHEL igazgató.
Nyomatott a nyomdászat 500-ik évében.

KISHIRDETÉS

10 MILLIMÉTER ÁRA 3 P ★ ÁLLÁS — OKTATÁS 1.50 P

SVÁBHEGYI MAJESTIC
Lomnic. Kis Majestic, 5-em. luxuspenzió, a Fogasmegállónál
Az üdülők paradicsoma
Legn komfort. Hideg-meleg folyó víz. Tündéri kilátás. Diétás konyha Árak P 9-től. Telefon: 165—416 v. 165—286.

SAROKHÁZ
4 emeletes, csupa utcai, összkomfortos, 2 szobás lakásokkal, kiváló karban, P 35.000 évi bérrel P
250.000-ért
eladó. 50.000 P teher átvehető. Érdeklődések kérelnek „Örökség elosztás" jeligére Bloekner-hez, Városház-utca 10.

HASZNÁLT
FÉRFI-, NŐI- ÉS EGYEN-
RUHÁKÉRT
elpőkért, feloszlatott háztartásért legtöbbet fizet Freund, Dobozi-u 27. T.: 142-673. Hívásra házhoz megy. Szövetcsere

Gyermekkocsi, gyermekágy, csőbútor
Prohászka
-gyárból. Gróf Zichy Jenő-utca 46. Fiókúzlet: Üllői-út 7.

Irógépjavitás, jókarbantartás
Hungária Irógépvállalat, Péterfy Sándor-u. 17. Telefon: 144-321. (Ellenszámlára is.)

Törött fogsorát
2 óra alatt 3 P-ért megjavítom. Műfog P 3, fehér fémfog P 8, aranyfog P 18. Foghúzás, fogtömés. Trautmann, áll. vizsg. fogász. Podmaniczky-utca 18. I. em. 5. Telefon: 128—101.

Szőnyegeit
lakásán is, művészien megjavítom. Polláné, VII., Sajó-utca 2. II. emelet 19.

Használt férfi
női- és egyenruhákért, egész háztartásért, zálogjegyért legtöbbet fizetek. Divatos szövetre cserélek. István-út 28. GERSTL. Telefon: 134—685.

ROTÁDOR a gyors és pontos
TAXIGÉPIRÓ
Óránként 1 P. Másolás, leírás, címirás, sokszorosítás, fordítás legjutányosabban Erzsébet-körút 54. Telefon: 222—068.

ZÁLOGCÉDULÁT
aranyat, ezüstöt és brillánsékszert legdrágábban vesz: SINGER J. Egyetem-utca 11. Telefon: 183—463

Taxigépírás MAGYAR-NÉMET
DR. BALLÁNÉ LEÍRÓIRODA. Nagymező-u. 36. Tel.: 121-075

GYERMEKEKET
angolul tanít komoly fiatal hölgy, kitűnő, eredményes módszerrel Tel. 2—3 között: 126—120

SASHALOM,
Kossuth Lajos-térnél értékes
120-as telkekből
MÉG NÉHÁNY KAPHATÓ
Felvilágosítás Szentkúti Lajos épületfakereskedőnél, Sashalom, Thököly-út 1. vagy Dr. Kozma Sándor ügyvéd irodájában. Bpest, Podmaniczky-utca 29. — Telefon: 122—066

Dr. Bucsányi Gyula művei áldást hoznak minden házra!
Az érelmeszesedés természetes gyógyítása 1.50 pengő. Egészséges nyerskoszt és nyersdiéta 3 pengő. Napfürdőzés és a napfény gyógyhatása 2.60 pengő. Koplalókúra és részkoplalás 1.50 pengő. A gyermek természetes élet- és gyógymódja 3.20 pengő. Természetes gyógymód és táplálkozás 4 P. A cukorbetegség természetes gyógyítása 1.50 P. Kapható az ESTI KURIR könyvosztályában, Vilmos császár-út 34. sz. Tel.: 125—405.

HIRDESSEN AZ ESTI KURIRBAN

„MARS" GYERMEK-KOCSIK
MEGBÍZHATÓK, OLCSÓK
Andrássy-út 36
(Párisival szemben.)

BÚTORMAGAZIN
Mária-utca 48. Részletre is! Használt hálók 150-től, telehálók 240-től, luxuskivitelben 200-tól. Használt ebédlők szép fazonokban 170-től, luxuskivitelben 300-tól. Használt kombinált berendezések 205-től, komplett ujak 315-től. Használt konyhák. Használt berendezéseket veszünk.

Szlovák vizum
valláskülönbség nélkül TÁTRA IRODÁ-ban (Dorottya-utca 7).

Mérlegkészítést,
órakönyvelést, szakoktatást, beorganizálást, levelezést vállal leépített főkönyvelő. T. 499-803

VESZEK
viselt férfiruhát, fehérneműt, szőnyeget, zálogjegyeket és mindennemű tárgyakat magas áron. Nutovics, Népszínház-utca 26. Telefon: 141—467. Hívásra jövök. — Szövetcsere.

Keresztény
fiatal 21 éves úrifodrászsegéd 3 éves gyakorlattal állást keres.
Telefon: 137-313

A legbiztosabb tőkebefektetés
egy perzsabunda ROBITSEK ZOLTÁN szücstől. Baross-u. 6. Kedvező fizetési feltételek.

«KORREKT» T. 144-967
TAXIGÉPÍRÓ
VÁLLALAT
ÓRANKÉNT **P 1.20**

Ajándékozzunk JÓ KÖNYVEKET!
Karakterológia 3.60. Semmelweis, az anyák megmentője 1.80. Gyakorlati életbölcsesség 2.60. Az ember lelki élete 3 P. Ösztön, Kultúra, Illúziók 1.80 P. Kapható: az ESTI KURIR könyvosztályában, VI., Vilmos császár-út 34. szám. Telefon: 125—405.

Műszaki fordítások
angol-, francia-, német-, dánra RÉNYI E. vegy.-mérnök, Keleti Károly-u. 11. Telefon: 353—843

BRILLIÁNST
megbízólmnak keresek magas árban, aranyat, zálogjegyet veszek. SCHWARCZ DÁNIEL ékszerész, Károly-körút 16. sz.

Elegáns
utcai szoba
esetleg kettő személynek kiadó. Bálvány-utca 3, I. 7.

Varrógép ELADÓ
Paulay Ede-utca 12, nyakkendőüzlet.

Házvezetőnőnek ajánlkozik
jól főző, negyvenes izr. úrinő éves bizonyítványokkal. Leveleket „Vidékre is" kiadóba.

Központi fütéses
1—2 szobás lakást vagy garzonlakást keresek. „Sürgős" jeligére kiadóba.

ANGOLT tanít
bevált módszerrel. biztos, gyors eredménnyel fiatalember. Jósika-utca 29. I. 11

SZÉPFEKVÉSŰ TELEK
19-es autóbusz végállomásnál SZENT ORBÁN-TÉR mellett
alkalmi áron ELADÓ
Felvilágosítás: DR. KOZMA SÁNDOR ügyvédi irodájában, Podmaniczky-u. 29. T.: 122-066

Diétás kiképzés
(tekintettel a francia és angol konyhára)
a dr. JAKAB szanatóriumban
VI., Szondy-u. 102. T.: 110-444

SI RUHA
sportmellény
BŐRKABÁT
ESŐKABÁT
legolcsóbban
MÁRTON és SZÁSZ
BÁLVÁNY-UTCA 3. SZÁM

ÉHER
FOTOKÓPIA
ENYMÁSOLÁS
SOKSZOROSÍTÁS
Grafotyp
MŰSZAKI NYOMDA
KÁDÁR U. 4. TEL.: 113-901
NYUGATINÁL / KULDÖNC!

Frakk, 2 soros Smoking
KÖLCSÖNZÉS ÉS ELADÁS
Sebestyén, Király-u. 50. Tel. 118-439.

MACH
TAXIGÉPIRÓ
vállalat óránként **P 1.30.**
Tel.: 132—799, 130—777.

Finom házi ebéd
nagymenü P 1, kismenü 80 fillér (diétás is). Kívánatra házhoz is szállítok. Telefon: 381-153. V., Sas-utca 4. I. 3.

ÍRÓGÉP
minden gyártmány, legkedvezőbben: KELE, Podmaniczky-utca 17.

Ősei kutatásánál
forduljon bizalommal hozzám. A nyilrai 1869. összeírási ívek alapján pontos felvilágositást nyujtok. Reich Emil Nitra (Szlovákia) Kapitulska 20.

Horribilis árakat fizetek viselt FÉRFIRUHÁKÉRT, egyenruhákért. Saját üzletem részére. Frost, Kazár-u. 5. T.: 127-650.

BUDÁN
4-5 szobás központi fütéses
villalakást keresek. «Esetleg azonnal is» jeligére a kiadóba.

Angolt tanít
nagy gyakorlattal Londonban élt úrilány. Angol lap tudósítója. Különórák egy pengőtől. Telefon: 290—163.

GIMNÁZIUMI TANÁRNŐ
latin-magyar szakos, korrepetálást vállal. Megkeresések: Telefon: 12—36—25

Zongorahangolást
olcsón, jól, szakszerűen végez Blau Dezső Bécsben végzett hangoló. Lauberger és Gloss tanitványa, VI., Eötvös-u. 28. Tel.: 1-128-42. Vétel-eladásnál szakbirálat.

Korrepetálást
felolvasást, társalgást vállal végelbánásban részesült volt fővárosi tanitónő. Jelige: «15 éves gyakorlat» a kiadóba.

HELYES TÁPLÁLKOZÁS EGÉSZSÉGET JELENT!
A rákellenes szakácskönyv 3 pengő. Diétás konyha technikája 3.80 pengő. A gyomorfekély felismerése és gyógyítása 2.60 pengő. Hogyan éljen a vesebajos ember? 2.60 pengő. Anyagcserebetegségek 2.50 P. Ideges gyomor- és bélbajok 4 pengő. Kapható az ESTI KURIR könyvosztályában, VI., Vilmos császár-út 34. szám. Telefon: 125—405.

Autószerencsétlenség érte Hollywoodban Schaeffer Artúr magyar festőművészt

A fiatal festő menyasszonyával együtt szörnyethalt

Megdöbbentő hír érkezett ma délelőtt Budapestre: *Schäffer* Artur fiatal magyar festőművész *autószerencsétlenség következtében Hollywoodban menyasszonyával együtt szörnyethalt.* A fiatal festőművészt igen jól ismerték a budapesti társaságokban.

Négy évvel ezelőtt az amerikai Art Student League ösztöndíjával érkezett művészi tanulmányainak folytatására Budapestre, ahol Aba-Novák Vilmos tanítványa lett.

Rövid idő mulva már felfigyeltek a fiatal tehetségre s legutóbb a *Szinyei Merse-kiállításon tünt fel képeivel. Schäffer*

ez év júliusában tért vissza Amerikába,

Newyorkba, majd rövid tartózkodása után meghívásra a hollywoodi filmvárosba utazott s ott érte a szerencsétlenség, amely a nagy reményekre jogosító fiatal magyar festőművész halálával végződött.

A halál híre Budapesten

Schäffer Artúr Amerikában született; szülei még békében vándoroltak ki az *Egyesült Államokba.* Édesapja, *Schäffer* Károly a Hungária-éttermek igazgatója.

A tragikus halálesetről a Budapesten élő nagyszülők szereztek először tudomást.

A lesujtó hír szerint szombaton este 11 órakor a fiatal festőművész menyasszonyával, *Miss Marina Grines*-szel együtt autókirándulásra indult *Hollywoodból.* Az országúton egy szembejövő hatalmas túraautó keresztezte útjukat, az összeütközést már nem lehetett elkerülni s

mindketten nyomban szörnyethaltak.

Aba-Novák Vilmos a magyar festő-zseniről

A szerencsétlen sorsú magyar festőművész halálával kapcsolatban beszéltünk *Aba-Novák* Vilmos festőművésszel, aki megrendülten beszélt volt tanítványának szörnyű sorsáról:

— *Schäffer* Artur — mondotta *Aba-Novák — egyike volt a nemzetközi művészvilág legnagyobb igéreteinek.* Nemcsak én állítom ezt, hanem *olasz és német* festők is, akik jól ismerték az akkor még gyerkszámba menő, alig *tizenhat esztendős festő-zsenit.* Amikor megérkezett Budapestre az amerikai ösztöndíjjal, *nyomban meglátogatott mütermemben.* Egy pár skiccet mutatott be nekem s *örömmel fogadtam barátomnak.* Bemutattam a magyar művésztársaságoknak, amelyek

egyöntetűen elismerték a festők «Benjaminjának» hallatlan tehetségét.

Alig beszélt magyarul, de hallatlan érzékkel csakhamar tökéletesen elsajátította nyelvünket, úgyhogy pár nap múlva senki sem hitte volna, hogy *nem magyar. A figurális művészetnek hódolt.* Addig kért, míg teljesitettem kívánságát, *együtt utaztunk le Kecskemétre, a művésztelepre,* ahol a magyar népies festészetet tanulmányozta.

— Nagy, nemzetközi sikereket igért pályája — folytatta *Aba-Novák* —, érdekes művészfeje, kitünő megjelenése és átlagon felüli műveltsége *mindenkit elbájolt.* Engem is annyira megkapott érdekes, finomrajzú feje, hogy

a szegedi Hősök-kapujának egyik arkangyalát róla mintáztam.

— Egy nagy magyar ígérettel lettünk szegényebbek — fejezte be nyilatkozatát *Aba-Novák* —, nagy kár *Schäffer Arturért, aki — bár először volt Magyarországon — itt tanulta meg nyelvünket, de*

lelkében és szivében egyaránt magyarul érzett, magyarul gondolkozott, magyarnak vallotta magát odakint is.

A szerencsétlen véget ért magyar festőművészt most *Newyorkba szállítják és ott hamvasztják el.*

Mátrai Sándor

Újra szabályozták a svábhegyi építkezéseket

Három szállodaövezetet állapított meg a főváros

A *Svábhegy* mindig előkelő városnegyede volt a fővárosnak és magas fekvése, jó levegője miatt frekventált üdülőhellyé fejlődött. A magánvillák gyors tempóban történt szaporodása után *egész sor szanatórium és szálloda létesült a Svábhegyen és különösen az utóbbi időben*

a szállodaépítkezés valóságos konjunkturális helye lett a Svábhegy területe.

A Svábhegy beépítését különleges szabályok állapítják meg és egyrészt *az üdülőhelyjelleg fenntartása, másrészt a kilátás megóvása érdekében a hatóságok*

mindezideig csak korlátozott terjedelmű építkezéseket engedélyeztek a Svábhegyen.

A szállodaépítkezés azonban csak úgy fizetődik ki, ha az építtetők a rendelkezésre álló alapterületet minél jobban tudja kihasználni, azaz minél terjedelmesebben tudja beépíteni. A közelmultban sok svábhegyi szállodaépítkezési tervet éppen azért utasítottak vissza a hatóságok, mert *az építtetők a szabályokon túlmenő beépítést terveztek úgy az épület szélességében, mint magasságában.*

A főváros elhatározta, hogy szabályozza a svábhegyi szálló-építkezést,

lehetővé teszi e népszerű üdülőhely szállodáinak, pensióinak elszaporodását, de megakadályozza az ötletszerű építkezést. Ehelyett úgynevezett

szállodaépítési övezetet állapitottak meg a Svábhegyen. Ezentúl csak ezeken az övezeteken lévő telkeken engedik meg szállodák, szállodaszerű társasházak és penziók építését.

Három ilyen szállodaövezetet állapitottak meg a Svábhegyen, és pedig: 1. a *Báró Eötvös-út, Normafa-út* és *Alkony-utca* által határolt területet, 2. a *Mártonhegyi-út, Szépkilátás-út, Evetke-út, Melinda-út* által határolt területet és 3. az *Ordas-út, Hogyhát-út, Agancs-út* és *Karthausi-út* által határolt területet. Ezekben az övezetekben *az épülő szállodák magassága kétharmaddal haladhatja meg a Svárhegyen épülő egyéb épitmények maximális magasságát.* Megengedik, hogy

egy telken több különálló épület is épülhessen, azonban egyik épület terjedelme sem lehet egyik irányban sem több 40 méternél.

Ez a szabályozás tehát a körülményekhez képest gazdaságossá teszi a *Svábhegy* előbb megnevezett útvonalain a szállodaépítést és valószínű, hogy *a rendelkezés nyomán ismét egy sereg új szálloda fog létesülni a Svábhegyen.*

Társalogva és szórakozva tanuljon angolul

A *Modern English College* tanfolyamain társalogva és szórakozva tanulhat agolul. Az ötletes társalgási módszer segítségével a teljesen kezdők is angolul beszélgetnek és az órák alatt megtanulják a nyelvtani szabályok és a mondatszerkesztés gyakorlati alkalmazását. Aki tökéletesíteni akarja nyelvtudását, páratlan alkalmat talál erre a *Modern English College* haladó tanfolyamain, amelyeken *angol születésű, cambridgei egyetemet végzett egyetemi előadó* tanítja a modern irodalmi és társalgási nyelvet és a hibátlan kiejtést. Tanfolyamok *kezdők, erős kezdők, haladók, erős haladók* részére a legmagasabb fokig. Gyermektanfolyam. Érdeklődés és beiratkozás mindennap délután 6—8 óra között. Cím: VI., Andrássy-út 43, I. em.

— **Halálozás.** *Miksitz* Mária február 6-án meghalt Temetése 8-án 15 órakor a farkasréti temető halottasházából.

MA ESTE ¾10-KOR
díszelőadásban kerül a közönség elé a
ROYAL APOLLÓ-ban

Grandiózus filmalkotás RUDYARD KIPLING világhírű költeménye nyomán! Főszereplői
VICTOR McLAGLEN
CARY GRANT
DOUGLAS FAIRBANKS jr.
ÁTRIUM
következő műsora!

Schäffer Artur

Ui 1936. VI. 10.

Péntek, 1936 július 10 N.Z.

Magyarországon tanul a legfiatalabb amerikai magyar festőművészjelölt, aki megnyerte a Newyorki diákliga nagydiját

Érdekes fiatal művészjelölt látogatott el *Budapestre Amerikából. Schäffer* Artur, a Newyorkba származott házaspár *Amerikában született fia*, jóképű, csinos, tizenhétéves diák, aki a *Newyork Art Studens League grafikai és festészeti nagydiját*, valamint *külön ösztöndíjat* nyert feltűnést keltő alkotásaival s az ösztöndíj jelentékeny összegét *magyarországi tanulmányutra* óhajtja fordítani.

Amint elbeszélgettünk a nyilttekintetű, rokonszenves fiuval, *meglepő*, hogy az *Amerikában született magyar diák milyen tisztán s szabatosan beszéli a magyar nyelvet.*

— *Hat évvel ezelőtt jártam itt először* — mondja *Schäffer* Artur. — Akkori emlékeim természetesen, sajnos, elmosódtak bennem azóta. Most annál nagyobb érdeklődéssel, lelkesen jöttem ujra vissza s az *ösztöndíj*, valamint hozzátartozóim segitségével *teljes esztendőt szándékozom itt eltölteni. Tanulni, dolgozni* szeretnék. Büszke vagyok rá, hogy nagy müvész, mint *Aba-Novák* Vilmos érdeklődését sikerült felkeltenem bemutatott munkáimmal s *Aba-Novák* mester máris megtisztelt meghivásával *a szolnoki művésztelepre*, hogy ott hosszabb időt töltsek az ő vezetése alatt.

Mindezt *magyarul* beszéli el *Schäffer* Artur, aki természetesen tökéletesen birja tulajdonképpeni anyanyelvét, az *angolt*. Irattáskájából *leveleket, igazolványokat* vesz elő. Megannyi dicsérő irás. Az Egyesült Államok legkiválóbb művészeti szakértői a *legnagyobb elragadtatás és megbecsülés hangján nyilatkoznak a magyar származásu fiatal grafikus-festőművész tudásáról és tehetségéről.* Az amerikai szakértők szerint *Schäffer* Arturból idővel *világjelentőségü művészegyéniség fejlődhetik.*

Kérdezzük, *melyik festészeti irány* érdekli a legjobban.

— A *német iskola* — feleli gondolkozás nélkül. — *Holbein, Cranach, Dürer* mesterművei felejthetetlen emlékeim. Budapesti tartózkodásom során természetesen sok mindent meg szeretnék nézni és megismerni, amit csak lehet. Sokat hallottam a *Szépművészeti Muzeumban őrzött remekművekről* és általában már eddig is sokat volt alkalmam megtanulni Magyarország művészi életéről.

— *Festeni és rajzolni egyaránt szeretek* — mondja bucsuzóul a kedves, jómodoru fiatalember. Minden igyekezetem, hogy *kiérdemeljem a mesterem megelégedését* és csakugyan vigyem is valamire...

Az *Amerikából* az óhazába tért magyar tehetség *Aba-Novák* Vilmos irányitása mellett bizonyára a legjobb kezekben van. Ki tudja, nem indul-e utnak váratlanul ismét egy *nagy magyar festőművész-talentum* nagyjelentőségü pályafutása?

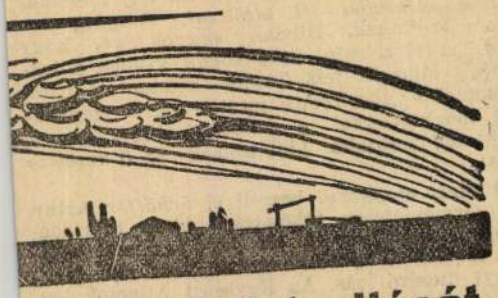

rkivitel biztositását etik

izálás az értékesités szempontjából csak kedvező lehet, bár több oldalról kifogásolták a gazdáknak ezt a kívánságát és az árminimalizálás helyett azt ajánlották, hogy a gazdák inkább *a borfogyasztási adó sürgős csökkentése érdekében szálljanak sikra.* Kétségtelen, hogy a borfogyasztási adó mérséklése, vagy pedig eltörlése segitene a szőlősgazdák helyzetén, azonban a gazdák tudatában vannak annak, hogy *a borfogyasztási adót a szüretig még a legjobb akarat mellett sem lehet eltörölni* s ezért olyan megoldást kell keresni, amely lehetővé teszi a termés megfelelő értékesitését.

Bár a szürettől még nagy idő választ el és igy a termés mennyiségét és minőségét illetően semmiféle biztos adat nem állhat rendelkezésre, a *spekuláció máris megindította a szüretet megelőző árromboló hadjáratát* és 8—10 filléres mustárakról beszél, pedig már a mostani

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726
1980 FEB 9

ÉLET ÉS IRODALOM

Schöffer Attila

1021

Schöffer Attila: A főnök egy napja

Ha ez *csak* a kutyaélet, [illegible] ajnálatom az ebeké. Ám lehet, hogy emberi példázat rejlik e néhány sorban. Akkor pedig csak annyit mondhatok: ha én korcs kölyök volnék (vagy valami hasonló), bizony megalázónak, kutyához is méltatlannak tartanám ezt a fajta humánumot, azaz emberséget; képmutatónak nevezném az apámat, bizonytalan jövőjű utódaimat pedig előre is szánnám. Mivelhogy nem vagyok kutyaságos (idegen szóval: cinikus).

-kynos-

KULCSKÉRDÉS

A házmesterhiány nem magyar sajátosság.

Európa-szerte megromlott a közbiztonság, ezért egyes nagyvárosokban nappal is zárva tartják a bérházak kapuit. Aki látogatóba indul ismerőséhez, előbb meg kell tudakolnia azt a kódot, mely ko-

vén, anyuka sokat gondolkozik azon, mi történhet az évek során ezekkel a gyerekekkel, de nem tud rájönni. Megörvend hát, amikor azt olvassa az újságban, hogy a pszichológus néni is megindítja kreatív személyiségfejlesztő csoportos foglalkozását. Kolumbusz tojása! — lelkendezik anyuka és elmegy kisfiával a megadott címre.

A pszichológus néni elmondja, hogy ő tudományos kutatómunkát végez, a gyermekek egy tíz éve folyó kísérlet részesei, célja az, hogy a természet átélése útján neveljen a művészetre; a természetet kívánja a kisgyermekek személyes élményévé tenni és ezáltal őket sokoldalú személyi-

sak le a [illegible] rendet. An[illegible] tokban ren[illegible] ni kezd, hát[illegible] ússzák felvét[illegible] ga és a vizsg[illegible] szurkolása n[illegible] szen a vak i[illegible] ja, az ő kisfia spontánul öntevékeny, ösztönösen kreatív, fejlett a fantáziája, az isten is arra teremtette, hogy sokoldalúan fejlett felnőtt váljék belőle.

Ám mennél elégedettebb az anyuka, annál savanyúbb a pszichológus néni.

— Mindig ilyen... hm... dinamikus ez a gyerek?

Anyuka boldogan int a fejével.

— Nem sok jóval bíztatom — mondja a pszichológus néni.

Anyuka meghökken. Nem szereti ezt a mondatot. Túlontúl ismerősen cseng a

[illegible] ledten tervezgeti, mit fognak játszani a pszichológus néninél legközelebb. Nem sejti még, hogy nem lesz legközelebb. Hogy ott sem lesz tere. Mint ahogy nincs tere a parányi lakásban és nincs tere az óvodában. Anyuka nem tehet róla, de összeszorul egy kicsit a szíve, ha a cseppnyi betonjátszóterekre gondol, a túlzsúfolt iskolákra, a sivár kis udvarokra, a Dunára, ahol nem lehet fürdeni, az uszodákra, ahol ember ember hátán.

Megy anyuka az utcán, mellette csen-

est l'eau.[13] C'es
l'eau ou au bord
le plus solonnel
un vase rempli
par la ville da
en terre cuite

(Weber :
Fig. 9008; *Sieg*

10. *Osiris*
cassée. Le reve
La cruche, do
élevée. Elle re
épaules. La fac
à-dire d'Osiris,
ressemblant à
on peut voir

Ni la fac
ne leur donnen
appartienne à
Néanmoins no
et aux lecteur

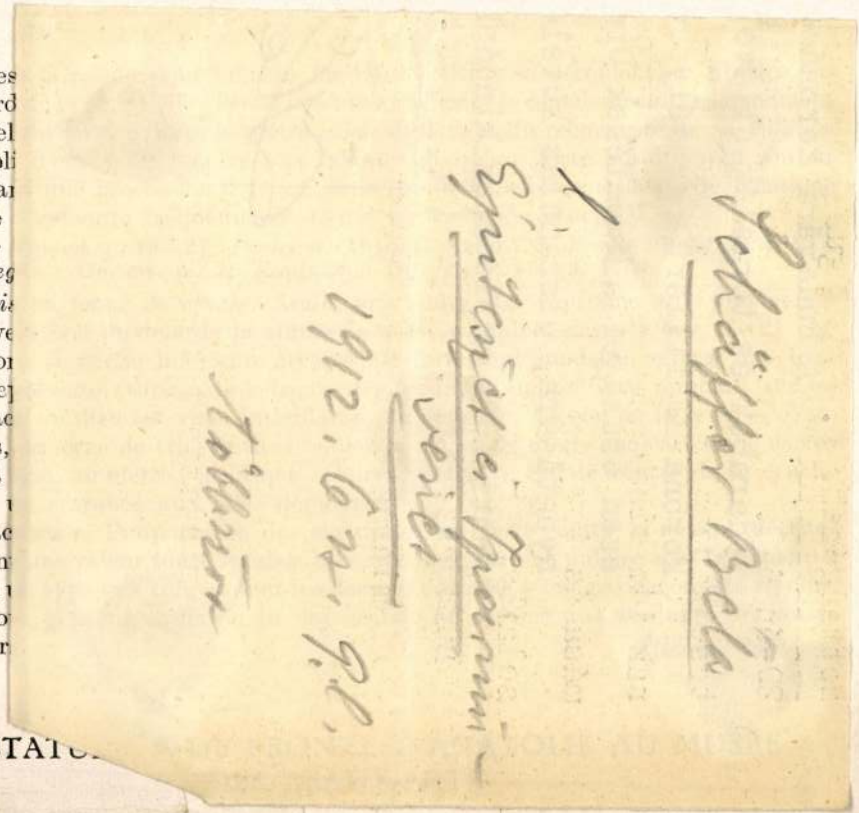

Schäffer Béla
1.
Épitaphes à Poemi-
veiet
1912. 6 n. 9. l.
Tóbbnöt

UNE STAT

Parmi les ... de la collection orientale et égyptienne du Musée

Nr. 10.

Schäffer Béla

festő

U. 3808

Pesti H V. 1931. jan. 4.

Legszebb magyar képek. S.: Csendélet Elsler Fanny porcellánszobrocskájával a Szépmüszeti Muzeumban; két képpel.

293/a. **Váza,**

cloisonné, rózsaszínbe átmenő szürke alapon bambuszágon ülő bagoly. Japán. — VASE, Cloisonné, Grauer in Rosa übergehender Fond mit auf einem Bambuszweig sitzender Eule. Japan.

294. **Két váza,**

bronz, gömbös testtel, vékony nyaka köré csavarodó sárkánnyal. Japán. — ZWEI VASEN, Bronze, bauchige Form, der schlanke Hals von einem Drachen umschlungen. Japan.

294/a. **Váza,**

cloisonné, világoskék alapon gémek. Japán. Talpa kissé sérült. — VASE, Cloisonné. Der Dekor zeigt Reiher auf lichtblauem Fond. Japan.

295. **Két váza,**

bronz, gömbös test, hosszú nyak, domború virágos fával és madárral. Japán. — ZWEI VASEN. Bronze. Am bauchigem Körper und gestrecktem Hals. Reliefdekor: blühender Baum mit Vogel. Japan.

295/a. **Kazetta,**

vörös lakk, gyöngyház berakással: cseresznyefa alatt fácánok. Japán. — KASSETTE, roter Lack mit Perlmutter intarsiert: Japan.

296. **Varródoboz,**

bronz, hosszukás négyszögletü, legömbölyitett sarkokkal, domború virágos galyakkal és madarakkal. Japán. — NÄHSCHATULE, Bronze, von länglich rechteckiger Form mit abgerundeten Ecken; des Dekor Blumenzweige und Vögel in Relief. Japan.

Schäffer Béla

Peradtag III

1547. l.

APOTHEKENGEFÄSS, Glas, mit gemaltem Schild. Ende

— BIERGLAS, fassförmig. Bükszád, XIX. Jahrhundert.

józsef kuruc viseletben, felirattal. Magyar, XVII. század. —
uruzentracht und Aufschrift. XVII. Jahrhundert.

APOTHEKENGEFÄSS, Milchglas, mit Aufschrift. Böhmen,

század vége. — GLAS, vierkantiger Körper, mit eingeschnit-

OTHEKENGEFÄSS, Milchglas. Böhmen, Anf. XIX. Jh.

éssel. Rudnó, XVIII. század vége. — ZUCKERSCHALE,
ndekor. Rudno. Ende XVIII. Jahrhundert.

eleje. — FLASCHE, Glas, mit geschliffener Fussplatte und

X. század első fele. — FLASCHE, Glas, mit vierkantigem

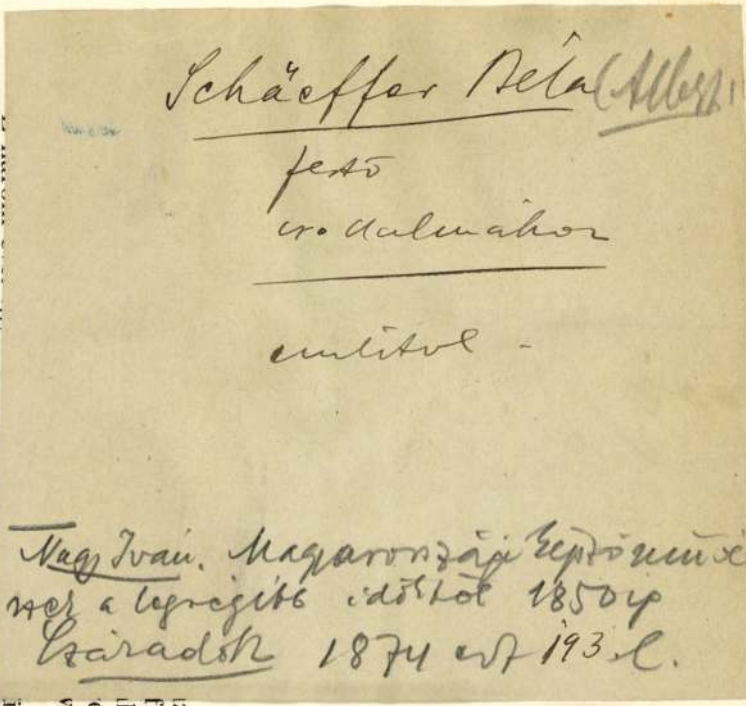

Schäeffer Béla (Albert)

festő

cr. dalmáhon

emlitve -

Nagy Iván. Magyarországi képzőművé
szek a legrégibb időktől 1850 ig
Czáradok 1874 évf 193. l.

művészeti Múzeum részére egy XVII. századi felsőmagyarországi kelengyeládát, és egy ugyancsak XVII. századi erdélyi szép ezüstkorsót, melyen az Inczédy-család címere látható, volt eddig módunkban megszerezni.

Mivel hivatásunk lényege múzeumi tárgyak szerzése, s mivel művészeti múzeumaink ma a maguk erejéből néha még olyan esetekben sem bírnak vásárolni, mikor aránylag kis összegekről van szó: eddig minden erőnket vásárlásokra tartogattuk s a bár csekély, de valaminő mértékben mégis meglevő pénzügyi kockázat miatt még arról is lemondtunk, hogy kiállítások rendezésével foglalkozzunk.

Úgy érezzük azonban, hogy egyesületünknek ezt az utóbbi hivatását nem szabad tovább elhanyagolnunk. Igaz, hogy kiállítás van nálunk bőven, de ezek a kiállítások jobbára a friss művészi termelést viszik a közönség elé, azzal a szándékkal, hogy piacot teremtsenek a produkció számára. Az ilyen kiállítások annyira szükségesek, hogy nélkülök a művészeti életet el sem lehet képzelni, azonban kívánatos, hogy időnként másnemű kiállítások is legyenek, olyanok, amelyek gazdasági szempontoktól függetlenül valósítanak meg valamely művészeti vagy művészettörténeti gondolatot,

"
SCHAFFER BÉLA / 1815 - 1871 / :

168. Gyümölcs és virág. - Olajf.,v.méret 50.5 x 63.5 cm.Jelz.l.j."Ad:Schäffer 1866".

Kopp 1939/40 szerm. I.

Schäffer Béla

		Kikiáltási ár pengőben
1111.	PYRKER LÁSZLÓ egri érsek, velencei patriarcha emlékérme. 1827. Bronz	5.—
1112.	III. FERDINÁND TRÓNRALÉPÉSI EMLÉKÉRME. 1637. Ón	2.—
1113.	MAGYAR ÓN EMLÉKÉRMEK. XIX. sz. közepéről. 4 darab	2.—
1114.	VEGYES BRONZÉRMEK. 5 darab . . .	1.—
1115.	A HADI- ÉS NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KIÁLLÍTÁS EMLÉKÉRME. 1915. ÓN. — KATONAI SPORTPLAKETT. Bronz	1.50
1116.	TELEKI LÁSZLÓ GRÓF (1811—61) halálára vert ónérem	2.—
1117.	II. VIKTOR EMMÁNUEL OLASZ KIRÁLY EMLÉKÉRME a firenzei 1861-i kiállítás alkalmára. Ón	1.—
1118.	TELEKI LÁSZLÓ GRÓF HALÁLÁRA VERT EMLÉKÉREM. 1861. Bronz	1.—
1119.	HART, ABDUL MEDJID KHAN, TÖRÖK CSÁSZÁR EMLÉKÉRME A SZILISZTRIAI GYŐZELEM EMLÉKÉRE. 1854. Bronz . .	3.—
1120.	RIED-I (FELSŐ-AUSTRIA) NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS JUTALOMÉRME. Bronz . .	1.—
1121.	DUNANT, JOHANNES HENRICUS, A VÖRÖS KERESZT GENFI KONVENTJE MEG-	

2818

62. Schäffer Béla.

Sz. Nagy-Károlyban 1815-ben. + Düsseldorfban

1871. március 1-jen.

Csendélet.

A márványasztal közepén fedeles kancsót látunk ~~fogóval és~~ talpán, közepén és szélén foglalással. Kissé hátrább hosszú nyakú pohár áll csiszolt üveg~~ből~~, melyben bor és ~~hámozott~~ egy fél czitrom van. Mögöttük kilencz levelű téli-zöldet helyeztek el, ~~s~~ előttök három osztriga ~~és~~ egy piros belű narancsfél fekszik. Az aranyszélű pohárból, melynek talpa felett és nyakánál rézkarikák vannak, a czitrom héja kilóg úgy, hogy az csak félig merült el a borban. Jelzése alól balra: »*Ad. Schäffer 848.*«

Vászon, méretei 47·3 : 38 cm. — lj lelt. sz. 463. J —

~~1897: II. 62. — 1898: II. 62. —~~ A belépti dijakból vétetett 1896 ~~ban. — Ltsza 463.~~ augusztus 29-én.

hámozott

719

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

1897: II. 62. — 1898: II. 62. —

-- 1900: II. 62. -- 1901: II. 62. -- 1903: II. 62. -- 1904: II. 62

— 1905: II. 62

J — 1905. átvételi jegyzék 176. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1826 és a leltárban 2818. —

Vétetett belépti dij. 1896 aug 29.

lj lelt 463.

176

Schäffer Béla

neinek nüveit diéseri:
Archépeit.
„Koborlóka Koresnában"

Ney: A pesti mükiállítás
1846. van. Életképek. 1846.
II. 188. l. és 219. l.

Schöffer Béla festő-művész.

Több képet állított ki az 1846iki pesti műkiállításon. *)

*) Pesti Divatlap. 1846 első. 657 l.

Schauschek János

építész.

János ábrát készí-
tett a Budapest
Régiségei XV. kötete
részére. Bpp. 1950-

Cikke az Arch. Ért
1949. évi
kötetében.

A pozsonyi Clarissák
állítási költs
az 1899. évi 3
ványozott 20.
számadás, a
alapján elfog
zottságot, hu
hó 26-án 447
van szerencsé
tel értesíteni.
Budapes

< Schauschek János >

épitén (?) cikke

< > Középkovi lakóházak maradványai a budai Várban. Technika 1940. 173 – 179. l.

Szamos képpel, helyszínvapzalci mű-vaki rajzokkal.

Müv.

XIII

1 Vol. folio

Herrade de Landsberg

Hortus deliciarum.

Publié aux frais de la Société pour la conservation des monuments historiques d'Alsace.

Texte explicatif commencé par le chanoine

SCHAUSCHEK János éjutén

Pusztai László: Schausek
János (1906-1995) = Muemlékvédelem.
1995/4. 209. ll

519
497
474
493

Helység	Szálláshely	Tel./fax	Előszezon
GÁRDONY	Tesz Hotel**	tel: 22/355-140 fax: 22/356-036	1 napos 2 á 3 400 Ft
GYŐR	Rába Hotel*** Árpád út 34.	tel: 96/315-533 fax: 96/311-124	97.01.02-03 6 napos pac 15 000 Ft/fő 1 napos 1 á 3 000 Ft 1 napos 2 á 5 400 Ft
GYULA	Erkel Hotel* Várkert 1.	tel: 66/463-555 -	6 napos pac 9 500 Ft/fő 1 napos 1 á 1 300 Ft 1 napos 2 á 2 100 Ft
	Park Hotel*** Part u. 15.	tel: 66/463-711 fax: 66/463-124	6 napos pac 15 000 Ft/fő 1 napos 2 á 5 000 Ft
HAJDÚSZOBOSZLÓ	Délibáb Hotel**** József A. u. 4. Mátyás Király Hotel*** Mátyás király st. 17.	tel: 52/360-366 fax: 52/362-059 tel: 52/360-200 fax: 52/361-974	6 napos pac 14 700 Ft/fő 96.04.01-30 97.01.03-04 6 napos pac 12 000 Ft/fő 1 napos 1 á 1 960 Ft 1 napos 2 á 3 120 Ft
HÉVÍZ	Postás Hotel** Honvéd u. 14.	tel: 83/342-956 fax: 83/340-193	6 napos pac 9 000 Ft/fő 1 napos 1 á 1 500 Ft 1 napos 2 é 3 000 Ft
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY	Fáma Hotel** Szeremlei u. 7.	tel/fax: 62/344-444	1 napos 1 á 2 000 Ft

Schauss Ferdinánd

MDK

Házi jelenet

Műcsarnok 1877. dec. 16.

MDK

Schauss Ferdinand (1832-)
Mellkép, of.
Weimar 1875.

Dr André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg 1936. Hft. 2 S. 57.

Johann Friedrich (1832-)
Wolfrey, 4
Hörmar 1875.

Sr. Andre Bathar: Forsuch einer Franz. Lust Thu-
ographie. Sonderabdruck aus pt. „Bürgerlich-
deutschen Formalbüchern." Jahrg 1936 Mk 2.50

Schauss Nándor

Életkép /Stuttgart/

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat által Szegeden rendezett kiállitás, 1876.katalogusa

Schaut Emil

München Lg 09. 363

Schavel

debreceni városmester
életrajzi adatai
megtudhatók a
Deri Múzeumtól
297/1932. DM. szám

Jel Deri 1932. 17. l.

M. KIR. VÁROS

SCHÁVEL József óra

TAKÁCS József: Hogyan kapott toronyórát a debreceni Szent Anna-templom? = A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve 1989-1990 (1991) 225-238.ill.G

Debrecen, Szt.Anna templom

Schável József óra 1843

SCHÁVEL József órás (1807 - 1855. után)

készitette 1843-ban

TAKÁCS József: Hogyan kapott toronyórát a debrecenei Szt.Anna-templom? = A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1989-1990 (1992) 230.p.skk. és ill.

Bear Top
Stop

MDK

Schay Gusztáv, 1918

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke. Epitő Ipar - Epitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schay Gusztár

építész

Szül: Budapest 1893

Oklevelet nyert 1919

Nérjegyzmúegyetem 17. l.

T. 10526.

kint. Hátrafésült hosszú hajat,
Nyakkendője csokorra kötött,
se

8 cm.
XXI. 139 l.

52-902
.437.

Schay Gusztáv

1912/13 I.

Ferkópzomfoiskóvk

129. 1.

Schay Gusztáv

Szül. Budapesten 1893 jun. 18.
ág. ev. Reálisk. érettsége
1912/13. I. első osztályban mu-
vésznőv. Olgyai V.

Minerva VI. 273

Schächter Ignác

Pest

1889-90

Érmisk 1930. 88. l.

T. 5209.

Burg előtti tért járókelők,
k, mig a háttérben hegyek lát-

GPLAZ ZV WIEN.

.8 cm.

Schächter Lajos

a tanári öszköndij alap-
ból 120 K.

Éimisk 1913-14.

Schächter Lajos

Jeles

1913

Címzés 1930. 88. l.

Bécs.

E lapon felirata szerint
szemlélhetjük tornyának tetején

Rm., mér. a vk. 14.8: 8.

140-95.

MDK

Schädl Károly, é.m.

106935. Sándor Mór F., Ujlaki-rakpart 4698 hrsz. gyári műhelyek.

Uj épitkezésre nyert engedélyek.-EP-IP.3.sz.1911. jun15. 27.1.

Schädl Károly

ejtőernyős

† 1913 aug.

Ejtőernyősök évk.

~~1914~~ X. (1914)

344 l.

Ernst Talentum V. 255.

Schäfer Gestö M.D.U

emlitve.

Dudum: Demeter. Pester Briefe über Literatur, Kunst, Theater... Pest 1856, 64

MDK

Schäfer litografálta

A.S. Grünspann rajzát.

A berlini hölgyek enthuziazmusáról tizenegy jelenet. Karikatura.

Berlin, Schepeler kiadó. 1842.
Fol. Eisenstadt. Wolf gyüjtemény.

Dr. André Csatkai : Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. Sonderabdruck aus d. "Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 66.

Schäffer Miklós képzőművész

Magyarországról előadásokat tartott művész, aki Párizsban él, de az egész világ ismeri nevét.

Déli Krónika

1943. X. 16. Kossuth 12.00

Schäffer Miklós

Újpesten a Mini Galériában megnyílt az a kiállítás, amelyen a Párizsban kiadott József Attila mappát mutatják be. – A képzőművészeti mappa szervezője Patkó Imre, aki elmondja hogyan szerveződött ez a mappa: Párizsban a magyar nagykövetségnek van egy sajtóirodája, ahol Patkó is dolgozott s sok magyar származású művész ismert. – Bartók mappát készítettek, melyen Vasarely, Schäffer Miklós és Szenes Árpád is dolgozott és még nagyon sokan. – Mintán Ady és Bartók mappa már elkészült, a magyar művészek József Attila mappát is elkészítették.

Esti Magazin.

1980. IV. 17. Kossuth 18.30

Schäffer Olga

1916/17 - 1921/22 I.

Ferképzomfoiskòvk

129. l.

lött aratott győzelmének emlékére emelt a császár fórumán.. A gazdag faragott díszű talapzaton emelkedő oszlop 29.62 méter magas törzsén 1 m magas és 200 m hosszú domborműves

Peter Schaffer, festő

Talán Pécs gazdasági helyzete akadályozta meg a vásc
abban, hogy e kor gyakran foglalkoztatott osztrák é ha
zai festőegyéniségei, Mint Maulbertsch, Troger, Kracker,
Sigmist, Cimbal, Sambach és Schaller nem szerepelnek al
kotásaikkal a pécsi műértékek sorában. 271.old

Bosos László: Tanulmányok. Dorffmaister Baranyában
269.old

Műv. Tört. Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Hp

MDK

Schäffer Róza

Ave Maria, kerária , repr.

RátStr. 261,262.l.

Schäfer A.

Schäfer A. okl. mérnök, építési
váll., VI. Vilmos császár-út 63.
125-053

Bptávb 1940 szept.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) disztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) disztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Schäfer András

Kolozsvári szürszabó

l.

Görffy szür

53, 55. l. 56 l.
57. l.

MOB 1976.

Schäfer Anna

textil

1922 - 26.

Einnisk 1930. 88. C.

T. 5208.

a St. Stephans Kirch látképét
csillaggal és félholddal.

7 cm.

MDK

Schäfer Ferenc

Ebédlő, terv. fenti

Lakberendezési kiáll. Magyar Iparművészet 1929. 60.l.

Schäfer Ferenc, építész

L. Alpár Ignác

Pusztai L.: A magyar építészeti múzeum - 35

Magyar

Építőművészet, 1983 83/2

M.D.K.

Schäfer Ferenc, építész

750 p-ős első díjat
nyert Rákospalota, város-
renderesi szerepélyázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1938. LXIX. évf.
jul. 14. sz. 9. old.

Schäffberger Gusztáv

festő

1909–10.

Zimnik 1930. 88. l.

Bécs.

Az előtérben a Wien és a
feltüntetve, a középtért a vár
foglalja el, köröskörül pedig a
zését és küzdelmeit szemléljük.

Rm., mér. a vk. 21.7: 1

140-95

Schäffel

Lläb I. 76.

Schäffel

l.

LykaMagyműI800-50

bg. l.

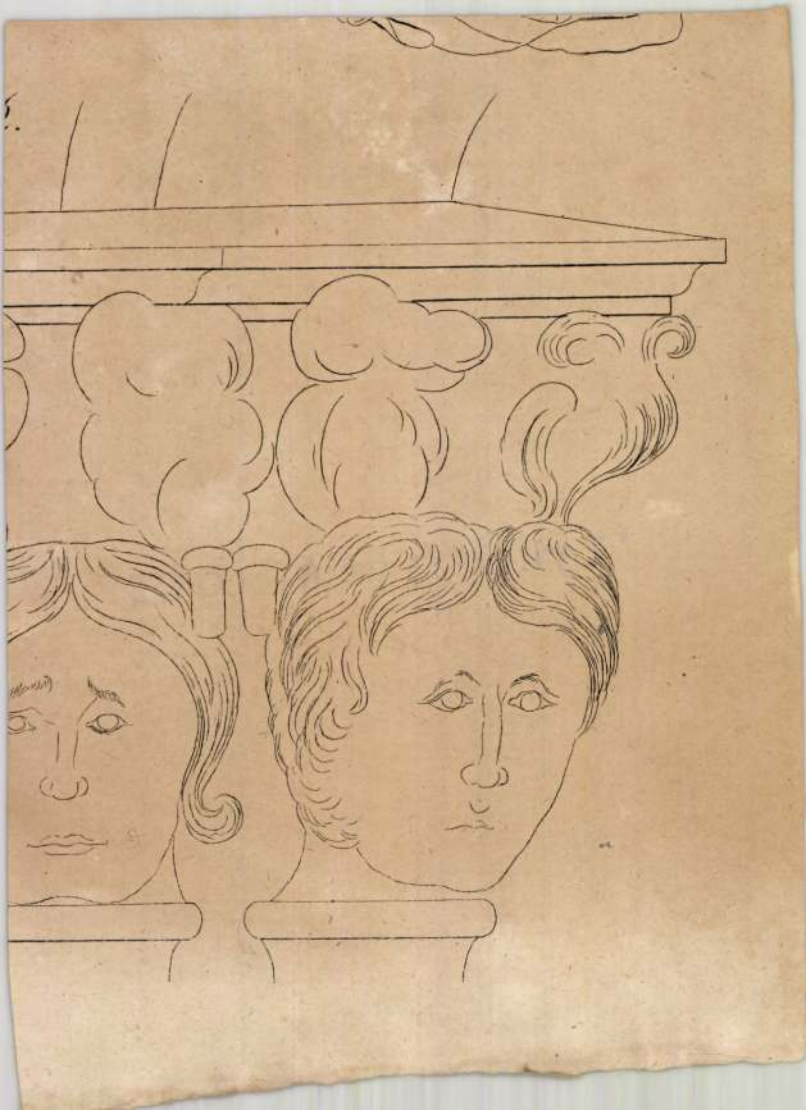

Schäffer festő, XIX. sz.

Szépművészeti Csarnok, 1862. X. 18.

III. fur. 35. o.

Kulonfélék.

Schaffer

MDK

A nagy részletszegű vedutákon a XVII-XVIII. sz.-ban majdnem mindig látjuk a /budai hegyeken/a szőlőtőkéket. Pl Sibmacher metszetein. Hallart ostromképein s talán legjellemzőbben a Werner- Schaffer--Angelbrecht- Lottes féle /67 1735-ből származó látkép előterében. /Repr.: Buda és Pest a Rózsadombról. 133.o. 116.kép/

121.o.

131-0

Borsos - Sódor - Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Schäffer testvérek

Schäffer Testvérek szobrász- és
mûbutorüzem, tul. Schäffer József,
Albert és Ferenc, Ujpest, Király-u. 66.
295-287

Bptávb 1940 szept.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**

címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

MDK

Schäffer, festö

szül 1820-ban Pesten.

Bécsben telepedett meg, Kertbenyi szerint a monarchia egyik legerösebb csendélet festöje volt. Késöbb Pétervárott élt.

"Ungarns Männer der Zeit" c. Kertbeny munkájából. /Müvészekröl, kikröl vajmi keveset tudtak./

/-n./ Régi magyar müvészek, Müvészet.1915. 94.l. A/datok müvészetünk történetéhez.

Schäffer

nobrány

l. –

Weisz Anna. –

Izsó Miklós élete és művészete. Bpest, 1939. 45. l. –

Schäffer Ad.

festő.

Krisztus kép Corregio után.
Felhívja reá a műértők és nagyu-
ramik figyelmét, nézzék meg Sch
műtermében s ne eresszék műá-
rus körmei közé!

Ekkor 30 éves – Schaeffer
ha ugyan ez –

1871
1.8.46
25

55
25
20

Heti szemle. Honderű. 1846.
II. 176. l.

Füleki Képiró

Schäffer Béla

fest.

Brod.

Sza 40-es 263 n

tanu.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása

Engedé

a műhelyfőnök
al

S c h ä f f e r B é l a
festő

Keleti Gusztáv: Az első vegyes kiállitás. Fővárosi Lapok.1869.jan. 14.

Schäffer Béla

I.

Orvmadatok

12, 13, 22. l.

..... forint

..... forint

hivatalfőnök

Niðurstöður

Fortíð .....

Fortíð .....

Schäffer (Béla) Albert
festő

cód
=
Nefelejts. 1866. 155. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 135418

Schäffer Bela
festo

l -

Ernst Mus. Kiáll. X
Magyar biedermeier-
Művészet. Bp. 1913.
38. l.

Kehely, hildesheimi, XIII. 17.

VII. 124.

Schäffer Béla

festő

1815 – 1871.

lásd

Ernst biedermeier Gat.

1913. 38 l.

Schäffer Armin

Festo

1892.

Eimisk 1930.88 l.

T. 5207.

a Donau fl összefolyása van
os és erődítményeinek térrajza
az ostromló csapatok elhelye-

27.5 cm.

Schäffer Ármin

1891/92

Ferkèpzomfoisk`vk

1291.

Schäffer Árnim

wul. Mokrin 1870 Szr.
2 gim, 2 iparrajziskola
1891/92 vendéglát.
1892/93 I " "
Helyszűke miatt vissza
utasittatott

Katonai sírkövek, római V. 261.

Schäffer Artur

142 Negyedik emelet olajf. 300.— P

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon 1937

1

van Gelder

26-án. † ugyanott 1727 augusztus
3-án.

us (Eszther k. 2. r. 22.).
betakart asztalnál ülő Eszther
hallgatja nagybátyját: Mardo-
felfedezi előtte, hogy férjének,
két udvari tiszt összeesküdött.
nyv van, fátyolt, gyöngyfülbe-
űk ujjú ruhát meg palástot visel.
pedig, ki arczélben látható, haja,

De Gelder, f. 1685

cm. — Lelt. sz. 1342. — Vétetett
geoistól 2000 M-án vagyis 2380
t 1895 junius 24-én (153–95),—
34149–95 és az 1895 november
i ívet. — Az elszámolást elfogadta
(635–900) és az 1901 augusztus
–901).

adatok:
901, 1904: VIII. 1342. *Aart van*

mban. 1906: X. 407. *Aert (Aart,*
ardochái. — 1906, 1910: X.407.
ochée.
str. 25. l. — Verzeichniss N°. 209.
1908-ban Fodor György.

III

89 (1342).
813 (174).

III: 89

MDK

Schäffer Artur festő

/e.a./: A Szányei Társaság Tavaszi Szalonja. Ujság. 1937. V. 16.

MDK

Schäffer Artur

Negyedik emelet, olaj

XII. Tavaszi Szal. N. Szal. 1937. máj. 13 l.

Schäffer Arthur

perkő

l. Tavaszi Salon

XIII.

" I. 26. Sarlay-hár Vetelsze

" II. 1. Schulek Sánosnak

" V. 22. Sarlay telekilleték

" V. 31 Schulek Sánosnak

" IX. 16 Schulek Sánosnak

" XI. 9 " "

" XI. 12 Vkm.-töl (56258)

" XI. 18 Schulek Sánosnak

" " " " "

II/19. Belépödíjak

Schäffer Attila

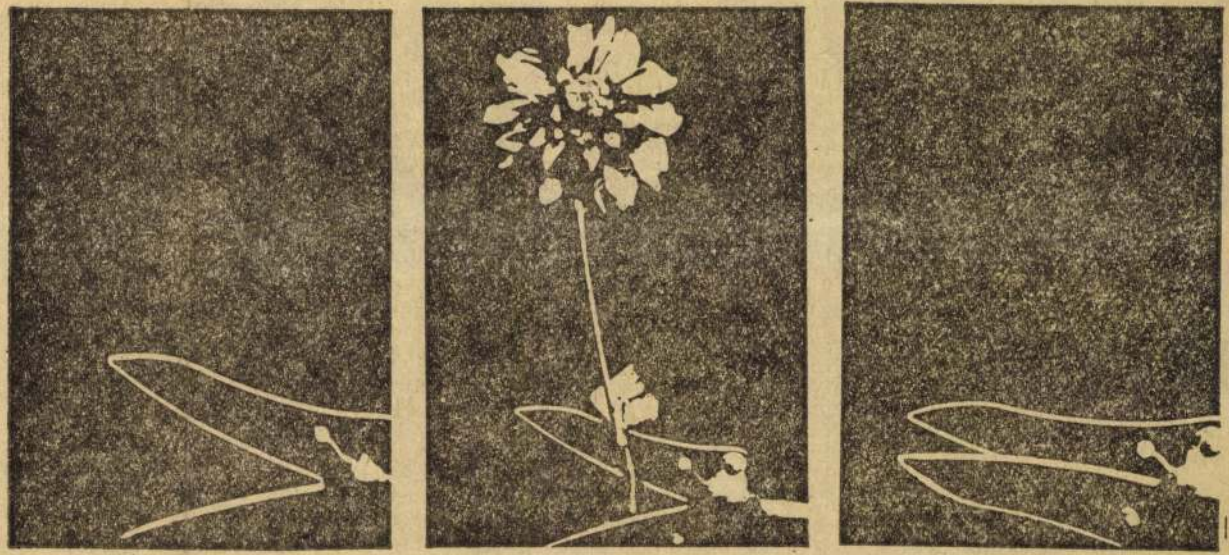

Schäffer Attila: A főnök egy napja

Élet és Irodalom, Bp. 1980. febr. 9.
XXIV. évf. 6. sz. 10. lap.

LCSKÉRDÉS

A házmesterhiány nem magyar sajátosság.

Európa-szerte megromlott a közbiztonság, ezért egyes nagyvárosokban nappal is zárva tartják a bérházak kapuit. Aki látogatóba indul ismerőséhez, előbb meg kell tudakolnia azt a kódot, mely ko-

kölyök volnék (vagy valami hasonló), bizony megalázónak, kuis méltatlannak tartanám ezt humánumot, azaz emberképmutatónak nevezném az t, bizonytalan jövőjű utódaiedig előre is szánnám. Mivel-

kekkel, de nem tud rájönni. Megörvend hát, amikor azt olvassa az újságban, hogy a pszichológus néni is megindítja kreatív személyiségfejlesztő csoportos foglalkozását. Ko-

A pszichológus néni elmondja, hogy ő tudományos kutatómunkát végez, a gyermekek egy tíz éve folyó kísérlet részesei, célja az, hogy a természet átélése útján neveljen a művészetre; a természetet kívánja a kisgyermekek személyes élményévé tenni és ezáltal őket sokoldalú személyi-

deltebb az anyuka, annál savanyúbb a pszichológus néni.

— Mindig ilyen... hm... dinamikus ez a gyerek?

Anyuka boldogan int a fejével.

— Nem sok jóval biztatom — mondja a pszichológus néni.

Anyuka meghökken. Nem szereti ezt a mondatot. Túlontúl

aki mindent azért, hogy kiegyensúlyozott felnőtt legyen a gyereke.

Megy anyuka az utcán, a kisfia önfeledten tervezgeti, mit fognak játszani a pszichológus néninél legközelebb. Nem sejti még, hogy nem legközelebb. sem lesz Mint ahogy re a parányi és nincs te- re az óvodában. Anyuka nem tehet róla, de összeszorul egy kicsit a szíve, ha a cseppnyi betonjátszóterekre gondol, a túlzsúfolt iskolákra, a sivár kis udvarokra, a Dunára, ahol nem lehet fürdeni, az uszodákra, ahol ember ember hátán.

Megy anyuka az utcán, mellette csenberreg a kisfia, en trolibusz. eltörpül az

Schäffer Béla

festő-

vad

Csánky Dénes

Erdély az újabbkori magyar festészetben.

Művészeti kalauz. —

Kolozsvár 1942.

33. l.

41

Schaeffer Albert

wied

Honderu 1845. II. 174.

Czidoláyte az

Ungar. 1845 ist

lap? is.

1845. mügel.

Tanulmyfö

Albanian haranna

wied

Szy. 175 l.

Schäffer Albert

Jesto

mod

BeCM. 162 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Schäffer Albert

nagykároli születés.
Meghalt 1875 (?) -ben.
Düsseldorfban.

Ujh. Föv. 20. l.

16684-88. Posner, Budapest.

Schäffer Adalbert

Kassai univ. Eat.
414.

Schäffer Albert

wód

z

Ujhazy Ferenc

Fővárosunk művé-
szeti állapotai a mult
század közepén -
Nyugat
1922. márc. 16 r
380. l

Schäffer Albert

csendéletfestő

lásd rengetegsok
nincvét:

Wurzbach XXIX.

44. l.

Schäffer Albert

festo

Wod

Pesti Divatlap

1844 286 fl. (Pesti mu-
Eiallitas)

40	Schäffer Adalbert				
41		Gesto			
42	laid				
43	Berkeszi. Tem. nov. 96.				
44					
45					
46					
47					
48					

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

Schäffer Albert Pesten

1844. rümesslet.

Gandelet (16 sz)
Megyerte Batthyany Kármán gf. (89)

A bücsujárok. olaszt

L.

Schäffer Albert

Prod

Mücsarnok 1868. 128 l.

Schaeffer (Albert)

Urzęd

1845. [illegible]

Szy 137 l.

Schäffer Albert Festő

„Csendélet" Pest, 1845

„Történeti rejtjegek Mátyás korából" Bécs 1851, Neuw. Kéjcsarnokban

(Kéjtárosi pályázata)

Fejős J.: A Neuw. Kéjcsarnok Alapító Egy. története Művészettörténeti Értesítő 1957 Üévf. 1. sz.

43. 46 l.

Schäffer Albert

festo 1850
Magyarben

l.

Bielz Portrkat

595.4.

~~Vésö bronzból, Karimás VI. 129~~

Schäffer Albert festő

Pesti Divatlap, 1844. II.

285.

Pesti műkiállítás

Berzsenyi Dániel

Képmása Axmann József metszetén. /1859/

Századok 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Schaeffer Albert, festő
Beési kiáll-on perepel

Harai művészet
hűcsarnok, 1868. I.
128. l.

Schäffer, festő

Honderü, 1847. II. 58.

Heti szemle

Schäffer Albert

festő

l.

Mátrai 1862

14, 16. l. 19. l.

52. l.

Ez alkalommal jelzem

bekapcsolt előfizetőkkel való f

Krasznahorkaváralja, 1915. jan. 20.

Schäffer Albert

festo

ined

Haenfler 1854

I. 152. l.

NÉGY MÚZSA. (205. kép)
Brüsszel, 1520—1530 körül, Maitre Philippe köre.
Nagyobb mű töredéke, kb. egyharmada.
Gyapjú és selyem, 190×104 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 252. szám. — Radisics Ipolyi, 94. szám. — Gerevich PA, 258. l. — Dutka 43—46. l. (képe 44. l.) — Lázár: Könyvismertetés. MM, XIII., 1937., 64. l. — Lepold—Lippay 58. l.

A SZABIN NŐK ELRABLÁSA. (206. kép)
Flamand, XVI. század.
A baloldalon kb. a harmadrésze hiányzik, az eredeti bordürt ismét hozzávarták. Analogiája a pienzai múzeumban és berlini műkereskedelemben.
Gyapjú, 329×175 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 342. szám. — Őszi kiállítás, Ipolyi, 126. szám. — Dutka 47—50. l. (Képe 48. l.) — Lepold—Lippay 60. l.

A BÁBELI TORONY ÉPÍTÉSE. (207. kép)
Brüsszel, XVI. század, Michiel von Coxie műhelye. Nagyobb mű töredéke. Rokon darab a krakói Wawelben.
Gyapjú és selyem, 182×292 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
Gerevich PA, 257—258. l. — Dutka 50—56. l. (Képe 51. l.) — Lepold—Lippay 60—61. l.

DÁVID-SOROZAT.
1. Dávid udvari emberei között ül. Német (emdeni?) műhely a XVI. század második feléből. Bordürje hiányzik.
Gyapjú, 210×135 cm.

Schäffer Albert.

A Nemzeti Képcsarnok képet vásárol a müvésztől 1851-ben.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Schäffer Adalbert, festő
~~Sterio Károly festő~~

Sterio Károly műveinek jegyzéke:
Múzeumokban lévő képei:--1.-Magyar Nemzeti Galéria:
18.-"Schäffer Adalbert festő arcképe", olaj Sterio Karolynak. Vef. 227+175 mm. Jel. Sterio, 842. A név 843-ban van irva. Hauszmann A. ajandéka 326. old

K. Gyurkovich Tibor: Sterio Károly /1821-1862/ a mozgás festője 323. old

Műv. Tört. Ért. 1974. XXIII. 4. sz. Bp

Schäffer, Albert (1815-1871)

„Ifjú kérsákkal" o.fa. 94x76 cm

J.l.j.: A. Schäffer. Wien 857. (Sérült)

Védett. Ziálfási ár: 12000 ft

BÁV 43. Képaukció, Budapest, 1977. september

Schäffer Antal festőművészről

Fővárosi Lapok 1868. X. 10. 931.

Htr

MDK

Schäffer Béla festő

1866. A IV. KT – sorrolásra a képét a KT megvette.

MDK-A-1-1/372.

MDK

Schäffer Béla festő

1870. „Czendélet fügékkel" c képét KT-rossolásra megvesz.

MDK-A-I-1/553.

MDK

Schäffer Béla fertő

1867. „Gyümölcs és virágcsendélet"
„Függő virág és gyümölcs-csendélet"
„Régi adányok Mátyás idejéből" c. kézirat
eladja a KT-nek

MDK-A-I-1/410.

MDK

Schäffer Béla Jestő

1866. 2 csendéletet küld be a KT-nek megvételre.
A KT megveni képeit.

MDK-A-1-1/363.-364.

Schäffer Béla festő
/1815-1871/

Virágcsendélet /Olajf./

Erdélyi Müv. Kiáll. 1941. Kolozsvár

MDK

Schäffer Béla, festöm.
1815-1871

Virágcsendélet. 69x56 Vászon.

Ernst Muz. gyüjt. XVI. 1921. Kat. 43.1.

MDK

Schäffer Béla

tájkép

Fővárosi Lapok, 1875. I. 637. o. A műtárlaton.

MDK

Schäffer Béla

Az országos képzőm. társulat. Vas. Ujs. 1872. 2o2.l.

M. D. K.

SCHÄFFER Béla festő
(1815 – 1871).

„Csendélet" (repr.)

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
Bp. ~~1962~~. 115,

MDK

Schäffer Béla /1815-1871/

Virágcsendélet, of.

Székesfőv.képt.uj szerzem. N.Szal. 1939.jan.-febr.

M.D.K.

Schäffer Béla, iparművész

és Gerendai Sándor
nyertek el a Nagy. Epitó
és Iparművészeti Rajzolók
Egyesületének egy-egy díjat.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

máj. 24. sz. 12. old.

MDK

Schäffer Béla

Biró Béla dr.: Sikó Miklós élete és müvészete 1818-1900. Kolozsvár, 1944.

Schäffer Béla festő (1815 – 1871) ?

Remény, 1851. márc. 133–135.

A pesti műkiállítás 1851.

Schaeffer Albert, festő

Honderű, 1846. II. 176.

Heti Szemle

Schäffer Béla festő

Életképek, 1876.juni 1.I.1.sz.9.l.
Vegyes közlemények.

Schaeffer Albert, festő

Honderü, 1844. II. 81.

Heti Szemle

Schaeffer Albert, festő

Honderü, 1844. II. 195.

Heti Szemle

Schäffer Albert, festő

Életképek, 1844.II.k.205-209.,242-247
281-285.

Henszlmann Imre: Hölgy-vezető

Schäffer Albert, festő

Életképek, 1846.II.186-188,217-220.

Ney: A pesti mükiállitás

Schäffer Albert, festő

Életképek, 1847.VII. 59-63.

N.: Üdvözlet a Müegyesület...

Schaffer Alfréd, festő

Életképek, 1845.II.146-149, 180-182.,
212-214.

Ney Ferenc: Pesti mükiállitás

Schaeffer Albert, festő

Honderü, 1845. II. 519-520.

Kubinyi Ágoston: A Magyar Nemzeti Muzeum

Széchényi mellszobra – Schäffer Béla
műve

Fővárosi tanyok 1866. 1.24.71.

Hírna Társulat sorsolásáról

Festészet XIX.sz. önálló táblakép Schäffer Béla müvei a Nemzeti Muzeumban.

Életképek, 1876.juni 1.I.1.sz.9.1

Vegyes közlemények.

Patak Jenő

Schäffer Béla festő/19.sz./ ujabb müve is szerepel a Képzőm.Társ.kiállitásán-jelemti Kazár Emil.

Fővárosi Lapok 1870.I.IV.7.305.old.

Schäffer Béla, festő

Divatcsarnok, 1854. nov. 3. 62. 1256-1257.

A pesti állandó képtárlat.

Táblakép. Patak Jenő.

"Virágkoszoru"/Széchenyi mellszobrá-
val.Schäffer Béla müve a Képzőm.Társ
jótékonycélu sorsolási kiállitásán a
Mücsarnokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.12o2.o.

Festészet – önálló táblakép – XIX. sz. k.

Schäffer Béla: „Történeti rágiségek Mátyás Király Korából"

Remény, 1851. márc. III. füz. 133–135 o.

A pesti műkiállítás 1851.

Festészet, XIX. sz. – önálló táblakép

Schöffer: „Őszi tájkép"

Szépművészeti Csarnok, 1862. X. 18.

III. für. 35. o.

Kulonfélék.

Táblakép. Patak Jenő.

"Konyhacsendélet".Schäffer Béla müve
a Képzőm.Társ.jótékonycélu sorsolási
kiállitásán a Műcsarnokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.12o2.ol

Festészet, XIX. sz. , önálló táblakép

Csendélet Schäffer Bélától

Divatcsarnok, 1853. nov. 3. 6. 1256-1257.

A pesti állandó képtárlat.

Schäffer Béla festőművész

Fővárosi lapok 1870. IV. 7. 305.

Ltr a Képz. Társulat kiállításáról

Schäffer Béla festőművész

Fővárosi lapok 1870. III. 27. 264.

Hír a Képz. Társulat kiállításáról

Schäffer Béla festő

Pesti Hirlap. 1881. jun. 28. 5.

Az állandó kiszámítás

Patak Jenő

Schäffer Béla festő/19.sz./ujabb müve is szerepel a Képzőm.Társulat kiállitásán,- jelenti Kazár Emil.

Fővárosi Lapok 1870.I.IV.7.305.old.

Patak Jenő

Schäffer Béla magyar festő /19.sz./ a Képzőmüv.Társ.vegyes kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Patak Jenő

Schäffer festő/19.sz./müve a Képzőm

Társulat kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.15.1192.o.

Patak Jenő

Schäffer Béla festő/19.sz./müve a Képzőm.Társ.jótékonycélu sorsolási kiállitásán a Mücsarnokban.

Fővárosi Lapok 1864.I.XII.17.12o2.o.

Schäffer Béla festőművész "Csendélet"
c. műve

Fővárosi tapok 1868. IX. 20. 863.

Hír a bécsi kiállításról

Schäffer Béla pestőmüszészről

Fővárosi Lapok 1866. IX. 18. 875.

Itt

Schäffer Béla festőművész

Fővárosi tapok 1866. XI. 8. 1046.

Hír a Képzőművészeti Társulat
kiállításáról

Schäffer Béla "Szendélet" c. műve

Fővárosi lapok 1868. IX. 20. 863.

Hír a bécsi kiállításról

Schäffer Béla sobrászmüvész

Fővárosi Lapok 1866. I. 24. 71.

Hír a Társulat szerződéséről

Patak Jenő

Schäffer Béla festő/19.sz./a Képzőm.
Társulat vegyes kiállitásán./K.E./

Fővárosi Lapok 1870.I.III.27.264.old.

Schäffer Béla

„Elssler Fanny" szobrának a képe olaj, 1845, 56×34.5 cm

Magyar színészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, dombormüvek a XIX. század. Budapest, 1966. katalógus. 291.

Schäffer Béla

l.

Szana 1890

62. l.

.§.

legalább egyszer, a szükséghez képest több-

ki tanács a 12.100/1945. V.K.M.sz.r. 4.§.
ly szervezetet érintő ügyet tárgyal, meg
ácsnak az illető szervezetet képviseló tag-
ács ülésére a 12.100/1945. V.K.M. sz.r.
tárgyalásra kerülő ügyek ügykörükbe tar-
bizottságok és albizottságok egyes tag-
és szerint meghivottak a tanácskozásban

tárgysorozatát a főtitkár javaslata alap-
ló meghivót 8 nappal az ülés előtt az el-
ét és tárgysorozatát is feltünteti.
ét az elnök, a főtitkár és a jegyző irja
.

r határozatképes, ha arra valamennyi tagja
ó tagok közül legalább öt jelen van. Abban
ki tanácsba választás utján beküldött tagok

M.D.K.

Schaffer Béla, festő, fényképész

Nagykárolyban szül. Rétyvel együtt úgylátszik Beniczky elárvult mütermét vették bérbe a Harmincad utcában 1864-ben. 215.o. Kiadtak Országbirák Arcképcsarnoka cimen egy szép reprodukciós gyüjteményt.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóvall. Bp. 1958

MDA

Schäffer Béla

Gyümölcscsendélet, repr.

Árv.Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96.szkc.

VIII. tábla.

MDK

Schäffer Béla, 1815-71.

Gyümölcscsendélet, of.

Árv. Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96. aukc.

32 l.

Schäffer Béla

Perálltörtképes

368, 414, 457. l.

Budapest székesfőváros polgármestere

..... szám

194.....

FŐVÁROSI NÉPMŰVELÉSI KÖZPONT
IV SZÉP-UTCA 5. TÁVBESZÉLŐ: [illegible]-129

Dr. Dercsényi Dezső urnak.

Egy. m. tanár

Hivatalból
közszolgálati ügyben
díjátalányozva

Hőgyes Endre u. 10.

Központi boritékok 11. számú mintája — 30.289. — 91243

Schäffer Béla

l.

Perálltörtkepes

368. 414. 457. l.

IPARMŰVÉSZ

A MAGYAR TÖRTÉNETI MÚZEU

Iktatói szám: ..... 19.....

A leirat vagy beadvány { kelte és száma: .....

beérkezése: .....

Tárgy:

.....

.....

Schäffer Béla

Fest

Lyka München

8,1-

KÉPKERETEK

HOFFMANN FERENC

MDK

Schaffer Béla, Nagykároly 1815-Düsseldorf 1871

Mátyás király régiségei, olaj

ARAD város nyilv. képtárában elhelyezett festmények
és rajzok jegyzéke. 8 l.

Schaffer Béla
festő

M.D.K.

Mátyás király régiségei

Anadjegys. I. tesene 12, 8 l.

Schäffer Béla

festő

meghalt 1870.?

Farkas Mintalevelei

68.l.

A. d. Cal. Nov.

Pensum primum.

Quomodo descendere ad inferos licet?

Dii et pater eius Aeneam monuit ut primum Italiae venit, descendit ad inferos. Etiam ~~(Abit)~~ Aeneas cupivit carus genetricem et comperire sortem populi. Cumaei anni dicit....

Schäffer Béla festő, Bécs

Csendélet, 1857

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 280 művéről. Pesti Műegylet vásárlásai, 1853-63. Kézirat

Schäffer Béla
festő

M.D.K.

Virágcsendélete.

Telepy Katalin: A debreceni Déri Múzeum Képtára
Művészet 1960. október. - 19 lap.

MDK

Schäffer Béla /Adalbert/, 1815-71

Egy tábornok arcképe

Almásy-Teleki 7. aukc. 1941. okt. 57 l.

Schäffer Béla festő, Bécs

Diszedények a középkorból, 1853
Csendélet, 1854
" 1855
Szőlő és rózsák, 1856
Gyümölcs, 1857
Csendélet, 1853
Gyümölcs és virágok, 1855

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 280 művéről. Pesti Műegylet vásárlásai, 1853-63. Kézirat

Schäffer Béla +

Csendélet

Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat által
Szegeden rendezett kiállitás 1876. katalogusa

Schäffer Béla

festő

MDK

Telepynek számol be munkáinak tevékenységéről.

Levelek: Schäffer Béla — Telepy Károlyhoz

MMM Évkönyve, 1951, 164 l.

MDK

Schäffer Béla
festő

A Magyar Képzőművészeti Társulatnak ir képeinek
értékéről

Levelek: Schäffer Béla – Telepy Károlyhoz

MMM Évkönyve 1951, 166 l.

MDk

Schäffer Béla
festő

Gyűjtőcsőrök antik edényekkel a Magyar Nemzeti Múzeumból.

Levelek: Schäffer Béla – Tellegy Károlyhoz

MMM Évkönyve 1951, 164 l.

MDk

Schäffer Béla
festő

Telepynek bejelenti, hogy munkácsy két képet küld a Tárlatnak.

Levelek: Schäffer Béla — Telepy Károlyhoz

MMM Górhámpve 1951, 165 l.

Schäffer Béla
festő

MDK

1870 május 13 án közli, hogy Goupil párizsi műkereskedő két képet rendelt Munkácsynál és várlatait megvette.

Kapossy János: Düsseldorfi levelek Munkácsytól — Munkácsytól.

MMM Évkönyve 1951. 160 l.

MDK

Schäffer Béla
festő

A Siralomkár" 1870-ben készült el és még Munkácsy "műtermében volt, Schäffer első kiradást adja Telepynek a képről.

Kaposy János: Düsseldorfi levelek Munkácsyról — Munkácsyról.
MMM Évkönyve 1951, 160 l.

Schäffer Béla
festő

MDK

Kaposy János: Düsseldorfi levelek Munkácsytól — Munkácsiról

MMM Évkönyve 1951, 159 l.

MDK.

Schäffer Béla

1864. Virágcsoportját Széchenyi mellszobrával a KT zsűrije bírálja.

„Széchenyi I. szobra egy terménet után festett virág koszorú által környezve."

A KT-nek a bírálat után eladja.

MDK-A-I.-1/ ~~225. és 226. és 230.~~
225. 226. 227. és 230.

Schäffer Béla

1815 – 1871 –

Crendilet, olujf –
Egri érseki liceum Eeplárá –
bu –

Egri érseki 34. l.

Szepeshelyi falfestmény festője: A sé egyház falfestménye 69 (820), 2669 (731).

Schäffer Albert

Pesten
1845. pesti kiáll.
Arckéj, olajf.
Schlick Henrik arcképe
olajf.
Tanulmányfő, olajf.
2 Arckéj, olajf.
Albaniai harcosnő,
olajf.
Tanulmányfő, olajf.
Csendélet, olajf.

L 1845.

Szabó Károly: Régi magyar
Könyvtár V. 179.

Schaeffer Béla

Biederm. kiáll. 1937

IX. terem.

Csendélet, 1856.
olaff.

XIII. terem

Otvöstárgyak és virágok
olaff.

Csendélet, olaff

arokkártyák, két csomag, hiányos; egyik
politikai tárgyköru képecskékkel. Kécs,
1850 körül

Schäffer Béla

festő

Schäffer, Béla (1815 Nagykároly—1871).
519. GYÜMÖLCS ÉS VIRÁG. Jelezve l. jobbra: Adb Schäffer 1866).
Vászon. 63×50 cm. 250.—

Aluvás Feleki II. 1939

BUDAPEST, IX., HŐGYES ENDRE U. 10.

.....szám

Schäffer Béla

Bécsben

1851. pesti kiáll.

Konyha-csendélet, olajf.

Történeti régiségek Mátyás király hagyományából Bécsujhely tanácstermében, olajf.

L. 1851.

~~Ékszerészek czéhe, nürnbergi~~ IV. 90

Schäffer Béla

Virágcsendélet, olaj.
Repr. 594. l.

LykaMagyműI800-50

Sodrósa IX 89

Schäffer Adalbert

1881. Bécs.

(239) Gendélet. Olaszt. Stenger Gy. tulajdona

Ösi Ejállitás 1881. II sorozat

Schaeffer A

1884/ Bécs.

(31) Tájkép a badeni tó mellett. Olaft. 90 fr.

Tavaszi kiállítás 1884. II

sor.

Schäffer Albert

1844-ben a pesti műegyletki sorsolásra 50 frtért meg vette Csendélet c. képet

1846 ben dtto Csendélet c. képét 60 frtért

1851-ben dtto Kompha csendélet 300 frtért

1852 ben dtto Csendélet 70 frtért

EI 28 l - 36 l 44 - l 76 l

Schaeffer (Béla) Albert

1867. jul. kiáll
Csendélet
Csendélet érc-és
tengerilsága edényekből

Nefel. 1867. 328. l.
329. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

CSIKÁSZ JÁNOS
hirlap- és könyv bizományos
ÓCSÓD

Schäffer Béla. Pesten

1846. nüchtl.

Csavargok ~~Kabarlak~~ a korcsmáta-

olaft.

Arczkéj olaft. (111 sz)

Csendélet. olaft

magyarte a triesti nüchtlet.

(114 sz.)

Kameliák. olaft.

Gyümölcs. olaft.

Arczkéj olaft. (236.)

Csendélet olaft. (273, 274)

L.

Schöffer Béla festő Bécsben.

Több „csendéletet" állitott ki az 1852 ik Pesti mükiállitáson. „Mátyás ~~[illegible]~~ billikoma" czimü festménye a Nemzeti Múzeum tulajdona. 1.)

1.) Budapesti Viszhang. 1852. 298 l.

Schäffer Béla.
Bécs

1847. minoplet.
Csendelet. olaszt.

L

Schäffer Béla

† Kisorsolás czéljából megvette a műegylet, s megnyerte Kajdácsy, Magyaróvárott.

† (jun.-jul.)

† Kisorsolás czéljából megvette a műegylet, s megnyerte Emmerling Henrik Pesten.

5. Megvette a műegylet. A kisorsolásson megnyerte Pongrácz Gábor Rimaszombaton.

A pesti műegylet 1853. évi május havi kiállitásán: Rőzsék korból való diszedények a m. n. múzeumból, olajf., (400 frt). Az augusztus-szeptemberi kiállitáson: Csendélet, olajf., Kovács Mihály tulajdona; — Csendélet, olajf., Czeides N. tulajdona. A szeptember-októberi tárlaton: Csendélet, (elefántcsont serleg és gyümölcs) olajf., (180 frt); — Csendélet, (osztrigák és szőlő) olajf., (120 frt). Az október-novemberi kiállitáson: Csendélet, olajf., Rőszer M. tulajdona. A november-decemberi tárlaton: Csendélet, olajf., (90 frt). A pesti műegylet 1854. évi kiállitásain: (febr.-márcz.) Csendélet, olajf., (250 frt.); — (márcz.-ápr.) Csendélet, olajf., (100 frt); — † Gyümölcs csendélet, olajf., (500 p. frt.) †; — (szept.-okt.) Konyha csendélet, olajf., (300 frt). A műegylet 1855. évi kiállitásain: (febr.-márcz.) Gyümölcs csendélet, olajf., (250 frt.) 5; — (jul.-aug.) A régiség buvár, olajf., (150 frt.); (okt.-nov.) Virágok és gyümölcs, olajf., (500 frt); — (decz.-jan.) Csendélet, olajf., (550 frt). A műegylet 1856. évi kiállitásain: (febr.-márcz.) Csendélet, olajf., (250 frt.)

Schäffer Albert (da)

Szabó Júlia: A XIX. n. festészete Mon
Bp., 1985,

21, 160 (115-ön kép), 161 (117-en kép)

1850

66. márc. 9. Ugyanaz felszólítja Schäffer Albert akad. képíró urat közlésére azon módnak, melly szerint a nemz. museum valamellyik művének birtokába juthatna; kérvén őt egyszersmind arczképe s életrajza végett

128. p.

1851

148. júl. 28. Schäffer Béla festész úr beadja a mű kiállításban lévő „Történeti régiségek Mátyás király hagyományából" című festményének leírását. Szerzemény

130.

1853

140. szept. 17. Az igazgató Schäffer Béla képírónak bizonyítványt ad az ő képkijavítási tehetségéről

131

forin

alá

lakcím:

szem. ig. sz.:

nap.

SCHÄFFER Béla (Albert) festő

1845

146. Igazgató kérdést tesz a Fenséges Nádornak, m[illegible] egyezik-e benne, hogy a Cignarolli féle két nagy kép kijavítás végett Schäffer Albert festészre bízassék, [illegible] ezt díj nélkül akarja felvállalni

148. Ő Fenséges Nádor véleményezése végett általküldi az Igazgatónak Schäffer Adalbert festő Művész kérelmi levelét, mellyben a Múzeumi képcsarnok őrévé kineveztetni könyörög

152. Ő Fensége megegyezni méltóztatott, hogy a 146. sz. a felterjesztés értelmében Cignarolli két képe Schäffer Albert által kijavíttassék – Mások nevében Schäffer Albert „csend-élet" czímű olajfestvényét s

125. M[illegible]ört.Ért. 1990 1/2

Schäffer Béla, festőművész

Művészet Magyarországon, 1830–1870.
Kiállítás a Budavári Palotában

Tükör, 1981. nov. 8.

Schäfer Béla:
Csendélet
Eissler Fanny
szobrával.
1845

kézben; a legtöbben azonba
tartoztak *az ügy* jeles harcosa
Igaz, akadt köztük több, aki
bíró volt a köztársaság idejé
pedig ezeket ha elfogták, tev
ségük érdemi vizsgálata nélk
szárolták le a falangisták. Ám

TK. 19.

II

360

19. Schäffer Béla.

Sz. Nagy-Károlyban 1815-ben. † Düsseldorfban 1871. márcz. 1-én.

Hunyadi János.

Mellig, balra fordul. Vállaira omló hosszú haja, szemöldöke, szeme és bajusza sötétbarna, arcza leberetvált. Aranygombos brokátdolmánya zöld, vállra vetett hermelines mentéjének kötője ékköves, oldalán lógó díszkardjának markolatán holló ül csőrében rubintos gyűrűvel.

Vászon, méretei 63 : 45 cm. — Magy. Képt. 151. — Lelt. sz. 19. — Szilágyi István hagyatéka 1863. augusztus 22-én.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

A Nemz. Múzeumban. 1876 : VIII. 70. — 1878 : VIII. 32. — 1880 : VIII. 32. — 1881 : VIII. 32. — 1883 : VIII. 358.

A Tört. Képcsarnokban. 1884 : I. 17. — 1894 : I. 15.

Jegyzet. Másolat egy ismeretlen festő után.

Jh. 151.

Schäffer Béla

festő.

2790

34. Schäffer Béla.

(Sz. Nagy-Károlyban 1815-ben.)

Elsler Fanni szobra.

A talapzaton álló gypsz-szobrocska, tánczoló ~~mozdulatát~~, és fehér spanyol öltözetben ábrázolja Elsler Fannit, fejét balra hajtja, de jobbra néz, felemelt baljában emléket tart. Simára lefésült haját kontyba tűzve viseli, melyéke egy szál virág. Mindkét kezén karpereczet hord. Rövid újjú kivágott ruháját a derékon csipke diszíti, kurta szoknyája fodros, harisnyája fehér. Lábainál a csokron kivül virágok, a szobor körül pedig fehér, piros és sárga rózsák hevernek. Az asztal, melyen e tárgyak ~~el vannak~~ helyezve, márvány. Jelzése alól balra: »*Schäffer Adalbert festé Pesten 1845.*«

Vászon, méretei 56·5 : 34·5 cm.

229

1868: V. 38. — 1870: III. 25 — 1871: III. 25. — 1873: III. 27. — 1876: III. 16. — 1878: III. 43. — 1880: III. 43. — 1881: III. 43. — 1887: III. 126. — 1888: III. 126. — 1889: III. 141. — 1890: III. 141. — 1891: II. 92. — 1892: II. 92. — 1893: II. 168. — 1894: II. 55. — 1895: II. 55. — 1896: II. 34. — 1897: II. 34. — 1898: II. 34.

~~A művész ajándéka 1845-ben. — Magy. Képt. II. — Ltsza 21.~~

— 1900: II. 34. — 1901: II. 34. — 1903: II. 34. — 1904: II. 34. — 1905: II. 34.

— Magy. Képtár II. — Uj lelt. sz. 21. — 1905. átv. jegyz 148. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1798. és a leltárban 2790. — A művész ajándéka 1845-ben. Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

II 11
21

Schäffa B. aj. 1845.

148

2774

219

18. Schäffer Béla.

(Sz. Nagy-Károlyban 1815-ben.)

Mátyás király történeti régiségei.

A szürke márványasztal ~~közepén~~ on, a régi aranypecsétes oklevelen, melynek kezdő szava: »Wir F.«, gyönyörű aranyserleg áll fedelének tetején gyermekkel, kinél pajzs van »1462« évszámmal. Körülötte balról ~~a Hunyadiak~~ kócsagos sisakja, pánczél-keztyűjét, piros pántlikás és himzett kék selyem-derékkötőjét ~~látjuk~~; jobbról ~~pedig~~ domborművekkel ékesített aranykötésű könyv, a melynek sarkait s széleit drágakövekkel ~~rántak ki és~~ díszítik meg fonott kosarú kard ~~köti le figyelmünket~~, a melynek egyenes pengéjén a felirás ez: ~~szavakat olvassuk~~ »PRO REGE: DIVINA LEGE ET GRE . . .«; Hátúl ~~Mátyás király~~ ovális keretbe foglalt ~~arczképét~~ részben a leomló piros függöny (takarja). A domborművön a király balra fordulva és teljes arczélben ~~van~~ ábrázolja. Fejét tölgykoszorú díszíti, hosszú haja vállaira omlik, bajusza és szakálla leberetvált. Inge korczos s palástja prémes. Jelzése alól jobbra: »*festette Schaeffer Béla. Bécsben 1851.*«

Fa, méretei 126 : 94 cm.

1868: V. 23. — 1870: II. 25. — 1871: II. 25. — 1873: II. 19. — 1876: III. 48. — 1878: II. 1. — 1880: II. 1. — 1881: II. 1. — 1883: VI. 268. — 1884: VI. 215. — 1885: VI. 215. — 1886: VI. 215. — 1887: VI. 215. — 1888: VI. 215. — 1889: VI. 249. — 1890: VI. 249. — 1891: II. 110. — 1892: II. 110. — 1893: II. 130. — 1894: II. 17. — 1895: II. 17. — 1896: II. 18. — 1897: II. 18. — 1898: II. 18.

~~A képcsarnokegylet ajándéka 1851. — Magy. Képt. 51. Ltsza 44.~~

— 1900: II. 18. — 1901: II. 18. — 1903: II. 18. — 1904: II. 18. — 1905: II. 18.

— Magy. Képtár 51. — Uj lelt. sz. 44. — 1905. átv. jegyz. 132. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1782, és a leltárban 2774. — A képcsarnok-egylet ajándéka 1851 szeptember 2-án. — Vételára 500 frt (1000 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Mk 51

Ujl. 44

Képcsarnokegylet aj 1851

132.

Schaeffer Béla

jeles erdélyi festész festette az újbessenyői új temető kápolna szent Rókust ábrázoló oltáképét 300 fotést és az újbessenyői plébánia templom szent Vendel-főoltáképét 705 fotést 1844 ben.

Történelmi Adattár Csanád-egyházmegye hajdana s jelenéhez. Temesvár, 1871. 639. l.

mai nehéz viszonyok között nem is tudott olyan nagyszabású működést kifejteni, amilyenre vágyik és törekszik, azt nyugodtan elmondhatjuk, hogy hasznos működést végzett s megtette azt, amit erői engedtek. Komoly értékeket szerzett meg és adott át örök letétül két művészeti múzeumunknak, még pedig kivétel nélkül magyar értékeket. Köztük nem egy olyan volt, amely külföldről került haza, s másrészt volt olyan is, amely közbelépésünk nélkül külföldre vándorolt volna. A Szépművészeti Múzeumnak öt tárgyat adtunk már át egyesületünk rövid fennállása alatt: Benczúr Gyulának nővéréről festett arcképét, amely valóságos gyöngye művészetének, Mányoky Ádámnak Swihovska bárónőt ábrázoló képmását, Stefan Dorffmeisternek a soproni Szentlélek-templom oltárképéhez készített olajvázlatát, Stock János Márton nagyszebeni születésű festőnek 1793-ban készült női képmását és végül egy XV. századi felsőmagyarországi mesternek a kis Jézus imádását ábrázoló festményét. Az Ipar-

Schaeffer Albert

csendéletfestő.

55 k éveben (1871 ben) halt meg Düsseldorfban. Csak nehány évé, hogy Rheinus mellett lakott, mintán fővárosunkban a fenyképészet mellett főleg gyümölcsök, feintárgyak és pompás edények festésével foglalkozott.

Egyveleg, Arch. Ért. 1871. V. K. 1381.

~~1871~~

1815
55
1870

1905 evi I/ii 47 ər

отп. ü. о.

SCHÄFFER *Béla (Adalbert)*, festő, * Nagykároly 1815, † Düsseldorf 1871 márc. 1. Pesti és bécsi tanulmányok után 1844 óta gyakran állított ki csendélet- és virágképeket, szorgos, aprólékos kidolgozásban. Pesten, Bécsben, Szentpétervárott és Düsseldorfban dolgozott. Csendélet, Elssler Fanni szobrának képe és Mátyás történeti régiségei c. képei a Szépművészeti Múzeum tulajdonában vannak, egy csendélete az egri érseki líceum képtárában, Hunyadi János arcképe a M. Tört. Képcsarnokban stb.

Lo. G. II. 4181

Schäffer Béla

Művészet 1915. 94. l.
(Régi magyar művészek.)

Schäfferről, aki 1820-ban Pesten született s aki Bécsben telepedett meg, úgy emlékszik meg, mint a monarchia egyik legerősebb csendéletfestőjéről. Később Pétervárott élt, ahol csendéletképeivel szépen fenn is tartotta magát. A pesti muzeum több képet vásárolt tőle.

Schäffer Béla (Albert)

STERIO KÁROLY (1821—1862)

2. Schäffer Béla (Adalbert) festőművész (1815—1871) képmása. Vízfestmény. Jelezve lent balra: Sterio 842. Aláírás lent a középen: Ad. En. Schäffer 843. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona; néhai Hauszmann Alajos műépítész-tanár ajándéka, 1920.

Magamüvészképem.

Ára 30 fillér.

giere auf eine so unhöfliche Manier, (wie wir bei der Landung der „Hermina" am 12. d., zu bemerken Gelegenheit hatten) angehalten werden, und ihnen, die im Gedränge auf ihr Gepäcke Acht haben müssen, die Abschnitte, oder wie jener, etwas ungehobelte Beamte sich ausdrückte, „der Abschied" abgefordert wird. Zweckmäßiger und bequemer für die Reisenden wäre es, wenn diese Inquisition im Schiffe selbst vor dem Aussteigen ausgeübt würde.

— Mad. Mink, die bisher mit der unumschränkten Willkühr einer Pompadour die deutsche Oper dirigirte, verläßt, dem Vernehmen nach, diese Bühne, und folgt einem Rufe nach Berlin. Die Theaterfreunde erwarten nun um so zuversichtlicher „die Zeit der Garben," als „die Blüthen" bisher, trotz allen Versprechungen der Direction und der Erhöhung der Preise, noch keine Früchte tragen wollten. — Man ist begierig, wer die Stelle der abtretenden Prima donna einnehmen wird. Mad. Schodel welcher, einem On dit zufolge, Anträge von Seite der Direction gemacht worden sein sollen, wird es wahrscheinlicherweise nicht wagen auf einer Bühne in Ungarn aufzutreten, nachdem sie, undankbar genug, sich erkühnt hatte, ihr Vaterland auf dem Nationaltheater zu verunglimpfen. — Einem andern Gerüchte nach soll von der Direction an Mad. Zährer in Karlsruhe ein Ruf ergangen sein.

— (Theatralisches.) Mittwoch den 12. Octob. sahen wir zwei alte Stücke neu in die Scene gesetzt: „Der versiegelte Bürgermeister" von Raupach, eine unterhaltende Posse, und darauf nach einem beinahe dreiviertelstundenlangen Zwischenact: „Zwei Worte", eine fade Oprette von d'Alayzac. Herrn Diehl, der in der letzten Piece die Rolle des Valbolle sang, wären zwei Dinge sehnlichst zu wünschen: eine Stimme zum Singen und ein Gedächtniß zum Memoriren; — sein sehr ungeschicktes Spiel wäre dann leichter zu ertragen.

— Hr. Mellinger, vom Stadttheater in Mainz, eröffnete Vorgestern in der Rolle des Jägers im „Nachtlager von Granada" sein Gastspiel auf hiesiger Bühne. Wir behalten uns vor, ein resumirtes Urtheil über die Leistungen dieses Sängers nach mehreren gesehenen Darstellungen zu liefern, und bemerken hier nur so viel, daß er in obenbezeichneter Partie beträchtliche Rudera einer schönen Baritonstimme an den Tag gelegt hat.

Nachrichten.

Concurse.

35620. Gegen den Pakser Gärbermeister Mathias Pauer wird vom Tolnaer Comitate der Concurs auf den 5 Dezember l. J. angeordnet, und zum Masse-Curator Johann Tóth, zum Litis-Curator Franz Kiss, Vicefiscal, ernannt. — Den 28. September 1842.

35621. Gegen Benjamin Spitzer aus Báttaszék wird vom Tolnaer Comitate der Concurs auf den 5. Dezember l. J. angeordnet, und zum Masse-Curator Anton Tarczal, Báttaszéker Post-Expeditor, zum Litis-Curator hingegen Franz Kiss, Vicefiscal, ernannt.

Den 28. September 1842.

35286. Gegen Samuel Szabó von Vár, reform. Prediger aus Tihan, wird vom Szalader Comitate der Concurs auf den 12 November l. J angeordnet, und zum Litis-Curator Samuel Szabó, Advocat, zum Masse-Curator hingegen Ignaz Eössy, Geschworner, ernannt. — Den 28 September 1842.

35291. Gegen den Israeliten Leopold Schwartz aus Jánosháza wird vom Eisenburger Comitate der Concurs auf den 10. November l. J. angeordnet, und zum Litis-Curator Stephan Hettyey, zum Masse-Curator hingegen Paul Pádl, Hofrichter, ernannt

Den 28. September 1842.

35287. Gegen den aus Szeperd entwichenen Gabriel Szöllösy wird vom Szalader Comitate der Concurs auf den 12. November l. J. angeordnet, und zum Litis-Curator Samuel Szabó, Advocat, zum Masse-Curator hingegen Joseph Rédey, herrsch. Ispan in Sümeg, ernannt. — Den 28. September 1842.

35619. Gegen den Israeliten Löbl Krauß aus Bonyhád wird vom Tolnaer Comitate der Concurs auf den 5. Dezember l. J. angeordnet, und zum Masse-Curator Adam Illés, Notär des Marktfleckens Bonyhád, zum Litis-Curator hingegen Franz Kiss, Vicefiscal, ernannt. — Den 28. September 1842

35091. Gegen die Masse des verstorbenen Pächter des Csurgóer Wirthshauses Löbe Kraus und gegen dessen Compagnon Naphtali Rosner aus Lovasberény wurde vom Stuhlweißenburger Comitate der Concurs auf den 1. Dezember 1842 angeordnet, und zum Masse-Curator Franz Viczenty, Oberstuhlrichter, zum Litis-Curator hingegen Stephan Markus, Advocat, ernannt. — Den 20. September 1842.

34715 Gegen den Waizner Einwohner Andreas Sipos jun. wird gemäß der Anzeige des Vicegespans vom Pesther Comitate der Concurs auf den 10. Dezember l. J angeordnet, und zum Litis-Curator Joseph Hoffmann, beeid. Advocat, zum Masse-Curator hingegen Joseph Molnár, Waizner Magistratsrath, ernannt. — Den 20. September 1842.

Wechselgerichtliche Vorladung. (1)

7431 1842. Franz v Motesiczky, dessen Aufenthalt unbekannt ist, hat den 23. November l. J. Früh um 9 Uhr sich zur Tagsatzung der gegen ihn durch Peter Markovich von Asi peto. 800 fl. C. M. anhängig gemachten Wechselklage vor dem Pesther Wechselgerichte einzufinden.

Gegeben zu Pesth aus der bei dem k. Wechselgerichte erster Instanz am 10. October 1842 abgehaltenen Rathssitzung.

Lizitation.

In Folge wechselgerichtlichen Bescheides werden am Josephsplatz Nr. 166 den 17. October früh um 9 Uhr drei Stück Hobelbänke sammt dazu gehörigen Tischlerwerkzeugen gegen baare Bezahlung lizitando verkauft.

Ankunft **Abfahrt**

der Dampfboote in Pesth.

Ankunft von **Wien** Abends
Abfahrt nach **Wien** Früh 7 Uhr } **Täglich.**
Ankunft von **Orsova** Vormittag den 15., 19., 23., 29. October.
Abfahrt nach **Orsova** bei Anbruch des Tages den 20., 24., 28. October.

Der Remorqueur **Erös** fährt jede zweite Woche nach Semlin und Drenkova.

Echter Liptauer Herbstkäse

bester Gattung ist in großen und kleinen Tösen zu haben in der Flachs-Niederlage im Wurmhof an der Donau in Pesth.

Pacht-Ankündigung.

Vom Magistrate der k. Freistadt Pesth wird bekannt gemacht, daß das Hutweidegefäll, dann das Üllöer Hotterwirthshaus und die Fechsung des in der sogenannten Saulacke wachsenden Rohrs und Bandes insgesammt den 19. October l. J gegen die in der städt. Buchhalterei zur Einsicht erliegenden Bedingnisse auf drei Jahre, das ist vom ersten November 1842 bis letzten October 1845 versteigerungsweise verpachtet werden wird. — Pachtlustige haben sich daher am obgedachten Tage früh 9 Uhr mit dem erforderlichen Reugeld von 1155 fl. C. M. versehen, auf dem interimellen Rathhause am Franziskanerplatz im Magistratszimmer einzufinden.

Lizitations-Anzeige.

Die zur Ludwig Reisinger'schen Concursual-Masse gehörigen Häuser in Ofen, Donatigesse Nr. 651¼ und 651¼, welche vom soliden Material gebaut, mit einem großen Weinkeller versehen sind, an jährlichen Zins über 2500 fl. W. W tragen, und für welche bis jetzt 25,250 fl. geboten sind, — dann ¼ Weingarten im Steinbruch und ¼ ⅛ im Urbanberg werden am 19. October l. J. im Ofner städt. Grundbuchamte lizitando verkauft.

Ludv. Rósa,
Agent, als Masse-Curator.

Bei **Gustav Heckenast** Buchhändler in Pesth, ist zu haben:

Rendkivüli jó emlékezet

megszerzésének

felfödözött titka,

úgy hogy az ember mindent, a' mi hall és olvas, elméjében oly pontosan megtarthat hogy csaknem szórul-szóra ismét elmondhatja. 12rét. Kassa 1842. bor. fázve 36 kr. p. p.

So eben ist bei **Gustav Heckenast** erschienen und zu haben:

Wien und die Wiener
in Bildern aus dem Leben.

Lexic. 8. Pesth 1842. **11. u. 12.** (**Doppellieferung.**) in Umschlag geh. 20 kr. C. M.

Inhalt dieser Doppellieferung:

Der Hausirer. — Ein Abend vor der Linie. (Ein Genrebild.) — Wiener Stadt-Physiognomie und Wiener Volks-Charakter. — Die Harfenisten. — Der Schusterjunge. — Die Kellner.

Kupfer-Beilagen:

Die böhmische Köchin und ihr Liebhaber. — Die Wäscherin.

Erscheint in 30 Lieferungen mit 30 Zeichnungen.

Nanette Ullmann,

Marchande des Modes in Pesth,

kleine Brückgasse, gegenüber der Einfahrt im Gasthofe zur Königin von England, im Hause der Frau Julie v. Nemeshegy, hat die Ehre einem hohen Adel und hochgeehrten Publicum die ergebenste Anzeige zu machen, daß sie so eben von Wien gekommen, und ein wohlassortirtes nach den Wiener und Pariser Journalen angefertigtes Damen-Kopfputz-Waarenlager mitgebracht hat, welches sie zu äußerst billigen Preisen verkauft.

Wohnung zu verlassen.

Die herrschaftliche Wohnung des hochgeb. Herrn Grafen Georg v. Appony in der Windgasse Nr. 135 im 1. Stock in Pesth ist nächstkommenden Georgi 1843 zu verlassen, bestehend aus 1 Salon, 1 Alkovenzimmer und 17 Gassen- und Hofzimmern, meistens hart parquettirt und spalirt, 2 Küchen, 2 Wagenremisen, Stallung für 6 Pferde, 1 Holz- und 1 Wein- oder Küchenkeller; hierauf Reflectirende werden ersucht dieses Quartier zu besichtigen.

Bei Gustav Heckenast in Pesth, Waiznergasse Nr. 15, ist erschienen und zu haben:

Handbuch
ungarisch-deutscher
Gespräche,
oder
praktische Anleitung
in beiden Sprachen über die verschiedenartigsten Verhältnisse des Gesellschafts- und Geschäftslebens sich richtig und geläufig auszudrücken,
mit besonderer Berücksichtigung

der in den beiden Sprachen obwaltenden Abweichungen und Eigenthümlichkeiten in den Endungen der Nennwörter, Conjugationen der Zeitwörter, namentlich der richtigen Anwendung der ungarischen unbestimmten und bestimmten, so wie auch der in „ik" endigenden Zeitwörter, nebst einer Sammlung der im geselligen Umgange gebräuchlichsten Redensarten, Idiotismen und am häufigsten vorkommenden Sprüchwörter.

Von

Garay.

Zweite vermehrte Auflage. 12. Pesth 1842. In Umschlag geh. 1 fl. C. M.

Pesther Tageblatt 1842

Das Schleifen der Rasir- und Federmesser auf Steinen

ist unnöthig durch die Erfindung der k. k. ausschl. priv. Scharfapparate von Goldschmidt et Comp. in Berlin, Straßburg, und in Wien am alten Fleischmarkt Nr. 692, ersten Hof, erste Stiege, dritten Stock.

Diese an Vorzüglichkeit, Güte und Dauer den ersten Rang einnehmenden chemisch-elastischen Streichriemen geben durch einiges Hin- und Herstreichen den Rasir- und Federmessern so wie chirurgisch-anatomischen Schneidinstrumenten den höchsten Grad der Schärfe und Feinheit, und es ist die Vollkommenheit der Schneide der Art, daß die zartfühlendste Haut nicht empfinden wird, daß eine Klinge auf dem Barte sich befindet. Diese Art zu schärfen irritirt den Stahl durchaus nicht, und kann den Klingen die Nachtheile nicht zufügen, die durch das Schleifen auf Steinen nicht vermieden werden können.

Die Privilegiums-Inhaber garantiren für die Dauer eines solchen Scharfapparates von 10 bis 12 Jahren, und machen sich anheischig, den etwaig vorkommenden Reparatur-Bedürfnissen während der angegebenen Zeit unentgeldlich abhelfen zu lassen.

Da der Name Goldschmidt von mehreren Nachahmern benützt wird, ihre Producte anzukündigen, und ganz gewöhnliche Streichriemen für jene echten, und in ihren angerühmten Wirkungen erprobten privilegirten feilzubieten, so ersuchen wir ein pl. t. geehrtes Publicum im Ankaufe unserer Streichriemen nicht unvorsichtig zu sein, und nur solche als echt anzuerkennen, worauf sich nachverzeichnetes Ettiquets befindet, und in solchen Niederlagen angekauft sind, die von uns direct annoncirt sind, so wie wir heute schon nachverzeichnete Handlungen bekannt geben.

In Pesth bei Ignaz Zograf, zu den drei Pesther Mädchen, Waiznergasse.

Pressburg:	Dionysius Weinstabl.	Szala-Egerszeg.	Joh. Weisz.
Comorn:	C. Kranert.	Fünfkirchen:	Nic. Zsolnay.
Raab:	J. S. Heuffel.	Trentschin:	Johann Karger.
Oedenburg:	J. et P. Guggenberger.	Temesvár:	Kraul et Ehrlich.
Bellovár:	Woinovich.	Grosswardein:	Mathias Hutsela.
Klausenburg:	Samuel Dietrich.	Deva:	A. Büchler

Anerbieten.

Ein ausgedienter Capitulant, Unteroffizier, 30 Jahre alt, der deutschen, ungarischen, lateinischen und mehrerer slavischen Sprachen mächtig ist, dieselben auch correct und geläufig schreibt, mit guter Conduite verbunden, wünscht gegen sehr billige Bedingnisse eine seinen Eigenschaften angemessene Bedienstung hier im Loco oder auf dem Lande zu erhalten; auch kann derselbe für das ihm anzuvertrauen kommende Geschäft eine Hypothek leisten, die jährlich 30 fl. C. M. baare Zinsen trägt. — Die Auskunft hierüber ertheilt die Expedition des Tageblattes.

Paul Frankendorffer,

Huthändler zum Leibhusaren in Pesth.

So eben von Wien angekommen empfiehlt derselbe die neuesten Formen von

französischen Seidenhüten,

Filzhüte und wasserdichte Cachemirhüte,

eine große Auswahl der schönsten

Männer-Echerpen und Cravats.

Handschuhe von Georg Jaquemar und allen übrigen Sorten für Damen und Herren: Ferner ein großes Lager in den schönsten

Damen-Arbeiten,

bestehend in reich mit Gold gestickten Sammt und gehäckelten Kappen, gestickten Hosenträgern, Tabaksbeutel, Börsen, Brieftaschen und vielen derlei Artikeln. Außer diesen für Herren Komode- und Reisekappen. Für Kinder das eleganteste von

Plüsch- und Filzhüte

und verschiedene Käppchen.

Gummi-Elastique-Galochen

und noch mehrere Gegenstände zu den äußerst billigsten Preisen.

In der privil. ersten Commerzial-Lehranstalt

des Unterfertigten beginnen die

Abendvorlesungen von 7 bis 9 Uhr über Mercantilwissenschaften, Calligraphie und französische Sprache

Montag am 17. d. M. und werden bis Anfangs April täglich (Samstage, Sonn- und Feiertage ausgenommen) abgehalten. Es werden daher alle Jene, die denselben beiwohnen wollen, dazu höflichst eingeladen. -- Pesth, am 10. October 1842.

Anton Hampel,

Vorsteher obiger Anstalt, in der Göttergasse, im Marczibány'schen Hause.

Französische Sprache.

Ein Franzose, welcher früher in Deutschland eine öffentliche Lehrstelle der französischen Sprache an einer höhern Anstalt bekleidete, ertheilt Privat-Unterricht in derselben. Deutschen, oder der deutschen Sprache Kundigen, welche in kurzer Zeit mit der französischen Sprache vertraut zu werden, oder sich in derselben praktisch auszubilden wünschen, dürfte es erwünscht sein einen Lehrer zu treffen, welcher dieser beiden Sprachen gleich mächtig ist, in der französischen jedoch, als seiner Muttersprache, jene Correctheit und Reinheit besitzt, die nur eine classische Erziehung und der Umgang mit der gebildeten Welt in Paris zu verschaffen im Stande sind. Um nähere Auskunft beliebe man sich in dem Lyka'schen Hause, nächst der Brücke in Ofen, im 2. Stock zu melden.

Bei **Gustav Heckenast** Buchhändler in Pesth, ist zu haben:

Bentham Jeremias munkái.

Első kötet: Törvényhozási elvek. Polgári törvénykönyv elvei.

Ezen külön czim alatt is

Polgári 's büntető törvényhozási értekezések.

B. F. kéziratiból kiadta Dumont István francziából Récsi Emil.

Első kötet. Srét. Kolosvár 1842. XXVII és 285 l. füzve 1 fl. 48 kr. p. p.

A. Levinszky,

zeigt seinen Geschäftsfreunden hiemit an, daß er sein Geschäftslocale vom Ürmény'schen Hause in die zwei Adlergasse ins Marczibány'sche Haus verlegt hat.

Adalbert Schäffer,

akad. Portrait-Maler aus Wien,

übernimmt während seines kurzen Aufenthaltes allhier Bestellungen im Gebiete der Portrait-Malerei. Wohnt im Hotel zum Tiger, Thür Nr. 77.

Zu verkaufen

sind zwei alte sehr gute Violinen um billigen Preis. Näheres im Hotel zum Jägerhorn Nr. 79.

Vom Carlowitzer Tropf-Wermuth

ist die erste Sendung bei Unterzeichneten bereits angelangt.

Nachdem wir selben an der Quelle aus dem reinsten Most eigens, und mit besonderer Aufmerksamkeit zubereiten lassen, zweifeln wir nicht, daß die Qualität auch dies Jahr ungetheilten Beifall finden dürfte. Selber ist in ganzen eimrigen Fasseln und in Bouteillen billigst zu haben bei

Liszka & Höffler,

Spezereiwaarenhändler in der Leopoldgasse im Hause „zum blechernen Hut."

Ein geborner Franzose,

welcher sich schon langjährig mit dem Unterricht in der französischen Sprache und Literatur in Ungarn beschäftiget, zeigt hiemit gezieмend an, daß er noch einige Privatstunden zu vergeben hat. Das Nähere erfährt man in der großen Brückgasse, Vranyi'schen Hause Nr 673 im 2. Stock links.

Anerbieten.

Ein verheiratheter Mann wünscht außer seinen Amtsstunden in der deutschen Sprache, im Schön- und Rechtschreiben, so wie im Rechnen Unterricht zu ertheilen; auch nimmt derselbe zum Abschreiben und Vorrubriziren was immer an. Dessen Adresse ist in der Expedition dieses Blattes zu erfahren.

Liptauer Alpen-Käse

ausgezeichnet in Qualität ist billigst zu haben bei

Liszka et Höffler,

in Pesth, Leopoldgasse im Hause zum blechernen Hut.

Die Handlung zur Stadt Pädua neben dem König von Ungarn in Pesth, empfiehlt ihr gut sortirtes

Wäschwaaren-Lager,

nebst allen Gattungen verfertigter Herren- und Damen-Winterartikeln, vorzüglich eine schöne Auswahl

Damen-Negligée-Häubchen

neuester Façon.

Johann Hanner.

In der Spezereihandlung des

Anton Steinhardt

zum Dampfschiff am Rathhausplatz ist so eben in ausgezeichneter Qualität

echter ungar. Alpen-Käs

um dem billigsten Preis zu haben.

Fremden-Anzeige.

König v. Ungarn. HH. Bogyay, Assessor. — Perczel, Grundherr. — Holländer, Kaufmann. — Szendinger, Geistlicher.

Tiger. HH. Baron Bennoir. — Bogdan u Fischer, Kaufleute. — Lazlowszky, Rentier.

Redacteur: Dr. S. Saphir. — Verleger: G. Heckenast.

SCHÄFFER BÉLA: CSENDÉLET ELSLER FANNY SZOBRÁVAL.

Szépművészeti Muzeum, Budapest.

A LEGSZEBB MAGYAR KÉPEK.

Schäffer Béla: Csendélet Elsler Fanny porcellánszobrocskájával. A Szépművészeti Muzeumban.

Modern felfogásunk kedvez a csendéletnek. Hol is lehetne jobban megvalósítani a *művészetet a művészetért* elv érvényesülését? Ez a tanítás ellensége például a nagy történelmi festményeknek, amelyek valamely eseményre hivják fel a figyelmet; az irodalmi, drámai téma nem festőművészeti. Ugyanez vonatkozik a zsánerfestésre, amelynél a képbe beleerőltetett „novella" — mondják — nem engedi érvényesülni a festői kvalitásokat. Történelem, dráma, novella, hiányoznak a csendéletfestésnél, amelynek céljára maga a művész válogatja össze nyugalmas modelljeit. Modellekkel sok bajuk van a művészeknek. Nincs ideális modell Éva leányai között; még *Romney* is panaszkodott *Lady Hamiltonra* és *Canova* is *Buonaparte Paolinára*, igaz, hogy nem szépségük hiánya okából. Ha békességet akarunk, forduljunk el az eleven élettől és keressük fel a nyugalmasat: a *csendéletet*, vagy amint a francia mondja, a nature-morte-ot, a holt természetet. Ez kissé borusan hangzik, ugyhogy alig illik rá azokra a vidám őszi barackokra és fényes uborkás üvegekre, amelyek körül piktoraink elérték az elérhetőt.

Csendélet. Schäffer Béla festménye.

A csendéletfestés igazi hazája *Hollandia*, ahol leteritett szarvasoktól, káprázatos halaktól egészen az enyhe harmóniáju virágokig minden téma felvonul előttünk. Hollandiában virágfestővé képezte ki magát a magyar *Bogdány Jakab* (1660—1724), aki később Angliában aratott sikereket. Nálunk a csendéletfestés az ugynevezett biedermeier-korban jött divatba. Ez időben az uri leánykák családba zárt életet éltek. A kézimunka mellett a festegetés is divatba jött. Olvasóim, ha kegyelettel eltették a nagymama vagy dédmama fiatalkori holmiját, zárdabéli irkáit, bizonyára fognak szépen kiszinezett virágokra is akadni. E kedves — bár fölös — házi foglalkozás következménye volt, hogy a tehetséges festők viszont elfordultak a csendélettől. Nálunk *Kaergling Henrietta* festett száz év előtt szép virágcsokrokat, majd pedig most bemutatott képünk mestere, *Schäffer Béla*, komponált becses csendéleteket.

E művészünkről annyit tudunk, hogy 1815-ben *Nagykárolyban* született. Pesten tanult festeni, majd Bécsben, ahol *Schäffer Adalbert* néven szerepelt a kiállításokon. Bécsben 1842-től kezdve szivesen látták műveit. Pesten 1844-ben állitott ki először, amikor is egyik csendéletét *Orczy György* báró 70 forintért megvásárolta. E művásárt a *Pesther Tageblatt* akkor hosszasan ünnepelte, mint „örvendetes jelét a művészet iránti magasabb érdeklődésnek s a művészetnek hazánkban tett haladásának".

Schäffer ezidőben Pesten tanuja volt az első *Elsler Fanny*-láz kitörésének. Ez a világhirü bécsi táncosnő tudvalevőleg kétszer — 1844-ben és 1846-ban — került el hozzánk. E két szereplése közt festette Schäffer *Elsler Fanny csendéletét*, amely hátsó fedéllapunkon látható. Nem lesz tehát érdektelen a nagy Fanny pesti szereplését az egykoru magyar lapok alapján ismertetni.

Az istennő 1844-ben és 1846-ban került hozzánk. A jelenlegi Gizella-téren épült németnyelvü Városi Szinházban lépett fel. Képzelhető, mennyire elbájolta a gyulékony pesti közönséget. Egyszerre mindenki *cachukát* táncolt és igyekezett utánozni Fannyt, aki a magyarországi származásu népszerü humorista, *Saphir M. G.* szerint ezt a táncot „lábával, szemével, szájával, mosolyával, millió bájos kommentárral és millió édes széljegyzettel táncolta". *Podmaniczky Frigyes* báró mint serdülő gyermek látta Fannyt Pesten. Szerinte ő volt az utolsó világhirü táncosnő, „aki taglejtéseinek művészi tökélye s bája által tudott s akart hatni egyedül".

Fany fellépett a *Nemzeti Szinházban* is.

Ez 1844 junius 2-án volt. A szinház és a nézőtér ugy volt feldiszitve és ki volt világitva, — olvassuk az egykoru tudósitásban — mint azelőtt csak a király és a nádor születése napján. Az emeleteken 300 ölnyi virágfüzér vonult át. A helyárakat négyszeresen emelték fel, de a közönség azért mégis zsufolásig megtöltötte a szinházat. A bálványozott Fanny táncát az őrülésig tomboló zaj fogadta. Virágzápor hullott rá minden oldalról. A spanyol tánc után a közönség a divatos *krakoviankát* akarta, mire Fanny magyarul azt felelte: *„szivesen"*, amely szót — az egykoru tudósitás szerint — a pesti uracsok többre becsülték Vörösmarty minden munkáinál.

De mindez eltörpült amellett a nagyszerü szerenád mellett, amelyet a zenekar, a Nemzeti Szinház daloskara és a legkölteségesebb görögtüz kiséretében adott az arany ifjuság az isteni Fannynak, aki *„köszönöm szivemből"* szavakkal hálálta meg az ünnepeltetést, ami ismét annyira meghatotta a táncosnő bálványozóit, hogy a rossz nyelvek szerint az akadémiához óhajtottak fordulni, hogy a *„köszönöm"* és *„szív"* szavaknál a szótárban *Elsler Fanny*, mint ezeknek érdemes *használója*, külön emlittessék meg.

Igazi tömegőrület volt az, amely Fanny mellett Pesten és Budán megnyilatkozott. *Fischer*, a hires Szervita-téri cukrász, olyan husvéti tojásokat készitett, amelyekben Fannyra lehetett ráakadni. A váciutcai bécsi porcellánkereskedés legalább is annyi *Elsler Fanny*-szobrocskát adott el, ahány étkezőkészletet. A szobrocskák előkelő interieurökbe kerültek, ahová piktoroknak is volt okkalmóddal bejárásuk. Igy kerültek az Elsler Fanny-szobrocskák magyar biedermeier-piktorok csendéleteire. Igy *Schäffer Béldira* is. Schäffer azt a képét, amelyet nagyrabecsült, a Nemzeti Muzeumnak ajándékozta, ahonnan az a Szépművészeti Muzeumba került. Schäffer az 1850-es években Bécsben élt, majd ellátogatott Szentpétervárra, ahol szintén méltányolni tudták nem tulságosan nagykaliberü, de becsületes művészetét. 1871-ben halt meg *Düsseldorfban*, ahol a fiatal *Munkácsy* már nevet szerzett a magyar művészetnek. Elvétve Munkácsy is festett virágcsendéletet, amelyek más felfogásuak, mint az előtte lévő nemzedékéi.

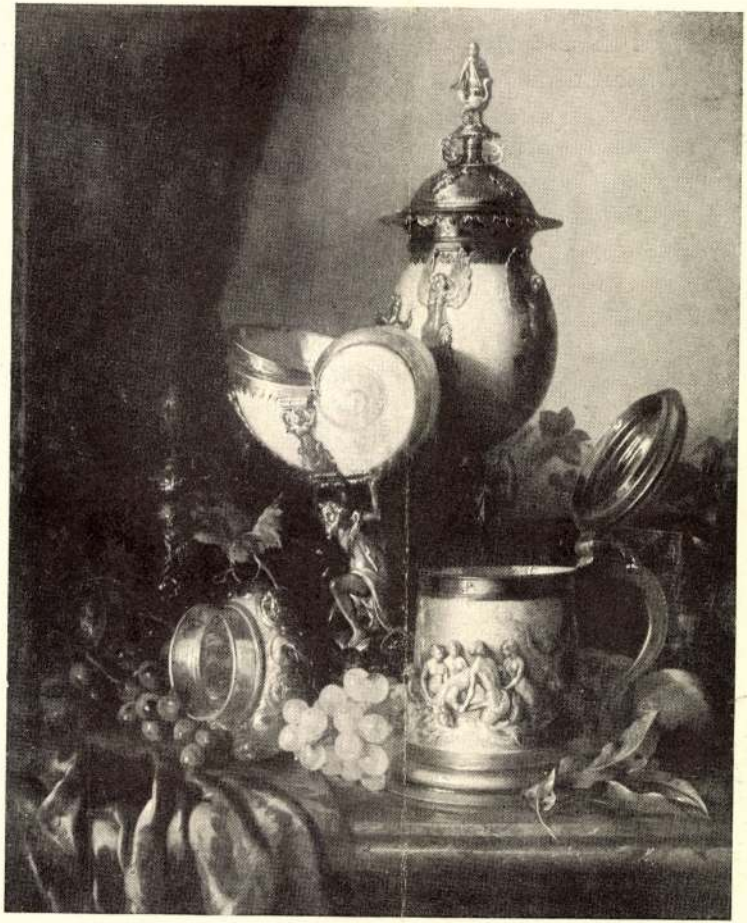

720.

Ernst Muzeum aukcioi
XXIX

Czendélek

XVI.

Schäffer Adalbert
festő (Béla)

488.

Kleine Stadtpost.

— (Theatralisches.) Deutsches Theater. Montag wurde die Oper: „Linda von Chamouny" von Donizetti zum viertenmale gegeben. — Der Besuch war ein ziemlich zahlreicher, was zum Theil der vorgerückten Jahreszeit, theils dem Umstande zuzuschreiben ist, daß die abzuhaltenden militärischen Uebungen eine ziemliche Anzahl von Fremden hier versammeln. Ob der Ruf der Oper diese größere Frequenz erzielt habe, getrauen wir nicht unbedingt mit „Ja" zu beantworten. Wir unsrerseits wenigstens sehen uns genöthigt bei unserem frühern Urtheile, die Tondichtung gehöre eben nicht zu den gediegensten, und die Ausführung nicht zu der befriedigendsten, zu verharren. Die Musik trägt durchaus nicht den Stempel der Originalität; das Melodiöse ist von zu kurzem Rhythmus, als daß es einen tiefern, oder gar nachhaltigen Eindruck erregen könnte; Schwung und Begeisterung, andererseits die Tiefe der Empfindung, welche letztere sich hie und da geltend machen will, werden vermißt, und ein kühner Aufflug der Fantasie wird bald von dem Beiwerke alltäglicher Formeln gehemmt und in die niedre Sphäre der Gewöhnlichkeit geengt. Mehr Verdienst hat die Instrumentation, die überall auf Effeckt berechnet ist, ohne den musikalischen Regeln und — wie dies bisher oft geschah — dem ästhetischen Gefühle Hohn zu sprechen; ferner die strengere characteristische Tonmalerei, so wie vorzüglich die geistvolle Ausprägung derjenigen Stellen, die das komische Element bezeichnen sollen. Alles in Allem genommen, wird die Oper wohl bei keinem kritischen Forum auf das Prädikat einer großartigen oder ausgezeichneten Tondichtung Ansprüche erheben können, gewiß aber wird sie als anmuthige, in vieler Beziehung verdienstliche Composition überall anerkannt werden, welchem Urtheile auch das große Publicum, wenn auch demselben die Monotonie und das Gedehnte in dem Tonwerke eben nicht behaglich sein sollte, um so eher beistimmen wird, wenn die Ausführung durchaus angemessenen Kräften anvertraut sein wird. Bei uns ist dies nur zum Theil möglich geworden, und der Erfolg konnte kein glänzender sein. „Mit einer ganz flachen italienischen Oper, — schrieb uns ein Freund aus Wien, — können unsre guten Sänger wenig umgehen, aus den Druckern der Contouren werden Klekse, und das zarte Colorit wird zum verschwimmenden Nebel; aber mit einer besser gearbeiteten, wo die Melodien minder süßelnd und bestechend klingen, wissen sie gar nichts anzufangen. Was soll aus dem famosen Savoyardenliedchen, diesem eben so einfachen als zart und schwierig zu behandelnden Motiven in dem Munde einer Geringern als der Brambilla werden? Wer singt die köstliche Buffopartie und wer den liebeathmenden Tenor? Wo sind die zwei gewaltigen Bässe, und endlich wo ist ein Schatten von dem imposanten Chor und Orchester, das alle seine Kräfte in beiden grandios gearbeiteten Finale's entfaltet? u. s. w. u. s. w." Hierauf haben wir zu entgegnen, daß wir freilich mit den Kräften einer Residenzbühne nicht concurriren können, daß aber dieser Umstand denn doch nicht geeignet ist, uns über die mittelmäßige Darstellung Illustonen zu machen. Mad. Baum ist keine Contraaltistin, Herr Rott kein Baßbuffo, Herr Rusch kein Bassist, und Dlle. Wirnser, so sehr wir auch dem schönen, anmuthigen, von Wärme der Empfindung wie von geistvoller Auffassungabe zeugendem Spiele, der Liebenswürdigkeit der äußern Erscheinung den Tribut der freundlichsten Anerkennung zollen, so müssen wir doch andrerseits unsre Ansicht offen aussprechen, daß die Tonmittel der geschätzten Sängerin zur Zeit noch nicht von so intensivem Reichthume sind, daß sie die Partie nach ihrem ganzen Colorite und allen erforderlichen Nuanzirungen mit gleicher Vortrefflichkeit durchführen könnte. Was wir von einer Kunstnotabilität wie Mad. Schoberlechner dall' Occa ist, unlängst — in Bezug auf die Darstellung der Antonina im „Belisar" — auszusprechen wagten, das kann, von Dlle. Wirnser behauptet, nicht zu hart klingen. Die geschätzte Künstlerin hat Vieles gelungener ausgeführt, als wir nur ahnen konnten, und wir fanden die einmüthigen Beifallsbezeugungen nur gerecht; allein wenn sie nach der Schlußarie des zweiten Actes Kränze empfing, so ist dies ein Enthusiasmus, den die strenge Kritik nur belächeln kann. Wir mißgönnen der reizenden Sängerin diese Trophäen keineswegs, müssen aber im Angesichte der Fremden unsre Verwahrung aussprechen, als ob damit etwas Anderes als eine Aufmunterung für ein strebsames Talent ausgedrückt werden sollte oder könnte. Dlle. Wirnser hat uns gezeigt, daß wir auf ihren Besitz stolz sein können, wenn die Entwicklung ihrer physischen Mittel mit der geistigen Begabung und der künstlerischen Bildung, die sie in der Durchführung dieser Partie an dem Tag gelegt, gleichen Schritt halten sollte, allein es würde uns schmerzen, wenn die liebenswürdige Sängerin stolz auf Beifallsspenden würde, die nur der Lohn für vielversprechende, nicht aber vollendete Leistungen sind.

3.

— Freunde des Schachspiels dürfte die Nachricht interessiren, daß der berühmte Schachspieler Alexander sich gegenwärtig hier befindet. Derselbe ist Verfasser der in den meisten Pariser und Londoner Journalen so sehr gerühmten „Encyklopädie des Schachspieles", eines Buches, das in vier Sprachen abgefaßt, summarisch Alles umfaßt, was von beinahe 40 Schriftstellern in diesem Fache gesammelt worden ist, und eine förmliche Bibliothek bildet. Das Werk ist für den verhältnißmäßig geringen Preis von 12 fl. CM. bei dem Autor zu haben.

Nachrichten.

Pränumerations-Ankündigung.

Bei dem Herannahen des vierten Quartals dieses Jahrganges, erlaube ich mir das geehrte Publicum zur Pränumeration höflichst einzuladen. Der Pränumerationsbetrag ist vierteljährig mit Zusendung, so wie mit zweimaliger Postversendung 2 fl. 48 kr., zum Abholen 2 fl. 24 kr. C. M. — Pränumeration wird angenommen bei allen k. k. Postämtern in Ungarn und Siebenbürgen — Für Pesth in der Expedition, Waiznergasse dem Hotel „Palatin" gegenüber (rückwärts im Hofe.) Auch sind noch einige complete Exemplare vom dritten Quartal, das ist von 1 Juli bis heute, vorräthig und zu haben.

Gustav Heckenast,
Verleger.

Ankunft Abfahrt
der Dampfboote in Pesth.

Ankunft von **Wien** Abends
Abfahrt nach **Wien** Früh 7 Uhr } **Täglich.**
Ankunft von **Orsova** Vormittag den 22., 25., 29. September.
Abfahrt nach **Orsova** bei Anbruch des Tages den 25., 29. Sept.

Außerdem fährt das Waarenschiff Árpád jeden Mittwoch früh 6 Uhr nach Preßburg und Wien. Auf diesem Boote zahlt eine Person bis Wien am ersten Platz nur 6 fl. 30 kr., am Verdecke 4 fl., bis Preßburg am ersten Platz 4 fl. 40 kr., am Verdeck 3 fl. C. M.

Der Remorqueur Erös fährt jede zweite Woche nach Semlin und Drenkova.

Zur Beachtung.

In der ehemaligen Bettdecken- und Teppich-Fabrik, Königsgasse Nr. 629, sind mehrere Wohnungen mit einem Gassengewölbe, so auch unterirdisch ein großartiges Locale, welches sich zu Tabak- oder Essigfabriken oder Tischler-, Schlosser- und anderweitigen Werkstätten eignet, sogleich zu verlassen. Das Nähere erfährt man beim Hausmeister.

Local-Veränderung d. Wäschwaarenhandlung
des Alois Uhl zur weissen Katze in Pesth.

Meine verehrten Abnehmer bitte ich mir ihr gütiges Zutrauen auch in meinem neuen Locale zu schenken. Selbes befindet sich gegenüber von dem frühern, im Parkfrieder'schen Hause, Waiznergasse nächst dem Theater.

Alois Uhl.

Bei **Gutav Heckenast** in Pesth ist wieder zu haben:

L' ECHO DE PARIS.
Eine Sammlung französischer Redensarten,
welche im geselligen Leben vorkommen und man
täglich hören kann, wenn man in Frankreich lebt.
Mit einem französisch-deutschen Wörterbuch über alle Wörter, welche in dem Werke vorkommen.
Von
M. Lepage.
Zweite Auflage.
Leipzig 1842. Elegant gebunden 1 fl. Conv. Mze.

Die erste Auflage wurde binnen wenigen Monaten vergriffen, was den Beweis liefert, daß die Brauchbarkeit und Zweckmäßigkeit dieses Werkchens überall anerkannt worden ist. Diese zweite Auflage wird sich hoffentlich einer nicht minder günstigen Aufnahme zu erfreuen haben

---

Von der k. k. ausschl. priv. neuen Erfindung Schwarz'scher Masse
Universalmittel für schnelle Wanzenvertilgung,

befindet sich das Haupt-Depot für Ungarn in Pesth bei Herrn Anton Waldner, Königsgasse im v. Simony'schen Hause; bei Herrn Franz Amtmann, Hatvanergasse; bei Herrn Prückler, am Rosenplatz, und bei Herrn Lamotte, in der alten Postgasse.

Ein Seideltiegel kostet nur 20 kr. C. M.

W. Schwarz,
k. k. Privilegiums-Inhaber aus Wien.

Lizitations-Kundmachung.

Zufolge einer wechselgerichtlich angeordneten Execution werden am 23. l. M. 40 Stück grobe Tücher verschiedener Farbe in der Götteraasse im v. Marczibányi'schen Hause lizitando an den Meistbietenden verkauft. — Pesth, den 20. September 1842.

Pesther Tageblatt 1842

Die Meubel-Niederlage

der vereinigten Tischlermeister in Pesth, Dorotheagasse Nr. 20, dem Handelsstandsgebäude gegenüber.

dankt für das ihr geschenkte Zutrauen und empfiehlt ihr reichhaltiges Lager aller Gattungen fertiger Meubels und Gestelle nach dem neuesten Geschmack, unter der Versicherung, daß das Bestreben sämmtlicher Mitglieder nur dahin gerichtet ist, sich durch besonders solide, dauerhafte und modernste Arbeit, so wie durch die möglichst billigen Preise das allgemeine Vertrauen immer mehr zu erwerben.

Bestellungen auf alle dahin gehörigen Artikel werden promptestens effectuirt.

Zur Beachtung!

Ich Endesgefertigter mache einem hochgeehrten Publicum die ergebenste Anzeige, daß ich volle drei Monate in Belgrad gearbeitet habe, von wo ich am 12. d. in Pesth wieder anlangte. — Indem nun mein Neffe vor drei Monaten gestorben ist, so füge ich zur nähern Verständigung jener pl. t. Herren, die mich mit ihren Aufträgen beehren, meine Adresse bei, um somit jedem Mißverständnisse vorzubeugen.

Carl Engelsberg, Zimmermaler,
wohnt in der Theresienstadt, blaue Hahngasse Nr. 1348.

Gräfenberger aromatisches Toiletten-Wasser,

privilegirt von Sr. k. k. Majestät zur Verschönerung und Erhaltung einer weißen und zarten Haut, zur Verhütung der Falten, zur Erhaltung der Zähne und Verhütung der Zahnschmerzen, als das angenehmste Mittel ins Bad, und als vortreffliches Parfum und Räucherungsmittel. — Zu haben nebst Gebrauchzettel zu 1 fl. C. M. bei M. Lueff, zur Minerva in Pesth.

Weinlese-Lizitation.

Von Seite des Creditoren-Ausschußes der Martin und Marie Langer'schen Concursual-Masse wird Samstag den 24. September die heurige Weinfechsung, mit Benützung des Preß-geschirres, und der nöthigen Fässer, sowohl der in Csömör, als auch Tétény befindlichen, zu dieser Masse gehörigen Weingärten nach dem Eimer reinen Mostes im Grundbuchamte der k. Freistadt Pesth lizitando veräußert. — Pesth, den 20. September 1842.

Borsody,
Masse-Curator.

Eine schöne Wohnung sogleich zu beziehen.

Im Königsbade in Ofen, Wasserstadt, sind vier elegant gemalte Zimmer sammt Speis, Küche, Boden und Holzlage täglich zu verlassen. Näheres im Königsbade an der Casse zu erfahren.

Bei J. J. Weber in Leipzig erscheint:

Die kleinen Leiden

des

menschlichen Lebens.

Von

Plinius dem Jüngsten.

Mit 200 in den Text gedruckten Abbildungen

von

J. J. Grandville.

Circa 12 Lieferungen. Preis einer jeden Lieferung 30 kr. C. M.

(Vorräthig bei **Gustav Heckenast** in Pesth.)

Bei Gustav Heckenast ist zu haben:

432 Stammbuchsaufsätze.

Sinn- und Denksprüche zu Freundschaftsdenkmälern für Jünglinge und Jungfrauen. 8. geh. 30 kr. C. M.

Nur noch bis 3. October unwiderruflich

ist das große automatische

Wachsfiguren-Cabinet

täglich von 3 bis 7 Uhr Abends in der großen Bude in Ofen nächst der Brücke, am Donauufer zu sehen.

Das Nähere melden die Anschlagzetteln.

Georg Tiets und Benoit Fréchon.

Kundmachung von der Pesther ungarischen Commercial-Bank.

Da nach geschehener Einzahlung der ersten Actien-Rate die Bank in den Stand gesetzt ist, ihre Geschäfte zu beginnen und solche in allen Zweigen in die statutenmäßige Wirksamkeit treten zu lassen; so wurde zur Erreichung ihres Zweckes in der am 2. September 1842 abgehaltenen Generalversammlung der Herren Bank-Actionäre vor allem die Nothwendigkeit eine provisorische Direction aufzustellen anerkannt, und demnach solche aus den Mitgliedern des bis dahin bestandenen provisorischen Ausschußes gebildet; welche bis zur definitiven seiner Zeit zu erfolgenden Wahl mit jener Vollmacht, die einem wirklichen Directorium statutenmäßig zusteht die Bankgeschäfte leiten und führen soll.

Demzufolge sieht sich die provisorische Direction veranlaßt, die Geschäftszweige hiemit zur öffentlichen Kenntniß zur bringen, auf welche die Bank ihre Wirksamkeit erstreckt, und in welchen sie somit von nun an unter den statutenmäßigen Bedingungen mit Jedermann in einen Geschäftsverkehr zu treten bereit ist; diese sind: 1. das Escompte-, 2. das Giro-, 3. das Depositen-Geschäft und 4. die Erfolglassung von Vorschüssen und Darlehen.

1. **Bei der Escompte-Anstalt** wird die Bank keine andern Wechsel als solche die wechselgerichtliche Kraft haben, und längstens in drei Monaten von dem Einreichungstage an zahlbar sind, escomptiren. Es werden daher in der Regel blos von Kaufleuten, Fabrikanten und Handwerkern, welche ihre Majorennität erreicht haben, und sich bei dem k. Wechselgerichte einverleiben lassen, nebst förmlichen (Tratten), auch eigene, unförmliche trockene Wechsel zur Discontirung angenommen. — Uebrigens müssen alle diese Wechsel auf Conventions-Münze lauten, durch drei beim Wechselgerichte protocollirte Unterschriften verbürgt, und in Pesth zahlbar sein.

2. **Als Giro-Bank** übernimmt sie von wem immer Gelder in Conventions-Münze zur Hinterlegung, worüber durch Anweisung und Abschreibung auf dem zu diesem Behufe eröffneten Folium, gegen eine zu entrichtende mäßige Gebühr, frei verfügt werden kann.

3. **Bei der Depositen-Anstalt** übernimmt die Bank Gold und Silber in Baarem, Gold- und Silbergeräthe, inländische Silbermünzen nach ihrem innern Werthe zur Conventions-Münze, auch Staatspapiere und Privat-Geldurkunden gegen eine zu entrichtende Gebühr in Verwahrung.

4. **In der Abtheilung der Leih-Anstalt** gibt die Bank auf Gold und Silber, auf in Conventions-Münze verzinsliche Staatspapiere, dann auf Landesproducte, Waaren, Fabrikate, Manufacten, die keinem Verderben unterliegen, Geldvorschüße, jedoch nie weniger als 300 fl. C. M. ebenfalls gegen 6pret. Interessen und eine billige Uebernahms- und Lagergebühr.

Die näheren Erkundigungen über die Bedingnisse, welche so billig gestellt sind, daß sie der wohlthätigen Absicht dieses, blos das Gemeinwohl bezweckenden Institutes gewiß bestens entsprechen, sind im Banklocale, im Handelsstandsgebäude auf der Donauseite einzuholen, allwo auch die Bankstatuten zu haben sind.

Die prov. Direction der Pesther ungr. Commercial-Bank.

Berichtigung. In Nr. 223 des Tageblattes soll es in dieser Anzeige in der sechsten Zeile des Punktes 1. statt einige eigene heißen.

Neu eröffnete Tabakhandlung

unter dem Schilde zum Tabakkranz, in Ofen, Taban.

Unterfertigter empfiehlt einem geehrten Publicum sein wohl sortirtes Lager feiner Ausländer- und ungarischer Cigarren, alle Sorten vaterländischer Rauchtabacke, Rauchrequisiten in neuester eleganter Form, ein wohlassortirtes Lager feinster inländischer Schnupftabaksorten aus der Fabrik des Franz Xav. Plank in Preßburg, und sieht einem gütigen zahlreichen Zuspruch entgegen

Johann Alberty.

Lizitations-Ankündigung.

Es wird kundgemacht, daß zu der Jos. Duliczky'schen Concursmasse angehörigen, im Csömerer Neugebirg aus 7/4 bestehende Weingärten sammt der aufhankenden Frucht und Preßhaus und dazu gehörigen Requisitten und Geräthschaften am 25. September Nachmittag um 3 Uhr mittelst öffentlicher Lizitation veräußert werden. Kauflustige belieben sich an dem obbemeldeten Tag und Ort einzufinden; im Falle sich auf die Weingärten und das Preßhaus keine Käufer finden sollten, so wird das heurige Lesen allein veräußert. Die näheren Bedingnisse sind bei Gefertigten zu erfragen. — Pesth den 15. September 1842.

M. Winkler,
Masse-Curator, Müllergasse Nr. 107.

Marienbader Adelheits-Quelle u. Gleichenberger

Mineralwasser sind so eben von der frischesten Füllung angelangt in der Spezereihandlung von

Liszka & Höffler,
Leopoldgasse im Hause zum blechernen Hut in Pesth.

Zu verkaufen sind

im Baron Ladislaus Podmanitzky'schen Meierhof, Fabriksgasse Nr. 865 noch einige Metzen von jenen 88 Preßburger Metzen Wunder- oder Staudekorn, welche in demselben dieses Jahr von 2 Preßburger Metzen erzeugt worden sind.

Vier Auslagkästen

und eine Front-Gewölbstellage sind bis Ende September d. J. sehr billig zu verkaufen bei

Paul Frankendorffer,
Huthändler zum Leibhusaren in Pesth.

Echte Milly-Kerzen,

4er, 5er, 6er, 8er Tafelkerzen, auch Wagen- und Nachtlichter, sind stets in größerem Quantum vorräthig, und billigst zu haben bei

Joseph Steinbach.
Herrengasse zur goldenen Wage in Pesth.

Kost und Quartier.

Knaben aus bessern Häusern, welchen die beste physische und moralische Obsorge gewidmet wird, so wie bejahrtere allein stehende Herren werden bei einer distinguirten Familie gegen billige Bedingnisse in Kost und Quartier zu nehmen gesucht. Nähere Auskunft hierüber wird ertheilt in der Lotto-Collectur Nr. 22 in der Josephsgasse beim Ketskemeterthor.

Gewölb zu verlassen.

In der Judengasse in Debreczin, neben den Großhändlern Herren M. L. Rosenfeld u. Sohn ist ein Gewölb, welches zu allen Gattungen, besonders zu Manufakturwaaren sehr geeignet ist, zu verlassen, und gleich nächstkommenden Debreczíner St. Michaelimarkt zu beziehen. Auskunft in der kleinen Brückgasse, gegenüber dem Gasthofe zur Königin von England, in der Damenputzwaarenhandlung der Frau Nanette Ullmann in Pesth.

Fremden-Anzeige.

König v. Ungarn. HH. Pandl, Feigl, Staudner u. Szüts, Kaufleute. — Pirovits, Beamter. — Kaisersheim, Privatier. — Erdélyi, Bischof. — Hodossy, Fiscal. — Schäffer, Maler. — Vass, Beamter.

Jägerhorn. HH. Graf Csáky. — Graf Sirmay. — Dévay u. Szabó, Grundherren. — Devison, Kaufmann.

Redacteur: Dr. S. Saphir. — Verleger: G. Heckenast.

SCHÄFFER Béla festő

1868 41. érk. febr. 21. Schäffer Béla a képtárőri állomásra folyamodik. 98.

M. Ért. 1991. 1/2.

SCHÄFFER BÉLA

Külföldi aukció:

A. Schäffer: Obststilleben und Rosen am Bach. Um 1870. 2 Ölgemalde auf Leinwand, je 55x68 cm. Beide Sign.

Wien, Dorotheum
474. Kunstversteigerung, 1-12 Oktober 1984. Katalogus 488.sz.

Schäffer Béla (1815-1871)

„Fiatal nő kék ruhában" o.v. 66x53,5 cm

J.l.b.: Ad. Schäffa p. 1842 (törölt)

Védett. Kikiáltási ár: 15000 Ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Schäffer Béla

Csendéletekkel szerepel három müvész az évvégi, november-december hónapokban nyitvatartó kiállitáson, melyet Apafi ismertet a lapban: "Az állandó tárlat" cimmel. Schäffer Béla, Marastoni József és Schuszter I. akiknek festményeiről külön nem ir, csak neveiket emliti meg.

DÉLIBÁB, Bp. 1853. dec. 18.
XXV. sz. 786. lap.

Schäffer Béla

Csendélet, o.v. 85×101

30. Művészeti Képaukció
1973.

SCHAFFER BÉLA

Adalbert Schäffer: Früchtestilleben.
Öl auf Leinw., 64x84 cm. Sign. und
dat.: 1861.

Aukción: WIEN, DOROTHEUM
449. Kunstversteigerung
Mai, 1980.
Katalogus 131.sz., 27.old.

Schäffer Béla (1815-1871)

„Csendélet Zorsóval" Olaj, vászon
36x29

Jelesve lent jobbra: Schäffer
Ziriáltási ár: 4000 ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Schäffer Béla (1815-1871)

„Csendélet Torsóval"

Olaj vászon 36 x 29 Illesve lent jobbra: Schäffer

Kiállítási ár: 4000 ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

A padlóra helyezett kosárban gyümölcsök és zöldségek üde egyvelegét kis mezei csokor koszorúzza. A kosár előtt kelkáposzta és szétszórt gyümölcsfélék között fekete-fehér nyulacska salátát rágcsál. A kép egyszerű témája a XVII. századi holland csendéletfestészet hagyományaira épül, melyet Pecz Henrik a bécsi akadémia közvetítésén keresztül ötvözött sajátjává.

Publikálatlan.

K.S.K.

SCHÄFFER BÉLA (ADALBERT, ALBERT) (Nagykároly, 1815 – Düsseldorf, 1871)

Apja Schäffer József festő volt. Művészeti tanulmányait Pesten és Bécsben végezte. Először 1842-ben állított ki Bécsben. 1845-ben Temesváron volt, itt elutazása előtt régi mesterek után festett képeiből élt, más képeit eladta, és Pestre költözött. 1845-ben kiállított Pesten.

Az úgynevezett történeti csendélet festője volt. XVI., XVII. sz-i díszedényekkel, fémtárgyakkal, pompás edényekkel készítette képeit. Festett más tárgyú képeket is, majd áttért a fényképezésre rövidebb időre. Az ötvenes évektől ismét csendéleteket festett élete végéig.

Irod: MTA MKCS Lyka hagyaték.

419. Csendélet Elssler Fanny szobrával, 1845 *46.*

o., v., 56,5x34,5 cm
Jelezve b.l.: Schäffer Adalbert festé Pesten 1845
MNG ltsz. 2790. A művész ajándéka a Nemzeti Múzeumnak 1845-ben.

Schäffer Béla 1845-ben telepedett le Pesten, s a divatnak hódolva festette meg Elssler Fannynak, Bécs imádott balerinájának porcelán szobrát két példányban is. (A másodpéldányt lásd: Ernst Múzeum Aukcióí XXXIX 479 Kat. sz.)

Elssler Fanny érdeme volt, hogy népi elemekkel gazdagította a romantikus táncművészetet, lengyel, magyar és spanyol néptáncokat is előadott. Spanyol ruhában, kasztanyettel a kezében táncolta a cachuchát, e tánc közben ábrázolja a Schäffer képén levő kis porcelán szobor is. A kis szobor a bécsi porcelángyár termékeként a Műegylet 1842-es bemutatóján a szoborművek között volt kiállítva. Ezt a sajátosan miniatűr „emlékszobrot" használta fel csendélete tárgyául Schäffer Béla.

A képen, a szobor előtt, zöld levelek közt piros és fehér rózsák hevernek.

Elssler Fanny 1844-ben lépett fel először Magyarországon, s nálunk is, akárcsak más országokban, nagy sikert aratott. A balerinát körülvevő rajongás emléke az az egylapos nyomtatvány, melyet egy ismeretlen fűzfapoéta írt: „Elssler Fanny Kisasszonynak üdvözletül, midőn 1844 nyárelő 2-án a pesti nemzeti színpadon föllépe." (Széchenyi könyvtár) A döcögős sorok felsőfokban dicsőítik Fannyt, „kiért ezer epedt szív sorvadoz ..." Az ismeretlen rímfaragó végül figyelmezteti Fannyt, hogy ne feledje el sohasem,

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCS - MNG Bp. 1981.

hogy „leánya vagy te a dicső hazának", melyre útja végén bizton számíthat. Fanny bécsi születésű volt, így a „hon" alatt talán a monarchiát érthette a szerző.

A Schäffer csendéletek gyakran rendszer nélkül összeszedett virágok, tárgyak, gyümölcsök halmazának tűnhetnek, azonban a korabeli csendéletfestés műfaji hagyományainak feltárásával megállapítható a tárgyak csoportosításának oka, s rendszere.

Schaffer itt bemutatott képének típusa XVIII. századi hagyományokhoz műfaji keretekhez igazodott, mikor Elssler Fannyt nem személyében, hanem szoborként, grisaillesben festette meg, talán törékenységére utalva azzal is, hogy nem márványban, vagy kőben, hanem porcelánban állította elénk, a nemzeti hódolatot sugalló rózsák kokárdáival.

E kép sajátos emléke az Elssler kultusznak, melynek túlzásai ellen a Pesti Hírlap is szót emelt, s melyet Arany János „Elveszett alkotmány"-ában is tollhegyre tűzött, hősének ódivatúságát jellemezve azzal, hogy az „Nem nyalta le a krétát papucsodról ó Mennyei Fanny". Schäffer képe hagyomány és aktualitás keresztpontján áll.

Irod: PH 1844. 364; M 1909. 203; Kisdéginé 1977, 6.kép; Knapp, Johann: Jacquins Denkmal. Österreichische Galerie,Belvedere.Wien, 1976.
Kiáll: Műegylet 1842. Képfaragó és porcelán művek 7. Kat. sz.; OSzM Modern Képtár 1913. 97. Kat. sz.; AFK Kiállításai XLIII. 1949, Magyar Otthonok VI. terem 15. Kat. sz.

K.S.K.

420. Csendélet ötvöstárgyakkal a Nemzeti Múzeumból *71.*

o., v., 69x58 cm
Jelezve b.l.: Adalbert Schäffer Wien 1851
Mgt.

Schäffer Bécsben feltehetően rajzok (esetleg fotók) után készített képén ötvöstárgyakat és gyümölcsöket láthatunk drapériával letakart márvány asztallapon. A három ötvöstárgy közül kettő ma bizonyosan azonosítható, már a kép készülésének idején a Nemzeti Múzeum tulajdonát képezték. A nagy kanna ma az Iparművészeti Múzeumban van, hová a Nemzeti Múzemból került, I.B. mester műve Augsburgból, a XVI. századból (18995 ltsz.). A gyöngykagyló, tetején vízöntő vitézzel a múlt században szintén a Nemzeti Múzeum tulajdonát képezte, de 1940-ben aukcióra került, mint régit utánzó XIX. századi darab. Feltételezhetjük, hogy a harmadik tárgy is a múzeum 1851. évi állagából való.

Schäffer az ötvenes évek elejétől állította ki ötvöstárgyakról festett csendéleteit, a korabeli katalógusok néha utalnak is arra, hogy azok a Nemzeti Múzeum, vagy más történeti gyűjtemény tárgyait ábrázolják. Már Lyka Károly felfigyelt e képekre sajátos témaválasztásuk miatt s „történeti csendéleteknek" nevezte azokat. A kortárs magyar festészetben találhatunk ugyan ötvöstárgyakat ábrázoló csendéleteket, (pl. Borsostól Kat. 169) azonban azok sohasem kötődnek ilyen szigorúan a magyar történeti régiségekhez. Schäffer historiai csendéletei, műfaji érdekességükön kívül forrásértékűek a Nemzeti Múzeum egykori anyagának rekonstruálásához is.

Irod: Pulszky Károly: A magyar történeti ötvösműkiállítás lajstroma. Negyedik terem, első szekrény; A Postatakarék XCIV aukciója 1940 június. 1082 Kat. sz.; Lyka Romantika, 210.

K.S.K.

421. Csendélet díszedényekkel és szőlővel, 1852 *71.*

o., fa, 79x62 cm
Jelezve j.l.: Schäffer 852
Mgt.

Márványlapos asztalon strucctojásból készített ötvöstárgy áll, mellette hólyagos serleg és drapériával letakart díszdoboz. Az ötvöstárgyak kemény formáit az asztalra halmozott szőlőfürtök ellensúlyozzák.

A kép előterében ábrázolt struccserleg Johannes Lencker augsburgi mester műve 1637-ből, ma az Iparművészeti Múzeumban van, (Itsz. 18898 ab) hová a Nemzeti Múzeumból került. Schäffer e mű tanúsága szerint is gyakran festette a Nemzeti Múzeum történeti régiségeit, ugyanezt a serleget egy másik képén is megtalálhatjuk. (Ernst Múz. Aukciói XXX. XV. tábla)

Publikálatlan.

K.S.K.

423. Csendélet, 1840-es évek *46.*

o., v., 49,5x67 cm
MNG ltsz. FK 6553

A gondolatilag és formailag egyaránt gondosan kimunkált csendélet kompozíció tudós festő műve. Első pillanatra úgy vélnénk, hogy csupán egy nagy asztalra elhelyezett különböző jellegű tárgyak együttese jelenik meg a képen, választásuk azonban egyáltalán nem véletlen. A kompozíció kiemelt középső részén üvegbúra alatt díszes gótizáló asztali óra látható, ingája mögött tájképpel, amelyen síremlék, vagy emlékoszlop tűnik fel. Az üvegbúra alatt vadrózsák veszik körül az órát, az üvegbúrában pedig megjelenik a szoba tükörképe, sőt még az ablakon keresztül látható táj is. Az asztalon gyümölcsök (őszibarack, dinnye), egy tengeri kagyló, az ég-glóbus és a Breviarium Romanum két kötete. A festő-tanár környezetének tárgyai évszázados hagyományokat követve az öt érzék (könyv, glóbus a látás, barack a tapintás, dinnye szaglás-ízlés, kagyló hallás) jelképes ábrázolásai. Az üvegbúra alatti tárgyak pedig az idő, a múlandóság ábrázolását adják. A csendélet két gondosan elkülönített rétege az idő és az örökkévalóság (síremlék) problematikájával foglalkozik.

Publikálatlan.

Sz.J.

419

411

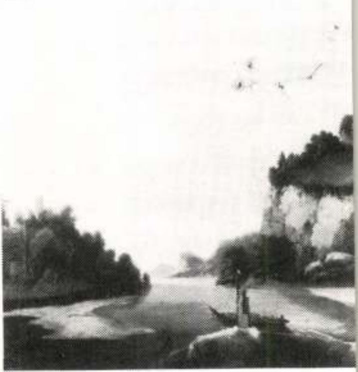

421

420

460

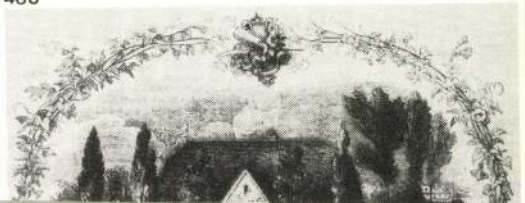

Schäffer Béla (1815 - 1871)

„Pávás crendelet"

o. v. 100 x 70 J. l. G.: Schäffer 1850

Sérült. Védett

Ár 20000 ft

BÁV 41. Képaukció Budapest. 1976. december

Schäffer Béla, festő

A móri Lamberg-kastélyban rendezett Szemelvények a XIX. sz. művészetéből" című kiállításon szerepel a művész műve: képén Eisler Fanny az ünnepelt táncosnő porcelánszobrocskája s körülötte a gondosan rendezett szegfűk. (említve

A. Szabó János: A Galéria Módon.
Fejér Megyei Hírlap, 1978. okt. 1.

Schaeffer Béla

„A magyar müerők is megjelentek a vérsenypályán... s disszel megállák helyüket a külföld müvészei között."
Arról nem tesz említést, hogy a kiállitást hol rendezték meg, milyen helyiségben.
A résztvevők: ids. Markó Károly, ifj. Markó Károly, Markó Ferenc, Kovács Mihály, Borsos József, Molnár József, Barabás Miklós, Brodszky Sándor, Schaeffer Béla müvészeket soroljafel / rovat.
a Müvészet c./

Uj Magyar Muzeum, Bp. 1851. julius 1.
X. füzet 588. lap.

Schäffer Béla

Csendélet, olaj, 85×101, 8000 Ft

30. Művészeti Képaukció, 1973.

Schäffer Béla

festő –

A mult század elsőfelében a szőlőt mint reprezentatív csendélteti elemet fogtákfel Schäffer ábrázolásai és ut bizonyítják.

Telepy Katalin: „Fölfelé megy borban a gyöngy"
Művészet, 1972 junius – 40 oldal

Schäffer Béla

"Magyarországi erdő tájképe" c. festménye szerepel az augusztusi mütárlaton, melyet kiemel a Heti Szemle c. rovat kritikája.

Divatcsarnok, Bp. 1862. szept. 2.
35. sz. 557-558. lap.

Schäffer Béla

A "Szeptember-októberi mütárlat" c. kritika méltatja a müvész eddigi munkáit a "gyönyörüen festett diszedényeit," mig ez alkalommal készitett "konyha csendéletét" szigoruan birálja a Müvészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1854. II. félév.
6. sz. 283-284. lap

Schäffer Béla

"Csendélet" c. müvét az e havi tárlaton a Müegylet ajánlatára megvásárolták.
A Müvészet c. rovat nem közli, hogy a képet kinek a részére vették meg.

Divatcsarnok, Bp. 1854. juli. 15.
39. sz. 91o. lap.

Schäffer Béla

"Ügyes, bátor, ragyogó ecsetü csendéleté"-t megvásárolta a Müegyesület, a/"Február-márciusi Kiállitás"-on. /„Mütárlat/

Családi Lapok, Pest, 1854. I. félév.
4. sz. 183-185. lap

Schäffer Béla

A jelenleg Bécsben tartózkodó müvész "jeles csöndéletei" szerepelnek a pesti Müegylet tárlatán, melyről "A mükiállitásról" cimmel közöl beszámolót a lap.

Családi Lapok, Pest. 1852. II. félév
3. sz. 139-141. lap.

Schäffer Béla

A lap beszámol "Az állandó képkiállitás"-ról, felsorolja az ott szereplőket, közöttük a művészt is, de müveikről külön nem ir.

Családi Lapok, Pest. 1853. I. félév.
11. sz. 552-553. lap

L. Schaeffer

~~Safarik~~ –

~~Svoboda~~

Schäffer Béla

"Hazánkfia mesterileg kezelt ecsete természethüséggel festett gyümölcsképet állitott ki",- irja a Müvészet c. rovatban a "Május-juniusi mütárlat" c. kritika.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév.
12. sz. 589-590. lap

Schäffer Béla

A bécsi Belveder termeiben kiállitott csendéletét igen nagy elismeréssel emliti meg a lap "Bécsi levelek" c. beszámolójában, mely a magyar müvészek ott szereplő alkotásairól szól.

Családi Lapok, Pest. 1856. II. félév.
42. sz. 1195. lap

Schäffer Béla

Virágokat ábrázoló "finoman ecsetelt, szép csendélete" a kiállitás legjobb képei közé tartozik"-irja Bulyovszky Gyula: "Október-november havi tárlat" c. kritikájában a Művészet c. rovatban.

Családi Lapok, Pest, 1855. II. félév.
9. sz. 426-429. lap

Schäffer Béla

A Bécsben tartózkodó müvész "örökös csendéleti modorát" birálja a "Julius-augusztusi mütárlat" c. kritika, "régiségbuvár"-nak nevezve a kiállitáson szereplő festmény alkotóját.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
3. sz. 132-133. lap

Schäffer Béla

Bécsből küldött "Csendélet"-e „kellő csinnal" dolgozott, csak a „tulságig vitt, nagyszemü szöllőket" kifogásolja a-"Február-márciusi mütárlat" c.- kritika.
Müvészet c. rovat.

Családi Lapok, Pest. 1855. I. félév.
5. sz. 228-231. lap

Schäffer Béla

"Csendéletét bemutatták a Bécsben rendezett festészeti kiállitáson,- irja a Budapesti hirvivő c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1868. szept. 27.
39. sz. 931. lap.

Schäffer Béla,
Bécs

1852. nüegel.

Csendélet olaff. (22 17)
megyette Latinovics Edvf.

---

továbbá 35, 36, 37 sz.

[redacted] u. azon
tárlyg.

t. i. Csendélet.

L

Schäffer Béla

A Képzőművészeti Társulat tárlatain következő művei voltak kiállítva:

1878. jul. kiáll.: Csendélet, olajf.

1881. őszi kiáll. II. sor.: Csendélet, olajf., Stenger Gy. tulajd.

Schäffer Béla

Sz. Nagykárolyban 1815. ben

1. Mátyás király történeti rejtségei
„festette Schaeffer Béla, Bécsben, 1851"
Fa, 126 × 94. A képcsarnok
egylet ajándéka 1851. M. N. Mus.
Cat. 97. l.

2. Elsler Fanni szobra. „Schäffer
Adalbert festé Pesten 1845."
vászon, 56·5 × 34·5. A művész
ajándéka 1845.-ben. M. N. Mus.
Cat. 109. l.

3. Csendélet. „Ad. Schäffer 848"
vászon, 47·3 × 38. A beléptidíjakból vétetett 1896-ban.
M. N. Mus. Cat. 131. l.

2790

21

34. Schäffer Béla.

(Sz. Nagy Károlyban 1815-ben.)

Elsler Fanni szobra.

A talapzaton álló gypsz-szobrocska, tánczoló mozdulattal ábrázolja Elsler Fannit. Fejét balra hajtja, de jobbra néz s felemelt baljában emléket tart. Simára lefésült haját konyba tűz ve viseli, hajéke egy szál virág s mind két kezén karpereez hord. Rövid ujjú kivágott ruháját a derékon csipke diszitö, kurta szoknyája fodros s hatisnyaja fehér. Labainál virágok, a szobor körül pedig fehér, piros és sárga rózsák hevernek. Az apkal, melyen e tárgyak el vannak helyezve, márványból való. Jelzés e alól balra: Schäffer Adalbert festé Pesten 1845.

⊥ és fehér spanyol öltözetben

⊥ a csokron kivül

Vászon, méretei 56·5 : 34·5 cm.
A művész ajánd. 1845.
M. kép. 11.
Ujsza 21.
II : 34.

295.

II : 92.

19. ~~Schäffer Béla Ismeretlen festő~~
~~A XVIII. századból~~ Schäffer Béla.

Mb 151 TK.

19. Hunyadi János. Magy. Képt. 151.

360

Mellig, balra fordul. Vállaira omló hosszú haja, szemöldöke, szeme és bajusza sötétbarna, arcza leberetvált. Aranygombos brokát dolmánya zöld, vállra vetett hermelines mentéjének kötője ékköves, oldalán logó diszkardjának markolatán holló ül csőrében rubintos gyürüvel.

Vászon, méretei 63: 45 cm. — Magy. Képt. 151. — ~~Másolta Schäffer~~ ~~Festője ismeretlen~~ — ~~Bélaleg~~ — Lelt: Sz. 19. ~~A Nemz. Muzeumban~~ Szilágyi Ösvén hagyatéka 1863. augusztus 22. — ~~József Magy. Képt. 151.~~

Kifüggesztésére vonatkozó adatok.

A Nemz. Muzeumban 1876: VIII. 70. — 1878: VIII. 32. — 1880: VIII. 32. — 1881: VIII. 32. — 1883: VIII. 358.

A Tört. Képcsarnokban 1884: T. 17. — 1894: T. 15.

Jegyzet. Másolat egy ismeretlen festő után.

(Sz. Nagy Károlyban 1815-ben. + Düsseldorfban 1871. márcz. 1-jén.)

904: V. 2.

Szilágyi Ösvén hagyatéka 1863

Schäffer Albert

König Mathias Corvinus Pokal. Gemalt von Adalb. Schäffer. Lith von Jos. Wimmer. Szines Könyomat. nagy folio.

2774

44

18. Schäffer Béla:
(St. Nagy Károlyban 1815-ben.)

Mátyás király történeti régiségei.

A szürke márvány asztal közepén, a régi aranypecsétes oklevelen, melynek kezdő szava: „Wir F..." gyöngyös arany serleg áll fedelének tetején gyermekkel, kinél pajzs van 1462 évszámmal. Körülötte balról a Hunyadiak sisakját, pancél-keztyűjét és hiszett kék selyem derékkötőjét látjuk; jobbról pedig dombormüvekkel ékesített aranykötésű könyv, a melynek sarkai s szélei, drágakövekkel raktak ki és fonott kosarú kard köti le figyelmünket, a melynek egyenes pengéjén eszavakat olvassuk: „PRO REGE: DIVINA LEGE ET GRE..." Hátúl Mátyás király arcképét részben a leomló piros függöny takarja. Rajta a király balra fordulva s teljes arcielen van ábrázolva. Fejét tölgy koszorú díszíti, hosszú haja vállaira omlik, bajusza s szakálla leberetvált. Inge korczos s palástja prémes. Jelzése alóc jobbra:

festette Schaeffer Béla
Bécsben 1851.

Fa, méretei 126:94 c/m.
A képcsarnokegylet aj. 1851. IX. 2. Ara 500.
M. kept 51.
Uj. 44.
II: 18.

⊥ kócsagos

⊥, piros pántlikás

ovalis keretbe foglalt

263

II: 110

Schäffer Béla

festő

172. **Széchenyi babérdíszes festett mellszobra virágkoszorúban.** Olajfestmény. Festette Schäffer B. (1815—1871.). Jelzése: Schäffer Béla 1861. (1496. sz.)

Széchenyi-muzeum

Dívald Akad. palotája

92. l.

Schäffer Béla

Írod

Szana Károly

57. l.

1

Ujév

1936 Január

Csütörtök

2

Jézus sz. neve

Péntek

3

Genovéva sz.

Szombat

4

Titusz pk.

Izraelita naptár

Tebeth

V	3	
H	4	
K	5	
S	6	
C	7	
P	8	
S	9	S V.

Schäffer Béla

Történeti régiségek,
repr. 56. l.

Szamahárév

Schäffer (Béla) Albert

wód

1

Vayer Lechenyi

ism. képmása

67. l.

Porcellán, herendi VIII. 177

— bécsi VIII. 177

— csehországi VIII. 177.

Schäffer Béla

1815—1871

l

Vayer Széchenyi

111. l.

6.

Schäffer Béla

d.

Rapaics Lígeti

1p. l.

Schäffer (Béla) Albert

festő

l.

Ybl Loti

115, 474, 476,

477, 480 l

Budapest TX · 114.

Schäffer Béla (Albert)

1805 - 76.

4 kéjje

l.

Jul -

Schäffer

l.

Lykanemzromantika

44, 83, 147, 210 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schäffer

l.

LykaMagyműI800-50
53, 126, 192, 332,
367, 532.l.

Schäffer Albert

1815–1871

Liab. II. 9, 63, 67

III. 76, 113.

IV. 136, 152

és labanczok.

tók és az 1706-iki fegyver-
kuruczokból kettő a felfor-
ncscsal ellátott kád mellett
el, egy balról fekszik a föl-
nczokból pedig, egy az ajtó-
iros kabátos tiszt, balrafor-
takozik ki és egy, a ki mö-
akból nézi a mulatókat, mi-
a kád fenekén boros kancsó,
enyér és kés van. Öltözete
t vágónak : prémkalpag és
: kucsma és szűr, a korsót
ett kalpag és zöld dolmány
yujtónak, a ki egy hordón
piros köpeny. Oldalt balról
nnak és társainak rovásait
l kályha is van, két kutya
rtot.

m. — Lelt. sz. 1163. — Értéke
(1595–909), az 1909 deczember
mber 17-iki (2100–909) és az
jelentés szerint Thaly Kálmán
— Átvétetett 1909 deczember
uár 20-án (131–910).

S c h ä f f e r B é l a
festő

Fővárosi Lapok.1868.szept.20. /Fővárosi hirek./

Schäffer Béla

virágfestő

Lásd elég bő adatokkal

Művészet 1909. 203. l.

E-V

Molná

Ma tá
mázsa egység
utaltunk Haj
A kövel
Ön veszi meg,
beszerzési 1%, az
közösen vi

Schäffer Béla

Művészet 1909. 203.
— 1911-232
— 1913, 307
— 1915. 94

Schäffer Béla

Jerzo

Inád

Mátyás. 277.

Schäffer Bséla

lása
z

Ernst-Lázár

38 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühelyf

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztam

Kelt ....., 191..... év

.....

tanu.

.....

tanu.

Schäffer Bela

lásd

Perlajst 5 l

..... *műhely.*

/főnökség!

v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Schäffer Adalbert

18 éves, nül. Pest

1832

Bècsi akadèmia
jn zy

Kovách Aladár II. 240

Schäffer Adalbert

in Wien, geb. etwa 1820 zu Pest, einer der kräftigsten plastischesten Stillebenmaler der Monarchie, von höchst ungelenken Anfängen es bis zur Meisterschaft bringend, war ohnlängst in St. Petersburg.

Kat. Ung. 131. l.

Rákóczi Ferenc, II-ik IV. 194.

Schaeffer Béla

(Adalbert)

Felesége ~~Biem~~
Diemer Karolin
temesvári nő volt.

Oroszországban udvari festő volt. Düsseldorfban halt meg.
A pesti Zavadovszky család birtokában több képe van.

Pocsatkó József kulajdonában van egy vázlatkönyve, mely az orosz udvar része tervezett rendjelek és ékszerek szinezett rajzait tartalmazza.

Pocsatkó József kezdése - 1947. szept. 19.

Archépe ~~[illegible]~~ (1868-ból) ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Kern Armin festőtől Pocsatkó kulajdonában. A kép szignálva van.

Pocsátko József
fatelepe
Budapest, X.
Ferenc József laktanya
tehér p.u. Telefon: 137-753.
Iroda telefon: 258-485.

. . . . . .

Tisztelettel értesitem
..... tüzifa 1947. .....hó ....-n
Felkérem, hogy az áru lemázsálásáho
megjelenni, vagy megbizottját jelen
Azon esetben, ha az átvételhez kisé
küldeményt ennek dacára utnak indit
hiányért felelőséget nem vállalok.
fatelepem a 38-as villamossal érhet
leszállva a Kerepesi uton kifelé hal
ra fordulva eljut a Ferenc József l
jelzi a telepet. Kérem a pontos meg
Szolgálataira készen v

Schäffer Béla

Olajf, a

Szépmir. Múzeumba

Filigrán üvegmunka, római

V. 246.

Schäffer Béla (Adalbert)

Művészeti lexikon 708. l.
Revai lex. 16 K. 613. l.

festő, szul. 1815. Nagykárolyban, megh. 1871. III. 1. Düsseldorfban. ~~[illegible]~~ Bécsben tanult, azután Pesten, Bécsben Szentpétervárott és Düsseldorfban élt. Igen kedvelt csendéletkép festő volt (Elsler Fanni porcellán szobra, Középkori díszedények a Magyar Nemzeti Múzeumból, Történeti régiségek Mátyás király hagyományából Bécsujhely lanács termében stb).

(6

Schäffer Béla, festő; szül. 1815-ben Nagykárolyban, megh. 1871 márczius 1-ei Düsseldorfban.

Schäffer Béla

Csendélet Elsler Fanny porcellánszobrocskájával c. képe szinesen repr.

A Pesti Hirlap Vasárnapja

1931. jan. 4.

Életrajzi adatokkal.

Budapest székesfővá

meghivó

.....szám

193.....

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

A Müemlékek Országos

.....

.....

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
DÍJ ÁTALÁNYOZVA

V

Központi boritékok 13. s

Schäffer Béla

festő

Pest, 1832-ben 18 éves

lásd

Fleischer Béla 81. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

MDK.

Schäffer Béla

1863. „Virágcsokor" - c képét a KT megvette.

MDK-A-I.-1/88.

MDK.

Schäffer Béla

1863. „Grendélet" c. képét eladja a KF-nak

MDK-A-I.-1/72.

1855 febr.–márc. kiáll.: Gyümölcs csendélet, olajf., 250 ft.
1855. jul.–aug. kiáll.: Régiségbúvár, olajf., 150 ft.
1855. okt.–nov. kiáll.: Virágok és gyümölcs, olajf., 500 ft.
1855. dec.–1856. jan. kiáll.: Csendélet, olajf., 550 ft.
1856. febr.–márc. kiáll.: Csendélet, olajf., 250 ft.
1856. jun.–júl. kiáll.: Mátyás király bilikoma Bécsujhely városházából, olajf., 700 ft.
1856. aug.–sept. kiáll.: Virágok, olajf., 300 ft.
1856. okt.–nov. kiáll.: Kompa-csendélet, olajf., Diescher J. tulajd.
1856. nov.–dec. kiáll.: Szőlők és rózsák, olajf., 250 ft.
1857. aug.–sept. kiáll.: Rózsák és szőlők, olajf., 450 ft.
1857. nov.–dec. kiáll.: Csendélet, olajf., 125 ft.
1858. febr.–márc. kiáll.: Csendélet, olajf., 180 ft. – Gyümölcs, olajf., 150 ft.

Frigyes, III-ik, brandenburgi vál. fejedelem,
Poroszország első Királyának arckép. (III. 34.)

Schäffer Béla Bécsben!

1853. máj. kiáll. Müegylet. Középhorbóli diszedények a M.N. Múzeumból, olajf., 400 frt.

1853. aug. – szept. kiáll.: Csendélet, Kovács Mihály tulajd. – Csendélet, olajf., Czeides N. tulajd.

1853. szept. – okt. kiáll.: Csendélet (elefántcsont serleg gyümölccsel), olajf., 180 frt. – Csendélet (osztrigák és szőllő), olajf., 120 frt.

1853. okt. – nov. kiáll.: Csendélet, olajf., Rószer M. tulajd.

1853. nov. – dec. kiáll.: Csendélet, olajf., 90 frt.

1854. febr. – márc. kiáll.: Csendélet, olajf., 250 frt.

1854. márc. – ápr. kiáll.: Csendélet, olajf., 100 frt.

1854. jun. – júl. kiáll.: Gyümölcs, olajf., 500 frt.

1854. szept. – okt. kiáll.: Konyhacsendélet, olajf., 300 frt.

Lozza, Ignazio, milanói Könyvkiadó

V. 17.–

(– Könyvtár V. 17

Schäffer Albert (Béla)

1855-ben egy Csendélesét 450 frtért magvette a Műegylet.

P.MÉvk. 1854-re. 16. l.

1855/56-ban Csendélet c. képét 200 frtért magvette a Műegylet.

PMÉvk. 1855-re. 18. l.

1857-ben Hölök és rózsák c. olajf. 200 frtért magvette a Műegylet.

u.o. 1856-ra. 18. l.

1857-8-ban Gyümölcs c. olajf. 120 frtért magvette a Műegylet.

PMÉvk 1857-re 20. l.

Facwzai Keramikák III.153.

Schäffer Béla Bécs. 3

1860. febr. – márc. kiáll.: Vadász-Ztáhmány, olajf., 400 ft.

1860. szept. – okt. kiáll.: Virágok és gyümölcs, olajf., 250 ft.

1861. szept. – okt. kiáll.: Virágkoszoru gróf Széchenyi István archépszobrával, olajf., 800 ft.*

1862. jul. – aug. kiáll.: Csendélet, olajf., 110 ft.

1862. szept. – okt. kiáll.: Csendélet, olajf., 300 ft.

1863. jan. – febr. kiáll.: Konyhacsendélet, olajf., 300 ft.

* Ez a kép Pocsatko József tulajdonat képezte 1945. jan 3-n
Bjert Budafoki ut 20. sz
ház bombasérülése
alkalmával
megsemmisült.

Ezüst fűrészlő bányász-szobrocskával

a Besztercebányai Múzeumban

VII. 231, 232

Schäffer Albert

1844-ben Csendélet c. képét 50 forint megvette a műegylet.

PME ok 1853-ra. 28. l.

1846-ban Csendélet c. képét megvette a műegylet 60 forint.

u.o. 36. l.

~~1847~~ 1851-ben Konyhacsendélet c. képét 300 forint megvette a ~~Műegylet~~

u.o. 44. l

1852-ben Csendélet c. képét 70 forint megvette u. az

u.o. 46 l.

1852-ben Történeti régiségek Mátyás király hagyományából Bécsújhely tanács termében c. képét 400 forint megvette a Műegylet a N. Muzeum részére.

u.o 48. l.

1854-ben Középkori díszedények c. képét 360 forint megvette a műegylet.

u.o. 106. l.

Szentgróti várkastély VI. 151.

MDK

Schaffer Albert

1842-ben kezdett kiállitani tanulmanyfőket, csendéletet, figurális kompozíciókat. "Koborlók egy korcsmaban" c. műve. A bécsi császári képtár egy magyar tájképét, a Nemzeti Muzeum képtára arcképét és két csendéletét örzi.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 380.l.

Schäffer Adalbert

festo

l.

Mel Estkept

186 l.

E U R Ó P A
Film-könyv-lapterjesztő
és könyvkiadó RT
B u d a p e s t
V.,Rothermere u 12 III.2

NYOMTATVÁNY IRÓGÉP

NYIREGYHÁZA, BETHLEN-UTCA 2. SZÁM

T

Európa

lapkerjesztő

Budapest

Visegrád'n 36

Schäffer Adalbert

Thieme Becker

XXIX. 552. l.

(Lyka)

Schäffer Adalbert

Stul Nagykároly 1815.

+ 1870 Eörnl

Csendélet és Taormina e olaff. tájképe és egy Erdőbelsepe, akvarell

Schidlofs Kunstauktionshaus. Nachlass Friedrich v. Amerling und anderer Besitz. Wien, 1920. 165, 166. sz

232. sz

Schäffer Albert

festő

Mód

Mátray Neuer Képes

23. l.

Schäffer Albert
festő Pesten.

1845-ben az alábbi egyesület igazgató választmányi tagjává választották

Matray Gábor: A Nemzeti Képcsarnokot Alakító Egyesület Évkönyve 1845–1857. évre, Pest 1857. 19. l.

Schäffer Albert

Festo

und

Kapuzinerzünchtr.

32,34. l

serratula tinctoria

Zsoltina

Schäffer festőművész: MDK.

"Gyümölcs"

Vas.Ujs. 1858. 2oo.l.

MDK

Schäffer Adalbert festőmüv.

Gyümölcscsendélet

Árv. Közl. 1940. dec. 7.rksz. 96. auk.
1o l.

MDK

Schäffer Adalbert

Csaki,M: Baron Bruckenthalisches Museum in Hermannstadt. Führer durch die Gemäldegalerie. VI.Auflage Hermannstadt, 1909. 1017. sz.

MDA

Schäffer Adalbert

Eisler Fanny szobra, of.

Reformkor művészete. Főv. Képt. 36. kiáll. 1948. jul. 10. 1.

Schäffer Adalbert

Eisler Fanny szobra, olaj

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll.

1948. jul. 1. l.

S c h ä f f e r A l b e r t
festő

Fővárosi Lapok.1868.okt.10. /Fővárosi hirek./

Schäffer Adalber
festő

Der Ungar 1845. máj 1.
hirdetés

Kalmán

Schäffer Adalbert
festő

Der Ungar 1845. máj: 4.
hirdetés

Kalmár

Schäffer Adalbert
festö"

Der Ungar 1845. máj. 8.
hirdetés

Kalmán

Schäffer Adalbert
festő

Der Ungar 1845. jún. 15.
(Pesth. Ofner Neuigkeits-Bote.)

Kalmár

Schäffer Adalbert
ferto"

Der Ungar 1845. jan. 2.
(Perth-Ofner Neuigkeits-Bote.)

Kalmán

Schäffer, Adalbert

der Ungar 1844. aug. 5.
(Perth-Opper Notizen.)

Kalmár

Schäffer Adalbert
festő

Pest

Der Ungar 1844. jul. 20.
Wegweiser u. Anzeigeblatt
(Sz.: Pesther Kunstausstellung 1844.)

Kalmár

MDK.

Schäffer Béla

1863. - Két képét a KT megvásárolta (sorsolás céljára)

MDK-A-I.-1/69.

MDK.

Schäffer Béla

1863. „Csendélet" (függő virágok) } c. képeit a KT műrije megvételre ajánlja
„Csendélet" (dinnyével)

A vétel megtörténik.

MDK-A-I.-1/137. és 144.

Schäffer Albert, festő

Divatcsarnok, 1854.juli 15.39.910.
Müvészet

Schäffer Béla
/1815-1871/
magyar virág- és csendéletfestő
fényképész

MDK

Munkácsynak jóval idősebb bizalmas barátja.
Egyik levelében emliti...

67.o. v.ö. 62. jegyz.

Farkas: Munkácsy lev. 1952.

MDK

Schäffer Béla festő

1870. Pavani KT-kiállítása 5 képet küld.
Ezek körül kettő Hamburgban van, a többi nála
Düsseldorfban.

MDK-A-1-1/527.

MDK

Schäffer Béla festő

1867. Kassai kiállításra küldé

„Madonna a gyermekkel virágkoszorúban"

„Virágok és gyümölcsfürt"

„Virágok vázával, gyümölcsökkel" c képeit

MDK-A-I-1/408.

MDK

Schäffer Béla festő

1867. „Régiségek a Nemzeti Múzeumból" c szendéletét eladja a KT-nek.

MDK-A-I-1/407.

MDK

Schäffer Béla festő

1866. Hiralapi közlemény: 2 képe egy tárlaton, mintán fényképénkedés után újra fest.

MDK-A-1-1/366.

MDK

Schäffer Béla festi

1867. Koronázási kiállításra küldi

„Régi edények Mátyás korából a Nemzeti Museumban"

c. képét

MDK-A-I-1/408.

MDK

Schäffer Béla futó

1871. „Blumen und Früchte" c képe Glenzberg Károly örökösének kolajdsma, akik el akarják adni.

MDK-A-I-1/611.

MDK

Schaffer Béla festő

1870. Kéri vina KT-tól egyik még nem vett képét,
mert már jól el tudja adni képeit Düsseldorfban.

MDK-A-I-1/565.

MDK

Schäffer Béla festő

1870. Több képét a KT borrolásra megvett.

MDK-A-1-1/546.

MDK

Schäffer Béla festő

1870. „Régiségek a Nemzeti Múzeumban" c képét a KT nem vette meg, holott a bővenli kiállitáson is szerepelt.

Egy kisebb csendéletét, amelyet a KT megvett, kéri, fizesse ki a KT. Küldi Keleti G.-nak a Kölner Zeitung III. 21.-ik számát. (NB! Munkácsy Sivalamkás c képéről van szó.?)

MDK-A-I-1/528.

Schäffer Béla festő (?)

A Nemzeti Képcsarnok Alapító Egyesület vál. tagja

Fejő I: A Nemz. Képcsarnok Alapító Egy. története
Művészettörténeti Értesítő, 1917, VI. évf. 1 sz.
40, l.

MDK

Schäffer Béla, 1815-1871.

Virágcsendélet, olaj

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. N.Szal.kiáll.
1939. jan. 10 1.

MDK.

Schäffer Béla

1863. „Rendélet" c. képét a KT megvásárlásra ajánlja.

MDK - A - I. - 1/102.

Carl. Schöffer

M.D.K.

97) Szent Antal oltárképe.

Budapest Székesfővárosi Művészeti Tárgyainak Katalogusa
Bp. 1913.

18 l.

Schäffer Ferenc

épitett

kis terv I. díj

egy terv II. d.

ME Gyöngyös

4. l. 15, 16, 17, l.

31, 32, 33, l

műszaki rajzokkal

Schäfer-nek is írva-

I–VIII + 1.–267. M.

Jena
Hermann Costenoble
1875

Zweiter Band: Chaldäa und Assyrien. Phönicien.

1.–309. M.

u. d.
1875

Schöffer Ferenc

A főváros bútor-pályázatán ~~díjat~~ dicsérettet kapott.

PH. 1933. X. 29.

Schäffer Ferenc Seraf.

festő és rézmetsző

Pozsonban a XIX. sz.

első felében.

1827-ben rajzolta és írta

a pozsonyi hentesek

mesterkönyvét, mely az

alábbi múzeumban van.

Kat. Bratislava,

238, 30/3. l.

Schäffer Ferenc

a belső Ferencváros
rendezésére kiírt
terop. megvétel

MMÉEKözl
1943 III. l

Schaeffer Ferenc

Rákospalota városrendezési terv.

I. díj.

MMÉE Közl.

1938. 271. l.

Tsz.:

Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

Schäffer Ferenc

épitész

a soproni Esterházy-hercegi
fürstvisschőház tervp.
behüldött terv
repr

MAGYAR EPITOMUVESZET
1930 5-6 sz. 39 l.

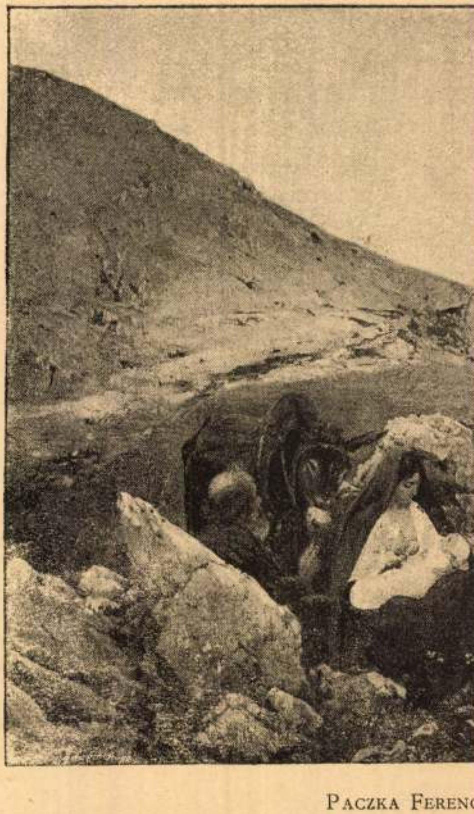

PACZKA FERENC

Schaefer Ferenc
építész
a Fővárosi Közmunkák
Tanácsától a Várhegy
oldal lejtőjének vá-
rosrendezési tervére
kiírt pályázaton II. díj.

Becz Jenő: Terv-
pályázatok. Művé-
szet. 1941. 12. sz. 92. l.

Tűzikutyák VII. 246.

Schäffer Ferenc

Szód

Farczádi Lázár Jenő:

Belső-Ferencváros
Hervpályázata.

Magyar Építőművészet

1943. aug. 12-án

Leonardo Dandolo és Fantina Georgio m
zágrábi és a csanádi püspökök, de résztvett
is, valamint az iratok szerkesztője : Gal
Az okmányok 1381. nov. 26-án keltek és
ipsius castri penes stupam parvam", va
északkeleti tornyában állt.

Békekötések, országok hódolásána
őrzik. Valószínűleg a zárai békével hozhat
is, melynek különleges művészi értéke, k
röviden foglalkozzunk vele. A koporsót,
királynő, Lajos felesége, fogadalomból k
Ferenc ötvössel.

Lajos és felesége egész uralkodás
köttetésben állottak Zárával, melynek k
Velence miatt, rendkívül fontos volt. Isı
a város átadása körül a királlyal folytatott.
zárai békekötéssel hozza kapcsolatba a
arra hivatkozva, hogy a zárai békekötés
telt el — amit az 1000 ezüst márka ké

Schaefer Ferenc

Építész

az alábbi pályaműn

II. díj.

Terve repr.

Magyar Építőművészet

1942. 138. l. 139. l.

(Tervpályázat a Vár-
hegy keleti lejtőjének
rendezésére. Képpel
és alaprajzzal.)

IV. Frigyes és feleségének síremlékén látha
vári síremlék a királyi család egyik nőtagjár

Nagy Lajos síremlékének kell tartan
nyugvó, kezében kardot tartó, dúshajú lc
riumban.

A kard markolata Lajos korára utal, az
tipikusan Anjou-kori szokás, a betűk típusa
zásánál. A felirat csonka szövegéből — csa
messzemenő következtetést nem vonhatun
készítőjére, mert ez a felirat bizonyára a
Szempontunkból döntő jelentőségű megfigy
nál tehetünk. A törésvonal megmutatja, h
tartott. A koronázási kincsek közül pedig
emlék stílusa magas kvalitású, olasz vagy
következtetni, áki a síremlékeket talán még

Az épületplasztika mellett a kőfaragón
a sírkőplasztikát hódítja meg. Fejlődése méltó
gyors és magasra törő, a kor színvonalán á
iskola pompásan faragott emlékein át ível

17

ülföldi lovagok, diplomaták
yarországot sokszor szólnak
zló hercegre, aki a hatvanas
fia Vencel és Erzsébet —
magyar trón várományosa
t anyakirálynő unokaöccse
udvarban, sőt Kont Miklós
fordul a magyar külpolitika
Erzsébet anyakirálynő örök-
ye a lengyel trón biztosítása
tűnő jóviszonyt tartott fenn
ság elmérgesedett viszonya
eljegyzésében oldódott fel.
i Imrének és mint „Orosz-
ppelben.
degenszármazású lovagokat,
öröskői uradalom és akik a
zetközi lovagvilág több kép-
k hazájukat, hogy külföldön
nt maguknak. Ilyen Moricz
en, Burkhard von Ellerbach,

Schäffer Ferenc

építész

A belső Ferencváros
rendezésének eszmei
tervpályázatán tervét
a Közmunkatanács
500 P-ért megvette.

Magyar Építőművészet

1943. 170. l.

Schäffer Ferenc

építész.

⊙ **Schäffer Ferenc nyerte az 1933. évi Ybl-emlékérmet.** A *Magyar Mérnök és Építészegylet* építészeti szakosztálya meghozta döntését az Ybl-érem 1933. évi pályázatára, melynek tárgya *vidéki katonatemetőben emelendő hősi emlékmű* megtervezése volt. Az Ybl-érmet dr. *Lux* Kálmán, *Czakó* Lajos és *Janáky* István építészekből álló zsűri szótöbbséggel *Schäffer* Ferenc építész tervének ítélte oda. Dicséretet nyert *Pogány* Dénes és *Kende* Ferenc. Az összes pályaművek a Magyar Mérnök és Építészegylet székházában kerültek kiállításra.

Néptzeri Tudományos

és Technikai Napló

Pesti Napló melléklete.

1934. január 24.

kalmas, egymásra helyezve, több tál étel egy lángon való melegitésére, miáltal jelentős **tüzelőanyag megtakaritás érhető el**.

Ennek a különleges minőségnek megismertetése céljából és hogy mindenkinek módjában legyen, ezt az edényt beszerezni, elhatározta a gyár, hogy bárkinek becseréli elhasznált, felpattogzott edényét, bármilyen gyártmányu legyen is az, TURUL gázedényre és a régi edényt az uj vásárlás értékének 30%-a erejéig visszaveszi.

Ez ugy értendő, hogy régi edényét azonos méretü Turul edényre cseréli át és az egész országban **már régebben**, egységesen megállapitott Turul edény árak 30%-a erejéig beszámitja a régi edényt.

Örömmel értesitem, hogy a gyár csereakciójába én is bekapcsolódtam. Kérem, hogy ezt a páratlanul álló alkalmat ne mulassza el és siessen **használt edényeit uj Turul gáz-főzőedényre átcserélni.**

SZEMBEN GROPIUSSZAL

Február elején előadást tartott Budapesten Walter Gropius. Bevezetett a sok szempontból hibás dessaui esztetika titkaiba.

Ezt az *„építészeti-fizikát"* ismertük már a *„Bauhaus"* könyvekből és véleményünk hasonlít egyik modern műkritikusunk véleményéhez, aki erre azt mondta, hogy *„Schmus"* (magyarul: *„duma"*).

Világos lett előttünk, miért tette túl magát a „Bauhaus" egynéhány tagja a gropiusi nézeteken és csak a lelkük mélyén rejlő parancsra hallgatva alkottak.

Gropius ittjártának haszna inkább abban rejlik, hogy szemtől-szembe állhattunk vele és őt magát analizálhattuk.

Megismertünk egy építészt, aki csapongóan, folyton-folyvást újat és mást akar, aki kapásból, rögvest megszimatolja a mindenkori adottságot, aki leleményes intelligenciával üzihajtja a *csak*-célszerűséget, aki mohó vitalitással lehengerli a más akaratát és érzéseit, aki képtelen, hogy környezetét és munkáit felruházza a legcsekélyebb lelkiséggel is.

Hiányzik belőle a nagy belső komolyság, amely karakterizálja a ma művészetét. Görcsösen odatapadt a mult század utolsó évtizedeiben buján virágzott *művészkedő* irányhoz. Ő ennek a kornak a Don Quijotteja.

A mult század végén minden fizikai jóval és bőséggel megáldott világ járta. A bőségnek kifelé való csillogtatása volt a legnagyobb erény. Pazarló és költekező világ volt ez. Az általános gazdagodást, a pénzt kellett nyomatékkal szemléltetővé tenni. Arrogancia leplezte az intelligenciasoványságot, túlaggatottság a belső ürt.

A művészet ebben a korszakban *kölcsönökből élt.* Ismételgette a más korokból, idegenből szedett elemeket, lehetetlenül halmozta, variálta, keverte azokat. Az átvett arányokat mindig feltorzította. Soha nem takarékoskodott. Az volt a jelszó: inkább többet, mint kevesebbet mutatni. Kerülték az egyszerűt és a szegényt. Az építész extázisban alkotott, a szemlélő megittasodva gyönyörködött.

Ez a világ minden hibájával Gropius világa. Az ő alkotásai nem fejezik ki a ma szellemét. Ő a tegnap, méginkább a tegnapelőtt embere.

Munkáiból hiányzik a magyaroknál olyan fontos, a keletit jellemző és a centrumban elhelyezkedő, *erős lelkiség,* amely onnan kisugározva megköt minden méretet, nagyságot és arányt. Miért is ilyen belső törvényszerűség hiányában és támpont nélkül Gropiusnál mindennaposak a méretbeli balfogások, túlzások, aránytalanságok. *Ő nem művész-, hanem gondolat-ember,* felhatványozottan csak-intellektus.

Nem tud plasztikus-tömegben gondolkozni, szemlélete kizáróan síkhoz kapcsolódik. A sík azonban soha sincs az emberre vonatkoztatva, ezért arányaiban rendszerint nem jó, méreteiben túldimenzionált, esetlen és pazarló.

Gropius mérték nélkül alkalmazza a simaságot és kifogástalan tisztaságot. Ezt olyan hatványig hajtja, hogy szemléleténél önkéntelenül sydolt és lysoformot vélünk érezni.

Párkányt, tagozatokat, mindent elhagy, mindenről lemond. Csak azért, hogy óriássá növessze a falsíkokat, hogy sokkal gazdagabbak legyenek és pazarabbaknak hassanak, mintha agyondíszítettek volnának. *Nála a méret nem a tartalom kifejezője, hanem a nagy bőség tényezője.* Felületeire ép úgy halmozza a nagy dimenziók *látszatát,* mint pár évtizeddel ezelőtt elődei, a csupa-áttörtséget. Lényegében tehát ugyanaz.

Tömegein még érezzük az egymásbatolás műveletét. De nem belülről alkotja meg tömegeit. Fáradtan ülnek egymás mellett. Hiányzik a tömbök közötti dinamika.

Romantikaszeretete akkor csillan meg legérdekesebben, amikor indokolatlanul hidat, kiugró konzollemezeket, visszaugró lábazatot stb. alkalmaz. És csak azért alkalmazza, hogy a gazdagság látszatát emelje.

Kérdem, mennyiben tér el lényegben Gropius az olasz *Sacconitól,* aki „megajándékozott" minket a világ „legpazarabb" szobrával, a római II. Viktor Emanuel szoborral. Különbség kettőjük között talán csak az, hogy Gropius művészi munkája mellett sokat írt és beszélt esztétikájának csalhatatlanságáról. Nem törődött avval, hogy esztétikájának tételeit saját műveivel lehetne kikezdeni. Ez az iráskényszer jellegzetesen német vonás. Ezt tette többek között Richard Wagner is. Miért ne tegye Gropius is?

Összefoglalva megállapítjuk, hogy munkái kivétel nélkül mindig csak *spekulációból* erednek, a *logos* eredményei. Az *intuíció, az európai művészi mozgató erő, nála pihen.* Idegen számára az az új művészi és a belsőt indító alkotó-forma, amelyet mindinkább sikeresen alkalmaznak az új művészek, és amely szinte azonos a keletivel, *amely az életen keresztül történő megértésből ered, amely szélesebb körben vezeti tekintetünket, mélyebben hatol a dolgokba és magasabb szempontból világítja meg a történéseket.* Ez a megismerés érintkezik sok helyen a psychológiával is.

Ilyen formán való alkotásnak nyoma sincs Gropiusnál, pedig voltak, akik ezt elvitték a „Bauhaus"-ba is.

Folly Róbert.

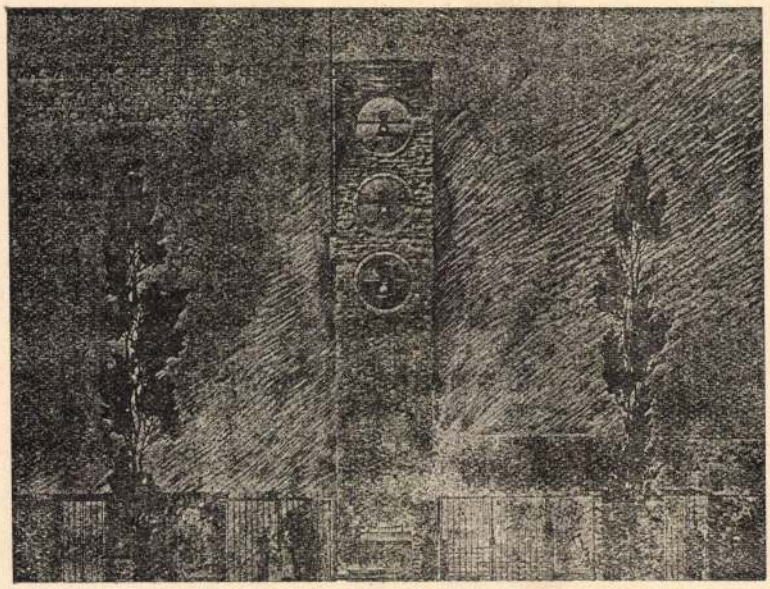

SCHAEFER FERENC:

KATONATEMETŐBEN ÉPITENDŐ HŐSI EMLÉKMŰ

A Magyar Mérnök és Építész-egylet 1933 évi pályázatán Ybl-éremmel kitüntetett pályamű.

A pályázat tárgya egy köztemetővel kapcsolatos katonatemető bejáratának és előterének építészeti megoldása volt hősi emlékmű céljaira.

A pályázati programm szerint a katonatemető a köztemetőnek egy 300 m hosszú, egyenes főútvonalán közelíthető meg.

E körülmény, továbbá az erőteljes távoli hatás elérése, az emlékműnek a katonatemető középpontjaként lehető nagyvonalú megjelenése, valamint az ötszáz név olvasható elhelyezésének szempontja voltak a tervezést irányító szempontok.

A hozzávezető út vonalában, a katonatemető középpontjában emelkedne a 16 m magas, kőből épített harangtorony.

Az emlékművet egybefoglaló alépítmény az ott lezajló ünnepélyes szertartások (koszorúletétel, szónoklatok és tábori istentiszteletek) kimagasló, mindenfelől látható színtere és szentélye. Falán az ötszáz hősi halott sírfölirata. Sarkán hatalmas oltárkő, bronzrostéllyal vagy serpenyővel az áldozati tüzek számára.

A kívülről érkező többszáz méter távolságról látja a hősök tornyát. A köztemetőn keresztülérve, három fokozatban maga előtt találja a széles rácsos kapuzat alacsony kőfalát a domborművekkel, mögötte az emlékmű magasabb falait, majd háttérben a magasbaszökkenő tornyot a hősök harangjaival, és mindezek középpontjában a szélesen elterülő lépcsőzetet az oltárkővel és áldozati tűzzel.

*

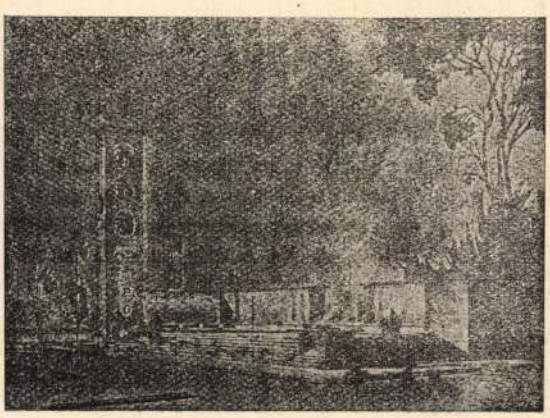

Schaefer Ferenc, az új generáció tehetséges tagja, méltán nyerte el az Építészegylet Ybl-érmét. Invenciózus terve komoly művészi kvalitásokról tanuskodik. A tervek előadásmódja is rutinos, komoly munka, mindazonáltal nem esik a hatásos grafika egyoldalúságába, mert tervét elsősorban a térben oldotta meg az anyagok figyelembevételével. Az idegen hatásoktól azonban még jobban függetlenítenie kell magát.

Építőmunka 1934. I. szám.

Schaefer Ferenc

tanult az iparművészeti
iskola esti tanfolyamán

Családi ház a főváros
környékén, repr.

Magyar Iparművészet
1918. 17. l. - 18, 19
20, 21, 22, 23. l.

m
rom,
sebb
Pes-
s
e
Ender,
ő

tte
r

asz-
el, *19. l.
sike-
sain.
e ké-
képek. *19. l.

SCHAEFFER *(Schäffer)* 1. *Ferenc*, építész Budapesten, hol a József-műegyetemen végezte tanulmányait. A Vidéki katonatemetőben emelendő hősi emlékmű tervének pályázatán megnyerte a M. Mérnök- és Építész-Egylet 1933. évi Ybl-emlékérmét. 1934. a jáki templom környékének rendezésére kiírt tervpályázaton első díjat nyert.

E-G II. 416 l

net festet 9 szent család
net híres/ ezek nagy
tár képek/ Szent Sixtus
Madonna. Nátunk
asán a domban van
y Raffael másolat.
alfestmény. Budapest
Madonna (befejezet-
n egy bibornok arcképe-
tikánban disputa
inü kép/: Isten jelen-
e a győzelmeskedő
yházban:/

PITÉS

r. VIRÁG IMRE.

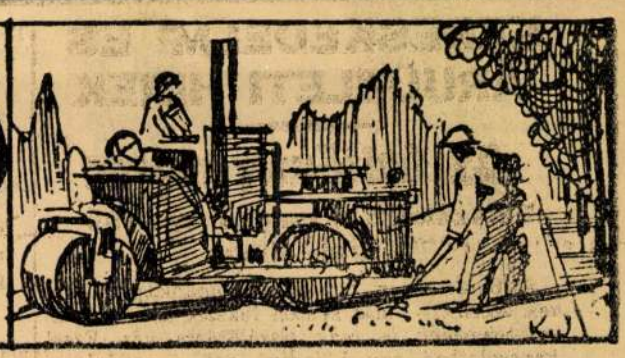

árosi mérnököktől?

Ugy látszik, nem tudják, hogy mig a többi fővárosi és a legtöbb állami tisztviselő délután 2 órakor nyugodtan hazamehet és rendes magánéletét élheti, addig az utépitési ügyosztály mérnökei számára a 2 óra elérkezése csak azt jelenti, hogy siethet haza, bekaphatja ebédét, és délután 3 vagy 4 órára ujból iróasztala elé kell ülnie és a késő éjszakáig robotolja le kiosztott munkáját.

Ezek a mérnökök nagy általánosságban *minden külön pótdij* nélkül végzik már évek óta ezt az emberfeletti munkát és a külön munkadij cimén költségvetésbe állitott összegekből csak igen szükösen mérve és nagyritkán jut egy kis ellenszolgáltatás.

Ezek a mérnökök igazán nem érdemlik meg, hogy a politikai harcjáték mezején övelük futbalozzanak. Nem érdemlik meg, hogy hangulatkeltésre használják fel azoknak a sárcipőknek és esernyőknek árát, melyeket a külső munkánál: a kitüzésnél és ellenőrzésnél elnyünek és amelyet néha-néha meg is téritenek nekik.

lt felvágásához vegyen

pressort

r-bérbeadó, VIII., Baross-u. 77. Tel.: 33-5-42

a bácsmegyei utviszonyok

A kicsiny személyzettel rendelkező állanépitészeti hivatal ezt az uthálózatot részben a költségvetési fedezetekből, részben a font-sterling kölcsönből épitette.

A teljes uthálózat kiépitéséhez ma már csak mintegy 50 km utvonal szükséges.

A legutolsó nagyobbszabásu utépités a Horthy Miklós jubileumi ut volt, amely Bajától Szegeddel a legrövidebb uton köti össze 102 km hosszban.

Valamennyi utvonal kőalappal ellátott makadámut. Az országos átlag szerinti minőségnél jobb karban vannak, de a forgalmasabb átkelési szakaszok erősebb burkolattal leendő átépitése kivánatos.

A 100 km²-re eső uthosszaság 16 km. Az országos átlag 18 km. Ebből is kitünik, hogy a megye gazdasági élete a még kiépitendő 50 km utat nem nélkülözheti, mert a gazdaság által támasztott fokozott igények a meglevő uthálózat kibővitését feltétlenül megkövetelik.

Ebbe a kiépitett uthálózatba a megye 25 községe közül csak Dávod és Hercegszántó nincs bekapcsolva. Ezek bekapcsolása 13 km hosszban a legközelebbi feladat.

A közutakon levő átereszek és hidak állandó jellegüek, a Ferenc-csatorna tápcsatornájának 6 fahidja kivételével, amelyek már a mai igényeket sem elégitik ki, különösen a bajai Deák-Ferenc-zsilipen áthaladó bajai pandurszigeten és hercegszántói hid szorul sürgős átépitésre.

Most még csak a gara—bácsbokod—bácsalmási 18 kilométeres utvonal, az „Illancs“ nevü tanyacsoportot és Kelebia határközséget az uthálózatba bekötő 15 km és a györgypuszta—garai 8 km hosszu utvonal kiépitése lesz hátra. Ezek kiépitésével a megyei uthálózat mai igényeket ki fogja elégiteni.

SPHALT R. T.

ZÁM. TELEFON: AUT. 83-8-41, 42, 43.

szfaltkocsiut és gyalogutépitéseket, fedéllemez édést és mindennemü szigetelést.

öntöttaszfalt. synthetikus tömöritett aszfalt, al való portalanitása „Pixor“ anyaggal.

llemezt, „Elastit“ bőrlemezt, aszfalt szigetelőes kiöntőanyagot, kocsikenőcsöt, gépzsirt (toidennemü zsiradékot.

ál a városok kövezetvámjára

Tudvalevő, hogy a városok a kövezetvámot miniszteri engedélyokirat alapján szedik, melyeket a miniszter bizonyos határidőre állit ki. Néhány városnak engedélyokirata lejáróban van és ezek a városok kérnék, hogy a miniszter az engedélyokirat hatályát 10 évvel hosszabbitsa

A kereskedelemügyi miniszter ezeket a kérelmeket elutasitotta és a kövezetvámszedési engedélyokiratot mindössze egy évre hosszabbitotta meg és a vonatkozó rendeletben kimondta, hogy a meghosszabbitás csak ideiglenes jellegü.

Ebből arra lehet következtetni, hogy a kormány mégsem tett le a Forster-féle megoldás tervéről és az uj közuti törvényjavaslatban igényt formál majd erre a bevételi forrásra.

Kiirták a versenytárgyalást a szegedi Mars-tér burkolására

A szegedi felsőtanyai gazdaérdekeltségek közel száztagu küldöttsége kereste fel a napokban *dr. Pálfy* József polgármesterhelyettest. A küldöttség a felsőtanyai gazdák kivánságait közölte a polgármesterhelyettessel és megsürgette a Mars-tér már régebben elhatározott burkolását.

Ezenkivül *uj összekötő ut* épitését kérték *(a szeged—budapesti müut és a belső őszeszéki iskola között)*, bejelentve, hogy az uthoz szükséges területeket az érdekelt gazdák ingyen bocsájtják a város rendelkezésére és a város rendelkezésére bocsájtják a kért uttól mintegy 500 méternyire, azzal párhuzamosan haladó régi utat is, amely igy feleslegessé válna.

A polgármesterhelyettes válaszában kijelentette, hogy *a Mars tér kövezési munkálatait a kora tavasszal visszavonhatatlanul megkezdik* s a munkálatra vonatkozó versenytárgyalási hirdetményt már közzé is tette. *(Mai lapunkban olvasható.)*

Az uj ut épitésének kérdését tanulmányozás céljából *Breinovics* Vilmos műszaki tanácsosnak adják ki, aki helyszini vizsgálatot tart és annak eredményéről jelentést tesz.

A mérnöki jelentés alapján dönt majd a polgármester, hogy a kivánságokat milyen mértékben teljesitheti a város.

A fővárosban uj szabályrendelettervezet készül az utburkolási és csatornázási járulékok kivetéséről

Király Kálmán tanácsnok, a fővárosi ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetője már régebben közölte a nyilvánossággal, hogy az ügyosztály szabályrendeletet készit az utburkolási és csatornázási járulékok kivetésének ujabb szabályozásáról.

Az ügyosztály a szabályrendelettervezettel elkészült s az rövidesen a fővárosi autonómia elé kerül.

Az uj szabályrendelet a régitől eltérő intézkedéseket tartalmaz és *sok vonatkozásban enyhiti az ingatlantulajdonosok terheit.*

Elhalasztott utépités. Pécs sz. kir. város épitési bizottsága a szükségmunkák keretéből kivette a mecseki müut megépitését, mely a Dömörkaputól keletre volt tervezve. Ezen müut kiépitése csak a magaslati utvonal elkészülte után lesz lehetséges.

Inségmunka Baranyában. Baranyavármegye a szükségmunkák keretében Németpalkonyától Villányig mintegy 5 km. hosszu makadám utat épit, mely épitkezés az idő jobbrafordulásával meg is kezdődik. Ezen munkára előirányzott összeg 100.000 pengő.

Minden szakembert érdekel,

— hogy a Studiengesellschaft für Automobilstrassenbau (STUFA) nemrég ujból kiadta a hengerelt aszfaltutakra vonatkozó uj előirását, mely az 1927-ben kiadott Merkblattal szemben több változást tartalmaz,

— hogy az Ebano bitumen európai központja nemrég küldte szét uj prospektusát, mely igen szép nyomdai kiállitásban a propagandisztikus adatokon kivül számos gyakorlati felvilágositással is szolgál a szakembernek,

— hogy Sopronban a napokban kezdtek hozzá egy nagy csatornaépitéshez, mely három hónapon keresztül átlag 60—80 munkást fog foglalkoztatni,

— hogy a kispesti fuvarosok a város polgármesteréhez eljuttatott ajánlat szerint utépitési anyagszállitással szeretnék fennálló adóhátralékukat ledolgozni,

— hogy Szolnokon hozzákezdtek a Tiszagát megjavitásához, melynél hosszu időn keresztül 150 embert juttatnak munkához, napi 2.50—3 pengő kereset mellett,

GRÓSZ FRIGYES

okl. mérnök épitési és kövezési vállalkozó

BUDAPEST,

I., Bercsényi-u. 7 II. 3. Tel.: 68-0-64.

Dunántul egyik legnagyobb városában működő

utépitő vállalat,

mely az 1933. évben is szépen volt foglalkoztatva,

társat keres

közreműködéssel és némi tőkével.

Érdeklődések: „Modern utépitő“ jeligére a lap kiadóhivatalába küldendők.

Budapest, 1934. január 24. VÁLLALKO

Vállalkozók Lapja

FŐVÁROS

A munkás nyilvántartó-hivatal kérdéséhez

A *főváros azzal a tervvel foglalkozik, hogy a városházán munkásnyilvántartó osztályt létesitsenek, amelyet az ügyosztályok valamennyi kiadásra kerülő közmunkáról értesitenének. A nyilvántartó nyilvántartja a foglalkoztatás nélkül maradt munkásokat és intézkedik a szükséges munkáslétszám kirendeléséről, valamint a megfelelő bérek fizetéséről. A vállalkozók a terv szerint csak abban az esetben alkalmazhatják saját hatáskörükben a városi közmunkáknál munkásaikat, ha a városházi munkásközvetitő nem tud elegendő munkást rendelkezésükre bocsátani. A munkásnyilvántartó osztály feladatául tüzte ki, hogy fővárosi közmunkánál csak budapesti munkás dolgozhasson.*

Bár ennek az uj szervnek kétségtelenül vannak tiszteletreméltó szempontjai, mégsem tartjuk helyes és főleg okos dolognak, hogy, ilyen kategórikusan kényszeritsék a vállalkozókat, hogy budapesti munkásokat alkalmazzanak a fővárosi közmunkáknál. Mert gondoltak-e arra az uj szerv életrehivói, hogy milyen káosz, zürzavar lesz abból, ha hasonló rendelkezést fog hozni a többi magyar vidéki város, esetleg község is? Lehet e régi, kipróbált munkásokat kiemelni munkahelyükről csak azért, mert nem szerezték meg a fővárosi illetőséget? És végül szükség volt-e arra, hogy ujabb bürokratikus nehézségek gátjait emeljék a vállalkozók elé? Az ipari élet sokkal szivesebben látná, ha több munkaalkalom és kevesebb rendelet születne meg végre a városházán.

677.000 pengőt fordit a főváros kórházak tatarozására és átalakitására

A főváros a folyó évben a nehéz pénzügyi viszonyok ellenére 677.000 pengő költséggel végeztet tatarozási és átalakitási munkákat a kórházaknál. Elsősorban a Rókus épületét modernizálják s kivül-belül kicsinositják, uj, modern ablakokat szerelnek fel, a folyosókat és a kórtermeket csempével boritják, autógarázst épitenek és egyéb munkálatokkal modernizálják az öreg Rókust. Az Uj Szent János kórháznál szintén nagyobb átalakitások lesznek. Igy személyzeti lakásokat épitenek. Hasonló épitkezés folyik majd a Szent István kórházban is, amelynek területét kibővitik. A bőrgyógyászati osztályt teljesen átépitik és modernizálják. A Szent László kórházban végleg eltávolitják az ugynevezett szőrös fabarakokat és kőépületeket épitenek. A betegeket látogatók mosdó és öltözőhelyiségeit is kibővitik. A munkálatok már kora tavasszal megkezdődnek.

Revidiálják a fővárosi közszállitók jegyzékét

A székesfőváros magasépitési (XIII.) ügyosztályán kartoték nyilvántartást vezetnek a főváros közszállitó iparosairól. E nyilvántartást most revizió alá vette az ügyosztály egyrészt azért, mert sok panasz merült fel amiatt, hogy e nyilvántartás alapján zártkörü versenytárgyalásra olyanokat is felhivtak, akik megfelelő iparjogosultsággal nem birtak, másrészt ezentul minden magasépitkezés az ügyosztály hatáskörébe került, ezentul pl. a közélelmezési ügyosztály nem adhat ki épitőmunkát a XIII. ügyosztály megkerülésével. Már decemberben sorra idézte be az ügyosztály a nyilvántartott vagy nyilvántartásba vételt kérő iparosokat és iparengedélyük bemutatását kérte.

Városfejlesztési alap és közműépitési járulék. A főváros felirat formájában rövidesen a kormány elé terjeszti javaslatát, amelyben a most érvényben levő kisajátitási törvény reformját kérik. Különösen városrendezési szempontból tartja szükségesnek a főváros a kisajátitási jognak a kiterjesztését, valamint a kártalanitás szabályainak megváltoztatását. Az uj kisajátitási törvénynek ki kell terjeszkedni például olyan fontos szempontokra is, amilyen a városok vizellátása, mert a régi törvényben ilyen tekintetben nincsen intézkedés. A főváros vezetősége egyébként a területszolgáltatásokra és közműépitési járulékokra vonatkozó jogszabályok módositását is kivánja, a városrendezési szempontok alapulvételével. A városfejlesztési bizottság a közeljövőben még egy rendkivüli fontosságu javaslattal fordul a törvényhatósághoz. Ennek a lényege az, hogy a főváros létesitsen városfejlesztési alapot, amelyből időközönként a szükségessé váló városrendezési és városfejlesztési feladatok költségeit fedezheti.

Iskolaépitési program és kölcsön. A főváros legutóbbi közgyülésén felmerült az a fontos kérdés, hogy komoly iskolaépitési programra volna szükség, mely kisegitené az illetékes ügyosztályt nehéz munkájából. Összesen 24 iskola épitéséről és átalakitásáról volt régebben szó. A programon kivül pedig, amennyiben a költségfedezet hiányzik, módot és lehetőséget kell találni arra, hogy a költségvetés keretén kivül az iskolaépitési program arra alkalmas kölcsön-tervezettel legyen kapcsolatos.

Hatvanezer pengő szükséges az uj XI. kerületi elöljáróság helyiségének átalakitására. Március elsején megkezdi működését a Verpeléti uti uj XI. kerületi elöljáróság. A helyiségeket megfelelően át kell alakitani és erre a célra a polgármester most 60.000 pengő költség megszavazását kéri a törvényhatósági tanácstól.

Részvényeket, bármilyen értékpapirt, sorsjegyeket, kényszer és hadikölcsönkötvényeket napi áron vásárol
BARNA BANK
V., Nádor-ucca 26.
Telefon: 213—16, 104—67. Tőzsdével szemben.

HIR

Miért kell folytatni

A Magyar Mérnök- és Épitészegyletben *Hoepfner* Guidó kir. tan., felsőházi tag elnökletével az összes épitőérdekeltségek bevonásával tárgyalták azokat a lehetőségeket, amelyek az 1934. évi épitő évadban a magánépitési tevékenység megélénkitésére vezethetnek. Az értekezlet fő témája természetesen a rendkivüli ideiglenes *házadómentesség meghosszabbitása* volt, ettől várja az épitész kar az idei épitőmunka megindulását. Miután évek óta szivós ellenpropaganda folyik a lakástermelés további folytatása ellen, az épitőérdekeltség a fenti értekezleten elhatározta, hogy február havában nagyszabásu épitőipari nagygyülést rendez a épitkezés ellen folytatott propaganda ellensúlyozására és a közvélemény felvilágositására, annál is inkább, mert az épitkezés elleni propaganda már mértékadó kormánykörökben is talajra talált.

A mai sulyos gazdasági viszonyok között *a legszélesebbkörü munkaalkalmak megteremtését csak az épitkezés szolgálhatja.* Hogy pedig felesleges-e a további lakástermelés, azt nem a meglévő avult bérházak tulajdonosainak érdeke dönti el, hanem a tényleges lakásszükséglet. Már pedig elvitathatatlan, hogy a mai kereseti viszonyokkal arányban álló bérü *modern, higiénikus kislakások iránt a kereslet növekvő*, de elegendő ilyen lakás ma sem áll rendelkezésre. Csak az ilyen lakások további termelése fogja a rozoga, piszkos, egészségtelen, elavult bérházak tulajdonosait *rákényszeriteni lakásaik modernizálására*, amire a kormány kiadós adókedvezményt és olcsó kölcsönt adott.

A lakásépités ellen agitáló érdekeltek bármily nagy számokkal operálhatnak az üresen álló lakások kérdésében, köztudomásu, hogy sok ezer ma üresen álló lakás olyan siralmas állapotban van és korszerü higiénikus berendezésekben annyira hiányos, hogy évek mulva sem lesz semmi pénzért kiadható — mai állapotában, mignem éppen a fokozott modern és

A Kertváros utolsó részletének beépitési módját is megállapitotta a Közmunkatanács

A bonyodalmas Kertváros-ügy hamarosan befejezéshez jut. A Közmunkatanács három csoportra osztotta beépités szempontjából a harmincholdas területet. Az első két csoportban az épitkezések meg is kezdődtek, időközben befejeződtek és itt 664 házhely létesült. Még a harmadik telekcsoport beépitési módjának megállapitása és az épitkezések engedélyezése maradt hátra. A Közmunkatanács most leiratban értetitette a fővárost, hogy ennek a területnek beépitési módját is meghatározta és ezeken a házhelyeken kertszerü kiképzésben egymástól öt méter távolságban épülhetnek a házak. Közölte a Közmunkatanács azt is, hogy a főváros tartozik ennek az egész városrésznek szabályozási tervezetét sürgősen elkésziteni és legkésőbb május elsejéig a Közmunkatanácshoz felülvizsgálás végett felterjeszteni.

Az Ybl-emlékérem nyertese. A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet épitészeti szakosztálya a napokban hozta meg döntését az Ybl-érem 1933. évi pályázatára, melynek tárgya vidéki katonatemetőben emelendő hősi emlékmű megtervezése volt. Az Ybl-érmet a biráló bizottság szótöbbséggel Schäffer Ferenc épitész tervének itélte oda. Dicséretet nyert az „Örök álmok" jeligéjü terv, melynek tervezője Pogány Dénes, a legfiatalabb épitésznemzedék tagja. Mende Ferenc „Hősök oltára" jeligéjü terve szintén dicséretet kapott. Az összes pályaműveket a Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet székházában kiállitották.

Pestvármegye műemlékvédelmi szabályrendeletet alkotott. Pestvármegye elhatározta, hogy a még életbe nem lépett 1929. évi XI. t.-c. és annak végrehajtási utasitása alapján müemlékvédelmi szabályrendeletet alkot. A szabályrendelet tizenhat szakaszból áll és a törvény, valamint a végrehajtási utasitás rendelkezéseit tartalmazza.

Vállalkozó urak! Kedves figyelem, ha **TOKAJI** aszu borunkat küldi ajándékul.
4 félliteres üveg 4 puttonos aszu 10.— P
„ „ „ **édes szamorodni 7.— P**
bármentve bármely állomásra.
NAGY TESTVÉREK Tokajhegyaljai szőlőtelepe és pincészete TÁLYA. (Tokajhegyalja)

A szaklapot ő
ne adja kölcsö

Schäffer Ferenc

A járási templom környékének rendezésére kiírt versenypályázaton I. díj

MMÉE Kozl.

1934. 229:C.

23. sz. ÁRJEGYZÉK.

1937. DECEMBER.

LANGER ANTIKVARIUM

BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR UT. 12.

AZ ANDRÁSSY-UTTAL SZEMBEN.

TELEFON: 38—51—12.

Schaefer Ferenc

építész

A jáki templom környékének rendezésére kiírt tervpályázaton I. díj.

Kiállítva a Bombathelyi építészeti kiállításon 1934. szept. 1–10.

Szemléges Láttam.

28 PENGŐ

BOLTI ÁR HELYETT

16 PENGŐÉRT

kaphatja meg a kiállitáson dr. Kogutowicz Károly egyetemi tanár DUNÁNTUL ÉS KISALFÖLD IRÁSBAN ÉS KÉPBEN cimü pompás müvét.

A felnőtt ebből ismerheti meg a Dunántul gyönyörü tájait, a serdült ifjuságnak hasznos hazafias olvasmány. A fenti kedvezményt megkapja akkor is, ha a könyvet közvetlenül a Földrajzi Intézettől (Szeged) rendeli meg. A rendeléssel jogot szerez arra is, hogy a közeljövőben megjelenő II. kötetet is hasonló áron kaphassa meg.

Kérjen részletfizetési kedvezményt.

Egyetemi Földrajzi Intézet
Szeged, Zerge ucca 19. sz.

ABLAKA GYÖRGY, SZEGED, KÁLVÁRIA-U.

Schaefer Ferenc

Tálaló és pohárszék
tervezte fenti.

Repr.

Magyar Iparművészet

1929. 110. l.

a Nemzeti Múzeum
történeti osztályanak
szép gyűjteménye van.
Ezek nem egyszerű ornamentá-
lis rajzok, hanem
érdekes divat- és genre
képek, reklám-jele-
netek, vagy portrék.
~~Ezeknek szintetes ismer-~~
~~tetes tanulmónyozá-~~
~~saba azonban nem~~
~~bocsátkozhattunk,~~
~~mert a várható ered-~~
~~mények~~ A Walzel-
féle könyvnek ~~a~~
fénykora a negyve-
~~nes évek. 1848-ban~~
Walzel ~~művelt,~~ mint
katonatiszt bentarta
egész Európát, ~~művelt,~~
intelligens tanult
ember volt, s Pesten

Schaefer Ferenc

Vidéki lakóház terve

Repr.

Éjmisk 1917/18. 30 l.

Labban a pillanatban

ának nál
emplom főoltárát~~ól~~ balról ~~van~~ a kétfejü
uson ülve van abrázolva midőn
~~a fölé király ül~~ ~~ki~~ az előtte ösz-
~~k~~ fejére a biretumot teszi föl. ~~mig~~ Jobb-
közelében, az imazsámolynál, egy másik bi-
el és mellén a szent István rend csillag-
mögött, a kiséretéhez tartozó két főúr,
testőr, jobbról pedig nyolcz egyházi, ~~és~~ illetőleg
képez csoportot. Az angyalokkal ékesitett

cm.
8-án 107.40 Kán (126-93.)

Y (34)

182

Schaefer Ferenc

Egyöngyös város jó hár-
típus tervek pályázatán
I. és II. díj.

Építész 1917/18. 6. l.

504.

feltevésénél:

templomának főltárától balra felál-
ábronoki egyenruhában zöldtollas kalap-
József, ki a trón első lépcsőfokán térdelő
a biretumot. Jobbra a pápai nuntius
vel s a mellette álló pap a brevét tart-
lvarmestert s a főhadsegédet s a trónuson
k cardinalist látjuk. A nuntius mögött
foglaltak helyet. A testőrök teljes diszben

a, méretei 38 : 47.5 cm.,
ától 1893 december 3-án. Ára 53 frt
ny sz.) 121/93)
és adatott e képnek a Schwarz-féle auction
/93).
vi. 28-án és az elhámolást elfogadta 1894:
irat (121/94.)

126/93.

SCHAEFER Ferenc építész

SCHAEFER György: Apámról. Schaefer Ferenc 1897-1975. = Pavilon, 8, 1993, 7o-76. ill.E

Visitatio Canonica : Az Esztergomi Főegyházmegye Barsi Főesperességének egyházlátogatási jegyzőkönyvei 1747-1674. Vál., bev. Tomisa Ilona. Bp. : MTA Néprajzi Kutató Intézete, 1992

MDK

Schäffer Ferenc

Kiosztották a lakóházépitési tervpályázat dijait.
Magyar Nemzet, 1953. jan. 4. 6.l.

Schäffer Ferenc, építés M.D.K.

Terve 500 P-ös megvételben részesült a Belső Ferencváros rendezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.
jel. 1. sz. 6. old.

Schäffer Gusztáv

Pest. Ar.

A XIX. század 60-as éveiben említve.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: 252. p.

Pest - Buda 1977

Schäfer Gusztáv

építész

Szül. 1818. Mária-

falva (Vas m.)

László

Fleischer Béci 81. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

SCHÄFFER Gustáv építész

Kőszeg, Takarékpénztár 1856

Baumka 1995 21.

jasok szemléje. = Vasárnapi Hírek, 1986. március 9. 7. P. SZABÓ Ernő: Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása. = Művészet, 27, 1986, 7. 55-57. ill. TASNÁDI Attila: Derkovits-ösztöndíjasok számadása. = Népszava, 1986. február 7. 6. TORMA Tamás: Derkovits-ösztöndíjasok kiállítása. = Új Tükör, 1986. február 23. 3. ill.

1220. DOMBOVÁRI Művészetelep kiállítása, 1986 **ism.** BÁN András: Falusi tapéták. = Magyar Nemzet, 1986. november 22. 9.

1221. DURANCI, Bela: Vajdaság képzőművészete, 9. Adalékok a XX. századi művészettörténeti kutatásokhoz. = Híd, 50, 1986, 10. 1263-1274. ill.

1222. DURANCI, Bela: Vajdaság képzőművészete, 10. Adalékok a XX. századi művészettörténeti kutatásokhoz. = Híd, 50, 1986, 11. 1421-1435. ill.

1223. DURANCI, Bela: Vajdaság képzőművészete, 11. Adalékok a XX. századi művészettörténeti kutatásokhoz. Visszatekintés a jövő érdekében. = Híd, 50, 1986, 12. 1470-1487. ill.

1224. EKLEKTIKA '85, Bp., Magyar Nemzeti Galéria, 1986. február - június. A kiáll. vál. és rend. és bev. Hegyi Lóránd, Dévényi István. Bp., 1986 83 p., ill. **ism.** FORGÁCS, Éva: Eclecticism. = The New Hungarian Quarterly, 17, No 104, 1986 185-188. ill. GYETVAI Ágnes: Heterofónia. = Magyar Nemzet, 1986. március 25. 6. HARANGOZÓ Márta: Mindent, akárhogyan? = Esti Hírlap, 1986. március 6. 2. HOLLÓSI, Éva: Eklektik '85. Transavantgarde in Ungarn. = Budapester Rundschau, 1986. május 19. 10. KENESSEI András: Járjunk nyakig neolódenben. = Magyar Hírlap, 1986. március 15. 6. K.M. [KÁDÁR Márta] = Élet és Tudomány, 1986. április 18. 505. NÁDAS Péter: Eklektika '85 [megnyitó]. = Jelenkor, 29, 1986, 7-8. 695-697. RÉNYI András: Melankólia

Schöffer Gusztáv

festő

Szül. 1876. Pozsony

Életrajzát lásd

Csákó 14. l.

vagy Forum 1934-35.

Schäffer Gusztán

Esti csend c. dajj
képe repr.

Csákós 5. l

festő Pozsonyban

Schäffer Gusztáv

1905. évi kiáll. Pozsonyi Képzőművészeti Egyesület
Parti részlet, olaj. 75 K.
Holdvilág, olaj. 120 K.
Bükkfaerdő, olaj. 100 K
1907. évi kiáll. u. o.
Vadászlak, vízf. 45 K.
1910. évi kiáll. u. o.
Hegyi patak, olaj. 160 K.
Csendélet, olaj. 150 K.
Márciusi napsugár, olaj.

Schäffer Gustav

otvos 1853

Lärd

Mih. Pors. 152

Schäfer, Gustav, pozsonyi ötvöslegény

V. 152.

Schäffer Gusztáv

aranymíves Pest.

1860-as évek

Horváth Szentpéteri

256. l.

Schäffer Gustav

festő

Pozsony

l.

Forum

1934. 309. l.

Európa
könyv-, lapterjesztő és könyvkereskedő
R. t.

Budapest V

Rothermere u. 12

Schäffer Gustáv

l,

Forum

1935. 178. l.

BUDAPEST
POSTA

Schäffer Gustav

l.

Forum
1935, 109. l.

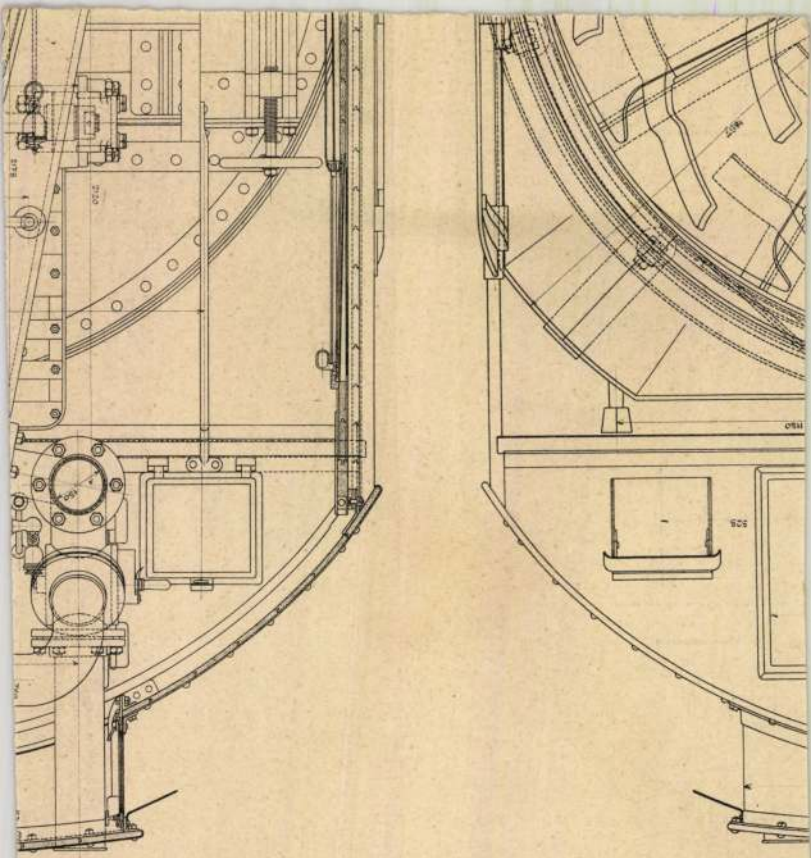

Schäffer Gustav

Festo

l. Forum

1935. 136 l.

Ferenczi Zoltán dr. VII. 145.

Schäffer Gustáv

festő.

l. Forum

1934. 304. l.

306. l.

BUDAPEST
7-6 III 42

MDK

Schaffer György épitészmérnök, M.Népköztársaság Érdemérem bronz fok.

Párt és tömegszervezeti funcionárusokat, épitőmunkásokat... tüntetett ki a Népköztársaság Elnöki Tanácsa

Szabad Nép, 1950. dec. 10. 6 l.

Schäffer Gyula, klz.
Székelyudvar

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállítás. Bp. 1936, december. 12 l.

...sebete. A kistapolcsányi kastélyból.
Francia (Savonnaire), XVII. század vége.
Az 1935-ben rendezett Rákóczi kiállítás katalógusa szerint (24. l. 82. sz.) magyar munka. — Gerevich PA, 258. l. — Lepold—Lippay 58. l.

Ezenkívül van négy darab, mértani mustrás, gobelin módra szövött karamár függönyszárny (Kaukázus, XIX. század második fele), mely jelentéktelenebb.
Radisics—Ipolyi 1—23. l. — Radisics Jenő: Az Ipolyi gyüjtemény falkárpitjai és keleti szőnyegei. Művészi Ipar, II., 1887., 171—175. l. (Képek V. és VI. lap.) — Szendrei János: Néhai Ipolyi Arnold gyüjteménye. AÉ., VII., 1887., 345—346. l. — Czobor: Ipolyi Arnold emlékezete. Bp. 1889., 14. l. — Gerevich PA, 258. l. (A többihez is.) — Gerevich IPGY, 99. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi, 111—119., 121—122., 124. sz.

XTILIA

II., 1887., 225. l. (Képe kettőnek 224. és 227. l.) — Gerevich PA, 258. l.

TÁTYÁS KIRÁLY SZÖVETCÍMERE

V. század vége.
jabban a főszékesegyházi kincstárban.
Radisich: A Simor-Múzeum. Művészi Ipar, II., 1887., 222. l. — Gerevich PA, 258. l. — Lepold Katalógus, 217. sz.

MDK

Schaffer István építész

magánépítész eng.

Épitő Ipar-Épitő Művészet, 1922. okt. 15. 152 l.

MDK

Schaffer István é.m.

Építő Ipar, 17. sz. 1910. ápr. 24. 184 1.

MDK

Schaffer István épitész

Magánépitési engedélyek. Vállalkozók Közlönye.

1909. dec. 8. 4 l.

JACOB S C H Ä F F E R , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und SchartzF.r-bern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 448.- Herr JACOB S C H Ä F F E R
Felvétel ideje: 1839. 2. Octob.
Hová vették fel: Raab, /Győr/. 163.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

JACOB S C H A E F F E R , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: KÖNIGL: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 300.- Herr JACOB S C H A E F F E R
Felvétel ideje: 1813. 28. Febr.
Hová vették fel: Raab,/ Győr/. 160.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

JAC. S C H Á F F E R , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön unc Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 427.-Herr JAC. S C H Á F F E R
Hová vették fel: Raab, /Győr/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

SCHAFFER JANOS. gombkötőinas

34.-Kajnis György műhelyében tanultak:Scharfer Janos,1736. 1736.jun.1-1740.jun.9.-Falkovics Mihaly,1737.apr.24.-Lakics Samuel,1741.aug.2-1745.okt.3.-Staier Samuel,1742. nov.25-1746.jul.16.-Knech Samuel,1746.maj.15-1749.maj. 6.-Farkalics Matyas,1747.dec.10-1751.okt.21.-Pucher István,1752.szept.1-1756.szept.2.- 403.old

SZÖVÉNYI ISTVAN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek a céh keletkezésétől megszűnéséig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője. 5-6. 1971-72. Szombathely, 1975

JOHANN SCHAFFER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg-
Név:.- 121.-Herr Johann Schaffer
Felvétel ideje: 1791. 12. Sept.
Hová vették fel: ~~Sommerein, /Somorja/. 157.~~ old
RAAB, /Győr/. 157.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek 1. A textilfestők első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1974

Schäffer János, [építész] 7 Dh

Tervezőmérnök. A KISZ mérnökcsoport munkáját szívesen segíti.

György István: Gyártervezők 2. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. máj. 4.

MDK

Schäffer János és József

Buda látképe XVIII. sz. vége, repr.

Némethy Lajos: Török mecsetek Budán. Bpest. 1878. 9o.l.

+

MDK

Schäffer József és János

Buda látképe XVIII. sz. vége, repr.

Némethy Lajos: Török mecsetek Budán. Bpest. 1878. 9o.l.

Schäffer József

festő

XIX sz.

Szana 1890

21. p.

menti palotára emlékeztető nagy
szánsz fő magyarországi képvise
tett kecses várkertbazár és mon
gyar épitészeti törekvések kivá
ti Muzeum és a kőbányai templo
žseniális Lechner Ödön művei, a
jori templom pazar szines üvege
val; a farkasréti temetőkápolna
földdel lett egyenlővé.

Budapest 76 temploma
egy nyolcad pusztult el egészen
a többi, nem egészen 50 % is sz
Az épitészeti állag pusztulásáb
számitani az üveg - legtöbbször
ablakok - freskók, oltárok, tem
szerelési tárgyakban okozott ká
a templomokat - példátlan ciniz

MDK

Schäffer és Réthy fényképészek

"Hazánk országbiráinak arcképcsarnoka"
c. vállalatra nyitnak előfizetést

Nefelejts. 1865. 11o.1.

Schäffer József és Péter 35. l.

Schindler Jakob
31. l.

Tovább

Schmid, Georg Friedrich
31. l.

Schmitner Ferenc Lipót
32. l.

Simó Ferenc 32. l.

Schöfft József 34. l.

Stephani (Stevens) P.
26. l.

Stohl Mihály 50. l.

Strixner Alost 44. l. 50. l.

Strohmeyer J. Anton
45. l.

l. Tőstkepes 1922

Könyöki József II. 197

Schaffer József és Péter

térképei

Buda és Pest látképe a XVIII. sz. végén

51.

Rexa: 101 kép a régi Pest-Budáról Kelikon 1919

<Schäffer József>

okl. mérnök
városrendező

Cikke

( ) Parkházas város-
rendezés. Technika
1943. 95–98. l.
műszaki rajzoktal.

műv.

f. 20

1 köt. 8r.

Könyvkiállításhoz

Katalog az orsz. magy. iparművészeti
museum részéről rendezett —

1.—261. l.

Budapest,
1882

Schaffer József MDK

Megemlitve azon festők között, akik kultúr - viszonyainkra nem voltak kedvező hatással.

Mirowi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

72.l.

Joseph, Schaffer, festő

Talán Pécs gazdasági helyzete akadályozta meg a vás
abban, hogy e kor gyakran foglalkoztatott osztrák és h
zai festőegyéniségei, Mint Maulbertsch, Troger, Kracker,
Sigmist, Cimbal, Sambach és Schaller nem szerepelnek al
kotásaikkal a pécsi műértékek sraban. 271.old

Bosos László: Tanúlmányok. Dorffmaister Baranyában
269.old

Möv.Tört.Ért. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

1021

Scheffer Judit jelmeztervező

1984,VI,2. Televizió 2,10,25 SzLné

Partnerek,

-Kedves nézőink most jelentkezik harmadszor Partnerek című műsorunk,Ezuttal a szinházi alkotók partneri kapcsolatával foglalkozik,A müsorvezető dr,Váradi György,

-Kedves nézőink amikor a Partnerek cimü müsorsorozatunk első adására került sor,már hivatkoztunk arra,hogy többek között,azért szeretjük nagyon a szinházmüvészetet,mert az egy társasmüvészet,kollektiv munka De gondolom,hogy verset irni lehet egyedül,sőt valószinüleg csak egyedül lehet,Zenét szerezni is általában egyedül szoktak,Szinházat játszani nem lehet egyedül,Nagyon sok, a szinházhoz étő alkotó ember együttmüködésére van szükség,A partnerek minden adása olyan alkotó párokat,keresett ki,akik szorosan együttmüködve,nagyon fontos részesei,egy-egy szinházi produkciónak,Ezért is hivtuk meg mai adásunkra,és nem az ülési sorrendben mutatom be őket,Sik Ferenc,rendező, Scheffer Judit jelmeztervező,és Csányi Árpád diszlettervező,

-Sik Ferenc a rendező,aki PÉcsett volt főrendező,a Gyulai Várszinház müvészeti vezetője,és a Budapesti Nemzeti Szinház, rendezője,de azt hiszem őróla a bemutatáskor azt is el kell mondanom,hogy szinte alig van olyan magyarországi szinház,ahol ne rendeztél volna,Nagyon közeli munkatársad volt pécsi főrendezői korodban Scheffer Judit a jelmeztervező, a Titusz Angelikusz-ra gondolok,A tévedések vigjátékára, és Zóra,És Sik Ferenc hüségesnek mutatkozott nemcsak a szinházi rendezésben,ami Scheffer Juditot illette,tehát amikor a filmre megrendezted A nem élhetek muszikaszó nélkül, akkor ugyancsak Scheffer Jutka volt a jelmeztervező és ez folytatódott a televizióban,ahol a Sütő András:Anyám könnyü álma kisér cimü produkciónak te voltál a rendezője,Scheffer Judit a jelmeztervezője,

-Számodra milyen az ideális jelmeztervező,diszkettervező, akivel dolgozni szeretsz?

-Hát én azt gondolom,hogy ahogy a beszélgetés elején mondtad,ez egy társasjáték,amiben mindenki azt csinálja,amihez legjobban ért,vagy legalább is legjobban kellene értenie, Tehát azt gondolom,hogy önálló alkotó társak a diszlettervező és a jelmeztervező,Mégcsak sorrendet sem tudok felállitani,hiszen megtörtént a közös munkák során,nem egyszer,hogy a darab velejéhez, a darab feltöréséhez,tulajdonképpen egy ruharajz vagy egy diszletterv juttatott, és a darab elemzésének a folyamatát,nem én inditottam el, hanem engem inditott el,vagy a diszlettervező,vagy a jelmeztervező,

-Mond soha nem merül fel az,hogy ezen a harmónikus együttmüködé sen kivül,esetleg egy uj szint jelenthet egyuj tervező bekapcsolása?

-Hát elég rügös és változat s pályánk folyamán,többféle rendezővel,tervezővel kerülünk kerülgetünk össze.Én bennem ilyenkor mindig van egyfajta olyan érzés,hütlenség érzés, hogy vagy én vagyok hütlen,vagy hozzám hütlenek,Én gondolom, hogy azért ezt rendezője válogatja,hogy van olyan aki mindig mással szeret dolgozni,meg nyilván tervezői szereposztás is van, emcsak rendezői szereposztás,de én igazából azt a fajta,csapatmunkát szeretem ami évek során,meg sikerek, meg kudarcok során próbálódik ki,és azt a csapatmunkát tudom értékelni,ahol az egyik nem hagyja cserben a másikat, Ugye egyenletes teljesiteni senki nem tud,mindenki megpróbál a saját maximumán,müködni,nagyon sokszor nem sikerül, és nagyon sokszor ezekből a válságokból,vagy hullámvölgyekből,a partner kitudja huzni,kitudja,segiteni a másikat, Nagyon érzékenyen lehet ezt kitapintani,ugye ilyenfajta munka során,nem létezik hazugság,szóval csak igazat lehet mondani,mert ilyen a munka természete,mert különben egész egyszerüen nem megy,

-Azt gondolom,hogy a vita az nem zárja ki a harmóniát,sőt alkotó munkánál,müvészi munkánál borzasztó lenne,hogyha eleve mindenben egyetértenétek ,nem?

-Hát,nagyon nagyon rossz lenne,Persze az is igaz,hogy mondjuk itt belevenném a diszletet,mert nagyon,nagyon szervesen készült a diszlet,és a jelmez,hogy például megtörtént az,hogy hát tulajdonképpen olyan elégedett féle képpen távoztunk egy este a diszlet megbeszélésről,és másnap Csányi Árpi felhivott és mondta,hogy te ez nem lesz jó ez a diszlet,én ezt megváltoztatom,Tehát,hogy a dolog,amiről az előbb beszéltem,hogy sorrendiség sincs,hogy a rendező megvan elégedve,akkor a dolog el van intézve,Én azt nevezem harmónikus együttmüködésnek,hogy egyszerüen én ugyan elégedett vagyok,mert nem látok már további lehetőséget arra,hogy egy terv mondjuk közelitsen a legjobb megoldás felé,viszont és a tervező elégedetlen,Na most,hogy ittközben milyen változásokon mentek keresztül,az első ruhatervek,ezt én nem tudom, Valószinü,hogy amikor,először kerülnek össze,partnetek akkor,ellenőrzik egymást,de mi már annyit dolgoztunk együtt,hogy valamikor egy félszó is elég,vagy valamikor a Scheffer azt mondja,hogy mit tudom én találkozzunk a lépcsőházbanmvagy az utcasarkon,és akkor átkiabál,hogy te ezt nem ugy kell megcsinálni,meg egyéb,mondom,hogy te tudod,Szóval eléggé,szóval a bizalom a másiknak a, szóval a b zalom abban, hogy egy malomban örülünk,hogy egyfele jár az agyunk,az rendkivül fontos,és ez az önállóságát és a szuverénitását, jelenti,a tervezőknek és a rendezőnek is,Én azt gondolom,

hogy annál inkább szuverén és egyéni valaki,minél szorosabban,tartozik egy közösséghez,Ha ez nincs akkor,akkor,tulajdonképpen,egyniség meg személyiség sincs,Szóval ezek eléggé furcsán összefüggő dolgok,és nagyon sokszor,ha nem értik egymást az alkotó társak,akkor,akkor minden a másikat csorbitja,A másik egészéből vesz el valamit,Ha igazán értik, akkor minden ellentmondás,a másikat is teljesebbé teszi,

-Jutka,hogyan lesz valakiből jelmeztervező?

-Én grafikus akartam lenni,és ősi szokás szerint elkéstem, és a grafikán megtelt a szak,ez a szak egyébként akkor alakult az Iparművészeti Főiskolán,amikor a mi évfolyamunk Arpival indult,és akkor mondták,hogy a szinpad szakon van még hely.Mondtam nosza,ez nekem nagyon jó lesz,mert valamikor szinész is akatram lenni,hátha ebből kiderül valami,

-Ugy a ruhákhoz általában nem vonzódott?

-De vonzódtam a ruhákhoz,mert középiskolában az Iparrajz Iskolában, a mostani Képzőművészeti Gimnáziumba jártam,ahol ruhatervezést tanultam,

-És akkor hogy-hogy nem divattervező lett?

-Nem tudom, ahétköznapi divat nem érdekelt,

-Azt mondják,hogy a jelmeztervező mindig tekintettel van a tervezői munkában a szinész alkatára,Ez igaz?És mit jelent ez?

-Hát tekintettl van,mert mondjuk azért a szereposztás,is befolyásolja,magyarul a szinész,hogy kire tervez az ember,

-Egy szindarabnál,vagy a szinház világában melyik a kedvenc korszaka?

-Nincsen kedvenc korszakom,tulajdonképpen,

-Klasszikus,mai?

-A mai darabokat,hogy fejezzem ki magam a naturalistább jellegü mai darabokat nem annyira szeretem,egyrészt,mert nem annyira,érdekes a feladat,másrészt,mert furcsa módon a szinészek sokkal jobban ugy érzik,hogy bele kell szólniuk a ruhájukba,ha mai ruháról van szó,

-Mondja a jelmeztervei közül melyek azok,amelyek a legközelebb állnak magához?Mondjuk az elmult tiz év alatt?Hiszen nagyon sokat tervezett?

-Nagyon szeretem egyelőre még a Rómeót?

-Melyik a legfrissebb?

A Kékszakállu herceg várát,amit a Szinetárral csináltam televiziós produkciót,

-A szinházi produkciók közül még?

-Az utolsó utáni éjszakát nagyon szeretem,

-Ez a Maróti féle munka?

-Igen,igen,Azt tartom egyébként az egyik legjobb szinpadi munkámnak,És ebből ugy érzem,hogy nagyon sokat tudtam a rendezőt inspirálni az elképzelésemmel,

-Az adott kor a tervezésében érződik-e?Megmondom mire gondolok,ha a Rómeó és Juliához vált jelmeztervet,abból a jelmeztervből kiérzi azt,hogy azt 1920-ben tervezték-e,vagy 1950-ben?

-Feltétlenül,annyira árulkodik,olyan félreérthetetlen,hogy a századforduló,vagy a szecesszió korában készült mondjuk egy Shakespeare darab,annak az áttétele, a Shakespeare kora,és a 20-as évek,amikben készült teljesen,vagy a mit tudom én a 10-es években készült,teljesen nyomonkövethető,az akkori kor divatelemei,

-Milyen rendezővel és diszlettervezővel szeret a legjobban együtt dolgozni?

-Azokkal a rendezőkkel szeretek együtt dolgozni,akiknek határozott elképzelésük van a darabról,és ezt a határozott elképzeléseüket el is tudják mondani,hiszen egy darabot pontodan annyiféle képpen lehet megtervezni,ahány rendezővel együtt dolgozik az ember.Az én életemből is bizonyára, az Árpi életében is miliószor előfordult,hogy ugyanazt a darabot más-más rendezővel tervezte meg,Én csináltam a Vihart,Pécsett,egy teljesen mai felfogásban,dzsudo ruhákban, és lombszinü,egyszerü kapucnis köpenyekkelés csináltam a Vihart,csaknem teljesen korhü ruhákban Vámos Lacival,

-A maga gyakorlatában melyek a jelmeztervezés fázisai?

-Általában a jelmeztervező munkája ugy kezdődik,el,hogy a darab elolvasása után,leül a rendezővel és a rendező elmondja, hogy tulajdonképpen mit akar a darabból csinálni a szinpadon,Ez kialakit egy olyanfajta elképzelést,ami meghatározza

azt,hogy a darab korban hová tevődik,mi a mondanivalója, milyen a szin és a formaviláa,Először is előtanulmányok, mert az ember,hogyha egy kort akármennyire is ismer, akkor is biztos vagyok benne,hogy előveszi a könyvet, de még akkor is előveszi a könyvet,hogyha a rendezői, a kosztüm történeti könyvet,akkor is,hogyha a rendezőnek határozottan az az elgondolása,hogy a darab legyen átléve mára,Hát utána az ember megpróbál kialakitani,elméletben,egy forma és egy szinvilágot,ezt papirra teszi, a szines rajzok azok általában a rendezőnek szólnak, és a ceruzarajzok,amiken részletrajzok is vannak,egy-egy ujj,egy-egy szoknya,egy-egy derék megoldás ezeket a rajzokat adja oda a varrodának,A mi munkánkban tetőtől talpig a szó szoros értelmében beletartozik az ember,hogyha föntről lefelé nézem,akkor a kalaptól a frizurán keresztül, a gallértól a cipője orráig,és a kezében hordott kellékek, ernyő,táska,és minden,

-Milyen fontos tulajdonságokkal kell,hogy rendelkezzék az ideális jelmeztervező?

-A fantázia a legfontosabb,az hogy letudja rajzolni, vagy megtudja festeni,én ugy érzem,hogy nagyon fontos, és hát feltétlenül a dramaturgiai érzék,Mert azért valakinek elmondani azt,még ha egy rendező tökéletesen értelmesen elmondja,hogy mit akar,akkor is egy drámából a tervezőnek pontosan ugyanugy kell tudnia olvasni,mint a rendezőnek,

-Mi a kedvenc szine?

-Kedvenc szinem?Hát ez nehéz,többen azzal vádolnak engem, hogy a bordóknak,és a liláknak a változatai,de én nem hiszem,mert én például el tudok képzelni egy darabot ugy megcsinálva,hogy csontfehérben játszódik az egész darab,

-És magánéletben is a kedvenc szine a lila?No persze ezt azért kérdezem,mert az van magán?

-Magánéletemben szeretem a lilát,

-Ez az elkérzelés természetesen meghatározta a jelmezeket is a Csongor és Tündé-hez tulajdonképpen két alapvető féle jelmezt csináltak eldig,Az egyik az egy kifejezett tündérvilágyolt,ilyen lenge öltözékekben öltöztették a Tündét, és kimondott abszolut nem néni vonatkozásu boszrrkányra a boszorkányt,örlögökre az örlögöket, stb,stb,Na most mi miután a néni szokásokból,indultunk el,Adott volt az legalább is ma már nagyon természetesnek tünik,hogy az örlögök azok busó maszkokban játszottak,az éjnek a jelmeze,az egy bethlehemes játéknak egy fantasztikus magas koronájára emlékeztető koronával jött be,és egy lyukacsosan horgolt, nagy népi vállkaniővel,A boszorkány is olyan volt,mint a farsangi boszorkányok ilyen ráakasztott rongyokkal, a ruhája,A tulós,a fejedelem és a kalmár,azok is népi maszkokat viseltek,Azt hiszem életemben a legnagyobb küzdelmet folytattam ezekért a maszkokért,mert nem volt szinész,akinek kedve lett volna,fölvenni,és mindenki azt állitotta,amiben ugyan van egy kis igazság,hogy a szinész eszközeinek mondjuk,legalább a fele az arca,viszont olyan fantasztikus mozgásokra,kényszeritette őket az,hogy

érezték azt,hogy erről az eszközükről le kell mondaniuk,

-De szeretném megtudni,hogy hogy került sor a Rómeo és Julia, tehát a legutolsó,egyébként nagysikerü rendezésedre?

-Hát a Rómeo és Julia,hát ez tulajdonképpen mindig felméri egy szinház adott helyzetét,Hogylehet kiosztani,hogy lehet a csapatmunkát megszervezni,egy ilyen nagy apparátust és egy ilyen egész világot,és egy egész életet,felölelő darabot, hogy lehet élvezhetővé tenni,ráadásul,itt egy olyan remekmüről van szó,ami hát nagyon sokféle változatban került a nézők elé,és például a Zefirelli filmje,irtózatosan megnövelte az igényeket az emberekben ezzel a darabbal kapcsolatban,Abból indultunk ki,annak idején,ha jól emlékszem,hogy egy shakespearei szinpadhoz,hasonló alaksejtelmü szinpadot, kellene kialakitani ami kevés dekorativ elemet horloz magában tehát a ruhák és a diszletben megjelenő emberek tulajdonképpen diszletet is jelentenek diszletelemeket jelentenek, Magyarul,hogy a ruhák rendkivül nagyon legyenek és nagy szinfoltok,és dekorativak,

-Na mostba Rómeo és Julia,esetében az volt a közös elképzelésünk hogy valami olyanfajta,ruhákat kell,betenni a szinpadra, amikre azt lehet mondani,hogy korhüek,Most hogyha a felületes szemlélő számára,valóban a Rómeo és Julia,ruhái korhüek, de egy olyanfajta mozgási célszerüség változtatta mégis meg a ruhákat alapjában,hogy a szép fiak például nem trikókben vannak,hanem nadrágokban vannak,nagyon könnyü csizmákban vannak,és a reneszanszra oly jellemző hátul csukott férfi ruhák helyett,minden férdiruha elől csukódik és ezeknek a ruháknak az ujjai nem bevarrottak,hanem bekötöttek,

-Ez az ami a mozgást segiti elő?

-Igen,Igen,A női ruhák azok már sokkal jobban hasonlitanak, a valóban reneszansz korabeli ruhákra,Egy kifejezetten, reneszansz hangulatu,szinvilágot alakitottunk ki,Ezen belül természetesen,azt a drámai mondanivalót nagyon hangsulyozza hogy itt két egymással szemben álló család viaskodik,Attól választottuk a vörös szin családját a rózsaszintól,a mély bordóig,A Kapulet családnál és a Montague-nál a kékeknek a legszélesebb skáláját,és idegen szinekkel lényegében az idegenek kapták az idegen szineket

-Scheffer Judit nagyon sok jelmezt tervezett,Törőcsik Mari számára szinpadon,filmen,televizióban egyaránt,Melyekre emlékszik leginkább?

-Hát lényegében mindegyikre emlékszem,Egyike a legemlékezetesebbeknek,ami nekem életem első filmje volt,és akkor találkoztam először Törőcsik Marival, a Külvárosi legenda, Utána nagyon sok filmben dolgoztunk együtt,Isten őszi csillaga,Utazás a koponyám körül,Teketória,Déryné,Lőcsey fehér asszony,és 1967 óta vagyok a Nemzeti szinházba,azt hiszem egyetlenegy kivétellel,pardon két kivétellel,az összes darabot,amiben a Mari játszott,azokat én terveztem, A két kivétel sajnos az egyik a Rómeó és Julia,és a másik a Minden a kertben,

-Törőcsik Marinak mit jelent a jelmez?

-Én ugy vagyok vele,hogy nekem létkérdés,hogy jó legyen a jelmezem,vagyis,hogy ne legyen jelmez,Én,ha az jelmeznek hat, lehet,hogy nem pontos a kifejezés,csak én megszoktam igy

használni,akkor nem szeretem,Én ugy gondolom,hogy a legtöbbet tervezett énrám a Jutka,Szóval ő dolgozott,illetve vele dolgoztam én a legtöbbet,És nem azért,mert itt ül,de egészen ámultan szeretem amit csinál.Mert ő nemcsak pontosan érez engem, mert nemcsak ismer,hanem érez is engem,Na most ennyi év alatt meg is tanult engem,ugy értve,hogy mindent,ami én vagyok, és azonkivül már pontosan azt is tudja,hogy én belülről mit szeretnék.És ez egy nagyon nagy dolog.És ha véletlenül valami olyan csuszik a tervbe amivel esetleg én nem értek egyet,az lehet bármi,egy egészen apróság,és azt én szóvá teszem,pontosan tudja,hogy miért,és akkor azt pontosan korrigálja,Ez nagyon ritkán szokott előfordulni,A jelmez az rendkivül fontos,mert az ember megpróbálja a rendezővel együtt,valahogy létrehozni azt az alakot,amit meg kell formálni,És ehhez a külsőt teljes mértékben a jelmeztervező adja meg,És ebbe a Judit páratlan érzékkel rendelkezik,mert a jellemét is valahogy nem erőszakolja az emberre,hanem valahogy ugyanazt formázza meg,amit én meg a rendező formázunk meg.És van még egy csodálatos,tulajdonsága,ami egyre inkább becsületet és megbecsülést érdemel,hogy ő nem hagyja a kivitelezőkre a dolgokat,olyan heroikus munkát végez,azért,hogy az a ruha, az ugy legyen kész,ahogy ő azt elképzelte,Lejárja a lábát az anyagért minden próbán ott van,Lehet,hogy ezt más tervező is megteszi,de ő a legkisebb gondra, a legkisebb mindenre odafigyel.Rendszerint farmerban próbálok,mégha klasszikus darabokat próbálok akkor is,mert ez nekem a kényelmes,Az a jó jelmez,hogy amikor belebujunk,akkor elősegit még,hozzálandit,és nem visszaránt.Én tényleg,és vannak emlékeim, amiket például soha nem fogok elfelejteni,Például a Dérynének a köpenye Varsói melódia,a Potyautas,akkor a Kényeskedők, ami egy olyan szellemes ruhadarab volt,hogy az fantasztikus, és ha végiggondolom nem is terveztél nekem annyi sok rongyot szinpadon,tudod már ilyen egyszerüt,inkább filmen csináltad azokat,,,

-,,,igen,,,

-,,,mwrt majdnem minden olyan dolgot amiben voltak szép ruháim, azt mind,mind te csináltad,

-Igen slég sok félét,Hát az egyetlen,ami egy ilyen kimondott humoros dolog volt az a Kanyóné volt,

-Ja,igen,És azt is olyan jól kitaláltad,mert véletlenül sem orientált arra,hogy szóval akkor is abból a ceruzából indult ki ami én vagyok,és abból segitett ahhoz hozzá,hogy én megcsinálom a Kanyónét,

-Pontosan erről akartam beszélni,hogy a Marinak akármilyen ruháról van szó egy biztos,hogy mindig a vékonyságát,kell

hangsulyozni,és azt is szereti,hogyha hangsulyozza az ember, és itt az egész különböző például a Szép Heléna,ahol a Marinak csaknem minden ruhája,egyforma volt,és mindegyik egy ilyen nagyon omlós,anyagból készült,rendkivül egyszerü, vonalu,félkörben szabott ruha volt,

-Igen,

-Emlékszem ezekre a ruhákra,amelyek nagyon mutatósak voltak ugyanakkor,

-Igen,

-Rendkivül,

-S ott még parókát is fültettem,szines kalapot.

-A kalapokat szeretem,csak a parókától attól isszonyodok mindig,de hát ott muszáj volt,Muszáj volt

-Én a müsor elején arról beszéltem,hogy szinházi alkotó párokat mutatunk be,és ezekután csak azt kivánhatom minden szinházi alkotó párnak,hogy ilyen érzelmi és tartalmi kapcsolat legyen közöttük,

-Egy biztos,hogyha az ember ugy érzi,hogy az álmai közösségé összeállna,hogy mindenki ott legyen,aki azonosan lát azonosan gondolkodik,és egyet akar,a Scheffer Judit biztos,hogy lenne és remélem,hogy én is nála,

-Kedves nézőink,mai Partnerek cimü müsorunkban azt hiszem hogy érdekes bepillantást nyujthattunk,a rendező diszlettervező,jelmeztervező,mühelyébe,közös tevékenységébe,

-Köszönjük figyelmüket,a viszontlátásra,

Schäffer Judit Jászai-díjas jelmeztervező
Felszabadulásunk 30. évfordulója alkalmából
a Miniszter tanács a művészt a Magyar
Népköztársaság Érdemes Művésze
ámmel tünteti ki.

Magyar Nemzet, 1975. ápr. 3.

Schäffer Judit

Shakespeare: „Titus Andronicus" c. drámáját mutatta be a Pécsi Nemzeti Szinház a budapesti Madách Szinházban.
Simonffy András: "Fölösleges végtagok" c. kritikájában elismeréssel méltatja Najmányi László „egyszerü és éppen ezért kitünő" szinpadékait, valamint Schäffer Judit jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. május 2o.
XXII. évf. 2o. sz. 12. lap.

Schäffer Judit, jelmezkészítő

a pécsi Nemzeti Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Kollai Tamás: Shakespeare: Titus Andronicus 28-29.

Kritika, Bp. 1978. júl. 78/7.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásához a

jelmezeket tervezte.

Zappe László: Sütő András: Kain és Ábel 26-27-

Kritika, Bp. 1978. máj 78/5.

Schäffer Judit / jelmezterrező

a Nemzeti hírhoz előadásának a

jelmezeit terezte

Zappe László: Shakespeare: Téli rege 28.

Kritika, Bp. 1978. már 78/3.

Schäffer Judit

Sütő András: "Káin és Abel" c. drámáját a Nemzeti Szinház mutatta be.
Szekrényesy Julia: „Szeplőtelen gyilkosság" Cimmel ismerteti az előadást és megemliti Borsos Miklós szinpadképterveit és Schäffer Judit jelmezeit. Mindkét müvész munkáját birálja.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. ápr. 15.
XXII. évf. 15. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a pécsi Nemzeti Színház dőadásának

a jelmezeit tervezte.

Molnár G. Péter: Színpad mint mészárszék 13.

Népszabadság, Bp. 1978. máj. 14.

Schäffer Judit / jelmezkészítő

a gyulai Várszínház előadásához

a jelmezeket készítette.

7.

H.R.G.: Caligula helytartója

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 21.

M. Schaffer jelzéssel 19.4.

„Női képmás" o.v. 53x42 cm

J. j.: M. Schaffer

kiállítási ár: 6000 Ft.

BÁV 46. Képaukció katalógus, Bp. 1978. szeptember

Schäffer Judit

CSÁNYI ÁRPÁD ÉS SCHAFFER JUDIT színházi díszleteiből és jelmezeiből nyílt kiállítás tegnap Gyulán, az Erkel Ferenc Művelődési Központban. A tárlat július 12-ig tekinthető meg.

Magyar Hirlap 1977/161/13

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásához

a jelmezeket tervezte

Hajdu Rátis Gábor: Kain és Ábel 7.—

Népszabadság, Bp. 1978 ápr. 26.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Fenesik Flóra: Kain és Ábel

Esti Hírlap

Bp. 1978. márc. 17.

2

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Traviata berlini bemutatójához

az jelmezeket tervezte.

B. R. Zs.: Latabár - Suka

2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. március 7.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Tőváros. Operettszínház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Fodor Lajos: A Denevér 2.

Esti Hírlap Bp. 1978 ápr. 25

Schäffer Judit

SCHÄFFER JUDIT JELMEZ-TERVEZŐ kiállítása a Magyar Nemzeti Galéria műhelykiállítás sorozatában a D-épület harmadik emeletén szeptember 6-tól 25-ig tekinthető meg.

Magyar Hirlap 1977 209/10

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Csongor és Tünde jelmezeit tervezte.
(Nemzeti Színház.)

Taxner Ernő: Színházi levél Budapestről 695-700

J/
elénkár, Pécs, 1976. jul.-aug. XLX/7.-8.

Schäffer Judit → jelmeztervező

a Nem élhetek muzsikaszó nélkül c. előadás jelmezeit tervezte. (Nemzeti Színház)

Hajdú Rápis Gábor: Nyugtalanító siker? 7.
Népszabadság, Bp. 1977 jan. 19.

Schäffer Miklós

Már a század 10-es, 20-as éveiben haladó építészek képzőművészek meghirdették, hogy a művészetnek ki kell vonulni az utcára. Ezekben a haladó művészeti irányzatokban jelentős magyar művészek is részt vettek. Udhaly Nagy László, Schäffer Miklós, Kokes György munkásságát, – ha töredékeiben is, – lassan megismerheti a magyar közönség.

A képzőművészet határán.

1976. VIII. 21. 20,38 Petőfi – VNÉ –

Nicolas Schäffer

Pécsett, a Vasarely-múzeumban saját alkatásán kívül a gyűjtemény tartalmazza felesége, Claire Vasarely kollázsait és számos híres kortársműszész egy-egy munkáját-köztük a magyar születésű Nicolas Schäfferét is.

Bánki Judit: Vasarely Múzeuma.

Idegenforgalom. 1976. 9. 15. old.

Schäffer Judit, jelmeztervező

L.: Csányi Árpád

Ézsiás E.: Gyulai Vásárcsarnok ... 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. júl. 24

Schäffer Judit, jelmezter vező

L.: Mück Tivadar

— : Évadnyitó ....

6

Népszabadság Bp. 1976. júl. 3.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Gyulai Várszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

E. Fehér Pál: Történelmi kérdések — mai válaszok 7.

Népszabadság Bp. 1976. júl. 24.

Schöffer Judit, jelmeztervező

A jelmezeket tervezte

↓

Rajk András: Nemzeti Színház: Magyar Elektra — Karnyóná 8.

Nérszava, Bp. 1975. dec. 21.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Magyar Nemzet

Schäffer Judit jelmez-tervei

1021

Szerda, 1975. április 23.

A színház képzőművészei

Színek jellemekre

Beszélgetés Schäffer Judittal

— A színházi szak az én évfolyamommal indult az Iparművészeti Főiskolán — mondja *Schäffer* Judit —, és én soha nem akartam mással foglalkozni, mint színpaddal! Amióta emlékszem, folyton rajzoltam. Körülbelül négyéves korom óta. Előbb grafikus akartam lenni: illusztrátor. De aztán rájöttem, hogy készen kapott élő figurákkal is dolgozhat az ember.

Nem lemondás ez? Hogy nem saját maga rajzolhatja meg a figurát?

— Nem. Mert a színészek rengeteget hozzá is adnak ahhoz, amit az embernek csinálnia kell. Az egész karakterüket. A mozgásvilágukat. És még sok egyebet, amit nehéz szavakba foglalni. Hadd mondjam el egy közeli élményem: van egy nagy művészünk, aki egész életében a meleg ellen hadakozik. Szenved tőle. És most mégis sikerült neki olyan jelmezt csinálni, tehénbőrből, amelyben jól érzi magát. Amit nem vetett le még egy próbaközi megbeszélésen sem, mert nem vette észre, hogy rajta van. — S nevetve hozzáteszi: — Igaz, hogy ravasz, apró nyílásokat is hagytam a különféle fűzött varrásokon.

Hogyan kezdődik egy jelmez úgynevezett ihlete?

— Mindig a darabbal. Sokszor el kell olvasni. A világába bele kell élnie magát az embernek. Aztán a rendező következik. Tőle meg kell tudni, mit is akar csinálni a darabbal? Hová akarja helyezni az időben? Mert ma már nem olyan biztos az, hogy a darab vizuálisan is abban az időben játszódik, mint amikorra időzítették. Itt volt például a *Szép Heléna*, amelyet a Peter Hacks új feldolgozásában játszottunk, tehát ide-oda lehetett csúsztatni az időben. Lényegileg kicsit közelebb hoztuk a századvéghez. Sokat vitatkoztam Major Tamással, aki szerint nem helyes, ha a jelmez túl sokat magyaráz a darabból. Annak kell önmagáról szólnia. A végén természetesen fejet hajtottam. Mindig a tervezőnek kell fejet hajtania és azután ugyanúgy lelkesedni a rendező elgondolásáért. A *Szép Heléna* esetében még Törőcsik Mari egyénisége is erősen befolyásolt. Ha nem ő játssza Helénát, akkor bizonyára sokkal kihívóbbra, dekoltáltabbra, esetleg kicsit közönségesebbre sikerül ez a figura.

— Aztán vannak egészen másféle bökkenők. A *Szép Helénánál* volt egy szerzői utasítás, hogy Menelaosz nem hadvezérre emlékeztet, hanem hivatalnokra. Hogyan lehet ezt egy görög mitológiai alaknál megvalósítani? Terveztem egy átvetőt, amely hátul bő, mint egy zsakett, nadrágot, amely ráncosan hull a klasszikus csizmára és a babérkoszorúhoz — esernyőt.

És a műhely mindig követni tudja az ilyen csavaros észjárású utasításokat?

— Ó, azok mindent megcsinálnak, amit az ember tisztességesen megmagyaráz. Nagyon fogékonyak a jelmezműhelyben dolgozók. Ezzel jóformán soha nem volt problémám.

— Saját elgondolásaimmal sokkal több. Ma már tudom: mindig az egész színpadképet kell magam előtt látnom. Minden egyes jelenetet mint önálló kompozíciót. Itt van például a *Bánk bán*. Adódott az a megoldás, hogy a merániakat mind egy színskálán helyezzem el. Először a zöld színre gondoltam. Aztán a bíbor mellett döntöttem, pompázatos és véres volta miatt. A bíbor legszélesebb skáláján terveztem meg az egyes figurák öltözékét. A királynőét a legélénkebbre, legkirályibbra. Ez a szín Ottó jelmezén is visszatér. Biberachén kellemetlen negédes lilává fajul. Isidora jelmeze a leghalványabb, szinte rózsaszín.

— És mindez a legfinomabb bőrhasítékból. Az antilopoldalon feldolgozva, ami finom hamvas, bársonyos felületet ad. És rákényszeríti az embert a legegyszerűbb szabásra, mert hiszen varrás helyett csak fűzést lehet alkalmazni. Tehát minden nagyon egyszerű és plasztikus lesz. És kijön a kompozíció: a merániak bíbor pompája és a magyarok földszínű tragikuma közt.

Máskor is szán ilyen szerepet a színeknek?

— Érdekes színekre emlékszem a *Bűnbeesés után* című Miller-darab esetében is. Ott három nőről van szó és magáról az íróról, aki hol narrátor, hol részt vesz a cselekményben. És a szülőkről, testvérekről is. Magát az írót én teljesen egyszerűen hol szürkébe, hol feketébe öltöztettem. De a nők közül Maggie-t, aki Monroe-t testesíti meg — a rózsaszín minden árnyalatába burkoltam, ami az öngyilkossághoz érve mély bíborlilává változott. Az első feleséget hűvös, finom kékbe öltöztettem. Az újat, a jövendőbeli szerelmet halvány gyöngyszürkébe. És mert ezek a szerelmesek nem időben egymás után következnek, hanem néha találkoznak is, a színek is vitatkoznak egymással.

— Vannak néha nehézségek is. Madách *Mózeséhez* átnéztem az összes szakkönyveket, a régi bibliákat. Az egyiptomi kor zsidó népének öltözékét egyetlenegy frízen találtam csak meg, az is színtelen volt. És akkor kitaláltam egy viseletet, amilyen talán Madách elképzelésében létezhetett, esetleg vidéki élményeink hatására. Kiindultam a fehér-fekete csíkos ünneni kendőből. De a csíkok is teljesen szeszélyesen hullámoztak alá egy nyersbőr átvető alól. Ennek a barbárságot kellett szimbolizálnia.

— Szívesen emlékszem Csehov *Ivanov*jára is. Mindent szürke skálával igyekeztem kifejezni. A szürke különben is a leggazdagabb színskála — mint ahogy a szürke kis életek a leggazdagabbak. De amikor Mohr Mariann életre akarja kelteni a halódó Ivanovot, akkor, egyetlenegyszer, tűzpiros ruhában van. Az esküvőn viszont már mintha a fehér menyasszonyi ruhát is szürke por lepné.

Fedor Ágnes

Szerda,

Sai

A LEGMAKACSABB DIKTÁTOROK egyike tűnt el a világpolitikai színtérről Van Nguyen *Thieu* lemondásával. Nem is hatalmának időtartama — a tíz esztendő — jelzi ezt az állhatatosságot, hanem *uralmának jellege*. A látszatintézmények cégére mögött, parlamenttel és szenátussal, *fasiszta jellegű parancsuralmat* teremtett meg, politikai ellenfeleit rendőri módszerekkel üldözte. A Thieu-rezsim végül is azonos lett a *Con Son* szigeten berendezett *„tigrisketrecek"* intézményével, az esztendőkön át guggolásba merevedett, az éhhalál szélén tántorgó rabokkal. E ketrecek hírét amerikai törvényhozási bizottságok vitték el Dél-Vietnamból a világba, először az Egyesült Államokban döbbentek meg rajtuk. Mégis, további esztendőkbe tellett, amíg ez a kegyetlen államfő eltűnt, *a hatalmi kényszer* sodorta el. Az Egyesült Államok vezetői a leleplezések után sem tettek semmit Thieu eltávolítására — noha módjuk lett volna rá — így őket *közvetlen felelősség* terheli. Nemcsak a háborúért, amelyet végtére is ők kezdeményeztek, hanem Dél-Vietnam belső viszonyaiért is. A kettő logikusan következett egymásból.

A lemondást indokoló beszédében Thieu egyben-másban közel járt a valósághoz. Csakugyan, a párizsi szerződéses rendszer, az 1973-as januári egyezmény sodorta el őt, mindennek azonban már *jóval korábban* be kellett volna következnie. Az egyezmény végrehajtása körül tanúsított huzavona két további esztendővel meghosszabbította Dél-Vietnam népének szenvedéseit. A Kléber sugárúti palotában annak idején abban egyeztek meg, hogy rövid idő alatt eszmecseréket kezdeményeznek a régi saigoni rendszer fölszámolásáról, és helyébe újat teremtenek. *Három politikai erőre épülőt*, a DIFK, a semlegességpártiak és Saigon becsületes elemeinek részvételével, így alakítják ki *a nemzeti egyetértés és megbékélés* szellemét. Ez az út a politikai megoldást föltételezte. Egy olyan fölépítményt amely nyilvánvalóan nem mentes a társadalmi és politikai küzdelmektől, de a háborúnak mindenképpen véget vetett volna.

THIEU a lemondásra kényszerült *Nixonnal*, valamint *Kissingerrel*, majd később *Forddal* együtt *a másik utat* választotta. A Párizs melletti La Celle-Sainte-Cloude-ban szabotálta a DIFK képviselőivel megkezdett tárgyalásokat: vagy elfogadhatatlan feltételeket terjesztett elő, vagy megbízottainak távolmaradásával tüntetett. Ezzel egyidőben Dél-Vietnamban a saigoni hadsereg területrabló hadműveleteket indított a felszabadított övezetek ellen, fegyverrel igyekezett megváltoztatni azt a helyzetet, amelyet a párizsi szerződés egyértelműen rögzített. Végeredményben ez eredményezte szétzilálódását.

A DIFK a saigoni provokációkra átgondolt és katonailag alaposan kidolgozott stratégiával válaszolt. A tavasz beköszöntése előtt *visszavágó ellentámadást* bontakoztatott ki, és egy hónap alatt összefüggő területen felszabadította *az ország kétharmad részét*. *Eisenhower* annak idején Délkelet-Ázsia egészében *„dominóelméletről"* beszélt, az egymásra dőlő kockák megállíthatatlan eldőléséről. Dél-Vietnamban azonban 1975 tavaszán ez *kártyavár* volt. Thieu rossz taktikát dolgozott ki, hazardírozó katonai tervet az Egyesült Államok további zsarolására, és *kegyetlenül rajtavesztett*. Valójában „új védelmi vonalakba" akart visszahúzódni, hogy a maga megszugorított területen Washingtonból nagyobb segélyt kaphasson, így vészelhessen át még néhány esztendőt. Az Egyesült Államokat akkor értesítették minderről, amikor már az összeomlás elkezdődött, az amerikai ázsiai szakértők elképedtek ekkora stratégiai dilettantizmus láttán. Meglehet, Saigonban Thieu sok tényezőt számításba vett, *de még többet kihagyott*. Elsősorban a népi erők immár három évtizedes változatos és mesterien összeötvözött harci tapasztalatait, de legalább annyira túlbecsülte a saigoni hadsereg erkölcsi tartását. A visszavonulásban szétzüllött, demoralizálódott fegyveres erő volt ez, amely nem tervszerűen visszavonult, hanem fejvesztetten menekült, és eközben rabolt, gyilkolt, gyújtogatott.

A FRONT így alakult rendkívül gyorsan. A tűzvonalak *két irányból* közeledtek Saigonhoz; fölülről Északról, és alulról Délről, a Mekong deltavidékéről. A pánik hatalmába kerítette a fővárost, bonyolult, sokágú politikai játék alakult ki. Kambodzsához hasonlatosan a rendszer egyes vezetői úgy vélték, ha Thieutól, a legsúlyosabb ballaszttól megszabadulnak, talán valami „még menthető". A belső polgári ellenzék föllélegzett, nyíltabban mert színre lépni, erőteljesebben követelte a diktátor eltávolítását. Ahogyan a saigoni hadsereg a frontokon szorult harapófogóba, Thieu Saigonban jutott *a bekerítés sorsára*. Késleltetett manőverei talán még utoljára lélegzetvételnyi időt adtak volna neki, ha az Egyesült Államokban is nem érik meg a fordulat. A világpolitikai fiaskó fényében az amerikai törvényhozás nem volt hajlandó még egyszer sem az adófizetők fiainak bőrét, sem dollárjait kockára tenni Saigonért, így a washingtoni kongresszus a közvélemény hangulatának nyomában

Schäffer Judit, jelmez tervező

Pállfy Judit, ... Kulap, kumpli=
ov 4.

ESTI HIR ... 6. jún. 8.

Schäffer Juditnak, a Nemzeti Színház jelmeztervezőjének egyik nagy sikert aratott munkája nemrég a Kényeskedők jelmezkollekciója volt. E darabban a szereplők *a mai viselet karikatúráit hordják.* Véletlenül?

KARIKATÚRA IS

— Korántsem. A mű mindig az adott kor nézőihez szól, s most *lehetőségem volt a mai divat túlkapásainak kifigurázására.* Megterveztem a fiatalok öltözködését egyhangúvá és ízléstelenné tevő, céltalanul hordott, rongyos, gyöngyös, túldíszített-kopott hippiviselet karikatúráját.

— A színpadról hogyan lehet az ízlést befolyásolni?

— *Nemcsak lehet: kell is.* Nagyon sok függ attól, milyen produkcióhoz tervezek kosztümöket. A József Attila Színházban töltött éveimben sok modern, mai történethez kellett jelmezeket készítenem, ezek az öltözékek igen alkalmasak az ízlésformálásra. Más dolog, hogy jobban szeretek történelmi kosztümöket tervezni.

— Mit olvas a mai kor ruháiból?

— Nehéz kérdés, talán így közelíthetem: meg tudom-e különböztetni a jó és a rossz ízlésű embereket. *Igen.* Azt hiszem, sokan nem ismerik saját egyéniségüket. *A jelmeztervező tükröt állíthat eléjük, segítheti az önismeret, az ízlés fejlesztését.*

Ahány válasz, annyiféle olvasási technika. A tanulság: figyeljük egymás öltözködését — nagyon sokféle következtetésre lehet jutni belőle.

Pálffy Judit

belkereskedelem vásárolja meg az egyre növekvő hazai igények kielégítésére. 1980-ban már több mint félmillió kempingbiciklit akarnak gyártani, többek között az összecsukható és a több sebességű típusokból. Addig azonban jelentős technológiai fejlesztéseket valósítanak meg.

A most felszerelt, *Finnországból* importált, elektromos vezérlésű, korszerű galvanizálóberendezés **óránként 30 négyzetméternyi felületet, azaz körülbelül 60 kerékpár krómozott alkatrészeit galvanizálja.**

A berendezés alkalmazásával e területen megszűnik a nehéz fizikai munka. Megtakarítást érnek el azzal, hogy a galvanizálás közben keletkező fémtartalmú szennyvizet és öblítővizet — előzetes szűrés után — a berendezésbe visszavezetve *újra hasznosítják*. Az új technológia eredményeként a galvánbevonat védőértéke megkétszereződik. (MTI)

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinház Jászai Mari dijas jelmeztervezőjét müvészi tervezőmunkájáért a Magyar Népköztársaság Érdemes M üvész cimmel tüntették ki 1975-ben.

Magyar Hirlap 1975 92/4

Schäffer Judit, jelmeztervező

L.: Csányi Árpád

Tamás J.: Csongor és ... 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1976. máj. 12.

Megtekinthető: 1984. március 17-től június 15-ig
naponta 14-18 óráig

Cím: Budapest, I., Színház u. 1/3.

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
és a Nemzeti Színház Igazgatósága
meghívja Önt és kedves családját
1984. március 17-én 18.30 órára a Várszínház Galériába

Schäffer Judit
jelmeztervező

a Budapesti Tavaszi Fesztivál '84 alkalmából rendezett
kiállításának megnyitására

Megnyitja: **Vámos László** Kossuth-díjas, kiváló művész

Budapesti Tavaszi Fesztivál
1984 március 16/25

GENERALART Dorogi Nyomda

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA

Schäffer Judit, díszlettervező

A JELMEZ

1.

„Ha úgynevezett altdeutsch-darabot adtunk (értsd: franczia, olasz, angol, spanyol, finnlandi), a király kapta a tengerzöld bugy-nadrágot és ujjast, a herczeg a királyvöröst, a kis intrikus vagy kis szerelmes a sárga hauskleidot, a többiek valami semmi színű, semmi korú, semmi határozott szabású ruhákat, mikben aztán éppen oly jó ritterek voltak, mint haramiak vagy koldusok." Ilyennek írja le Szigligeti a budai színészet jelmezmegoldásait, és hozzáteszi: „Az előkelőbb színészek saját costumjeiket használták, a többi felvette a mit kapott."

Éder György, a nevezetes miskolci színigazgató, a múlt század harmincas éveiben komikusként lép föl *Az arany idő* című darabban. Szerepe szerint három esztendeje barlangban lakik egy puszta szigeten, a földön csúszva-mászva közlekedik. Ehhez a robinzonádhoz hófehér kesztyűt és fénylő posztóruhát öltött. Kubayné ugyanebben a darabban — a vadon leányaként — a legdivatosabb külföldi ékszereket viselte hajában, és valamennyi aranygyűrűjét ujjaira szedte.

A múlt század színészetének jelmezei nem voltak korhűek. Ahhoz igazodtak, ami a ruhatárban volt. Történelmi jelmezeket az igazgatóság volt köteles kiállítani — talán ez okozta, hogy a frakkos Hamlethez hasonlóan, napi viseletben jelentek meg régmúltban játszódó történelmi darabok személyei, hiszen a civil ruhákat a színészeknek kellett beszerezniük. Sokszor nem a színészt, hanem ruhatárát szerződtették az igazgatók.

Ennek az anarchisztikus és megalázó helyzetnek véglegesen csupán a színházak államosítása vetett véget.

2.

Ennyi történelmi hátralépés szükséges, ha a mai magyar színpadi jelmeztervezésről akarunk beszélni.

Művészet-e a jelmeztervezés?

A művészetek közé sorolható-e egyáltalán?

Annyi követelménynek kell eleget tennie a jelmeztervezőnek, hogy kétséges: marad-e hely önmaga kifejezésére? Lehetséges-e többszörösen gúzsba kötötten táncra perdülnie?

Köti a jelmeztervezőt a kor. (Mikor játszódik a darab? Mikor írták? És mikor játsszák el? A *Bánk bán* mai tehénszőrdíszítése — szemben a huszonöt éve még látható díszmagyaros Bánkkal — a XIII. századi viseleteket a XIX. századon át szűri a XX. századi néző elé.) Köti a jelmeztervezőt a drámában megírt évszak, napszak, helyzet, jellem. Köti a színész alkata, a rendező kérése, elképzelése, tévedése vagy újnak ható elgondolása.

Mi marad ennyi kívánság, kötelezettség között a jelmeztervezőnek? Hol marad „víziója"? Képes helyet szorítani látomásának? Vagy szerényebben fogalmazva: el tud-e mondani valami sajátosat a világ dolgairól, olyant, amilyent csak ő tud és más helyette nem beszélhetne el?

3.

Miféle képek ötlenek elő *Schäffer Judit* neve hallatán? Prémek, szőrök, bőrök, korrodált divatékszerek — egyszerre középkoriak és egyszerre mai vonalúak —, háziiparian nyers szövetek, lenvásznak, spárga, lazán szőtt zsákvászonhoz hasonló anyagok, paraszti kékfestő.

Miközben a lángelméjű jelmeztervező *Karl von Appen* nyomán az NDK-Berlinből kisugárzott a *döglött* jelmezek divatja, és olyan ruhákat adtak a színészekre, melyeket előbb lúggal, savval, gőzzel, vasalóval, gyertyaégetéssel, csepegtetéssel fakóra, pecsétesre, foltosra, lyukasra, viseltesre mesterkedtek, hogy újdonatújan is elnyűttnek hassanak — Schäffer jelmezeit látva nem érezzük, hogy ruháit szél fútta, nap szítta, hó cserzette volna.

Schäffer Judit jelmezei pompázatosak. Ünnepiesek. Visszaadják a színház ünnepélyjellegét. Kivételes helynek tartják ezek a jelmezek a színházat, olyannak, ahol hatalmas, köznapokon túlcsapó szenvedélyek rohannak egymásnak, mindennapi szemmel láthatatlan emberi és társadalmi vonásokat tesz az előadás láthatóvá.

4.

Alkalom szüli a cikket. Alkalomból született ez a jelmezelmélkedés is. Abból az alkalomból, hogy Schäffer Judit Prágában a díszlet- és jelmezolimpián második helyezést nyert. Persze nem a színházi tervezők olimpiájának hívják a megrendezett nemzetközi quadriennálét. Mégis előkelő olimpiai helyezést értünk el egy magyar lány teljesítményével. 38 ország tervezőversenyzői vettek részt a mezőnyben. Nem csupán terveket küldtek ki Prágába, hanem a megvalósult jelmezeket is (Schäffer a *Kényeskedők* két ruháját, a *Celestina* használati tárgyakból összeszerelt vitézi páncélját és *Az utolsó utáni éjszaká*ból hat jelmezt; ez utóbbi nyerte el a nemzetközi zsüri tagjainak nagyraértékelését). S miután a színházi tervezés nem lehet teljesen független az előadástól: még fényképeket is kellett mellékelniük a kiállítóknak, miként is festenek a megvalósult tervek, élnek-e a színészen és a színész körül, *működnek-e* az előadásban.

A díszlettervezők nemzetközi versenyén a kiemelt nagydíjat a szovjetek válogatása nyerte; az öt kitüntetett művész között nekünk is ismerős nevek: *David Borovszkij*, a Taganka téri színház világszerte ismert díszlettervezője, a Vígszínházban vissza-visszatérő vendég; a grúz *Szumbatasvili*, aki *Tovsztonogov* leningrádi színházának becsült tervezője, Vampilov *Múlt nyáron történt . . . jének* fából készült üszkös szerkezete és a színész *Jurszkij* Bulgakov-rendezéséhez, a *Molière-hez* készült díszlete értékes munkái; *Valerij Leventál* egyik díszlete már Budapestre is ellátogatott: a leningrádi Gorkij Színház vendégjátékán Örkény István *Tótékját* ebben a különös térben és művészi keretben mutatták be Tovsztonogov színészei.

Az első díjat egy japán jelmeztervező kapta és második helyet nyert Schäffer Judit.

5.

A 11 tagú bíráló bizottság Schäffer munkásságát tüntette ki. A díj fölötti vitát egy nagy színes fotó (*Keleti Éva* felvétele) döntötte el, *Az utolsó utáni éjszaka* előadását ábrázolja. *Maróti Lajos* színdarabját *Marton Endre* rendezésében, múlt szerda este közvetítette a televízió — anélkül, hogy megemlítette volna az előkelő nemzetközi kitüntetést.

A főszereplő *Avar István* itt is a tervezőnőre oly jellegzetes durva, bő redőzésű anyagokban jelenik meg Giordano Brunóként. Testetlenné teszi a fogoly tudóst a bő anyag. Mintha csupán a feje élne, végtagjait elrejti a ruha. Amikor pedig az alabárdos sbirrek egyetlen mozdulattal leszakítják válláról a szövetet, kibukkan a leplekből egy esendő test, most már nem a szellem embere, hanem kiszolgáltatott és hidegtől vacogó fogoly.

Giordano Bruno álmában megjelenik a jótékonykodó pápa. Hatalmas, az egész játékteret beborító palástja körülhullámozza a színpad előterében, a középen ücsörgő foglyot is. Félreérthetetlenné értelmezi a — díszletté váló — jelmez, hogy a vakhittel szemben a tudást és a megismerést szegező tudós nem kívülálló ezen a renden, hanem annak csak egyik része, ha ellenpontja is.

A színpadi térben szétterjeszkedő jelmez szembeszökően bravúros megvalósítása egy álomképnek. A jelmez itt nemcsak a színpadot borítja be, hanem a drámát is elborítja. A tervezői képzelet fölszárnyal és lehetetlennek vélt szélességben nyújtózik szét.

Ha azonban arra vagyunk kíváncsiak, a tervező nézeteit a korról szabásmintában, anyagfelhasználásban, színekben és színek árnyalataiban miként képes megjeleníteni, akkor inkább a színmű második részében Giordano Bruno csuháját vegyük szemügyre, ezt a buklészerűen csomós anyagból készült pazar rongyot egy kenderkötéllel a nyakában, vagy Szokratész ruháját, amit a tervezőnő saját kezével szőtt be hálóval és csipkével, zsinórokkal, majd lefújta az egész felületet, hogy a különböző anyagok ne látszódjanak önállósultan. Ezek a tartózkodóbban háttérben maradó, a jellemzést halkabban szolgáló jelmezek pompázatosan jelenítik meg a nyomort, a lesüllyedtséget, a kínlódást. Semmi naturalista megoldás nem látszik. Átköltött nyomor, művészileg ábrázolt szegénység ez. A már említett Karl von Appen jelmezeit párhuzamba állíthatjuk József Attila költészetével —, hogy világosabbá legyen a különbség —, míg Schäffer jelmezei — ismét csak a költészet köréből ideemelt, félig-érvényes párhuzammal — Weöres Sándor vagy Juhász Ferenc költészetével vethető egybe. Nem közvetlenül beszélnek ruhái a társadalomról, hanem látomásosan.

Schäffer jelmezei a rútban is föllelik a szépséget. Miközben toprongyai nem taszítanak az igazi rongyok undorhatásával, földézik az elnyomorodottság képzetét; magasabb, költőibb szinten valósítják meg azt.

6.

Kiszolgáltatottja a tervező színésznek, írónak, rendezőnek? De azok is kiszolgáltatottjai néki! Egymás kiszolgáltatottjai és kiszolgálói a színház munkásai. A rendező és az író megszabja: mit is lehet tervezni a darabhoz? De anyagaival, színeivel a tervező is beleír a darabba — ha valóban művészként, alkotóként közelít hozzá. És hozzárendez és megszabja a játék menetét. Mert csak a fölszínes (vagy hozzá nem értő) pillantás vélheti azt, hogy egy jelmezterv csupán a varrodának, a jelmeztárnak szóló rajzos utasítás. A jó és művészi terv értelmezésre és játékra, munkára utasítja a színház valamennyi művészét.

És meghatározza a nézők befogadását, mert végül a néző értelméhez és érzelméhez címeztetik valamennyi utasítás.

Molnár G. Péter

napság már senk
egy fejedelem sorsa,
magyar császár (Al-
) már régóta mint
zető dolgozik a honi
felvirágoztatásán,
ndhatom, hogy a bu-
rt ékességéről, az új
dáról lesz szó.

r nagyon régen kez-
zoda édes-bús törte-
mikor a tervezgeté-
t láttak, a vizek ba-
n vették tudomásul,
on forgó létesítmény
itelezés bukfenceinél
nezek szomorkodtak
lvételt idéző építési
Sőt, volt olyan idő-
r diavetítés zajlott,
képeket láthattunk,
etelt a munka.

úszómester

Fürdőnadrágot ragadtam és vízi túrára indultam az új Császárba. Persze, az is lehet, hogy nem Császár lesz a neve a lubickolóhelynek, elképzelhető, hogy Komjádi Béláról, a magyar vízilabdázók atyjáról nevezik majd el.

Egy építkezés megtekintésére azonban idegenvezető is kell. Szerencsére akadt. *Délczeg István* vállalta a szerepet, s mivel az úszómesterek mindent tudnak, készséggel patronált.

Tehát kezemben a fürdőfelszereléssel, oldalamon a mindentudó úszómesterrel beléptem a bejáraton. Klasszikus építkezési kép fogadott.

— *Itt az előcsarnokban* — magyarázta a délceg úszómester — *lesz a ruhatársor, majd jobbról is, balról is felmehetnek a nézők a tribünre. Már amikor versenyre jönnek. Egyébként két öltöző lesz, a férfiaké hatszáz, a nőké négyszáz személyes.*

— Miért e megkülönböztetés? — érdeklődtem.

Az úszómester mutatósan megvonta a vállát és arról tartott kiselőadást, hogy nem ő tervezte az uszodát, szerinte legalább annyi nő jár mostanában lubickolni, mint férfi.

— *De hát ez legyen a legkisebb baj* — tette hozzá —, *mert meglátja, gyönyörű lesz itt minden.*

Az optimizmust sugárzó szavaktól függetlenül is már kirajzolód-

öt év óta most először öltött országos méreteket. Következésképpen csak a több telet megértek emlékezhettek rá, hogy mit is lehet kezdeni a hóval, míg a piciknek sok helyen türelmesen el kellett magyarázni. Mármint azt, hogy belőle hógolyó gyúrható, hóember építhető, lejtős terepen pedig, csúszós tulajdonsága révén, szánkázásra is alkalmazható, anélkül, hogy a ródlit bárkinek húznia kellene. A tapasztaltabb felnőttek, kiváltképp a KPM útügyeletein, a vasútnál és a Fővárosi Köztisztasági Hivatalnál leplezetlen rosszallással fogadták a havazást, amely váratlanul érkezett, hiszen újabban télvíz idején nemigen szokott esni a hó.

Bizonyára ezért is lett ebből a januári havazásból ekkora szenzáció. Merthogy az lett, arról nem sokkal a hó leeste után magam is meggyőződhettem. Csütörtökön, amikor megjelent az esti újság csak úgy visszhangzott az aluljáró a rikkancsoktól, egymást túlkiabálva adták hírül, hogy támad a tél, kapkodták is a lapot, mint a cukrot. Aztán a rádióból, és a tévéből is kiderült, hogy kezdetét vette a hócsata, hatalmas hómarók dübörögtek, kattogtak a KPM Utinform telexgé-

vánult meg, amikor leesett a hó és síkos lett az út. A gyakorlottabb, több hócsatát átélt vezetők láthatóan óvatosabban haladnak, csökkentik a sebességet, tudják, hogy miképpen kell alkalmazkodniuk a megváltozott útviszonyokhoz. Más vezetők, akik a biztonságos, száraz úthoz szoktak, változatlanul erősen nyomják a gázt, amelynek következtében kipörög a kerék, megfarol a kocsi, különösen hirtelen irányváltoztatáskor vagy fékezéskor, ami nemcsak magukat, hanem másokat is bajba sodorhat. Így csak egyet lehet érteni mindazokkal, akik arra figyelmeztetnek, hogy a jelenlegi helyzetben a megfontoltabb vezetés a célszerű.

Azért minden rosszban van jó is. Jelen esetben a gyerekek öröme mellett az, hogy bár a hóesés leginkább akadályokat és nehézségeket okozott, a tömegtájékoztatásban mégsem mutatkozott zavar vagy kisebb késedelem, az ezúttal is gyors és őszinte volt. Ha valaki nem értené, szívesen megmagyarázom, hogy mire is gondolok.

Az országos havazás miatt senki sem próbált kimagyarázkodni.

KÜLFÖLDI EMBEREK ÉS ESETEK

(Külföldi történetek, ismerős emberek.)

Bonni vicc

Két mama beszélget.

— Én megveszem és tanulmányozom a gyermeknevelésről szóló valamennyi könyvet.

— Ezt már megpróbáltam. Most inkább különórákat veszek egy oroszlánszelidítőtől.

Texas

Az amerikai bankban rosszarcú férfi lép a pénztárablakhoz, s cédulát tol be:

„Ez támadás. Tegye be az egész pénzt ebbe a táskába. De semmi gyanús mozdulat, mert lövök."

A pénztáros meghallgatja, nyugodtan ráír valamit egy papírdarabra, s odanyújtja:

„Igazítsa meg nyakkendőjét, mert éppen filmezik."

Jel

A nyugatnémet televízió vidám műsorainak mestere megint brillírozott. A felvételnél az egyik operatőr odasúgja a másiknak:

— Csak tudnám, honnan veszi ezt a sok jó ötletet!

— Fogalmam sincs róla — vonja vállát társa. — Csak azt hallottam, hogy százezer márkára biztosította a fülét.

Francia vicc

A közlekedési rendőr az út szélére int egy autóst.

— A jogosítványát kérem.

Az átadja.

— Be kell jönnie velem az őrszobára.

— Miért? Hiszen a papírjaim rendben vannak!

— Az lehetséges, de a szemüvegem nélkül nem tudom elolvasni.

Családtervezés

Egy házaspár nézelődik a bútorüzletben.

— Parancsolnak? — kérdezi az eladó.

— Emeletes ágyakat keresünk gyermekeink számára. Mennyi is kell? Egyet Peternek és Klausnak, egyet Dieternek és Günthernek, egyet Renate és Manuela számára, egyet Jochennek és Heinrichnek...

— Bocsánat — szakítja félbe őket az eladó. — Nem gondolják, hogy maguknak is kellene egy emeletes ágy?

Kétség

A feleség elhagyja férjét, visszamegy a mamához, s ezt mondja neki:

— Anyu, alighogy kiléptem a lakásból, lövést hallottam. Mit gondolsz, agyonlőtte magát?

— Vagy pezsgőt bontott... — mondja mély élettapasztalattal a mama.

Lehet

Az állatkertben a látogatók mosolyogva, nagy érdeklődéssel figyelik a majomház életét.

— Milyen boldognak és elégedettnek látszik az a majommama, ott fent a sarokban.

— Miért ne lenne boldog? Neki megvan, amit minden anya kíván magának. Négy keze.

V. J.

Schäffer Judit, jelmez tervező

A Nemzeti Színház előadásához

a jelmeze két tervezte

Haras Erwin: Az a nép, fényes nap 7

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. febr. 27.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Szinház Csongor és Tünde-előadásához a jelmezeket tervezte.

Morvay István: Tintelettel de ahitat és meg-hatódottság nélkül 2,

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 12,

Schäffer Judit, jelmestervező

L.: Csúmyi Árpád

Bernáth hánló: Vidám Csongor a Nemzetiben

2

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 17.

Schäffer Judit kosztümterve Csokonai Vitéz Mihály Karnyónéjához, Nemzeti Színház, Budapest, 1975

Schäffer Judit

Művészet, 1977. 9. 32. old.

A hiányokat a múzeum kiállítási programja részben ellensúlyozza. Érdemes két évre visszamenőleg belepillantanunk a múzeum rendezvény-sorozatába: *Csíky Tibor, Kerényi Jenő, Kiss Nagy András, Kokas Ignác, Varga Imre* műveit mutatták be.

A megyében élő művészek és amatőrök kiállítási lehetőségeit, a művészek évi termésének számbavételét és értékelését – az egyéni tárlatokon kívül – a *Szabolcs-Szatmár megyei Őszi Tárlat* biztosítja.

Mint szomorú tapasztalatot kell megemlítenünk azt a tényt, hogy a megye múzeumai – már amelyek gyűjtenek modern alkotásokat – megfelelő anyagi keret és gyűjtési koncepció hiányában, jobb esetben helytör-

Kokas Ignác: Örök Ginza,
olaj, 114x123 cm, 1971
(fotók Somfai)

Schäffer Judit, jelmeztervező

-: Schäffer Ju
Esti Hi

2

A GALÉRIA MŰHELYÉBEN

Schäffer Judit

A Magyar Nemzeti Galéria kísérleti kiállítás sorozatot indított Műhely címmel. Az Esti Hírlap minden alkalommal tájékoztatást ad ezekről a tárlatokról. Holnaptól Schäffer Judit, a Nemzeti Színház jelmeztervezője mutatkozik be a Galéria D épületének III. emeletén.

Jobbágyi Zsuzsa művészettörténész, a tárlat rendezője mondja: — Schäffer Judit 1954-ben kapott diplomát az Iparművészeti Főiskolán. Először a Vígszínház foglalkoztatta ösztöndíjasként, majd tíz éven át a József Attila Színház jelmeztervezője volt. Az Iparművészeti Főiskola színpadszakán számos fiatal jelmeztervező került ki a keze alól. Munkássága elismeréseként megkapta az Érdemes Művész kitüntetést. A múlt évben Prágában 35 ország kiállítói közül ezüstérmet nyert Az utolsó utáni éjszaka című darabhoz készített jelmezeivel.

— A mostani tárlaton az utóbbi három esztendő termését sorakoztatja fel. Munkája nemcsak tervező-, alkotómunka, sokszor maga készíti, korrigálja az általa kigondolt jelmezeket, s így szorosan összefonódik a jelmezkészítés gyakorlati oldalával is. Munkái egy részében fontos szerepet játszanak a népi, népművészeti hatások. Népi játékok, például a betlehemezés és a busójárás ihlették a Csongor és Tünde jelmezeinek tervezésében. Az anyag adta óriási lehetőségek kelnek életre keze nyomán, példa erre a VII. Gergely című darab pápai palástja, amely remek iparművészeti bőrmunka is egyben. Az egyes jelmezek, különösképpen a hozzájuk készült vázlatok, betekintést adnak Schäffer Judit alkotóműhelyébe is, bizonyítván: milyen komoly irodalmi, társadalomtudományi kutató munka előzi meg egy-egy darab jelmezeinek elkészítését. A rajzok a Csongor és Tündéhez vagy a Karnyónéhoz készített vázlatok, a művésznő finom jellemábrázoló képességéről is tanúskodnak.

A kiállítás szeptember 25-ig tart nyitva.

01

1945. március 29-én ugyanitt, az emlékmű szomszédságában, kezdődött meg a *jelenkori történetünk nyitánya, a földosztás.*

A nagygyűlést kulturális műsor követte. (MTI)

Tanévnyitó

A
sz
ün

országos évnyitón Polinszky K

Több helyütt ünnepélyes
a Váradi utcában — itt készül
dön ugyancsak ma adják át a
térium költségvetéséből készül
elnöke veszi át. Huszonötezer
forintos költséggel fölépült isk
közis terem várja a gyerekeke

Schäffer Judit divatterve

...tetszik MAGYAR NARANCS
1997 április 19

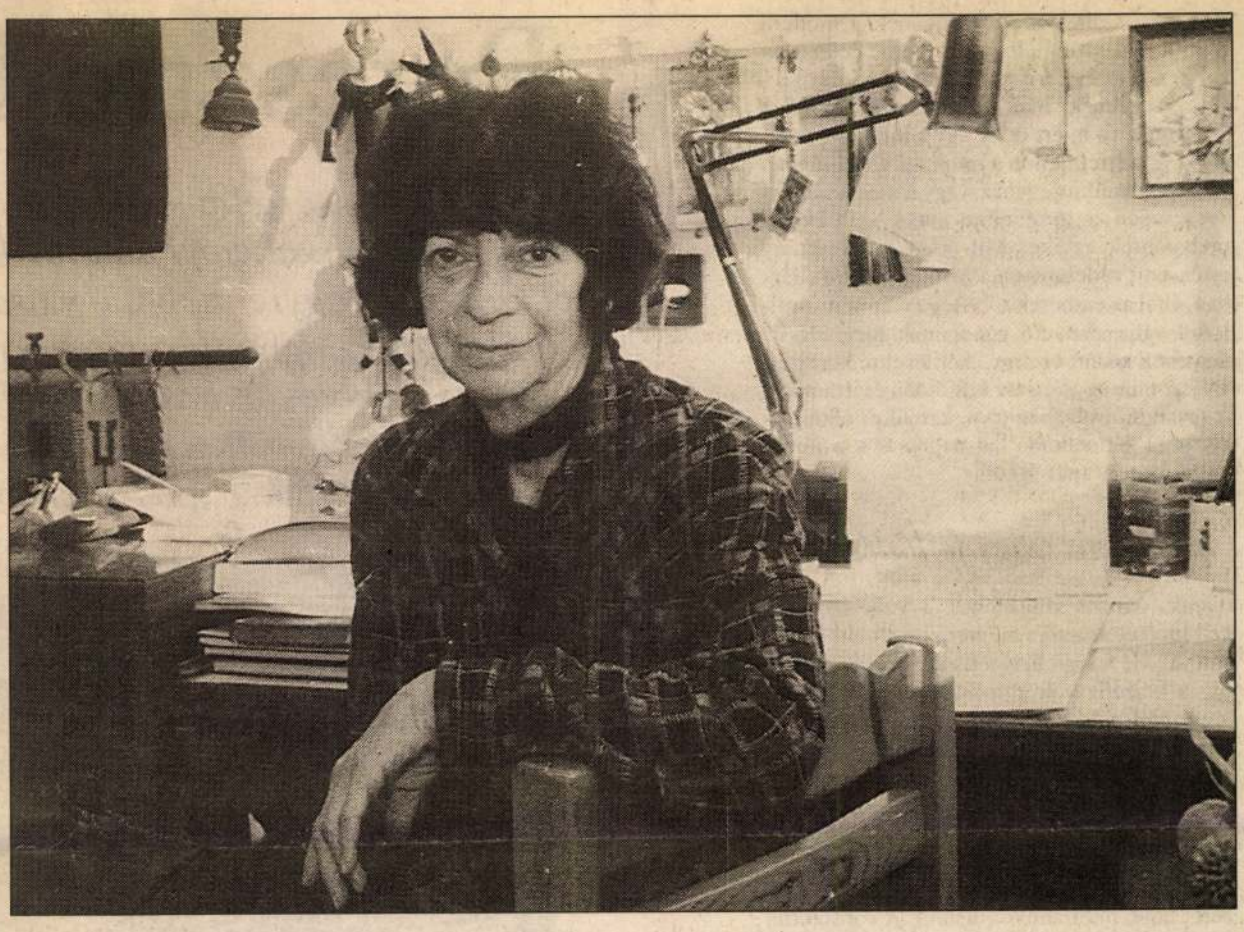

Fotó: Müller Judit

Kisipari lelkiismeretességgel

Schäffer Judit a legkisebb díszítést, a legapróbb gombot is maga választja ki az általa tervezett jelmezekre. Szerinte ezt a munkát csak kisipari módszerekkel lehet csinálni. Több évtizedes, fantáziadús munkásságáért most Kossuth-díjat kapott.

Találkozás Schäffer Judittal

Bóta Gábor

– Olvastam róla, hogy egykor sokat vitatkozott Major Tamással, vajon a jelmezeknek önmagukban is „beszélniük" kell-e a darabról. Most hogyan látja ezt a kérdést?

– Ha a jelmez nem jellemez, akkor mi értelme? Persze lehet, hogy én maradi vagyok, mert úgy veszem észre, hogy napjainkban az minősül jó jelmeznek, ami semmit nem mond se a darabról, se a ruhát viselő szereplőről. Azt kell mondanom, hogy Major is az ilyen jelmezeket szerette. Rendezte például a Szép Helénát. Amikor a darabbéli két Ajax az általam tervezett jelmezekben először jött be a társalgóba, a kollégák rögtön nevetni kezdtek. Az ilyen típusú ruhákat Major a legnagyobb következetességgel „kiirtotta" az előadásból, azt mondta, hogy a jelmezeknek nem kell ennyit elmondaniuk a darabról. De később változott a véleménye. Amikor a Kényeskedőket bemutattuk, a premier időpontjának divatját furcsán vegyítettem a commedia dell' arte korának viseletével. Iglódi úgy jelent meg az előadásban, mint egy énekes. Hosszú, szőke paróka volt rajta, batikolt bőröltönyt viselt a trapéznadrág karikatúrájával és az énekesekre jellemző zsabós inggel. Bejött a színre, és nyomban fantasztikus tapsot kapott. Ez a ruhának szólt.

– Igaz, hogy a régebbi korokat bemutató jelmezek is mindig magukon hordják annak a kornak a jellemzőit, amelyben születtek? Tehát mondjuk egy reneszánsz darabbéli jelmezről meg lehet mondani, hogy tíz-húsz-negyven vagy hatvan évvel ezelőtt csinálták?

– Meg bizony. Például a díszítés módja változik. Mostanában divat egy korabeli ruhát szinte pontosan úgy megcsinálni, amilyen egykor lehetett. Régebben a díszítést stilizáltuk.

– Nálunk a tervezők egyben anyagbeszerzők is. Úgy hallottam, hogy Ön ezt a feladatot kifejezetten kedveli.

– Máshogy nem is tudnám csinálni, hiszen az én szememmel senki más nem képes látni. Persze lerajzolom, hogy például milyen századfordulós gallért akarok. De azt nem lehet pontosan elmondani, hogy milyen legyen az anyag és a színárnyalat. Nekem pedig egyetlen árnyalatni különbség sem mindegy. Tudom persze, odáig jutott a szakmánk, hogy némelyek nemhogy anyagokért nem rohangálnak, de még le sem rajzolják, amit akarnak. Egyszerűen elmesélik az elképzeléseiket a szabászaton, vagy fénymásolatokat hoznak egy viselettörténeti könyvből. Én viszont a legkisebb gombot is magam választom ki. Ezt a szakmát csak kisipari lelkiismeretességgel lehet művelni.

– Milyen „hangvétel" jellemzi leginkább az Ön munkáit?

– Ha a darab ezt megengedi, akkor feltétlenül a groteszk. Régóta dolgozom például együtt Ruszt Józseffel; ő is kedveli a groteszk látásmódot.

– Sokat tervezett az Operában is. Másként kell ott dolgozni, mint a prózai színházakban?

– Hogyne. Figyelembe kell venni, hogy több a kövér operaénekes, mint a kövér színész. Ugyanakkor ezek az énekesek szerepük szerint rendszerint nem kövérek. Tehát lehetőleg bő ruhákat adok rájuk, amelyek nem hangsúlyozzák a test vonalait. Ha az Operában nem jól találjuk ki a ruhát, akkor maga az előadás is nevetségessé válhat. Nem véletlen, hogy Pavarotti akármit énekel, mindig bő jelmez van rajta. De nem minden kor ruháival lehet ezt megcsinálni. Például a századforduló vagy a biedermeier korszakában a fűzővel összehúzott női derék volt a divat. Ha egy ilyen stílusú operában szerepel kövér énekes, szinte lehetetlen a ruhával „csalni". Erőszakot kell elkövetni a koron, a figurán. És ezt a nézők egyre inkább észreveszik, egyre inkább elvárják a hitelességet. Szerintem például Zefirelli hangsúlyozottan fiatalokkal játszatott Rómeó és Júliája után negyvenéves színésznő – legyen bár zseniális – már nemigen alakíthatja Júliát. És most már az Operában is illúziókeltőnek kell lennie az énekesnek, akármilyen gyönyörű hangja van.

– Önnél kiemelt szerepe van a színeknek, egészen különleges hatásokat tud „kikeverni" a ruhák különböző árnyalataival.

– Most terveztem például Az ember tragédiáját. Majdnem mind a százhetvenöt ruhát a hagyományos kelmefestéssel készítettük. Azt szerettük volna érzékeltetni Iglódi István rendezővel, hogy Az ember tragédiája nem történelmi revü, hanem egy álom, és ehhez a szürkéknek különböző árnyalataira volt szükségünk. És a többi színben is „átmosódnak" egymásba az árnyalatok.

– Kedveli az extrém feladatokat. Különlegesek például a Ruszt József által rendezett II. Edward véres ruhái.

– Tulajdonképpen egy mészárszéken játszódik az előadás, és a véres hentesruhákra kerül rá a történelmi kosztüm. A Nemzeti Rómeó és Júlia előadásában pedig valódi marhavért használtunk: az anyagbeszerző minden előadás előtt elment a vágóhídra és hozta a vért. Próbálkoztunk kechuppal is, de annyi benne a festék, hogy kimoshatatlan. A marhavér viszont kijön.

– Egyre kevesebb a színházak pénze. Lehet ócska anyagból például olyan királyi palástot készíteni, hogy ne ordítson róla az olcsóság?

– A stilruhákat meg lehet úgy „bűvölni", hogy nem lesz észrevehető az olcsóság. Két anyag közé szivacsot teszünk, összesteppeljük, ettől mutatósan domborúvá válik például egy nemesi viselet. Ha ezt még különböző módon díszítjük is, kielégítő a hatás. Nehezebb a helyzet a mai kor ruháival, a szmokingokkal, az öltönyökkel. Ezeken bizony meglátszik, ha vacak az anyag.

Peresztrojk

A katolikus értelmiségieket tör
magyarországi szekciója nemrég kö
ahol az egyház egyre mélyülő válság
Az előadások hangneme a peresztro
amint a résztvevők kóstolgatni k
és mind szorítóbb szükségességét –
– már a „posztkereszt

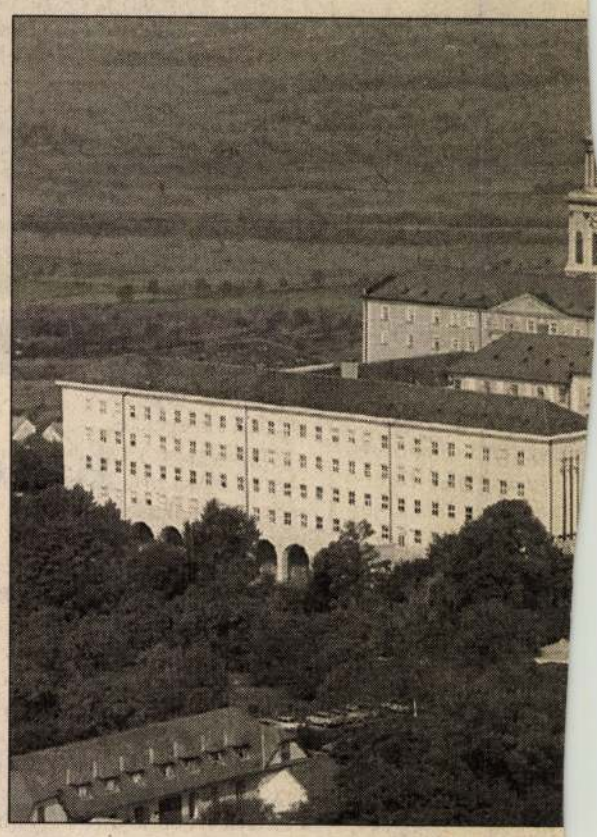

Pannonha

Ki számít Krisztus-hívőnek a modern világban? Hogyan lehetne felkelteni a mai gyerekek figyelmét az olyan fogalmak iránt, mint a bűnbocsánat szentsége, és miért érzik úgy a hitoktató tanárok, hogy értelmetlen a munkájuk? Válságban van-e a katolikus egyház, vagy a mostani helyzet csupán a történelme során már ismert mélypontok egyike? Mit tehet a keresztény értékrend védelmében a hívő egy olyan világban, ahol az emberek többsége már nem a vallástól várja alapvető gondjainak megoldását? Egyebek között ezekre a kérdésekre kereste a választ mintegy kétszáz külföldön és itthon élő magyar, többségében civil, katolikus elkötelezettségű gondolkodó hat napon át a pannonhalmi bencés apátságban.

Krízis vagy fejlődés?

Tomka Miklós szociológus, a Vallásszociológiai Intézet vezetője megrázó képet tárt a hallgatóság elé átfogó helyzetismertetésében. Eddig a filozófia volt a teológia szolgálóleánya, mostantól a szociológia megállapításaira kell támaszkodniuk azoknak, akik a mai emberhez szeretnék közelebb vinni a kereszt üzenetét. Ezzel a gondolattal vezette be Tomka előadását, amelyben arra kívánta felhívni a figyelmet, hogy az egyháznak fel kell ébrednie negyvenévi álmából, és most sokkal mostohább helyzetet talál, mint amikor elaludt. A constantini kornak vége. Az élet egészét átfogó törvény, amelynek hatálya ugyanúgy kiterjedt a családra, mint a politikára, az ünnepekre, a munkára, a konfliktusokra és azok megoldására, a kultúrára és a halálra – nos ez a törvény mára elveszítette erejét, legalábbis sokak szemében. Az élet különböző területei ma nem hozhatók a keresztény világrend közös nevezője alá, az egyes területek önállósodtak és saját törvényeik, logikájuk szerint működnek. Ebben a szekularizálódott társadalomban kell elhelyezni a vallást, s az egyház stratégiái eddig nem vezettek eredményre a folyamatos térvesztéssel szemben – állapította meg a szociológus. A bezárkózás, a múlt felé fordulás, a katolikus értékek változatlan eszközökkel való hirdetése nem használt. A modern társadalom áttöri azokat a falakat, amelyekkel az egyház védelmezőleg körülveszi magát. Mindezeket a problémákat a kommunizmus elfedte, mert a keresztények a múlt értékeinek megőrzésére, az ellenállásra fordították energiájukat, ám most, amikor kiszabadultak több évtizedes elszigeteltségükből, rá kell döbbenniük, hogy a múltbéli világ eltűnt. Tomka arra hívta fel a figyelmet, hogy az egyetlen lehetséges kiindulópont a változás irányába: éppen a krízisélmény. Megrendült a katolikus egyház intézményi struktúrája; az újjáépítést az alapoktól kell kezdeni. Az iskolai hittanoktatás óriási támogatást kap, miközben elégtelen a hatékonysága. A papság társadalmi kapcsolatai szűkösek, ami szemléletbeli torzulásokhoz vezet. Míg falun és az ötven év fölöttiek között a többség változatlanul kereszténynek vallja magát, addig a városi lakosok és a fiatalabbak körében a katolikus vallás elveszítette dominanciáját. Ebben a helyzetben nem lehet visszakövetelni teljes egészében azt, amit a kommunisták elvettek – mutatott rá Tomka – s ha mégis erőltetjük, amiként Dabas-Sári példáján láthattuk, az nem keresztényi magatartás. Tomka Miklós a jövőbe vezető út zálogát három alapvető felismerésben látja: a kereszténynek rá kell ébredniük arra, hogy missziós helyzetben vannak; meg kell érteniük, hogy többé nem vonhatnak egyenlőségjelet maguk és Magyarország közé; el kell felejteniük a negyvenöt előtti állapotokat mint egy kívánatos restaurációs célját. Összefoglalva tehát közel hasonló feladat áll előttük, mintha Indiában kellene a kereszténységet elterjeszteniük.

Az előadás komoly hatást gyakorolt a hallgatóságra, az ezt követő vita felvetései pedig arról tanúskodtak, hogy a kialakult helyzettel még alig szembesült az egyház belső közvéleménye, és annál nagyobb a bizonytalanság a jövő teendőit illetően.

Gyulay Endre szeged-csanádi megyés püspököt arról kérdeztük, milyen az egyházvezetés viszonya a konferencia szókimondó szellemiségével, válsághangulatával, tekintettel arra, hogy a Pax Romana elsősorban a civilkatolikusok mozgalma. A püspök úr szerint az egyház fejlődésének természetes velejárói ezek a nehézségek, amelyekre minden bizonnyal megoldást fognak találni: – Emberek alkotják a kereszténységet is, mint más intézményeket. Minden kor kitermeli a maga hibáit, amelyekre meg kell találni a kinyilatkoztatásban az oda vonatkozó válaszokat. Erre hívták össze a zsinatokat, amelyek kimutatták, hogy merre csúszott félre az egyház, mint a hatvanas években a második vatikáni zsinaton, ahol gyakorlati kérdésekben illesztették vissza a megfelelő helyre az egyházat.

Az ilyen vitákat kiváltó belső nyilvánosság esetleges hiányát firtató kérdésünkre a püspök arra utalt, hogy az egyház életében káros a kapkodás. Nincs késésben a probléma feldolgozása, és megfelelő nyugalommal, higgadt párbeszéddel eredményre fog vezetni. A baj, mint mondta, inkább az lenne, ha az egyház megpróbálná szőnyeg alá söpörni a problémákat, de erről természetesen nincs szó. „Felvetették itt, hogy miért nem bocsátottuk ki a körlevelet tíz évvel ezelőtt. Megtehettük volna, de akkor sokkal kevesebben értettek volna bennünket, ráadásul 1989 előtt meg sem jelenhetett volna. Nem hiszem, hogy elkéstünk vele" – mondta a püspök.

Katolikus körökben a második vatikáni zsinat szellemisége a progresszió jelképe. Tomka Miklóst arról kérdeztük, vajon a magyar egyházat mennyire hatja át a megújulást szorgalmazó zsinati üzenet?

– A világegyházban a hatvanas években modernizációs forradalom zajlott le, amely a második vatikáni zsinat fölvezetésében, többéves munkájában és utóhatásában öltött testet. A kereszténység elfogadta a világ öntörvényűségét, a más egyházak igazságát, meghirdette és követeli a lelkiismereti szabadságot, párbeszédre törekszik a másképpen gondolkodókkal. Ezt léte alapvető kritériumának tekinti. Ennek a folyamatnak a nyilvánosságra hozatalát az előző rendszer meggátolta, az alapdokumentumokat csak tíz év késéssel lehetett megjelentetni hivatal megijedt attól, újulás indulhatott volr óriási késéssel és szűk valóvá. A rendszerváltne újítani – már csak miatt is –, de részben tív hívőtömege akad feszültségek mutatko a falusi és a városi, a osztály nagyon eltérő még a különbözőség tartják, kiközösíten képviselőket.

Arról is megkér hogy milyennek lá szerepét ebben a f igen nehéznek lá akik az előző rends vül szűk mozgástérr kevés a gyakorlatuk ab az új korszak kihívása kát, nyíltabb érintkezés taniuk, és nehéz döntés Mint mondta, arról sen nünk, hogy eközben az hatja el a feladatait: „N tot az átalakítás idejér tatni, temetni kell."

A hitoktatá

Máté-Tóth András v szegedi József Attila kalmazott vallástudo nak vezetője a hazai te vizsgálta. A teológusol tát azokhoz a halakh tengerbe süllyesztett a

– A teológia művel sége alakult ki az elmú szerző nem kommunik lozófiai, társadalomtud cselettel. A mai teoló

Bécsi levél

Politika és morál

A németek már megint egy orrhosszal leköröztek az osztrákokat, újabb tápot adva ez utóbbiak örökös kisebbségi érzésének. Berlinben, következményekre, veszélyekre fittyet hányva kimondták ugyanis azt, amit sokan gyanítottak – nevezetesen, hogy a négy kurd ellen a Mykonos bárban elkövetett merénylet mögött maga az iráni állam állt. Az ítélet utal arra is, hogy nem ez volt Teherán első ilyen természetű akciója, három évvel korábban a Bécsben élő kurd személyiségek likvi-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Könyvtár

1973/6

Schäffer Judit jelmez-tervező

1021

Schäffer Judit kosztümterve a Párizs bolondja c. színdarabhoz. (Scenographia Hungarica — Mai magyar díszlet és jelmez. Corvina. 144 oldal, kötve 80 Ft.)

...ag-grafikailag igenyes változatokat mutat-

Schäffer Judit

Jelmeztervek

Belitska - Scholtz Hedvig: PQ '75.

Művészet, 1976. július - 21. oldal.

...eredmény és kísérlet a világon a szakma és ...ítélésében. Ariane Mnouchkine és a Theatre du

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 JUL 15
NÉPÚJSÁG (HEVES)

Schäffer Judit

ények... hírek... eseménye

MEGNYITJA: BESSENYEI FERENC ÉS AZ ARS RENATA EGYÜTTES
BÁNFFY GYÖRGY ELŐADÓESTJE A VÁRBAN

Díszlet- és jelmeztervek tárlata az egri színházban

1021

A színházi előadások méltatásaiban, kritikáiban bizony egy-egy jelző, vagy jobb esetben félmondat jut csupán a díszlet- és jelmeztervezőknek. Mostohán kezelt művészei ők a színháznak, illő, hogy előlépjenek, s bemutassák tudásuk, tehetségük legjavát. Az Agria '76 keretében ma megnyíló tárlaton — amely a *Scenographia Hungarica* címet viseli — a prágai nemzetközi kiállításon bemutatott mai magyar díszlet- és jelmeztervekkel ismerkedhetnek meg az érdeklődők, így nyerve bepillantást a színház műhelytitkaiba.

Tizenöt művész — írók, rendezők és színészek alkotótársai — sorakoztatja fel legjobb műveiket, *Schäffer Judit, Jánoskuti Márta, Vágó Nelli, Wieber Mariann, Szinte Gábor, Mialkovszky Erzsébet, Köpeczi-Bócz István, Csányi Árpád, Székely László, Forrai Gábor, Jánosa Lajos, Fehér Miklós, Keserű Ilona, Gyarmathy Ágnes és Koós Iván* díszlet- és jelmeztervei láthatók az egri Gárdonyi Géza Színházban rendezett kiállításon.

Hogy ma délután három órakor a megnyitó közönsége még közelebb kerüljön a színházhoz, megismerje annak titkait, rendhagyó módon kezdődik a tárlat. *Vallomások a színházról* — ez a címe a kiállítás nyitányát jelző műsornak, amelyet *Bessenyei Ferenc*, kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész és az *Ars Renata* együttes ad elő a szokásos megnyitóbeszéd helyett.

★

Ma este nyolc órakor érdekes és kissé különös műsorra kerül sor az egri várban. Az Agria Játékszín egyik legnépszerűbb szereplője, *Bánffy György* érdemes művész tart előadóestet *Ékes, érdes anyanyelvünk* címmel. A műsor alcíme kissé komolykás ugyan — a Halotti beszédtől a vezércikkig —, de aki kellemes és tartalmas szórakozásra vágyik, ezen az estén sem csalódik.

i Vízg
a:

kivitelezés munka

ltatások

sak dult. A nagyközségben 1846-
rás ban alakult meg a Hevesi
et- Vízszabályzó Társulat. Ezt
bb jó néhány vállalkozás követ-
- a te. Valamennyien számos jó
de- elképzelést valósítottak meg,
gő ám tevékenységük kibonta-
nár kozását gátolta a magán-
is gazdálkodók érdekeinek el-
sé- sődlegessége.
ál- Erőteljes fejlődés csak a
mezőgazdaság szocialista át-
hi- szervezése után bontakozhatott ki. A jelenlegi társulatot
évi 1960 júniusában hozta létre *öt Tisza menti község mezőgazdasági üzemeinek összefogása.*
se- Víz- Or-
nak Az 1966-ig eltelt időszakot
tett a minden kezdettel járó ne-
el- hézségek jellemezték; éven-

ményt kaptak, s ez a töb
milliós megbízásoknál má
komoly összeggel csökkentet
te a költségeket.

1966-ig egyenletes, maj
utána ugrásszerű fejlődé
bontakozott ki. Erre utalnak
ezt igazolják a statisztika
mutatók.

1966-ig a halmozott ter
melési érték 5,1 millió fo
rint volt, 1970 végéig viszon

Maróti Lajos:
Utolsó utáni éjszaka
3 db ruha

Gyurkó László:
Magyar Elektra
3 db jelmezterv
1 db ruha

Csokonai Vitéz Mihály:
Karnyóné
3 db jelmezterv

Shakespeare:
Lear Király
3 db ruha

Sárospataki István:
Táncpestis
2 db jelmezterv
1 db ruha

Hubay Miklós:
Ki látott engem? (film)
3 db jelmezterv
3 db ruha

Németh László:
VII. Gergely
1 db ruha

Offenbach:
Orfeusz az alvilágban
2 db jelmezterv

Péter Lucke:
VII. Hadrian
1 db jelmezterv

Katona József:
Bánk bán
1 db jelmezterv

Shakespeare:
Vihar
3 db jelmezterv

O'Neill:
Marco Polo milliói
4 db fejdísz

Ifjúsági Nyomda 1801—77.

Schäffer Judit, jelmeztervező

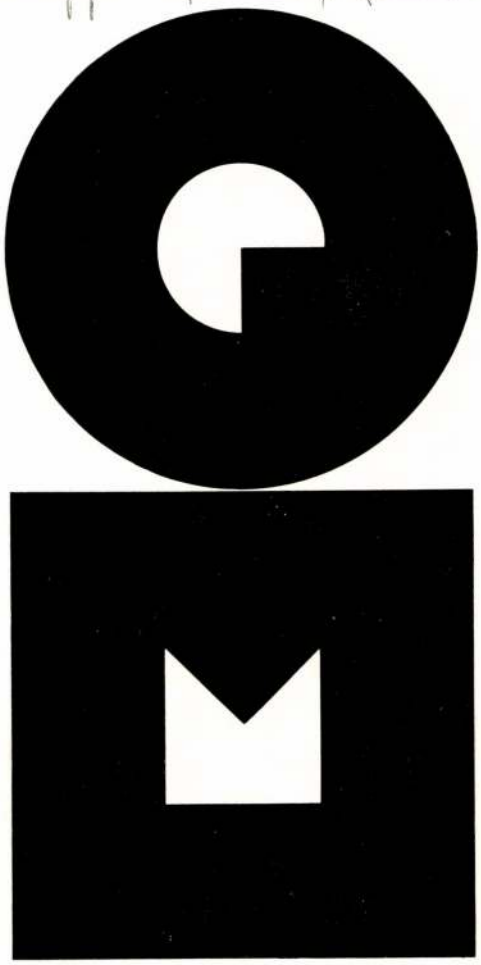

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
MŰHELY SOROZAT

1977. SZEPTEMBER 6–25.

Schäffer Judit

JELMEZTERVEI

Schäffer Judit 1954-ben végezte az Iparművészeti Főiskola színpad szakát, jelmeztervezőként. Hay Károly László tanszékvezető és Nagyajtay Teréz tanár irányítása alatt. 1954–56-ig a Vígszínház foglalkoztatta ösztöndíjasként, majd 1956-tól 10 éven át a Vígszínház kamaraszínházának, a József Attila színháznak jelmeztervezője volt. Ekkor került a Nemzeti Színházhoz, ahol máig is dolgozik. 1960–68-ig tanított az Iparművészeti Főiskola színpad szakán, a mai fiatal jelmeztervező gárda jelentős része került ki a keze alól.

Munkássága elismeréseként kapta a József Attila díjat és az Érdemes Művész kitüntetést. 1976-ban a prágai Quadriennálén az Utolsó utáni éjszaka című darab jelmezeivel ezüst díjat nyert, 35 ország kiállítói közül. A magyar jelmeztervezőnek ezen a színházi világkiállításon elért sikerét komoly sajtóvisszhang kísérte külföldön.

A jelmeztervezés, a művészetek területén önálló jelentőségre tett szert, hiszen a színházak világa teljesen eltér a többi művészetekétől, mégis mintegy szintézise a különböző művészeti ágaknak, tér, forma, szín, iparművészet, képzőművészet egyaránt fontos szerepet kap benne.

A kiállítás Schäffer Judit munkáiból az utóbbi 3 év termését igyekszik bemutatni.

Munkásságával a jelmeztervezés területén, mondhatnánk új iskolát teremtett, alkalmazkodik az egyes színdarabok korához, jellegéhez, ugyanakkor elvonatkoztat és egyszerűsít is egyben, jelmezei a lehető legmodernebb hatásúak a jelzett kereteken belül. Munkája nem csak tervező-alkotó munka, sokszor maga készíti, korrigálja az általa kigondolt jelmezeket, így szorosan összefonódik a jelmezkészítés gyakorlati oldalával is.

Fontos szerepet játszanak művei egy részében a népi, népművészeti hatások, mint pl. a Dupla vagy semmi című darab népviseleti elemekre épülő jelmezei és jellemző paraszti arcok stilizált változatait mutató bábjai. Népi játékok, pl. Betlehemi játékok, Busójárás ihlették a Csongor és Tünde jelmezeinek tervezésében. A népmese világa tárul fel előttünk teljes színességében, ízes humorával Vörösmarthy költeményéhez készült jelmezterveken, jelmezeken.

Rajz, festészet, iparművészet, bőr, textil, fém, az anyag adta óriási lehetőségek kelnek életre keze nyomán és ez egyben a jelmeztervezésnek, mint művészetnek hatalmas fejlődését is mutatja, a színházi varrodáktól az iparművészek által létrehozott alkotásokig. Például szolgáljon a VII. Gergely című darab pápai palástja, mely a jelmeztervezés keretein túl, egyben gyönyörű, iparművészeti bőrmunka is. A legkülönbözőbb iparművészeti ágak képviselőinek munkáit használja fel és fogja össze a jelmeztervező, teljes művészeti összhangban, míg a kívánt mű megszületik.

Az egyes jelmeztervek és különösképpen a hozzájuk készült vázlatok, betekintést engednek Schäffer Judit alkotóműhelyébe is, és rámutatnak arra, hogy mennyi, komoly irodalmi és társadalmi tanulmány, a darab és a kor pontos ismerete előzi meg a maszkok és ruhák elkészülését és mennyire befolyásolja az egyes szerepeket játszó színészek egyénisége a jelmezek megszületését. Betekintést engednek ezek a rajzok Schäffer Judit (jellemábrázoló) művészetébe is, a jelmeztervek nem csak ruhák és maszkok térben való elhelyezését szolgálják, hanem az egyes szereplők néhol éles kritikával, máskor humorral való megjelenítését is. (pl. Balga és Ilma a Csongor és Tündéből, vagy a Karnyónéhoz készült vázlatok, jelmeztervek.)

A KIÁLLÍTOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

Illyés Gyula:
Dupla vagy semmi
2 db jelmezterv
4 db maszk-rajz
7 db maszk
6 db ruha

Shakespeare:
Tévedések vígjátéka
3 db jelmezterv

Vörösmarthy Mihály:
Csongor és Tünde
7 db jelmezterv
2 db maszk-terv
4 db maszk
3 db ruha

Schäffer Judit, jelmeztervező

A jellemző jelmez

BESZÉLGETÉS SCHÄFFER JUDITTAL

— A színházi közönség általában nem sokat tud a jelmeztervező munkájáról, gyakran fel sem figyel a kosztümökben megnyilatkozó szándékokra, törekvésekre. Kérem tehát, hogy beszélgessünk e szerényen háttérben álló hivatás műhelytitkairól. Először azt kérdezem: kikből lesznek a színházi jelmeztervezők? Hogyan történt ez Schäffer Judit esetében?

— A jelmeztervező gárda a legkülönbözőbb területekről verbuválódik. Sokan az iparművészet valamely más ágával foglalkoztak, és kirándultak vagy végleg áttértek a jelmeztervezésre: mások divat- vagy textiltervezést tanultak, s akadnak gyakorló képzőművészek, festők is, akik időnként vagy tartósan vállalkoznak díszlet- és jelmeztervezésre.

Magam bizonyos értelemben úttörőként kezdtem, mert abban az esztendőben — 1949-ben — indult a főiskolán a díszlet- és jelmeztervezés oktatása, amikor bekerültem. Addig nem is tudtam a létezéséről; grafikusnak jelentkeztem, de ott már betelt a létszám. Megkérdezték: nem lenne-e kedvem a jelmeztervezéshez? Mivel korábban már a színházzal is kacérkodtam, s mindig is rengeteget rajzoltam, úgy éreztem, hogy ez nekem való pálya lesz. 1954-ben végeztem az Iparművészeti Főiskolán, majd két évig, ösztöndíjasként a Vígszínházban dolgoztam

— További állomások?

— 1956-tól 1966-ig a József Attila Színház, azóta pedig egyfolytában a Nemzeti Színház jelmeztervezője vagyok.

— Összeszámolható, hogy a kezdet óta hány előadás jelmezeit tervezte meg?

— Nem. Soha nem vezettem semmilyen összegezést vagy kimutatást, de mindenesetre nagyon sok színházi előadáshoz, filmhez, tv-játékhoz készítettem ruhákat. Mindig a legújabb feladatra koncentráltam, még az idő múlását se nagyon számolgattam. Ezért ért váratlanul, hogy a Nemzeti Színházban éppen tegnap köszöntöttek színházi pályám 25. évfordulója alkalmából. A figyelem és a megemlékezés természetesen jólesett.

— De az első kedves vagy sikeres munkájára bizonnyal emlékszik?

— Igen, a József Attila Színház *Három testőr*-előadására. Sinkovits Imre 18 más-más szerepet játszott benne, ugyanannyi gyors öltözéssel. Azt hiszem, sikerült a különböző jellemek ábrázolásához a kosztümökkel és maszkokkal hozzájárulnom.

— Mit kell tudnia egy jelmeztervezőnek?

— Azt hiszem, vannak a szakmának megtanulható részei, s olyanok is, amelyekhez érzék, sajátos látásmód szükséges. Mindenesetre tudni kell drámát olvasni, ismerni a kosztümtörténetet, érzékelni a ruhával való jellemábrázolás lehetőségeit, s tudni azok képzőművészeti megjelenítését, kell érteni a színekhez, a világításhoz, mindahhoz, amiből a színpadi látvány összeáll. S gondolom, nem fölösleges az emberismeret és a történelem ismerete sem.

— Úgy mondják, a jelmeztervezőnek anyagbeszerzői leleménnyel és jó kapcsolatokkal is rendelkeznie kell...

— Valóban, sok időt kell fordítanunk az anyagbeszerzésre. Ebből a szempontból nálunk rosszabb a helyzet, mint sok más országban, ahol egyes szövetkezetek, vállalatok külön gyártanak anyagokat a színházak számára. Nemrég például egy könnyű, laza szövésű, nagyszerű anyagra bukkantam — felmosórongy formájában. Hetekig tartott, amíg kinyomoztam, hol készítik, s amíg meggyőztem az illetékeseket, hogy nekem nem felmosórongyra, hanem sok méternyi anyagra van szükségem. Lehet, hogy még ma is hibbantnak tartanak...

— A színházi jelmez egyaránt függvénye a divat és a színházi konvenciórendszer változásainak. Milyen követelményeket támaszt a mai színházművészet a jelmezekkel szemben?

— A színházi világ most éppen egy olyan periódusba jutott, amikor az avantgarde-mozgalom felrúgta az eddigi konvenciókat, mindinkább igyekszik megszabadulni attól a kortól, amelyben a darab játszódik, hogy közelítsen az örökérvényűséghez vagy a mai aktualitásokhoz. Úgy is mondhatom, hogy a mai színház nem a valóság teljes illúzióját kívánja kelteni, a színházi előadás látványa leegyszerűsödik, s éppen a játékjelleg hangsúlyozásával kapcsolódik erősen a társadalmi-politikai valósághoz

Ma már egyre ritkább, hogy valamely Shakespeare-művet igazán korba ágyazottan vigyenek színre, a rendezők azzal kacérkodnak, hogy maiasítsák őket. Ennek megvannak a jelmezzel kapcsolatos konzekvenciái is. Tavaly például a belgrádi BITEF-en láttam egy Othello-előadást. Othello cipőkrémmel feketére suvikszolt tűzoltócsákóban, reneszánsz kori mellvértben és mai, közönséges utcai nadrágban jött be a színpadra, Desdemona pedig vékony vállpántú, modern strandruhát viselt. Szóval a mai jelmeztervező gyakran pongyolán korszerűtlenné öltözteti a színészeket, ritka az egykori ruhapompa, amely elvonná a nézők figyelmét a sugallt gondolattól.

— A jelmez az előadásnak, a színpadi látványnak, a rendezői koncepciónak alárendelt része. A díszlet is az. Az előadás előkészítésében tehát együtt kell működnie, gondolkodnia a rendezőnek, a díszlet- és jelmeztervezőnek. Nem jár esetenként konfliktusokkal ez az együttműködés?

— Előfordulnak konfliktusok, de én inkább vitáknak nevezném őket. Ez utóbbira szükség van az alkotó folyamatban, s amiként a rendező inspirálja a díszlet- és jelmeztervezőt (ha ez két személy), úgy a tervezők is inspirálják a rendezőt. Feltéve, ha a rendezőnek határozottan körvonalazható koncepciója, színpadi látomása van. Szerencsére ez mind gyakoribb.

— Kérem, mesélje el egy előadás jelmeztervezésének munkamozzanatait.

— A munka a darab többszöri elolvasásával kezdődik, majd a rendezői elképzelés tisztázásával folytatódik. Bevallom — ha a dráma nem a mában játszódik —, én mindig belenézek a jelmeztörténetbe, s természetesen a mai divatot is tanulmányozom. (Így lehet a korra és a mára egyaránt utalni.) Azután a rendezői instrukcióból, a hozzá nézett anyagból és saját fantáziámból valahogy megszületnek a jelmeztervek.

Következik a színes rajzok és a műhelyrajzok elkészítése. Természetesen figyelembe kell venni a szereposztást is, mert nem biztos, hogy azonos ruhát tervezek, ha valamely szerepet *Bessenyei Ferenc* vagy *Kálmán György* alakít.

Mi van még hátra? Ha a rendező elfogadja a terveket, akkor kiválasztom a ruhaanyagokat, majd — próbákkal együtt — sor kerül a műhelyi kivitelezésre. Gyakran együtt dolgozunk iparművészekkel, akik sisakokat, maszkokat, különböző díszítéseket készítenek — bőrből, fémből, spárgából és minden más anyagból.

— Melyik színdarabban, vagy filmben találkozhatunk legközelebb Schäffer Judit jelmezeivel?

— Most túlságosan is összegyűltek a munkák. Dolgozom Rényi Tamás *Élve vagy halva* című, készülő kalandfilmjének ruhatervein, s három nyári színibemutató jelmezein. Ezek sorrendben: az *Antigoné* Szegeden, *A nagy halál balladája* Pécsett, és Illyés Gyula *Homokzsák* című új drámája a gyulai várszínpadon.

Havas Ervin

13.

er

) jún 24.

A kezdetet csak egyszer [illegible]
de múltjait újrakezdi minden másnap.

Szokolay Zoltán:

MAJD

majd múzeumba is megyünk, igen,
tilosra váltó későőszi fényben
szabálytalanul vágunk át a téren,
mert nem jár arra akkor senki sem.

egy szalmabábot hintáztat szívem,
sikong a báb, én földre ejtem, s éppen
kihull a csikk kezedből észrevétlen,
s a lángot eltapossuk sebtiben.

és mégsem látjuk már a képeket,
csak egymás arcán sok kis hólyagocskát,
és pánik tör ki, ég a múzeum,

madonna-ölben hamvadó gyerek
kiált: fogják el, ők a tettesek,
a szalmabábot élve eltaposták!

KINEK AJÁNLJA?

Raffai Sarolta a Legyen krizantémot

Szinte észre se veszi az ember, már középkorúnak számít. S alig szokja meg új helyét, az új minősítést a rövidke életkor időskálaján, az öregkor küszöbére lép. Különösen az írónak kell ezt a tényt észrevennie, ha másért nem, mert hirtelenül-váratlanul csöndesebbé válik. Fölháborodása, tiltakozása sem vet már emeletnyi hullámokat, indulatai se, noha ő maga ugyanaz maradt, ugyanazt a jelenséget, cselekvést ítéli el, ugyanannak örül, olykor ugyanazért küzd is, ír is, mint korábban — csak éppen megcsöndesedett. Értőbbé vált a súlyosabban vétők iránt is, megvetés helyett pedig mindössze szánalmat érez azokkal szemben, akik minden tekintetben könnyűnek találtatnak.

Ajánlom tehát a könyvem mindenkinek, aki csakúgy, mint én, belefáradt a fiatalos, elszánt hadakozásba, bármily nemes ügyért tette is azt, ám szeretne lassan szürkévé váló indulatai egykori színeire, elevenségére, saját hitének egykori lobogására ráismerni. Ajánlom azoknak, akik a kiszolgáltatottság legkülönbözőbb formái közül egyet is tűrni kénytelenek, különösen, ha egyéni sorsuk különös „irgalmából" beláthatatlan időkön át. S azoknak, akik önmagukkal hitetlenkedve néztek már szemközt: ez is én volnék? Hát ilyen vagyok? Ilyen is tudok lenni?

Mert mennyit bírhat el az ember lelki torzulás nélkül? Hol a tűrési határ, ameddig még embernek érezhetem magam? Viszonylag tisztának? De hol az a pont, amikor már el kell fedjem az arcom?

Engem ezek a kérdések foglalkoztatnak leginkább — szüntelenül és irgalmatlanul, szüntelenül és irgalmatlanul megpróbálom és megmérem magam.

A reményt feladni a hallgatással egyenlő — s én író vagyok. Sokat láttam, sokat megéltem, boldog se, vidám se vagyok, de a reménység nem hagyott el. Ennyit tudok nyújtani — ennyim maradt. Ajánlásra pedig — talán éppen ezért — olyan igazán szükség sincsen.

Ismétlés

Újra mondom, mert
összecserélted.
Más az életösztön
és más:
az ösztönös élet!

Csámcsogva

eszi a forradalom tüzénél
megsütött pecsenyét, és
arról panaszkodik, hogy a
füst — csípi a szemét!

Gyerekkorom piaca

felnőtt fejjel, újra
bejárlak. Rátok ismerek,
hiszen velem együtt
nőttetek: ti pici —
piaci árak!

Ha más mondja

én sem hiszem el.
Egy rozoga bolt ajtaján
láttam fityegni e táblát:
„Az árusítás miatt a
tatarozás szünetel!"

7x1

Számtan

Értéket teremt a munka.
Alapművelet.
A cselekvők számával
kell szorozni.
Az eredményt:
osztani lehet!

Egy cél — két szél?

Az miként lehet, hogy
egy úton és egy irányban
haladok veled — ám amíg
nekem a szél szemembe fúj,
neked: haladást segítő,
hasznot hozó hátszeled?

Akkor mondják

amikor összevissza
intézkedik egy hivatal:
„Nem tudja a jobbkéz, hogy
mit csinál a bal!"
Én nem ítélkezem hamar,
hisz honnan is tudhatná
szegény jobb, amikor a
kelleténél — mindenütt
sokkalta több a bal!

BORBÉLY TIBOR

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

TUKÖR
1969 JAN. 7

1021

Tévedések vígjátéka

A vidáman zizegő előfüggöny, a bohókás ritmusokra ellejtett bevezető némajáték ezt sugallja: nagyérdemű közönség, ma este mindenki szabadjára engedi tréfálkozó kedvét, eljátszadozunk az élet furcsaságaival, bemutatjuk önöknek egy ősrégi recept alapján (végy két ikerpárt — két urat és azok szolgáját — s keverd úgy össze őket, hogy maguk se ismerjenek önmagukra) az *összetévesztés komédiáját*. Mert *Egri István* rendező vérbeli komédiának látja Shakespeare fiatalkori művét, olyan komédiának, melyre nem borul még rá a későbbi évek tragikus árnyéka. Felhőtlen mulatságban lesz így részünk, mert hogyan aggódhatnánk egy pillanatig is a hóhérpallos szomszédságában panaszkodó derék Aegeonért, mikor a bakó is sírva fakad elbeszélése hallatán, és Ephesus hercege a rokkantak menhelyéről szalajtott poroszlóval kísérteti a börtönbe? A reneszánsz habzó életörömével gördülő, minden lehetséges alkalommal bukfencet vető cselekmény (az összes humorlehetőséget kiaknázó stílusban), a hagyományok szellemében, de eredményesen szórakoztat. A rendezés tévedhetetlen biztonságú hatáselemzésének egyenrangú társa volt *Bakó József* kacsalábon forgó habszivacs-díszlete, *Rajz János* sziporkázó koreográfiája (a két Dromio némajátéka remek volt!), s főképpen *Schäffer Judit* beszédes jelmezei, melyek külön kis tanulmányt érdemelnének.

A jókedv-fesztivál szereplői — a végig méltóságteljes *Gáti Józseftől* eltekintve — egymást múlták felül a víg buzgalomban. A két Antipholus, az ős-komédiás ösztönű *Sztankay István*, és az idegroham pereméig „elkeseredett" *Szersén Gyula*, az ugrifüles szolgák, *Pathó István* és *Benkő Péter* mellett, Adriana szerepében *Béres Ilona* komikai vénáját is élvezhettük: klasszikus szöveget mondva modernebb volt egynémely mai alakításánál. *Csernus Mariann* látható élvezettel rajzolt karikatúrát szerepéből; *Dániel Vali* a szelíd Lucianát csípős nyelvűvé formálta a rendezői felfogás szellemében. Kifogást legfeljebb ama múltból felkísértő szellem ellen emelnénk, mely néhány epizódfigura jellemábrázolását a félnótás gügyeséggel tette egyenlővé (*Suka Sándor* beszédhibája, *Izsóf Vilmos* bohócos festése). *Szász Imre* kitűnően mondható fordítását élénken pergették a szereplők, olyan előadást teremtve, melyet — bevált közhellyel — biztos sikernek szokás nevezni.

LEHOTAY-HORVÁTH GYÖRGY

HOLLOTTUK
OLVASTUK
LÁTTUK

Balogh Zsuzsa

Suka Sándor, Szersén Gyula, Izsóf Vilmos (Fotó: Keleti Éva MTI)

DZSUNG

Elképesztő esetről számolnak be a legújabb brazíliai lapok.

Brazília egyenlítői vidékei nagyon elmaradottak. Nincsenek utak. Amióta Manaus, Amazonas állam fővárosa szabad kikötő lett, egyre sürgetőbb az úthálózat kiépítése. A BR—174-es jelzésű műút most épül és egész a venezuelai határig vezet. Sok helyre ma még csak bárkákkal lehet eljutni, a folyók zuhatagos volta miatt azonban ez is nehéz. Az említett épülő út az atroari és a waimiri indiánok földjén vezet keresztül. Ezek neve, harcias voltuk miatt cintas largas („széles övű").

Az egyenlítői dzsungel [illegible] ja növényzete az előző nap vágott csapást reggelig benövi. Hogy ezen a vidéken nyugodtan tudjanak utat építeni, és ehhez munkaerőket is szerezni, szükség van a környező törzsek jóindulatára, segítségére. Az Állami Útépítő Hivatal megbízásából indult útnak az expedíció, a 34 éves Joao Calleri páter vezetésével.

A PÁTER

A fiatal pap 1964-ben érkezett Brazíliába az Amazonas-parti indiánok szokásainak tanulmányozására. Több expedíciót vezetett [illegible] és a Rio Branco alsó folyásánál lakó ianomani törzs pacifikációjában is részt vett. Az atroari és waimiri törzsről — amely a most építendő út mellett lakik — akart értekezést írni, azért is vállalkozott önként erre az expedícióra.

AZ EXPEDÍCIÓ

A „Fundaçao Nacional do Indio", az indiánokkal foglalkozó nemzeti alapítvány intéz Brazíliában minden indiánokkal kapcsolatos ügyet. Ezt az expedíciót is az Alapítvány és az útépítési hivatal indította útnak. A kis csoport a páterrel együtt tíz tagból állt. Felszerelésük az expedícióhoz szükséges holmikon kívül baltákból, halölő késekből, reszelőkből, szigonyokból, valamint szépészeti eszközökből: fésű, tükör, üveggyöngy stb. állott. A két nő is azért lett tagja a csoportnak, hogy békés szándékukat messziről jelezze. Az expedíciónak kevés fegyvere volt, mindössze három pisztoly, öt vadászfegyver.

AZ ÚT

Helikopterrel indultak el Manausból 1968. október 14-én. Az útépítő hivatal legtávolabbi telepe Santo Antonio ezen a vidéken, körülbelül 250 km-re van, eddig jöttek. Pár napig vesztegeltek, mert a páter még visszament Manausba. Motoros bárkán indultak el. A folyón való tovább-

Az expedíció résztvevői, indulás előtt

Marina és Mercedes, az expedíció nőtagjai

DOKUMENTUMFILM

Nincs ésszerű oka?

A színkép tág, a Spektrum eddig elkényeztetett bennünket: túlnyomórészt az igaz és elfogadható színeket tárta elénk. Most megkaptuk az ellenkezőjét is. Egy dán ismeretterjesztő film (Afrika – Alvó kontinens?) afféle ismeretet terjeszt Afrikáról, aminőt önelégült magyar politikusok a cigányokról. Lusták, az a bajuk – a cigányoknak mifelénk, a feketéknek Afrikában. (Segélyekből óhajtanak élni.) Egymással marakodnak. (Tucatnyi szervezetük vitatkozik, ahelyett, hogy a kormánypártot támogatót ismernék el egyből és egyként – polgárháborúkban irtogatják egymást.) Nem becsülik meg a fehér emberek segélyeit, adományait. (Fölszedik a parkettát – nem képesek karbantartani utakat, telefonokat, Zimbabve-erőművet.)

Hát nem valami elfogadható magyarázat több száz éves történelmi gyökerű társadalmi bajokra. Mondja is a film: „Nincs ésszerű oka, hogy miért ennyire lassan fejlődik ez a kontinens."

De recept, az van. Az Amerikában tanult fiatal üzletemberekben rejlik ugyanis Afrika jövője. „Akik megunták, hogy a vezetők minden rosszért még mindig a gazdag fehéreket, a Világbankot és az egykori gyarmatosítókat okolják." Hát igen, még mindig.

Két fő rákfenéje van hát Afrikának, amihez, ugye, az említett hófehér bűnbakoknak az égvilágon semmi közük: a korrupt politikusok meg a lusta köznép, s hogy mindkettő kész fegyverrel is védeni a jelenlegi állapotát. És mi a korrupció oka? És honnan kapják a fegyvereket? E két kérdés nem hangzik el a filmben.

„Afrika fiatal reménységei" pedig ekképpen gondolkoznak: „A legfőbb különbség közöttünk és az európaiak között az, hogy Európában a vezetőket általában a rátermettségük alapján választják. Ott a politikusok többségének határozott célja a társadalom jólétének a fejlesztése. Nálunk azonban csak a meggazdagodás vágya vezérli őket. Aki Afrikában vagyont akar szerezni, az politikai pályát választ. Aki politikai hatalmat szerez, az úgy gondolja, hogy joga van mindenre, bármit csinálhat."

Érzékeli a kedves olvasó, mi a különbség az afrikai „fiatal demokrata menedzser" és ez európai között? Vagy nem?

Cs. K.

GYEREKKÖNYV

Ökomacskák

Évek óta őrzök egy újsághírt azokról az északi-tengeri sirályokról, amelyek azért pusztultak el, mert élelemért buktak a víz alá, de az olajfoltos tenger úgy tönkretette a tollaikat, hogy ezrével hullottak vissza a tengerbe, és sirálytetemek borították a vizet több száz kilométeren át. A chilei származású, Spanyolországban élő Luis Sepúlveda, a nagyra becsült környezetvédő bizonyára nemcsak olvasta a hírt, hanem először a legnagyobb kárt okozzák. Nem elég, hogy szeméttelepet csinálnak a tengerből, több tartályra való rovarirtót, gumiabroncsot, többtonnányi műanyag flakont dobálnak a vízbe, alkalomadtán minden olyan állatot megalázó helyzetbe hoznak, amely okosnak és fogékonynak mutatkozik valami újra.

A környezetvédő és sirálymentő mesekandúrok azért érdemelnek leginkább figyelmet, mert nemcsak elmélet

A kosztümök láttán kitört a taps

Születésnapi beszélgetés Schäffer Judittal

A katonák sisakot viseltek, ám azon tollforgó helyett partviskefe díszelgett. Ennek legalább negyedszázada. Nem tudom már, melyik előadásban láttam, csak azt, hogy ekkor böngésztem ki először a színlapról Schäffer Judit nevét, aki most ünnepli hetvenedik születésnapját.

FOTÓ: DOMANICZKY TIVADAR

– Legtöbben a Nemzeti Színház jelmeztervezőjeként ismertük meg, ahová két évtizeden keresztül tartozott, s ahová vissza is tért három esztendeje. Valóban az itt töltött időt tartja a legfontosabb, legtermékenyebb korszakának?

– Igaztalan volna, ha elfelejteném azt a tíz évet, amelyet a József Attila Színházban töltöttem. Szinte pályakezdőként kerültem oda, mindössze egyévadnyit voltam előtte a Vígszínháznak, vagyis akkori nevén a Magyar Néphadsereg Színházának az ösztöndíjasa. A József Attila akkor kitűnő színház volt, mert 1956 után jobbnál jobb színészek voltak ott száműzetésben Gobbi Hildától Darvas Iványig. Fölöttébb jól éreztem magam a társaságukban, de izgalmasak voltak a feladatok is, amelyekből nekem – egyetlen szerződött jelmeztervezőként – jutott bőven. Milyen élvezetes volt például, amikor Sinkovits Imrével együtt találtuk ki a ruháit annak a tizenkilenc szerepének, amelyeket a Három testőrben alakított szenzációsan. Mert akkor még illett a kosztümöket a színészekkel is megbeszélni.

– Hozott-e változást tervezői stílusában, hogy egy inkább szórakoztató teátrumból átszerződött „az ország első színházába", amelynek mégiscsak fennköltebb volt a repertoárja?

– Nem szokásom meditálni azon, mi hozott a pályámon fordulatot. Mint ahogy fogalmam sincs, hány előadáshoz terveztem kosztümöket, nem számoltam soha azt sem, mennyi készült egyik-másik színjátékhoz. Egyébként abban hiszek, hogy inkább az egyes művek révén tanulja meg a szakmát az ember, ahogyan azoknak a stílusához alkalmazkodik. Máshogy ültem hozzá, ha a Váljunk el című habkönnyű játékhoz kellett felöltöztetni a színészeket, mint amikor a Becket, avagy az Isten becsülete című Anouilh-drámához, amelyyel különben annak idején nagy sikert arattam. A jelmezeken ugyanis kötelékek voltak, amelyekben utalást véltek felfedezni a szereplők között húzódó kapcsolatokra. Ez még a József Attila Színházban volt, de mondhatok egy példát a Nemzeti Színházból is. A Kényeskedőket rendezte Major Tamás, nekem pedig eszembe jutott, hogyan öltözködtek a táncdalénekesek. Tehát trapéznadrágokat és fodros, zsabós ingeket terveztem a Molière-szereplőknek, s a kosztümök láttán azonmód kitört a taps.

– Azok a ruhák, amelyeket most felidézett, már nyilvánvalóan más irányba mutattak, mint a hagyományos jelmezek.

– A legnagyobb változást kétségkívül az hozta, amikor a színházművészet nem igényelte többé a korhűséget, s a rendezők kezdték a műveket áthangolni a jelenre. Ezt az igényt én örömmel fogadtam, mint minden olyasmit, ami az ember fantáziáját izgatja. S ez a

Fogalmam sincs, hány előadáshoz terveztem kosztümöket, nem számoltam azt sem, mennyi készült egyik-másik színjátékhoz.

korszak mindmáig tart, amelyet rövidebb életű színházi divatok tagolnak. Persze egy tervező mindennapi életét más tényezők is befolyásolják. Például az, milyen háttérrel, műhelyekkel rendelkezik az adott színház. A Nemzetiben töltött idő azért is volt jó, mert nagyszerű gárdát találtam ott. A varrodában dolgozott egy idős hölgy, aki a színházak államosításakor többekkel együtt átkerült a jelmezkölcsönzőhöz, de onnan visszatért. Bármit kívántál, mindent tudott teljesíteni. De amikor Petrovics Emil átcsábított az Operaházba, ott a legrégebbiek éppen akkor mentek el, bár még akadtak szabászok, akik náluk tanultak. De már elmúlt az az idő, amikor Márk Tivadarnak úgy csináltak a Don Carloshoz kosztümöket, hogy az akkori szűkös anyagválaszték miatt minden egyes mintát külön kellett applikálniuk a matériára. És mégis elkészültek időre. Velem megtörtént, hogy volt olyan első öltözés, amikor mindössze két darab ruha volt kész. És volt olyan premier, amikor percenként szaladgáltam le a kapuba, hogy megjöttek-e végre a fejdíszek.

– Amennyit keresnek a színházi mesterségek képviselői, nem csoda, hogy nincs igazi utánpótlás.

– Észbontóan keveset kapnak, minimálbérnyi összeget sem visznek haza. Persze hogy nem tartanak ki. A legjobbak pedig magánvállalkozásokba fognak. Manapság a tervezőknek is fogukhoz kell verniük a garast. Mindig kellett számolni, mi mennyiből jön ki, de nem volt kínszenvedés, hogy meg tudd csinálni, amit akarsz. Most nincs olyan, hogy ezt vagy azt még annyira szeretném. A költségvetési keretet nem szabad túllépni egy fillérrel sem. Ami pedig a színészeket illeti, mindenki rohan pénzt keresni, mint az őrült. Csak bejelentik, kinek mikor van más dolga. S már nincs igazgató, aki egy próba kedvéért visszatartaná őket. Nem is lehet. Egy szó, mint száz: az idők során változott sok minden. Amiről megvan a véleményem. De ez mégsem arra sarkall, hogy messziről elkerüljem a színházat. Már választhatnám a megérdemelt pihenést, de dolgozom, csak valamivel kevesebbet. Örömöm telik benne.

Bogácsi Erzsébet

McWorld és McDzsihád

A globális felmelegedés elleni lépésekről rendezett múlt év végi hágai világkonferencia teljes kudarccal végződött. Ez csak azokat lepte meg, akik nem ismerték a klímakonferenciák eddigi történetét. Ezek az első, 1992-es riói csúcs óta permanens kudarcszériának tekinthetők. Az emberiség a XX. század derekán képessé vált önmaga totális megsemmisítésére. A termonukleáris globocídiumtól való rettegés sokáig elfedte előlünk a végpusztulás egyéb lehetőségeit. A hidegháborús időszak szuperhatalmi konfrontációjához viszonyítva minden egyéb probléma másodrendű volt. A fegyverkezési verseny csökkenése, a zöldmozgalmak izmosodása és az olajárrobbanás együttesen előtérbe tolta a felmelegedés kérdését.

A kétpólusú világrendben nemhogy a baj megelőzése, de diagnosztizálása végett sem szerveződött nemzetközi összefogás. Az ENSZ már 1972-ben tárgyalt a Föld ökológiai egyensúlyának megbomlását jelző környezeti változásokról. A világszervezet figyelemfelkeltő deklarációi azonban nem jártak gyakorlati eredménnyel. A Carter-kormány 1978-ban betiltotta ugyan az ózonréteget roncsoló klórozott flour-szénhidrogének használatát, a Reagan-adminisztráció azonban elszabotálta a további intézkedéseket. Nyugat-Európában még ennyi sem történt. A kormányzatok önmérsékletre intették a vegyipart, teljesen eredménytelenül. A megígért 30 százalékos csökkentésből 7-8 százalékos növekedés lett. Az erdőket letaroló, folyók irányát megváltoztató, az Aral-tavat kiszárító, természeti katasztrófák sorát okozó, egészségügyi határértéket nem ismerő szovjet rablógazdálkodásról jobb nem is beszélni. A modern technológia importját akadályozó COCOM-lista miatt elavult KGST-géppark szintén ökológiai veszélyforrás. A harmadik világ gyermekcipőben járó motorizációja és preindusztriális településszerkezete folytán kevés szén-dioxidot engedett a levegőbe, de az összefüggő zöldövezet ritkításával hozzájárult sártelenkén állapotának romlásához. Igaz, erre a világgazdasági munkamegosztásban elfoglalt szerepe kény-szerítette rá. A felelősség tehát közös.

A szovjet birodalom összeomlása, a polgári demokrácia világméretű győzelme után látszólag minden tényező

McDzsihád, a vallási-nemzeti fundamentalizmus halálos ellenségek ugyan, de a riói konferenciát közös erővel futtatták zátonyra. Groteszk dialógusuk süketek párbeszéde. A keresztény/iszlám teoretikusok szellemi környezetszennyezéssel és a mértéktelen fogyasztás propagálásával vádolják a globalizációt. Szerintük a vallási puritanizmus megtagadása borította fel ember és környezet harmóniáját. A felvilágosult, szekularizált Nyugat pedig elborzadva nézi a materiális szükségletek alsóbbrendűségét és a vallási dogmák abszolút primátusát hirdető iszlám teokratizmust. A komplex problémakezelés lehetősége meghiúsult. A klímaváltozás és a túlnépesedés különálló világkonferenciák témája lett. És egyik rendezvénysorozat sem járt sikerrel.

Az Egyiptomban megrendezett 1994-es népesedési világkonferencia az iszlám és keresztény egyházak támadásainak célpontja lett. A születésszabályozás minden formáját elutasító – a harmadik világban nagy befolyással rendelkező – Vatikán–Mekka tengely megtorpedózta a záróokmány erre vonatkozó részét. A két-három évente ismétlődő klímakonferenciák sem hoztak gyakorlati eredményt. A Kiotóban még létező kompromisszumkészséget és toleranciát Hágában elsöpörték a partikuláris érdekérvényesítés

– A dinós változat jobban tetszett. Ez az emberes túl brutális volt, és a dizájnja is pocsék. MARABU RAJZA

térő, kevésbé szigorú mércét alkalmaz. Az indiai Bhopal lakói saját bőrükön tapasztalták egy vegyipari konszern profitéhségét és cinizmusát. Madhja Prades tartomány székhelyén a Union Carbide Corporation nevű amerikai óriásvállalat permetezőszereket előállító üzemet létesített. Metil-izocianátból, egy régebben harcigázok alapanyagául szolgáló folyékony vegyületből gyártottak agrokemikáliákat. A mérgező anyagot tartalmazó föld alatti silóba víz került. Az így légneművé változó méreg a túlnyomástól kinyíló szelepeken át Bhopal fölé került. A Union Carbide Connecticut állambeli központjában a tartályok szelepeit komputerizált védelmi rendszer ellenőrizte. Indiában nem létezett ilyen. Az indiai környezetvédelmi előírásokat is megsértették, mert csak a lakott területtől 25 kilométerre működhetett volna vegyi üzem. Az Esmeralda Ltd. sem használhatott volna olyan elavult technológiát Ausztráliában, mint a leányvállalata a romániai Nagybányán. A Nyugat tehát tőke mellett környezetszennyezést is exportál a perifériára. Sőt a közvetlen szomszédságba is. Svédország állóvizeinek élővilága Nagy-Britannia ipara miatt pusztul. Angliában toronyház magasságú kéményeket építettek, hogy a füst a légáramlattal együtt az északi országokba szálljon.

vidálandó ellenségnek, hanem meggyőzendő tárgyalópartnernek tekintik. Az emberi szabadságjogok tiszteletén alapuló nyugati civilizáció lényege ugyanis a tulajdonosi-fogyasztói öntudat. Az európai kultúrkör piacgazdaságait a szerzésvágy, az anyagi javak felhalmozása motiválja. A korábbi „béketábor" országaiban pedig a fogyasztói társadalom bírálata nem egyéb tragikomikus szélmalomharcnál. A szocialista hiánygazdaságból épp csak kilábalt, alacsony bére miatt nélkülöző polgárt arról győzködni, hogy a mértéktelen fogyasztás romlásba visz, nevetséges dolog. Az életminőséget preferáló fogyasztói szemlélet összeegyeztethető lehetne a környezetvédelemmel. Hisz az életminőségnek a tiszta környezet is része. Nem a fogyasztás bűn, hanem annak pazarló és a környezetet nagymértékben szennyező változata. Tény: ha minden kínai rendelkezne hűtőszekrénnyel és gépkocsival, az éghajlatváltozás hihetetlenül felgyorsulna. Valóban tűrhetetlen, hogy Észak fényűzését a Dél nyomora kompenzálja. Vannak biztató egyedi jelek. A riói csúcs költségeinek jelentős részét multinacionális cégek állták, a Volkswagen, a Coca-Cola és a Swatch óragyár. Összehangolt és világméretű kormányzati döntések azonban nem születtek. Föl sem vetődött az Európai Unió vagy az USA részéről a korlátozások megsértőinek szankcionálása. Nincs bűntény, ha nincs rá törvény.

A komplex problémakezelés ellehetetlenülése hosszú távon nagy bajhoz fog vezetni. A túlnépesedés és a klímaváltozás összefügg egymással. A saját dogmáikat rigorózusan betartató egyházak választatták őket mesterségesen ketté. Könnyű felismerni a törvényszerűséget. Több ember nagyobb energiaszükségletet feltételez. Ráadásul a legnagyobb népszaporulatot produkáló országokban használják a legelavultabb technológiát. A gyorsan szaporodó népesség ellátása kétféleképpen lehetséges. A termőföldet növelő és a levegő minőségét rontó erdőirtással, vagy pedig a szintetikus trágya, a permetezőszerek és a munkagépek fokozott alkalmazásával, ami a káros vegyi anyagok kibocsátásának mértékét növeli. A terméshozam növeléséhez az egyházak által hipokrita módon elítélt génmanipuláció is szükséges. Az eddig is túlzsúfolt városok te[illegible] zöldterületeté-

Az ezredik generáció

Az emberiség jelenlegi és következő generációja alapvetően új helyzettel néz szembe. Olyannal, amilyennel az eddigi nemzedékek nem találkozhattak. A mai ember, a Homo sapiens története körülbelül a cro-magnoni korig nyúlik vissza, azaz mintegy 25-30 ezer évre. Ha egy generációt körülbelül 25-30 évnek tekintünk, jó közelítéssel azt mondhatjuk, ma az ezredik generáció körül járunk. Állításom, hogy olyan feltételek közé kerültünk, amilyenekre a megelőző nemzedékek tapasztalatai nem készíthettek fel bennünket, amilyenekre genetikailag nem vagyunk „ráhangolva".

Tekintsünk egy sejtet egy tápoldatban. A sejt osztódása mintegy húsz percet vesz igénybe. Negyven perc múltán négy, egy óra elteltével nyolc sejt lesz a lombikban. A laboratóriumi tapasztalat az, hogy körülbelül két hét alatt telik meg egy lombik, ez éppen ezerszer húsz percet jelent. Azaz a duplázódó sejtek mintegy ezer nemzedék után töltik ki a számukra adott teret.

A folyamatot dinamikailag két teljesen aszimmetrikus, élesen elütő szakasz jellemzi. Az elsőben a táp és a tér végig több, mint a sejt. Minthogy duplázódásról van szó, ez egészen a legutolsó osztódásig tart. Egy ezerlépéses folyamat során a 997.-ben a sejtek a lombiknak csupán tizenkét és fél százalékát töltik ki, nyolcvanhét és fél százalékban még táppal van teli a tér. A 998.-ban a sejtek a hely egynegyedét foglalják el, a lombik háromnegyed részben még mindig szabad. A 999-edik lépés eredményeképpen lesz a lombikban éppen fele-fele arányban sejt és táp. És az ezredik lépés a végzetes, amikor a sejtek teljes egészében kitöltik a teret, eltűnik a táp és a szabad tér, és az egész tenyészet egy csapásra elpusztul. Az első szakasz tehát az összfolyamat 99,9 százalékáig tart, míg a második (amikor több a sejt, mint a hely) csupán 0,1 százaléknyi ideig.

Az emberiséggel is hasonló a helyzet. Az első 997 generáció azt érezhette, hogy rendelkezésre álló tere végtelen, kitölthetetlen, a természet hatalmas és elfogyaszthatatlan, a források kimeríthetetlenek. A 998-adik generációban [illegible] bukkant föl a

hogy a MIEP-esek megvernek. A válasz az volt, hogy a 20 százalékos nyugdíjemelés a kommunisták hazugsága, és hogy gyermekem ne vegyen fel piros szegfűs pólót.

keres. De Csurka István esztergomi látogatásáról csupán kis hírt mertem leadni...

Muzslai Ágnes
Esztergom

Nem Horn volt

Kasza László *Elvarratlan szálak* (szeptember 28.) címmel megjelent írásában azt állította: Vasil Bilak szerint – a '68-as csehszlovákiai bevonulás előkészítése során – a közte és tárgyalópartnere, Pjotr Seleszt között létrejött balatonaligai találkozót a KB egyik osztályának akkori vezetője, Horn Gyula szervezte, aki tolmácsolt is a találkozón. Igaz lehet ez? – kérdezte, majd felvetette, hogy jó lenne elvarrni ezt a szálat is.

Egyetértek. Varrjuk el. Ezért szeretném a tudomására hozni, hogy Horn Gyula annak idején a KB külügyi osztályának egyik alosztályvezetője volt és messze nem volt olyan helyzetben (funkcióban), amelyből ez következhetett volna, főleg ilyen horderejű ügyekben. Az osztály vezetőjének tisztét 1968-ban a később tragikus véget ért Erdélyi Károly töltötte be, akiről – ismerve a Kádár Jánoshoz fűződő viszonyát – valóban elképzelhető, hogy szerepet játszott a találkozó létrejöttében és lebonyolításában.

Úgy vélem, hogy ezeket az adatokat és tényeket előzetesen Kasza László is megismerhette volna (igaz, akkor nem születhetett volna meg a cikk!), utólag viszont mindenképpen megérdemli a korrekciót.

Dr. Ujlaki Péter
Budapest

LEVÉLTURMIX LEVÉLTURMIX LEVÉLTURMIX

kellene lenniük, lendület éppúgy , mint az idősebnsága, kivárása. negosztani a tárembeállítani a más korosztály-

✉

István (Budaem láttam olyan zinte filmet, mint zai egészségügy óló Zárójelentés ntumfilm volt. nányan láthatták, sek által fogható tornán vetítették. len dologgal van az életünkről, az ról szinte alig n egy film, erről a közt szolgálja, i tud róla?

✉

(Debrecen): Ola kormány úgy triával közösen 2004-es labdarúlezését, ami mai rint is húszmilliárdjába kerül a költségvetésnek, azaz az adófizető állampolgároknak. Húszmilliárd forint sok pénz. Sok mindent meg lehetne csinálni belőle, ami inkább a köz javát szolgálná.

✉

Kiss Mária (Kaposvár): Mint arról korábban a média – a Népszabadság is – beszámolt, a súlyos égési sérüléseket szenvedett hatéves Tövis Alexandrán legutóbb szeptember 7-én (a baleset óta tizenkettedik alkalommal) hajtottak végre bőrátültetést. Következő műtétjét decemberre tűzték ki az orvosok. Ekkorra kell kifizetnie a családnak azt az életmentő műszert, amelynek vételárából 260 ezer forint hiányzik. A kislány a napokban váratlanul ismét kórházba került.

✉

Rácz Lászlóné (Záhony): Szeptember 22-én tárgyalta az Országgyűlés a hadiárvákra vonatkozó törvény módosítását. Most csak azokat vették figyelembe, akiktől 1949-ben politikai okból megvonták az árvaellátást. Ez helyénvaló, de ugyanakkor mi van azokkal a hadiárvákkal, akiknek annak idején meghalt az édesapjuk? Őket miért nem illeti meg a kárpótlás?

✉

Krasznai Zoltán (Gyula): Vitányi Iván rendkívül helyesen a politikai illem alapjaira hívta fel a miniszterelnök úr figyelmét (*Lecke a polgári viselkedésről*, október 2.). Sajnos kevesen vannak, akik ezt teszik. Félnek egy modortalan kormány modortalan megtorlásától. Nem csoda, amikor a földművelésért, a földművesekért felelős miniszter „beígéri", hogy adott esetben elbánik velük. Persze ez már nem is az elvetendő udvariatlanságok közé sorolható. Sokkal inkább elítélendő magatartásnak nevezhetjük.

Az olvasói leveleket a szerzők hozzájárulása nélkül, mondanivalójuk tiszteletben tartásával, rövidítve jelentetjük meg. Névtelen, címhiányos leveleket nem közlünk. Az itt megjelent vélemények nem okvetlenül azonosak a szerkesztőségével.

Üzenetrögzítőnk telefonszáma: 250-1680/346-os mellék.

Tiszteletlen tárlat

Schäffer Judit jelmezei a Vár Galériában

Egy teremben csupán halott holmiknak tűnnek SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

Az ilyen kiállítások a legritkábban tükrözik a valót. Jelmezekről lévén szó, amelyeknek élete a színpadon teljesedik ki. Egy teremben csupán halott holmiknak tűnnek, mintha eltávozott szeretteink emléktárgyait nézegetnénk. Még inkább így van ez, ha nem magukat a kosztümöket mutatják be, hanem többnyire azokat a terveket, amelyek nyomán egykor megszülettek.

Mégis örülnünk kell minden egyes kiállításnak, hiszen a magyar színház korántsem jeleskedik értékeinek megőrzésében, archiválásában. Magának a tervezőnek kell valamiképp gondoskodnia arról, hogy munkássága ne múljon el nyomtalanul. S mit tehet mást, mint megőrzi terveit. Hátha egyszer megtisztelik azzal a lehetősséggel, hogy a közönség elé tárja személyes gyűjteményét. Ahogy ez Schäffer Judittal is történhetett, akinek a kiállítása a Várszínház galériájában látható. Bár ami a tiszteletet illeti...

Negyven-egynéhány esztendőre tekinthet vissza e tervező munkássága. Kivált a Nemzeti Színház, az Operaház s újabban a Budapesti Kamara nézői ismerhetik a kosztümjeit. Aki betoppan a várbeli terembe, még e szűkös adatokat sem fogja megtudni a pályájáról. Nincsenek eligazító szavak a falakon sorakozó rajzokhoz. Csupán a színművek vagy az operák címe szerepel a cédulákon. A gyakorló színházjáró ugyan emlékszik jó néhányra, tudja, hogy például a Hölderlin terveit évtizedek választják el a II. Edward kosztümjeitől. Csakhogy az ilyen kiállítások mégsem a bennfenteseknek, hanem a nagyközönségnek születnek. A látogatót a körülmények sem igen marasztalják. Amikor ott jártam, a pénztárosnő és az ilyen-olyan kiadványok, műsorajánlatok mellett üldögélő hölgy egész termet betöltő trécselését élvezhettem (aki mellesleg egy látogatóval is társalogva, háromszor is díszlettervezőnek titulálta Schäffer Juditot).

Holott szerettem volna színházi emlékeimet felidézni, amelyek szerint Schäffer Judit fölöttébb míves jelmezekkel örvendeztetett meg. Bármilyen matériából álmodta meg azokat – bársonyból, csipkéből, selyemből, szövetből, bőrből, s ha fejdíszről volt szó, akár fémből is – minden darab kézműves gondosságról tanúskodott. És fantáziáról, alkotószellemről, nem egyszer humorról is. Így van ez évtizedek óta. Egyvalami mégis meglepett. A zömmel pergamensárga felületre, erős kontúrvonalakkal rajzolt, mégis színfoltjaiban élő terveit látva szembeszökő ízlésének hajlíthatatlansága. Szinte nincsenek kanyarok, nincsenek kitérők. Évadok telnek-múlnak, s változatosságában is ugyanaz a forma- és színvilág. Tessék meggyőződni róla! De ne a kiállítóteremben. Inkább a színházban.

Bogácsi Erzsébet

képes volt egy ilyen elő, erző, elszánt és agyafúrt fickót teremteni. Magam is írtam krimiket, de nem érzem sikeresnek próbálkozásaimat. Ám a büntetőjog az egyetemen csak egy diszciplína volt számomra, amellyel meg kellett ismerkedni. A származásom a mezőgazdasági jog felé terelt, hiszen Békésen születtem, az apám paraszt volt. És jó úton jártam afelé, hogy a diplomámmal mezőgazdasági előadó legyek Szobon. Az is szép dolog valakitől, aki eredetileg nem is akart továbbtanulni.

– Miért nem?

– Az apám a saját földjén gazdálkodott. Nem volt nagy darab arant. A büntetőjoghoz pedig a már említett egyetemi cimborám csábított, a végzés után mindketten az Országos Kriminalisztikai Intézetnél helyezkedtünk el, ahol nyolc évig dolgoztam.

– Ez afféle bűnüldözési játék volt az ön számára? Különféle nyomok, hajszálak, elsütött fegyverek tanulmányozása?

– Téved, ha lekicsinyli ezt, komoly kutató- és elemzőmunka folyt ott. Ebből is és az ügyészségen meg a rendőrségen töltött rövid gyakorlati periódusból is igen sokat profitáltam később. Az ügyészségen tanítottak meg az aktákkal bánni és arra, hogyan lássam meg egy ügyben a ami hasznosítható. Ezt tettük ma is, amikor annak a büntetőeljárási törvénynek a tervezetét készítettük, amit nemrég fogadott el az Országgyűlés. A pesti egyetem jogi karáról engem kértek fel, hogy vegyek részt a reform kidolgozásában, de a munkacsoportba a jog minden területéről érkeztek szakemberek.

– A bűnözés témája mindig kényes pontja egy kormány eredményességének. Nem próbálták befolyásolni a munkájukat a politikusok?

– Ez volt az első olyan törvényalkotási folyamat az én életemben, ahol semmiféle politikai nyomást nem érzékeltem. vált az egyén, az egyéni tulajdon, az állampolgári és az emberi jogok védelme.

– Vajon ez a törvény tényleg korszerű, nem csak „követő"? Hiszen napjainkban megint meglepően új tendenciák érzékelhetők a magyarországi bűnözésben.

– Kétségtelen, hogy a törvényalkotás mindig lépéshátrányban van a bűnözéssel szemben, mert mire az új törvény hatályba lép, már megint új jelenségek bukkannak elő. De azért azt hiszem, bizonyos dolgokra fel lehet készülni. Bár ezt nekünk az anyagi szűkösség miatt nem az apparátus növelésével, hanem az eljárátek alatt „csak" szabálysértés.

– Állampolgárként az a tapasztalat, hogy afféle „sunnyogó" büntetőjoggal van dolgunk, valahol az igazság mentén tévelygünk, a dolgokat lehet így is meg úgyis magyarázni. Talán ezért van az, hogy az igazi nagybűnösök ügyes szlalomozással majdnem mindig megússzák a büntetést.

– Ha a büntetőjog garantálja, hogy mondjuk legalább hatvan százalékban elfogják és megbüntetik a bűnösöket, akkor ez hosszú távon nyilván visszariasztja a bűnelkövetőket, és ilyenformán a társadalom némiképp „összekaphatja" magát.

Nem illendő előre nyilatkoznom, de biztosan előfordul majd, hogy magam is bizonyos értékválasztásra kényszerülök, és ezért esetleg ellent fogok mondani másoknak a szavazásnál, hogy a saját elképzeléseimet érvényesítsem.

– Az egykori parasztcsalád gyermekéből az Alkotmánybíróság „rettenetes gyermeke" válik?

– Szó sincs róla. Önmérsékletre, önkorlátozásra törekszem. Ötvenkilenc éves korára az ember szert tett, ha nem is bölcsességre, de némi tapasztalatra. És eljutott valameddig, már van rálátása a világra.

Székely Anna

És a színész belebújik a „rongyba"

A Nemzeti Színház egyik munkatársa jegyezte meg a napokban, jól érzékelhető szeretettel: *„Ugye milyen szépek a Rómeó és Júlia Schäffer tervezte ruhái?*

Szépek. Igen. Ha van szó, ami Schäffer Judit jelmeztervező ruháira illik, az kétségtelenül ez. Szépek, ahogy megteremtik a színház ünnepi pillanatait, de velük együtt annak igazságát, hitelét. Szépek, s gyorsan hozzá kell tenni: kifejezőek, korhűek s jól viselhetők. A szépség ebben a vonatkozásban a tervező esetében akkor is érvényes, ha a játék a csúnyát, az otrombát hivatott ábrázolni. De ez már a színház különös, mélyről fakadó ellentmondása: meglátni és megteremteni a rosszban is a jót.

Van annak már lassan másfél évtizede is, hogy a Várszínházban rendezett kiállítás megnyitóján *Vámos László* arról beszélt, Schäffer Judit nemcsak tervez, nemcsak nagyvonalúan fest, nemcsak pontosan rajzol, de el is tudja mondani, el is tudja játszani terveit – szuggesztíven, a rajzokat kiegészítő természetes humorral.

Hogyisne, teheti hozzá bárki, aki közelebbről ismeri a jelmeztervezőt. Hisz nem akart ő mindig a ruhák, a viseletek, a kelmék varázslója lenni. A művészi pálya másik területe vonzotta, a színészet. Ahogy emlegeti: *„Az iskolában minden ünnepségen én szavaltam, ráadásul remekül utánoztam..."* Azután mégis úgy gondolta, tehetségéből inkább csak az utánzásra futja, az pedig a színészethez kevés. A grafikával is kacérkodott, s akkor mintegy végszóra megtudta, az Iparművészeti Főiskolán díszlet- és jelmeztervezői tanszak alakul. Így kezdődött.

S hogy hogyan folytatódott? Hogy telt eddig ez a több mint négy évtizedes színházi pályafutás? *Nagyajtai Teréz* tanítványa volt a főiskolán, utóbb a Magyar Néphadsereg Színháza ösztöndíjasa lett, a pályát a József Attila Színházban kezdte, majd a Nemzeti következett, az Operaház és a Budapesti Kamaraszínház. Közben újra és újra a Nemzeti. Kevés olyan teljes és töretlen művészpályát ismerünk, mint Schäffer Juditét. Kevés olyan művészt, aki olyan pontosan, határozottan és céltudatosan vitte véghez, amit a színházról gondolt és vallott. Szokták mondani, akik csak fölületesen ismerik ezt a hivatást, a jelmeztervezés „csak" alkalmazott művészet, kiegészítője a színielőadásnak, alárendelt szerepet játszik.

A jelmez ne játssza le a színészt Cseke Csilla felvétele

Úgy gondolom, és Schäffer Judit egész pályája azt mutatja, azt hitelesíti: a jelmez nem szabad hogy „lejátssza" a színészt, a rendezőt, de elképzelhetetlen, hogy ne „játssza" el a darabot, hogy ne legyen tökéletes része mindannak, ami a színen végbemegy, ami a színész, a megformált figura külső és belső világában történik. Képtelenség, hogy ne mondjon el mindent a maga eszközeivel arról, ami a drámában zajlik. Ha ugyanis nem így történik, nincs igazán létjogosultsága, fölösleges foglalkozni vele. Volt pedig idő – történelmi léptékkel mérve nem is olyan régen –, amikor nem egy nagy rendező így gondolkodott. Különös, hogy sok közös produkciója volt *Major Tamással*, aki pedig nem igazán szerette, ha a kosztüm sokatmondó. S mégis a két erős, ám ellentétes egyéniség meg tudta érteni egymást. Talán mert megvolt az a képességük, hogy tisztelni tudták a másikban a művészt. De Schäffer látásmódjában komoly helyet kap a groteszk, annak minden különösségével, fintorával, belső tartalmával. Ezért is dolgozik szívesen *Ruszt Józseffel*, aki nemcsak groteszkben, de színvilágban is gondolkodik. Vagy *Iglódi Istvánnal*, s itt idézzük csak föl egy pillanatra a Tragédia álomszerű, szürke színárnyalatait.

Schäffer Judit az a fajta tervező, aki nemcsak rápillant a darabra, fölskicceli a viseleteket, s máris túllép rajtuk. Ő „belebújik" a darabba, magára veszi, mint a színészek majdan a ruhákat. A munka az olvasással kezdődik. Vallja, hogy a ruhák alkotójának nemcsak a viselettörténetben kell jártasnak lennie, de a színjáték elméletében és történetében is, hogy a maga szakmájának szemszögéből olvashassa a darabot, hogy belelássa a megjelenés lehetséges formáit. Schäffer Judit így jegyzeteket készít, melyik szereplő mit mond, mert hite szerint ha az írónak nincs külön instrukciója a ruhákra, az alakok beszédéből biztosan kiderül valami a viseletek stílusáról, formájáról, színéről. S ha ez nincs is szavakba öntve, legalább a beszéd tartalma és stílusa hat a tervezői látásmódra, így indítja el a tervező fantáziáját. Ragaszkodik hozzá, hogy jól ismerje a rendező elképzelését, s miközben hallgatja azt, máris készülnek az első rajzok...

„A jelmezt az is meghatározza, milyen a színészek játéka" – mondta egy régebbi beszélgetésben. De ehhez szinte azonnal hozzátenném, a színészek játékát az is meghatározza, hogy milyen a jelmez. Hogyan érzi magát a ruhában, hogyan tud mozogni, létezni benne. A színész sokszor nem a rendezőnek – miként ezt divat mondogatni – kiszolgáltatott, hanem a jelmeztervezőnek. Az öltöztetés művésze sokat tehet a színészért, de ártha is neki. Hány előnytelen, taszító megjelenést láthattunk már színpadon, hányszor néztük rémülten, miért kell olyan ruhát adni a színészre, hogy az alig tudjon lépni, hogy nehezen mozogjon. Nos, ezeket a ruhákat sohasem Schäffer Judit tervezte. Ő szereti a színészt, tudja, hogyan lehet úgy hosszú egy viselet, hogy azért ne akadjon bele a láb, hangsúlyozódjék a karcsú derék... Ehhez bizony kell egy kis praktika, s mindenekfölött gyakorlati ismeret. Itt már nem elég a tervezői fantázia, a stílustörténeti ismeret vagy a rajzkészség. Látszólag sokkal egyszerűbb dologról vagy mégiscsak sokkal bonyolultabbról van szó? Schäffer Judit tudja a titkot: a jelmeztervezőnek az ő hite szerint *„jártasnak kell lenni a szabásban, még a történelmi szabásban is, különben aligha tud tógát vagy tunikát adni a színészre"*.

Schäffer Judit együtt él a színházzal. Nem teszi le rajzait a varroda asztalára, hanem ott van végig, a premierig. Ahogy minden színpadi és minden ruhapróbán. Maga válogatja a kelméket, ha kell, festi, színezi, fakítja is, mert fontosnak tartja a tónusokat. Maga keresi össze a csatokat, gombokat és díszeket is. S persze ő az, aki pontosan tudja, hogy hol, melyik társművésznél vagy kézművesnél lehet föllelni egy-egy darabot, ki az az iparos, aki megvalósítja legszebb tervezői elgondolásait.

Hogyan is mondta annak idején Vámos László? *„Olyan jelmezeket ad, amelyek az első jelmezes próbán reménytelennek látszó színészi helyzetekből húzzák ki viselőjüket. Belebújnak – ahogy ő nevezi – a »rongyba«, és a múzsa Schäffer Judit képében ellátja a színészeket a megfelelő ihlettel és homlokcsókkal."*

Róna Katalin

Schäffer Judit

Népszava 1998.IV.4.

kétértelmű „*meggyőző érvelést szolgáltat*” ahhoz, hogy a madarak valóban dinóktól eredeztethetők, állítja Sereno. „*Most már a többieken a sor, hogy bebizonyítsák: tévedtünk, vagy tévedünk.*”

A kritikusok nem is késlekedtek, szerintük azonban Forster kutatócsoportja botor hibát követett el: két különböző lény – egy dinoszaurusz és egy madár – maradványaira bukkantak, és pusztán figyelmetlenségből keverték össze a csontokat. „*Azt hiszem, hogy a lény egy mesebeli* szerint egy[illegible] lenkezőjét bizonyítják: vagyis, hogy a madarak elkülönülten fejlődtek ki! Feduccia kiderítette, hogy a madaraknál – a dinoszauruszokkal ellentétben – embriókorban nem mutatható ki az első lábujj kezdeménye, s ez valószínűtlenné teszi a két faj rokonságát.

A kutatók ezért nyomoztak olyan fosszíliák után, amelyek eldönthetnék a vitát azáltal, hogy egyképpen bírnak a dinoszauruszok és a madarak valamely jellegzetességével. A szerencse végül is Forsteréknek kedvezett. Az általenlték a mai madarak első korai példányai. A kutatók ezt a fejletlenséget annak tulajdonítják, hogy a dinomadár a világtól elszigetelten élt Madagaszkár szigetén, s ezért nem ment át a mai madarak evolúciós folyamatán. „*Míg a madarak ősei a kontinensen évmilliókról évmillióra fejlődtek, a rahonának nem is volt más választása, mint megbújni biztonságos biológiai rejtekhelyén*” – spekulál Forster.

Thomas H. Maugh II

Los Angeles Times/Ferenczy Europress

egy-két példányát alighanem [illegible]naban napjainkig használatos, sőt az 50-es években gyártották is.

Élete vége felé Fényinek erősen megromlott a látása és a hallása. Mesélték, hogy egyszer, amikor a csillagdában dolgozott, kint vihar támadt, és villám csapott a kupolába. Fényi erre udvariasan kiszólt: szabad! – mert azt hitte, kopogtak. Ekkoriban már egyre nehezebben tudott dolgozni, észleléseket végezni. De még ekkor is sok szak- és ismeretterjesztő írása jelent meg, korábbi megfigyeléseit is ekkor dolgozta föl. Cikkeit ritkán írta magyarul, így külföldön jobban ismerték, mint itthon. Az MTA 1916-ban választotta levelező tagjává. 1927. december 21-én halt meg.

Bár nevét kevesen ismerik, Fényi Gyula emlékét a szakemberek ma is megbecsülik. Miskolcon utca és gimnázium viseli nevét, Kalocsán szobor emlékeztet rá. Soproni szülőházát 1935-ben emléktáblával jelölték meg. 1970-ben holdkrátert neveztek el róla.

Csaba György Gábor

Tanult vagy veleszületett hajlam a homoszexualitás?

Nonkonform, abnormális életvitelű emberek, így a homoszexuálisok részéről is gyakran elhangzik a védekezés: nem tehetek róla, velem született. Valóban így van-e? Elfogadhatjuk-e tényként, kritika nélkül ezt az érvet? Tudományos kutatások alapján azt mondhatjuk, hogy nem.

1969–70-ben a San Franciscóban 1500 homoszexuális férfival és nővel készített interjúk elemzése egyértelműen alátámasztja azt a feltevést, hogy a homoszexualitás kialakulásában a környezetnek legalább akkora – ha nem nagyobb – szerepe van, mint a veleszületett hajlamoknak. Ezt a feltevést támasztják alá azok a megfigyelések is, amelyeket a hermafroditák körében végeztek, nevezetesen, azoknak a személyeknek a nemi identitását, akik a nemi jellegüket tekintve „kétneműnek” születnek, döntően a nevelés határozza meg.

A köztudatban a széles körű tudományos vizsgálatok ellenére napjainkban sem egészen tisztázott a homoszexualitás fogalma. Megszületésünkkor normális esetben a két nem valamelyikébe születünk, s már kora gyerekkorban ki kell, hogy alakuljon a nemi hovatartozás érzése. Homoszexuálisoknak azokat tekintjük, akiket szexuálisan elsősorban a saját nemük tagjai vonzanak, ami nem zárja ki ugyan a heteroszexualitást, de a homoszexuálisok számára a heteroszexuális kapcsolat nem kielégítő.

Sok társadalomban megbélyegzés és hallgatás övezi a homoszexuálisokat, ezért számukat illetően pontos adatokat nem ismerünk, csupán annyit tudunk, hogy a homoszexuálisok többsége nem vallja magát annak akkor sem, ha csinálja. A nemek tekintetében azt tudjuk, hogy a férfiak többen vallják magukat annak, mint a nők. Éppen a szexuális viselkedés és a nemi azonosságtudat ilyen különbségei miatt beszélnek a kutatók homoszexuális irányultságról, homoszexuális viselkedésről és gyakorlatról, illetve homoszexuális identitásról. *Homoszexuális irányultság* alatt a saját nembeliekre vonatkozó szexuális érzelmek, fantáziák, gondolatok túlsúlyát értik. A homoszexuális *viselkedés* a saját nembeliekkel folytatott szexuális érintkezés, a homoszexuális *identitás* pedig a szexuális irányultság és viselkedés vállalása a személy önmaga számára megfogalmazott értelmezése alapján.

A homoszexualitás kialakulásában is jól elkülöníthető szakaszokról beszélnek a kutatók. Így a már kora gyerekkorban jelentkező *másság érzésének szakaszáról*, amit a felismerés követ, s ez törvényszerűen vezet identitáskrízishez, majd magányossághoz. A homoszexuális identitás vállalása már egy magasabb szintű fejlődési stádium, ami többnyire együtt jár a homoszexuális *elköteleződéssel*.

A homoszexualitás *biológiai hátterét elemezve* a kutatók egyrészt a *hormonális*, másrészt az *idegi szabályozásnak* tulajdonítanak nagy szerepet. Bár elismerik mindkettőnek a jelentőségét, az ember és a magasabb rendű állatok szexuális viselkedését összehasonlítva hangsúlyozzák, hogy a felnőttkori szexuális viselkedés fölötti hormonális kontroll szerepe a magasabb rendű élőlények irányába egyre *csökken*, miután a közvetlen környezet és a kulturális szokások, normák embernél tanulás, utánzás útján törvényszerűen beépülnek a szexuális viselkedésbe.

A szexuális viselkedés érzelmi kötődésen alapul

Gy. Balázs Béla felvétele

Példaként említik, hogy bár a méhen belül érik olyan hormonális hatások a csecsemőt, amelyek hajlamosítják a homoszexualitásra, a nemének megfelelő neveléssel ennek kialakulása elkerülhető, illetve a korai életévekben jelentkező nemi nonkonformitás meg is változtatható. Azaz *a hajlam öröklődik, de a környezeti hatások felülírhatják ezeket*. Egy feminin, nőies vonásokkal rendelkező férfi sikereket érhet el az élet olyan területein, ahol ezekre az adottságokra nagy szükség van, például a divatszakmában, egy maszkulin, férfias tulajdonságokkal rendelkező nő sikeres lehet a nagy fizikai erőkifejtést igénylő sportágakban. Nem törvényszerű tehát, hogy a homoszexualitásban teljesedjék ki ezeknek az embereknek az élete.

Az emberi és állati szexuális viselkedés között az is döntő különbség, hogy *az embernél a szexuális viselkedés érzelmi kötődésen alapul*. A kutatások azt is kimutatták, hogy a két nem tekintetében különösen igaz ez a nőkre, akiknél sokkal kevesebb az érzelem nélküli szexuális kapcsolat, mint a férfiaknál. Valószínűleg ennek is környezeti, kulturális okai vannak. Egy leánygyermektől már a születése pillanatában azt várják el, hogy nőiesen viselkedjék, hogy nyíltan kifejezze érzelmeit. Egy fiú esetében ezt rossz szemmel nézik, pipogya, nyámnyila embernek tartják, ha így viselkedik.

Azt figyelték meg, hogy a két szülő közül az apák ítélik el jobban fiúgyermekeiket a nőies viselkedésért, s azt is kimutatták, hogy a homoszexualitásban a korábbi elképzelésekkel ellentétben inkább *kimutatható az apához fűződő rossz viszony*, mint az anyához való korai kötődés zavara. Mindebből következtethetünk arra, hogy a korai életévekben átélt tapasztalatok, a gyengédségen, elfogadáson alapuló társkapcsolatok, a nemnek megfelelő viselkedésformák elvárásán, jutalmazásán alapuló nevelés döntő szerepet játszik a nemnek megfelelő nemi identitástudat, a nemi viselkedés kialakulásában, a homoszexualitás kiküszöbölésében.

A tudományos kutatások ismeretében elmondhatjuk, hogy nem reménytelen a homoszexuális irányultságú emberek élete, mert nem törvényszerű, hogy homoszexuálisok legyenek, mint ahogyan az sem törvényszerű, hogy azok lettek. A már kialakult homoszexualitás nehezen változtatható meg, de a kutatók szerint még erre is van remény. A megelőzés viszont kötelező. Tehát, ha kora gyerekkorban vagy a serdülőkor tájékán, amikor már vannak jelei a nemi abnormalitásnak, felfedezi a környezet vagy maga a gyerek a szokásostól eltérő nemi érdeklődést, szakember segítségével van lehetőség ennek a megváltoztatására, helyes irányba való terelésére.

Nagy Erika

MEGHIVÓ

SCHÄFFER JUDIT

JELMEZTERVEZŐ

KIÁLLÍTÁSÁRA

NEMZETI SZÍNHÁZ

VÁRGALÉRIA

1014 Budapest, Színház u. 1-3.

SCHÄFFER JUDIT

VÁRJUK

A VÁRSZÍNHÁZ

"VÁR GALÉRIA"

KIÁLLÍTÓ TERMÉBE

I. KERÜLET, SZÍNHÁZ U. 1–3.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA

RUSZT JÓZSEF

1998. SZEPTEMBER 21–ÉN, DÉLUTÁN 6.30–KOR

* Schaffer Mihály

A KIÁLLÍTÁS NYITVA: 1998. SZEPT. 21 – OKT. 22.

HÉTKÖZNAP: DU. 14h – 18h

VASÁRNAP: DE. 10h – 18h

MEGKÖZELÍTHETŐ: VÁRBUSZ ÉS 16–OS BUSZ

1903 OKT. 2
1021

Új magyar bemutatók, klasszikus komédia

A SZÍNHÁZI HÉTRŐL ÍRJA: DEMETER IMRE

A végén kezdem, vagyis a hét harmadik budapesti bemutatójával. Erről a legkevesebb a mondandóm a három premier közül. Korántsem azért, mert az első kettőn *mai magyar szerzők* műveit láttuk. S nem mintha hamar túl akarnék lenni *Ben Jonsonon*, Shakespeare nagy kortársán, akinek

Volpone, avagy A pénz komédiája

című mesterművét a József Attila Színház mutatta be *Illyés Gyula* már ismert, nagyszerű tolmácsolásában, *Benedek Árpád* rendezésében. Ezt a vaskosan szellemes reneszánsz-komédiát az elmúlt tíz évben nem újította fel budapesti színház — már csak azért is tiszteletre méltó a mostani. Szándékában legalábbis, mert az előadás nem indított különösebb emóciókra. Nem elég jó ahhoz, hogy lelkesedjem, és nem elég rossz ahhoz, hogy felháborodjam. Van benne, persze, jó is. Elsőül maga a komédia, mely mulatságos reneszánsz-fintorral leplezi le a kapzsiságot, s az olvasópróbáján is okosan lehetne nevetni. S jó benne — ami a játékot illeti — néhány részlet, néhány alakítás, s kivált *Schäffer Judit* jelmezteremtő fantáziája, mely ironikusan jellemez kort és figurákat, s a mából pillant vissza a velencei reneszánszba. Ez máris stílusmintát adhatott volna a játékhoz, mely azonban mégsem követte; így a jelmezek szomorú magányukban társtalanul járnak-kelnek.

A vaskosság nem jelent trivialitást, a hangerő fokozása nem mindig — sőt többnyire nem — pótolja a valódi indulatokat. Ha a színpadon, mint az ezeregyéjszaka meséiben, felénk fordul a baldachinos ágy, az sem levantei, sem modern stílust nem jelent. S ha a két főszereplő szólván *szereposztási tévedéséről* kell beszélni, ez meghatározza az egész előadást. Két tehetséges, s ezt már sokszor bizonyító színészről beszélek: *Horváth Gyuláról* és *Kaló Flóriánról*. Tudom, hogy semmiféle »visszamenő hatállyal« érvényes udvariasság nem feledteti az elmarasztalást; de itt nem udvariasságról van szó, hanem két jeles művészről. Horváth Gyula nem Volpone; mindent megcsinál, amit kell, színész módjára, de *csak megcsinál*. Nem elég jelentős, nem elég levantei; nem épít, nem fokoz. Kevés. Kaló Flórián két-három bevált grimasszal próbálja jellemezni Moscát, ezt az ezerszínű főszerepet — sikertelenül. Erőlködik, s így akar könnyednek látszani, ravaszkodik, s így akar ravasz lenni. Nincs a helyén. Nem Mosca.

S ezzel máris megbillen a mérleg. A másik serpenyőben hiába akar egyensúlyt teremteni néhány jó alakítás, megformálóik csak önmagukról vallhatnak, nem az előadásról. Így örülhettünk *Kemény László* mesterien rajzolt, kitűnő Corbacciójának; ez igazán Ben Jonson alakja, a komédia alcímének megtestesítője. *Szemes Mari* szellemes, sokszínű Caninája vérbő reneszánsz-figura, *Örkényi Éva* stílusosan finom humorral formálja meg Colombát, *Soós Lajos* Leone kapitánya vaskosan mulatságos, *Szabó Ottó* érdekes jellemet tár fel Corvino alakjában, s jó *Velenczey István* közjegyzője — a hangos, külsőséges stílust mégsem tudták feledtetni.

Most, hogy ezen túljutottam, már nyugodtan örülhetek; a két magyar premier az évad első heteiben önmagában is örvendetes, cseppet sem statisztikai okokból. De nem szeretném gyengíteni az örömet azzal, hogy az új magyar drámairodalom fontosságát ecseteljem, az összes cimszavakkal, óhajokkal és aranyszabályokkal. Ezekre akkor van szükség, ha remény sincs új magyar művekre, ám két bemutató idején jobb a darabokról beszélni.

A Katona József Színház mutatta be *Salamon Pál*

Magadra kiálts!

című művét; első drámája ez a szerzőnek, de ezt csupán a tény kedvéért, s nem mentegetésül jegyzem meg. A darab még nem egyértelműen igazi dráma, de rokonszenves ügy. Az író még olykor akadozik a színpadon, ám olyan szenvedéllyel, belső tűzzel nyomoz egy, ha nem is általános, de *valódi* társadalmi jelenség után, hogy kísérlete izgalmassá, *közérdekűvé* válik.

Színművében nem az alapkonfliktus az igazán megrendítő; egy kisgyerek haláláról van szó, s ez így túlságosan megrendítő ahhoz, hogy drámailag is megrendítsen. Egy magára hagyott kisgyerek megeszik egy dobozra való gyógyszert; kórházba szállítják, meghal, orvosi beavatkozás nélkül. Valószínű, hogy menthetetlen volt. Salamon Pál azt boncolja: megtettek-e mindent az élet érdekében, s nem erről a tragikus esetről beszél, hanem egy *magatartásról*, kötelességről és a csak kötelességszerűen elvégzett ügyről, felelősségről és közönyről, az egyéni jólét jogáról, és »a nyugdíjba vonult agyakról«.

Nem paragrafusokról, hanem ezeknél többről: *emberek felelősségéről a közösségben, emberek közönyéről a közösséggel — olykor önmagukkal — szemben.* Időszerű gondolat. Dr. Fráter Anna orvosnő, friss diplomával a kezében, kétéves üdülő-szanatóriumi prakszissal, felébredő lelkiismerettel önmagát vádolja, s szembeszegül az igazgató főorvossal, aki »higgadt és középkorú«. Mégsem nemzedéki konfliktus ez, hanem ítélet egy korrekt, langyos, »kipipáló« magatartás felett, mely »telefonáló és vacsorázó nemzet vagyunk«-jelszóval mindent el tud intézni. Ítélet a megalkuvás fölött, melyet olykor mentsvárul választanak valaha lobogó, lázas emberek is, akik a fuvallatot összetévesztik a széllel, a részletet az egésszel.

Van ebben a drámában valamiféle lelkiismeretet ébresztő indulat, türelmetlenség, mellyel az író nem az alapkonfliktus ügyészségi tényeit, hanem az okokat nyomozza. Alkalmasint azt a versbe öntött törvényt, életünk alapját akarja megfogalmazni, amit József Attila: »Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.« Társadalom aligha írhat költőibb, szebb mottót az ég aljára. De követjük-e mindig, minden esetben?

Bizonyos, hogy ezt vallják a drámabeli ügyészségen is, amikor kötelességszerűen »lefolytatják a vizsgálatot« — a fiatal doktornő mégis rájuk rivall: egy kisgyerek meghalt, s ők unatkoznak. Ezt vallhatta valamikor az igazgató főorvos, s a jövőmenő körorvos is, mégis úgy adták tovább a »bűnjelt«, a gyereket, mintha egyetlen gondolatuk volna: *szabadulni a felelősségtől.* A paragrafusok alapján talán minden rendben van; a főorvos úr mehet halászlét enni a megyei főügyésszel, az ügyben ügyködő Surányi olvashatja tovább a sportlapot. A magány, a sikertelenség ellen lázadó ügyész felébredő lelkiismeretét, igazságérzetét okosan elaltathatja, hiszen felcsillan előtte az egyengetett út, az élet.

Az orvosnő egyedül marad. Jön ugyan egy »mentőangyal« — öreg idegorvos —, de a függöny összecsapódik. Az orvosnő önmagára kiáltott, ám az író ránk is kiált: *fel akar rázni, agyunkat akarja megmozgatni.* Mert azt vallja, hogy *a kis doktornő nem maradhat egyedül.* Ha az ügyész nem alkuszik meg a drámában, hanem a doktornővel együtt vállalja a küzdelmet — ez a happy end idillé gyávította volna a konfliktust; Salamon Pálnak volt bátorsága elkerülni ezt a tetszetős, ám lankasztó megoldást, s ezzel az ügy mellé állítani a nézőt, tudván, hogy *a közöny, a »korrekt kötelességszerűség« idegen a rendtől, melynek érdekében szót emelt.*

Ez a szó ugyan akadozik olykor; az elsőműves szerző tudja, mit akar mondani, képes drámai helyzeteket teremteni, de szövegében — kivált monológjaiban — hiteltelenítik a mondandót a fellengzős, drámaiatlan

Elkészült és bemutatásra vár egy új magyar film. Különös, balladás hangzású címe – Nehézéletűek – már jelzi, hogy valami szokatlan, szép szavaiban is keményen csendülő történet pereg a filmen. Történelmi film? Abban az értelemben talán valóban az, hogy ennek a történésnek történelmileg meghatározott ideje van: a kiegyezés utáni évek, azok az esztendők, amelyekben még elevenen él 48 emléke – a szegénylegények világában. Az ő elárultatásuk döbbenetes története Jancsó Miklós rendező és Somló Tamás operatőr szűkszavú, egyszerűségében rendkívüli erejű filmjének anyaga. Őket, a Nehézéletűeket faggatják, ejtik csapdába a „köpenyesek", a néptől idegen hatalom egymást váltó, jelképes alakjai

A félelem háza előtt... – Fent, balra –

A Nehézéletűek egyike: a kettős szerepet játszó Latinovits Zoltán – Fent, jobbra – (Inkey Tibor felv.)

A feketeköpenyesek a sáncban – ahol a szegénylegényeket őrzik – Balra –

Valaki, akit árulásra késztett a félelem (Görbe János és Kautzky József) – Jobbra – (Koncz Zsuzsa felvételei)

JÓZSEF ATTILA SZÍNHÁZ: Volpone (Horváth Gyula, Kaló Flórián és Szemes Mari) — Koncz Zsuzsa felvétele

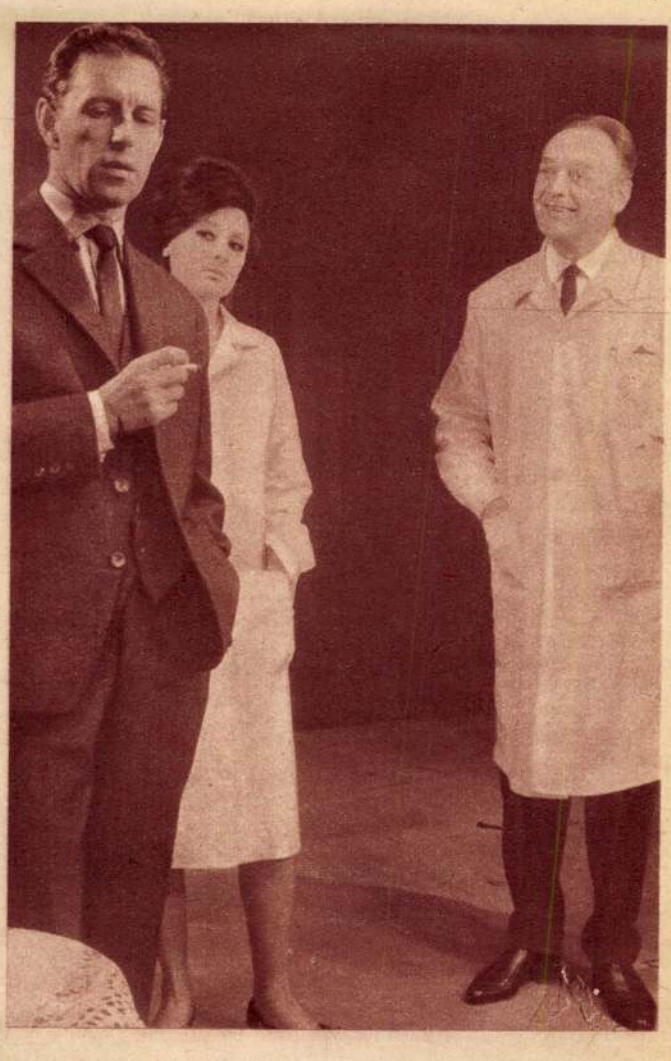

KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ: Magadra kiálts! (Kálmán György, Váradi Hédi és Básti Lajos)

KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ: Magadra kiálts! (Egri István és Váradi Hédi)

ÓDRY SZÍNPAD: Az idő vasfoga (Darvas Iván, Bárdy György, Halász Judit, Balassa Gábor és Harkányi Endre) (MTI Fotó — Keleti felv.)

mondatok, a szituációktól néha elrugaszkodott irreális képletek. Érzi a színpadot, de még nem tud igazán drámai szerepet — embereket — formálni. Az orvosnő alakja sikerült a legjobban, a főorvos már túlságosan képletszerű, az ügyész pedig nagyon is vázlatos. Mindez érződik az előadásban is. *Marton Endre* puritánságra törekvő, szenvedélyes rendezését már a színpad sem követi; túlságosan lélektelenek ezek a díszletek, nem atmoszférájukat, de megoldásukat illetően. A képek közötti telefonálás viszont kitűnő ötlet, nem áthidaló betétek, hanem a cselekményt előre vivő tartozékai a drámának. *Váradi Hédi* játssza az orvosnőt; alakításának egyszerűsége, tisztasága az Elveszett paradicsomban és a Libikókában látott emlékezetes szerepeit idézi. Belső tűzzel, nagy szenvedéllyel végzi el doktor Fráter Anna önboncolását. *Kálmán György* az ügyész; érezhetően nem találja meg az íróilag erőtlen figurát, kénytelen — a jellemábrázolás lehetősége híján — ismert és nem szerencsés manírokat használni. *Básti Lajos* nehézveretű színészegyéniségével, hangjának és lényének varázsával pótolja a meglehetősen egysíkú figura mélyebb írói jellemzését. *Egri István* epizódfigurája jó, a »jóságos angyal« egyoldalúságát viszont nem szélesíthette. *Tompa Sándor* riadt körorvosa és *Somogyvári Pál* Surányija hiteles.

A »Magadra kiált«: rokonszenves premier volt még akkor is, ha éreztünk *elsietettséget* mind a dramaturgiai segítségben, mind az előadásban. De: *színház és ügy.*

A másik új magyar bemutatót komádiának jelzi a színlap; nevezhetjük bohózatnak is, de témája nem kevésbé komoly. Sőt, annyiban még azonosságot is felfedezhetünk az imént méltatott dráma és *Csurka István*nak az Ódry Színpadon, a Vígszínház kamaraelőadásában bemutatott komédiája között, hogy ez is *az egyén és társadalom kapcsolatáról* szól, a maga műfaján belül.

Az idő vasfoga

második színdarabja Csurkának; a Szájhős egy esztendővel ezelőtt mutatta be a Vígszínház. Abban is éreztük frappáns színpadi tehetségét, a mostani viszont biztonságosabb színpadismeretről, érlelődésről tanúskodik.

Egy híres pesti vagány, a »markecolók« fejedelme »államosítani« akarja erősen magánjellegű foglalkozását — álorvosként megalapítja egy vidéki városka »kijózanító állomását«. Lévén a részegek pszichózisának és fizikai állapotának mélyrehatóan szakértője, hamis diplomával és fehér köpenyben folytatja azt, amit a Fehér Ökörben elkezdett — a részegek kifosztását. Eddig csak extrém ötlet, krokitéma, mulatságos vicc. De Csurka, aki ugyan kihasználja a szituációkat a nevetés érdekében, nem a játék puszta variációival folytatja a cselekményt, hanem fejetetejére állítván mindent és mindenkit, végigviszi ezt a remek ötletet — vagyis *megírt egy kitűnő komédiát.*

A városkában felére csökken a részegek száma, a »doktor úr« markecolás nélkül a megyei intézet, majd az országos kijózanító központ világhíres főnöke lesz, s szomorúan beletörődik abba, hogy becsületesen kell élnie, jóllehet nosztalgikusan vágyik vissza a múltjába.

Ez aztán vígjátéki helyzet a javából: nevettető tánc a kötélen. Az író olykor meg-megbillen, akad néhány olcsó, oktalan mondata is, máskor úgy tesz, mintha leesne, de a kötéltáncosról a mutatvány közben kiderül, hogy késdobálónak is kitűnő. Apró, éles pengéket irányít az emberi-társadalmi fonákságok felé, s sohasem embereket, hanem hibákat talál el. Közben, a komédia örök törvénye szerint, minden a visszájára fordul. Úgy tűnik fel, hogy az író a színpadra kifeszített kötélről szelíd komolysággal néz felénk, s mintha azt mondaná: »Kérem szépen, én nem viccelek, én komolyan beszélek, tessék nekem elhinni, hogy az a fontos, amit most csinálunk, az eredmény és a társadalmi haszon a lényeg, s nálunk íratlan és írott törvények irányítják a holnapot.« Mi meg a nézőtéren a térdünket csapkodjuk, hű, de jó pofa ez a termetes kötéltáncos, megint viccel velünk, mert

...őséges, kiélezett
...unk neki, reme-
...ak a végén, elő-
...kbe: *tényleg ko-*

Nem mondom, a második felvonásban néha elrémültünk a gondolattól, hogy az író most »komoly« szóval fordul hozzánk, holott mi egy komédiához kaptuk meg a tiszteletjegyet; nem is volt olyan áradóan jó ez a felvonás, mint az első, de a harmadik, a középfokú magyar dramaturgia százados szabályaival perelvén, megint csak remekül sikerült, s ez elhessegette tőlünk az erkölcsbíró és szónokló purifikátor kísérteteit.

Ezért olyan mulattató ez a vígjáték, s ezért olyan komoly végül is; humora és komolysága nem diétás, tehát nem »kímélő«, még kevésbé kívülálló: *belül van a körön.*

Az előadás kitűnő. *Várkonyi Zoltán* csupa ötlet rendezésében a csattanók és helyzetek nem élnek külön életet, hanem jellemeznek, kifejeznek, ábrázolnak, meglelvén a komédia egységes stílusát. A kihegyezett játékosság, az extrém szituációk vibrálóan szellemes élezése valóban mai színházzal ajándékoz meg. Érezni az írói mosoly mellett a rendezőiszínészi fintort: a cukrozott, régi sláger vissza-visszatérő mottója szerint: »Kis Katóka, ilyen ez az élet, hazudnak a májusi éjszakák« — a végén még finálé-táncra is perdülnek a szereplők, hogy játék-móka volt ez az egész, kérem szépen, *vegyék tehát komolyan.*

Darvas Iván, a markecoló-álorvos-főigazgató egynémely szöveghibától eltekintve (ez különben is gyakoribb mostanában a premiereken!) fanyar, sajátosan groteszk humorral nagyszerű figurát teremt. Játéka lefegyverzően szellemes, kivált a harmadik felvonásban minden gesztusa, mozdulata »ül« és hat. *Bárdy György* a markecolóból lett főellenőr szerepében úgy rángatja elő a humor paravánja mögül a »népies« vidéki újságíró, a markecoló és a főember figuráját, mint a bábukat, nyílt színen lehelvén beléjük ízt, szellemet, életet. Kitűnő. *Halász Judit*a ellenállhatatlanul kedves »táj-naivaként« és kutyás dámaként — bájosan természetes, tündéri humor lengi körül, játéka teli van finoman árnyalt, bensőséges intimitásokkal. *Farkas Antal*, *Kozák László* és *Prókai István* jól sikerült epizódfigurái mulatságosak.

Kis Katóka, valóban ilyen ez az élet? — kérdezhetnék némelyek a slágert idézvén. De kérdezhetnék ugyanezek, ugyanezt a »Magadra kiált« ügyében is. *Nem, ez az élet nem ilyen.* Sem ott, sem itt. De az életnek ilyen jelenségei *is* vannak. S ha, mondjuk, Csurkánál tiltakozna az Egészségügyi Minisztérium, mondván, hogy ilyen eset lehetetlen, vagy Salamonnál egy-két ügyész és orvos, közölvén, hogy ők nem ilyenek — bár ma már, hogy én is a komédia stílusánál maradjak, ez természetesen nem fordulhat elő, — nos akkor nyugodtan felelhetünk. Nem bizony, kis Katóka, ez az élet nem ilyen, de a színház olyan, hogy konfliktusokat, jelenségeket, fonákságokat mutat fel, vagyis — most már a sláger helyett Shakespeare-t idézvén — tükröt tart az emberek elé.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Schäffer Judit
NŐK LAPJA
1962 DEC. 15

PREMIER PLANBAN

Jelmez: Schäffer Judit

Németh Marika és Baksai Árpád ruhái

Jobbra: Schäffer Judit jelmeztervei

Keleti Éva felv.

Nemcsak a mezők liliomát, és a »civil« feleségeket, de a hősöket és a primadonnákat is öltöztetni kell. A jelmezek és jellemek mestere ilyenkor rendszerint egy sort kap a kritikák végén: ötletes, látványos, találó — esetleg festői, vagy jellegzetes. A jelmezek jelzői sokkal kevésbé változatosak, mint maguk a művek, a ruhák. Schäffer Judit azonban így is imádja mesterségét. Ezt a grafikából, dramaturgiából, viselettörténetből, színpadismeretből és szabásrajzból ötvöződött, művészetté nemesedett szakmát.

A *Mosoly országa* látványos felújítása a Fővárosi Operettszínházban jó alkalom volt arra, hogy premier-planba állítsuk — nem, ezúttal nem a primadonnát, nem a bonvivánt, és nem is a szubrettet, — hanem a festőien szép és meghökkentően ötletes ruhák tervezőjét. Schäffer Judit a József Attila Színházból kirándult vendégként az operett mezőjére.

— A legfontosabb törekvésem az volt, hogy másként tervezzem az operett-toaletteket, mint eddig. Igyekeztem kiszorítani a flittert, a csipkét és a különböző díszítő csecsebecséket. Az *egészet* akartam dekoratívan megoldani. Külön problémát jelentett, hogy a darab két világban játszódik. A hősök a századforduló Bécséből érkeznek a kínai udvarba. Egy egész világ a különbség. És a ruháknak ezt mégis úgy kell kifejezniük, hogy a néző azt is megérezze: *egy* mű jelmezei vonulnak el a színpadon. Ezért választottam a ruhákra a századforduló kedves díszítő elemei közül a keleti eredetű, szecessziós kacskaringókat. Azt akartam elérni, hogy a bécsi és a kínai motívumok szinte rímeljenek egymással. A jelmezek jellemző funkciója az operettben háttérbe szorul. Itt a látványosság és a hangulati hatás a legfontosabb. Amíg a Túltisztességes asszony ruháinak tervezésénél az volt a fő gondom, hogy három, nem egészen szilárd erkölcsű asszony életmódjának rokonvonását, s a köztük levő jellembeli különbségeket hangsúlyozzam; a *Mosolyországában* is a primadonnaruhák látványosságára kellett törekednem. A megszokott, csipkével borított dekoltázs helyett megpróbáltam például egy új, rácsos, szalagos megoldást tervezni. Azt hiszem, ez modernebb és jobban »lejön« a színpadról. De azért még ebben is rejtőzik valami szimbolikus, tartalmi megoldás: számomra ez a ruha a századforduló asszonyának bezártságát is idézi. A fekete-fehér útiruha, amelyben Liza megválik Szu-Csongtól, megint más meggondolásból született. A mi gyászruhánk színét a kínai gyász fehérével oldottam fel. A Herceg és a húga egyféle piros két árnyalatában búcsúztatják a hercegnőt. Ruhájukkal így hangsúlyoztam összetartozásukat. Mikor a darabban szereplő »sárga kabátot« terveztem, kint jártam a Keletázsiai Múzeumban, ahol eredeti rajzokkal, metszetekkel segítettek. Fontosnak tartom a hiteles és korhű dokumentumokat. Hiszen csak azok alapos ismerete vértezi fel az embert annyira, hogy eltérhessen tőlük...

F. A.

Két figyelmeztetés -és egy szerelem

Margit (balról az első) az iskolai szünetben számot ad társnőinek sorsa fordulásáról

Rédner Márta felvétele

Az apa 1956-ban disszidált. Margit az anyja és fivére mellett nevelkedett a kispesti családi házban. Csakhamar felesleges kolonc-

a lány hozzátartozói még előbb vették észre, mint ő maga, hogy – »udvarolnak« neki!

A gyűlölet

tű kislány. És egyre gyakrabban láttak kék-lila foltokat arcán-karján. Elővették: — Mi van veled? Margit zokogva vallott be mindent.

A család hazatér a kispesti otthonba, a négy fal közé. De ezentúl, ami Margittal történik — már nem magánügy. Az ifjúságvédelmi felügyelők éberen figyelik Margit sorsát. Orbán Sándor is több alkalommal felkeresi a házat. Tapasztalniuk kell, hogy a helyzet szinte változatlan és amikor a második figyelmeztetés is süket fülekre talál, a gyámügyi hatóság társadalmi bizottságot hív össze, hogy rendbehozzák a kislány életét.

A társadalmi bizottság határoz

Behívják az ügy szereplőit: az anyát, ezt a zűrzavaros, rendezetlen életű asszonyt, aki főleg a férjétől kapott csomagok értékesítéséből él. Megjelent a fivér is. Jókülsejű fiatal férfi, de modora kihívó, hányaveti. Üzeme véleménye szerint munkája ellen nincs kifogás, de emberi magatartása a gyárban is — nyers, nyegle. Nem is tagadja, hogy bántalmazta húgát: *»Ha a helyzet úgy kívánja, megint megverem!«* Itt van a nagybáty is, ez a brutális, goromba ember, aki »rokoni kötelezettségének« tett eleget, amikor verte unokahúgát.

Szinte kiáltó az ellentét a Görög család és közöttük. Mert megjelent a fiú is a szülleivel. A derék, Kispesten jól ismert és becsült iparoscsalád (az apa a munkásmozgalom régi harcosa) kiállt a kislány mellett és — vállalja: — Mi a kislányt tisztességes, becsületes embernek ismertük meg. A fiunk szeretni vegye el, akár egy szál

Schäffer Judit
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 NOV 9.
NÉPSZABADSÁG

1021

VOLPONE

Ben Jonson komédiája a József Attila Színházban

Shakespeare kortársának tapsol az angyalföldi színház közönsége. *Ben Jonson* darabját több mint harminc évvel ezelőtt dolgozta át Stefan Zweig, s ebben a változatban indult el a legújabb kori siker útján. A komédia nagy szerepeit az 1930-as előadáson Csortos Gyula, Dénes György játszotta, később Törzs Jenő, Bilicsi Tivadar, Tompa Sándor, Várkonyi Zoltán, Rajczy Lajos, Ungvári László alakította Volpone, illetve Mosca híres figuráját. Az 1930-as bemutató szövegét Emőd Tamás fordította magyarra; az 1953-as felújítás már Illyés Gyula szövegével ért el sikert: Illyés „Stefan Zweig és Jules Romains átdolgozását használta fel, és egészítette ki", amint erről a gondos Pesti Műsor tájékoztatja a nézőt. S a műsorfüzetből tudjuk meg azt is, hogy Ben Jonson komédiája 1953 és 1956 között 177-szer került színre.

A bemutatott darab alcíme *A pénz komédiája*, az eredeti szövegnek, amely 1607-ben jelent meg nyomtatásban, *Volpone vagy a Róka* a címe. Harsogóan jó komédia ez a fél évszázad híján négyszáz éves darab. Remek az alapötlet: a pénzsóvár Volpone halálos betegnek tetteti magát, hogy barátai, az örökség reményében, értékes ajándékokkal halmozzák el őt „halála előtt". Volpone vállalkozása biztos emberismeretre épül: a kéjenc kincsgyűjtő jól tudja, hogy barátai, osztályos társai mindenre kaphatók a nyereségre várva. Üzletről van itt szó Voltore, Corvino s a többiek részéről, de olyan üzletről, amelyet éppen az üzletietlenség, az önzetlenség, a tiszta barátság látszatával vélnek leplezni. Persze, nemcsak Volpone előtt, hanem a néző előtt is világos, az első jelenettől kezdve, hogy miről van itt szó, éppen ezért minden mozdulat, minden játék komédiás hatást kelt. A pontot az i-re azonban Mosca, Volpone szolgája, titkára, bizalmasa, bűntársa teszi fel, aki bajba jutott mesterét utolsó fillérétől is megfosztja, s úgy engedi futni. Volpone beleesett a saját maga állította csapdába, s az új mester a rókánál is rókább Mosca lesz.

Ez a másik centruma a komédiának, a moscai, sokféle lehetőséget nyit a darabértelmezés, a rendezés számára. Moscát árnyékban lehet hagyni, Volpone árnyékában, s ez esetben erősen alárendelt szerepet játszik. Lehet egyensúlyi helyzetet teremteni Volpone és Mosca komédiája között. Végül elképzelhető egy olyan rendezői megoldás is (láttuk is már ezt a gyakorlatban, a Katona József Színház előadásán), amely Moscát állítja előtérbe. Ez utóbbi esetben nem a kincssóvár kéjenc, nem a mániákus aranyhalmozó, hanem a ravasz, cselszövő, könnyű életet kedvelő, kíméletlenül céltudatos szolgatípus kap nagyobb nyomatékot a rendezésben, a szolga, aki gátlástalanul fosztja ki urát.

Úgy látom, hogy a mostani előadás a Volpone—Mosca egyensúlyra törekedett, s noha ez az elképzelés érvényesíti a legbiztonságosabban a komédia elemeit, ez a koncepció a legkevésbé sodró, a legkevésbé felvillanyozó. Bármelyik kiemelés, akár a Volponéé, akár a Moscáé, karakterisztikusabb produkciót eredményezett volna. Így is sok a jó részlet az előadásban, nemegyszer szikrázik gazdagon a jókedv a színpadon, gyakran derül a közönség a szellemes ötleteken. De éppen a határozott jelleg hiánya miatt olykor vontatottnak hat az előadás, nem elég egységes a játék, nem állnak össze szerves egésszé a részek.

Ben Jonson így is, újra, diadalt arat a színpadon. Shakespeare kortársa, aki volt katona és színész, gazdag és szegény, aki párbajban megölte egy színésztársát, s ezért börtönbe került, aki egész életét pezsgő tevékenységgel töltötte el, a XX. század hatvanas éveiben is bizonyságot tett művészi életerejéről.

A rendező, *Benedek Árpád* munkájáról szóltunk már. *Horváth Gyula* Volponéja ízes, egyéni alakítás. Kár, hogy játéka megsínyli, különösen a kezdő jelenetekben, a moscai túlsúlyt. Egyébként kitűnően komédiázik ez a mélyről humorizáló színész, aki a nyilvánvaló helyzetkomikumot következetesen feltölti Volpone és környezete jellemvonásainak komikumával. Kevésbé tetszett *Kaló Flórián* Moscája. Nem elég könnyed, nem elég természetes, nem elég fölényes az alakítása. Sok benne az ideges vibrálás, az erőltetett hangsúlyozás. Nem színészi tehetségét vitatjuk, hanem alakértelmezését. Kiemelkedően jó alakítás *Velenczei István* Voltoréja, és remek *Kemény László* Corbacciója. Örülünk, hogy újra méltó szerepben látjuk ezt a sokoldalú, kiváló művészt. Dicséretet érdemel *Szabó Ottó*, *Soós Lajos*, *Sugár László* játéka is. Pompás alakítás *Szemes Mari* Caninája. Szellemes, atmoszférát teremtő, ötletes és sodróan tehetséges ez a mind jobb szerepformálásokkal emelkedő színésznő. Jó alakítás *Örkényi* Colombája is. És kitűnőek *Schäffer Judit* jelmezei: itt a jelmeztervezés láthatóan és mérhetően járul hozzá az előadás színvonalának eméléséhez. Az előadás hajlékony, pergő, ízes, szellemes nyelve Illyés Gyulát dicséri.

P. P.

képpen átalakított SZK—4-es Gulyás

is értjük: Hargitai főmérnök aggályoskodik, majd arra hivatkozik: nincs tervező az újjátervezéshez. — *Szerezzenek valahogyan* — zárja le a vitát a főmérnöknő. — *A módosítási engedélyt elküldöm írásban a megyei tanács mezőgazdasági osztályához, másolatban pedig a beruházási irodának és a tsz-nek. A többit intézzék el együtt.*

Nyolc nap múlva

Nem sokkal később, nyolc nap múlva felhívtam telefonon Hegedűs elnököt. Vajon dűlőre jutott-e az ügy és hogyan? — *Hazatérésem után harmadnapra megérkezett hozzánk a módosítási engedély másolata a minisztériumból* — felelte. — *Négy napja azonban hiába keresem Hargitai főmérnököt, üzenetet is hagytam neki, de nem hívott vissza.*

— És az építkezés?

— *Megy tovább, csinálják az eredeti tetőszerkezetet.*

— Nem lehet leállítani, amíg a helyzet tisztázódik?

— *Ezt mi nem tehetjük meg. Jogilag az építkezés lebonyolítója, a beruházási iroda képvisel bennünket. A kivitelezővel csak általuk tárgyalhatunk.*

Telefonálok Hargitai főmérnöknek. — *Igen, tudok az ügyről, a módosítási engedély megjött* — mondja. — *De nem nekünk, hanem a megyei tanács mezőgazdasági osztályának kell intézkedni.*

— De hiszen önök képviselik a termelőszövetkezetet!

— *Ez tévedés. A tsz-nek autonómiája és jogi önállósága van. (!) Mi csak az építkezés lebonyolítására és műszaki ellenőrzésére szerződünk. Az ilyen kisebb átvételeseknél persze segíthetnénk, ha lenne tervezőnk. Volt egyetlen tervezői státusunk, de az idén takarékossági okokból megszüntették.*

— Tudnak most tervez
rezni a regölyi tsz-nek?

— *Az év végén ez nagy*
hez. A tervirodák túl van
helve. Különben is a me
nács mezőgazdasági osztálya nélkül egyetlen lépést sem tehetünk. Ha az osztály biztosítja a póthitelt és a tervezői díjat, akkor keresünk tervezőt. De legalább egy hónapot igénybe vesz, mire az új terv elkészül, az építkezés azalatt megáll, a kivitelező kötbérezhet. A tanács mezőgazdasági osztálya tudomásom szerint nem is ért egyet az átterveztetéssel. A beruházási előadójuk meg fogja keresni a tsz vezetőit, hogy lebeszélje őket erről.

Ki intézkedhet?

— Ön, főmérnök elvtárs, egyetért a termelőszövetkezettel?

— *Én megértem őket, de mi csak csendes szemlélői lehetünk az ügynek. Nincs semmilyen hatáskörünk. A tipusterveket nem mi hagyjuk jóvá és nem mi módosítgatjuk. Az építkezésekről, a hitelkeretek elosztásáról a megyei tanács mezőgazdasági osztálya dönt. Nem vagyunk jelen a gazdaságokban, az épületek kiajánlásánál és helyszíni kitűzésénél sem. A tsz-eknek meg kellene magyarázni a különböző típusterv előnyeit és hátrányait, de ennek, úgy látszik, nincs gazdája.*

Megkérdeztem befejezésül a főmérnököt: a beruházási iroda műszaki ellenőrzési csoportjának vezetője miért utaztatta feleslegesen Budapestre Hegedűs tsz-elnököt?

— *Vörös László mérnökünk valóban hibázott* — hangzott a felelet. — *Tudnia kellett volna, hogy ezt az ügyet itt, a megyei tanács mezőgazdasági osztályán kell elkezdeni, de meg lehet érteni őt is. Az FM sokáig még a kisebb módosításokat sem engedélyezte a tipusterveken. Most más a hely-*

A Tolna megyei Tanács mező-
gazdasági osztályának vezetőjével, *Szűcs Lajossal* is beszéltem: — *Hargitai főmérnök említette nekem ezt az ügyet* — mondotta. — *Rövidesen megtárgyaljuk velük, mit lehet tenni. A megoldást még nem tudom, lehet, hogy az építkezés áthúzódik jövőre, lehet, hogy gyorsított eljárással csak egy—másfél hónapos késés lesz.*

Az egyetértés ellenére

— Ezek szerint ön is egyetért a tsz elképzeléseivel?

— *Egyetértek teljes mértékben, és amit tehetek, azt megteszem, akármi lesz a véleménye az osztály szakembereinek. Csak azt nem értem: ezt a borjúnevelőt tavaly ősszel tervezték, az idén augusztus óta építik. Miért nem szólt nekünk valaki vagy a beruházási iroda műszaki ellenőrzése, hogy itt problémák vannak?*

— A járási tanács mezőgazdasági osztálya már a kezdet kezdetén más tetőszerkezetet javasolt.

— *Erről nem tudok, de most már utánanézek az ügynek.*

Eddig a történet. S ha most hamarjában ide sorolnám, hogy egy ilyen tsz-építkezésnek mennyi bábája van az országban, az egyes minisztériumoktól és főhatóságoktól kezdve a megyéken át egészen a járásokig, nagyon hosszúra nyúlna a lista. És valamennyien *az autonóm, a jogilag önálló tsz*eknek és tsz-ekért dolgoznak. Most is egyetértenek abban, hogy Regölyön *jó tetőt* kell építeni a borjúnevelőre. Ugyanezt akarják a tsz vezetői is, ezért talpal és hadakozik Hegedűs elnök.

Mi lehet az oka, hogy ennyi egyetértés ellenére is ilyen keserves tető alá hozni egy istállótetőt?

Szenes Sándor

1021

Schäffer Judit

IVANOV

CSEHOV DRÁMÁJA A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

Marton Endre *Ivanovja* alkotóan kapcsolódik Efrosz és Krejča Csehov-rendezéseihez. Középkelet-európain közös bennük, hogy elvetik a nyugati abszurd dráma tárgyilagosan kilátástalan világszemléletét, s a személyiség, az „én" válságát megkísérlik kevésbé belenyugvóan, kritikával, a realizmuson és a társadalmon belül ábrázolni — és magyarázni. Gyakran klasszikusokkal és elsősorban Csehovval. Az *Ivanov* kínálja magát egy ilyen darabolvasáshoz.

Egy színpadi jelenetet leszámítva a huszonhét éves Csehov első drámája az *Ivanov*. 1887-ben mutatták be viharos körülmények között, hetedszer átírt változatban, négy próbával, a premieren néhány holtrészegen játszó szereplővel. Sokan azóta is félreértelmezik. Nem véletlenül: alig illik bele a megszokott Csehov-képbe. „Elő-csehovi" darab. Látszólag inkább ibseni. „Az illúziók ibseni agóniája" és „a dezillúzió tragikuma" pontosan ráillik az *Ivanovra*. Rosmer illúziói ugyanúgy szétfoszlanak, mint Ivanovéi (Ibsen *Rosmersholmja* alig egy évvel előzi meg az *Ivanovot*). De Ivanov összeomlása már csehovi: minden „lelepezés" vagy látványos külső ok nélkül következik be. Egykor úgy indult, mint „a jövő embere": egyszerre foglalkozott gazdasági és iskolareformmal, beadványokat írt a miniszternek, szónoklatokat tartott, és mit sem törődve a konvencióval, szerelemből zsidó nőt vett feleségül.

Csehov egy levelében így jellemzi az Ivanov-típust: a kezdeti lendületet „gyorsan felváltja az elcsigázottság". Ivanov kiábrándul saját lelkesedéséből feleségéből, környezetéből és végül önmagából is. Fáradtság, unalom és bűntudat vesz erőt rajta. Harmincöt éves. Most jutott el odáig, mint a későbbi Csehov-hősök: derékba tört az élete. A Csehov-drámák itt szoktak kezdődni. Az Ivanov itt végződik: pisztolylövéssel. (Csehov már ekkor is idegenkedett a darab végi haláltól. Más befejezést akart, de a színészek ragaszkodtak ehhez: az öngyilkossághoz.)

Az ivanovi tragédia drámai kitöltetlensége (Nyemirovics-Dancsenko kitűnő darab nyers vázlatának nevezte a művet), a központi hős kiábrándulásának találnyossága a rendezői színház korában inkább csábító, mint taszító tényező. A darab szálkássága ösztönzi azokat a rendezőket, akik álomlebegéses-nyírfás-melodramatikus Csehov helyett nyugtalanabb, harsabb, maibb idegritmusú Csehovot akarnak mutatni. A cseh Krejča nevezetes Ivanov-előadása tudatosan ellentmond Csehovnak, aki jellegzetesen „orosz izgágaságnak" nevezi az ivanovi magatartást. Krejča előadásában nincs semmi oroszos: a Csehovnál csellóval jelzett moll-hangulatot egy rezesbanda csinnadrattája váltja fel, az atmoszferikus jelenetezést pedig egyetlen, egész előadásra komponált „szituáció". Ez a szituáció — amelynek lényege, hogy a lelkiismeret válságát a környezet képmutató póznak tartja — kergeti öngyilkosságba Ivanovot. A rendezői kommentárt a Csehovnál néma epizódszereplő Jegoruska képviseli, aki artikulátlan, állati vinnyogással panaszolja föl a lélek elsorvasztását.

A dráma belső kényszerítő ereje szinte ugyanezekig a gondolati következtetésekig juttatja el *Marton Endrét* — megoldásai is részben azonosak. Jegoruska *(Pathó István)* félhülyén-megnyomorítottan is a szépség és a lelki tisztaság jelképe olyan álszent módon romlott környezetben, ahol az erkölcscsősz úriasszony és a háziszolga között nyilvános kézfogdosással járó szerelmi kapcsolat van. Marton szemlélete azonban egyszersmind dialektikusabb: tisztábban látja egyén és társadalom kölcsönhatását. A jelenettechnika elvetésével és az előadás drasztikus hangulati váltásaival pedig elhatározó lépést tesz afelé, hogy az irodalmi Csehov-értelmezésből kiinduló naturalista pepecselést végleg kiszorítsa színpadjainkról.

A módszeres eljárás első eredménye *Elbert János* fogalmilag és fonetikusan mai hangzású új fordítása. A második, *Csányi Árpád* túlzás nélkül remekbe szabott színpadképe. A hagyományos „orosz erdő" finoman erezett rézkarc-stilizáltságával jelenik meg a háttérhorizonton. Csányi és méltó partnereként, *Schäffer Judit* jelmeztervező a szürkék árnyalataiból alakították ki mesterien a látványt, ironikus képi magyarázatát adva Ivanov kiábrándult megjegyzésének, amely szerint az ember rendezze be minél szürkébbre az életét.

Két lövés közé komponálja Marton az előadást, s így is értelmezi a darabot: kettős ítéletnek. Gyilkosságnak *és* öngyilkosságnak. A Borkinok „jóakaratú" gátlástalansága, a Lvov doktorok csupa becsületes szűklátókörűségen alapuló kíméletlensége, a Sabelszkijek és Lebegyevek lelki felbomlásának szomorú példája és Ivanov saját csömöre önmagától *együtt* adja — a rendező szavaival — a „kettős bekerítettséget". A darabot egy mozdulattal körülkerítő gondolati ív olyan remekléssel jár, mint a hangulat visszafelé szerkesztettsége: az előadás melodrámának indul, és fokozatosan harsányodva, egy bohózati jelenetben dörren el a pisztolylövés.

A jelentős előadás hibáit részben következetlenség okozza. Marton nem tudott vagy nem akart teljesen elszakadni az atmoszféradrámától. Lebegve kitartott, „oroszosan" érzelmes pillanatok, a rezesbandával feleselő bejátszott zongorafutamok megmegállítják a drámát. S ha már törmelékesen visszatér az „atmoszferikusság", a „jelenet" uralma, akkor az is érthetetlenné válik, hogy a harmadik és a negyedik felvonás egybe van komponálva, holott egy év telik el közöttük.

A szereplők egy része megmarad egy általános Csehov-játszás szintjén. Kabinetalakítás nem illik ebbe a stílusba, bármilyen jó is *Máthé Erzsi, Rajz János* modorosan erőltetett Sabelszkije és *Agárdi Gábor* Lebegyeve keveset érzékeltet a bűntudatból, amely mindkettőjükben maradt egy Ivanovéhoz hasonló konfliktus után. *Csernus Mariann* rikítóan disszonáns hangot üt meg. *Szersén Gyula* erőtlen: a mindenkiben „szenteket és aljasokat" (Csehov) kereső Lvov doktor jelentősebb figura. *Moór Mariann* nem Szása: sem a lány sugárzó tisztaságát, sem a „tevékeny szerelmével" Ivanov nyakába akaszkodó naiv bakfisrajongást nem tudja eljátszani.

Kitűnő viszont *Avar István* mint behízelgően gazember Borkin intéző, és *Váradi Hédi*, aki nem önsajnáló áldozatot, hanem vibrálóan izgalmas, csupa ideg és csupa érzékenység nőalakot teremt Anna Petrovna alig megírt szerepéből.

Ivanov: *Bessenyei Ferenc*. Pontosan azt az állapotot találja el, amit Csehov „egy határozatlan vétkesség érzésének" nevez. Ivanovja nem Hamlet és nem Manfréd. Nem érti a benne végbemenő változást, és ez önutálattal tölti el. Bessenyei játékára mindennél jobban jellemző ez az írtózás önmagától: mintha lelki allergiája lenne. S csak úgy tud végezni vele, ha kivégzi önmagát. Meg is teszi. A halálos lövés pillanatában fény önti el a színpadot: a rendező égi jellel szavaz megváltást Ivanovnak.

Koltai Tamás

HÍREK

Korach Mór köszöntése

Nyugalomba vonulása alkalmából hétfőn a Magyar Tudományos Akadémia műszaki-kémiai kutatóintézetében bensőséges ünnepségen köszöntötték *dr. Korach Mór* akadémikust, az intézet tudományos főtanácsadóját. Az ünnepségen az intézet nevében *dr. Polinszky Károly*, az Akadémia levelező tagja; az MTA főtitkársága részéről *dr. Láng István* főtitkárhelyettes, a kémiai osztály és elnökség nevében *dr. Lengyel Béla* akadémikus, a Budapesti Műszaki Egyetem részéről *dr. Szebényi Imre* dékánhelyettes, a veszprémi Vegyipari Egyetem megbízásából *Korcsog András* rektorhelyettes, az MTA szilikátkémiai munkabizottsága nevében pedig *dr. Déri Márta* tanszékvezető professzor köszöntötte az ünnepeltet, s méltatta elévülhetetlen érdemeit a műszaki-kémiai tudományág fejlesztésében.

— **Wincenty Kawalec**, a Lengyel Központi Statisztikai Hivatal elnöke a KSH vezetőinek meghívására Budapestre érkezett. A két hivatal vezetői áttekintik együttműködésük tapasztalatait, s előkészítik a magyar és a lengyel statisztikai hivatal 1971. évi közös munkatervét.

— **A SZOT meghívására** Budapestre érkezett M. Rozics titkár vezetésével a Jugoszláv Szakszervezetek Központi Tanácsának öttagú küldöttsége. A delegációt a Keleti pályaudvaron Nemeslaki Tivadar, a SZOT titkára fogadta.

— DUNAÚJVÁROSBA TELEPÍTI az óragyártást a MOM. Az ébresztőórák alkatrészgyártását zömmel még a fővárosban, minden ébresztőóra összeszerelését azonban már Dunaújvárosban végzik. Az alkatrészgyártás áttelepítésére új csarnokot építenek a dunaújvárosi üzemben.

— EGY FIATAL NÁPOLYI LÁNY, mivel szülei ellenezték, hogy hozzámenjen szerelméséhez, egy hónapon át, mindennap patkánymérget szórt családja levesébe. A lány apja és anyja meghalt, két nővérét és unokatestvéreit csak hosszas kórházi kezeléssel sikerült megmenteni. A 15 éves Fiorita Paulát javítóintézetbe zárták.

— **Most jelent meg:** Wirth Ádám: Lenin, a filozófus (Kossuth). — Bari Károly: Holtak arca fölé. 2. kiadás. — Ungvári Tamás: Ikarus fiai (Szépirodalmi). — Fóti Andor: Különös randevú (Zrínyi). — B. Clavel: Az éneklő fa. — A. Ribakov: Kros különös vakációja (Móra). — G. Simenon: A Majestic pincéi (Magvető). — Az állami iparban foglalkoztatott munkások létszámösszetétele, munkakörülményei és béraránya (Statisztikai Kiadó).

— **Az Összafrikai Szakszervezeti Szövetség** Kairóban ülésező negyedik kongresszusa — amelyen a magyar szakszervezeti mozgalom képviseletében Kiss Károly, a SZOT alelnöke vett részt és szólalt fel — a vezető tisztségviselők megválasztásával és fontos politikai határozatok elfogadásával befejezte munkáját.

— BÉKE-BARÁTSÁG CÍMMEL nemzetiségi esteket rendez a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetsége Pest megyében. A hagyományos kulturális körút első állomása február 3. és 7. között a váci járás több községe lesz. A művelődési otthonok színpadán látványos néptáncbemutatókat tartanak és előadásokon ismertetik a párt X. kongresszusának határozatait is.

— *DARVAS JÓZSEFNEK, az Írószövetség elnökének vezetésével hétfőn irodelegáció utazott Moszkvába a szocialista országok írószövetségei vezetőinek tanácskozására.*

— AZ EMBER ÉS A TÖRVÉNY címmel megjelent egy új szovjet ismeretterjesztő folyóirat első száma Moszkvában. Az új sajtóorgánum — amelynek hasábjain tudósok, újságírók, írók és munkások kapnak publicitást — olvasmányos formában tájékoztatja a közönséget az állampolgárok jogairól és kötelességeiről.

— *AZ ANGOL POSTÁSOK 230 ezer főt képviselő szakszervezete a hat napja tartó sztrájk folytatása mellett döntött. A szállításügyi szakszervezet főtitkára utasítást adott arra, hogy a szállítók ne vállalják a postások munkáját.*

— NÉGY BURMAI TENGERÉSZT mentettek meg szovjet tengerészek Ecuadortól nem messze. A burmai hajósok már tíz napja hányódtak az óceánon.

— AZ OLAJSZENNYEZŐDÉS pusztulással fenyegeti a San Franciscó-i öböl állatvilágának mintegy 70 százalékát. Két tankhajó összeütközése ugyanis olajjal borította el az öböl vizét. Most önkéntesek serege is menti a pusztulásra ítélt állatokat.

— NÉGYTAGÚ, pisztolyokkal és gumibotokkal felszerelt álarcos rablóbanda kirabolta az egyik kanadai légitársaság páncélszobáját London Heathrow repülőterén. A fegyveresek megkötözték a páncélszoba személyzetét és elvittek két platina és arany értéktárgyakat őrző páncélládát; értékük mintegy 50 ezer font.

Klapka tábornok kardjai a Hadtörténeti Múzeumban

Értékes emléktárgyakkal gazdagodott a Hadtörténeti Mú[zeum] Klapka Gy[örgy]

[illegible] zdő-
[illegible] ám-
[illegible] andó
[illegible] de-
[illegible] lohó-
[illegible] es és
[illegible] szer-
[illegible] yettes
[illegible] ett ta-
[illegible] együtt-
működés és a [illegible] tosítás kérdéseiről, továbbá a fejlesztési intézetek közvetlen kapcsolatainak kiépítéséről tárgyalnak.

Beremendre érkezett a BCM óriás malomhengerköpenye

Szerencsésen megérkezett *Beremendre* az épülő cementmű egyik leglátványosabb berendezése, a 60 tonnás malomhengerköpeny, amely az NDK-beli *Dessauból* utazott *Csehszlovákián* át a Hungarocamion szállítókocsiján. A rendkívüli méretű teher biztosított úton haladt három országon át. A következő hónapokban még két ilyen szállítmány érkezik az NDK-ból. A BCM-nek ugyanis három cementmalma lesz. Ezekben őrlik finom porrá a mészkő és agyag keveréköből készített, kiégetett klinkert. Egy-egy malomból óránként 100 tonna cement kerül majd ki.

A cementmalmok a BCM legterjedelmesebb üzemépületében, a malomcsarnokban kapnak helyet.

Sikeres Centrum-hétfő a fővárosban

Már az első napon sikert aratott a vásárlók körében a Centrum Áruházak január 25-vel megkezdődött Centrum-hétfő akciója.

Ezen a napon, az Extra Áruházban 550 000 forint értékű forgalmat bonyolítottak le, ami az elmúlt hétfő bevételét 200 000 forinttal haladta meg. Az áruház hétfői ajánlatai ezúttal a 20 százalékos árengedménnyel kínált férfi télikabátok voltak, amelyekből több mint félszáz talált gazdára. Az Otthon Áruházban a torontáli szőnyegek vásárát rendezték meg. A Corvin Áruház cipőosztályán mintegy 5000 pár női csizma közül válogathattak. Mintegy 20 százalékos forgalomnövekedésről számolhat be a Divatcsarnok. A Kálvin téri Nagyáruházban valamennyi férfiingre kiterjedt a kedvezményes vásár. A nylon-, a kötött- és a pamutingek forgalma ezen a napon ötszörösére nőtt, csaknem 400-at adtak el.

KÖZLEMÉNYEK

A MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT szerda este, 6 órai kezdettel, a Kossuth Klubban tartja ülését, amelyen Erdélyi István Újabb régészeti kutatások a kazárok egykori földjén címmel, Dömötör János pedig A vásárhelyi művésztelep címmel tart előadást.

A BKV ÉRTESÍTI AZ UTAZÓKÖ-

Schäffer Judit
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZAVA
1965 NOV. 19.

1021

Czillei és a Hunyadiak

Vörösmarty drámája a Nemzeti Színházban

A magyar drámairodalom szegény testvére líránknak, de még prózairodalmunknak is. *Katona József* és *Madách Imre* mellett *Vörösmarty Mihály* volt, aki a legtöbbet tette a magyar játékszín érdekében. Ennek ellenére nevét a magyar színlapon csupán a Csongor és Tünde őrizte meg a múló időben. Többi drámáira a feledés lassan szitáló pora telepedett, elrejtve még a valóságosan meglevő értékeket is.

A Czillei és a Hunyadiak utolsó drámai alkotása a költőnek. Trilógiában akarta bemutatni a Hunyadi ház viszontagságos történetét, de csak az első résszel készült el, amely Czillei halálával végződik. A másodikba is belekezdett, ezt azonban nem fejezte be. A bemutatót a korabeli közvélemény jó szívvel fogadta. Amikor könyvalakban megjelent, az *Életképek* ezt írta: »*Czillei és a Hunyadiak, történeti dráma, írta Vörösmarty Mihály, melyet budapesti közönségünk már a nemzeti színpadról is dicséretesen ismer.*«

Huszonkét esztendővel később viszont a szigorú ítéletű *Gyulai Pál* a halott költő szemére veti, hogy csak: »*szélesen dolgozott történelmi rajzot veszünk, amely a kort csak egypár éles vonásban jellemzi, minő például Giskrának egy kissé groteszk alakja. Népjelenetei csak függelékek a humor frissesége nélkül. A jellemrajz nem tud lélektanilag érdekessé válni; az erényes személyekben nincs költőileg vonzó gyöngeség, a romlottakban pedig hiányzik vagy a démoni erő, vagy a bűnt enyhítő viszonyok nyomása.*«

Most, száz évvel e sorok megjelenése után, a Nemzeti Színház vállalta a per felvételét Gyulaival szemben, Vörösmarty érdekében. És a színpadi eljárás a költő diadalát eredményezte. Értékes kincset sikerült hagyományunk feledtebb rétegeiből kibányászni.

Ebben pedig rendkívül nagy érdeme van a rendezésre vállalkozó *Marton Endrének*, valamint a jelenlegi szövegkönyv bábáinak, *Benedek Andrásnak* és *Mészöly Dezsőnek*, akik a költő hátrahagyott töredékeinek felhasználásával — az eredetit tisztelettel kezelve — bátran szabtak új színpadi ruhát a mostani előadás számára.

Gyulainak abban igaza van, hogy a mű elsősorban szélesen kezelt történelmi rajzot ad. Azonban nemes színekben gazdag, szálaiban finoman szőtt történelmi gobelin feszül az előadás során élénk, melyen éppen a főszereplők emberi vonásai rajzolódnak ki érzékelhetően. Czilleiből például nem hiányzik az a démoni erő, amely kegyetlen tervelnek végrehajtása felé megszállottan sarkallja. Ugyanakkor nem kisszerű történő, hanem jobb ügyhöz méltó ésszel megáldott főúr, aki a hatalmat magának akarja megkaparintani.

Az ábrázolás árnyaltságában Czillei mögött nem marad el Hunyadi László sem. Hősi jellemében a bukás árnyékai is ott settenkednek. Apja koporsója mellett kemény és céltudatos, de az események során kiderül, hogy kevesebb gyakorlati érzékkel rendelkezik, mint fiatalabb öccse, Mátyás. A Czillei teljes befolyása alatt álló ifjú királyban mindvégig bízik, emiatt az elkerülhetetlen végső leszámolás előtti pillanatokban is habozva megtorpan.

Az kétségtelen, hogy a főurak alakja meglehetősen elnagyolt. Gara, Ujlaky, Giskra és a többiek szinte csak statisztálnak Czillei és a Hunyadiak körül. Ki lehet mutatni olyan vonásokat is, melyek Shakespeare hatásának felismerhetetlen jegyei. A legjellegzetesebb erre a két sírásó szerepeltetése, akik ugyan a hamletbeli eredeti hasonmásaiknak a nyomába sem érnek. Egyébként Hunyadi László arcán is időnként a hamleti borzongást láthatjuk átsuhanni.

Mindezek ellenére az egész mű igazi értékei elvitathatatlanok. A már jelzettek mellett Vörösmarty lebilincselő drámai nyelvét emelhetjük ki, amely betölti a színházat, nemcsak egykoron hatva, hanem mind a mai napig is.

A Czillei és a Hunyadiakat nagyszerű előadás ébresztette Csipkerózsika álmából. *Varga Mátyás* díszletelemei egyszerűségükben lenyűgözők, *Schäffer Judit* ruhatervei a kor hangulatát kitűnően idézik. Marton Endre vállalkozásában nemcsak a merész kezdeményezést dicsérhetjük, hanem a rendezés nagyvonalúságát is. A hatásos színpadképekben nem szürkül el a szó, sőt új szárnyalást kap, a mű költőisége betölti a teret.

A nagyszerű színészi alakítások közül kiemelkedik *Sinkovits Imre* Czilleije. A nagyvonalú cselszövő alakjában pattanásig feszülni képes indulatok háborognak. Magától értetődő számára, hogy a hatalom megszerzése érdekében nem lehet válogatni az eszközökben. A kor kegyetlen, s benne élve vállalni kell ezt a kegyetlenséget. Hunyadi Lászlót *Szersén Gyula* alakítja. Pontos, belülről átélt színészi munka. Néhány nagy jelenetben képes önmaga fölé nőni. *Sztankay István* az ifjú Mátyás szerepében kitűnően érzékelteti az eljövendő nagy király friss szellemét és törhetetlen erélyét is. A rendezés és a színészi tehetség kettős érdeme *Iglódi István* remekművű V. László alakítása. Sunyi riadtsággal figyeli az őt erős kézzel fogó Czilleit. Időnként megpróbál kitörni a vasmarkok közül, hogy néhány esetlen mozdulattal megjátssza a királyt, azonban akaratgyenge, az eredmény szánalmas vergődés csupán. *Kállai Ferenc* Szilágyi alakjában kemény és határozott, jól gazdálkodik indulatainak megnyilvánulásaival.

A többiek közül nagyon tetszett a két női főszerepet alakító *Váradi Hédi* és *Tordai Teri*. *Győrffy György* Gara nádora viszont puhányabb volt a kelleténél. A kisebb szerepekben kiemelkedett *Lukács Margit*, *Tyll Attila*, *Szirtes Ádám*, *Agárdi Gábor*, *Gellei Kornél* és *Szendrő József*.

Szombathelyi Ervin

Világ proletárjai, egyesüljetek!

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

94. ÉVFOLYAM, 273. SZÁM ÁRA 60 FILLÉR 1966. NOVEMBER 19, SZOMBAT

Ülést tartott a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága pénteken ülést tartott.

Az ülésen Kádár János, a Központi Bizottság első titkára ismertette a Központi Bizottság kongresszusi beszámolójának és a kongresszus határozatának tervezetét.

A Magyar Szocialista Munkáspárt módosított szervezeti szabályzatának tervezetét — amely a IX. kongresszus napirendjére kerül — Biszku Béla, a Központi Bizottság titkára ismertette.

A beszámolótervezet, a határozati javaslat és a szervezeti szabályzattervezet feletti együttes, széles körű vita után a Központi Bizottság az előterjesztéseket egyhangúlag elfogadta. (MTI)

Az ENSZ-közgyűlés felhívása az atomfegyverek elterjedését gátló szerződés megkötésére

Az ENSZ közgyűlésének politikai bizottsága csütörtök délután folytatta a vitát arról a *magyar* határozati javaslatról, amely felhívja a közgyűlést, *nemzetközi bűntényként* ítélje el vegyi és bakteriológiai fegyverek alkalmazását.

A politikai bizottság csütörtökön megkezdte a vitát a tizennyolchatalmi leszerelési bizottság jelentéséről.

Az ENSZ közgyűlésének csütörtöki plenáris ne, Franciaország, Izland és Kinshasa-Kongó tartózkodott a szavazástól.

Csütörtöki ülésén a közgyűlés foglalkozott azzal a *csehszlovák* javaslattal is, amelynek értelmében szigorúan tiszteletben kell tartani az erőszakkal való fenyegetőzésnek vagy az erőszak alkalmazásának a nemzetközi kapcsolatokból történő kiküszöbölését. Az Egyesült Államok és több nyugati küldöttség manőverezésbe kezdett a javaslat elfogadásának megakadályozására.

Amerikai részről máris a közgyűlés elé terjesztettek egy határozati javaslatot, amely Kína ENSZ-tagságának ügyét »különösen fontos« kérdésnek minősíti, s így a tagállamok kétharmadának szavazata szükséges a döntéshez az egyszerű szótöbbség helyett. Washington ugyanis attól tart, hogy *a tagállamok többsége* elfogadja a kilenc ország határozati javaslatát.

Földgázvez — A

Podgornij linzi bej

»A tervek szerint Ausztrián keresztül haladna, és így az osztrák gazdaságnak is nagy segítséget jelentene a Szibériából Triesztbe építendő földgázvezeték« — jelentette ki *Nyikoláj Podgornij*, a Szovjetunió Legfelső Tanácsa elnökségének elnöke csütörtökön, a linzi Egyesült Osztrák Vas- és Acélművekben mondott beszédében. Rámutatott, hogy *Párizs is érdeklődést mutat* a távvezeték iránt, így lehetséges, hogy azt Franciaországig továbbépítik.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Schäffer Judit
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1965 JÚN 2
1021

Sárközi György Dózsa című drámáját mutatják be a gyulai várszínházban

A címszerepet Szirtes Ádám Jászai-díjas alakítja

Tavaly, 1964 nyarán nyitotta meg kapuit először a gyulai várszínház. A hatszáz esztendős vár udvarán felállított színpadon Hugo Victor: Hernani című romantikus drámáját játszották a békéscsabai Jókai színház művészei, Miszlay István rendezésében. A 10 előadást mintegy ötezren látták.

A várszínházi játékok nagy sikere 1965 nyarán is bizonyára tovább folytatódik majd. Az idén Sárközi György mártírhalált halt költő hatalmas történelmi színművét, a Dózsát mutatják be a gyulai várban, kitűnő szereposztásban. Az előkészületekről, a szereposztásról Miszlay István rendező a következőket mondotta:

— A tavalyi nagy közönségsiker, a belföldi és külföldi érdeklődés arra ösztönzött bennünket, hogy az idén még elmélyültebb, még monumentálisabb előadást produkáljunk, és az előadások számát is felemeljük 10-ről 15-re. A szereposztás reprezentatív: Szirtes Ádám Jászai-díjas, a Nemzeti Színháza tagja alakítja Dózsa Györgyöt. Dózsa Gergely szerepében a Budapesti Thália Színház művészét, Szabó Gyula Jászai-díjast láthatja majd a közönség. Bakócz Tamás figuráját Kátay Endre Jászai-díjas, a Szegedi Nemzeti Színház tagja, Nagybotú Lőrincet Iványi József Jászai-díjas, a Pécsi Nemzeti Színház művésze, Csáky Katát Stefanik Irén, Jászai-díjas, a Békés megyei Jókai Színház tagja alakítja.

A darabról Miszlay István rendező elmondotta, hogy cselekménye fő vonalában a történelemből ismert tények állanak. Érdekessége a Dózsa gyulai bemutatójának, hogy annakidején, 1514-ben Dózsa serege elfoglalta Gyula városát, és a város alatti mezőn gyülekezve, rendezve sorait, haladt tovább Temesvár felé.

A próbák már napok óta folynak; a színrevitel sok aprólékos gondját, feladatát sorra megoldják a művészek, és a fáradhatatlan, agilis fiatal rendező. A statisztálást — ugyanúgy, mint tavaly — a gyulai Erkel gimnázium diákjai vállalták, és nagy szerepe lesz az előadásban a gyulai Erkel művészegyüttes férfikarának is. A jelmezterveket az ismert budapesti tervezőnő: Schäffer Judit készítette, a díszletterv Suki Antal műve.

Folynak a próbák. A színpadon Szirtes Ádám és Szabó Gyula. — A háttérben Miszlay István rendező

Az első bemutatót július 3-án tartják, s ekkor — egy évi szünet után — újra megszólalnak a gyulai vár tornyán a fanfárok, és eldördül a játékok kezdetét jelző várágyú. A nem mindennapi színházi esemény iránt — elsősorban a Körösök vidékén — nagy az érdeklődés, és a hírek szerint több külföldi turistacsoport is bejelentette érkezését Gyulára.

Sass Ervin

— *KIÁLLÍTÁSI termet adnak át a közeljövőben Törökszentmiklóson. Ezzel lehetővé válik a megyei múzeumok anyagának helybeli bemutatása.*

— A SZOLNOK megyei Állattenyésztési Felügyelőség új irodaházát szombaton délelőtt adták át. A Keskeny János utcában tartott ünnepségen dr. Kasza Béla, a megyei tanács vb mezőgazdasági osztályának vezetője mondott megnyitót, Lengyel Gyula felügyelőségvezető ismertette a jövő feladatait, majd megtekintették a székházat.

— NŐI KERÉKPÁRT, karórát szolgáltattak be talált tárgyként a Szolnok városi-járási rendőrkapitányságra. Jogos tulajdonosaik kellő igazolás ellenében átvehetik minden kedden és pénteken délelőtt a fenti kapitányság I. 27. sz. helyiségében.

10 év statisztikája szer a László név gyakoriságb az első helyen áll. Sz eredetű, oroszban a V gyiszláv „dicsőségesen u kodó"-t jelent. Hétfőn l neus nap lesz.

Játék az élettel

Apadnak és áradnak folyók mostanában a mi megyénkben is, könnyen előfordul baleset. A napokban fulladt meg két gyerek, Szabolcsban egy nap alatt három haláleset történt. Mégis vígan ugrálnak fejest a Zagyvába a vasúti és a közúti hídról egyaránt a szolnoki gyerekek. Ebből csak baj lehet. Úszni nem tudnak még annyira, ráadásul kiszámíthatatlan a meder a változó vízállás folytán, beütik a fejüket és vége. Vagy a felhevült test és a hideg víz találkozása okoz tragédiát. Van ennél érdekesebb és okosabb játék is. Szülők, gyerekek, nem elkortatott szólam az óvatosság, mert utána már — késő.

23 játékhét szelvényei vesznek részt.

ÉRTESITÉS

Értesítem elvársaimat, barátamiat, ismerőseimet, hogy szeretett fiam

ifj. Váczi Mihály

hosszas szenvedés után elhunyt. Temetését f. hó 27-én délután 15 órakor tartjuk Szolnokon az rk. temető halottas házából.

id. Váczi Mihály

Szolnok, Szántó u. R. ép. I. lh. I. em. 9. a.

Mai műsor

RÁDIÓ • TV • MOZI • SZÍNHÁZ

MOZI:

SZOLNOK

Vörös Csillag: A Tenkes kapitánya (hétfőn is), matiné: Kocsubej.

Tisza: Harc a banditákkal, matiné: Dollárpapa, hétfő: A betörő.

MÁV: Képek a magyar némafilm történetéből.

Kert: Igy jöttem, hátfő: A fehér karaván.

JÁSZBERÉNY

Lehel: Többgyermekes agglegény, — matiné: Francia

tiné: Halló, Japán, — hétfő: Moszkvai séta.

TÖRÖKSZENTMIKLÓS

Dózsa: Rab Ráby, matiné: Fiatalok voltunk, — hétfő: Többgyermekes agglegény.

Kert: Adua és társnői, — hétfő: Fekete Péter.

TÜRKEVE

Vörös Csillag: Láng az utcákon, matiné: Ember a Holdon, hétfő: Kár a benzinért.

MŰVELŐDÉSI HÁZ:

Szolnok, Ságvári: A balett-tanfolyam vizsgaelődása, 10. — Teadélután Szandaszöllősön, 17.

Szolnok, MÁV: Táncmulatság, 19.

Kunhegyes: Táncdalest.

A MAGYAR RADIO SZOLNOKI STÚDIÓJÁNAK MŰSORA

a 222 méteres középhullámon 18.00—19.00 óráig

Vasárnapi mindenféle. Zenés összeállítás.

Június 28, hétfő:

Hétfői kaleidoszkóp. — Campingezők... Riportösszeállítás. — Zenés ki mit kér. — Esti jegyzet.

TELEVÍZIÓ:

9.25: Kárpát vidék fafaragó mesterei. Az Intervízió műsora. 10.00: Hétmérföldes kamera. Úttörőhíradó. 10.15: Táncolni fogok. Szovjet film. 16.48: A Magyar Hirdető műsora. 17.00: Nyári mezőgazdasági szakfilmműsor. 17.45: Magyarország — Olaszország labdarúgó-mérkőzés közvetítése a Népstadionból. 19.50: Esti mese. 20.00: Tv-híradó. 20.15: Nyári este Budapesten. Helyszíni közvetítés. — 21.15: Sporthírek. 21.25: Dr. Kildare. Ügyeletes szolgálat. Magyarul beszélő amerikai film (14 éven felülieknek!) 22.10: Tv-híradó — 2. kiadás.

ssze a

PLAP-ot

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Schäffer Judit

1965 MÁJ 16
NÉPSZAVA

Húsz év színpadképei

Schäffer Judit jelmeztervei

A kiállítás, amely a fenti címet viseli, valahogyan Hamupipőke szerepét játssza a 20. évforduló számos hasonló rendezvénye között. Sok gonddal összeválogatott és igazán szépen megrendezett anyaga — a legjobb díszlet- és jelmeztervezők eredeti tervei, melyeket néhány közbeiktatott makett és fotó tesz még élénkebbé — ugyancsak szűkölködik látogatókban az *építőmunkás szakszervezet székházának* első emeletén. A műfajnak, úgy látszik, ez már végzete, hiszen a sajtóban sem futja általában többre néhány általánosságban mozgó jelzőnél a neki szóló bírálat vagy elismerés a színi kritikák végén.

Mindezek pótlására persze, ez alkalommal sem lehet vállalkozni, többek között már azért sem, mert bármily bőséges is a kiállítás anyaga, mégiscsak töredéke az elmúlt két évtized hatalmas termésének.

Az 1945-ös év *Bánk bán* előadásának díszleteitől az idén bemutatott *Mártáig* terjed a sor, és a fővárosi és vidéki színházak csaknem minden jelentős tervezőjétől szerepel legalább néhány alkotás. Felidéznek sok emlékezetes előadást és ugyanakkor egy-egy mű — például *Az ember tragédiája*, a *Hamlet*, a *Salemi boszorkányok*, az *Ármány és szerelem*, vagy a *Macbeth* — díszleteinek és jelmezeinek többféle megoldásával arra is felhívja a figyelmet, hogy a dráma komplex műfajához mennyi eredetiséget, egyéni meglátást adhat a díszlet- és jelmeztervező. A kiállított képek egy része egyébként nemcsak mint terv, hanem mint önálló alkotás is megállja a helyét. Sőként sok ilyen akad a elmeztervek között, amevek némelyike nemcsak z öltözettel jellemez, de zatírába hajló élességgel rázolja a figura emberi agatartását is.

A húsz évnyi áttekintés feltárja színpadművészetünk fejlődését, amely a korszerű eszközök alkalmazása mellett szemléletében is egyre inkább afelé halad, hogy a tervező művész a valóságos környezet és viselet illúziójának keltése helyett egyre határozottabban a dráma lényegét fejezi ki a maga sajátos képzőművészeti eszközeivel. *(h. l.)*

4

ur
yúlt a cigarettáért. Apja elrán-
előle.
Kukk! — mondta Bezur. —
ni akadálya, de előbb mondd
mióta cigarettázol?
prementem — jutott Gyuri eszé-
Jaiv alak, lám, egy-kettőre csőbe
ak. — Mióta cigarettázom?...
pofozol meg?
Férfikorod küszöbén?... Annyi-
arbárnak mégse tarts!
épen hangzott, Gyurit megpuhí-
. Miért is kertelne, hisz' a fatti
hogy mondani szokta — gondo-
futását is látja a koponyájában.
árom hete! — Minden eshetőség-
észen, azért vigyázott, hátha el
kapnia a fejét.
Inkább öt hete — mondta Be-
higgadtan. Az indulat, bármeny-
e nem akarta, csak fortyant ben-
Becsapva érezte magát: fia tilal-
at kezdett el. Hálátlan kölyök!
Úgy gondolod, hogy öt hete?...
jegyeztem fel — mondta Gyuri
vörösödve. Nagy kezével nem tu-
mit kezdeni, hol ide, hol oda
e.
Ha minden nevezetesebb ese-
yre ilyen pontosan emlékszel
d, eláshatod magad — mondta
ur. Fia cigarettája alá tüzet lob-
tott. Figyelte, a kölyök milyen él-
ettel nyeli a füstöt, s milyen in-
ő szakszerűséggel eregeti a füst-
ikákat. — Fecske a kedvenced?
kérdezte.
- Mindegy... Ahogy jön — mond-
Gyuri.
- Öröm számomra, hogy nem vá-
atsz. — Bíztatta, a Fecskét gyor-
szívja el, mert még kétféle re-
k cigivel szeretné megkínálni —
encnek valóval, mindkettő az an-
dohányipar büszkesége. Ám ulva
yelte fia lelkesedését. A maradék
cskét néhány heves slukkal be-
szippantotta és nyúlt az angol ci-
rettáért.
— Ezt ismerem — mondta Gyuri.
IKKA-cigaretta. Van belőle dögi-
Pesten. A nők imádják.
— Ugyan!...
— Beszélik... Rengeteg az Ikkás-
lád. Legalább a suli negyede Ik-
ból tollasodik meg.

dolog-

a fe-
t: Is-
... —
mint
niszul
ékez-
n tő-
a in-

szá

nki
lok.
— Szép! — mond
ki gondol itt udvarl
— Nincs jobb szó
garettája végén nőtt
mu.
— A pajtáskodás
korodhoz mérten lé
— mondta Bezur.
Gyuri elmosolyodo
nyének finom foglal
ingerelte, de most n
ba nyúlt a fiának
cigarettaféleségért.
— A cigaretta vé
mondta. — Minek i
Tessék... — Bár el
tinból, ő is bekapot
Gyuri szabódott:
ilyen nagy füstölésh
lőle sose lesz a vé
mértékletesség életé
szabálya. Bezur oko
de azért erőltette:
ban van, füstölve s
vegni; az a kis nil
begyújt, elillan maj
Gyuri fanyalogva
táért, hosszan nézte
gatta. Gyakorlott m
az öngyújtó lángja
len dologról cseveg
átváltottak az isko
képmutató gyerek,
Gyuri megkérdezte
mindig így volt-e e
meneti jellegű, kor
Bezur állította, hog
gően, képmutató g
voltak.
— A szülők függ
— mondta Gyuri k
cigarettát ujjai közt
lyegve nézte. Ami
mozdulattal a ha
nyomni, apja rászó
— Höhő, annyira
zolj!...
Gyuri irgalmat k
apjára. — Elég volt
ta. Megnyalta száját
szeme hol összeszűk
rekre nyílt.
— Eredj már, ere
zur. — Tizenöt éve
miből lehet elég?
éves koromban, do
a gyakorló heteime
Úgy fogod azt a c
ki akarnál játszani
hallottad volna a lé
nyomait is eltüntet
mokat: hamut a sz
más...
Gyuri undorral v
nézte a cigaretta hu
ról tépett, szürke sz
kacskaringózó füstöt
se hamuzott a szőny

ág helyett

n,
n,
yalog
k.

Prága
drága,
eren
gelen.

látlak
ria.

Bejártam Dunántúlt,
nem értem el, csak Ü
Tokaj vidéke, Debre
s Eger nekem csupán

Napozva, pihenve m
egy deszkaól falának
ülök félig hunyt szem
míg fölöttem felhő s

Prága helyett a gödö
Lombosodó fák, tűzf
vár egy bokor dús fü
S boldogabb tán nem

Z, KÖZELRŐ

Ez az illat: föld i
Ez a fény: tavasz-
Ilyenkor ez a szó:
még szebb, mint m
bennem villámként

ézlek, új tavasz,
kis bogár!
minden így igaz,
m, s ahogy e pár
zült ezer csodát...

1965 MÁR_5
1021

BECKET,
avagy az isten becsülete

Anouilh színműve a József Attila Színházban

Régen voltam úgy »megakadva« színmű értékelésével, mint most, amikor a József Attila Színház bemutatta Jean Anouilh nagyhírű, s már bemutatása előtt nálunk is vitát kiváltott, nagyméretű színművét, a »Becket«-et. Szándékosan írtam »nagyméretű«-t, nem pedig »nagyszabású«-t, ezzel már mintegy jelezve sok töprengés után is változatlan értékelésemet.

Meggyőződésem, hogy a kritikusnak elsőrendű kötelessége a feltétlen őszinteség. Ez kivált szükséges akkor, amikor az értő közvélemény által értéknek, gondolatgazdagnak, realitásában vagy jelképességében sokatmondónak elfogadott, a bemutatáskor eleve híresnek tudott darabbal kerül szembe. Jaj a becsületének (nem »az isten becsületének«, hanem a kritikusénak), ha reputációja féltésében, azért, hogy »tudatlanságát« jaj, el ne árulja — nekifog és belemagyaráz a műbe olyasmit, amit nem a mű váltott ki belőle, s bőkezűen ajándékoz a műnek értékeket, amelyekkel nem rendelkezik. (Sem a mű, sem lelkiismeretlen értékelője.)

Kimondom hát véleményemet, akkor is, ha téves: a Becket-et nem tartom remekműnek, sőt, kivételesen sikerült színműnek sem. Nem azért, mert világnézetével nem egyezem — sok számomra idegen világnézetű művet tartok a maga nemében kimagaslónak —, hanem, mert saját gondolatát nem fejti ki kellő intenzitással, következetességgel, tisztán, s nem ajándékozza meg a nézőt olyan élménnyel, amely mély töprengésre, vagy éppen szenvedélyes vitára készteti. Magában az, hogy egy jeles szerző a történelem érdekes, fontos alakjait és szituációit használja közölni valójának kifejezésére (tetszés szerinti változtatásokkal, ez művészi joga), s hogy ezt nagy színpadi tudással, formában megejtően, részlet-érdekességekben gazdagon teszi — nem emeli művét a kimagaslóak közé.

A »Becket« nem érdemli meg azt a kivételes figyelmet, amellyel feléje fordulnak. Alighanem sok körülötte a műben igazolást nem nyerő belemagyarázás. Megítélésem szerint a szerzőnek azok közé a művei közé sorolható, amelyeket a jeles amerikai (igazán nem marxista) szakíró, John Gassner, vaskos kötetében (»Korunk színháza«) így értékel: *»a végkicsengés jobbára lebilincselő, anélkül azonban, hogy a dráma komolyabban megmozgatná a nézőt«.*

Emelkedjünk a középkori II. Henrik angol király és Thomas Becket, kancellár, később canterbury-i érsek barátságának izgalmas történetét ugyancsak izgalmasan közlő dráma puszta cselekménye fölé; vagy éppen süllyedjünk a mélyére, s kutassuk az okot: talált-e Anouilh valamely nyolcszáz év után is érvényes morális következtetést, filozófiai tanulságot, amiért realitás és aktualizálás furcsa (ezúttal nem is mindenütt szerencsés) ötvözésének módszerével visszafordul hozzá? (Mert például Antigonejénél talált.) Arról van szó vajon, hogy az ember, méghozzá a tiszta ember, az erkölcsi lény, egyforma buzgalommal szolgálhat egy eszményt, vagy épp annak ellenkezőjét, csak szenvedélyel tegye? Itt most nem is a tételt kívánom vitatni, hanem a drámát (az előadást később), amely sem ebben a tételben, sem másban nem következetes. Sok tekintetben másnak rajzolja fel Becketet ifjú, »civil« korában, s kellő árnyaltság nélkül, azon nyomban, megint másnak, mint canterbury-i érseket. Ugyanakkor a mű — nemcsak az előadás — egyben egy macchiavellista célratörés *ábrája* is. Sem nem igazolása tehát, sem nem elítélése — a darab szövegéből következetesen egyik sem olvasható ki.

Nem volt könnyű dolga *Kazán Istvánnak* a mű rendezésével — de nem is tudott vele tökéletesen megbirkózni. A színdarab végeredményben alapvetően nem akar morálisan ítélkezni Becket felett, sőt, magatartása legfőként egy gondolkodásmódot, egy filozófiát kíván igazolni. Természetesen nem a mi filozófiánkat. Ilyen esetben két dolgot lehet cselekedni. Az egyik: nem vállalni a művet, s nem előadni. A másik: ha — mint itt is — érdekességben, tájékoztató jellegében (értékes gondolatokat hordozó műveket, a mienkkel nem egyező, de nem emberellenes gondolkodásmódokat meg kell ismernünk) megérdemli az előadást, akkor vállalni kell szőröstül-bőröstül. Mi nem beszélhetünk a szerző helyett. Az előadás, főleg első felében — túl a darab említett belső következetlenségén — a megalkuvás zsenije feletti ítéletnek érződik. Ezzel nem saját hangján beszél. Ami pedig a két hős kapcsolatát illeti: néhány hisztériás hangsúly és nyomaték csakugyan fokozza azt az érzést, hogy a Henrik—Becket-barátság természetellenes volt. Csak a jó isten tudja, az volt-e, nem-e, ez teljesen érdektelen is (végtére Becket szász sem volt, s ez sem baj) — de az előadásba alighanem így is zavaró hangok kerültek.

A sok szereplőre tekintettel az igazságos értékeléshez oldalak kellenének. Ezzel nem rendelkezem. S akkor már kisebb igazságtalanság az ellenkező véglet, a korlátozódás a két főhősre. A fiatal *Koncz Gábor* igen sokszínűen, már korábban megismert tehetségét újfent igazolva játssza a középkor szélsőséges vonásokból, nyers brutalitásból és friss fogékonyságból egy egésszé váló ifjú uralkodóját. Egy s más hisztériás túlzást — külön is indokoltam: miért — sokallok. *Darvas Iván* Becket«-je érett, átgondolt alakítás, de ezúttal nem sikerült eléggé megszokott eszközeihez (az »eszköz« említése nem elmarasztalás: eszköz nélkül nincs művészet) merőben újat merítenie magából, a merőben új alkat életre keltéséhez. Huszonhat további szereplő jó munkáját ismerem el, ha azt mondom: az együttes sikerrel küzdött meg »az isten becsületéért«.

Czimer József fordításával — a dolog lényegéhez tartozó nyerseségeket is ideértve — egyetértek. *Schäffer Judit* jelmezei, *Eötvös Péter* kísérőzenéje tetszett. *Wegenast Róbert* a gyorsan mozgatható csúcsíves fémvázban megtalálta azt a »bizonytalan jellegű díszlet«-et (Anouilh utasítása), melyben a helyszínezésében is lazán meghatározott mű a legkedvezőbben eljátszható.

Rajk András

1965. március 5

NÉPSZAVA
Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Világ proletárjai, eg

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

93. ÉVFOLYAM, 54. SZÁM ÁRA 60 FILLÉR 1965.

A KISZ a középiskolában
(Riport a 3. oldalon)

Szürke számok mögött
(Riport a 3. oldalon)

A mezőgazdaság üzemanyag-ellátása
(Tudósítás a 8. oldalon)

A Minisztertaná

A kormány Tájékoztatási Hivatala közli:

A Minisztertanács csütörtökön ülést tartott. Az *Országos Tervhivatal* elnöke jelentést tett az 1966—1970-es évekre szóló tervek egyeztetése céljából Bukarestben és Prágában folytatott tárgyalásairól. Az aláírt jegyzőkönyvekre alapozódnak a harmadik ötéves terv időszakára megkötendő *hosszú lejáratú külkereskedelmi egyezmények.* A kormány a jelentést jóváhagyólag tudomásul vette.

A *Tudományos és Felsőoktatási Tanács* főtitkára beszámolt a szakemberek külföldi tanulmányi munkaútjainak múlt évi tapasztalatairól. A beszámoló megállapította, hogy *a tanulmányutaknak ez a formája eredményesnek bizonyult,* elősegíti a szakemberek továbbképzését, lehetővé teszi, hogy fél évtől két évig terjedő időn át külföldön termelő-, kutató-tervező, illetve felsőoktatási munkában vegyenek részt, s ily módon speciális ismereteket szerezzenek. A kormány a beszámolót tudomásul vette, s az ez évi felada-

Szovjet kormánynyilatkozat a VDK elleni amerikai agresszióról

Moszkva, március 4. (TASZSZ)

Gromiko szovjet külügyminiszter március 4-én a szovjet kormány nevében *Kohler*, az Egyesült Államok moszkvai nagykövete előtt az alábbi nyilatkozatot tette:

»Azzal kapcsolatban, hogy az amerikai légihaderő március 2-án újabb tömeges támadást hajtott végre a Vietnami Demokratikus Köztársaság területe ellen, a szovjet kormány szükségesnek tartja kijelenteni az Egyesült Államok kormányának a következőket:

Az amerikai fegyveres erők részéről a Vietnami Demokratikus Köztársaság ellen végrehajtott, szűnni nem akaró provokációkat nem lehet másként tekinteni, mint *tervszerű agressziós lépéseknek,* bizonyítékul arra, hogy *az Egyesült Államok a háború további kiterjesztésének útjára lép Délkelet-Ázsiában.* Az Egyesült Államok e cselekményeit már értékelte a szovjet kormány ez év február 9-i nyilatkozata, valamint a Szovjetunió és a Vietnami Demokratikus Köztársaság folyó évi február 10-én kelt közös nyilatkozata. A szovjet kormány szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy *teljes mértékben érvényben vannak azok a figyelmeztetések, amelyeket a fenti nyilatkozatok tartalmaztak.*

A szovjet kormány maradéktalanul támogatja a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányának folyó évi március 3-i nyilatkozatát, amelyet az Egyesült Államok repülőgépei részéről a Vietnami Demokratikus Köztársaság déli részének lakott területei ellen elkövetett támadással kapcsolatban adott ki. *A szovjet kormány határozottan támogatja a VDK kormányának azt a követelését is, hogy haladéktalanul szüntessék meg az amerikai agresszív akciókat Vietnamban.*

A Szovjetunió ugyanúgy — mint más államok is, amelyek szívükön viselik a béke fenntartását, valamint a népek függetlenségre, és szuverenitásra való jogának biztosítását — nem mehet el szó nélkül több más veszedelmes lépés mellett sem, amelyeket az Egyesült Államok hajtott végre az utóbbi időben Indokínában. Az Egyesült Államok fegyveres hadműveleteket kezdett, közvetlenül, saját fegyveres erőinek felhasználásával a dél-vietnami hazafiak ellen. Tovább folyik amerikai fegyverzet és fegyveres erők összpontosítása Dél-Vietnamban és a Vietnami Demokratikus Köztársaság előterében. Jelentések érkeztek arról is, hogy *amerikai tengerészgyalogság partraszállását készítik elő a Vietnami Demokratikus Köztársaság és felelősséget vállal magára az események ilyen fejlődéséért.*«

Kohler nagykövet kijelentette, hogy a szovjet kormány nyilatkozatát az Egyesült Államok kormányának tudomására hozza.

Újabb támadásokat terveznek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Schäffer Judit
NÉPSZABADSÁG
1964 DEC 3

1021

Az ezerkettedik éjszaka

Heltai Jenő mesejátéka a József Attila Színházban

„Vér, gyűlölet, sötétség
mindenütt...
Szívem nehéz. A bánat benne
vendég
Régóta már. Ma végre mást
szeretnék.
Békét, nyugalmat, jókedvet, derűt"

— mondá az ezerkettedik éjszakán Sahriar szultán, Kína, Egyiptom s India királya, de mondhatta volna maga a költő is, Heltai, a pesti derű, a bűbájos csúfondárosság királya.

1939-et írtak akkor. Vér, gyűlölet, sötétség mindenütt... Kedvenc birodalmába menekült, oda, ahol még a jókedv az úr és az igazság — a mesék világába. A színpadi forma készen várta. Az újromantikus, verses vígjátéknak nagy hagyománya volt nálunk, a valóságtól való elfordulás zsongító kábulata, a sohasem volt álomországokban, csillogó álomdíszletek között lejátszódó szerelmi évődések műfaja szivárványszínű hazugságaival sokáig uralkodott színpadjainkon. De Heltai még ezt a divatjamúlt formát is meg tudta nemesíteni kedves, szeretetre méltó lényével.

A két jámbor bagdadi tolvaj, a Fehér Hasszán és a Fekete Hasszán váltott műszakban dolgoznak, az egyik nappal lop, a másik éjszaka, hogy közös feleségüket, a szépséges Lailát — kinek köztudomású, mint kiscipó oly gömbölyű a térde — ellássák minden földi jóval. De Laila, ó jaj, mindkettőjükkel csak játszik, két férjnek szűz felesége a harmadikról ábrándozik, az igaziról, aki egy bolha képében jön el hozzá. Ez a bolha persze nem afféle jöttment, nem paraszti, nem polgári bolha, a szultán kedvenc bolhája, egyébként természetesen elvarázsolt királyfi. Égszakadás, földindulás, a néző fején egy koppanás, a dzsinek, maridok, ifritek, no meg Laila boszorkány anyja mindent elrendeznek, győz az igazság és a szerelem, hejehuja, dínomdánom.

Heltai a keleti mese arannyal és lápislazulival festett tündérvilágában is meg tudott maradni Heltainak, és ez a távoli Bagdad, kedélyének elevenségével, csipkelődő bölcsességével nagyon is hasonlít egy közép-európai városhoz, melyet Budapestnek hívnak. Még ebbe a kis mesejátékba is bele tud csempészni valami aktuális tartalmat, mint ahogy állatmeséinek szereplői is egytől-egyig pesti polgárok. Mert ki lehetett az a botfülű, aki annak idején ne hallotta volna ki a kiábrándult kortárs keserűségét ezekből a verssorokból:

„És végtelen során a bús napoknak
Maradt, mi volt, a jelszó változott csak
Ma bolhát kergetünk. Ki tudja holnap
Fülünkbe lepkét, madarat dobolnak,
Szép nesze-semmit, álmot, hazugot..."

De milyen hatást tesz ránk, mai nézőre e mesejáték felújítása? (A királyok és a kritikusok a többesszám első személyét szeretik használni, bár ebben az esetben ildomosabb lenne, ha az ember inkább csak a saját ízlésére beszélne.) Ami a verses játékban Heltai utánozhatatlan, szelíd humorát idézi, ma is kedves, de az újromantika érzelmes, csillámokkal teliszórt meseelemeivel nemigen tudunk mit kezdeni. Hiába józanabb, fanyarabb nemzedék ez a mienk, a sok szépségbe belekáprázik a szemünk.

A *József Attila Színház* megtalálta a szinte egyetlen lehetőséget, mellyel ezt a felnőttnek gyermekded, gyereknek felnőttes műfajt közelebb hozhatja napjaink ízlésvilágához: a megzenésítést. Csak az a kár, hogy nem volt ebben eléggé következetes. Pedig ha egy darab valósággal sír a zene után, akkor *Az ezerkettedik éjszaka* az. Sajnáltuk, hogy *Vujicsics Tihamér* bájosan groteszk dallamaiból olyan keveset hallhattunk.

Egri István rendezése élt a vígjáték minden mókás lehetőségével, talán csak azt hiányoljuk, hogy a második rész csodákkal és szenvedélyekkel terhes jeleneteit túlságosan is komolyan vette, és nem próbálta a humor fölényével enyhíteni. Ugyanez vonatkozik *Almási Éva* főiskolai hallgató játékára is, aki mintha megilletődött volna a sok lírai vallomástól, mellyel Laila szépségéről áradoznak, és nem mert vidámabb színeket használni, amire pedig szerepe módot adott volna.

Egyenrangú, remekbe sikerült alakítás *Bodrogi Gyula* Fehér Hasszánja és *Kaló Flórián* Fekete Hasszánja. *Gobbi Hilda* sem többet, sem kevesebbet nem ad megszokott boszorkányszerepeinél. Rajtuk kívül *Horváth Gyula, Bárány Frigyes, Budai István* és *Loránd Hanna* játszanak még jelentősebb szerepeket. *Láng József* figurája ez alkalommal is túlkarikírozott, a főeunuch bibircsókos maszkja, ormótlan, kitömött alakja inkább ízléstelen, mint mulatságos. *Wegenast Róbert* modernül stilizált díszletei például szolgálhatnak, hogyan lehet kevés díszletelemmel, néhány négyszöggel, toronnyal, félkör alakú kupulával tökéletes illúziót kelteni. *Schäffer Judit* jelmezei szépek, fantáziadúsak.

Végezetül mit kívánhatnánk stílszerűbbet a József Attila Színház együttesének, mint mesére fogékony közönséget és ehhez ezerkét éjszakai (vagy délutáni) előadást.

Létay Vera

tosegeit hiánytalanul hasznosítani. Egész munkánk kereteit pedig a távlati *kutatási* és a távlati *iparfejlesztési* tervek gondos összeegyeztetésével alakítjuk ki.

— *Ezek a nyilvánvalóan helyes törekvések a világszínvonalhoz képest milyen szinten valósulnak meg?*

— Ami a kutatás kitűzött szintjét illeti, kezdetben meg kellett elégednünk azzal, hogy a kutatások az elmaradás pótlását segítsék. De később előtérbe kerülhettek olyan témák, amelyek már a világszínvonallal való együtthaladást jelentették s végül mind nagyobb számmal olyanok is, amelyek már világviszonylatban is új célok megvalósítását biztosították.

Az intézet egyik legfőbb munkaterületét kezdetben egyes — akkor még Magyarországon nem gyártott — korszerű villamosszigetelő műanyagok hazai kifejlesztése és bevezetése képezte. Ez valóban az elmaradás pótlása volt csupán, de munkánk legnagyobb részét már akkor is inkább a *szigeteléstechnika* képezte, s ez ma is és a jövőben még inkább aktuális, s a nagy teljesítményű vil-

ki Egyetem elmél
tanszékével. Legin
kező területek jöh
be: a villamos en
előállítása vegyi ú
mértékig magnet
kus úton, a villam
alakítása a szupra
ségének felhaszná
kentett veszteségek

— *Úgy tudjuk, a Villamosipari Kutató Intézetnek érdemei vannak a csőgyártó üzemek exportjában, a Lenin Kohászati Művek rekonstrukciójánál az új bugasor és blokksor automatikájának és szabályozásának megvalósításában.*

— Igen, kutatómunkánk olykor túllépi az elektromos ipart, s ez megfelel annak, hogy korunk „impulzusa" valóban az elektromosság, amely meghódította az egész ipari termelést. De ez a motívum az intézet munkájára is visszahat és megköveteli, hogy a laboratóriumok egymás eredményeire támaszkodjanak és így oldják meg az ipar komplex problémáit. Ipari elektronika osztályunk egyik fő feladata ily módon, hogy a félvezető-laboratóriummal együttműködve, az ez

rendszerről, az úgynevezett egységes belgyógyászati ellátásról?

A körzeti orvosok és a főorvos

— A körzeti orvosok nálunk nem egymástól szétszórtan gyógyítanak, hanem egyetlen központi épületben rendelnek. Ez a helyzet igen kedvező az új rendszer szempontjából — mondja a főorvos, *dr. Mihályi László.* — Ugyanis ennek, az 1961 őszén Budapest területén életbe lépett kezelési rendszernek az a lényege, hogy a körzeti orvosok gyógyító munkáját, általában nyolc körzeti orvosét, ezentúl egy csoportvezető főorvos irányítja és ellenőrzi. Ha a körzeti orvosok helyileg is együtt dolgoznak, természetes, hogy az irányítás és a csoportvezetővel való együttműködés eredményesebb lehet. S emellett a mi közös kis rendelőnknek van egy apró laboratóriuma, röntgenkészüléke és elektrokardioszkópja. Így a legszükségesebb laboratóriumi vizsgálatokat itt helyben is elvégezhetjük.

A körülményeink tehát segítik a csoportos munkát. Régebben a „felülvizsgáló" főorvos ellenőrizte a körzeti orvosokat és a betegellátást. Többek között azt vizsgálta, hogy a táppénzes betegek jogosultak-e a táppénzes állományra. Ugyanekkor a belgyógyász szakorvosok a kerületi rendelőintézetben foglalkoztak a betegekkel, szükség esetén hozzájuk irányította betegeit a körzeti orvos is. A mostani körzeti csoportvezető, aki mindig belgyógyász szakorvos, átvette mindkét feladatot. Felülvizsgál, de nem a korábbi módon, és mint belgyógyász, állandó kapcsolatban áll körzeti orvosaival.

— Mit jelent ez a gyakorlatban?

— Mindennaposak nálunk a konzíliumok. A körzeti orvosok

AZ ÉM. ÉPÍTŐ-VEGYIANYAGOKAT GYÁRTÓ VÁLLALAT

felhívja vevőinek és szállítóinak figyelmét arra,

hogy központi telepén (IX., Soroksári út 106.),

valamint üvegcsiszoló-üzemében (VII., Kazinczy u. 9.)

leltározás miatt

december 28-tól 31-ig árukiadás,

anyagátvétel és göngyölegátvétel szünetel.

FIGYELEM!

A Csepel Vas- és Fémművek

Kp. papír-, olaj-, zsír-, sav-, gumi-, műszer-,

csavar-, szeg-, szerszám-, csiszolókorong raktárában

1964. december 15. és 31. között

LELTÁROZÁS MIATT, az anyagátvétel szünetel.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1971 ÁPR 24.

A királynő palástjára

Schäffer Judit

keresett egy nutriát

Ha szürke, legyen szürke • Mikor jó a jelmez

10.21

Randevúnk csak negyedik nekifutásra sikerült. Egyszer elmaradt, mert *Schäffer Judit* kiszaladt egy nutriatenyészetbe, kiválasztani a megfelelő színű nutriát a királynői palást gallérjához. A másik alkalommal a festődéből nem tudott elszabadulni, jelen akart lenni, hogy *éppen olyan* szürkére fessék az anyagot, amilyet elképzelt. A harmadik napon a filmgyárba hívták sürgősen: a Hangyaboly apácaruháinak elkészítése közben támadt bonyodalom, amit csak a tervező tudott megoldani.

A közönség a jelmeztervezőt úgy képzeli el — ha egyáltalán elképzeli —, hogy papíron megálmodja a színpadi ruhákat, s azután a műhely feladata, hogy az álmokat formákba öltse. A valóságban a legtöbb kosztümtervező többékevésbé operatívan részt vesz a tervek megvalósításában. Schäffer Judit — a Nemzeti Színház Jászai-díjas tervezője — is ehhez a nyugtalan, fáradhatatlan művészfajtához tartozik; napjait a műhelyekben tölti, a tervezés ideje az éjszaka.

Vajon nem lehetne-e az állandó egyszemélyi szaladgálás és jelenlét helyett néha másokra, beszerzőkre, műszakiakra bízni ezeket a részmunkákat?

— Nem, nem. Nem mindegy, *milyen* szürke az a szürke, milyen stílusú csat fogja össze az övet, milyen árnyalatú lesz az a szőrme a palástom...

— A kritikák általában egy-egy obligát jelzővel intézik el a kosztümöket. Mikor jó a jelmez?

— Ha nem vehető észre, azaz, ha nem él külön életet az előadás egészétől.

— Kosztümös vagy modern darabnak örül jobban?

— Természetesen a kosztümösnek. A modern darabban a közönség és a kritika, gyakran téveszti össze a jelmeztervezőt a divatrajzolóval. Pedig itt is a jellemek, a helyzetek diktálnak. A színpad, még a legnaturálisabb is: színpad. Törvényei mások, mint a való életé.

— Mennyire hat a ma ízlése, divatja a kosztümös darabokra?

— Ha fényképeket nézünk régi színielőadásokról, mindig felismerhető az előadás jelen idejének bélyege a kosztümökön. Ma is. A divat jól ismert körforgásán, a motívumok visszatérésén kívül, ma különösen kezünkre játszik a maxidivat, úgyszintén a férfiak öltözködésének színesedése, a csizmák, a beléjük tűrt nadrágok divatja, s egy sor más motívum.

— A *színészre* vagy a *szerepre* tervezi a jelmezt a rendező?

— Ezt nem lehet különválasztani. Természetesen a szerepre, de amíg konkrét szereposztás nincs, nem lehet véglegesen tervezni, gondolni kell az adott színész megjelenésére, karakterére. Sokszor nagyon érdemes odafigyelni a színészek megjegyzéseire. De az olyasmi, mint „ez a szín nem áll jól nekem", nem térítheti el a tervezőt. Az ilyenfajta színész szerencsére ritka nálunk.

— A díj, amelyet most kapott, *Jászai Mari* nevét viseli, műfaja félúton áll a képzőművészet és a színház között. Melyik művészetet érzi mégis közelebb a szívéhez?

— Kislánykoromban, vagy színésznő vagy grafikus szerettem volna lenni. Nem tudtam dönteni. Választott és megtalált műfajomban úgy érzem, sikerült mindkét vágyat egyesíteni.

(fencsik)

A Szojuz—10 szem

Moszkva, április 24.
Hável József, az MTI tudósítója jelenti:

A tegnap hajnalban felbocsátott Szojuz—10 szovjet űrhajó folytatja Föld körüli útját. A három kozmonauta — *Satalov, Jelisz*ejev és *Rukavisnyikov* — második napja tartózkodik a világűrben, sőt, második munkanapjuknak is lassan a vége felé járnak. Erről azonban *részletes jelentés* egyelőre nem érkezett.

A moszkvai rádió ma kora reggeli híradásában azt közölte, hogy a Szojuz—10 űrrepülése sikeresen folytatódik, a személyzet jól érzi magát.

Ez magától értetődően azt is jelenti, hogy Satalovék a második nap programja szerint végzik az előírt kísérleteket.

A ma reggel megjelent moszkvai lapok vezető helyen és bő terjedelemben foglalkoznak a tizenhetedik, emberi részvétellel történő szovjet űrrepüléssel. Riportokat, fényképeket közölnek a felbocsátásról és magáról a három űrhajósról..

A Krasznaja Zvezda színes portrékat közöl az űrtrojkáról, hogy kielégítse a közvélemény indokolt érdeklődését. A közvélemény, természetesen, nemcsak az űrhajósokra, hanem az űrhajóra, az új kozmikus laboratóriumra is kíváncsi. *Boriszov* mérnök a *Trud* hasábjain mutatja be a Szojuz-típusú űrhajókat. Ennek kapcsán imponáló számadatokat közöl. Mint

ben. Jelisze
mű szovjet
és 37 perce
juzok űrka

**Emlékez
szejev a
délzetérő
Szojuz—4 űrfülkéjébe.**

Rukavisnyikov *első ízben* rajtolt, de különleges kiképzése lehetővé teszi, hogy sikerrel megbirkózzék a kutatómérnökre váró űrfeladatokkal.

Ami a Szojuz-típusú űrhajót illeti — húzza alá Boriszov mérnök —, kiváló műszaki tulajdonságokkal rendelkezik.

Könnyedén lehet vele

vele, milyen eredménnyel képes az ember *huzamos ideig* szellemi és fizikai tevékenységet végezni a világűrben. A Szojuzzal kapcsolatos tapasztalatokat a Trud tudományos kommentátora a következőkben összegezi: a Szojuz korszerű tudományos laboratórium a világűrben, a tudomány kozmoszra nyíló „ablaka".

BRIT SAJTÓVISSZHANG

„KOZMOTEL"-KORSZAK

London, április 24.
Stanley Levinson telefonjelentése:

Az angol lapok és szaktudósok egyaránt *fantasztikus teljesítményként* értékelik a legújabb szovjet űrkísérleti sorozatot. A BBC a világ minden tájára sugárzott angol nyelvű híradásaiban az első helyen ismerteti a Szaljut és a Szojuz űrhajók útjáról szóló legfrissebb híreket. A ma reggeli lapok közlik a Jodrell Bank óriási rádióteleszkóp jelentését is. Eszerint **a Manchester melletti csillagvizsgáló vette a Szojuz—10 rádiójelzéseit**

tudja, hogy a szovjet űrhajósok *hosszabb ideig* maradnak majd a kozmoszban. Ugyanezt várják a *polgári* lapok is.

ABU OMAR:

Újabb geri

Róma, április 24.
Abu Omar, a Palesztinai Felszabadítási Szervezet központi bizottságának tag-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Schäffer Judit
FEJÉR MEGYEI HIRLAP
1966 FEB 6.

1021

CORBACCIO
Kemény László

„MERÉSZ" JELMEZEK

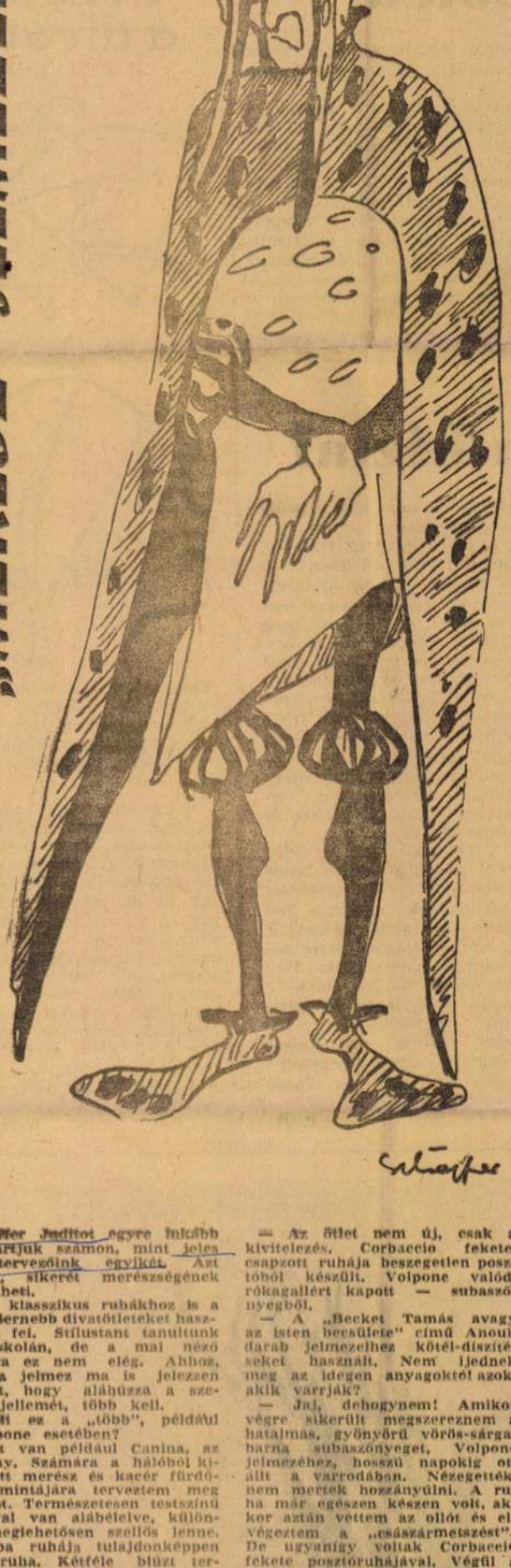

Schäffer Juditot egyre inkább úgy tartjuk számon, mint jeles jelmeztervezőink egyikét. Azt hiszem, sikerét merészségének köszönheti.

— A klasszikus ruhákhoz is a legmodernebb divatötleteket használom fel. Stilustant tanultunk a főiskolán, de a mai nézőszámára ez nem elég. Ahhoz, hogy a jelmez ma is jelezzen valamit, hogy aláhúzza a szereplő jellemét, több kell.

— Mi ez a „több", például a Volpone esetében?

— Itt van például Canina, az utcalány. Számára a hálóból kialakított merész és kacér fürdőruha mintájára terveztem meg a ruhát. Természetesen testszínű anyaggal van alábélelve, különben meglehetősen szellős lenne. Colomba ruhája tulajdonképpen kötényruha. Kétféle blúzt terveztem hozzá, az egyik a ma divatos horgolt ujjú kisestélyikhez hasonlít.

— A férfiak jellemezéhez olasz neveik adták az ötletet. Volpone — róka, Corvino — holló, Corbaccio — varjú stb.

— Az ötlet nem új, csak a kivitelezés. Corbaccio fekete, csapzott ruhája beszegetlen posztóból készült. Volpone valódi rókagallért kapott — subaszőnyegből.

— A „Becket Tamás avagy az isten becsülete" című Anouil darab jelmezeihez kötél-díszítéseket használt. Nem ijednek meg az idegen anyagoktól azok, akik varrják?

— Jaj, dehogynem! Amikor végre sikerült megszereznem a hatalmas, gyönyörű vörös-sárgabarna subaszőnyeget, Volpone jelmezéhez, hosszú napokig ott állt a varrodában. Nézegették, nem merték hozzányúlni. A ruha már egészen készen volt, akkor aztán vettem az ollót és elvégeztem a „császármetszést". De ugyanígy voltak Corbaccio fekete posztóruhájával. Végül a lyukakat nekem kellett belevágni. A köteleket hetekig úgy kerülgették, mint macska a forró kását...

— Hogy jutott eszébe, hogy jelmeztervező legyen?

— A rajz számomra kiskoromtól kezdve nem szórakozás, hanem szükséglet volt. Kijöttem az iskolából, hazamentem és rajzoltam, rajzoltam, lefekvésig. Lerajzoltam a leckét, a történelmet... Később, mint majd minden kislány, színésznő szerettem volna lenni. Valahogy így alakult bennem a jelmeztervezés hivatássá.

— Melyik volt a legnehezebb jelmeztervez?

— A katonaruha! Minden katonaruha nagyon nehéz! Olyankor beülök a Hadtörténeti Múzeumba, megkeresem az illetékest, elkérem a könyveket. Nem szeretem a háborút. Talán ez az oka, hogy képtelen vagyok megjegyezni egyetlen uniformist, egyetlen rangjelzést.

— Most min dolgozik?

— Nemzeti Színház: Shaw: A szerelem ára, Fővárosi Operettszínház: My fair Lady. Ebben a két színházban mint vendég dolgozom. Saját színházamban Giraudoux: Chaillot bolondja c. darabjához tervezem a jelmezeket.

Torday Aliz

Berlini humor

Erről jut eszébe...

Két író halad el a berlini pályaudvar, a Ostbahnhof mellett Hirtelen vonatfütty ha sít a levegőbe. Err odaszól az egyik a má siknak:

— Ja igen, hogy megy az új darabod?

Magyarázat

— Papa, mi a különbség az optimista és a pesszimista között?

— Nagyon egyszerű: az optimista az ementáliban csak a sajtot, a pesszimista csak a lyukakat veszi észre.

Dilemma

Egy amerikai filmszínésznő először megy új otthonába legújabb férjével.

— Minden olyan ismerős itt nálad! — kiállt fel — Mondd, drágám, nem voltunk mi már egyszer házasok?

Még szerencse...

A sarkkutató meséli egy társaságnak a kalandjait. Rámutat egy jegesmedvebőrre a díványon:

— Ez legkeményebb harcom emléke. A szó szoros értelmében élethalál küzdelem volt. Szerencsére én győztem...

— Szörnyű! — álmélkodik elrémülve a társaság egyik hölgytagja. Ha az ember elképzeli, hogy különben Ön feküdne itt, mint díványtakaró...

(Sch. E.)

...SALÁDI KÖRBEN

...könyvespolca

..., nem teszi
...lkeresse a
...n lehetőség
... a legújabb
...gjelenéséről
...értesülnek.

...spolca moz-
...n csatlakoz-
...lenleg több,
...dés érthető,
... kényelmes,

...zők, irodalmi
...n programjá-
...nálló könyv-

sátorral jelentkeztek. Az ősszel, közel ezren vettek részt az „ankét a hajón" című megmozduláson.

Díjtalanul képes tájékoztatót is kapnak a tagok. Ebben interjúk jelennek meg a külön kiadványok íróival, rejtvényekkel, érdekes könyvismertetőkkel A mozgalom tagjainak nemcsak a könyveket biztosítják, hanem elősegítik kapcsolatukat a színházakkal is.

A Nők könyvespolca mozgalom a Magyar Nők Országos Tanácsa védnöksége alatt működik. A mozgalom tagjai a nőbizottságok kultúrfelelőseinél kérhetnek jelentkezési, majd megrendelési lapokat. A mozgalom, bár rövid múltra tekinthet vissza, a taglétszám növekedésével azt bizonyítja, hogy megszervezése hasznos volt.

Főkötő a divat!

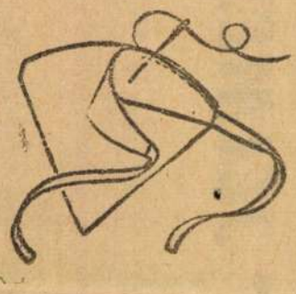

Tavaszra a kucsmákat felváltják a főkötők. Tarka kasmír anyagból, vagy törökmintás kendőből otthon is elkészíthetők, az alábbiak szerint.

70 x 80 cm fehér csomagolópapírt osszunk be 10 cm-es négyzetekre, s a mellékelt szabásmintát rajzoljuk rá. Ha elkészültünk, gombostűzzük rá az anyagot, s szabjuk ki a berajzolt ábra szerint. Ajánlatos a főkötőt úgynevezett kalapvászonnal alábélelni, mert ettől jó tartása lesz. A külön szabott homlokpántba vékony kartont tehetünk, hogy ne gyűrődjék. A 2. ábra szerint dolgozzuk össze. Háttul, a tarkó felett csokorra kötjük a pántot.

(szepes)

— mégsem hizlal

san, természetesen vízbe — fürdőkádba vagy nagyobb edénybe — tesszük. A hal „kihalászása" a kádból anekdoták örök témája. Nincs baj, ha a következőképpen járunk el: a kádból kiengedjük a vizet, s mikor már egészen sekély, konyharuhával megfogjuk a halat és kiemeljük. Még könnyebb, ha a konyharuhát átborítjuk a fején és úgy fogjuk meg.

Az általános tudnivalókhoz tartozik még, hogy a halat mindig egészben mossuk s csak aztán szeleteljük. Készítés előtt kb. 15 perccel besózzuk; ne előbb, s ne is túlzottan, mert akkor sok értékes tápanyag kárbavész.

A halfilét készítés előtt ecetes vízzel öblítsük le, ízletesebb lesz. Különben a halfilé, vagyis a fagyasztott tengeri hal tápértéke ugyanakkora, mint az édesvizi halé — és nyugodtan fogyaszthatják gyermekek is, nem kell a szálkától tartani.

A hal előnye az is, hogy igen változatosan készíthető — habár nálunk többnyire csak rántják vagy vajon sütik. Próbáljuk meg egyszer, milyen finom a sajtos hal: tüzálló tálat kivajazunk és beletesszük a szeletekre vagdalt, kissé besózott halat vagy filét, tejfellel, vagy sűrű aludt tejjel leöntjük és 2-3 evőkanál reszelt sajttal megszórjuk. Darabokban vajat helyezünk rá és kb. 25 percig sütjük.

A zöldséges hal is ízletes: a megmosott halat citrommal vagy ecettel bedörzsöljük, besózzuk, belülről mustárral bekenjük és apróra vágott petrezselyemmel megszórjuk. Kevés szalonnát és kockára vágott hagymát megpirítunk, paradicsomot teszünk hozzá, egy kissé megpaprikázzuk, beleteszszük a halat és lassú tűznél pároljuk.

P. P.

A természet utáni vágy minden emberben él: van, ki a ház körül varázsol barátságos kertet, s van, kinek be kell érnie az erkélyen, az ablakban elhelyezett növényekkel. A zöld üde szinfolt: kellemesebbé, szebbé, otthonosabbá teszi a lakást, s munka után jó pihenés a néhány cserép szobanövény ápolása.

Mint általában minden, a szobanövények divatja is változik. Volt idő, amikor a pálma jelentette a legdivatosabb növényt, manapság már a fikusznak, a filodendronnak is nehéz helyet találni a lakásban, s nem is igen illeszkednek harmonikusan a modern bútorok közé. Mind jobban

1221

Schäffer Judit
jelmeztervező, érdemes művész

1984.XII.6.T.v.l. 19.30.

Tv-Hiradó

- A jelmez és a diszlettervezés szinte önálló képzőmüvészeti alkotás. Különösen igaz ez Seffer Judit, és Kézdi Lóránd esetében, akiknek közösskiállitásuk nyilt ma Tatabányán a Népházban. A jelmzetervek felelevenitik a Várszinház, és a Nemzeti Szinház korábbi és mostani sikereit a Wolponet, a Rómeó és Juliát, a Thália szekerént, és a Karnyónét. Ugyanis Seffer Judit csaknem 20 éve a Nemzeti Szinház tagja. Kézdi Lóránd aki 1956-ban szerzett diplomát, pályakezdése őta a Magyar Televizióban dolgozik. Mindketten érdemes müvészek, látható a kiállitáson a Lear király emlékezetes szegedi, és tévébeli előadásának diszlet makettje valamint néhány fotója is. Mindketten azt vallják, hogy a tervezői munka nagyon bonyolult. Tér, forma, dráma, stilus, jellem, korrajz, hangulat összessége, amely a látványos müvészi tevékenységen tul gyakorlatias megvalósitó képességet kiván. A müvész házaspár három évtizede dolgozik együtt, de ez az első közös kiállitásuk. A bemutató január 22-ig látható a tatabányai Népházban.

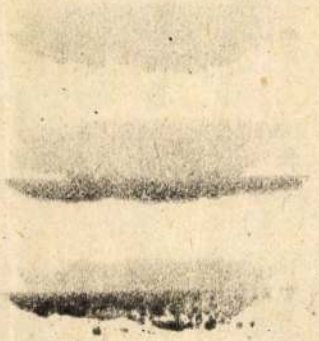

Új TÜKÖR
1983. MÁJUS 8.
XX. ÉVFOLYAM
19. SZÁM
48 OLDAL
ÁRA: 8,50 FT

Heti ajánlat

Könyv

ÍRÓ A HADAKÚTJÁN
Asztalos István emlékezései

A felszabadulás után újra útnak induló erdélyi magyar irodalom sikeres műve volt az *Író a Hadakútján*, Asztalos István háborús emlékezéseinek kötete. Először a kolozsvári *Világosság* közölte folytatásokban, majd hamarosan könyv alakban is megjelent. Nevezetes újság volt ez a kolozsvári lap: Balogh Edgár szerkesztette, Jékely Zoltán vezette az irodalmi rovatot. És nevezetes író volt már ekkor a háborús beszámoló szerzője is: első regénye, *Az elmondja János* az Erdélyi Szépmíves Céh tekintélyt adó kiadásában jelent meg, ő maga Móricz Zsigmond kedves írótanítványai közé tartozott.

Aztán elérkezett a háború legsötétebb esztendeje, s mint annyian, Asztalos is katonai behívót kapott. Egy egészségügyi alakulat katonája lett, körötte székely fiúk, akik már csak azon törték a fejüket, hogy miként szabadulhatnának a hadigépezettől, fölötte ostoba tisztek, akik képtelenek voltak szabadulni a háborús propaganda hazugságaitól. A román fegyverszünetet általános visszavonulás követte, majd általános menekülés, a Horthy-féle fegyverszüneti proklamációt pedig általános dezertálás: maga Asztalos is megszökött. Budapesten bujkált, Szabó Pállal együtt lakott. Átvészelte a budai ostromot, majd egy újabb háborús odisszeát: Szabó Pállal együtt tisztázatlan vádak következtében a szovjet hadsereg biztonsági alakulatainak fogságába került. Az első szabad május elsején Budapesten szabadult, még ellátogatott Veres Péterhez, a parasztpárt székházába, aztán igyekezett haza Kolozsvárra, hogy ismét az erdélyi magyar irodalom tevékeny munkatársa legyen.

Háborús emlékezéseiben ezeknek a kalandos eseményeknek a történetét beszélte el: őszinte hitelességgel, helyenként derűs humorral. A második világháború iránt mutatkozó közérdeklődés idején érdemes meghallgatni az ő tanúvallomását is: kevés írónak volt alkalma arra, hogy ilyen tárgyilagosan számoljon be a nehéz hónapok tapasztalatairól. *(Magvető)*

Pomogáts Béla

FURA EGY VÁROSKA
Brigitte Schwaiger könyve

Fura egy nőszemély, aki ezt a regényként jegyzet tárcasorozatot írta — persze elsősorban ama osztrák kisváros „rendes" lakóinak a szemében fura ő, akik meg az ő szemében fura népek. Nyilvánvaló tehát: a szokásos meg nem értésről van szó egy bontakozó egyéniség, meg a hagyományosan köznapi családja és a hasonló családokból összegeződő, mindenkit magához gyalulni kívánó, „szürke" tömeg között. Tipikusan arról az egy könyvről tehát, amit, úgymond, szinte mindenki meg tud írni önmagáról és gyerekkora, felnövekvése környezetéről. Minden provinciális, lokális környezetben születtek és születnek folyamatosan ilyen művek, s legjavukból néhány helyet kap végül a világirodalomban. Brigitte Schwaiger

olykor ügyesen él a gyermeki nézőpont kihasználásával, rekonstruálásával, s a hagyományos énregényben fenyegető unalmat, sztereotípiákat az apró, tárcajellegű fejezetekre bontással próbálja elkerülni, amelyekben ügyesen váltogathat témát, hangvételt s kevésbé szokványos módon hidalhat át időtávokat. Mai osztrák művekkel ritkán találkozván, bennem nem csekély nosztalgia támadt a *Fura egy városká*-ban leírt Linz környéki vidék iránt. Ámde én mindössze pár hónapot éltem Ausztriában, azt is zűrös időkben, nosztalgiám hát megtévesztő lehet. Avagy szerzőnk is nosztalgiát érez, csak iróniába rejti forró érzelmeit? *(Európa)*

Lázár István

EBEK HARMINCADJÁN
Kiss Károly riportkönyve

„Tájainkon egymásra omolva hever a föld alatt történelmi múltunk. Talán nincs még Európában ilyen föld, ahol annyi minden elpusztult és annyi minden elfelejtődött. Védelmükre hiába alkotunk szigorú törvényeket, ha az a másik, a bensőnkből vezérlő nem akar megszületni." — olvashatjuk szinte Kiss Károly ars poeticájaként.

Immár évtizedek óta áll azok sorában, akik a csüggesztő közönyben és a hivatali orvtámadások özönében is lankadatlan kitartással mentik a menthetőt: a tárgyhoz mindenben

méltó színvonalú írásokkal védi-óvja nemzeti múltunk kincseit, s a kincsnél is értékesebb emlékeit.

Nem vidám olvasmány Kiss Károly könyve. A benne összegyűjtött írások feldúlt, kirabolt sírokról, lelőhelyekről, eldózerolt temetőkről, ókeresztény sírkamrában pusztuló falfestményekről, szemétre vetett szobrokról, kőbányaként használt rommezőkről, pusztulásra ítélt amfiteátrumról, Fejéregyháza, Bátmonostor, Hollókő, Visegrád széthordott templomairól, erősségeiről, településmaradványairól, a csata utáni Mohácsról, a török elől menekülő özvegy („árva") Mária királynő elsüllyesztett aranyhajóiról, reneszánsz kincslelet kirimibe és burleszkbe kívánkozó sorsáról tudósítanak; külországba „vándorolt" rokkáról, cserépedényről, szilkékről, tükrös szentképekről, mindenféle emberi készség maradványairól — a falusi életforma jobb sorsra érdemes emlékeiről.

Rablóásásokat végző magánrégészeket, népművészeti kincsekre specializálódott szélhámosokat, furgonos neppereket, bulldózeres törvénysértőket, gátlástalan műkereskedőket, kriptarablókat ér tetten, olykor a szó jogi értelmében is. Miközben érzékelteti: a legnagyobb kártevő a tudatlanság és a léha, pusztító közöny.

Kiss Károly arról győz meg, hogy korántsem vagyunk műemlékekben, régészeti leletekben, népi alkotásokban szegény ország. Ebben a szakemberek eredményes munkája, a tanácsi és egyéb vezető emberek növekvő felelősségtudata, a közvélemény jó irányú szemléletváltozása mellett Kiss Károly kitűnő cikkeinek, riportjainak is része van. *(Szépirodalmi)*

Földesi József

AMON HERTWEBECHT
Ruzicskay György könyve

A Petőfi Nyomda olyan könyvvel lepte meg a képzőművészetet szerető olvasóközönséget és a szép könyvek gyűjtő kedvelőit, amely nem is egy oknál fogva méltó a figyelemre. Ruzicskay Györgyről aligha kell magyarázkodva beszélni: képzőművészetünk híresség ei közé tartozik, egyaránt otthonos Párizsban és Szarvason, a francia szellemet képviseli Alföldünkön és Alföldünk szellemét Nyugat-Európában (a francia „Grand Prix" ugyanolyan jellemző rá, mint az, hogy Szarvas díszpolgára). Azt is tudjuk, hogy egyik sajátos műfaja a könyvbe kívánkozó képsorozat, amelyet oldalról oldalra rövid szavakkal kommentál. Ez a nagyon szép kiadvány is az... De kereken 60 évvel ezelőtt keletkezett. Az akkor ifjú festő München múzeumában találkozott egy rég halott táncosnővel, aki egykor az egyiptomi Théba városában élt, az időszámításunk előtti 1100-as évek idején. Az ifjú festő, aki lelki alkata szerint költő is volt, beleszeretett a közel 3000 év előtti leányba: Amon Hertwebechtbe, megrajzolta és elbeszélte történetét (nevét az akkor olvasott német átírás szerint írta). A képsorozat bizonnyal már akkor is szenzáció lett volna, de Ruzicskay száguldó életében annyi új kifejeznivaló következett, hogy Amon Hertwebecht olyan szerelmes emlékként őrződött szívében (és fiókjában), mint fiatalkori élő szerelmeinek arcai és arcmásai. Közben híres lett, közben a történelem arra kényszerítette, hogy emberséges célok hőse legyen, egyre újabb feladatokat valósítson meg. Pedig aki át akarja tekinteni ezt a példátlanul gazdag és sokarculatú életművet, az nem is nélkülözheti a kezdetnek e szép dokumentumát. A szerelmesek ugyanolyan gyönyörűséggel fogják lapozni, mint a művészet szakszerű értői és a látványosan szép könyvek kedvelői. És ha a hajdani szép táncosnő 3000 évig tudott várni, ehhez képest nem is olyan sok ez a mindössze 60 esztendő. *(Szarvas Város Tanácsa)*

Hegedűs Géza

Színház

SZOMORÚ VASÁRNAP
Vidám Színpad

A Seress Rezső-legendáról már elég szó esett, beszéljünk most a Vidám Színpad-(ellen)legendáról. Amely mindeddig az alpári humoripar melléküzemágaként kezelte az intézményt (a fő üzemágak reprezentatív bulvárokon vannak, nem mellékutcában), s a közönség érdeklődését kajánul a kabarészínház művészi érdektelenségével magyarázta.

Most végre leszámolhatunk ezzel az (ellen)legendával, amelynek vár-

ható összeomlására utalt már egy-két figyelmeztető jel, de a „fal" csak a *Szomorú vasárnap* bemutatóján dőlt le. Épp egy giccsgyanús nosztalgiatörténet döntötte le: a hetedik kerületi dilettáns zseni, a rosszul zongorázó, hangjanincs slágerkirály, a világhíres slemil, Seress Rezső életregénye.

Müller Péter háromszereplős minimusicalt írt a közismert Seress-dalokra. Nemhiába iskolázódott a Brodwayn: hamisítatlanul amerikai típusú musicalt, legalábbis ami a hangütést, a szerkezeti fölépítést és a „jól megcsináltságot" illeti. Igazi profimunka; szívvel és aggyal, valódi szakmai fölénnyel tud kicentizni melodrámát és humort, meghatódást és iróniát, s valami (kis)emberi melegséggel mára is érvényesített békebeli filozófiát.

A siker legalább fele részben az előadást illeti. Bodrogi Gyula időnként bebizonyította, hogy nemcsak született színész, hanem kiváló színész. Úgy válik Seress Rezsővé, hogy közben Bodrogi marad, de nem a „színpad hátán" is megélő virtuóz, hanem a laza létezés csáberejével boldogító (vagy elszomorító) kis igazságokat közlő játékos. *(Bodrogi Gyula színészportréját lásd a 27. oldalon. — Szerk.)* Helénkét, a feleségét Voith Ági játssza, a természetüknél fogva szent asszonyok örökké derűs mosolyával és láthatatlan glóriájával. Jani pincér fregoliszerepében Horváth Gyula hősileg ellenáll az összes lehetséges ziccer csábításának: karakteres és visszafogott.

Az előadást Sándor Pál rendezte, nyilvánosan igazolva azt az elméletileg köztudott tényt, hogy nincs az a könnyű műfaj, amelyben nem kel el a biztos ízlés, az egységes szemlélet és a határozott színészvezetés. *(Képünkön Horváth Gyula, Bodrogi Gyula és Voith Ági.)*

Koltai Tamás

Tévé és színpadtér között

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

„... jelmezterveiért Munkácsy-díjjal »tüntettem ki«..."

Az újságírószakma egyik árnyoldala, hogy az ember időnként dobogó szívvel, verítékben úszva riad fel — megint azt álmodta, hogy valami téves adat csúszott ki a tollából vagy inkább írógépéből. Ráadásul ez nemcsak az álmokban történik így! Én például egyszer megfosztottam szegény Mátyás királyt első feleségétől; Napóleonnak tulajdonítottam olyasmit, amit az egyiptomi alkirály csinált; Györgynek tituláltam egy Dezsőt... Kisebb bűneim közé tartozik, hogy Schäffer Juditot jelmezterveiért Munkácsy-díjjal „tüntettem ki", a színház mestereinek járó Jászai Mari-díj helyett. Mentségemre szolgáljon, hogy a kiállítási katalógus meg József Attila-díjasnak vélte; és hogy annyi jelmezt tervez tévéprodukciók számára, hogy nem lepődnék meg, ha egyszer a Balázs Béla-díjasok listáján szerepelne.

— Mi a különbség tévé és színház között, már úgy értem, a jelmeztervező szemszögéből?

— Ezt az utóbbi időben jócskán volt alkalmam tanulmányozni. Háromszor egymás után terveztem ugyanannak a műnek, *A kékszakállú herceg várának* a jelmezeit. Először a tévéprodukcióét, amelyet Szinetár Miklós rendezett; másodszor a pécsi Nemzeti Színház előadásáét, ahol Sík Ferenc volt a rendező és Eck Imre a koreográfus; harmadszor a gyulai Várszínház *Kékszakáll*-változatáét, amely szintén Sík-rendezés volt Novák Ferenc koreográfiájával. Az utóbbiaknál a „dobozszínház" és a történelmi környezetben álló szabadtéri színpad lehetőségei is eltérőek voltak.

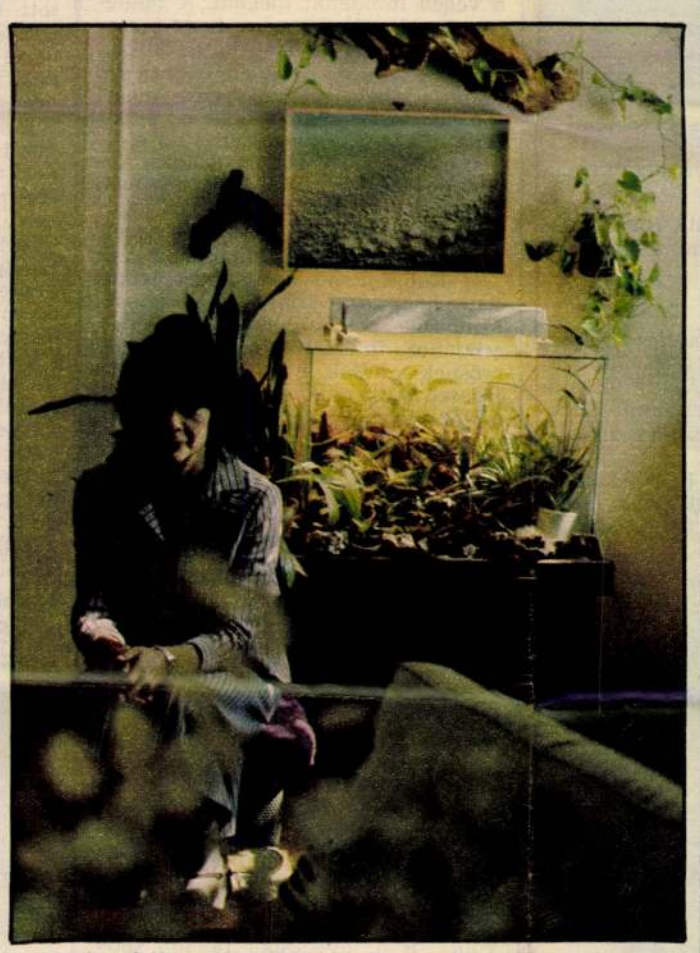

„... Kékszakáll ezúttal Offenbach-operett..."

— Mi adta az ihletet az olyan tervekhez, mint a Kékszakállú asszonyainak jelképszerű „estélyijei", amelyeket úgy elborít a minta, akár a krétai kultúra polipokkal díszített edényeit?

— A *Kékszakállú* ruháinak tervezésekor rengeteg népi faragás — széktámla, sulykoló stb. — képét néztem át, díszítményeikben kerestem valamilyen ihlető forrást. Végül mégis a szecesszió örökségéből merítettem, persze, erősen átdolgozva a szecessziós formákat. Inkább az összhatás, a hangulat szecessziós ezeken a ruhákon.

„... végigfut egyfajta sötétedés-világosodás, a napszakok jelképeként..." — a gyulai előadás jelmezeiből

— Ami azt illeti, a népművészet és a szecesszió nálunk nem állt távol egymástól, sőt... A Bartók-opera szövegkönyve meg épphogy maga a megtestesült szecesszió. Így ez a forrás itt igazán adekvát, azaz a lényeget tükröző. És mi volt a készítésmódja ezeknek a pompás ruháknak?

— Szövött anyagból vannak. Még a látszólag rávarrt, kacskaringós minták is a szövőszéken születtek. Egy grúz nemezszőnyegkészítő módszert alkalmaztunk itt: van egy kiváló szövő munkatársunk, ő készítette az anyagokat. Minden ruha mintázatán, bármilyen legyen is a színe — ezeket a színeket tulajdonképpen már Balázs Béla szerzői utasításai is nagyjából meghatározták —, végigfut egyfajta sötétedés-világosodás, a napszakok, vagyis a hajnal, a delelő nap, az alkony és az éjszaka jelképeként. Ugyanúgy a fejdíszeken is követhető valamilyen kitárulkozás és becsukódás folyamata, akár egy virágnál. A tévéprodukciók ugyanis közel hozhatják a részleteket, ezért nemcsak a jelmez összképét kell alaposan végiggondolni, hanem a kisebb díszítmények hatását is.

— Ez nyilván csak a tévéjelmezeknél van így...

— ... nem egészen. Sőt, a színházi munkában éppúgy kezd néhol bizonyos „naturalista" szemlélet is uralkodni. A jelmez ne jelzés legyen, hanem olyan, mintha igazi ruha volna. Harminc-negyven éve operai jelmezen a gyöngy nem gyöngy volt, hanem festett fagomb. Ma még a csipkékre is odafigyelünk, hogy bármerre fordul a színész, szépen álljon rajta. A közönség talán még távcsővel sem lát minden részletet, de valószínűleg más volna az egész ruha összhatása, ha nem dolgoznánk ki az észrevehetetlen részleteket is.

— Vagyis a színész érezné magát másképp benne. A jelmez ugyan csupán „munkaruhája" a színésznek, de mégiscsak élete legfontosabb perceiben viseli. A hajdani primadonnák valaha maguk tervezték és csináltatták jelmezeiket. Ma mennyire szólhat bele a színész ebbe a munkába?

— A kezdetekkor szinte soha; amikor már a vázlatrajzok kész vannak, néha kapok tőlük jó ötleteket. Igaz, máskor túlságosan is bele akarnak szólni. Elvétve előfordul, hogy a színész kérésére módosítok a futó darab jelmezén, vagy újratervezem — Vámos László *Vihar*-rendezésében például a két főszereplő, Caliban és Prospero új ruhát kapott.

— Egy elcsépelt, de fontos kérdés: min dolgozik most?

— A tévé számára reneszánsz vígjátékhoz tervezek jelmezt; e komédia szerzője híres ember, bár nem mint színpadi szerző: Giordano Bruno darabját rendezi Maár Gyula. Shakespeare kevéssé ismert *Cymbeline*-jéhez a szegedieknek, *A medikus* című Bródy-darabhoz a Nemzetinek tervezek, az Erkel Színház részére pedig ismét a *Kékszakáll*-történet ruháit rajzolom, de ezúttal az Offenbach-operett.

— Operetteket derűsebb történetekből szoktak írni...

— Ez sem szomorú. Igaz, hogy a III. Napóleon korabeli Offenbach-Kékszakáll épp a hatodik feleségét igyekszik megölni, de a darab végén kiderül, hogy az előző ötöt is csak elaltatta „bűnsegédje"...

Hát igen. Az operettek általában kicsit változtatnak a történelmi alakokon. *Hat feleség?!* A francia középkor Kékszakállú hercege, Gilles de Rais ugyan tizenhat éves korában elrabolta és erőszakkal asszonyává tette saját unokatestvérét, de a későbbiekben csak Jeanne d'Arcot kedvelte a nők közül, s őt is alighanem azért, mert annyira *fiúsan* viselkedett. Bűnlajstromát ugyanis 1440 őszén, amikor kivégezték, hozzávetőleg másfélszáz kisfiú megerőszakolása és megölése terhelte. Ha van túlvilág, és Gilles de Rais a markába kaparinthatja a párizsi zeneszerzőt... Isten legyen irgalmas Offenbach lelkének.

SZÉKELY ANDRÁS

Hamlet, 1981, Győr

BÓDY GÁBOR RENDEZŐI NAPLÓJÁBÓL

A Magyar Televízió és a Győri Kisfaludy Színház érdekes vállalkozásra társult. A győri Hamlet-előadásból televízióváltozat készült, melynek újdonsága, hogy nem valamelyik színházi előadást veszik képre, hanem az új színház színpadának technikai és térbeli lehetőségeivel élve, a színpadot műteremként használva, az előadás díszletében még a bemutató előtt tulajdonképpen tévéfilmet készítenek, melynek rendezője Bódy Gábor, operatőre Halász Mihály.

Van a Hamlet-drámának egy fundamentális értelmezése: hogyan vált át a reflexió tettbe, egy nyitott, ifjú és kutató szellem mint érleli meg magát az egyszeri, véresen végérvényes cselekvésre. Ezt fel nem ismerni ostobaság, ettől eltérni vagy csalás, vagy egy szöveg helytelen használata: keringőverseny az aluljáróban.

●

Jan Kott találóan jegyzi meg, hogy ez a szöveg, mint egy szivacs szívta magába a különböző előadások korának eszméit és hangulatait.

●

A darabról tudják a színháztörténészek, hogy bosszúdráma alapú, mai értelemben: horror.

●

Újkori mítosz, mert individualista. Mindegy, hogy alul- vagy felüljárók hősét látjuk Hamletben, egy horror szörnyetegét és szellemidézőjét, egy igazság politikai képviselőjét vagy egy filozófikus ária magányos énekesét, az író és a néző empátiája aránytalanul az ő javára oszlik meg. Ha ő van kint, akkor a többiek bent és fordítva, ha a többiek normálisak, akkor Hamlet őrült. Ha Hamletet elfogadjuk, akkor mindenki más elfajzott.

Bán János (Horatio) és Cserhalmi György (Hamlet)

KELETI ÉVA FELVÉTELEI

●

A rendezés tehát választás elé kerül: Hamletet mutassa a többiek szemén át, vagy azt az „őrült" villanófényt vesse a többiekbe, amit Hamlett zaklatott, mert tettre készülő tudata sugároz.

Erre a választásra kell lehetőséget adnia a színpadképnek és a tervnek. Legyen ez a tér üres, sötét — kozmikus —, amiből csak felsugárzó fények metszenek ki síkokat, alakokat, szereplőket. Vagy legyen egy organikus labirintus, tér-agyideg járat, elkülönülésekre és kapcsolódásokra egyaránt alkalmas pálya, képileg és hangilag egy hol működő, hol megmerevedve elkülönülő agyi metszet. Kint makro-, bent mikrokozmosz. De legyen inkább élő, dinamikus, mint kiállításszerű, rigorózus. Cserhalmival (Hamlet) és Bachmannal (színpadi látványtervező), az előadás társalkotóival ezt az utóbbi megoldást választjuk.

●

A Hamlet, mint a legtöbb ismert klasszikus mű, az előadást különös helyzetbe hozza. Valaha ezek a darabok is a mai krimikhez hasonlítottak, az elején senki nem tudta, mi fog majd történni. Erről ma szó se lehet. Legalább annyit minden néző hoz magával, hogy szellem lesz és a végén mindenki meghal. A rendezés ilyenkor hajlik arra, hogy a cselekményt vagy teljesen háttérbe szorítsa (a színész és az elmondott szó javára), vagy „valami egész mást" találjon ki. (Nincs szellem, Polónius fölakasztja magát stb.) Jó esetben egy új, analitikus megoldást keres, de ezek az analízisek sok nem illeszkedő elemet húzni vagy lefokozni kénytelenek. Ugyanígy, az elméleti analízisek hajlamosak a szüzsét Rubik Ernő kockájának tekinteni, hogy egy színre forgathassák. Mindazok például, akik Hamletnek anyjához intézett kirohanásait oly erősnek találják, hogy mélyebb analízissel vélik csak megfejthetőnek, a cselekményből ejtenek el egy fontos csomópontot. Nyilván azért, mert ez a csomópont túl ismert, már-már obligát és ezért elhanyagolható minta a darab szövetében. Pedig Polónius legyilkolása, ez a „hebehurgya, véres munka" az első halál a darabban, s nem könnyű dramaturgiai akadály (amelynek némely rendezés veszi), hanem a lét értelméről tépelődő fiatal gondolkodó első „súlyos tette." Egy tévedés (Hamlet azt gondolhatta, hogy már célba ért, Claudiusszal végzett a kárpit mögött), maga a drámai vétség, amelyet Hamlet egy normális (hibás, de nem bűnös) ember családjával szemben követ el, tetézve Ophélia megalázását. Egy véres baklövés, mellyel saját bosszúhivatásával párhuzamos, de őellene irányuló tettre készteti a másik fiút, Polónius fiát, Laertest, aki barátja és harcostársa lehetett volna. S a tévedésből fakadó sötét jövőt Hamlet maga is megsejti:

Kegyes szándék kegyetlenségre hajt
Rossz kezdetnek rosszabb vége lesz majd.

Őrjöngve könyörgő, indoklást kereső átka, anyja, a királynő felé ez után a megállapítás után következik, egy még vérző, szánalmas tetem, szerelme atyjának eltakarításra váró hullája *felett*. Innen nincs visszaút Wittenbergába, ahova Hamlet e tett előtt — a tett helyett — készült.

Ujlaky László (Laertes), Bódy Gábor, a rendező és Mester János (Polonius)

Lépés az ismeretlenbe

A kárcsak Szilágyi Tibor, én is „néző voltam Amerikában" a nyáron. (Lásd 36. számunkban megjelent cikkét). Igaz, jóval kevesebbel is beértem, de Elisabeth Taylor első színpadi fellépését Lillian Helmann *Kis rókák* című híres darabjában a Broadwayn nem mulaszthattam el. Nem volt szándékomban írni róla, legföljebb az amerikai út tágabb összefüggésében, de Szilágyi megállapításai szelíd ellentmondásra és némi kiegészítésre késztetnek.

A nagy műgonddal felépített díszletházra én nem sok ügyet vetettem, Taylor érdekelt, a világsztár, akinek játékát a vásznon jó néhányszor láttam és élveztem. Nos, ehhez a várakozáshoz képest én is éreztem valami csalódásfélét, ám főképp a darab színrevitelével, megrendezésének tempójával kapcsolatban. Taylor játéka azonban, a gazdag „déli" ház nehéz helyzetbe került úrnőjének szerepében, elgondolkoztatott. Hogy mennyire és milyen értelemben, az voltaképpen csak most derül ki, hogy olvasom: *gyönyörű volt, de sem jobb, sem rosszabb, mint a színpadon bárki más.*

Nem értem. Regina Giddens nehéz helyzetét a maga módján elrendezi az író, de a Giddens asszony bőrébe bújt Taylorét, aki majd negyven éve filmezik, hiszen gyereksztárként kezdte, és most, néhány hónap híján ötvenévesen áll *első ízben* esténként a közönség elé — csak ő maga oldhatja meg, Elisabeth Taylor, *a színész*... Ha valóban *az*. Csakhogy ezt a próbát nem ebben az életkorban szokták megkísérelni — főleg ott, ahol a név után zárójelbe tett számjegyek kíméletlenül követik az évek múlását, és ahol sokkal élesebben válik el egymástól a két pálya: a filmszínészi és a színpadi.

Ami pedig a többieket illeti a

Elisabeth Taylor Richard Burtonnal a Cleopatra filmváltozatában

Schäffer Judit

jelmeztervező

● Schäffer Judit jelmeztervező és Kézdi Lóránt díszlettervező kiállításának megnyitója február 8-án, hétfőn 18 órakor lesz Csepelen az Iskola Galériában (Rákosi Endre u. 138.).

Népszabadság, 1988. febr. 2.

Schäffer Judit, jelmez tervező

L.: Csámpi Árpád

(-k): Új történelmi drámák ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1976. ápr. 27

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Magyar Elektra és Az ember tragédiája
előadásához a jelmezeket tervezte. (Nemzeti
Színház.)

Taxner Ernő: Színházi lexikon Budapesttől 157-156
Jelenbán, Pécs, 1970. febr. XIX/2.

Schäffer Judit jelmezterve

a Pécsi Nemzeti Színház évadnyitó Shakespeare: „Vihar" c. drámájának jelmezeit tervezte.

Pécs, 1994. jún. 1

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Shakespeare-előadás (Vihar) jelmezeit tervezte.

(Földessy): Pécsi Vihar

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jún. 13.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Zöld c. darab előadásához
a jelmezeket tervezte.

Futaky Hajna: Pécsi műházi esték
152-158.

JELENKOR, Pécs, 1975. február XVIII/2

Schäffer Judit, jelmeztervező

Az Istenek csatája c. darab előadásához a kostümöket tervezte.

Futaky Hajna: Pécsi színházi esték

539-547.

JELENKOR, Pécs, 1975. június XVIII/6.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A vérzi előadáshoz a jelmezeket tervezte.

Homas Ervin: Az istenek csatája 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 18.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A főv. Operettszínház előadására
↓ a jelmezeket tervezte.

(K.): Orfeusz az orfeumban 2.

ESTi HIRLAP, Bp. 1975. márc. 7.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A jelmezek tervezője.

↓

Pándi Pál: A Bánk bán feldolgozásáról

M. M.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. márc. 30.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Az Offenbach-műhöz a jelmezeket terveszte. (Föv. Operettszínház.)

Morvay István: Orfeusz az alvilágban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 20.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Kiállítva:

↓

—: A Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. ápr. 2.

Schäffer Judit

jelmeztervező

— A Magyar Nemzeti Galéria „Műhely" kiállítássorozatában Schäffer Judit jelmeztervező kiállítása szeptember 6-tól 25-ig tekinthető meg a D-épület harmadik emeletén.

Kiállitása nyilt a Magyar Nemzeti Galériában.

v

Népszava, 1977. szeptember 6.

4. oldal

XX

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Magyar Nemzeti Galéria „Műhely" c. kiállításán Inke Ferenc, Szilasi Anna és Schäffer Judit munkái láthatók. Schäffer Judit kiállítása speciális kiállítás volt, hiszen a jelmezt valahogy senki nem számítja a művészeti alkotások köré. Belesimul a színpadi produkcióba, annak része, ez is éppen úgy egy művészi alkotó folyamat végterméke, mint a textil, grafika.

Művészeti Magazin

1978. I. 10. Televízió, 21.35

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Szegedi nobodtéri előadás jelmezeit tervezte.

Nikolényi István: Lear király 94 - 96

Tiszatáj, Szeged, 1977. nept. XXXI/9.

Schäffer Judit

A kaposvári Somogyi Képtárban Szabados János festőművész kiállitása szeptember 30.-ig
Ősze András szobrászmüvész /USA/ kiállitása a Műcsarnokban szeptember 25.-ig,

Schäffer Judit jelmeztervező kiállitása a Nemzeti Galériában szeptember 25.-ig tart nyitva,-mint a lap közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. szept. 10.
XXI. évf. 37. sz. 8. lap.

Schöffer Miklós, festő, szobrász

Megemlítve.

Domokos Mátyás: Nagyhatalmi helyzet vagy versíró gép? 133-148.

Látóhatár, Ny. 1977. június

٥٥

Schäffer Judit, filmrendező

d: Fonyó Gábor

2.

—: Magyar rendező

Esti Hírlap, Bp. 1978 ján. 10

Schäffer Judit

Schäffer Judit jelmez kiállítása a Nemzeti Galériában volt.

Sz. Á.: Jelmezek - közelről.
Új Tükör, 1977. október 23-27 lap

Schäffer Judit

"Az elhészült vulkák a Csongor és Tündé-
her...
és a jelmertesvek" (vegmo)

Sz. Á.: Jelmerek - hiszebről.
Új Tulior, 1977. Október 23-27 lap.

Schäffer Judit

Schäffer Judit Munkácsy-díjas érdemes művész. Nemcsak rajzokat, hanem elbeszélt szinpadi ruhákat is bemutatott kiállításán.

Sz. Á.: Jelmezek - közelről.
Új Tükör, 1977. október 23-27 lap.

Schäffer Judit, jelmezkövező

a Nemzeti Színház előadásához a

jelmezeket tervezte.

(morvay) Három drámai miniatűr 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977. dec. 3.

Schäffer Judit

Schäffer Judit jelmezterrorömű-
vész kiállítása az MNG Műhely-
ben megnyílt.

—: Kiállítási naptár.

Művészet, 1977. szeptember – 48. lap

Schöffer Judit

Kosztümtervo, Csokonai Vitéz Mihály Karnyónéjához.

Tóth Dezső: A II. Miskolci Diszlet és Jelmeztervo...
Művészet, 1977. szeptember — 32 lap.

Schäffer Judit

A prágai quadriennalen ezüst
érmet nyert a művésznő, ez a ma-
gyar díszlet és jelmezterv ezés eredmé-
nyeinek nemzetközi elismerése ez.

Tóth Dezső: A II. Miskolci Díszlet és Jelmezterv-Triennále alé
Művészet, 1977. szeptember – 32. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

MŰVÉSZ—KÖZÖNSÉG TALÁLKOZÓ. A Magyar Nemzeti Galéria Műhely kiállítássorozatának keretében Schäffer Judit jelmeztervező művész szeptember 10-én, szombaton 11-től 13 óráig kiállításán találkozik a közönséggel. (Budavári Palota, D épület, III. em.)

–: Közlemény 9.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 9.

Schäffer Judit, jelmezkevező

A NEMZETI GALÉRIA „Műhely" kiállítássorozatában Schäffer Judit jelmeztervező kiállítása mától szeptember 25-ig tekinthető meg a D épület harmadik emeletén.

A FŐVÁROSI FÜRDŐIGAZGA-

-: Közlemény. 9.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 6.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásához a

jelmezeket tervezte -

H.R.G.: Téli regje

Népszabadság Br. 1978. jan. 24.

Schäffer Judit

Létay Vera: "A keserü Molière" c. kritikájában dicsérettel emlékezik meg a müvész kosztümjeiről, melyek az "Amphitryon" c. Molière-vigjátékhoz készültek.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. május 27.
XVI. évf. 22. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban előadott

Molière - művekhez a jelmezeket

tervezte.

Kóltai Tamás: Amphitryon - Kéményseprők

7.

Népszabadság, Bp. 1972. május 5.

Schäffer Judit, jelmeztervező

George Tabori Pinkville c.
darabjának előadásához
a jelmezeket tervezte.

P. I.: Kórház a palotában

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. júl. 28.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A jelmezeket tervezte.
(Kényeskedők. Amphitryon.)

Fenczik Flóra: Két Molière a Nemzetiben

2.

ESTI HIRLAP, B .1972. máj. 3

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színház előadásaihoz a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Réz Heléna 7.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 20.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Pécsi Nemzeti Színház Shakespeare-előadásához a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Tervedéseh vígjátéka 7.

Népszabadság, Bp. 1973. dec. 16.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Szép Heléna előadásához a jelmezeket terveszte.

Kristóf Károly: Operett a Nemzetiben — 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. febr. 12.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Katona József Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Mórocz István: Szerelmetes barátaim

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. nov. 12.

Schäffer Judit

Devecseri Gábor: Odüsszeusz szerelmei c. müvének Várszinházbeli előadásához tervezett jelmezeiről -Máriássy Judit:„Odüsszeusz hazatért" cimmel- igen nagy elismeréssel nyilatkozik: jóizléssel tervezett kosztümjei Odüsszeusz valamelyi kalandját győzik fantáziával.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. szept. 8.
XVII. évf. 36. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A jelmezeket tervezi

d

K.K.: Beatmusical az Operettben 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. máj. 11.

Schäffer Judit

Nemzeti Színház jelmeztervezője

Jászai Mari-díj I. fokozatát kapta

Népszabadság, 1971. ápr. 3.

Schäffer Judit

„Csak végnapjai", a Nemzeti Színház darab-jának jelmez-tervezője.

Szombathelyi Erwin: Csak végnapjai

Magyar Hírlap, 1971. okt. 31.

Schäffer Judit
jelmuntervuő

Schäffer Judit jelmuntervuőket
készített Molière „Fösvény"-éhez.
Madách „Mózes"-ének szihárt
is a művészmő tervette.

(földes): A jelmuntervuő tárlata.
Nők Lapja, 1971. jun. – 24 szám.

Schäffer Judit
jelmeterverő

Jelmezeket készített a művészinő-
Bulgakov: Ivanov a rettentő-ciminő
dramájához. A „Rosenkrantz és Guil-
denstern" hősei is a művészinő jelmezei-
ben szerepelnek.

(földes): A jelmeterverő tailata.
Nők Lapja, 1971 jun. – 24 szám.

Schäffer Judit
jelmeterverő

Schäffer Juditot a Nemzeti Szinhaz
diszletterverőjet a Jaszai dij I. foho-
zatával tüntették ki. 1954 ősa kerver
a müveszinő jelmeinhet.

(földes): A jelmeterverő t'arlata
Nők Lapja, 1971. jun. - 24 szám

Schäffer Judit
jelmeterverő

Molière „Fösvény" jelmezei
Kafka „Amerikájához" készült jelmez
Madách: „Mózes" ehez készült jelmezek
} zsm

(földes) A jelmeterverő tanulata
Nők Lapja, 1971 jun - 24 szám

Schäffer Judit
jelmeztervező

Bulgakov: Iván a rettentő
azini drámájának szereplőinek
tolltelyei. (repro)

(földes) A jelmeztervező tárlata.
Nők Lapja, 1971. jun. – 24 szám

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinház jelmeztervezője a Jászai Mari-dij I. fokozatát kapta.

Tom Stoppard: "Rosencrantz és Guildenstern" c. tragikomédiájához tervezett kosztümöket, melyekről elismeréssel ir Nagy Judit: "Ketten Helsingörben" c. -az előadásról szóló kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. ápr. 3. 14.sz
XV. évf. 2-3. és 8. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Maróti Lajos drámáihoz a jelmezeket tervezte. (Nemzeti Színház.)

É. Fehér Pál: Az utolsó utáni éjszaka 7.

Népszabadság, Bp. 1972. nov. 17.

Schäffer Judit, jelmeztervező-

Részt vett a Scenographia Hungarica szerkesztésében.

Kristóf Károly: Kulisszák könyve 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. jun. 19.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Madách Mózesének legedi előadásához
a jelmezeket tervezte.

(K.K.): Hullámveréstől felhőgomolygásig 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. jún. 16.

Schäffer Judit, játéktervező

A Katona József Színház bemutatójára a játékokat tervezte.

Bernáth László: Celestina 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. márc. 5.

Schäffer Judit, jelmestervező

A Scenographia Hungarica nerk. biz.-nek tagja.

— : Válogatott díszletek

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. ápr. 26.

Schäffer Judit jelmeztervező

Fernando de Rojas: Celestina c. darabjának Paul Achard által átdolgozott munkáját bemutatták a József Attila Szinházban. Létay Vera: "Mindenért fizetni kell" cimmel közölt kritikájában kiemeli a müvész terveit.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 17. XVII. évf. 11. sz. 12. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban előadott Madách-Keresztury-műhöz a jelmezeket tervezte.

Dersi Tamás: Csák végnapjai

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 2.

Schäffer Judit, jelmeztervező

4 Nemzeti Színházban bemutatott
új jelmezeit tervezte.

Koltai Tamás: Csák végnapjai 7.

Népszabadság, Bp. 1971. nov. 2.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Káraz György drámájához a jelmezeket tervezte.
(Szulai Vácsinház.)

E. fehér Pál: A nagyszerű halál

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 17.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Csillei és a Hunyadiak előadásához a jelmezeket tervezte.

–: Ma kezdődnek a szegedi szabadtéri játékok

8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. júl. 20.

Schäffer Judit

A Gyulai Várszinházban mutatták be Veress Dániel romániai magyar iró "Véres farsang" c. történelmi drámáját.
Szekrényesy Julia: "Öteletek farsangja" c. kritikájában elismeréssel nyilatkozik a müvész jelmezeiről, melyek Vata Emil diszleteinek hatását még erősitik.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. julius 12.
XIX. évf. 28. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Czillei és a Hunyadiak c. dráma jelmezeit tervezte.

—: A szegedi ünnepi játékok programja

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 1.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Bolond vasárnap jelmezeit tervezte.
(Városmajori Szinpad.)

Szalontay Mihály: Bolond vasárnap

h.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 2.

Schäffer Judit, jelmez tervező

A nagyerű halál .. dráma jelmezeit tervezte.

↓

— Gyulai premier

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 9.

Schäffer Judit
pelmeiterverő

A Szép Helina pelmeret
Schäffer Judit készítette

Kannacsay Ildikó: Szép Helina
Nők Lapja, 1974. márc. 30. – 10 oldal

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Vígszínház Neil Simon-előadásához az öltözékeket tervezte.

[Koltai Tamás]: Az utolsó hősmerelmes 7.

Népszabadság, Bp. 1972. jan. 21.

Schöffer Judit, filmesztergályozó

Barry England darabjához (Nemzeti Színház) a filmeseket leverte.

Bernáth László: Nevelet lenek 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. febr. 28.

Schäffer Judit, ékszertervező

Neil Simonnak a Kortárs József Attila Színházban bemutatott műveiket tervezte a ékszereket.

Barabás Tamás: Az utolsó hősszerelmes

2.

EST/ HIRLAP, Bp. 1972. jan. 17.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Barry England színművészek a jelmezeket tervezte. (Nemzeti Színház.)

Koltai Tamás: Nevelőtlenek 4.

Népszabadság, Bp. 1972. márc. 1.

Schäffer Judit, a Nemzeti Színház

jelmeztervezője.

Felszabadulásunk 26. évfordulója alkalmá-
ból Jászai Mari-díjjal tüntették ki.
(I. fokozat.)

Szocialista Művészetést, 1971. jún. (?)

SYLVESTER Ádám

JÓZSEF Dénes: A 70-es évek funkcionalizmusa. -
Magyar Építőművészet, 1984. 1. sz. 37 - 41.p. ill.
F.Q.E.G.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Devecseri Gábor költői játékához a jelmezeket tervezte. (Vácsinház.)

Tomás István: Odüsszeusz szerelmei

7

Népszabadság, Bp. 1973 aug. 31.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Madách-mű előadásaihoz
jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: A Mózes hegyeden 7.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 31.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A budai Várban előadásra kerülő Devecseri-mű jelmezeit tervezi.

(-k): Gdüsszeusz szerelmei 2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973 aug. 21.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Devecseri - mű előadásaihoz a jelmezeket tervezte. (A Nemzeti Színház bemutatója a Vár Királykince jében.)

Fenyik Flóra: Goldsmith nevelmei 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. aug. 29.

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinház jelmeztervező müvészét a Magyar Népköztársaság Érdemes Müvésze cimmel tüntették ki, mint a lap közli, "Dijak, kitüntetések - 1975" cimü rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 5.
XIX. évf. 14. sz. 2. lap.

Schäffer Judit
iparművész

1948-ban a Szépmíves Kiadóban
rendezett bábjátékon Schäffer Judit
öltöztette a bábokat.

Tolnai Orion: L. Gács György. . .
Tükör, 1974. dec. 3. - 16 lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Katona József Színház felújításához
a jelmezeket tervezte.

Koltai Tamás: Kedves barna 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974 szept. 25.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Illyés Gyula játékához (Pécs) a jelmezeket tervezte.

Molnár G. Péter: Dupla vagy semmi 7.

NÉPSZABADSÁG B. v. 1974. aug. 12.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Hegedüs Tibor: Ill. Gergely 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. jan. 13.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A pécsi kamaraszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

Bányai Gábor: Zóra

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. dec. 6.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Érdemes Művén.

Átadták ...

– Kiváló és érdemes művén

6/B-C

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. ápr. 3.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A pécsi bemutatóhoz a jelmezeket tervezte.

↓

M. G. P.: Táncpestis 7.

Népszabadság, Bp. 1976. okt. 28.

Schäffer Judit, jelmez tervező

A Magyar Elektra jelmezeit tervezte. (Nemzeti kinház.)

– Törőszik Mari két arca 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. nov. 28.

Schäffer Judit, jelmeztervező

— NEMZETKÖZI DÍSZLET- ÉS JELMEZKIÁLLÍTÁST rendeztek. Prágában, 38 nemzet részvételével. A nemzetközi seregszemlén Schäffer Judit, a Nemzeti Színház jelmeztervezője ezüstérmet nyert; a díjat dr. Milan Klusák cseh művelődésügyi miniszter nyújtotta át.

— : Hír

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. jan. 11.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Magyar Elektra és a Karnyóné

jelmezeit tervezte.

E. Fehér Pál: Két klasszikus a Nemzeti Szinházban 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 5.

Schäffer Judit, jelmez tervező

L.: Csányi Árpád

— : Nemzet hőri . . . . 2.

ESTI HIRLAP

Bp. 1976. jan. 8.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Az Operettszínház dőcdásához a jelmezeket tervezte.

Todos Lajos: Az ellopott futár 2

Esti Hírlap, Bp. 1977 felér. 21.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Az elmúlt négy esztendő díszlet- és jelmeztervéiből készült válogatás Prága és Bég után legerbe került. A Prágában megrendezett Quadriennálén huszonnyolc ország mintegy nyolcszáz kiállítója közül Schäffer Judit ezüstérmet kapott. – A kiállított jelmeztervek a bemutatott ruhákja tervezői karakteréről nyújtottak plasztikus képet.

Csík István: Scenographia Hungarica.
Színház, 1976. nov. 45–46 old – 47 old.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Kulcskeresők jelmezeit tervezte.

–: Örkény-bemutató a Nemzeti Színházban

Népszabadság, Bp. 1977 jan. 8. 7.

Schäffer Judit

Sárospataky István: „Táncpestis" c. drámáját ismerteti Szekrényesy Julia: "A pestis kihivása" cimmel. A darabot a pécsi Nemzeti Szinház mutatta be. Az előadás szinpadképeit Vata Emil, a jelmezeket Schäffer Judit tervezte.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 16.
XX. évf. 42. sz. 12. lap.

Schäffer Judit

A Gyulai Várszinház idei első előadásán mutatták be Keresztury Dezső: "Nehéz méltóság c. tragédiáját.
Szekrényesy Julia: "Zrinyi-sors" cimmel közölt kritikájában kiemeli Csányi Árpád szinpadképeit és Schäffer Judit jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. lo.
XX. évf. 28. sz. 13. lap.

Schäffer Judit

Lászlóffy Csaba: "Nappali virrasztás" c. történelmi kamaradrámáját mutatták be a Gyulai Várszinházban.
A "stilszerü és praktikus" szinpadképeket Csányi Árpád tervezte, az igen találó jelmezek Schäffer Judit munkáját dicsérik, Szekrényesy Julia irja kritikájában: "Történelmi tábortüzek" cimmel.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. juli. 31.
XX. évf. 31. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Fővárosi Operettszínház előadásához
jelmezeket
a (díszletet) tervezte.

f.f.: És megint: Csárdáskirálynő

Esti Hírlap. Bp. 1976 nov. 22.

2.

Schöffer Judit, jelmez tervező

A Nemzeti Sz. Lágymányosi Kamaraszinháza előadásához a jelmezeket tervezte.

Fenczik flóra: Nem élhetek muzsikaszó nélkül 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. jan. 10.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A rukákat tervezte a Nem élhetek muzsikáró nélkül előadásához.

–: Kamaraszínház a Lágymányoson 2.

Esti Hirlap, Bp. 1976. dec. 20.

Schäffer Judit

Dekorativen alkalmazkadó jelmezeket tervezett Barry England: "Neveletlenek" c. szindarabjához, melyet a Nemzeti Szinházban mutattak be.
Sas György: "Nyomozás vita közben" cimmel ismerteti az előadást.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. márc 4.
XVI. évf. lo. sz. 4-5. lap.

Schäffer Judit

Gách Marianne: "Mi közünk ma a klasszikusokhoz?" cimmel ir a Nemzeti Szinházban szinre kerülő két Molière komédiát.
Az előadás jelmezeit a müvész tervezi.

Film Szinház Muszika, Bp. 1972. ápr. 22.
XVI. évf. 17. sz. 6-7. lap.

Schäffer Judit

Szellemesen fanyar jelmezeit kiemeli /d.i./ "Két vigjátékról" c. beszámolójában Neil Simon: "Az utolsó hősszerelmes" c. darabjának a Katona József Szinházban bemutatott előadásáról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1972. jan. 22. XVI. évf. 4. sz. 8. lap.

Schäffer Judit

Szabó Magda: "Az a szép fényes nap" c. drámáját a Nemzeti Szinházban mutatták be.
Szekrényesy Julia "Az a szép véres nap" cimmel Ismerteti az előadást, kiemeli a szinpadképtervező Csányi Árpád munkáját és megemliti Schäffer Judit kosztümterveit.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 6.
XX. évf. lo. sz. 12. lap.

Schäffer Judit

A művésznő képviselte napjaink szemhez törekvéseit a Prágai Kiradsi ennalen.

Belitska-Scholz Hedvig: P Q'75

Müvészet, 1976. jxulius - 22.oldal.

Schäffer Judit
jelmeztervező

A Prágai Quadriennalen Schäffer Judit, a Nemzeti Szinhai jelmeztervezője ezüstérmet nyert.

Belitska-Scholtz Hedvig: PQ'75
Művészet, 1976. július – 22 oldal

Schäffer Judit

Goethe: "Faust" c. alkotásának a Nemzeti Színházban bemutatott előadásához a színpadképeket Csányi Árpád, a jelmezeket Schäffer Judit tervezte.

Szekrényesy Julia: "A szellemidézés szomorusága" cimmel ismerteti az előadást és mond véleményt a két művész munkájáról.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. ápr. 30.
XXI. évf. 18. sz. 13. lap.

Schäffer Judit | jelmeztervező

L: Vitt Tibor

Szeged.

–: Ma: Lear király, Holman: Kürt. 4.

Esti Hírlap, Bp. 1977. jún. 23.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a szegedi előadáshoz a jelmezeket tervezte.

Molnár G. P.: Lear király

7.

Népszabadság, Bp. 1977. júl. 30.

Schäffer Judit

Miklós Tibor "musical 2 részben" megjelöléssel átdolgozta szinpadra Rejtő Jenő: "Az ellopott futár" c. regényét.
A Fővárosi Operettszinházban bemutatott előadáshoz a szinpadképeket Jánosa Lajos, a kosztümöket Schäffer Judit tervezte.
Simonffy András: "A meglopott futár" c. kritikájában nagyra értékeli a két művész munkáját.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. márc. 26.
XXI. évf. 13. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmezkerező

az Operaház előadásához

a jelmezeket tervezte

Fodor Lajos: Cosi fan tutte

Esti Hirlap, 1979. ápr. 28

2.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Gyulai Vatszínház előadásához a

jelmezeket tervezte

Z. L.: Székely János: Caligula helytartója 29-

Kritika, Bp. 1978. szept. 9.

Schäffer Judit, ~~Ein~~ jelmeztervező

megemlítve

Bernáth L: Grúz kislányok magyarórán 2

Esti Hirlap, Bp. 1979. márc. 16.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a tegedi Kisszínház előadásához a

jelmezelet tervezte

Tamás Erzsi: Gogol-Havsányas 7.

Népszabadság, Bp. 1978 okt. 20

Schäffer Judit, jelmez tervező

a Nemzeti Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

Fenyvik Fedra: A csapodár madárka. 2.

Esti Hírlap Bp. 1979. jan. 13.

Schöpflin Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásának

a jelmezeit tervezte

Zappe László: A kurai menyegző 7,

Népszabadság Bp. 1981. ápr. 17.

Schäffer Judit, jelmeztervező 2) Folytatás

A magyar tervezőművészet a világ tervezőművészetben leginkább a nemzetközi kiállításokban mérhető le, a legnagyobb ilyen nemzetközi kiállítás a Prágai Kvádriennálé, a négy évenként megrendezésre kerülő díszlet-jelmez világkiállítás. Ezen a legutóbbin Koós Iván bábművész nyert-az ezt megelőzőn Schäffer Judit jelmeztervező nyertek ezüstérmet, ami igen magas rangot jelent.

Szcenográfia '80.

1980. okt. 10. Televízió 17.35 /M./ 4. old.-on

Schäffer Judit: jelmeztervező

A Budapesti Művészeti Iletek műsorsorozatának egyik rendezvényeként „Szcenográfia '80" címmel kiállítás nyílt a Várban. Hazánkban e művészeti ág az utolsó omásfél évtizedben vált nagykorúvá. A főiskolai oktatás lehetővé tette, hogy a színpadi tervezőművészet nagyjai nyomdokaiba lépjenek a fiatalok. — A jelmezeknél, a színpadképeknél hol a látvány kapja a főszerepet, hol a puritán megjelenítés a szónak adja át a teljes figyelmet. A Szegedi-Szabadtéri Játékok Antigoné előadásának jelmezei – Schäffer Judit tervezése – egyszerűek, korhűek. /említve/

Kölvidi Erika: Szcenográfia '80

Pesti Műsor, 1980. okt. 15. 64-65-old.-on.

Schäffer Judit, jelmeztervező

1021

1.) Folytatás 4. old. on

1980. okt. 1o. Televizió 17.35 M.

Szcenográfia 8o.

A Budapesti Müvészeti Hetek egyik rendezvényeként kiállítás készül aTörténeti Múzeumban. Azok a díszletek és jelmezek, amelyek az elmúlt három évben, az ország egymástól távoli szinpadjain, televizión, vagy filmen élték önálló életüket most itt, egy helyen ~~vannak~~ vallanak a tervezők elképzeléseiről. Majd félszáz alkotó örökítette meg tetteit és mutatja be ezeket különböző eszközökkel. Vázlat, festmény, dombormü, fotó, grafika, makett, bábú és ruha látható majd kiszakított eredeti helyéről, de sugározva egy előadás, vagy film világát. Egy kiállítás tükrében talán képet kapunk arról is, hogy milyen egymástól eltérő szemléletü és stílusú tervezői törekvések férnek meg egymás mellett. Amíg a szétesző elemekből egy egys ges kiállítás felépül felvillantunk néhány témát, remélve, hogy az alkotások álarca mögül az alkotók és segítségükkel egy kevéssé ismert müvészeti terület bukkanhat elő.

Schäffer Judit, az Iparmüvészeti Főiskola jelmez szakának elvégzése után kilenc évig a József Attila Szinházban dolgozott, majd 1965 óta a Nemzeti Színház jelmeztervezője. Számos magyar filmek és tv-játéknak is készített terveket. Öt éven keresztül az Iparmüvészeti Főiskolán jelmeztervezést tanított.

- Spárgától kötélen keresztül azt hiszem talán én horgoltattam először az országban, mert nem tudtam megtalálni azt az anyagot amit kerestem. Becketnél használtam én először érdekes köteleket, madzagokat, azt hiszem mindenféle anyagokat ~~m~~ ami elképzelhető, kipróbáltam. Egyre voltam nagyon irígy a prágai kvadriennálén volt egy fából készült páncél, hogy azt nem én találtam ki.

Schäffer Judit, jelmezkrvező

a dróma televíziós változatának a

jelmezeit tervezte.

Zappe László: Az a szép fényes nap 7

Népszabadság Bp. 1981. ápr. 11.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásának

a jelmezeit tervezte

(forrás): A Szuzai menyegző ... 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981 ápr. 3

Schäffer Judit, jelmezkrvező

L: Bohó József

Zappe Lóvló: A csapodár madárka 7.

Népszabadság, Bp. 1979. jan. 17.

Schäffer Judit

Székely János, romániai magyar iró: „Caligula helytartója" c. drámáját a a Gyulai Várszinház mutatta be.
Szekrényesy Julia: "Az erkölcs helytartója" cimmel ismerteti az előadást és méltatja Kölönte Zsolt diszleteit és Schäffer Judit jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 22.
XXII. évf. 29. sz. 12. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Várszínhóz előadásárok

a jelmezeit tervezte.

Havas Erwin: Don Juan 7

Nemszabadság, Bn. 1980 jún. 11.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Várszínhóra előadásához

a jelmezeket tervezte.

Fencsik Flóra: Különös kőszobor 2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 máj. 19.

Schöffer Judit, jelmeztervező

az előadás jelmezeit tervezte

–: Don Juan a Népszínházban

2.

Esti Hírlap, Bp. 1980 máj. 6.

Schäffer Judit, jelmeztervező

↓

tervezte

↓

Kristóf Károly: Képregények a Bán és Bánkódás 2.

Esti Hírlap, Bp. 1980. szept. 27.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Psalmus Hungaricust előadó
énekesek jelmezeit tervezte.

2.

Fodor Lajos. Kodály-est Győrben
Esti Hírlap, Bp. 1980 júl. 22.

Schöffer Judit, jelmeztervező

a Játéknín előadásának a

jelmezeit tervezte

Barabás Tomás: Komédiások 2.—

Esti Hírlap Bp. 1981 febr. 26

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Kiinkái előadásúnak

a jelmezeit tervezte

Kollai Tamás: Szent vagy eretnek? 7

Nérszabadság. Bp. 1980. apr. 23.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásának

a jelmezeit tervezte

Morvay István: Kései ősbemutató 2.

Esti Hirlap, Bn. 1980. márc. 21.

Schäffer Judit, jelmeztervező

L.: Csányi Árpád

– □ A Szcenográfia '80

2.

Esti Hírlap Br. 1980 okt. 7.

Schäffer Judit, jelmezkrvező

L. Kézdi Lóránt

Tenczik Ilóra: Szcenográfia '80 2

Esti Hírlap, Br. 1980 okt. 2.

Schäffer Judit, jelmezkövező

a Gyulai Vaszúnpad előadásához

a jelmezeket kivezte.

Zappe Lánló: Szép eszmények jegyében 11.

Nemszabadság Bp. 1979 júl. 29.

Schäffer Judit, jelmezkervező

a legedi habadtéri játékok előadásában a jelmezeiket

kerezte.

2.

-: Antigoné

Esti Hirlap, Bp. 1979 aug. 9.

Schäffer Judit, jelmeztervező

F. Hochwälder: A Közvádló c. művének előadásához a jelmezeket tervezte.

Pályi András: Pécsi ninházi esték 720-723.

Jelenkor, Pécs, 1980. jól.-aug. XXIII/7-8.

Schäffer Judit

A Gyulai Várszinházban mutatták be Illyés Gyula: "Homokzsák, avagy nevetni könnyebb" c. szindarabját.
Szekrényesy Julia: "Kacagj prédikátor" c. kritikájában méltatja Bakó József szinpadképeit és Schäffer Judit jelmezeit.

Élet és Irodalom, Bp., 1979. aug. 4.
XXIII. évf. 31. sz. 13. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Nemzeti Színház előadásának a

jelmezeit tervezte.

Bernáth László: Troilus nem Rómeó 2.

Esti Színlap, Bp. 1980. jan 28.

Schäffer Judit, jelmez kovező

a Nemzeti Kínház előadásának,

jelmezeit kovezte.

Hajdu Rátis Gábor: Romyit és az ember? 7.

Nérszabadság, Bp. 1980. febr. 13.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Tovarosi Művelődési Ház előadásának

a jelmezeit tervezte.

Hajdu Ráfis gábor: Dániel az övéi közt. 7

Népszabadság, dr. 1979 nov. 2.

Schäffer Judit, jelmez tervező

a Szegedi Szabadtéri Játékok előadásáról

a jelmezeket tervezte.

Zappe László: Antigoné 7.

Nincszabadság. Bp. 1979 aug. 24.

Schöffer Judit, jelmeztervező

l: Bartha Éva

—: Díjak, kitüntetések – 1985 8.

Élet és Irodalom, Bp. 1985. ápr. 5 XXIX/14

Schäffer Judit, jelmeztervező

a szegedi hűhóznak készített jelmezeket az 1981-82-es évadban

Nikolényi István: Színfalak között és mögött 91-96

Tiszatáj, szeged, 1982. június XXXVI/6

Schäffer Judit, jelmeztervező

L: Pauer Gyula

Vadas József: Áprilisi farsang 12

Élet és Irodalom. Bn. 1983. ápr. 29. XXVII/17

Schöpflin Judit, jelmeztervező

Offenbach: Kékszakáll c. vígjáték jelmezeit tervezte

Kristóf Károly: Operamúsa az Erkelben 2.

Esti Hírlap, Bp. 1981. okt. 30.

Schäffer Judit, jelmeztervező

az előadás jelmezeit tervezte

Bonotai Tamás: A medikus a Nemzetiben 2

Esti Hírlap Bp. 1981. dec. 16.

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Zalaegerszegi Állandó kiskór

előadásához a jelmezeket tervezte

Szekrényessy Júlia: Pamflet a szerelemről 12.

Élet és Irodalom Bp. 1983 marc. 11 XXVII/10

Schäffer Judit, jelmeztervező

a Thália szcenén c. darab

jelmezeit tervezte

K. K.: Jókai színművek nyit a Katona József színház 2.
Esti Hírlap, Bp. 1981. okt. 30.

M.D.K.

Schäffer Judit

Kitünő jelmezeit dicséri Demeter Imre: "A barlang" c. kritikájában, amelyeket Jean Anouilh: "A barlang" c. darabjához tervezett.
A József Attila Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. febr. 3.
XI. évf. 5. sz. 10. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinházban bemutatott "A bünbeesés után" c. Arthur Miller dráma jelmezeit tervezte.

A lap 14. számában a 13. lapon Illés Jenő kritikájában magasra értékeli a müvész jelmezeit.

"Vasárnaptól-Vasárnapig"c. rovat
Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. márc. 31
XI. évf. 13. sz. 23. lap

A lap 14. számában a 13. lapon Illés Jenő kritikájában magasra értékeli a művész jelmezeit.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező,

Kálmán Imre operettjének új előadásához a jelmezeket tervezi.

(b.): A Csárdáskirálynőtől, a West Side Story-ig 2

ESTI HIRLAP, Br. 1969. febr. 4.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A vezérkari főnök c. drámához a jelmezeket tervezte. (Nemzeti Színház.)

Pándi Pál: Kiaknázatlan tartalék

7.

Népszabadság, Bp. 1969. márc. 7.

M.D.K.

Schäffer Judit

/gách/: "A játékos" c. Ugo Betti-mü előadásáról közölt kritikájában ir a müvésznek a darabhoz tervezett jelmezeiről.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. aug. 31.
35. sz. 7. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Geszti Pál "Tévedések vigjátéka" c. kritikájában igen komolyan értékeli a müvésznek az előadáshoz tervezett jelmezeit.
Három fényképfelvételen mutatja be a lap a szereplőkön a müvész kosztümjeit.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968. dec. 21.
51. sz. 6-7. lap

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színház Shakespeare
felújításához a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Tévedések vígjátéka 2

ESTI HIRLAP. Bp. 1968. dec. 16.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színház Shakespeare-
feldolgozásához a jelmezeket
tervezte.

M. S. P.: Tévedések vígjátéka 7

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 21.

MDK

Shäffer Judit

Az évad második nagy Shakespeare-bemutatója a Nemzeti Szinházban látható Tévedések vigjátéka ~~is azt a~~ a sikert végül is biztosítja Sztankay István, Szersén Gyula, Pathó István, ... Gelley Kornél és Csernus Mariann... alakítása; a szellemes díszlet..., az egyszerre modern és fantáziabeli ruhák (Shäffer Judit)...

Taxner Ernő: Szinházi levél Budapestről.

Jelenkor XII. évf. 5. sz. 1969. máj., 476. l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

4 Nemzeti Színházban előadott Örkény-darabhoz a jelmezeket tervezte.

Harangozó Márta: Sötét galamb 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. okt. 17.

Schöffer Jolit

1956-tól 9 évig a József Attila Színház tervezője volt. 1965 óta a Nemzeti Színháznál működik: jelentősebb tervezései: Dumas-Planchon: A három testőr.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969 387 l.

Schöffer Judit

További tervezései: Akszjonov: Kollégák; Williams: Üvegfigurák; Maugham: Imádok férjhez menni; Dosztojevszkij-Tovsztonogov: A félkegyelmű.

Hont Ferenc-Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

387 l.

Schäffer Judit

Illyés Gyula: Fáklyaláng c. darabja jelmezeit tervezte a Nemzeti Szinház Oan (eml.)

Négnova 1968 I. 21. Jola

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti hírhár Dostojevszkij –
előadásához a jelmezeket tervezte.

K.T.: A jellegzetes 7.

Népszabadság, Bp. 1969. jún. 6.

Schäffer Judit

Miller: Bűnbeesés után c. drámájának jelmezeit terverte (emlitve)

Nagyvarsa 1967 IV. 12 2 old.

Schäffer Judit

Vörösmarty: Cilleii és a Hunyadiak c. drámájának jelmezeit tervezte a Nemzeti Szinházban (anlitve)

Nagyvaca 1966 nov. 19 2 old.

Schäffer Judit

O'Casey: Bíbor pár c.
komediájának jelmezei
tervezte a Nemzeti Szinházban
(emlitve)

Nyomva 1966 dec. 23 2 old.

Schäffer Judit

Anonich: A bárlang.. ninmüvének jelmezeit tervezte a Fórsy Attila szinházban (emlitve)

Nagyvaros 1967 II. 8 2 old

Schäffer Judit

Madách: hőres c. darabjának
jelmezeit tervezte a Nemzeti
Kiskázban / emlitve)

Nagyvaja 1967 XI. 15 2 old.

M.D.K.

Schäffer Judit

Ben Hecht és MacArthur: "Rendkivüli kiadás" c. komédiájához tervezett jelmezeit dicséri Sas György : "Rendkivüli kiadás" c. kritikájában.
Katona József Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. ápr. 28.
XI. évf. 17. sz. 10. lap

Schäffer Judit, jelmeztervező MDK

Madách művéhez a jelmezeket tervezte. (Nemzeti kinkár)

Taxner-Tóth Ernő: Mózes 8

Népszabadság, Bp, 1967, nov. 18.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Katona József Szinházban bemutatott Molière-műhöz a kostümöket tervezte.

Dersi Tamás: A Fösvény – paróka nélkül 2

ESTI HIRLAP, Bp, 1967, jún. 13.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Katona József Színházban bemutatott bűnügyi vígjátékhoz a kostümöket tervezte.

Dersi Tamás: Rendkívüli kiadás 2

ESTI HIRLAP Bp. 1967. máj. 8.

MDK

Schäffer Judit, „jelmeztervező"

A Katona József Színházban bemutatott Molière-műhöz, a Fösvényhez a jelmezeket tervezte.

P. P.: Molière feltámadása?

NÉPSZABADSÁG B[illegible] 196[illegible]. jún. 21.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinházban bemutatott Sean O'Casey "Bibor por" c. komédiájához tervezett "káprázatos, fantáziadus jelmezeket"-irja Geszti Pál: "Bibor por" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. dec. 23.
X. évf. 51. sz. 5-7. lap

Schäffer-Judit, jelmez tervező Mosk

Noel Coward darabjához a kostümöket terveste.

Nóti Ilona: Akt hegedűvel 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966. máj. 28.

Schäffer Judit, jelmez tervező

A Kaktusz virága c. szinmühöz
a szokat terveste.
(József Attila Szinház)

(fenesik): Végre egy őszinte fiú

2

ESTI HIRLAP

bp. 1966. máj. 17.

Schäffer Judit, „Jelmeztervező" MDK

A jelmezeket tervezte.

A. S.: A Volpone a József Attila Színházban 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. okt. 19.

Schöffer Judit, jelmeztervező MDK

A ruhákat Tervezte a József Attila Színházban bemutatott Egérút c. műhöz.

Zsugán István: Operett – zene nélkül

2

ESTI HIRLAP, Dp. 1965. sept. 21.

SCHÄFFER JUDIT

JÓZSA ÁGNES: LÁTVÁNY-
CSODÁK ÉS TEREMTŐ
FANTÁZIA

ÚJ PEST MEGYEI HÍRLAP
1997 MÁJ. 20.

SCHÄFFER JUDIT

LŐCSEI GABRIELLA: AKI FELRUHÁZZA A MAGYAR SZÍNHÁZAT. Sch. J. JELMEZTERVEZŐ ÉLETMŰ-KIÁLLÍTÁSA

MAGYAR NEMZET 1998 nov. 28

idai házat (az Uri utcának a Dísz tér felé eső
tárnokmester szerzett, majd az örményesi
-ben Péter szabó volt, akit 1447-ben a háznak
anizsai Miklós 1390-ben 1400 forintért vette
nai Hess András téren azt a házat, amely előbb
i Bertalan, az eladó pedig a firenzei Onofrio. A
ja volt annak, amelyet egy másikkal, a falakon
tján kapott az általa alapított csatkai pálos
Sün-házzal azonosítható épület sorsa mind az
gátlástalanságára a vagyonszerzésben. Ezt a
zvegyétől vette 1385-ben Lackfi István nádor,
k. Özvegye, aki ekkor az óbudai klarisszák
0 forintot fizetett a házért, a házat a rendre
zta a házat, aki azt birtokba is vette, sőt, 1423-

egykori zsinagóga 5. Szent Erzsébet-kápolna — egykori
yita rendház — egykori dominikánus kolostor 8. ferences
skola 11. régi városháza 13. az első városháza 14. egykori

Schäffer Judit

Jelmezek a jó éjt, Bessy! -ky a Fővárosi Operett Színházban. említve.

Népszava, 1965 febr. 16. 2. l.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDh

Sárközi György: Dózsa c. kétrénes történelmi dramájához a jelmezeket tervezi.

–: Eredeti bemutató a gyulai várjátékok idei műsorán 8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. máj. 27.

Schäffer Judit

Kosztümtervek Anouilh:
Becket, avagy az Isten becsülete
c. színművéhez. (József A. színház)

említve.

Népszava, 1965 márc. 5. 3. l.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDk

A Fővárosi Operettszínházban bemutatott

új musicalhez a jelmezeket

tervezte.

Görgey Gábor: Jó éjt, Bessy! 8

NÉPSZABADSÁG 1965. febr. 4.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban bemutatott dramatizált Kafka-műhöz a jelmezeket tervezte.

Zsupán István: Amerika 2

EST! HIRLAP, Bp. 1968. jún. 1.

Schäffer J udit M. .K.

z előadás jelmezei

Mátray-Betegh Béla: Jó éjt Bessy

Pavek-Havl u- Kasnár-Vacek musicalja a Fővárosi Operettszinházban

Ma gyar N emzet 1965. január 27. 4.1.

M. J. K.

MDK.

Schäffer Judit

Megemlékezés róla Vágvölgyi Ilona

interjuanyagában

Kisalföld 1964.X.2. lap -

Schäffer Judot M.D.K.

Az előadás jelemezei

U ngávri Tamás: Becket Anouilh müve a József Attila Szinházban
Magyar Nemzet 1965. február 21. 10. 1.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A József Attila színházban bemutatott Anouilh drámához a jelmezeket tervezte.

Sándor Iván: Becket, avagy az isten bemutatója 8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1965. márc. 4.

Schäffer Judit

Jelmezterek.

Rajz, reprodukció.

Népszava, 1965. május 16. 7. l.

Schöffer Judit, jelmeztervező

MTI

Ben Jonsonnak a József Attila Színházban bemutatott komédiájához a jelmezeket tervezte.

P. P.: Volpone

8

NÉPSZABADSÁG, 1965. nov. 9.

Schäffer Judit

Bulgakov: Fehér kazánsony i darabjának jelmezeit tervezte a Jónej Attila minházban

Négnava, 1965, jan. 12, 2o.

Schäffer Judit, jelmeztervező [illegible]

A József Attila kiskázban bemutatott Heltai-mesejátékhoz a jelmezeket tervezte.

Létay Vera: Az eserkettedik éjszaka 8

NÉPSZABADSÁG Dp. 1964. dec. 3.

MDK

Schäffer Judit (jelmeztervező)

jelmezeivel mutatkozik be a József Attila színházban Schiller: Turandot hercegnő-jében.

Bozó László: Turandot hercegnő.

Ország-Világ, Bp. 1961. 9. sz. (19. l.)

M. D. K

SCHÄFFER Judit

Jelmezek az előadáshoz

Mátrai - Betegh Béla: Az igazság házhoz jön Kállai István szín-műve a József Attila Gimnáziban
Magyar Nemzet 1961. ápr. 16. 8. l

K. D. K.

SCHÄFFER Judit

Jelmezek Gozzi: Turandot-jához

V. A. Turandot bevezető. A József A. Színház bemutatója
Magyar Nemzet 1961. márc. 1. 4. l.

Schäffer Judit: jelmeztervező

A Turandot hercegnő c. darabhoz
a jelmezeket tervezte.

Mihályi Gábor: Turandot hercegnő

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. márc. 4.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDK

A Jószet Attila Színházban előadott Osztrovszkij-darabhoz a jelmezeket tervezte.

Pesold Ferenc: A hozomány nélküli menyasszony 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. okt. 3.

Schäffer Judit

Jelmezerel terver Heltai:
Az ezerkeredit éjnara..
darabhor a fónes Attila
Kiuhárban (emlitve)

Négnaua, 1964, dec 2. 2 old.

Schäffer Judit

Kosztümök a József Attila színházi Osztrovszkij: „Utolsó áldozat" c. előadásához.

Említve.

Népszava, 1964 okt. 28. 2. lap

Schäffer Judit, jelmeztervező MDG

A jelmezeket tervezte.

Létay Vera: Osztrovszkij komédiája a
József Attila Lírházban 8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 4.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Kürti Pál:Az 1002. éjszaka Heltai Jenő mesejátéka a József Attila Színházban

Magyar Nemzet 1964. november 20. 4.l.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Hámos György: Üvegfigurák
Tennesse Williams bemutató a József Attila Szinházban

Magyar Nemzet 1963. május 5. 9.l.

. . .

. . .

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

G.I.:Potyautas Jacques Deval vigjátéka a József Attila Szinházban

Magyar Nemzet 1963. június 13. 4.l.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDk

Sós György nek a József Attila Színházban bemutatott vígjátékához a jelmezeket tervezte.

Pesold Ferenc: Kati 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 12. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban bemutatott -Gáli József:
- "Szabadsághegy" c. drámájához tervezett ruhákat.

Vitányi János: Szabadsághegy c.
Szinház és Mozi. Bp. 1956. okt. 13. IX. évf.
41. sz. 5. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

Az uj József Attila Szinház jelmeztervezője.
/Az uj épületbe költöző szinházról szóló cikk beszámol a szinház uj művésztagjairól./

Garai Tamás: Az uj József Attila Szinház c. Szinház és Mozi. Bp. 1956. juli. 6. IX. évf. 27. sz. 5. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A "Különös mütét" c. bábfilm bábjait készitette el Pán József tervei szerint.
A bábok kivitelezésénél közremüködött Konok Péter.

B.T.: Az Első Magyar Bábfilm-Studió c. Szinház és Mozi. Bp. 1956. jan. 13. IX. évf. 2. sz. 16. l.

M.D.K.

Schaffer Judit

A József Attila Szinház előadásában bemutatott „Turandot" -hoz készitett jelmezeit a kritika megdicséri.

- - - - - - -

Kállai István: "Az igazság házhoz jön" c. darabjának jelmezeit tervezte.
A darab a József Attila Szinházban kerül bemutatásra.

Hámori Ottó: A Turandotról és egyebekről.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. febr. 24. V. évf. 8. sz. 12-13. l.
H i r e k c. rovat rövid hiradása. Bp. 1961. márc. 10.V. évf. 10. sz. 38. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Petőfi Szinházban bemutatott "Kőmüves Kelemen" c. ballada jelmezeit tervezte. Az előadás a Békés megyei Jókai Szinház vendégszereplésével került szinre.

- - - - - - -

A József Attila Szinház Turandot előadásához tervezett jelmezeit elismeréssel emliti a kritika.

- - - - - - -

A Kis Film Szinház Muzsika c. rovat "A Békés megyei" c. közleménye.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. febr. 3. V. évf. 5. sz. 2. l.
Nagy Judit: "A Turandot próbáján c. 1961. febr. 3. V. évf. 5. sz. 10-11. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban Marcel Achard: A világ legszebb szerelme c. müvének bemutatójára tervezett jelmezeiről a kritika igy nyilatkozik: "...tünemé-nyesen tehetséges, csupa szin és gazdagság..."
Ezután még kimeritően foglalkozik a jelmezek le-irásával.

Demeter Imre: A világ legszebb szerelme. c. kriti-kája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. okt. 20. V. évf. 42. sz. 16-18. l.

M.D.K.

Schaffer Judit

Achard "A világ legszebb szerelme" c. művéhez készitett jelmézterveket.
A kritika elragadtatással ir a tervekről. A jelmeztervekről a szövegközti képek négy reprodukciót mutatnak.

Lelkes Éva: Amiről a jelmezek beszélnek.
Film Színház Muzsika. Bp. 1961. szept. 29. V. évf. 39. sz. 22-23. l.

Schäffer Judit, jelmeztervező MTI

A József Attila Színházban bemutatott Heltai-játékhoz a jelmezeket tervezte.

A. Gy.: Az ezerkettedik éjszaka 2.

ESTI HIRLAP Gy. 1964. nov. 16.

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinházban rendezték meg Gyurkó László: "Szerelmem Elektra" c. müvét. Az előadáshoz a müvész tervezett jelmezeket, amelyekről fényképfelvételt hoz a lap a szereplők bemutatásával.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. juli. 12. XIII. évf. 28. sz. 17. lap

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelenzői

Hefeüs Tibor: Othello a Miskolci Nemzeti Szinházben

Magyar Nemzet 1964. május 21. 4.l.

Schäffer Judit, jelmeztervező

MDk

A. József Attila Színházban bemutatott Vészi Endre darabhoz a jelmezeket tervezte.

Pesold Ferenc: Hajnali beszélgetés 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1963. márc. 27.

Schäffer Judit.

Jelmezeket tervez az u 1 módok
férjhez menni c. darabhoz
(Mónej Attila Rimbáz)

Négmava, 1964, jun. 12. 2 old.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Kürti Pál: Imádok férjhez menni Maugham megzenésitett komédiája a József Attila Színházban

Magyar Nemzet 1964. május 30. 4.l.

Schäffer Judit jelmeztervező M.D.K.

Az előadás jelmezei

Gábor István: A Hernani a gyulai várban

Magyar Nemzet 1964. július 19. 13.1.

Schöffer Judit

Született Budapesten 1931 január 23-án; jelmeztervező. Az Iparművészeti Főiskola elvégzése után a Magyar Néphadsereg Színháza tervezője volt.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969

387 l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A „My fair Lady" c. szindarab jelmezeit tervezi a Fővárosi Operett Szinházban bemutatásra kerülő előadáshoz.

- - -

A Katona József Szinház előadásához, G.B.Shaw "Özvegyek házai" c. vigjátékához tervez kosztümöket.

- - -

"Krónika" c. rovat hiradása.
Film Szinház Muzsika, Bp, 1965. dec. 17.
IX. évf. 51. sz. 23. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Shakespeare- Brecht: Coriolanus-át mutatta be a Nemzeti Szinház. Az előadáshoz a müvész által tervezett jelmezeket a kritika kiemeli.

Hámori Ottó: "Korunk kérdései a szinpadon" c. Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. dec. 1o. IX. évf. 5o. sz. 4-6. lap

Schäffer Judit, jelmeztervező — MDK

Gyárfás Miklósnak a József Attila Színházban előadott Egérát c. darabjához a jelmezeket tervezte.

—: Szombaton két színházi premier volt Budapesten 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. szept. 19.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Cecil Beaton terveit felhasználva készítette el a My fair Lady jelmezeit. (Operettszínház.)

Molnár G. Péter: My fair Lady 8.

NÉPSZABADSÁG 1966. febr. 26.

MDK.

Schäffer Judit

Szinpadképeiről

Müvészet 1965 szept.

M.D.K.

Schäffer Judit

Felnőnek a gyerekek c. Viktor Rozov darabnak a József Attila Szinházban bemutatott előadásához tervezett ruhákat.

Dalos László: Felnőnek a gyerekek c. kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. dec. 4. III. évf. 49. sz. 10-11. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

Az Érdekházasság c. zenésvigjáték jelmezeit tervezte, melyeket a kritika megdiesér.
A darab a József Attila Szinház bemutatásában került előadásra.

Lux László: Érdekházasság c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. juni. 19. III. évf. 25. sz. 8-9. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

Oscar Wilde: Bunbury c. vigjátékához tervezett stilusos kosztümöket.
A darab a József Attila Szinházban került bemutatásra.

Sándor Iván: Bunbury c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1959. febr. 27. III. évf. 9. sz. 16-17. l.

Schaffer Judit jelmeztervező M.D.K.

az előadás jelmezei

Tamás István: József Attila Színház: A világ legszebb szerelme

Magyar Nemzet 1961. október 18.8.1.

M.D.K.

Schäffer Judit

Kállai István: Ugorj ki az ablakon c. darabjának ruhaterveit készitette, József aT-ila Szinház bemutatójára.

Dalos László: Ugorj ki az ablakon. c. beszámolója Film Szinház Muzsika. Bp. 1960.február 5. IV. évf. 6. sz. 7. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinház jelmeztervezője. Hat éves korában kezdett rajzolni. A Főiskolát 1954-ben fejezte be. Először a Néphadsereg Szinházában volt ösztöndijas, majd öt évvel ezelőtt, a József Attila Szinház megalakulásakor ide szerződtették. Legsikeresebb jelmezei: a "Szókimondó asszonyság", "Felnőnek a gyerekek", "Ugorj ki az ablakon", "Kispolgárok" és a "Bekopog a szerelem". Békéscsabán a "Király nevében","Koldusopera" és a "Képzelt beteg", Kecskeméten a "Vizkereszt" jelmezeit tervezte.

Desser József: A jelmeztervező nyári gondjai c. közl.
Film Szinház Muzsika Bp. 1960. aug. 26. IV. évf. 35. sz. 14-15. l.

M.D.K.

Schäffer Judit jelmeztervező

Errol John: „Holdfény a szivárványszinü sálon" jelmezeinek tervezésére készül az uj évadban.
A szöveg között négy jelmez reprodukció:
A "Szókimondó asszonyság" Katájának kosztümterve.
Tóbiás jelmeze a "Vizkereszt"-ben,
Tatjána a "Kispolgárok"-ban
Vázlat a "Holdfény a szivárványszinü sálon" c. darabhoz.

Desser József: A jelmeztervező nyári gondjai c. beszámoló.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. aug. 26. IV. évf. 35. sz. 14-15. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinház -Holdfény egy szivárványszinü sálon- c. bemutató előadásának jelmezei„..találóan jellemzik a jellemeket."

Dalos László: Holdfény egy szivárványszinü sálon c. kritika.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. okt. 21. IV. évf. 43. sz. 19. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

Fejér István: Bekötött szemmel c. drámájához tervezett jelmezeket .
A darabot a József Attila Szinház mutatta be.

Sándor Iván: Bekötött szemmel. c. kritikája.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. márc. 7. II. évf.
10. sz. 6-7. l.

M.D.K.

Schäffer Judit

Tervezte Čapek: „Emilia Marty titka" c. komédiája jelmezeit.
A darab a József Attila Színházban került bemutatásra.

Sándor Iván: Čapek: Emilia Marty titka c. kritikája. Film Szinház Muzsika. Bp. 1958. május 30. II. évf. 22. sz. 10-11. l.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Gábor István: Egérut Gyárfás Miklós szinjátéka
a József Attila Szinházban

Magyar Nemzet 1965. szeptember 25. 4.1.

M.D.K.

Schäffer Judit

Molière: "Fösvény"-éhez készitett jelmezterveit dicséri Sándor Iván a darab cimét viselő kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. juni. 2.
XI. évf. 22. sz. 4-5. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinházban bemutatott "Mózes" c. Madách-dráma előadásához tervezett kosztümjeinek egy részét a szereplőkkel bemutatja a lap. Sándor Iván azonos c. kritikájában kiemeli a müvész munkáját.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1967. nov. 1o.
XI. évf. 45. sz. 6-7. lap

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban bemutatott Gyurkó-művek a jelmezeket tervezte.

Pándi Pál: Szerelmem, Elektra 7

Népszabadság, Bp. 1963. március 13.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

Gyurkó László művéhez a rukákat terveste.

Dersi Tamás: Szerelmem, Elektra 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. márc. 9.

MDK

SchäferJudit

Kiállitási hir

Esti Hirlap 1957 dec.23.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

Gyurkó László darabjához (Nemzeti Színház) készült kosztümtervei „a modern divat s' a görög ruhák keverékei"

Elektra kosztümje: Repr.

Fenwik flóra: Szerelmem, Elektra 2

ESTI HIRLAP 1968. jan. 27

Schäffer Judit

A „Három testőr" /jelmezterv, kezdő/

Magyar Ifjúság 1962 IX 8.

M.D.Y

Schäffer Gyulát
igazművész

Szép tervei sikert ezúttal.

Bauer Jenő: A Tekerzió dinlet, jelmez, grafika
Művészet, 1968. április – 44 lap.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Katona József Szinházban bemutatott

Illyés-műhöz a kosztümöket tervezte.

Zugán István: Az új Fáklyaláng

2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. jan. 13.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Volpone B en Jonson komédiájának magyar változata
A József Attila Szinházban

Magyar Nemzet 1965. október 22. 4.1.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

Csehov művéhez a jelmezeket tervezte. (Nemzeti Színház.)

Fenczik Flóra: Ivanov

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. jan. 22.

Schäffer Judit

/g.m./: "Ami a "Földindulás"-ban mai" c. TV-film kritikájában emliti meg a müvész kosztümjeit, melyeket a filmhez tervezett.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o május 9.
XIV. évf. 19. sz. 29. lap

Schäffer Judit

Gyurkó László: Fejezetek Leninről c. müvének szinpadi előadásához tervezett kosztümöket, melyekről Gách Marianne ir dicsérettel

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. ápr. 18.
XIV. évf. 16. sz. 4-5 lap.

Schäffer Judit

Mihail Bulgakov: "Iván, a rettentő" c. darabjához tervezett kosztümjeit kiemeli Dalos László kritikájában, melyet a Katona József Szinházban bemutatott előadásról ir.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. febr. 14. XIV. évf. 7. sz. 4-5. lap

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

Csehov drámája előadásához a jelmezeket tervezte. (Nemzeti Színház.)

Koltai Tamás: Ivanov

4.

Népszabadság, Bp. 1971. jan. 26.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Gyulai Várszinház bemutató előadásához, Sárközi György: Dózsa-drámájához készitett "... stilusos, az egész este hangulatához kitünően hozzájáruló jelmezeket.."-irja a kritikus.

Geszti Pál: "Dózsa" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. juli 9. IX. évf. 28. sz. 8-9. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Lelkes Éva: „Schäffer Judit a jelmez születéséről" cimmel folytat interjut a müvésszel. A lap közli a müvészről készült fényképfelvételekelet, valamint egyik jelmezét, melyet Gobbi Hilda viselt az "Eltünt miniatür"-ben és az "Imádok férjhez menni" c. darabhoz készült néhány rajzát. Ő tervezte a "Becket", a "Jó éjt Bessy", a "Husz óra" c. darabok, illetve film kosztümjeit és most készíti "Carrara asszony fegyverei" c. TV játék jelmezterveit. Az Iparmüvészeti Főiskolán tanit jelmeztervezést.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965.ápr.23.IX.évf. 17. sz. 12-13. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban bemutatott -Kállai István- zenés komédiájához tervezett jelmezeket.

Illés Jenő: "Kemény kalaposok" c.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. május 28.
IX. évf. 22. sz. 14. lap

.M.D.M.

M.D.K.

Schäffer Judit

Vercors: "A tenger csendje" c. regényéből készült TV film jelmezeit tervezte.

"A tenger csendje" c. közl.
Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. ápr. 16.
IX. évf. 16. sz. 11. lap

M.D.R.

M.D.K.

Schäffer Judit

Az "Aktuális" c. rovat "Uj magyar dráma" cimmel ad hirt Berkesi András: "Viszontlátásra harangvirág" c. drámájáról. Az előadás a József Attila Szinházban kerül szinre és kosztümjeit a müvész tervezi.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. márc. 5.
IX. évf. 1o. sz. 2o. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Geszti Pál: "Becket" c. kritikájában ir az Anouilh-drámáról s ennek keretében igen komoly elismerésben részesiti a müvész kosztümjeit, melyeket a szereplők bemutatásával fényképfelvételeken mutat be a lap.
József Attila Szinház előadása.

- - -

Az egri Gárdonyi Géza Szinházban szinrekerülő Az ember tragédiája előadásához tervezett jelmezeket. Az "Aktuális" c. rovat hiradása.

- - -

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. febr 26. IX. évf. 9. sz. 8-9. lap
2o. "

M.D.K.

Schäffer Judit

A Fővárosi Operettszinház bemutató előadásához tervezett kosztümjeit megdicséri Geszti Pál: "Jó éjt Bessy" c. kritikájában.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1965. febr. 5. IX. évf. 6. sz. 14-15. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Jelmezeket tervezett a "Becket" c. drámához,
a József Attila Szinház bemutató előadásához.

Film Szinházi Muzsika. Bp. 1965. jan. 8.
IX. évf. 2. sz. 6. lap

Schäffer Judit M.D.

Müvei a kiállitáson

/ gói./ Húsz év szinpadképei
Magyar Nemzet 1965. május 22. 4.1.

Schäffer tudit

A „Keménykalaposok" c. darab jelmezeit terverte.

Nejmava, 1965, máj, 29, 2 old.

M.D.K.

Schäffer Judit

Geszti Pál: "Szinház" c. rovatban ir Bernard Shaw: "A szerelem ára" c. szinmüvéről és kritikájában dicsérettel emlékezik meg a müvész jelmezeiről.
Katona József Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. január 28.
X. évf. 4. sz. 14. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Geszti Pál: "Szinház" c. rovatban ir Bernard Shaw: "A szerelem ára" c. szinmüvéről és kritikájában dicsérettel emlékezik meg a müvész jelmezeiről.
Katona József Szinház előadása.

Film Szinház Muzsika. Bp. 1966. január 28. X. évf. 4. sz. 14. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Nusic: "Dr Pepike" c. vigjátékhoz tervezett kosztümöket a József Attila Szinház előadásához.

"Krónika" c. rovat hiradása.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. febr. 18. X. évf. 7. sz. 25. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Lelkes Éva: "A szinek varázslója" cimmel ir a müvészről. Iparmüvészeti gimnázium után tanult tovább az Iparmüvészeti Főiskolán. Már a gimnáziumban is jelmeztervezőnek készült. Két szinháznak dolgozik: a Fővárosi Operett Szinház és a Nemzeti Szinház részére készit kosztümterveket. A szinpadi jelmezeken kivül filmek számára is dolgozik: A Pál utcai fiuk és az Imposztorok c. filmek jelmezeit is ő tervezte.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 29. 13. évf. 13. sz. 11. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Schäffer Judit

"Szines, puha jelmezeit" megdicséri kritikájában Létay Vera: "Csip doktor ur kalapja" cimmel, -a Szinház c. rovatban- a Nemzeti Szinház Shakespeare előadásáról.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. január 11.
XIII. évf. 2. sz. 8. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Kürti László: "A vezérkari főnök" cimmel ir Száraz György dokumentum drámájáról és kiemeli a müvész jelmezeit a Nemzeti Szinház előadásáról.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1969. márc. 1.
13. évf. 9. sz. 6-7. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDG

Giraudoux darabjához
a jelmezeket, terveste.
(József A. Szinkár)

(antal): Párizs bolondja ?

ESTI HIRLAP 1ap. 1966. febr. 14.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jellemzei

M.B.B.: Akt, hegedüvel Noel Coward vigjátéka a Katona József Szinházban

Magyar Nemzet 1966. junius 8. 7.1.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelemezei

M.B.B.: Akt, hegedűvel Noel Coward vigjátéka
a Katona József Szinházban

Magyar Nemzet 1966. junius 8. 7.1.

Schäffer Judit, jelmeztervező MSK

A József Attila Színházban bemutatott Giraudoux-műhöz (Párics bolondja) a ruhákat tervezte.

(Jenszik): Kihúzni a világ rossz fogát 2.

ESTI HIRLAP, 1966. febr. 1.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDK

A My Fair Lady-hez a jelmezeket tervezte. (Operettszínház.)

Fencsik Flóra: Az ezredes ideges 2.

ESTI HIRLAP

bp. 1966. jan. 6.

M.D .K.

Schäffer Judit

az előadás jelmezei

Kürti Pál: A kaktusz virága
Barillon és Grédy megzerésitett vígjátéka a
József Attila Szinházbar
M
ag gyar emzet 1966. május 27, 4,k,

.S. .S.

Schäffer Judit

az előadás jelmezei

Schäffer tudit

A „Coriolanus" c. darab jelmezeit terveztem a Nemzeti Szinházban

Nagyvaros 1965 dec. 12

Schäffer Judit

A „Coriolanus" jelenczeit tervezte

Négnava 1966 jan. 1

Schäffer Judit, „jelmeztervező"

Sean O'Casey komédiájához a kosztümöket tervezte. (Nemzeti Színház.)

Dersi Tamás: Bíbor par 2.

MDK

ESTI HIRLAP, bp. 1966. dec. 19.

MDK

Schäffer Judit, jelmeštervező

Egy szinházi anekdota köse.

Sz. S.: Ki küldte a pogácsát 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966. dec. 24.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban bemutatott

Vörösmarty-drámához kénítette a

jelmezek terveit.

Dersi Tamás: Czillei és a Hunyadiak 2

ESTI HIRLAP B.p. 1966 [illegible] 15.

MDK

Schäffer tudit

Ben Johnson: Volpone c.
darabjának jelmezeit
tervezte a Jóvef Attila
minhárban

Négrova 1965 okt. 26.

Schäffer Judit

Gyártás hiklós: Egérút c. darabjának jelmezeit tervezte a József Attila minházban

Nagyvaca 1965 nap. 25

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban bemutatott
A. Miller drámához a jelmezeket
tervezte.

Pándi Pál: A bűnbeesés után

10.

Népszabadság, Bp., 1967 április 9.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDK

A Nemzeti Kiukázban bemutatott átdolgozott Vörösmarty műhöz: a Czillei és a Hunyadiak c. drámához tervezte a jelmezeket.

Pándi Pál: Ünneprontás – igazi ünnepést S.

NÉPSZABADSÁG, sp. 1966. nov. 13.

M.D.K.

Schäffer yJudit

Az előadás jelmezei

Ungvári Tsmás: Biborpor A Nemzeti Szinház bemutatója

Magyar Nemzet 1966. dec. 17. 11. 1.

MDK

Schäffer Judit brigádvez.

Iparm. Főisk. Színpadtervező Főtanszak I. éves hallgatók munkaközössége. Jelmez terveí a Bánk bánhoz.

Ifjusági képzőm. és iparm. kiáll. B. Szal. 1950. jun. 7 l.

MDK

Schäffer Judit (jelmeztervező)

tervezte a jelmezeket Shakespeare: A makrancos hölgy című, a József Attila Színházban színrehozott komédiájához.

Osvath Katalin: Színházi levél A makrancos hölgyről.
(Nők Lapja, Bp. 1956. május 17. [11.l.]

Schäffer Judit, jelmeztervező MDk

A Vörösmarty Szinpadon előadott Érdekházasság című zenés vígjátékhoz tervezte a jelmezeket.

Molnár S. Péter: Érdekházasság

Népszabadság, Bp. 1959. júl. 16. 8. l

Schäffer Judit, jelmeztervező

Noel Coward: Akt, hegedűvel c
művéhez a kontúmókat tervezte.
(Katona József Szinház)

–: Déry Tibor szindarabja a Nemzetiben 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1966. ápr. 26.

M.D.K.

Schäffer Judit

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh Béla: Czillei és Hunyadiak
Vörösmarty történeti drámája A Nemzeti Szinházban

Magyar Nemzet 1966. nov. 6. 12. 1.

M.D.K.

Schäffer Judit

Fényképét munkaközben bemutatja a lap, amint a "Czillei és a Hunyadiak" c. dráma egyik szereplőjével megbeszéli a jelmezeket.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. szept. 9.
X. évf. 36. sz. 4-5. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Modern, stilszerü kosztümjeit kiemeli Csik István: "A "Marica grófnő"a Budai Parkszinpa don"c. kritikájában.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1966. juli. 8.
X. évf. 27. sz. 5. lap

.

M.D.K.

Schäffer Judit

Illés Jenő: "Dráma és vigjáték" c. kritikájában kiemeli a müvész által tervezett kosztümöket, amelyek Noel Coward: "Akt hegedüvel" c. vigjátékához készültek.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. junius 3.
X. évf. 22. sz. 7. lap

M.D.K.

Schäffer Judit

Barillet és Grédy: "A kaktusz virága" c.
darabjához készitett kösztümöket.
József Attila Szinház előadása.

Geszti Pál: "Magvas vidámságok" c. kritikája
Film Szinház Mzzsika, Bp. 1966. május 27.
X. évf. 21. sz. 6. lap

M.D.K.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Fővárosi Operettszinházban bemutatott "My fair Lady" c. Shaw-darabhoz tervezett kosztümjeit a kritika dicséri és a lap bemutatja a szereplőkről készült fényképfelvételeken.

A József Attila Szinházban bemutatott, Jean Giraudoux: "Páris bolondja" c. darabhoz tervezett kosztümöket.

Demeter Imre: "Három hires mü Budapesten" c. Film Szinház Muzsika, Bp. 1966. febr. 18. X. évf. 7. sz. 4-7. lap

M.U.K.

Schäffer J udit M.D .K.

Az előadás jelmezei

Ungvári Tamás: Párisz bolondjy Giraudous-bemutató a József Attila Színházban

Mag y ar N emzet 1966. febr. 16. 4.l.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDK

A Nagymező utcai szinházhoz szerződött.

(Fencsik - Sebes: Indul a szinházi évad 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. aug. 24.

Schäffer Judit

„A kaktusz virága" c. darab jelmezeit terverte /emlitve/

Néguava 1966 V.27 2 old.

Schäffer Judit

Noel Coward: Akt hegedűvel
c. darabja ~~[illegible]~~
jelmezeit terverte (emlitve)
a Katona József szinházban

Nagyvaros 1966 VI.15 2 ola

Schäffer Judit

Dr. Pepike c. darab jelmezeit
tervezte a Jónes Attila minkárban

Nagyvaca 1966 ápr. 20. 2 old.

Schäffer Judit

A „My fair Lady" jelmezeit
tervezte

Nagnava 1966 feb. 22.

Schäffer Yudit

Girandoux: Párni bolondja c. darabjának jelmezeit tervezte

Nyomva 1966 feb. 25

Schäffer Judit, jelmeztervező MDh

Gyárfás: Egérút-jához a jelmezeket tervezte

–: A József Attila kiuház új évadja 8

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. aug. 18.

M.D.K.

Schäffer Judit

"Szerelmem, Elektra" c. szindarab kosztümjeit tervezte, melyekről Demeter Imre -azonos cimü- kritikájában elismeréssel ir.

Gyurkó László darabját a Nemzeti Szinház mutatta be,

Film Szinház Muzsika, Bp. 1968, márc. 9. lo. sz. 4-5. lap

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színházban feldolgozott Shakespeare-darabhoz a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Tévedések vígjátéka 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. dec. 16.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Megemlítve.

Harmos György: Tródeák vagy drámaíró?

7

Népszabadság, Bp. 1971. júl. 18.

Schäffer Judit, jelmeztervező

Az Kri muri margitsigeti előadásához a jelmezeket tervezi.

— : Rejtő-musical a Park Színpadon

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. máj. 14.

SCHÄFFER JUDIT

A Nemzeti Színház jelmeztervezője a Jászai Mari-díj I. fokozatát kapta.

Átadták az idei művészeti díjakat.

ESTI HÍRLAP, 1971. ápr. 2.

Schäffer Judit, díszletterező

– tervezte Csehov Sirályának jelmezeit a Nemzeti Színházban.

Possonyi László: Színházi krónika
Vigília, 1971. márc. 193.l.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Katona József Színház műhelyében előadott műhöz a jelmezeket tervezte.

M. Gy. P.: Varsói melódia 8.

Népszabadság! Bp. 1968. nov. 17.

MIK

Schäffer Judit

Kiállitási hir

Müvészet 1968 ápr.p.44.

M.DK

Schäffer Judit
tervező

A „Becket"-ben készült jelmezeket
tervezte.

Révész Ilsuzsa: Hán és nincpadlépei
Művészet, 1965. szept. – 39 kap.

MDK.

Schäffer Judit

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1965 máj.22.lap-

Schäffer Judit, jelmeztervező MDG

A Harangvirág c. műhöz tervezte a jelmezeket. (József Attila Színház)

— : Kis híradó 2

ESTI HIRLAP Dn. 1965. márc. 15.

M. D. K.

Schäffer Judit

D. L.: „Blues-drámát próbálnak a Fővárosi Operettszinházban" cimmel ír a „Jó éjt Bessy" c. darabról, amelyhez a művész tervezi a ruhákat.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. dec. 11.
VIII. évf. 50. sz. 14. lap.

M. D. K.

Schäffer Judit

A József Attila hinhárban előadásra kerülő – Mihail Bulgakov: „A fehér karácsony" c.-szinmű jelmezeit tervezi.

Az „Aktuális" c. rovat hiradása
Film Szinhár Muzsika, Bp. 1964. nov. 20.
VIII. cóf. 47. sz. 20. lap.

M. S. K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban bemutatott: „Az ezerkettedik éjszaka" c. Heltai-mesejátér jelmezeit terverte, amelyek „...izlésesen vesznek részt a játékban." – írja a kritikus. A főszereplőket fényképfelvételen a jelmezekben bemutatja a lap.

Sas György: „Az ezerkettedik éjszaka" c. Film Szinház Muzsika, Bp. 1964. nov. 20. VIII. évf. 47. sz. 5–6. lap.

Sh. D. K.

Schäffer Jucit

A József Attila Színházban bemutatott Maugham novellájából készült zenés vígjátékra készített „agyafurt eleganciát gúnyoló mulatságos jelmezeket."

Film Színházi Muzsika, Bp. 1964. május 29. VIII. évf. 22. sz. 14. lap.

M. S. K.

Schäffer Judit

A miskolci „Othelló" eladásban tervezett jelmezeit a kritika kiemeli:

Geszti Pál: „A Shakespeare-év jegében"
Film Szinkár Muzsika, Bp. 1964.
május 22. VIII. évf. 21. sz. 14. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

MDK

Jókai Mari-díj I. f.-t kapta.

—: Átadták az idei művészeti díjakat

11.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 3.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Gárdai Mari-díj I. f.-t kapta.

←: Átadták az idei művészeti díjakat

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 2.

MDK

Schäffer Judit, jelmez tervező

Arbuzov szimmüvéhez a ruhákat tervezte. (Katona József Kiuház).

Bárzony Éva: Az Arbát meséi 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. márc. 31.

Schäffer Judit

Csehov: "Ivanov" c. darabjához tervezett jellemezeit kiemeli Barta András -Marton Endrével folytatott- interjujában, melyet "A modern színházhoz sok ut vezet" cimmel hoz a lap.

Film Szinház Muzsika, Bp. 197o. dec. 5.
XIV. évf. 49. sz. 9-lo. lap

Schäffer Judit

"Gyász - Sötét galamb" c. kritikájában Illés Jenő kiemeli a művész által tervezett kosztümöket, melyek "a játék groteszk humorát erősitik."

Film Szinház Muzsika, Bp. 1970. okt. 24.
XIV. évf. 43. sz. 4-5. lap

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinház jelmeztervezője a Jászai Mari-dij I. fokozatát kapta az 1971 évi művészeti dijasok között.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 3.
XV. évf. 14. sz. 2. lap

Schäffer Judit

Demeter Imre: "Ivanov - Utolsó tét" c. kritikájában kiemeli a müvész kosztümterveit, melyeket a Nemzeti Szinházban bemutatott "Ivanov c. Csehov darabhoz készitett.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971. január 30.
XV. évf. 5. sz. 4-5. lap

Schäffer Judit, jelmeztervező

Beszélgetés a Nemzeti Szinház Jászai-díjas tervezőjével: munkamódszeréről, a szinpad követelményeiről, a korízlés és a divat határáról, szerepéről és művészi rágyairól.

(fenczik): A királynő palástjára
Keresett egy nutriát

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 24.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színház előadásaihoz

a jelmezeket tervezte.

Bernáth László: Rozencrantz és Guildenstern

halott

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. [illegible] 26.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Színház bemutatójához
a jelmezeket tervezte.

Gerhalmi Imre: Rosencrantz és Guildenstern halott 7.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 28.

MDK

Schäffer Judit, jelmeztervező

A jelmezeket tervezte. (Arbuzov vígjátékba; Katona József Színház.)

Koltai Tamás: Az Arbát meséi 10.

Népszabadság, Bp. 1971. ápr. 1.

Schäffer Judit jelmeztervező M.D.K.

A Nemzeti Szinházhoz szerződött

Éva dzáró társulati ülés a Nemzeti Szinházban

Magyar Nemzet 1965. junius 27. 6 ..l.

Schäffer Judit jelmeztervező M.D.K.

Az előadás jelmezei

K.P.: József Attila Színház Cyrano házassága.

Magyar Nemzet 1963. november 21. 4.1.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban bemutatott "Az igazság házhoz jön" c. Kállai István drámájának előadásához tervezett jelmezeket.

- - - - - - -

A József Attila Szinházban Bartos Ferenc és Baróti Géza: Mindent a mamáért c. vigjátékához tervezett jelmezeket.

- - - - - - -

Lapzárta c./ oldal hiradása.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. ápr. 14. V. évf. 15. sz. 8. l. --- Földes Anna: Mindent a mamáért. Bp. 1961. május 26. V. évf. 21. sz. 10-11. l.

- - - - - - -

- - - - - - -

M. D. K

SCHÄFFER Judit

Az előadás Télmezei

Tamás István: Kati Sós György négyfőtéka a József Attila kiírházban

Magyar Nemzet 1962. február 27. 4. e.

M. D. K.

SCHÄFFER Judit

A előadás jelmezei

V. A.: A csalatinta bárónő (Turcaret)

A József Attila Színház bemutatója

Magyar Nemzet 1962. május 25. 5. l.

M. D. K

SCHÄFFER Judit

Az előadás jelmezei

Mátrai-Betegh Béla: Don Quijote utolsó kalandja
Veszi Endre tragikomédiája a Jókai Színkáskon

Magyar Nemzet 1962. május 20. 8. l.

Schäffer Judit, jelmeztervező MDK

A József Attila Színházban bemutatott zenés
vígjáték jelmezeit tervezte.

M. Gy. P.: Az eltűnt miniatűr

8. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. ápr. 21.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban müsorra tüzött "A három testőr" c. darab korhü jelmezeit tervezte.

Illés Jenő: A három testőr c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. szept. 28. VI. évf. 39. sz. 22-23. lap.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Fővárosi Operettszinházban müsorra tüzött Lehár: „Mosoly országa" c. operettjéhez tervezett kosztümöket.

-gh-:A "Mosoly országa" c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. nov. 30. VI. évf. 48. sz. 27. lap.

M.D.K.

Schäffer Judit

A T.V. Szophoklész: Elektrájának előadásához készitett jelmezterveket.

Lelkes Éva: T.V. Elektra próbán. c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. nov. 2. VI.
évf. 44. sz. 34-35. lap.

M.D.K.

Schäffer Judit

Le Sage: „A csalafinta báróné" c. zenés előadás jelmezeit tervezte.
József Attila Szinház előadása.

Sándor Iván: A csalafinta báróné c.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. május 25. VI. évf. 21. sz. 26-27. lap.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinház bemutató előadásához, Erich Kästner: "Az eltünt miniatür" c. regényéből szinpadra alkalmazott darabhoz készitett jelmezterveket.

D.L.: "AZ eltünt miniatür" c. kritika
Film Szinház Muzsika. Bp. 1962. ápr. 20. VI. évf. 16. sz. 16-17. lap.

S.L.

Schäffer Judit

A József Attila Szinhás bemutató előadásához, Erich Kästner: "Az eltünt miniatür" c. regényéből szinpadra alkalmazott darabhoz készített jelmezterveket.

U.L.: "Az eltünt miniatür" c. kritika
Fila Szinház Mizsika. Sp. 1962. ápr. 20. VI. évf. 16. sz. 16-17. lap.

Schäffer Judit, jelmeztervező

MDk

A József Attila Színház előadásának a jelmezeket tervezte.

Antal Imre: Turandot hercegnő

2. l

ESTI HIRLAP, Bp. 1961. febr. 25.

SCHäFFER Judit jelmeztervező M.DK.

Az előadás jelmezei

Gábor István: A három testőr
Bemutató a Józse Attila Színházban
Magyar Nemzet 1962. szeptember 25. 4.l.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Kállai István vigjátéka a József Attila zinházban

Férjek a küszöbön

Magyar Nemzet 1963. február 26. 4.1.

Schäffer Judit, jelmeztervező

TDh

A József Attila Színházban bemutatásra kerülő Ostrovszkij-műhöz a jelmezeket tervezi.

Cs. Gy.: Három magyar darab, Ostrovszkij-drámúra

2

ESTI HIRLAP

Bp. 1963. júl. 9.

Schäffer Judit
szaunüvész

14. D.f

A miskolci Othello előadás
jelmezeit tervezte

Rébés, Zsuzsa: Szinpadtervező művészetünk a...
Művészet, 1964. dec. – 31 kap

Schäffer Judit.

A József Attila Színházban játszott Priestley-komédia jelmezeit tervezte.

Mr. Kettle és Mrs. Moon botrányos esete

Népszava, 1964 január 8. 92. évf. 5. szám, 2. lap

Schäffer Judit

A Katona József Szinházban bemutatott Michail Bulgakov-darabhoz tervezett jelmezeit kiemeli kritikájában Létay Vera, melyet "Házmesterek és kritikusok" cimmel irt.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. febr. 21.
XIV. évf. 8. sz. 13. lap

Schäffer Judit, jelmeztervező

MDK

Bulgakov műveihez a jelmezeket tervezte.

M.S.P.: Hálmester s cár

7.

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 10.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Nemzeti Szinházban bemutatott "Félkegyelmü" c. Dosztojevszkij-mü kosztümjeit tervezte.
Létay Vera: „Orosz Don Quijote" cimmel ir a darabról.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. juni.14.
XIII. évf. 24. sz. 9. lap

Schäffer Judit, jelmeztervező

MDK

Bulgakov bohózatához a
jelmezeket tervezte.
(Katona József Színház.)

Bernáth László: Iván, a rettentő

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. febr. 7.

MDK

Schäffer Judit, jelmez tervező

Nagy sikert ért el Leningrádban a Varsói melódiákon készült jelmezeivel.

Molnár G. Péter: Törőcsik elragadta a leningrádi közönséget is. 7.

Népszabadság, Bp. 1970. ápr. 1.

Schäffer Judit

M.D.K.

Az előadás jelmezei

Sós Endre: Mr. Kettle és MRs. Moon botrányos esete Pristly komédiájának benutatója a József Attkila Szinh házban

Magyar Nemzet 1963. december 14. 4.l.

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Mátrai- Betegh Béla: A szerelem ára
Shaw felujitás a katona József Szinházban

Magyar Nemzet 1966. jan. 23. 13. 1.

Schäffer Judit M.D.K.

"z előadás jelmezei

Mátrai Betegh Béla: A szerelem ára
Shaw felujitás a patona József Szinházban

. . 25. 13. 1.

Schäffer Judit, [dinlet / jelmez } tervező] MDK

A szinház munkatársa lett.

— : Új tagok a Nemzeti Szinházban 2.

Bp. 1965. jún. 26.

ESTI HIRL

Schäffer Judit M.D.

Az előadás jelemezei

Ungvéri Tamás: Coriolanus Shakespeare-Brecht
Bemutató a Nemzeti Szinházban
Magyar Nemzet 1965. dec. 8. 4.l.

Schäffer Judit M.U.A.

Az előadás jelenései

Ungvári Tamás: Coriolanus Shakespeare-Brecht
Bemutató a Nemzeti Színházban
B. A.J.

M.D.K.

Schäffe r Judit

Az előadás jelmezei

Mátrai -Betegh Béla: My fair Lady
A Pygmalion zenés változata a Fővárosi Operett Színházban

Magyar Nemzet 1960 13. 11.1.

M.D.K.

Schäffe r Judit

Az előadás jelmezei

Mátrai -Betegh Béla: My fair Lady

A Pygmalion zenés változata a Fővárosi Operett Szinházban

Magyar Nemzet 1966 13. 11.1.

Schäffer Judit, jelmeztervező M Dh

A potyautas c. zenés vígjátékhoz a jelmezeket tervezte.
(József Attila Színház.)

G. Gy.: Egy párizsi lány — New York ellen 2. l.

Bp. 1963. máj. 14.

ESTI HIRLAP

01

Schäffer Judit M.D.K.

Az előadás jelmezei

Sós Endre:
Az utolsó áldozat Osztrovszkij komédiája a a József Att
Szinházban
Magyar Nemzet 1964. október 9. 4.l.

M.D.K.

Schäffer Judit

A József Attila Szinházban bemutatott, -Tennessee Williams: "Üvegfigurák" c. darabjának- előadásához tervezett jelmezeit a kritika megdicséri.

Demeter Imre: Üvegfigurák c. kritikája
Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. ápr. 26.VII. évf. 17. sz. 6-7. lap.

M.D.K.

Schäffer Judit

Victor Hugo: Marion de Lorme c. drámájának előadásához tervezett jelmezeket.
A darabot a békéscsabai Jókai Szinház mutatta be.

Lux László: Victor Hugo drámája Békéscsabán c. Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. márc. 8. VII. évf. 10. sz. 17. lap.

M.D.K.

Schäffer Judit

A Miskolci Nemzeti Szinházban bemutatott -Az ember tragédiája c.- előadás jelmezeit tervezte, amelyekről elismeréssel ir a kritika.

H.O.: A Tragédia Miskolcon c. kritikája Film Szinház Muzsika. Bp. 1963. nov. 29. VII. évf. 48. sz. 16-17. lap.

Schäffer Judit M.D.

Az előadás jelmezei

Gábor István: Villa Bécs mellett Uj magyar drámá a József Attila Szinházban

Magyar Nemzet 1964. március 24. 4.l.

Schäffer Judit

Berkesi András: Villa Bécs mellett c. darab jelmezeit tervezte

Népszava, 1964 márc. 25, 2 oldal

Schaffer Károly

az Ybl által gróf Károlyi Alajosnak épített
– Pollack Mihály tér 3. 4. – palotának tetején
és az ablakok között az ő szobrait helyezték
el.

Konrádyné dr. Gálos Magda: Az Ötpacsirta utca
(a cikket lásd Ybl Miklósnál)

Budapest 1980/9 31.o.

MDK

Schaffer Károly nobrán

Pályázott a Széchenyi nobrára.

Széchenyi István gr. nobrának leírása és
tört. fejtk. Budapest József. Ny. 1895. 25

MOK

Schaeffer Károly nobrán

Egy vázlatot küld be a Széchenyi nobor pályázatra

Széchenyi István gr. nobrának lúrása és tört. nekr. Buday József. Bp. 1895. 28.

Sháffer Judit, jelmezkrvező

a Nemzeti Kínházban Sütő András:

Advent a Hargitón c. műcíhez a jelmezeket tervezte.

Kottai Tamás: „Felügyelőnk, a Nagy Romlós" 13

Élet és Irodalom Bn. 1986 jan. 10 XXX/2.

Schäffer Judit, jelmeztervező

A Nemzeti Kiskár A velencei kalmár előadásához a jelmezeket tervezte.

12

Kottai Tomás: A velencei zsidó

Élet és Irodalom Bp. 1986. ápr. 4. XXX/14

Schäffer Judit, jelmezkerező

a Nemzeti kúrházban a Trójai nők

előadásának a jelmezeit tervezte.

Barabás Tomás: Hülye holandók háborúja 28.

Új Tükör, B p. 1986 · felv. 9. XXIII/6

Schöffer Judit, jelmezterező

L: Polgár Rózsa

Torday Alíz: A kis papné

27

Új Tükör Bp. 1986. ápr. 6.

XXIII/14

Schöffer Judit, jelmeztervező

a Velencei Kalmár előadásához

a jelmezeket tervezte (Nemzeti Kórház)

28-29

Barabás Tamás: Vágjátékba keretezett tragikus alak

Új Tükör, Bp. 1986. ápr 13

XXIII/15

SCHÄFFER JUDIT

repr.

ld. Pauer Gyula

ld. Pauer Gyula

Szinetár Miklós: Szcenográfia '80

UJ TÜKÖR 1980/XVII/45.sz. 27.o-

.....
.....70
..... 74
.....77

Quaestio super VI Metaphysicae . 80

putationes Metaphysicae 88

Cursus Philosophiae 96

sophiae Christianae 103

SCHÄFFER JUDIT

jelmezeket tervezte

A képernyőn láthatjuk
Albert:Mária: Raszkolnyikov drámája.Révbe ért az operám
-mondja Petrovics Emil
UJ TÜKÖR 1980/XVII/13.sz.36.o.

SCHÄFFER JUDIT

önállóan is jellemet teremtő jelmezkollekciója

MÁRIÁSSY JUDIT: A sérthetetlen háboru.Troilus és Cressida a Nemzeti Szinházban

UJ TÜKÖR 1980./XVII/ 6.sz.29.o.

Schaffer Katalin, tanuló MDK
Tolna 1 sz. ált. isk. VI. o.

1. Szavazás. 1949. V. 15.

3. Majális a szabad erdön. V. o./?/

Magy. Ifj. Képzöm. Kiáll. /VIT/ Gyermekrajzok.
Föv. Képtár. 1949. aug. 16-szep. lo.. Kat.

Schaffer Károly

szobrász

Pesten az 1870-80-as
években. A régi pesti házak
szinus dekorativ munkáját
készítette. A Nemzeti Muzeum
mögött levő Károlyi-palota,
valamint a váci-utcai szerb
egyház épületeinek figurái,
és ornamensei is tőle valók.

Róna II. 522. l.-

Schaffer Károly

volvány

A művész feleségé a Dombornu közös sírem-lékükön — Mélynyomású kép

Róna I. 212. l.

Schaffer Károly

A Nyár és A Tél.

két relief a belvárosi gör. kel. parochia épületéről. Mélynyomású kép.

Róna I. 214. l.

Ein Wanderchronik.M

80 HANDZEICHNUNGEN ALTER HOLLANDIS
produzierte Blätter

HARUNBOU, Suzuki Mit 54 Abbildunger
einer Signaturen-Ta
Quartformat.Gebunde

HAUSLADEN, A. KÖSTLICHKEITEN AUS
M.59 prachtvollen F
Quartformat.Gebunde

SEIDLITZ, Waldemar GESCHICHTE DES JA
Mit 4 farb.Tafeln, 10
lersignaturen.Quartf

SIRÉN, Oswald TOSKANISCHE MALER IM
Florenz.M.130 ganzse

SPITZWEG, CARL DES MEISTERS LEBEN U
Gesch.d.Münchner Kun
vüren, Farbtafeln, 150

STRUCK, Hermann DIE KUNST DES RADIER
Reich.illustr.Leinen

TOYOKUMI, UTAGAVA und seine Zeit.Von
u.6.Farbentafeln.4°

VASARI, Giorgio KÜNSTLER DER RENAISS

VOSS, Hermann DIE MALEREI DES BARO
Hunderten v.künstl.B

WINKLER, Friedr. DIE ALTNIEDERLAENDI
Belgien und Holland
auf Kunstdruckpapier

Schaffer Károly
nobrány

Róna I. 229 l.

kir. Vallás és Közoktatás-

f. évi október 19.-én

elt rendeletével a Műemlé-

tagjává az 1932.

vi szeptember hó 30.-ig

evezni méltóztatott.

okmányt ./. alatt a Bizott-

yával együtt megküldeni

tel felkérem

s munkájában támogatni mél-

ember 9.-én.

Schaffer Károly

A szobrász mukát (t. i. a nem alakító, talán ornamentális?) végezte a központi indóházon 1883 ban.

Egyesy Gerá: A magy. kir. államvasutak központi személyháznd-vasa. Ország bilág 1884. 533. l

Schaffer Karol

Hobrány

Szechenyi nobor pályázat

1866

Csod

Buday II. 28, 33 l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schäffer

Wobrán

1866 ben pájarott a
Széchenyi wobor Ten-
pájárator –

Vasly 1866
1771.

Schaffer Karól

Hobrán

1881. Budapest

SCHAFFER MÁRIA

Budapest 1021, Hüvösvölgyi út 183. II. ép.

Született / Geboren
1958. Budapest

1984 Iparművészeti Főiskola

KIÁLLÍTÁS / AUSSTELLUNG

1988. VIII. Ipari Textílművészeti Biennálé

DÍJAK / PREISE
1985. BNV-díj
1988. VIII. Ipari Textilművészeti Biennálé Biennálé-díj

SCHAFFER MÁRIA RUHÁIRÓL

"Madarat tolláról - kezdődik az ismert közmondás, ami most fejeződjék be úgy - embert ruhájáról".

Mert mindnyájan öltözködünk, legalábbis ruházkodunk. És értünk is kiválóan, sok egyebek mellett, a divathoz is. Így hisszük ! Ezért hát sokat várunk a divattervezőtől. Álmodjon nekünk pompázatos holmit - páncélinget, török bugyogót, kalapunkra toronyórát lánccal ! De olyat ám, amit azért fel is merünk venni ! Legyen egészen egyedi - és feltűnően olcsó. Nem baj, ha nem "márkás", legyintünk, s keressük bőszen mégis a cédulát. Legyen extravagáns, egyéniségünket mintegy hangsúlyozó - de azért mégis szerény, nem hivalgó.

Valljuk be, nem vagyunk könnyű eset - ráadásul csupa "szakértő".

Schaffer Mária a lehetetlent kísérli meg: fentebbi szerény igényeinknek megfelelni. Ruhái újszerűek és hagyománykövetők; néha kicsit feltűnőek, máskor praktikusan egyszerűek. Felfedezhetjük bennük a népművészet rusztikus formáit éppúgy, mint a barokk súlyos pompáját vagy a huszas- harmincas évek könnyű esésű, valóban nőies ruhakölteményeinek báját. Nem engedhette igazán szabadjára fantáziáját, hisz nem özvegy olajmilliárdosnőknek, Oscár-díj átvételre igyekvő filmcsillagoknak kellett tervezzen egyszeri használat után eldobandó, esetenként dollármilliókat érő ereklyeként széfekbe vándorló, sosem látott ruhafantáziákat. Nem, Schaffer Máriának "csak" a mi, valódi, általunk esetleg fel sem ismert igényeinknek megfelelő, tömeges gyártásra is alkalmas ruhákat kellett megálmodnia, terveznie.

Így aztán nem is elriasztani, megdöbbenteni akarja a lehetséges vásárlót, hanem megnyerni. Ruhái most inkább a mi fantáziánkhoz, elképzeléseinkhez, igényeinkhez igazíttattak, talán csak egy lépéssel szaladt elébük: ezt is lehet, így is lehet, ha nem is azonnal, rögvest, de legalább álmodozzunk róla - elérhető ! Csak egy lépéssel, de mindig merészebben ! Ráadásul ruháiból időnként anyáink, nagyanyáink kacsinthatnának ránk - mert, mint tudjuk, a divat örök ! - s így koronként, a

ÜBER DIE KLEIDER MÁRIA SCHAFFERS

"Den Vogel erkennt man an den Federn - so beginnt das bekannte Sprichwort, das nun folgenderweise beenden sollte - und den Menschen an seiner Kleidung."

Weil wir alle uns an kleiden, mindestens uns bekleiden. Und wir alle verstehen uns - unter anderem - auch auf die Mode. So glauben wir ! Darum erwarten wir vieles von dem Modendesigner. Er sollte uns prachtvolle Dinge, Panzierhemde, türkische Pluderhosen, und eine Turmuhr mit Kette träumen, aber solche, die man doch anziehen wagt. Die Modekleider sollten ganz individuell, und doch aussergewöhnlich billig sein. Es macht nichts, wenn sie nicht feinster Qualität sind, winken wir mit der Hand, und doch suchen wir eifrig den Markenzettel. Sie sollten extravagant sein, und unsere Persönlichkeit betonen, aber doch bescheiden bleiben und nicht protzig sein.

Gestanden wir aufrichtig und ehrlich, dass wir kein leichter Fall sind, und noch dazu alle von uns "Sachkenner" sind.

Mária Schaffer versucht das Unmögliche zu leisten, unseren oben erwähnten bescheidenen Ansprüchen entgegenzukommen. Ihre Kleider sind neuartig und traditionfolgend, mal ein bisschen aufsehenerregend, mal praktisch und einfach. Man kann in ihnen die rustikale Formen der Volkskunst ebenso entdecken, wie die schwere Pracht des Barocks, oder die Grazie der leicht fallenden, wirklich frauenhaften prachtvollen Kleider der zwanziger - dreissiger Jahre. Die Künstlerin könnte ihrer Phantasie wirklich nicht offenes Feld lassen, weil sie nicht Kleiderphantasien zu planen hatte für verwittwete Ölmilliardärinnen, oder für Filmstars die zur Übernahme des Oscar-Preises sich beeilen. Diese nie gesehene, nach einem einzigen Tragen weggeworfene, oder als Reliquien in die Tresoren gelangene Dollarmillionen kostenden Kleider sind nicht ihr Fall.

Mária Schaffer hatte "nur" solche Kleider zu träumen und planen, die unseren, von uns eventuell nicht erkannten, wahren Ansprüchen entsprechen, und auch für die Massenherstellung geeignet sind. So will sie nicht den potentiellen Käu-

ACH GABRIELLA,
EI

LYSZÍNEN

KAT ÉS RUHÁKAT
TVE KÍVÁNSÁGRA A
GADOTT CÍMRE

ILLA MARKÓ, VON
EDIT LŐRINCZ.

R SIND AUF DEM
FEN.

AUFTE EXPONATE
R ABLASSEN.
R DIESE MIT
TE ANSCHRIFT.

Richards
FINOMPOSZTÓGYÁR
GYŐR

Győr, Bacsó Béla út 23.
Telefon: 17-333 Telex: 24 244

„RICHARDS" Finomposztógyár

Öltözködjön mindig elegánsan!

A Richards méteráru termékek mindig
összhangban vannak a divattal.
Jó vásárlási lehetőséget kínálnak
a „Richards" Finomposztógyár mintaboltjai:
Budapest II., Bem József u. 24.
Győr, Mester u. 2.
Kaposvár, Ady Endre u. 1.
Veszprém, Münnich Ferenc u. 23.
Mintapult: BÉTEX Terézvárosi
Textiláruházában Budapest, VI., Király utca 56—58.
és a KIÁLLÍTÁS!

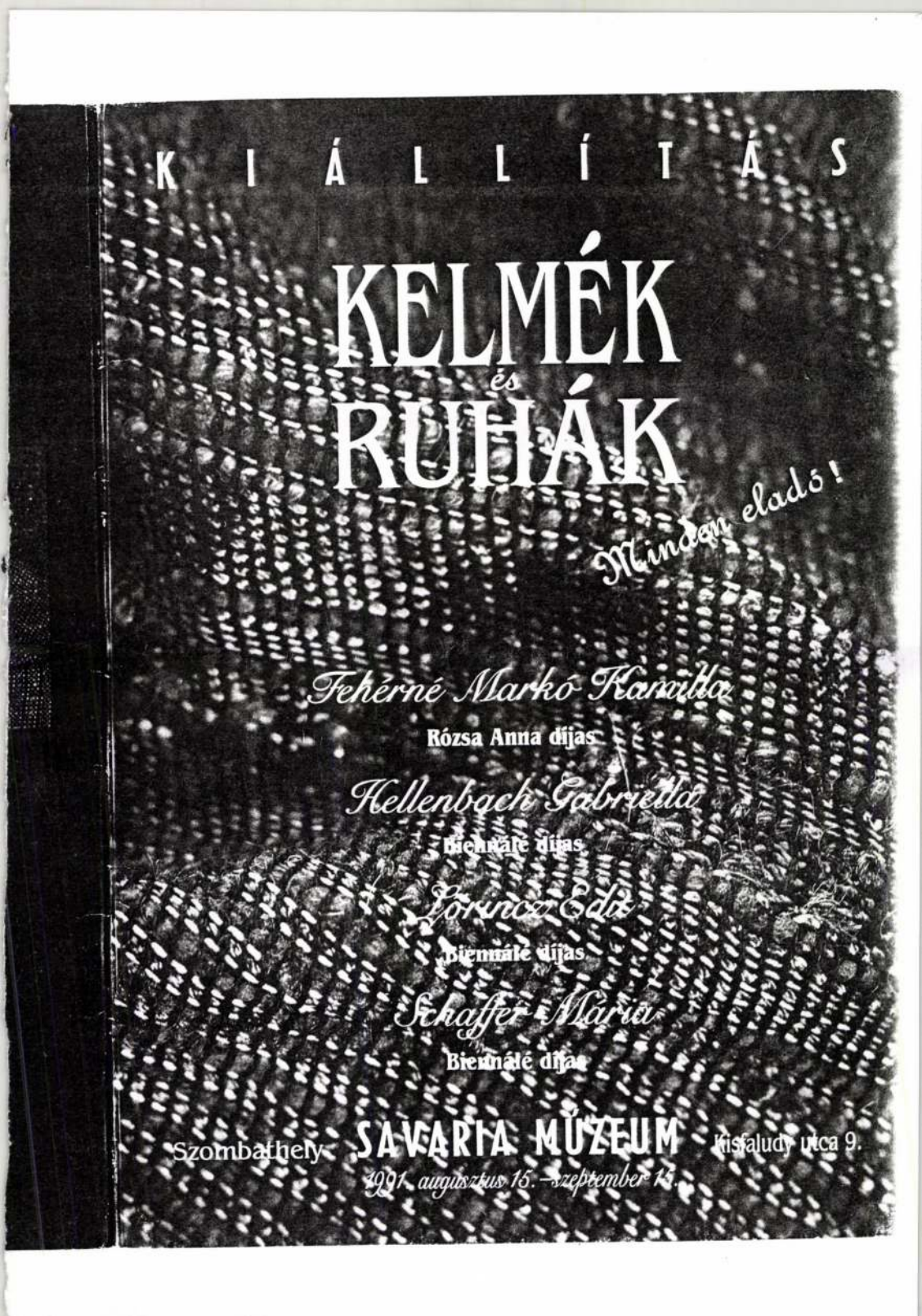
KIÁLLÍTÁS
KELMÉK
és
RUHÁK
Minden eladó!
Fehérné Markó Kamilla
Rózsa Anna díjas
Hellenbach Gabriella
Biennále díjas
Lőrincz Edit
Biennále díjas
Schaffer Mária
Biennále díjas
Szombathely SAVARIA MÚZEUM Kisfaludy utca 9.
1991. augusztus 15. – szeptember 15.

VAS MEGYEI MÚZEUMOK KATALÓGUSAI 146

KATALOGE DES KOMITATSMUSEUMS VON VAS 146

ISBN 963 7206 450

Sorozatszerkesztő: Dénes József
A katalógust szerkesztette és a kiállítást rendezte: Torday Aliz
Katalógusterv: Kontra Zsuzsa, Tóth Zoltán
Fotó: Székely Anikó
Fordítás: Pálvölgyi Mihály

Verfasser der Serie: József Dénes
Verantwortlich für Katalog und Ausstellung: Aliz Torday
Katalogsplan: Zsuzsa Kontra, Zoltán Tóth
Photo: Anikó Székely
Übersetzung: Mihály Pálvölgyi

1366
Budapest
Könyvtár

SAVARIA MÚZEUM Szombathely, 1991. augusztus 15-szeptember 15.

A RÓZSA ANNA ALAPÍTVÁNY

Rózsa Anna textilművész emlékének ápolására, művészi hagyatékának, alkotói-emberi magatartásának széles körű megismertetése érdekében és csaknem négy évtizedet felölelő, a magyar textiltervezés, közelebbről a kézi szövés területén meghatározó munkássága iránt érzett elismerésének kifejezésére Alwin Widmer svájci állampolgár "Rózsa Anna Alapítványt" létesített.

1. Az Alapítvány célja: Rózsa Anna életművének továbbélítetése, a szellemében születő kortárs textilművészeti tevékenységek támogatása, nemzetközi elismertetése.

2. Az Alapítvány a biennálékkal egyidőben "Rózsa Anna Díjat" ad ki a célokkal egyező művek elismeréseként. A Fal- és Tértextil Biennálén és az Ipari Textilművészeti Biennálén az Alapítványi Bizottság "Rózsa Anna díjban" részesítheti a kimagaslóan esztétikus (különös tekintettel a hagyományos gobelin vagy kékfestő technikával létrehozott) mű szerzőjét; illetve azt a szövőtanyag tervezőt, aki nyüstös kézi vagy mechanikus gépen kiemelkedő színvonalú darab vagy méterárut alkotott, amely egyúttal legjobban megközelíti Rózsa Anna szín- és formavilágát.

3. A "Rózsa Anna díjra" a biennáléra való jelentkezéssel egyidejűleg lehet pályázni. A megadott feltételeken belül joga van a művésznek csak a "Rózsa Anna díjra" pályázni. A jelentkezési, beadási feltételek és határidők azonosak a biennáléra vonatkozó szabályokkal.

4. Az Alapítványi Bizottság dönt a "Rózsa Anna díj" odaítéléséről, ellenőrzi az alapítványi összeg kamatainak szabályszerű felhasználását. A Bizottság, ha a célokkal egyező művet nem talál, abban az évben a díjat nem adja ki.

5. A "Rózsa Anna díjat" a biennálék díjával együtt, ünnepélyes körülmények között adjuk át. A "Rózsa Anna díj" az Alapítvány összegéből (10.000,- svájci frank) származó éves kamat 80 %-a. A kifizetés a fennálló magyar pénzügyi szabályok szerint devizában történhet, hogy a díjazott művész a díj birtokában külföldi tanulmányutat is tehessen.

6. A Savaria Múzeum a díjnyertes művészt a következő évre kiállításra hívja meg. A kiállítás színhelye Kőszeg. A kiállítást a Savaria Múzeum rendezi. A kiállító művész egy művet vagy műcsaládot felajánl a Savaria Múzeum tulajdonában lévő "Rózsa Anna gyűjtemény" részére.

7. A Rózsa Anna Alapítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Savaria Múzeum feladata.

DIE ANNA RÓZSA STIFTUNG

Zur Pflege des Andenkens an die Textilkünstlerin Anna Rózsa mit dem Ziel, ihren künstlerischen Nachlass, ihre kreativ- menschliche Gesinnung einem breiten Publikum bekannt zu machen, und zur Würdigung ihres fast vier Jahrzehnte umfassenden Schaffens auf dem Gebiet der ungarischen Textilplanung, genauer gesagt der Handweberei, rief der Schweizer Staatsbürger, Herr Alwin Widmer die Anna Rózsa- Preisstiftung ins Leben.

1. Die Zielsetzung der Stiftung ist: Das Fortbestehen des Lebenswerkes von Anna Rózsa, die Unterstützung in ihrem Sinne entstehender zeitgenössischer textilkünstlerischer Arbeiten sowie deren internationale Anerkennung.

2. Die Stiftung vergibt gleichzeitig mit den Biennalen den "Anna Rózsa-Preis" als Anerkennung für die Werke, die mit den Zielsetzungen in Einklang stehen. Der Stiftungsausschuss kann dem Schöpfer eines ausserordentlich ästhetischen (in erster Linie durch die traditionelle Gobelin- oder Blaufärbetechnik zustandegebrachten) Werkes den "Anna Rózsa- Preis" zuerteilen; beziehungsweise dem Planer von Textilien, der an einer manuell oder mechanisch betriebenen Schaftmaschine eine solche Stück- oder Meterware erzeugte, die sich der Farben- und Formenwelt von Anna Rózsa am meisten nähert.

3. Um den "Anna Rózsa-Preis" kann man sich gleichzeitig mit der Anmeldung zur Biennale bewerben. Im Rahmen der angegebenen Bedingungen hat der Künstler das Recht, sich nur um den "Anna Rózsa-Stiftungspreis" zu bewerben. Die Anmelde- und Einreichbedingungen sowie die Termine sind mit denen der Biennale identisch.

4. Der Stiftungsausschuss entscheidet über die Zuerkennung des "Anna Rózsa-Preises" und kontrolliert die rechtmässige Verwendung der Zinsen der Stiftungssumme. Wird nach Meinung des Stiftungsausschusses keins der Werke dieser Auszeichnung für würdig befunden, so wird der Preis in dem Jahr nicht vergeben.

5. Der "Anna Rózsa-Preis" wird zusammen mit den Preisen der Biennale zwischen feierlichen Umständen übergeben. Der Preis stellt 80 % des Jahreszinses der Gesamtsumme der Stiftung (10.000 Schweizer Franken) dar. Die Auszahlung kann den bestehenden finanziellen Bestimmungen Ungarns gemäss in Devisen vorgenommen werden, um dem mit dem Preis ausgezeichneten Künstler eine Studienreise ins Ausland zu ermöglichen.

6. Der preisgewinnerte Künstler wird durch das Savaria-Museum für das kommende Jahr zur Ausstellung eingeladen. Die Austellung wird in Kőszeg durch das Savaria-Museum veranstaltet. Der ausstellende Künstler offeriert ein Werk bzw. eine Kunstwerkgruppe der "Anna Rózsa-Sammlung", die sich im Besitz des Savaria-Museums befindet.

7. Informationen im Zusammenhang mit der "Anna Rózsa-Stiftung" können beim Savaria-Museum eingeholt werden.

Kiadja a Vas n
H-9701 Szom
F. k.: dr. Gráfik
Pétrusz Kft. G

valóban avatott tervező tehetségével újragondolva, visszatér.

Azt hihetnénk, talán könnyítette a divattervező dolgát, hogy három textilművész anyagából dolgozott. Ez részben akár igaz is lehet, színesebb így a paletta, de mégsem ilyen egyszerű a dolog. Mindegyik anyag sajátos megközelítést, bánásmódot kíván, cserébe másféle lehetőséget ígér. Egyik a tervezőtől követel alkalmazkodást, mintegy vezeti annak kezét a rajzpapíron, a másik maga az alkalmazkodó. Schaffer Mária láthatóan együtt, s külön-külön is megoldandó feladatként fogta fel a tervezést, saját munkáját.

Hisszük, hogy színes, ám mégis egységes gondolatiságot tükröző anyagot sikerült erre a kiállításra elénk varázsolnia.

Száraz M. György

fer abschrecken oder verblüffen, sondern ihn für sich einnehmen. Ihre Kleider sind mehr zu unseren Phantasien, Vorstellungen und Ansprüchen angepasst, vielleicht immer mit einem Schritt vor uns, und zeigen: das ist auch möglich, so ist es auch möglich, man kann über sie träumen, und obwohl vielleicht nicht auf einmal aber sie sind erreichbar ! Nur mit einem eizigen Schritt, aber sie ist immer mutigér als wir. Und noch mehr, von den Kleidern blinzeln uns zeitweise unsere Mütter und Grossmütter an, weil wie es allen bekannt ist, die Mode ist ewig ! - und auf Grund der nachdenkenden Begabung des wirklich beschlagenen Designers - sie immer wiederkehrt.

Man könnte glauben, dass die Aufgabe der Modendesignerin leichter war, weil sie von den Stoffen dreier Textilkünstlern arbeiten konnte. Das kann aber eben nur zum Teil richtig sein, ja, die Palette ist farbenreicher, aber so einfach ist es nicht. Jeder Stoff erfordert eine spezielle Annäherung und Behandlungsweise, und im Austausch verspricht er andertartige Möglichkeiten. Es gibt Stoffe, die die Anpassung der Designerin erfordern, und beinahe führen ihre Hand auf dem Zeichenpapier, weil andere passen sich selbst an. Mária Schaffer nimmt das Design, ihre eigene Arbeit, offensichtlich als eine wie zusammen, so auch einzeln lösbare Aufgabe.

Wir glauben, dass es der Designerin gelungen ist, solche Kleider auf dieser Ausstellung vor uns zu zaubern, die farbenreich sind, und doch ihre einheitliche Denkweise wiederspiegeln.

György Száraz M.

Schaffer Martin

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

269. old.

2414. LÁDIKA. Csont, áttört díszítéssel . . . . 45.—
2415. ÁLLÓ-ÓRA. Faragott és részben aranyozott fatokban. Készítette: Mathias Schäffer in Erlau. XVIII. század . . . . . 45.—
2416. DOBOZ. Fa, csont- és teknőcborítással a XVII. század stílusában . . . . . 45.—
2417. KAROSGYERTYATARTÓ, OLAJMÉCSESEKKEL. Bronz. Egy pár . . . . . 50.—
2418. ISMERETLEN SZOBRÁSZ. Ülő puttó. Bronz, fatalapzaton . . . . . 40.—
2419. KANDALLÓKÉSZLET. Bronz, domború és alakos díszítéssel. Empire-stílus. (Álló-óra és 2 karos gyertyatartó.) . . . . . 450.—
2420. KÉZITÁSKA. Borjúbőr . . . . . 15.—
2421. NŐI ALAK. Bronzszobrocska, fatalapzaton . . 50.—
2422. HERAKLES. Bronzszobrocska, fatalapzaton . 50.—
2423. EGYIPTOMI SZOBROCSKA. Bronz . . . 25.—
2424. HAMUTARTÓ. Aragonit . . . . . 8.—
2425. PISZTOLY. réz és ezüst verettel. Egy pár. XVIII. sz. Később gyutacsosra átalakítva . . 12.—
2426. KOVÁS PISZTOLY. Ezüstverete korálokkal díszítve. XVIII. sz. . . . . 8.—

Schäffer Mátyás egyi órás

Árverési Közlöny
1937. 7. rk. sz.

2387. NŐI KÉPMÁS. Miniatür, csontkeretben . . 10.—
2388. LEVÉLNEHEZÉK. Öntöttvas, agár alakjában. Munkács, XIX. sz. közepe . . . . . 8.—
2389. UTI ÓRA. Angol. Bőrtokban . . . . . 10.—
2390. KÉZITÁSKA. Tehénbőr, pipere felszereléssel . 50.—
2391. TÖMJÉNTARTÓ. Sárgaréz. Orosz, XIX. sz. . 13.—
2392. KIS ÁLLÓ-ÓRA, ismétlő szerkezettel. Aranyozott és vésett bronztokban . . . . . 45.—
2393. UTITÁSKA. Tehénbőr . . . . . 65.—
2394. FÜLESTÁLACSKA. Ón, XIX. sz. . . . . 6.—
2395. SÖRÖSKORSÓ, FEDŐVEL. Ón, XIX. sz. eleje 30.—
2396. KALAPDOBOZ. Tehénbőr . . . . . 32.—
2397. ÁLLÓ-ÓRA. Aranyozott bronz, alakos díszítéssel, ütőszerkezettel. Empire-stílus . . . . . 250.—
2398. LAPOS, FÜLESCSÉSZE. Ón. XIX. sz. . . . 6.—
2399. KÉZITÁSKA. Tehénbőr, piperefelszereléssel . 65.—
2400. GYERTYATARTÓ. Ón. XVIII. sz. . . . . 8.—
2401. ÁLLÓ-ÓRA. Feketére fényezett fatokban, aranyozott díszítéssel, 4 alabástrom oszloppal, ütő- és zenélő szerkezettel. 1830 körül . . . . 90.—
2402. SZÉDERTÁL. Ón, héber felírással. XVIII. sz. . 12.—

Schäffer Mátyás
egri órás
(nem az osztrák Erlau?)

Csányi Ernst ízarm

147. SZEKRÉNYÓRA, fa, aranyozott, Louis XVI., bronzveretekkel. Jelezve: *Matthias Schäffer in Erlau.*

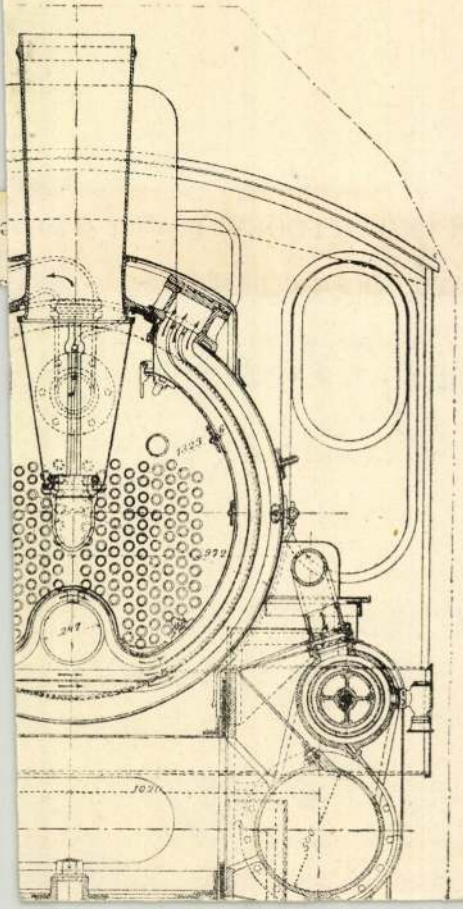

SCHÄFFER Mátyás egri órás „ur". Szekrényórája az Iparmüvészeti Muzeumban, faragott aranyozott álló órája a Magyar Történeti Muzeumban van. /Sümeghy Müv.Lex.kézirat./ 1825-ben a megyeházi nagy óra felhuzásáért dijazzák. Egerben a mai Dobó u.2o.sz.ház tulajdonosa, 1787-183o között. Özvegye Schäffer Rozália 1835-51 között birja még a házat.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

SCHÄFFER, Mathias, pozsonyi kőművesegéd

M. SCH., Maurergesell, + 36 éves korában, Pozsony, 1770 május 15. (1770, 40. szám, 4 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schäffer Mátyás, Kőnüvessegéd,
1766. Pozsony.

Pressburger Zeitung
1766., 56. sz.

Pozsony. Schäffer Mátyás, könyvnyomdász.

1766.

Pressburger Zeitung

1766., 56. sz.

Schäffer Mátyás, egri órás „úr" M.D.K.

szerény órája az Iparművészeti Múzeumban, fazettált, aranyozott állóórája a Magyar Történeti Múzeumban van., 1825-ben a megyeházi nagy óra felhúzásáért díjazzák. Egerben 1787-1830 között tűnik fel tevékenysége. Három állóórája szerepelt az 1963 évi soproni órakiállításon.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 395 old.

Schäffer Maximilian

19 éves szül. Günsz

1833

Bècsi akadèmia
jn zy

Katona Lajos dr. II. 139

Schäffer Mihály, fémgrafikus MDK

Két évi s' nyolc hónapi börtön mellett 100 000 forint ragyonelkobzás a büntetése.

– Elitéltek az ötvösművének alkotó közösségének panamistáit

Népszabadság, Sp. 1959. apr. 8. 10 l.

Schäffer Miklós

Külföldre telepedett.

Magyar mův. tört. 9. 42.
Képrőmův. Kiad. 1971.

Schaffer Miklós

otvos - 1480 Kassa.

ivod

KKA 83. l.

1021

1980.XI.9.Televizió 2.Müsor 2162o
TV Hiradó 2

- Kalocsán az István király után különleges szinezésü ház hivja fel magára az arra járók figyelmét. A külső forma egyszerüsége arra az időre utal, amikor 68 évvel ezelőtt ebben a házban Seffer Miklós született. A belső látvány pedig azt mondjá el, amivé Miklós Seffer vált a kinetikus szobrászat nagy mesterévé. Az 1936 óta Franciaországban élő müvész állandó kiállitását ma avatták fel Kalócsán és ebből az alkalomból a város diszpolgárává is választották. A kalocsai gyüjtemény kis darab a világ izgalmas képzőművészeti életéből. Nem kell azzal fáradni a nézőnek, hogy nevet találjon a se nem szobor, se nem festmény alkotásoknak. A müvész maga fény, tér, és időkonstrukciónak nevezi őket. Célja tulajdonképpen az, hogy nagyvárosok terein fölállitva a kibernetikus vezérlésü tornyok mindenki számára hozzáférhetők legyenek, ugyanakkor a tárgy maga is alakitsa környezetét. Sőt reagáljon a körülötte élőkre. Ezért folytat zenei, épitészeti , film és televiziós kisérleteket is, vagyis nagyon leegyszerüsitve napjaink rohamosan változó müvészetét szeretné utolérni és megértetni.

Schaffer Miklós
Művészmúzeum

1981. I. 2. 14.o5 Kossuth
Gondolatjel

Egy másik magyar városban, Kalocsán nemrégiben múzeumot avattak. A Franciaországban élő hires mobilszobrász, Nikolas Schäffer, Schäffer Miklós néven Kalocsán született és most szülővárosa múzeumot nyitott a számára. A riportot a hazalátogató művésszel Ránki Júlia készitette.

- A megvalósult álom, hogy múzeumban vagyunk és milyen érzéssel áll az egykori szülőhely, a szoba előtt, ahol született?

- Hát én nagyon örülök és nagyon meg vagyok hatva Kalocsa város eme közreműködésére, ami megengedte, hogy tényleg a szülővárosomban, a szülőházamban, énn itt születtem ebben a szobában, csinálhassam ezt az állandó kiállitást, ahol megmutathatom, hogy mik jöttek ki abból a hosszú munkából, ami az eddigi életemet jelenti.

- Milyen tervei vannak Kalocsával kapcsolatban a jövőre nézve?

- Igen, hát sok tervem van, mert végeredményben Kalocsa egy művész város. A kalocsai népmüvészet világszerte ismert. Mivel nagyon jó helyen van földrajzilag is és sok érdekes dolog van a népmüvészeten kivül, ipari, közgazdasági, földmüvelési szempontból is. Szóval én azt szeretném, hogy a múzeum előtti helyiség, amit most fognak fölépiteni, ott lesz egy ilyen ..... terem, amiben csinálhatnánk, rendezhetnénk találkozásokat, szinpóziumokat és ahol megtárgyalhatnánk mindazokat a problémákat, amivel én is foglalkozom. Igy a városrendezés, épitészet. Televizió keresés, videokeresés, s természetesen képzőmüvészeti problémák még följöhetnek. Lehetne fiatal müvészeknek idejönni dolgozni. Csinálhatnának ők is kiállitásokat. Szóval szeretnék egy kultúrális kifejlődést előreláto irányba fejleszteni természetesen a városi hatóságok közreműködésével és minden jóakaratú ember közreműködésével.

- Egy bizonyos szempontból ennek a müvészetnek az atyjának tartják, szülőatyjának, ha lehet igy nevezni. Mégis hogy lehetne ezeknek a szobroknak egy közös nevet adni, hogyan nevezhetnénk őket?

- Szóval a helyzet az, hogy a világ többmillió év óta sokat változott. Ez az idő nem sok ahhoz képest, ami fog jönni. A müvészet gyorsabban változik, mint a tudomány vagy a technika, ezt az emberek nem nagyon tudják. Én nem egy kereskedelmi müvész vagyok szóval nem csinálok festményeket, hogy eladjam és pénzt keressek vele, hanem laboratóriumi munkát csinálok és keresek, mint ahogy a tudósok keresnek a laboratóriumokban.

- Vagyis kisérletezik.

- Ez egy kisérletezés, azaz nemcsak kisérletezés, meg is csinálom. Sok dolgot csináltam a világban már. Tehát a kisérletből valóság lesz. Szóval én más anyaggal dolgozom, mint általában. Természetesen nem festészet, nem szobrászat, hanem én kidolgozom a három alapanyagomat, ami a tér, a fény és az idő. Szóval én programokat csinálok. Vannak fényprogramok, térprogramok és főleg időprogramok. Ezek a programok beilleszkednek főleg a nagyvárosi terekbe és mindenkinek a rendelkezésére áll. Ezeknek a vezérlése kibernetikával történik, ami olyan, mint a ...., szóval ezek amikor meg vannak valósitva, akkor ezek a konstrukciók, ezek a térkonstrukciók, fénykonstrukciók, időkonstrukciók reagálnak a környezetükre. Szóval itt lesz például egy kibernetikus tornyom, fénytornyom, ami lesz izgatva, hogyha sok izgalom van közötte, Ha sok autó van, sok ember van, akkor a torony is izgatódni. Aztán amikor este az emberek lefeküsznek, akkor a torony elhallgat. Ez a kibernetika. Szóval ez egy állandóan élő és változó, nem ismétlődő kombinációkkal müködő torony lesz, de természetesen ez teljesen müvészi alkotás, a technikát nem is lehet látni. Bár a technika nélkül semmit sem lehet csinálni. Az a fontos persze, hogy ne a technikát lássuk, hanem a müvészi alkotást. A mai müvészi alkotás nem lehet egy holt dolog, egy kép, amit felakasztanak a falra vagy egy szobor, ami nem mozog. Ezek nem felelnek meg a mai dinamikus világnak. Ami majd szintén egyszer meg fog változni, de azt hiszem, néhány évtizedig, tényleg ki fog fejlődni.

/Zene/

1981. I. 2. 14.o5 Kossuth
Gondolatjel

- December elején állitották fel Párizs belvárosában, a Szajnaparton a Saint-Bernard rakparti parkban Schäffer ..... elnevezésü szobrát. Remélhetőleg a Gondolatjel nemsokára hirt adhat majd az előbb emlitett kalocsai kibernetikai szobortorony felavatásáról is.

Schäffer Miklós (Nikola Schäffer) keramikus

Kassák Lajos jelentőségét bizonyítja, hogy halála után azát tisztelő és ismerős pele együtt gondolkodó hazai és külföldi művésztársak elküldték egy-egy alkotásukat a Kassák Múzeumba. – Schäffer Miklós magyar származású művész, aki Párisban él, egy agyag münét küldte el. (emlitve)

Művészeti Magazin

1976. XI. 30. 21'35 Q. TV.

Schöffer Miklós /Nicolas Schöffer/

Bodri Ferenc: "Hangszobrászat" /idézőjelbe tett/ c. cikkében szerepel Schöffer Miklós, /Nicolas Schöffer/ és Kepes György művészek neve.
A cikk részletesen beszámol a két művész munkájáról.

Fenti beszámolót lásd: Pohárnok Mihály nevénél, "Zalka-illusztráció" c. képének hátlapján.

Élwt és Irodalom, Bp. 1976. ápr. 24.
XX. évf. 17. sz. 8. lap.

Schöffer Miklós (1912-

„Bartóknak" Litografia 50 x 32,5 cm

48/100 Sz.l.j.: Schöffer Védett.

Kiállítási ár: 5000 Ft.

BÁV 50.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Nicolas Schaffer

NICOLAS SCHÄFFER kiállítása tegnap nyílt meg Egerben, a Technika Házában. Sík Csaba művészettörténész méltatta a magyar származású, 1936 óta Párizsban élő művész tevékenységét, aki az elektronika és a kibernetika eszközeit használja fel művészi tevékenységében. N/14.

Magyar Hirlap 1976/9o/8

Schäffer Miksa

festö

Kőszegröb, 1833-ban 19 ér

lásd

Fleischer Bécs 81. l

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Schäffer Tivadar

Mul. Felsőgagyon (Abaúj m.)
1866 aug. 15. Ikr. 5 reál
Kassán. Festőhivendék
1884/85 I. elő kiszítőosztály
1884/85 II. " "
1885/86 II. vendéglat

Harsányi István: A sárospataki ref főiskola metszetgyűjteménye II. közl.

II. 212 – 219.

Schäffer Tivadar

1884/85

Ferképzőmfoiskolvk
129. l.

Schäffer Vilmos

szül. Mostar 1895 márc
21. R.kath. anyanyelve hor-
vát. 6 reál, egy ér akadémia
háborúsérettségi.
1916/17 I. ~~[illegible]~~ másodéves
művésznőr Jenplegi T.
1917/18 II. negyedéves Ré-
ti István.

Huba vezér sírja III. 144.

Schäffer Vilmos

szül. Mostárban 1895 máj -
21. Rk. Horvát anyanyelvű -
6 reál -
1912/13. II. - első osztálybeli művész-
nőv. - Jempleiji Tivadar, Bornay 7 -

Múz. és Kat. Orsz.-Ffsége

1912. február hó 21-iki üléséből

VI. 70 – 71.

Schäffer Vilmos

1912/13 II., 1916/17 I.,
1917/18 II.

Ferkápzomfoiskávk

129. C.